

กระบวนการกลายเป็นคำไวเยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย

นายภิมพิสิทธิ์ เตชะราชันย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GRAMMATICALIZATION OF *KAAN* AND *KHWAAM* NOMINALIZERS IN THAI

Mr. Bhimbastha Tejarajanya

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลี

แปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย

โดย

นายภูมิพลสิทธิ์ เตชะราชันย์

สาขาวิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญญา เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญญา เทพกาญจนา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภรณ์ รติธรรมกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หนึ่งทัย แร่งผลสัมฤทธิ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา อินทร์มพรรย์)

กิมพลีชู้ เตชะราชันย์ : กระบวนการกลายเป็นคำไวยกรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย (GRAMMATICALIZATION OF KAAV AND KHWAAAM NOMINALIZERS IN THAI) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ. กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 303 หน้า.

งานวิจัยที่ผ่านมา (Prasithratsint 1994, 1997) ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*- และ *ความ*- เกิดขึ้น “เมื่อใด” และ “ทำไม” แต่ยังไม่มีการวิจัยข้ามสมัยที่ศึกษาพัฒนาการทางด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*- และ *ความ*- ว่าพัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงมา “อย่างไร”

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษากระบวนการที่ค่านามเนื้อหา *การ* และ *ความ* พัฒนาไปเป็นคำไวยกรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง วิธีการศึกษาเป็นแบบข้ามสมัย โดยใช้ข้อมูลภาษาไทยที่เขียนหรือจารึกไว้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึงปัจจุบัน และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านวากยสัมพันธ์ การใช้ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ปรากฏใน 3 รูปแบบ คือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นค่านามเดี่ยว ส่วนมูลฐานในคำประสม และตัวบ่งชี้นามวลีแปลง เมื่อเปรียบเทียบการใช้ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบ พบว่า 1) ในการปรากฏเป็นค่านามเดี่ยว ทั้ง *การ* และ *ความ* มีคุณสมบัติเหมือนค่านามทั่วไป คือสามารถปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามต่างๆ และปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในหน้าที่ต่างๆ ของนามวลีในประโยคได้ทุกหน้าที่ 2) ในการปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม ทั้ง *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมน้อยมาก ส่วนใหญ่ปรากฏท้ายคำประสม และพบว่า มีเพียงค่านามและคำกริยาเท่านั้นที่ประสมกับ *การ* และ *ความ* ในคำประสม โดยคำประสมจะมีชนิดของคำตามส่วนมูลฐานที่อยู่ในตำแหน่งต้นคำ และ 3) ในการปรากฏที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*- จะแปลงหน่วยฐานที่เป็นค่านามและคำกริยาทั่วไปที่ไม่ใช่คำกริยาคุณศัพท์ ส่วนตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ*- จะแปลงหน่วยฐานที่เป็นคำกริยาคุณศัพท์เป็นหลัก และเมื่อแปลงกริยาหน่วยฐานเป็นนามวลี ด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทั้ง *การ*- และ *ความ*- ประธานของกริยาจะเปลี่ยนหน้าที่ไปอยู่ในกรการเจ้าของเป็นกรรมของบุพบทที่แสดงความเป็นเจ้าของ เช่น *ของ แห่ง หรือ ใน*

ในด้านอรรถศาสตร์ ค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มีความหมายเชิงเนื้อหาที่ทั้งความหมายเชิงรูปธรรมและนามธรรม โดยความหมายเชิงเนื้อหาที่เป็นรูปธรรมของ *การ* และ *ความ* แตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น *การ* ‘พิธี’ หรือ *ความ* ‘คดี’ ส่วนความหมายเชิงเนื้อหาที่เป็นนามธรรมของทั้ง *การ* และ *ความ* ไม่แตกต่างกัน คือ ความหมาย ‘เรื่อง, เหตุการณ์’ ซึ่งเป็นความหมายที่พัฒนาไปเป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ของทั้ง *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง เมื่อปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมคำประสมความหมายเชิงเนื้อหาของ *การ* และ *ความ* มีความหลากหลายและเป็นรูปธรรมน้อยกว่าที่ปรากฏเป็นคำเนื้อหาและหลากหลายไปตามคำที่ประสมด้วย และเมื่อปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง โดยทั่วไป นามวลีแปลง *การ*- จะสื่อความหมายเชิง ‘พลวัต’ ขณะที่นามวลีแปลง *ความ*- จะสื่อความหมายเชิง ‘สภาพ’

ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน กับกระบวนการที่คำทั้งสองกลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง พบว่า *การ* และ *ความ* มีแนวโน้มปรากฏเป็นค่านามเดี่ยวลดลง และปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นค่านามเดี่ยวลดลงนี้ ปรากฏลำพังลดลงและปรากฏกับส่วนขยายนามที่เป็นนามวลี (*การ*) และกริยาลี (*การ/ความ*) เพิ่มขึ้น การปรากฏในบริบทหน้าส่วนขยายที่เป็นนามวลีและกริยาลีของ *การ* และ *ความ* เพิ่มขึ้นนี้ ส่งผลให้ความหมายของ *การ* และ *ความ* มีความหมายจางลงหรือทั่วไปมากขึ้น ขึ้นอยู่กับนามวลีหรือกริยาลีที่มาขยาย การเพิ่มขึ้นของการปรากฏหน้าส่วนขยายนามวลีและกริยาลี [*การ*][นามวลี/กริยาลี] และ [*ความ*][กริยาลี] ได้ขยายขอบเขตทางโครงสร้างหรือเทียบแบบจากการปรากฏกับสมาชิกเพียงไม่กี่ตัวในความถี่ไม่มาก ไปปรากฏกับสมาชิกในแต่หมวดหลากหลายชนิดขึ้น การขยายขอบเขตทางโครงสร้างประกอบกับการจางลงของความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในบริบทหน้าส่วนขยายนามวลีและกริยาลีนี้เอง ที่เอื้อให้เกิดการวิเคราะห์ใหม่ทางโครงสร้างจากค่านามเนื้อหาที่ปรากฏหน้าส่วนขยายนามวลีและกริยาลีไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*- และ *ความ*- [*การ*- นามวลี/กริยาลี] และ [*ความ*- กริยาลี]

ภาควิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก

ปีการศึกษา 2558

5180183822 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS: GRAMMATICALIZATION / DIACHRONIC SYNTAX / NOMINALIZATION / NOMINALIZER / KAAAN / KHWAAM

BHIMBASISTHA TEJARAJANYA: GRAMMATICALIZATION OF KAAAN AND KHWAAM NOMINALIZERS IN THAI. ADVISOR: PROF. EMERITA AMARA PRASITHRATHSINT, Ph.D., 303 pp.

Previous studies (Prasithrathsint 1994, 1997) showed that “*when*” and “*why*” *kaan-* and *khwaam-* nominalizers emerged in Thai; however, there has been no diachronic research on “*how*” *kaan-* and *khwaam-* syntactically and semantically developed their grammatical functions as nominalizers.

The present research aims to explore how *kaan* and *khwaam* lexical nouns developed to *kaan-* and *khwaam-* nominalizers through a diachronic approach. The analyses of syntactic and semantic developments of *kaan* and *khwaam* grammaticalization are based on prose writings in inscriptions and documents from Sukhothai period to present-day Thai.

Syntactically, it is found that the usages of *kaan* and *khwaam* from Sukhothai period to present can be categorized into three groups: *kaan* and *khwaam* as single lexical nouns; as elements in compounds, and as nominalizers. When compared to their usages of each category, *kaan* and *khwaam* single lexical nouns behave the same as general nouns -modified by nominal modifiers, and functioning as arguments in all NP positions in a sentence. In a compound, both *kaan* and *khwaam* occur as an initial or final element of a compound, of which the other element is a noun or a verb. As a nominalizer, *kaan-* nominalizes both nouns and verbs (non-adjectival verbs, i.e., transitive, intransitive) whereas *khwaam-* nominalizes adjectival verbs. When a verbal base is nominalized by *kaan-* or *khwaam-* its NP subject is transposed from the nominative case in pre-verbal position to the genitive case in as the object of a genitive preposition 'of'.

Semantically, the lexical meanings of both *kaan* and *khwaam* gradually vary in abstractness; nevertheless, their concrete meanings are apparently different from each other's, e.g., *kaan* 'ceremony' and *khwaam* 'lawsuit' while their most abstract meaning 'matter, event' is similar, which historically developed to their grammatical meaning as nominalizers. However, their meanings represented in compounds are rather more abstract and general (less concrete and specific) than those of their lexical forms, and vary according to the other elements they are compounded with. When functioning as a nominalizer, the NPs nominalized by *kaan-* denote 'dynamic' situations or concepts while those by *khwaam-* render 'state, quality' ones.

Regarding the interrelation of the development of the usages of *kaan* and *khwaam* from Sukhothai to present and grammaticalization of their functions as nominalizers, *kaan* and *khwaam* lexical nouns tended to decrease gradually, while *kaan-* and *khwaam-* nominalizers rapidly increased since the Rama V-VI periods to present. *Kaan* and *khwaam* functioning as lexical nouns tended to appear solely (without nominal modifiers) less, while increasingly occurred with specific nominal modifiers, i.e., noun phrases (with *kaan*) and verb phrases (with *kaan* and *khwaam*). The increase in co-occurrences with noun-phrase and verb-phrase modifiers led the lexical meanings of *kaan* and *khwaam* to be bleached or generalized, depending on the meanings of noun-phrase or verb-phrase modifying *kaan* and *khwaam*. Fitted in specific contexts of [*kaan*][NP/VP] and [*khwaam*][VP], *kaan* and *khwaam* generalized or analogized from co-occurring with few members to various members of noun classes and verb classes. This structural generalization together with bleaching of lexical meanings of *kaan* and *khwaam* in the aforementioned contexts facilitated the structural reanalysis of *kaan* and *khwaam* lexical nouns to be *kaan-* and *khwaam-* nominalizers [*kaan-* NP/VP] and [*khwaam-* VP].

Department: Linguistics

Field of Study: Linguistics

Academic Year: 2015

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่อบรมสั่งสอนทั้งในด้านวิชาการและให้แง่คิดในการดำเนินชีวิต กราบขอบพระคุณอาจารย์สำหรับความรู้ คำแนะนำ ความเมตตากรุณา ความอดทน และกำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จ กราบขอบพระคุณอาจารย์ในฐานะ “ผู้บุกเบิก” การวิจัยที่เกี่ยวกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย และการวิจัยทางวากยสัมพันธ์อื่นๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้และข้อค้นพบจากงานวิจัยมากมายของอาจารย์ มาต่อยอดเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้ อาจารย์เป็นแม่แบบของความเป็นครูและนักวิชาการที่ผู้วิจัยอยากจะทำนรอยตาม

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา เป็นอย่างสูงที่ให้ความกรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณอาจารย์สำหรับความเมตตากรุณาที่มีต่อผู้วิจัยเสมอมา และสำหรับความรู้ และคำแนะนำต่างๆ ตลอดการนำเสนอผลการวิจัยในวิชาสัมมนาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภรณ์ รัตธรรมกุล อาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยานิพนธ์คำและวากยสัมพันธ์ สำหรับความรู้ คำแนะนำ และความเมตตาอันอ่อนโยนที่อาจารย์มีให้กับลูกศิษย์ทุกคน ขอกราบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หนึ่งทัย แรงผลสัมฤทธิ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา อินทร์พรชัย เป็นอย่างยิ่งที่ทั้งสองท่านกรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยนี้ด้วยความใส่ใจอย่างละเอียด

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณพ่อและคุณแม่ที่คอยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนด้านการศึกษาและทุกๆ เรื่องที่ลูกทำโดยไม่มีข้อกังขาและข้อแม้ใดๆ ขอขอบคุณพี่น้อง “ตัว บ” เบียร์ บอย บิ๊ก เบญ ที่คอยให้กำลังใจ และเตือนสติในยามที่ผู้วิจัยรู้สึกท้อแท้ กำลังใจจากครอบครัวเป็นอีกแรงผลักดันให้ผู้วิจัยเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้สำเร็จ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางภาษาศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆ และความเมตตากรุณาที่มีให้กับลูกศิษย์ทุกคน รวมถึงอาจารย์ทุกท่านในชีวิตของผู้วิจัย ที่ให้ความรู้ในทุกสาขาวิชาซึ่งมีส่วนส่งเสริมวิถีดคิดที่สามารถนำมาต่อยอดองค์ความรู้ของผู้วิจัยในแง่มุมต่างๆ จนถึงทุกวันนี้

ขอขอบคุณ ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ที่สนับสนุนด้านเงินทุนสำหรับทำวิจัยในครั้งนี้

ขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนในภาควิชาภาษาศาสตร์ ที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ทางภาษาศาสตร์ในแง่มุมต่างๆ คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับ พี่กั๊พ พี่อ้อม พี่มิ่งค์ น้องอ้อม และน้องมิน สำหรับกำลังใจที่มีให้กันเสมอมา

หากจะมีความดีใดๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่คุณพ่อและคุณแม่ของผู้วิจัย ผู้เห็นคุณค่าและศรัทธาในการศึกษาทุกด้าน เป็นผู้ที่คอยสนับสนุน และเป็นกำลังใจสำคัญของผู้วิจัยในการดำเนินชีวิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	6
1.3 สมมติฐานของงานวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมปริทัศน์.....	8
2.1 การกลายเป็นคำไวยากรณ์.....	8
2.1.1 ความหมายและขอบเขตของการกลายเป็นคำไวยากรณ์	8
2.1.2 การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว	13
2.1.3 กลไกหลักในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์: การวิเคราะห์ใหม่และการเทียบ แบบ	18
2.1.4 แนวการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์.....	23
2.1.4.1 ผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัย	24
2.1.4.2 ผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีข้ามสมัย.....	29
2.2 วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย.....	34
2.2.1 วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย วากยสัมพันธ์เชิงประวัติ และการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์..	34
2.2.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยในภาษาไทย	35

2.2.2.1 ผลงานที่ศึกษาพัฒนาการทางไวยากรณ์ของคำ.....	36
2.2.2.2 ผลงานที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของชุดคำไวยากรณ์และ หน่วยสร้าง	38
2.3 การแปลงเป็นนามวลี.....	47
2.3.1 มโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลี	47
2.3.1.1 องค์ประกอบของกระบวนการแปลงเป็นนามวลี และประเภทของการ แปลงเป็นนามวลี.....	47
2.3.1.2 แบบลักษณะภาษาของการแปลงเป็นนามวลี	52
2.3.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย	54
2.3.2.1 ผลงานที่เกี่ยวกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในแง่ของ ‘การสร้าง’	55
2.3.2.2 ผลงานที่เกี่ยวกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในแง่ของ ‘การใช้’	58
2.3.2.3 ผลงานที่เกี่ยวกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในแง่ของ ‘พัฒนาการ’ ...	68
2.4 สรุป	71
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	73
3.1 การเก็บข้อมูล	73
3.1.1 การสำรวจเอกสารเบื้องต้น.....	73
3.1.2 การแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล.....	74
3.1.3 การคัดเลือกเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูล	77
3.1.3.1 การกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่จะเก็บข้อมูล.....	77
3.1.3.2 การสุ่มเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูล.....	82
3.1.4 การจัดระเบียบ และการบันทึกข้อมูล.....	85
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	85
3.2.1 วิเคราะห์ความถี่การปรากฏของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	86
3.2.2 วิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	87

3.2.3 วิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> และกระบวนการที่คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง	88
3.2.4 วิเคราะห์แบบลักษณะภาษาของเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i> และของกระบวนการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้ นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ในภาษาไทย.....	88
3.3 สรุป	89
บทที่ 4 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	90
4.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว	92
4.1.1 โครงสร้างของนามวลี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว.....	93
4.1.1.1 คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนาม.....	94
4.1.1.2 คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ....	96
(ก) คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็น บุพบทวลี.....	96
(ข) คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏร่วมกับคุณศัพท์.....	98
(ค) คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็น กริยาวลี.....	104
(ง) คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็น นามวลี.....	113
(จ) คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยาย นาม	129
4.1.2 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของนามวลี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว.....	144
4.1.2.1 คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ทำหน้าที่เป็นประธาน	144
4.1.2.2 คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ทำหน้าที่เป็นกรรม.....	149
4.1.2.3 คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มคำกริยา.....	156
4.1.2.4 คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ทำหน้าที่เป็นกรรมของคำบุพบท	161

4.1.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	164
4.1.3.1 การเปรียบเทียบในด้านโครงสร้าง	164
4.1.3.2 การเปรียบเทียบในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์.....	166
4.2 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม	168
4.2.1 มโนทัศน์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คำประสม และการแบ่งคำประสมตาม เกณฑ์ทางไวยากรณ์.....	168
4.2.1.1 มโนทัศน์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คำประสม.....	168
4.2.1.2 การวิเคราะห์คำประสมตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์	169
4.2.2 คำประสมที่มี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์.....	171
4.2.2.1 ขอบเขตในการวิเคราะห์คำประสมมี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็นส่วนมูลฐาน	171
4.2.2.2 คำประสมที่มี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์	178
4.2.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมที่มี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็น ส่วนมูลฐาน	182
4.2.3.1 การเปรียบเทียบคำประสมที่มี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ ทางไวยากรณ์.....	182
4.2.3.2 การเปรียบเทียบผลิภาวะของคำประสมที่มี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็นส่วนมูล ฐาน	183
4.3 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง	185
4.3.1 การแปลงเป็นนามวลี ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง และนามวลีแปลง	185
4.3.2 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	187
4.3.2.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน	187
4.3.2.2 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	193
4.3.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างนามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	206

4.4 สรุป	208
บทที่ 5 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน.....	209
5.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	209
5.1.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว <i>การ</i>	212
5.1.1.1 กลุ่มความหมาย <i>กลุ่ม 1</i> : ‘เหตุการณ์เฉพาะที่คนมารวมตัวกัน(occasion)’	213
5.1.1.2 กลุ่มความหมาย <i>กลุ่ม 2</i> : ‘งาน, สิ่งที่ทำ(work)’	215
5.1.1.3 กลุ่มความหมาย <i>กลุ่ม 3</i> : ‘เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)’	219
5.1.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว <i>ความ</i>	220
5.1.2.1 กลุ่มความหมาย <i>กลุ่ม 1</i> : ความหมาย ‘เกี่ยวกับภาษา(linguistic)’	221
5.1.2.2 กลุ่มความหมาย <i>กลุ่ม 2</i> : ความหมาย ‘เกี่ยวกับกฎหมาย(legal)’	223
5.1.2.3 กลุ่มความหมาย <i>กลุ่ม 3</i> : ‘เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)’	224
5.1.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	225
5.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม	227
5.2.1 การวิเคราะห์คำประสมตามเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์	227
5.2.2 คำประสมที่มี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์.....	228
5.2.2.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏใน ตำแหน่งต้นคำประสม.....	229
5.2.2.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ปรากฏใน ตำแหน่งท้ายคำประสม.....	232
5.2.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มี <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็น ส่วนมูลฐาน	235
5.3 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง	237
5.3.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง..	237
5.3.2 หน้าที่ทางด้านอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	244

5.3.2.1 การแปลงเป็นนามวลีด้วย <i>การ</i> และ <i>ความ</i> กับการทำให้เป็นนามธรรม.....	244
5.3.2.2 นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i> กับการสร้างมโนทัศน์.....	248
5.3.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	249
5.4 สรุป	252
บทที่ 6 พัฒนาการการใช้ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	253
6.1 ภาพรวมพัฒนาการด้านความถี่ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ทุกรูปแบบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	253
6.2 พัฒนาการด้านวากยสัมพันธ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	255
6.3 พัฒนาการด้านอรรถศาสตร์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	263
6.4 พัฒนาการเชิงไวยากรณ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ในด้านอื่นๆ	267
6.4.1 การกลายเป็นหน่วยสร้าง: จากกริยาวลี เป็น + [<i>การ</i>][<i>กริยาคุณศัพท์</i>] ไปเป็นหน่วยสร้างแสดงการประเมิน [<i>เป็น+การ+กริยาคุณศัพท์</i>]	268
6.4.2 การกลายเป็นศัพท์: จาก วลีทางวากยสัมพันธ์ <i>กริยา + การ/ความ</i> ไปเป็นคำประสม <i>กริยา + การ/ความ</i>	272
6.5 สรุป	276
บทที่ 7 กระบวนการที่ค่านามเนื้อหา <i>การ</i> และ <i>ความ</i> กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง.....	233
7.1 องค์ประกอบของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์: บริบท ความถี่ ปัจจัย และกลไก	233
7.2 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i>	239
7.2.1 ระยะที่ 1: ค่านามเดี่ยว <i>การ</i> ปรากฏใช้อย่างค่านามทั่วไป: ศตวรรษที่ 20 (สุโขทัย).239	
7.2.2 ระยะที่ 2 บริบทเชื่อมโยง: ค่านามเดี่ยว <i>การ</i> เริ่มปรากฏกับส่วนขยายนามวลีและกริยาวลี	241
7.2.2.1 ค่านามเดี่ยว <i>การ</i> เริ่มปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี: ต้นศตวรรษที่ 20 (สุโขทัย).....	241

7.2.2.2 คำนำมเดี่ยว <i>การ</i> เริ่มปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี: ต้นศตวรรษที่ 23 (ปลายสมัยอยุธยา)	242
7.2.3 ระยะที่ 3 บริบทเปลี่ยน: คำนำมเดี่ยว <i>การ</i> เริ่มปรากฏกับส่วนขยายนามวลีและกริยาวลี	244
7.2.3.1 คำนำมเดี่ยว <i>การ</i> ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี: ต้นศตวรรษที่ 25 (รัชกาลที่ 4)	244
7.2.3.2 คำนำมเดี่ยว <i>การ</i> ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี: ต้นศตวรรษที่ 25 (รัชกาลที่ 4)	246
7.2.4 ระยะที่ 4 การใช้เป็นแบบแผน: <i>การ</i> ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์.....	251
7.2.5 พัฒนาการของคำนำมเนื้อหา <i>การ</i> ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i>	252
7.2.6 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i>	254
7.2.6.1 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลี	255
7.2.6.2 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี.....	255
7.3 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>ความ</i>	256
7.3.1 ระยะที่ 1: คำนำมเดี่ยว <i>ความ</i> ปรากฏใช้อย่างคำนำมทั่วไป: กลางศตวรรษที่ 19 (สุโขทัย).....	257
7.3.2 ระยะที่ 2 บริบทเชื่อมโยง: คำนำมเดี่ยว <i>ความ</i> ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี: กลางศตวรรษที่ 19 (สุโขทัย)	258
7.3.3 ระยะที่ 3 บริบทเปลี่ยน: <i>ความ</i> เริ่มทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง: ต้นศตวรรษที่ 20 (สุโขทัย)	259
7.3.4 ระยะที่ 4 การใช้เป็นแบบแผน: <i>ความ</i> ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์: กลางศตวรรษที่ 22 (อยุธยา)	260
7.3.5 พัฒนาการของคำนำมเนื้อหา <i>ความ</i> ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>ความ</i>	264

7.3.6 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>ความ</i>	265
7.4 สรุป: การเปรียบเทียบพัฒนาการและกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตัวบ่งชี้นามวลี แปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	267
บทที่ 8 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	269
8.1 สรุปผลการวิจัย	269
8.1.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	269
8.1.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	272
8.1.3 พัฒนาการการใช้ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> และกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัว บ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	274
8.2 อภิปรายผลการวิจัย	276
8.2.1 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ใน ภาษาไทย	276
8.2.2 การแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ในภาษาไทย	278
8.2.2.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานใน การแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	278
8.2.2.2 แบบลักษณ์ภาษาของการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	280
8.3 ข้อเสนอแนะ	281
รายการอ้างอิง	283
ภาคผนวก	293
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	303

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1 คุณสมบัติของกลไกการวิเคราะห์ใหม่และกลไกการเทียบแบบ	23
ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบในกระบวนการแปลงเป็นนามวลี	48
ตารางที่ 2.3 ชนิดของนามวลีแปลงที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์	52
ตารางที่ 3.1 การแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับการสุ่มเก็บข้อมูล	76
ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยาทั่วไปกับคำกริยาคุณศัพท์	106
ตารางที่ 4.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่ใช้ในการแยกวลีทางวากยสัมพันธ์ออกจากคำ ประสม	120
ตารางที่ 4.3 การทดสอบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์กับหน่วยสร้างนามวลี คำนามประสม และนามวลี แปลงจากนาม	126
ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> เป็นส่วนหลัก	166
ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลงเชิงศัพท์ <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	206
ตารางที่ 5.1 แนวสืบเนื่องของระดับความเป็นนามธรรมของความหมายของคำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	226
ตารางที่ 5.2 ความหมายของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสม .	230
ตารางที่ 5.3 ความหมายของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งท้ายคำประสม	231
ตารางที่ 5.4 การจัดกลุ่มคำกริยาที่ปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ด้วยคุณสมบัติ ทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางความหมายด้านการแสดงเหตุการณ์	241
ตารางที่ 5.5 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	250
ตารางที่ 6.1 ความถี่ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ทุกรูปแบบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	253
ตารางที่ 6.2 ความถี่ของ <i>การ</i> ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	256
ตารางที่ 6.3 ความถี่ของ <i>ความ</i> ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน	257
ตารางที่ 6.4 ความถี่ของคำนามเดี่ยว <i>การ</i> ที่ปรากฏลำพังเทียบกับที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม	259

ตารางที่ 6.5 ความถี่ของคำนามเดี่ยว <i>ความ</i> ที่ปรากฏลำพังเทียบกับที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยาย นาม	260
ตารางที่ 6.6 สัดส่วนคำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวิ เปรียบเทียบกับที่ปรากฏกับส่วนขยายนามทั้งหมด	262
ตารางที่ 6.7 ความหมายประจำคำของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ในการปรากฏ 3 รูปแบบ.....	264
ตารางที่ 6.8 ความหมายของคำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏในแต่ละกลุ่มความหมายตั้งแต่สมัย สุโขทัยถึงปัจจุบัน.....	266
ตารางที่ 7.1 ระยะและบริบทในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์	237
ตารางที่ 7.2 พัฒนาการของคำเนื้อหา <i>การ</i> ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง <i>การ</i>	253
ตารางที่ 7.3 พัฒนาการของคำนามเดี่ยว <i>ความ</i> ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง <i>ความ</i>	264

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1 พัฒนาการของกริยานุเคราะห์ <i>be going to</i>	21
ภาพที่ 2.2 อนุประโยคกริยาแท้และนามวลีแปลง.....	50
ภาพที่ 2.3 ระดับความคล้ายกริยาวลีและความคล้ายนามวลีของการแปลงเป็นนามวลี 4 รูปแบบหลักใน เชิงแบบลักษณ์ภาษา.....	54
ภาพที่ 4.1 การหาบเทียบการแสดงการวิเคราะห์ด้วยแผนภาพกล่อง แผนภาพต้นไม้ กฎ โครงสร้างวลี และวงเล็บระบุโครงสร้าง.....	92
ภาพที่ 4.2 โครงสร้างนามวลีขยายนามวลีในภาษาไทย.....	114
ภาพที่ 4.3 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายนามในภาษาไทย.....	130
ภาพที่ 4.4 การแปลงนามวลีเชิงศัพท์ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> จากกริยาวลี.....	197
ภาพที่ 6.1 ความถี่ <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ทุกรูปแบบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน.....	254
ภาพที่ 6.2 ความถี่ของ <i>การ</i> ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน.....	256
ภาพที่ 6.3 ความถี่ของ <i>ความ</i> ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน.....	257
ภาพที่ 6.4 สัดส่วนคำนามเดี่ยว <i>การ</i> ที่ปรากฏลำพังเปรียบเทียบกับการปรากฏร่วมกับส่วนขยาย นาม.....	259
ภาพที่ 6.5 สัดส่วนคำนามเดี่ยว <i>ความ</i> ที่ปรากฏลำพังเปรียบเทียบกับการปรากฏร่วมกับส่วน ขยายนาม.....	260
ภาพที่ 6.6 คำนามเดี่ยว <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลี.....	262
ภาพที่ 6.7 พัฒนาการด้านไวยากรณ์ของ <i>การ</i> และ <i>ความ</i>	267
ภาพที่ 7.1 กลไกรายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i>	254
ภาพที่ 7.2 กลไกรายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>ความ</i>	265
ภาพที่ 8.1 รูปแบบ เจ้าของ-กรรมตรง (Possessive-Accusative) ที่ปรากฏในการแปลงเป็น นามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i> และ <i>ความ</i> ในภาษาไทย.....	280
ภาพที่ 8.2 การแปลงหน่วยงานกริยาวลีในระดับต่างๆ ด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง <i>การ</i>	281

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่สังเกตได้ว่า ในการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน มีการใช้ภาษารูปแบบหนึ่งซึ่งปรากฏใช้มากในชีวิตประจำวัน ทั้งในภาษาพูดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาเขียน นั่นคือ การใช้ *การ* และ *ความ* นำหน้า คำกริยาหรือคำนามเพื่อทำให้เป็นนามวลี เช่น *การเรียนรู้ การพัฒนา การวิ่ง การเงิน การคลัง การปิโตรเลียม การบัญชี ความสมดุล ความพอใจ ความยินดี* ฯลฯ

การ และ *ความ* เป็นคำที่ปรากฏในรายการคำที่มีความถี่สูงสุด 5,000 คำแรก¹จากการสำรวจโดยคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus: TNC) โดย *การ* เป็นคำที่ใช้ในความถี่สูงสุดเป็นอันดับ 2 (รองจากคำว่า *ที่*) และ *ความ* เป็นอันดับ 17 ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์การใช้ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติจำนวน 1,000 ตัวอย่าง พบว่าร้อยละ 94.2 ของการใช้ *การ* และร้อยละ 91.71 *ความ* เป็นการใช้ในลักษณะที่อธิบายมาข้างต้น นั่นคือ ปรากฏนำคำกริยา คำนาม หรืออนุประโยคเพื่อทำให้เป็นนามวลี (*การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในการใช้แบบอื่นที่เหลือ เช่น ปรากฏในคำประสม *การบ้าน อำนวยความสะดวก โครงการ ความหลัง ไล่ความ บทความ* ฯลฯ) จึงเป็นหลักฐานที่ยืนยันได้ว่า วิธีการสร้างคำโดยใช้ *การ* และ *ความ* นำหน้าคำกริยา คำนาม หรืออนุประโยคนี้ เป็นวิธีการที่มีผลิตภาพสูง (productive) และจัดได้ว่าเป็นวิธีการที่ “ได้รับความนิยม” มากในการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังถือได้ว่าการสร้างคำด้วยวิธีนี้ “เป็นที่ยอมรับ” ให้เป็นวิธีการสร้างคำที่เป็นมาตรฐานด้วย เนื่องจากปรากฏคำอธิบายการสร้างคำด้วยวิธีนี้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ซึ่งอธิบายความหมาย และการใช้ (usage) ของ *การ* และ *ความ* ไว้ว่า (ผู้วิจัยใส่เครื่องหมาย ‘ ’ เพื่อเน้นส่วนที่เป็นความหมาย และขีดเส้นใต้ส่วนที่เป็นคำอธิบายการใช้)

การ (น.) ‘งาน สิ่ง หรือเรื่องที่ทำ’ มักใช้เข้าคู่กับคำ งาน เช่น *การทำงาน เป็นการทำงาน ได้การไต่สวน ถ้าอยู่หน้านาม* หมายความว่า ‘เรื่อง ชูระ หน้าที่’ เช่น *การบ้าน การครัว การคลัง การเมือง ถ้าอยู่หน้ากริยาทำกริยาให้เป็นนาม* เช่น *การกิน การเดิน*

ความ (น.) ‘เรื่อง’ เช่น *เนื้อความ เกิดความ*; ‘อาการ’ เช่น *ความทุกข์ ความสุข*; ‘คติที่ฟ้องร้องกันในโรงศาล’; *คำนำหน้ากริยาหรือวิเศษณ์เพื่อแสดงสภาพ* เช่น *ความตาย ความดี ความชั่ว*

¹ <http://www.arts.chula.ac.th/~ling/TNC/category.php?id=58&>

จากความหมายข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า แม้ว่า *การ* และ *ความ* ยังคงมีความหมายเนื้อหา (lexical meaning) *การ* 'งาน, สิ่งที่ทำ' และ *ความ* 'เรื่อง' ใน *เป็นการเป็นงาน* หรือ ในคำประสม *เนื้อความ* ดังที่แสดงตัวอย่างข้างต้น อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการใช้ภาษาในปัจจุบันกับคำนามทั่วไปที่มีความหมายเดียวกัน นั่นคือ *การ* กับ *งาน* และ *ความ* กับ *เรื่อง* ใน (1)-(4) ด้านล่าง จะเห็นได้ว่า *การ* และ *ความ* ไม่มีคุณสมบัติความเป็นนาม (nominal property) หลายประการ เช่น ไม่สามารถปรากฏกับตัวกำหนด (determiner) นี้ได้ เมื่อเทียบกับคำนาม *งาน* และ *เรื่อง* ใน (1) และ (2) และไม่สามารถขยายด้วยอนุประโยคขยายนาม *ที่*- เมื่อเทียบกับคำนาม *งาน* และ *เรื่อง* ใน (3) และ (4)

- (1) *ฉันไม่อยากทำงานนั้นเลย* เทียบกับ **ฉันไม่อยากทำการนั้นเลย*
- (2) *เรื่องนี้ห้ามเล่าให้ใครฟัง* เทียบกับ **ความนี้ห้ามเล่าให้ใครฟัง*
- (3) *งานที่อาจารย์สั่งให้ทำยากจัง* เทียบกับ **การที่อาจารย์สั่งให้ทำยากจัง*
- (4) *เรื่องที่นึกเล่าให้หน่อยฟังไม่จริง* เทียบกับ **ความที่นึกเล่าให้หน่อยฟังไม่จริง*

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า *การ* และ *ความ* จัดเป็นคำหลายหน้าที่ (polyfunctional word) ทั้งหน้าที่ที่เป็นคำเนื้อหา (lexical/content word) เช่น *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามในคำประสมดังปรากฏตัวอย่างในพจนานุกรมฯ ข้างต้น และหน้าที่เชิงไวยากรณ์ เช่น *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้าคำนามหรือคำกริยาเพื่อทำให้เป็นนามวลี ซึ่งในทางภาษาศาสตร์ เรียกว่า *กระบวนการแปลงเป็นนามวลี* (nominalization) โดยหมายถึง การเปลี่ยนหน่วยใดๆ ในภาษาให้เป็นนามวลี (Comrie and Thompson 2007) และหน่วยคำที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้เรียกว่า *ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง* (nominalizer) (Koptjevskaja-Tamm 2005, 2006, 1993, 1988)

การปรากฏใช้คู่ขนาน (layering) ของรูปภาษาที่เหมือนกันหรือคล้ายกันเป็นคำหลายหน้าที่ ทั้งหน้าที่ที่เป็นคำเนื้อหาและหน้าที่ที่เป็นคำไวยากรณ์ในสมัยเดียวกัน เช่น *การ* และ *ความ* ที่กล่าวข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของ *กลายเป็นคำไวยากรณ์* (grammaticalization) นั่นคือ กระบวนการที่หน่วยเนื้อหาพัฒนาไปเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ (Heine and Kuteva 2002)

ข้อสังเกตและหลักฐานที่ว่า หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่กล่าวข้างต้นนี้ เป็นหน้าที่ใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในภาษาไทย ได้รับการกล่าวถึง ทั้งในผลงานของนักไวยากรณ์ไทย (อนุমানราชชน 2522 [2499], วิไลศักดิ์ กิ่งคำ 2550) และในผลงานของนักภาษาศาสตร์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537, Prasithrathsint 2007, Diller 2001, Morev 2005)

ในส่วนของนักไวยากรณ์ไทย พระยาอนุมานราชชน (อนุมานราชชน 2522 [2499]: 237) กล่าวถึง *การ* และ *ความ* ไว้ในหัวข้อ *แนวเทียบ* (analogy) โดยอธิบาย *การ ความ* ไว้ร่วมกับแนวเทียบจากภาษาอังกฤษ เช่น *สำหรับข้าพเจ้าเป็นไม่คิด* มี *forme* เป็นแนวเทียบ ส่วน *การ ความ* ใช้เติมหน้า

คำอื่นให้เป็นนาม เช่น *ทำดี ทำชั่ว* เป็น *ทำความดีความชั่ว* *กินเดินนั่งนอน* เป็น *ธรรมดาของมนุษย์* เป็น *การกิน การเดิน* ฯลฯ ส่วนวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2550: 224) สันนิษฐานว่า การใช้ *การ* และ *ความ* นี้ น่าจะ ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาต่างประเทศ เพราะในสมัยรัชกาลที่ 3 ยังไม่ปรากฏการใช้นามวลีในลักษณะ นี้ จึงเป็นไปได้ว่า รัชกาลที่ 4 เป็นผู้ริเริ่มการทำให้เป็นนามด้วยการเติม *การ* และ *ความ* เพื่อแทนคำ ต่างประเทศที่สื่อความหมายเชิงนามธรรมมากกว่าการใช้คำกริยาหรืออธิบายด้วยประโยค เพราะพบ การใช้ *การ* และ *ความ* ที่ใช้เป็นคำซ้อนที่มีการซ้ำคำ *การ* และ *ความ* จำนวนมากในพระราชหัตถเลขา ๆ เช่น *การใช้การตาย การตั้งการปลาย การบ้านการเมือง การเหี่ยวการเรือน ความใช้ความตาย ความเจ็บความไข้ ความโง่ความผู้ร้าย ความชอบความดี ความดีความเจริญ ความมีความเป็น ความ ลัทธิความจริง ความสุขความเจริญ* เป็นต้น

ในด้านของนักภาษาศาสตร์ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2537: 47) อธิบายว่า การใช้ *การ* และ *การที่* เปลี่ยนฐานะประโยคเป็นนามวลี และทำหน้าที่อย่างนามวลีในประโยค เช่น เป็นประธานหรือ กรรมเป็น “ลักษณะใหม่” ในภาษาไทย เพราะก่อนที่ประโยคจะถูกเปลี่ยนฐานะเป็นนามวลี ประโยค สื่อความว่า “ใครทำอะไร” ซึ่งกล่าวถึง “บุคคล” และ “กริยาที่บุคคลกระทำ” แต่เมื่อถูกเปลี่ยนเป็น นามวลี ความหมายทั้งสองประการนี้จะลดลงไป กลายเป็นการเน้นที่ “การกระทำ” ซึ่งมีความหมาย เชิงนามธรรมมากกว่า ลักษณะนี้เองที่ “*พาไปสู่ปรากฏการณ์ใหม่ในการสื่อความหมายในภาษาไทย*” โดยนามวลีที่เป็นประธานหรือกรรมที่มีความหมายเป็นนามธรรมมากกว่าเดิมนี้ ไม่ได้อ้างอิงถึงสิ่งที่มี อยู่แล้วในโลก แต่เป็น “*ความหมายที่เกิดจากการใช้กฎไวยากรณ์*” เช่น ประโยค *เขาเป็นคนตรงต่อ เวลา* ถูกลดฐานะเป็นนามวลี *การตรงต่อเวลาของเขา* หรือ *การที่เขาเป็นคนตรงต่อเวลา* เป็นต้น

การแปลงเป็นนามวลีซึ่งเป็น “ลักษณะใหม่” ที่วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2537) อธิบายข้างต้น นี้ สอดคล้องกับคำอธิบายของมอเรฟ (Morev 2005) ซึ่งศึกษารูปแบบการแปลงเป็นนามวลีในภาษา ตระกูลไทและภาษาคำโดดอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยในส่วนของภาษาไทยนั้น จากการ สืบสวนเอกสารตัวเขียนโบราณ มอเรฟพบว่า ภาษาไทยยุคก่อนนอกจากคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาซึ่ง ปรากฏเป็นจำนวนมากแล้ว คำส่วนใหญ่จะเป็นคำนามเชิงรูปธรรม (concrete noun) สอดคล้องกับ ข้อสังเกตของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2007: 6-7) ที่ว่า ภาษาในสมัยสุโขทัยมักใช้วิธีการ พุดด้วยคำกริยาแบบตรงไปตรงมา เช่น *ได้สุขบั้ได้ทุกข์* *รู้ปรานีแก่ไพร่ฟ้า* หรือ *สั่งสอนคนทั้งหลายให้ รู้ละอาย* *รู้จักกลัว* *กลัวผิด* ซึ่งคำที่ขีดเส้นใต้เหล่านี้ ถ้าเทียบกับภาษาปัจจุบัน นิยมใช้เป็นนามวลี แปลง (nominalized noun phrase/nominalization) เช่น *ความสุข* *ความทุกข์* หรือ (*รู้จัก*)*ความ ละอาย* (*รู้จักกลัว*)*ความผิด* เป็นต้น

การเกิดขึ้นของการแปลงเป็นนามวลีซึ่งเป็น “ลักษณะใหม่” ที่ไม่พบในภาษาไทยในอดีตนี้ มอเรฟ (Morev 2005: 142) กล่าวสรุปไว้ว่า

“The emergence and formation of deverbal abstract nouns (kaan/khwaam-nouns) was a landmark in the history of Tai languages. It was a pivotal event for Thai/Tai verbal thinking. It meant that henceforth both concrete and abstract notions could be the substantive objects of language consciousness, and their exponents, both concrete and abstract nouns, could assume theta roles.”

“กำเนิดของการสร้างคำนามที่มีความหมายนามธรรมจากคำกริยา (คำนาม การ/ความ) ถือเป็น ‘หลักเขต’ ที่สำคัญในประวัติศาสตร์ภาษาตระกูลไท เพราะเป็นเหตุการณ์สำคัญต่อการคิดเชิงกริยาของภาษาไทย/ไทย โดยนับแต่มีวิธีสร้างคำด้วยการแปลงเป็นนามวลี ความคิดต่างๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม สามารถมองเป็นวัตถุดิบได้ในความสำนึกทางภาษา ซึ่งการแสดงออกของคำนามทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเหล่านี้ ยังสามารถสื่อบทบาททางความหมายอีกด้วย” (Morev 2005: 142)

ประเด็นเรื่องกำเนิดและพัฒนาการของการแปลงเป็นนามวลี กระจ่างชัดยิ่งขึ้นจากผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) ซึ่งเป็นการศึกษาแบบข้ามสมัย (diachronic study) โดยศึกษากำเนิดและการเปลี่ยนแปลงของการแปลงเป็นนามวลีตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน อมราพบรูปแบบการแปลงเป็นนามวลี 8 ประเภท ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ การแปลงเป็นนามวลีประเภทนามธรรม มี 6 ประเภท ได้แก่ ประเภท ความ, การ, ที่, ความที่, การที่ และ ที่ว่า และการแปลงเป็นนามวลีประเภทรูปธรรม มี 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ และ ที่ โดยนามวลีแปลงประเภท ความ และ ผู้ เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุด พบครั้งแรกในสมัยสุโขทัย เช่น ความสุข ผู้ทุกข์ ๆ นามวลีแปลง การ และ ที่ ‘สถานที่’ ในสมัยอยุธยา เช่น การรบศึกกำปั่น ที่ไว้กระสุน ที่ไว้ปืน ๆ และนามวลีแปลง ที่ที่ตามด้วยตามด้วยกริยาลี หรือประโยค นามวลีแปลง ความที่ และนามวลีแปลง การที่ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น ...ก็หาทันคิดถึงความที่โกรธไม่ หรือ การที่จะเฝ้ากวีน... ส่วนประเภทล่าสุด คือนามวลีแปลง ที่ว่า ซึ่งพบครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์ ในปี พ.ศ.2455 เช่น ในการที่ว่าฉันได้เคยไปเที่ยวเมืองลาวมาแล้ว

เมื่อพิจารณาในแง่ของแนวโน้มของการปรากฏ อมราพบว่า นามวลีแปลงที่ปรากฏสม่ำเสมอ มี 5 ประเภท ได้แก่ ความ การ ที่ การที่ และ ผู้ โดยรูปแบบเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นจากสมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน และพบการปรากฏเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวในช่วงเวลารัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยเข้าสู่ยุค การปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ (modernization)

อมราอธิบายการเพิ่มขึ้นของรูปแบบและความถี่ในการใช้นามวลีแปลงที่สัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ว่า ในสมัยของการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยครั้งใหญ่ มีการเลิกระบบไพร่และทาส การปฏิรูปการปกครอง และที่สำคัญที่สุดคือการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งทำให้การศึกษาแพร่หลายไปสู่คนทั่วไป ในพระราชวังมีการส่งพระโอรสและพระธิดาตลอดจนผู้ที่เรียนเก่งไปศึกษาต่อในต่างประเทศ สำหรับคนที่อยู่ในประเทศก็นิยมเรียน

ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ทำให้ภาษาไทยสัมผัสกับภาษาอังกฤษ² จากผู้พูดสองภาษานอกจากนั้น ในยุคนี้มีชาวต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยในตำแหน่งสำคัญมากมาย ทำให้ภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาสำคัญและมีอิทธิพลต่อภาษาไทยอย่างมาก และในสมัยนี้เองมีวารสารทางวิชาการที่เป็นตีพิมพ์เป็นภาษาไทยมากขึ้นเรื่อยๆ นิตยสารและหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเล่มแรก รวมถึงการแปลนวนิยายจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยก็เกิดขึ้นในสมัยนี้ด้วย ภาษาไทยจึงมี “บทบาทใหม่” ซึ่งถูกนำมาใช้เขียนในทำเนียบภาษาต่างๆ และใช้ถ่ายทอดและแสดงออกความรู้ ความคิดใหม่ๆ จากโลกตะวันตกเป็นภาษาไทย

หากพิจารณาในแง่ของการแทรกแซงทางภาษา อาจมองได้ว่า การแปลจากภาษาอังกฤษและการคิดแบบอังกฤษทำให้รูปแบบการใช้ภาษาไทยเปลี่ยนไป กระบวนการไม่ได้ถ่ายทอดอย่างตรงไปตรงมาจากภาษาอังกฤษเข้ามาในภาษาไทย กล่าวคือ นามวลีแปลงในภาษาไทยไม่ได้มีรูปแบบเหมือนกับภาษาอังกฤษ แต่ภาษาไทยได้ใช้การปรับหรือขยายรูปหรือคำที่เป็นทรัพยากรที่มีแล้วในภาษาไทยโดยพัฒนา **วิธีการพูด** (ways of talking) แบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบที่พบในภาษาอังกฤษ

เมื่อพิจารณาในส่วนของ *การ* และ *ความ* นั้น คำทั้งคู่เป็นคำที่มีอยู่แล้วในภาษาไทยตั้งแต่สมัยอดีต แต่ได้เปลี่ยนแปลงโดยสูญเสียความหมายและคุณสมบัติดั้งเดิมของคำหลักจนกลายเป็นหน่วยคำเติมหน้าคำชนิดต่างๆ เพื่อแปลงให้เป็นคำนาม ปรากฏการณ์ที่หน่วยทางภาษาใดๆ มีการเปลี่ยนแปลงโดยขยายขอบเขตจากหน่วยที่เป็นคำหลักหรือจากหน่วยที่ไม่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical function) หรือมีหน้าที่ทางไวยากรณ์น้อย ไปเป็นหน่วยที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์หรือมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นนี้ เรียกว่า **การกลายเป็นคำไวยากรณ์** (grammaticalization)

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) อธิบายข้างต้นนี้ สอดคล้องกับคำอธิบายของดิลเลอร์ (Diller 2001: 141-2) ที่กล่าวว่า *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง เป็นกรณีตัวอย่างของคำผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ “ก้าวหน้า” ไปมาก (“advanced cases of grammaticalization”) เมื่อเทียบกับคำ “ชายขอบ” (borderline) อื่นๆ เช่น *ข้อ* ใน *ข้อสอบ*, *ข้อตกลง* หรือ *คำ* ใน *คำถาม*, *คำตอบ* ซึ่งดิลเลอร์จัดให้เป็นการแปลงคำเชิงโครงสร้าง/เชิงความหมาย (syntactic/semantic derivation)³ และไม่จัดเป็นกรณีของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

2 ยูเริล ไวน์ไรค์ (Weinreich 1968: 1) อธิบายถึง การสัมผัสภาษา (language contact) ไว้ว่า “ภาษา 2 ภาษาหรือมากกว่า จะกล่าวได้ว่า ‘สัมผัสกัน’ เมื่อภาษาเหล่านั้นถูกใช้สลับกันโดยผู้พูดภาษา. ดังนั้นปัจเจกบุคคลผู้ใช้ภาษาจึงถือเป็นศูนย์กลางของการสัมผัส” (“... two or more languages will be said to be IN CONTACT if they are used alternately by the same persons. The language-using individuals are thus the locus of the contact.”)

3 การแปลงคำ (derivation) ที่ดิลเลอร์ (Diller, 2001: 141-2) ใช้ในที่นี้ หมายถึง กระบวนการซึ่งหน่วยศัพท์หนึ่งแปลงมาจากอีกหน่วยศัพท์หนึ่งและมีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย โครงสร้าง หรือทางเสียงจนกลายเป็นอีกหน่วยศัพท์หนึ่งแยกจากหน่วยศัพท์เดิม โดยยกตัวอย่างคำว่า ‘ไถ’ และ ‘ไทร(ศัพท์)’ ซึ่งทำหน้าที่เป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา แต่จัดเป็นคณนหน่วยศัพท์

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษากำเนิดและพัฒนาการของการแปลงเป็นนามวลีของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) จะทำให้ทราบว่า การแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้น “เมื่อใด” (*when*) และ “ทำไม” (*why*) จึงเกิดขึ้น (เกิดขึ้นจากผลของ *การปรับให้เป็นสมัยใหม่* (modernization)) ซึ่งเป็นการตอบคำถามวิจัยในส่วนของพัฒนาการที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงยังไม่ได้ให้คำตอบในเชิงวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ว่า ภาษาไทยเกิด “การปรับ” หรือขยายรูปคำที่เป็นทรัพยากรที่มีแล้วในภาษาไทย โดยการพัฒนาวิธีการพูด (*ways of talking*) แบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบที่พบในภาษาอังกฤษนั้น มีการปรับ “อย่างไร” (*how*)

จากที่กล่าวมานี้ จึงสรุปได้ว่า กระบวนการที่คานาม *การ* และ *ความ* กลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ ยังไม่มีผู้ศึกษาพัฒนาการในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำว่า *การ* และ *ความ* ว่ามีพัฒนาการอย่างไร และมีการเปลี่ยนแปลงผ่านกลไก (*mechanism*) ใดบ้างที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ *การ* และ *ความ* จากคำเนื้อหาไปเป็นคำไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง โดยใช้การศึกษาด้วยวิธีข้ามสมัย (*diachronic approach*) ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยปัจจุบัน ข้อค้นพบจากการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีการข้ามสมัยจะก่อให้เกิดการปรับปรุงสมมติฐานสากลลักษณะทางภาษา (*refining universal hypotheses*) หรือชี้ให้เห็นแนวทางใหม่ของการวิเคราะห์ อีกทั้ง ยังให้ความเข้าใจที่กระจ่างชัดยิ่งขึ้นต่อลักษณะภาษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอีกด้วย (Diller 2001: 139)

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาการใช้ *การ* และ *ความ* ด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ในภาษาไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน และเปรียบเทียบการใช้คำทั้งสองในสมัยต่างๆ
2. วิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน
3. สรุปกระบวนการที่ *การ* และ *ความ* กลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย

1.3 สมมติฐานของงานวิจัย

1. ทางด้านวากยสัมพันธ์ คำว่า *การ* และ *ความ* ในระยะแรกใช้เป็นคานามเดี่ยว ทำหน้าที่เป็นประธานและกรรม ในระยะต่อมา ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของคำประสม และในระยะหลังใช้เป็นคำไวยากรณ์ ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง เมื่อเปรียบเทียบการใช้คำทั้งสอง จะพบว่า คำว่า *การ* ที่เป็นคานามเดี่ยวปรากฏร่วมกับส่วนขยายได้ แต่ *ความ* ปรากฏไม่ได้ คำว่า *การ* ในคำประสมปรากฏเป็นส่วนหน้าหรือหลังก็ได้ แต่ *ความ* ปรากฏเป็นส่วนหลังของคำประสมเท่านั้น เมื่อใช้เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* แปลงทั้งคำกริยาหรือคานามให้เป็นนามวลีแปลง ส่วน *ความ* แปลงแต่คำกริยาเท่านั้น

2. ทางด้านอรรถศาสตร์ คำว่า *การ* และ *ความ* ในระยะแรก เป็นคำเนื้อหาที่มีความหมายประจำคำ ในระยะต่อมา เมื่อใช้ในคำประสม มีความหมายจางลง แต่หลากหลายไปตามคำประสม และในระยะหลังที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงมีความหมายเป็นนามธรรม เมื่อเปรียบเทียบความหมายของ คำทั้งสอง จะพบว่า *การ* และ *ความ* ในช่วงแรกมีความหมายแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในระยะต่อมามีความหมายต่างกันตามคำประสม ท้ายที่สุดเมื่อกลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ทั้งสองคำไม่มีความหมายเด่นชัด แต่ *การ* ใช้กับคำกริยาที่บ่งการกระทำ ส่วน *ความ* ใช้กับคำกริยาที่บ่งสภาพ
3. *การ* และ *ความ* พัฒนาจากคำนามเดี่ยวซึ่งมีความหมายเฉพาะ มาเป็นคำที่ปรากฏร่วมกับคำอื่นๆ ซึ่งมีความหมายทั่วไปมากขึ้น และในที่สุดพัฒนามาเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ซึ่งการใช้ *การ* หรือ *ความ* ขึ้นอยู่กับความหมายของคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์ (base)
4. *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นคำเนื้อหา กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ซึ่งเป็นคำไวยากรณ์ เนื่องจากเกิดกระบวนการที่เรียกว่า การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) การเกิดนัยทั่วไป (generalization) และการสูญเสียคุณสมบัติประจำหมวดคำ (decategorialization)

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยวิธีการข้ามสมัย
2. ทำให้เห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านวากยสัมพันธ์ในภาษาไทย
3. เพิ่มองค์ความรู้เรื่องตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในเชิงแบบลักษณ์ภาษา
4. นำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนตำราไวยากรณ์ไทยและการเรียนการสอนภาษาไทยแก่ชาวไทยและชาวต่างชาติ

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะประมวลมโนทัศน์ แนวคิดทฤษฎี และผลงานที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ (2.1) วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย (2.2) และการแปลงเป็นนามวลี (2.3) โดยทั้ง 3 หัวข้อนี้ สัมพันธ์กัน และเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ในแง่ที่ *การกลายเป็นคำไวยากรณ์* (grammaticalization) เป็นทั้ง *ปรากฏการณ์* (phenomenon) ที่ค่านามเนื้อหา *การ* และ *ความ* พัฒนาไปสู่หน่วยคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) และเป็น *กรอบแนวคิด* (framework) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ด้วย การกลายเป็นคำไวยากรณ์จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงของภาษาในระดับวากยสัมพันธ์ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนจากการศึกษา *วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย* (diachronic syntax) ในประเด็นสุดท้าย หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่พัฒนาจากค่านามเนื้อหาเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ที่เรียกว่า *การแปลงเป็นนามวลี* (nominalization) ด้วย

2.1 การกลายเป็นคำไวยากรณ์

การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นมโนทัศน์หนึ่งทางภาษาศาสตร์ที่มีพัฒนาการมายาวนาน ทำให้นิยาม และขอบเขตการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปมากในปัจจุบัน เบื้องต้นในหัวข้อ 2.1.1 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายและขอบเขตของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ในหัวข้อ 2.1.2 จะกล่าวถึงลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว (unidirectionality) จากนั้นในหัวข้อ 2.1.3 จะกล่าวถึงกลไกและการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และสุดท้ายในหัวข้อ 2.1.4 จะกล่าวถึงแนวทางการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และประมวลผลการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย

2.1.1 ความหมายและขอบเขตของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ความคิดเรื่องกลายเป็นคำไวยากรณ์เกิดขึ้นและมีพัฒนาการยาวนาน โดยจากหลักฐานในปัจจุบันพบว่า สามารถย้อนไปได้ถึงความคิดของนักปราชญ์ชาวจีนในศตวรรษที่ 10 ผ่านมาถึงศตวรรษที่ 18 ในฝรั่งเศส (Condillac, Rousseau) และในอังกฤษ (Tooke) ต่อมาถึงศตวรรษที่ 19 ในเยอรมันนี (Bopp, Schlegel, Wilhelm von Humboldt, Gabalentz) และในสหรัฐอเมริกา (Whitney) จนมาถึงศตวรรษที่ 20 ซึ่งปรากฏศัพท์คำว่า *grammaticalisation* (ในภาษาฝรั่งเศสสะกดด้วย *s*) ที่ใช้เรียกมโนทัศน์นี้เป็นครั้งแรกโดยอังตวน เม็ลเยต์ (Antoine Meillet) (Heine, Claudi, and Hünemeyer 1993: บทที่ 2) นักภาษาและนักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ซึ่งอธิบายถึงการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้ว่าเป็น “การ

ได้มาซึ่งคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำซึ่งแต่เดิมเป็นคำอิสระ” (“*attribution du caractère grammatical à un mot jadis autonome*”) และ “การเปลี่ยนจากคำอิสระไปเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์” (“*le passage de mot autonome au rôle d’élément grammatical*”) (Meillet 1912: 131)

จากคำอธิบายข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า เมล์เยต์ (Meillet 1912) เน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงของ “คำ” (mot) ซึ่งโดยคำอิสระ (mot autonome) ที่เมล์เยต์กล่าวถึงนี้ ก็คือคำเนื้อหา (lexical word) เช่น คำนาม หรือคำกริยา ส่วนหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ (élément grammatical) เช่น กริยานุเคราะห์ (auxiliary) หรือหน่วยคำไวยากรณ์เช่นหน่วยคำแสดงพหูพจน์ เป็นต้น เมล์เยต์ยกตัวอย่างกริยา être ‘to be’ ในภาษาฝรั่งเศสซึ่งความหมายของคำกริยาสมบูรณ์ เช่นความหมายแสดงภาวะใน *je suis celui qui suis* ‘I am the one who am’ (être ผันตาม je ‘I’ เป็น suis ‘am’) และความหมายของคำกริยาที่ลดลงมาในความหมายแสดงตำแหน่งใน *je suis chez moi* ‘I am at home’ และแทบไม่มีความหมายในการทำหน้าที่ในภาคแสดงใน *je suis malade* ‘I am ill’ หรือ *je suis maudit* ‘I am cursed’ จนถึงหน่วยที่ปราศจากความหมายของกริยาเนื้อหาและทำหน้าที่ทางไวยากรณ์โดยสมบูรณ์ในหน้าที่กริยานุเคราะห์บอกกาลและการณ์ลักษณะใน *je suis parti* ‘I left’ หรือ *je me suis promené* ‘I went for a walk’ (น.131) จากตัวอย่างนี้ สรุปได้ว่า กริยาเนื้อหา être ได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จนเป็นหน่วยไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่เป็นกริยานุเคราะห์

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหน่วยไวยากรณ์ประเภทต่างๆ ในภาษาต่างๆ แสดงให้เห็นว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์ไม่ได้เกิดขึ้นแค่ระดับคำเท่านั้น แต่เกิดขึ้นกับหน่วยทางภาษาในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น ระดับวลี อนุประโยค หรือหน่วยสร้างที่ใหญ่ขึ้นด้วย (Heine 1993, Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994, Bisang 1998b) ตัวอย่างเช่น การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของวลี *pa hwile be* ‘that time that’ ในภาษาอังกฤษยุคเก่า มาเป็นตัวเชื่อมบอกเวลา (temporal connective) *hwile* ‘while’ ในภาษาอังกฤษยุคกลาง และ *while* ในภาษาอังกฤษยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นทั้งตัวเชื่อมบอกเวลาและบอกความแย้ง (Hopper and Traugott 2003: 4) หรือในภาษาคอย (Kxoe; Central Khoisan; Namibia) สันธานบอกเวลา (temporal conjunction) *taátenu* ‘then’ พัฒนามาจากอนุประโยค *ta-á-te-nu* (be:thus-JUNC-PRES-when) ‘when it is like that’ เป็นต้น (Heine and Kuteva 2002: 6)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ในปัจจุบัน นักภาษาศาสตร์เห็นพ้องต้องกันถึงบทบาทของ “หน่วยสร้าง” (construction) ในการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Bisang 1998b, Traugott 2003, Hopper and Traugott 2003) เนื่องจากหน่วยไวยากรณ์ไม่ได้มีพัฒนาการอิสระโดยปราศจาก หน่วยสร้าง บริบท (context) หรือสัมพันธสาร (discourse) ที่มันปรากฏอยู่ (Heine and Kuteva 2007: 32) กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จึงเกิดขึ้นในบริบทที่

เฉพาะเจาะจง และเป็นผลผลิตที่เกิดจาก *การเหนี่ยวนำโดยการตีความใหม่* (product of context-induced reinterperatation) กล่าวคือ บริบทหรือหน่วยสร้างที่หน่วยที่กลายเป็นคำไวยากรณ์นั้น ปรากฏอยู่เป็นปัจจัยสำคัญในการก่อรูปของหน่วยไวยากรณ์ รวมไปถึงจนถึงก่อความหมายใหม่ซึ่งไม่ได้ สืบเนื่องมาจากรูปเนื้อหานั้นโดยตรง (Heine and Kuteva 2002: 2) ความสำคัญของบริบทและหน่วย สร้างที่กล่าวมานี้ บายบี (Bybee 2003) สรุปว่า

“อันที่จริง คุณจะถูกต้องกว่าที่จะกล่าวว่า ‘หน่วยสร้าง’ ที่ประกอบด้วยหน่วยเนื้อหา ปรากฏอยู่ในหน่วยสร้างนั้นที่กลายเป็นหน่วยไวยากรณ์ แทนที่จะกล่าวว่า ‘หน่วย เนื้อหา’ กลายเป็นคำไวยากรณ์”

“In fact, it may be more accurate to say that a ‘construction’ with particular lexical items in it becomes grammaticalized, instead of saying that a lexical item becomes grammaticalized.” (Bybee, 2003: 602)

บายบี (Bybee 2003: 262-3) ยกตัวอย่างการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้อนาคตกาล *be going to* ในภาษาอังกฤษ โดยอธิบายว่า กริยาแสดงการเคลื่อนที่หลายคำที่สามารถปรากฏกับหน่วย สร้าง [[movement verb + Progressive] + [purpose clause (to + infinitive)] ตัวอย่างเช่น *I am going/traveling/riding to see the king* แต่มีเพียงกริยา *go* ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้เท่านั้น (*be going to + infinitive*) ที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้อนาคตกาลและเป็นหน้าที่และความหมายที่แยก จาก *go* ที่ปรากฏในบริบทหรือหน่วยสร้างอื่น

จากที่อธิบายมาทั้งหมดข้างต้นนี้ อาจสรุปได้ว่า การขยายขอบเขตการศึกษาการกลายเป็นคำ ไวยากรณ์ได้ขยายขอบเขตจากการศึกษาอิงหน่วยคำ (morpheme-based) ในอดีต มาเป็นการศึกษา แบบอิงหน่วยสร้าง (construction-based) ในปัจจุบัน ดังนั้น นิยามของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ที่ น่าจะกระชับและครอบคลุมที่สุด และเป็นนิยามที่จะใช้ในวิทยานิพนธ์นี้ คือ

“การกลายเป็นคำไวยากรณ์ หมายถึง การพัฒนาจากรูป(ภาษา)เนื้อหาไปสู่รูป ไวยากรณ์ และจากรูปไวยากรณ์ไปเป็นรูปที่มีความเป็นไวยากรณ์เพิ่มขึ้น”

“Grammaticalization is defined as the development from lexical to grammatical forms, and from grammatical to even more grammatical.”

(Heine and Kuteva, 2002: 2; 2007: 32)

คำว่า *พัฒนาการ* ในนิยามของไฮน์และคูเทวาข้างต้นนี้ สื่อความหมายได้เป็นอย่างดีถึงทั้ง ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ “กินเวลา” นั่นคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงประวัติ (historical change) หรือการเปลี่ยนแปลงแบบข้ามสมัย (diachronic change) และยังสื่อถึงลักษณะการ เปลี่ยนแปลงแบบ “ค่อยเป็นค่อยไป” (gradual) ซึ่งมี “ระยะ” (stage) หรือ “ขั้นตอน” (step) ที่รูป

1 การรวบรวมและอภิปรายนิยามของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างละเอียดสามารถดูเพิ่มเติมได้ใน Campbell and Janda (2001) ที่เป็นบทนำของวารสาร *Language Sciences*, 23 (2001) ซึ่งเป็นฉบับพิเศษที่ทั้งฉบับอุทิศให้กับเรื่อง การกลายเป็นคำไวยากรณ์

ภาษาเนื้อหา (lexical form) หนึ่งเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปไวยากรณ์ (grammatical form) ด้วย รูปไวยากรณ์ที่ไอน์และคูเทว่า (Heine and Kuteva 2002: 2) ในนิยามนี้ เทียบเคียงได้กับหน่วยที่เรียกว่า *วักย์* (gram)² ซึ่งเป็นศัพท์ที่บายบี้และคณะ (Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994: 2) ใช้ในความหมายที่ครอบคลุมหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ทั้งหมด ตั้งแต่หน่วยคำเติม (affix) การเปลี่ยนรากศัพท์ (stem change) การซ้ำ (duplication) หน่วยอนุเคราะห์ (auxiliary) อนุภาค (particle) ไปจนถึงหน่วยที่ซับซ้อนขึ้นในระดับหน่วยสร้าง และยังรวมปรากฏการณ์ที่รูปภาษาที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์อยู่แล้วพัฒนาไปมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ใหม่หรือเพิ่มขึ้นอีกด้วย³

นอกจากการขยายขอบเขตการศึกษาจากระดับหน่วยคำเป็นระดับหน่วยสร้าง และไม่จำกัดเพียงแค่การศึกษาการที่รูปเนื้อหาพัฒนาไปสู่รูปไวยากรณ์ แต่ยังรวมถึงการที่รูปภาษาที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์อยู่แล้วพัฒนาไปมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นแล้ว ปัจจุบันการกลายเป็นคำไวยากรณ์ยังขยายขอบเขตไปในอีกหลายลักษณะ ทั้งการขยายจากการศึกษาในยุคแรกๆ ซึ่งเป็นการศึกษาพัฒนาการเชิงประวัติด้วยวิธีข้ามสมัย (diachronic approach) มาเป็นการศึกษารูปแบบการใช้ที่หลากหลายของรูปภาษาหนึ่งหรือ *วิธีเฉพาะสมัย* (synchronic approach) ซึ่งเริ่มและเฟื่องฟูตั้งแต่ผลงานของเลห์มันน์ (Lehmann 1995)

นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของคลังข้อมูลภาษาอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ยังทำให้เกิดการขยายจากการศึกษาในแง่ของวิธีการศึกษา (methodology) ที่แต่เดิมเป็นการวิเคราะห์โดยอ้างอิงจากข้อมูลเชิงประวัติในรูปแบบที่ภาษาเขียนโดยใช้สัญชาตญาณ (intuition) ของผู้วิเคราะห์ และมักจะเป็นการวิเคราะห์สามัตถิยะภาษา (competence) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเท่านั้น (Lightfoot 1979, Kiparsky 1968) ขยายเป็นการศึกษาที่เน้นในแง่ของการใช้ (usage) ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม และยังอ้างอิงในแง่ของความถี่ (frequency) การปรากฏใช้ในเชิงปริมาณ (quantitative) อีกด้วย (Mair 1997, Bybee and Hopper 2001)

การขยายขอบเขตของการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ยังเป็นไปในลักษณะ “ข้ามศาสตร์” (interdisciplinary) โดยบูรณาการการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์เข้ากับแนวคิดจากศาสตร์ต่างๆ เช่น การกลายเป็นคำไวยากรณ์ในเชิงแบบลักษณ์ภาษาในเชิงพื้นที่ (areal) เชื้อสาย/ตระกูลภาษา (genetic) และลักษณะทางไวยากรณ์ต่างๆ (ลำดับคำ ระบบหน่วยคำ ฯลฯ) (Bisang 1996, 2011) ในด้านการรับภาษา (ภาษาศาสตร์จิตวิทยา) (Diessel 2011) หรือในด้านการสัมผัสภาษา (ภาษาศาสตร์สังคม) (Poplack 2011, Heine and Kuteva 2005, 2003)

2 คำว่า *gram* บัญญัติโดยปาก์ลิวก้า (William Pagliuca) และใช้ครั้งแรกใน Bybee (1986 อ้างใน Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994: 2) คำว่า *gram* นี้ อาจเทียบได้กับคำว่า *syntagm* (Brinton and Traugott 2005: 68) ในความหมายใกล้เคียงกัน

3 กระบวนการที่รูปภาษาที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์อยู่แล้ว พัฒนาไปมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ใหม่หรือเพิ่มขึ้นนี้ กรีนเบิร์ก (Greenberg 1991) เรียกว่า *การกลายเป็นคำไวยากรณ์ซ้ำ* (regrammaticalization)

นอกจากนี้ การศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ยังขยายจากแต่เดิมที่การศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ส่วนใหญ่เน้นไปที่ตะวันตกมาเป็นสู่ภาษาในแถบเอเชียมากขึ้น และที่สำคัญที่สุด คือ การขยายขอบเขตจากเดิมที่เน้นไปที่การศึกษาในขอบเขตหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ และอรรถศาสตร์ มาเป็นการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหน่วยทางสัทสัมพันธ์ (prosody)(Wichmann 2011) ภาษามือ (sign language) (Pfau and Steinbach 2011) และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหน่วยทางวจนปฏิบัติ-สัมพันธ์สาร (discourse pragmatic marker) ซึ่งมีการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน เช่น การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวเชื่อมสัมพันธ์สาร (discourse connective) *instead* หรือ *I think* ในภาษาอังกฤษ หรือ *tokorode* 'incidentally' < *tokoro* 'place' + *de* (locative case marker) ในภาษาญี่ปุ่น (Traugott 2010: 278)

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ทางวจนปฏิบัติ-สัมพันธ์สารนี้ ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในปัจจุบัน โดยนักภาษาศาสตร์บางคน เช่น กุนธ์เนอร์และมุตซ์ (Günthner and Mutz 2004) เสนอให้แยกแยะระหว่างปรากฏการณ์ทางประโยค-ไวยากรณ์ (sentence-grammatical phenomenon) ที่เป็นการพัฒนาไปสู่หน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ กับปรากฏการณ์ทางวจนปฏิบัติ-สัมพันธ์สาร (pragmatic-discourse phenomenon) ที่เป็นการพัฒนาไปสู่หน่วยที่ทำหน้าที่ทางวจนปฏิบัติ-สัมพันธ์สารออกจากกัน เออร์มันและคอตซินาส (Erman and Kotsinas 1993) และไอย์เมอร์ (Aijmer 1997) เสนอให้เรียกปรากฏการณ์อย่างหลังนี้ว่า *การกลายเป็นหน่วยทางวจนปฏิบัติ* (pragmaticalization) ซึ่งในระดับที่อ่อนลงมา คือจัดให้เป็น “กระบวนการย่อย” (sub-process) ของกลายเป็นคำไวยากรณ์ ดังที่กีวอน (Givón 1991) และทรอก็อด (Traugott 2002) เสนอให้เรียกปรากฏการณ์อย่างแรกว่า *การกลายเป็นคำไวยากรณ์ปฐมภูมิ* (primary grammaticalization) และอย่างหลังว่า *การกลายเป็นคำไวยากรณ์ทุติยภูมิ* (secondary grammaticalization) ส่วนวิเชอร์ (Wischer 2000) จัดให้เป็น *การกลายเป็นคำไวยากรณ์ระยะที่ 1* (Grammaticalization I) และ*การกลายเป็นคำไวยากรณ์ระยะที่ 2* (Grammaticalization II) ตามลำดับ

ประเด็นที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวทางแรกที่แยกกระบวนการที่รูปภาษาพัฒนาไปเป็นหน่วยทางวจนปฏิบัติ-สัมพันธ์สารออกจากกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยจัดให้เป็น *กระบวนการกลายเป็นหน่วยทางวจนปฏิบัติ* เนื่องจากหน่วยซึ่งเปรียบเสมือน “ปลายทาง” หรือ “ผลผลิต” ของกระบวนการนี้ ไม่ใช่หน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่ในระดับหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ (morpho-syntactic level) ซึ่งสัมพันธ์กับประเภททางวากยสัมพันธ์ (syntactic category) และประเภททางไวยากรณ์ (grammatical category) แต่เป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ทางวจนปฏิบัติในระดับสัมพันธ์สาร (discourse level) ซึ่งสัมพันธ์กับการตีความทางวจนปฏิบัติ (pragmatic inferencing) และความหมายชี้บ่งเป็นนัย (implicature) โดยในงานวิจัยนี้ จะจำกัดความหมายของหน่วยไวยากรณ์และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในลักษณะนี้ด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า ในปัจจุบันการกลายเป็นคำไวยากรณ์วรรณกรรมทางภาษาศาสตร์ปรากฏใช้ในสองนัย โดยเป็นทั้ง “ปรากฏการณ์” (phenomenon) ทางภาษาที่หน่วยเนื้อหาพัฒนาไปเป็นหน่วยไวยากรณ์ หรือหน่วยไวยากรณ์พัฒนาไปมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น และเป็นทั้ง “กรอบแนวคิด” (framework) (Hopper and Traugott 2003) หรือ “ทฤษฎี” (Bybee, Perkins and Pagliuca 1994, Heine and Kuteva 2002) ที่ใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์นี้ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ในสถานะกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีนี้ได้มาจากหลักฐานที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหน่วยไวยากรณ์หลากหลายประเภทในภาษาต่างๆ จนสามารถรวบรวมเป็นศัพท์านุกรม *World Lexicon of Grammaticalization* (Heine and Kuteva 2002) ซึ่งประมวลกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต่างๆ กว่า 400 กระบวนการจากกว่า 500 ภาษา เป็นเครื่องยืนยันถึงสากลลักษณะของกระบวนการที่เป็นรากฐานในเชิงทฤษฎีได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ การนำโนทัศน์เรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับกำเนิด (genesis) และพัฒนาการของหน่วยไวยากรณ์ มาใช้ในสถานะกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายว่า หน่วยไวยากรณ์นั้นมีพัฒนาการ “อย่างไร” (how) และเพื่ออธิบายว่า “เหตุใด” (why) หน่วยไวยากรณ์นั้นจึงมีลักษณะการใช้ที่มันเป็นในปัจจุบัน (Heine and Kuteva 2002: 2)

2.1.2 การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว

หลักฐานเชิงประจักษ์จากการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์หลากหลายประเภททางไวยากรณ์ในภาษาต่างๆ ทั่วโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นนัยทั่วไปที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ นั่นคือ หน่วยเนื้อหาซึ่งมีความหมายเป็นรูปธรรมมากกว่า (more concrete meaning) จะพัฒนาไปสู่หน่วยไวยากรณ์ซึ่งมีความหมายเป็นนามธรรมมากกว่า (more abstract meaning) ในทิศทางเดียวโดยไม่ย้อนกลับ (Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994, Haspelmath 1999, Hopper and Traugott 2003, ฯลฯ) หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ **การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว** (unidirectionality) ตัวอย่างเช่น ในภาษาโซโธลินใต้ (Southern Sotho; Bantu; Lesotho and South Africa) กริยาแสดงการเคลื่อนที่ (verb of motion) มีแนวโน้มพัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้กาล (tense marker) เช่น *-ea* ‘go (to)’ > *-ea-* (immediate future tense), *-tla* ‘come (to)’ *-tla-* (future tense) และ *-tsoa* ‘come from’ > *-tsoa-* (immediate past tense) < (Doke and Mofokeng [1957] 1985 อ้างใน Heine & Kuteva, 2002: 10) ในทางกลับกัน ไม่ปรากฏหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ในภาษาใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่า กริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่มีความหมายว่า ‘ไป’ หรือ ‘มา’ มีพัฒนาการมาจากตัวบ่งชี้กาล (Heine and Kuteva 2002: 11)

การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวอาจพิจารณาใน 2 ลักษณะ โดยในเชิงรูปนัยหน่วยเนื้อหาที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่หน่วยไวยากรณ์ ส่วนในเชิงความหมาย-ปริชาน หน่วยที่มีความหมายเป็น

รูปธรรมมากกว่ามักจะพัฒนาไปสู่หน่วยที่มีความหมายเป็นนามธรรมมากขึ้น โดยในเชิงรูปนัย เราอาจพิจารณาได้จากนัยทั่วไปที่นักภาษาศาสตร์สามารถสรุปได้จากหลักฐานการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในรูปของ **แนวต่อเนื่อง** (continuum) หรือ **แนวสืบเนื่อง** (cline) ซึ่งเป็นเส้นสมมุติ (imaginary line) ที่สะท้อนลักษณะลาดหลั่น (gradience) ของระดับความเป็นไวยากรณ์ (degree of grammaticality) ของรูปภาษาที่ไม่ได้มีลักษณะเด็ดขาด (discrete/categorical) แต่มีอาจมีคุณสมบัติที่อยู่ระหว่างปลายด้านหนึ่งซึ่งมีความเป็นหน่วยเนื้อหามากที่สุด เช่น คำนาม หรือคำกริยา ค่อยๆ ลาดหลั่นไปสู่ปลายอีกด้านหนึ่งซึ่งมีความเป็นหน่วยไวยากรณ์มากที่สุด เช่น หน่วยคำวิภัตติปัจจัย (inflection) แนวต่อเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์หรือการกลายเป็นคำไวยากรณ์นี้ มีนักภาษาศาสตร์เสนอไว้ในหลายลักษณะ เช่น ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) ซึ่งอธิบายในรูปของ **แนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์** (cline of grammaticality) ดังใน (1) ซึ่งแง่ของรูป (form) อาจเรียกว่า **แนวต่อเนื่องของระดับพันธะ** (continuum of bonding) (ดัดแปลงจาก Hopper and Traugott 2003: 4-6)

(1)	น้อย	←-----	ระดับความเป็นไวยากรณ์และระดับพันธะ	-----	→	มาก			
	หน่วยเนื้อหา	>	คำไวยากรณ์	>	รูปติด	>	หน่วยคำอนุพันธ์ ⁴	>	หน่วยคำผัน
	(content item)		(grammatical word)		(clitic)		(derivation)		(inflection)
	<i>eye, go</i>		<i>a, of, between</i>		<i>'ve, 'll, 'm</i>		<i>un-, -ous, -hood</i>		<i>-ed, -est, -s</i>

จากแนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์ใน (1) ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003: 4-6) อธิบายว่า รูปภาษาซ้ายมือสุดของแนวสืบเนื่องนั้นคือหน่วยเนื้อหา เช่นคำนามหรือคำกริยาจัดเป็นหน่วยที่มีความเป็นไวยากรณ์และระดับพันธะน้อยที่สุด นั่นคือ มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเองและปรากฏอิสระทางเสียงและทางวากยสัมพันธ์ (phonological and syntactic independence) เมื่อค่อยๆ ถัดไปประเภททางขวามือจะค่อยๆ ลดระดับความเป็นเนื้อหาและเพิ่มระดับความเป็นไวยากรณ์และระดับพันธะมากขึ้น โดยไล่ระดับจากเป็นคำไวยากรณ์ เช่น คำบุพบทในภาษาอังกฤษ ซึ่งแม้จะเป็นอิสระทางรูปและความหมาย แต่ไม่สามารถปรากฏโดยไม่มีคำนามตามมาได้ (**I put it on*) ในลำดับถัดไป คือหน่วยติด (clitic) เช่น *'re, 'll* ใน *they're, we'll* ซึ่งแม้จะมีความหมายในตัวเอง แต่ไม่สามารถปรากฏลำพังโดยปราศจาก *เหย้า* (host) *they* และ *we* ที่เป็นหน่วยคำอิสระได้ และลำดับถัดไป คือหน่วยคำอนุพันธ์ (derivational morpheme) ซึ่งยังคงแสดงเค้าความหมายของคำ

4 ในแผนภาพแนวสืบเนื่องระดับความเป็นไวยากรณ์ในหน้า 7 ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper & Traugott, 2003) ระบุรูปภาษาในระดับถัดจากหน่วยติด (clitic) เป็นหน่วยคำวิภัตติปัจจัย (inflectional affix) โดยไม่มีประเภทหน่วยคำอนุพันธ์ (derivational forms) ซึ่งได้อธิบายไว้ก่อนหน้านั้นในหน้า 4-6 โดยจัดเป็น "กลุ่มก้อน" (cluster) หรือ "พื้นที่ใจกลาง" (focal area) ประเภทหนึ่งในแนวต่อเนื่องของพันธะไว้ด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าหน่วยคำอนุพันธ์น่าจะเป็นประเภทที่อยู่ถัดจากหน่วยติดและก่อนหน่วยคำวิภัตติปัจจัย จึงเติมประเภทหน่วยคำอนุพันธ์เข้าไปในแผนภาพแนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์ใน (1)

เนื้อหา แต่ไม่สามารถปรากฏอิสระจากฐานศัพท์ (base) ได้แก่ หน่วยคำอนุพันธ์เชิงเนื้อหา (lexical derivational morpheme) ที่เพิ่มความหมายให้กับฐานศัพท์โดยไม่เปลี่ยนชนิดของคำ เช่น *un-* 'ไม่' ใน *unhappy* และหน่วยคำอนุพันธ์เชิงไวยากรณ์ (grammatical derivational morpheme) ซึ่งไม่เพียงแต่เพิ่มความหมายให้กับฐานศัพท์ แต่ยังเปลี่ยนชนิดของคำด้วย เช่น *-less* 'ไร้' ใน *meaning* (n.) > *meaningless* (adj.) จนถึงประเภทปลายสุด คือหน่วยคำวิภัติปัจจัยซึ่งมีความเป็นเนื้อหาน้อยที่สุด และมีความเป็นไวยากรณ์และระดับพันธะมากที่สุด นั่นคือไม่มีความหมายเชิงเนื้อหา แต่เป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ เช่น ความคล้อยตามระหว่างประธาน-กริยา เช่น *he loves* หรือการแสดงพหูพจน์ เช่น *dogs* ทั้งนี้รวมถึงการแสดงไวยากรณ์ที่ไม่ปรากฏรูปไวยากรณ์ด้วย เช่น *sing/sang* หรือ *man/men* เป็นต้น

นอกจากการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวจะพิจารณาได้ในเชิงรูปนัยดังที่อธิบายข้างต้นแล้วยังอาจพิจารณาในเชิงความหมาย-ปริชานซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับการมองในเชิงรูปนัยได้ด้วย กล่าวคือ หน่วยเนื้อหาเป็นหน่วยที่มีความหมายเชิงรูปธรรมมากกว่าเมื่อเทียบกับหน่วยไวยากรณ์ซึ่งมีความหมายเป็นนามธรรมมากกว่า ดังนั้น แนวโน้มการกลายเป็นคำไวยากรณ์ซึ่งหน่วยเนื้อหา มักจะเปลี่ยนไปเป็นหน่วยไวยากรณ์ สะท้อนให้เห็นว่า ในเชิงความหมาย หน่วยที่มีความหมายเชิงรูปธรรมมักจะเปลี่ยนแปลงไปสู่หน่วยที่มีความหมายเชิงนามธรรมมากขึ้นด้วย

ในประเด็นนี้ ไฮน์และคูเทว่า (Heine and Kuteva 2002: 3-5) อธิบายว่า การสื่อความหมายเชิงหน้าที่ซึ่งมีความเป็นนามธรรมกว่าผ่านทางหรือด้วยรูปภาษาที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่า เป็นกลวิธีที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมการใช้ภาษาของมนุษย์ ตัวอย่างเช่น ในภาษาต่างๆ พบว่า การใช้รูปภาษาที่สื่อถึงวัตถุซึ่งเห็นได้ด้วยตา (visible object) ที่มีความเป็นรูปธรรมสูงกว่า เช่น 'หลัง (back)' ซึ่งเป็นอวัยวะในร่างกาย มักถูกใช้เพื่อสื่อถึงความหมายเชิงพื้นที่ (spatial notion) '(ข้าง)หลัง (behind)' เช่นคำบอกบท (adposition) ซึ่งมีความเป็นนามธรรม หรือการใช้กริยาที่สื่อถึงการกระทำ เช่น 'ไป(สู่) (go to)' มักจะถูกใช้และพัฒนาไปสู่ความหมายเชิงไวยากรณ์ 'อนาคตกาล (future tense)' ซึ่งมีความเป็นนามธรรมสูงกว่า เป็นต้น

การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวในเชิงความหมาย-ปริชานที่กล่าวข้างต้นนี้ ไฮน์ คลอดี และฮุนนเมเยอร์ (Heine, Claudi, and Hünemeyer 1993) อธิบายว่า กระบวนการทางปริชานเป็นแรงจูงใจ (motivation) ที่อยู่หลังกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นผลจากการแก้ปัญหา (problem solving ที่ผู้พูดใช้รูปภาษาที่มีอยู่แล้ว (existing form) เพื่อใช้สื่อหน้าที่ใหม่ (หน้าที่ทางไวยากรณ์) ในกระบวนการนี้ หน่วยเนื้อหาจากขอบเขตเชิงรูปธรรม (concrete domain) จะถูกใช้เพื่อสื่อความหมายไปสู่ขอบเขตที่มีความเป็นนามธรรมสูงขึ้น (more abstract domain) การเปลี่ยนแปลงจาก แหล่งเดิม (source) ไปสู่ เป้าหมาย

(target) นี้จัดเป็น *การสร้างนัยนามธรรมเชิงอุปลักษณ์* (metaphorical abstraction) ซึ่งสามารถอธิบายในรูปชุดของประเภททางความหมาย (semantic category) บน *มาตราระดับสัมพัทธ์ของนัยนามธรรมเชิงอุปลักษณ์* (scale of relative degree of metaphorical abstraction) ดังใน (2) (Heine, Claudi, and Hünemeyer 1993: 157)

(2) บุคคล (person) > วัตถุ (object) > กิจกรรม (activity) > พื้นที่ (space) > เวลา (time) > คุณสมบัติ (quality)

ไฮน์ คลอดี และฮุนไมเยอร์ (Heine, Claudi, and Hünemeyer 1993) อธิบายว่า ระหว่างกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ การขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension) จะเกิดขึ้นจากซ้ายไปขวาตามมาตรใน (2) ในทิศทางไม่ย้อนกลับ เช่น ในภาษาต่างๆ มักพบว่าคำเรียกอวัยวะ ‘หลัง (back)’ มักเป็นพาหะอุปลักษณ์ (metaphorical vehicle) ที่ใช้สื่อถึงมโนทัศน์เชิงพื้นที่ ‘หลัง (behind)’ (วัตถุ (OBJECT) > พื้นที่ (SPACE)) และอาจพัฒนาไปสู่หน่วยที่สื่อถึงมโนทัศน์เชิงเวลาต่อไป (พื้นที่ (SPACE) > เวลา (TIME)) อีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวนี้ เป็นประเด็นที่ถกเถียงและอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 90 (Joseph and Janda 1988, Campbell 1991, Ramat 1992, Frajzyngier 1996) มาจนถึงปัจจุบัน (Norde 2009, Börjars and Vincent 2011) ทั้งนี้ เนื่องจากพบตัวอย่างค้าน (counterexample) ที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เป็นไปตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวเพิ่มมากขึ้น โดยกรณีที่มีจะถูกยกเป็นตัวอย่าง เช่น หน่วยคำแสดงความเป็นเจ้าของ ‘s ซึ่งพัฒนาจากการแสดงไวยากรณ์แบบวิภัตติปัจจัย (inflection) ในภาษาอังกฤษเก่า (Old English) มาเป็นหน่วยติด (clitic) ในภาษาอังกฤษใหม่ (Modern English) (Wischer 2006: 134) ซึ่งถือเป็นการเพิ่มระดับความเป็นอิสระทางวากยสัมพันธ์ (syntactic freedom) เมื่อพิจารณาจากแนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์ที่ได้อธิบายใน (1)

การค้นพบตัวอย่างค้านเพิ่มขึ้นนี้ ทำให้นักภาษาศาสตร์มีความเห็นต่อการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวนี้ไปในสองแนวทาง นั่นคือ *แบบเข้ม* (strong version) และ *แบบอ่อน* (weak version) (Hopper and Traugott, 2003: 138) หรือที่แลซ (Lass 2000: 216) เรียกว่า *การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวแบบเข้ม* (strong unidirectionality) และ *การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวแบบอ่อน* (weak unidirectionality) โดยการตีความการแบบเข้มนั้นถือว่า การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวเป็น “หลักการ” (principle) ของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยในระดับเข้มที่สุดเชื่อว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์ไม่สามารถเกิดในทิศทางย้อนกลับตามแนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์ใน (1) ได้เลย (Lehmann 1995, 2004, Haspelmath 1999, 2004)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญของการตีความแบบเข้มคือ ข้อสรุปเชิงตรรกะที่ว่าหน่วยไวยากรณ์ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากหน่วยเนื้อหา ทั้งนี้ หน่วยไวยากรณ์บางชนิดอาจมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานเกินกว่าหลักฐานจะสามารถยืนยันแหล่งที่มาได้ เช่น คำระบุเฉพาะ (demonstrative) –to ในภาษาอินโด-ยูโรเปียน ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถย้อนกลับไปหาจุดกำเนิดที่เป็นหน่วยเนื้อหาได้ นอกจากนี้ แม้จะการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์มากมายจะยืนยันลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีตัวอย่างค้านเกิดขึ้น ดังนั้นจึงไม่สามารถกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวเป็นหลักการสัมบูรณ์ (absolute principle) ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Hopper and Traugott, 2003: 132)

ปัญหาของการตีความการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวแบบเข้มที่กล่าวข้างต้น นำมาสู่การตีความแบบอ่อนซึ่งมองว่า การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวเป็น “สมมติฐานที่มีแนวโน้มแข็งแกร่ง” (*hypothesis about a robust tendency*, Traugott, 2001: 1) นั่นคือ การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีแนวโน้มดำเนินไปในทิศทางเดียว (เป็นแค่ “สมมติฐาน” ซึ่งสามารถมีตัวอย่างค้านได้ ไม่ใช่ “หลักการ” ที่มีลักษณะเข้มงวดในเชิงทฤษฎี (Harris and Campbell 1995) สมมติฐานการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวซึ่งเป็นการตีความแบบอ่อนนี้ ทำให้เราสามารถอุปมานจาก *แนวโน้ม* (tendency) หรือ *เส้นทาง* (pathway) ในการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีการเฉพาะสมัย ซึ่งใช้การเปรียบเทียบรูปภาษาที่มีความใกล้ชิดกัน (คำพ้องเสียงหรือคำที่มีหลายความหมาย) และสมมุติ (assume) ว่ารูปที่เป็นคำเนื้อหาหรือหน่วยที่มีความ เป็นไวยากรณ์น้อยเป็นรูปที่เกิดก่อนรูปที่เป็นหน่วยไวยากรณ์หรือมีความเป็นไวยากรณ์มากกว่า จากลักษณะของการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

แม้ปัจจุบันจะมีการค้นพบตัวอย่างค้านลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวในลักษณะที่ย้อนกลับแนวโน้มเนื่องของระดับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ใน (1) ดังปรากฏในผลการศึกษา *การคลายความเป็นไวยากรณ์* (degrammaticalization)⁵ ของนอร์ด์ (Norde 2009: 204) อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างที่อธิบายในหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงบางกระบวนการระดับจุลภาค (micro process) ที่เกิดในทิศทางย้อนกลับของกระบวนการเป็นคำไวยากรณ์ซึ่งจัดเป็นกระบวนการระดับมหภาค (macro process) ตัวอย่างเช่น ปรากฏการณ์ที่นอร์ด์เรียกว่า *การคลายพันธะ* (debonding) ซึ่งจัดเป็นชนิดหนึ่งของการคลายความเป็นไวยากรณ์ในภาษาไอริช โดยหน่วยวิภัตติปัจจัยบอกอนาคตกาลบุรุษที่ 1 พหูพจน์ซึ่งเป็นหน่วยคำผูกพัน –maid ใน *moldfa-maid* ‘praise.FUT.1PL’ ในภาษาไอริชใหม่ตอนต้น (Early Modern Irish) พัฒนากลายเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์ *muid* ‘we’ ในภาษาไอริชร่วมสมัย (Contemporary Connemara Irish) ซึ่งเป็นหน่วยคำอิสระ อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้ ผู้วิจัยคิดว่า แม้ว่า

5 การเปลี่ยนแปลงในทิศทางย้อนแนวโน้มเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์นี้ นอกจากคำว่า *degrammaticalization* แล้ว ยังพบใช้คำว่า *antigrammaticalization* (Haspelmath, 2004: 28) และ *countergrammaticalization* ในความหมายทำนองเดียวกันนี้อีกด้วย

ปรากฏการณ์นี้จะเป็นการพัฒนาจากหน่วยคำผูกพันมาเป็นหน่วยคำอิสระแต่ก็ยังไม่ได้พัฒนาไปเป็นหน่วยศัพท์หรือคำหลัก แต่เป็นเพียงคำสรรพนามซึ่งยังจัดอยู่ในหมวดคำปิด (closed-class word) ที่มีความเป็นไวยากรณ์อยู่มากเมื่อเทียบกับคำหลักอย่างคำนามหรือกริยา

ตัวอย่างค้านต่างๆ ที่ค้นพบนี้ บางตัวอย่างยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่ชัดเจนได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงสวนทางกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์หรือไม่ (Börjars and Vincent 2011) ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott, 2003: 138) กล่าวว่า ตัวอย่างค้านที่แสดงการเปลี่ยนแปลงในทิศทางย้อนกลับที่พบในภาษาต่างๆ นั้น มีลักษณะแบบประปราย (sporadic) โดยไม่แสดงรูปแบบที่มีนัยสำคัญ ต่างจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่แสดงให้เห็นเค้าร่างการเปลี่ยนแปลง (change schema) ในระดับที่สามารถสร้างนัยทั่วไป (generalization) ได้อย่างแข็งแกร่งในเชิงมิติข้ามภาษาดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่อ้างว่าเป็น การคลายความเป็นไวยากรณ์ (degrammaticalization) ยัง “ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ” และเป็น “ผลจากการวิเคราะห์ที่ไม่เพียงพอ” (Heine, Claudi, and Hünnemeyer 1991: 4-5)

เกี่ยวกับประเด็นที่กล่าวข้างต้น นอร์ดี (Norde, 2009) เองกล่าวว่า ตัวอย่างทั้งหมดในหนังสือ *Degrammaticalization* ไม่มีตัวอย่างใดเลยที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงย้อนศร “ตลอดทั้งเส้น” (“there are no example of degrammaticalization ‘all the way up the cline”) เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงเพียง “หนึ่งจังหวะ” (single shift) เท่านั้น การคลายความเป็นหน่วยไวยากรณ์จากหน่วยวิภัติปัจจัยมาเป็นหน่วยหลักยังไม่ได้รับการยืนยันที่แน่ชัด (น.8) และยังไม่มียุทธศาสตร์ข้อมูลข้ามสมัยเชื่อมโยงให้เห็นพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงทั้งสามรูปแบบ (น.238)

อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างค้านต่างๆ ที่พบการพบตัวอย่างก็ไม่ได้ทำความเข้าใจของลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวหรือการกลายเป็นคำไวยากรณ์เองลดน้อยลง ในทางตรงกันข้าม ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) กล่าวว่า การค้นพบตัวอย่างค้านกลับยิ่งทำให้ลักษณะว่าอะไรเป็น “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ต้นแบบ” (“prototypical grammaticalization”, p.132) ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยกระตุ้นให้นักภาษาศาสตร์ทั่วโลกที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์หันมาศึกษากระบวนการที่เป็นเกิดในทิศทางตรงกันข้ามนี้ให้มากขึ้น และสืบหาหลักฐานเชิงข้ามสมัยเพื่อนำไปสู่การอภิปรายในเชิงทฤษฎีต่อไป

2.1.3 กลไกหลักในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์: การวิเคราะห์ที่ใหม่และการเทียบแบบ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็น กระบวนการระดับมหภาค (macro process) หรือกระบวนการใหญ่ที่ประกอบด้วย กระบวนการระดับจุลภาค (micro process) หรือกระบวนการย่อยที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการใหญ่ที่หน่วยเนื้อหาเปลี่ยนไปสู่หน่วยไวยากรณ์ (Lass 1997, Hopper and Traugott 2003, Norde 2009, Traugott and Trousdale 2010) ดังที่

นอร์ด์ (Norde 2009) เรียกกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่าเป็น *การเปลี่ยนแปลงแบบผสม* (composite change) โดยลักษณะ “ผสม” ที่ว่านี้ นอกจากจะประกอบด้วยกระบวนการย่อยต่างๆ แล้ว การเปลี่ยนแปลงยังเกิดขึ้นในระดับต่างๆ ทางภาษาทั้งระดับความหมาย-วัจนปฏิบัติ (semantic pragmatic) ระดับหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ (morphosyntactic) และอาจรวมถึงระดับเสียง (phonetic-phonological)

ในทางตรงกันข้าม *การเปลี่ยนแปลงแบบพื้นฐาน* (primitive change) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับทางภาษาระดับเดียว (one linguistic level) (น.36) เช่น การเปลี่ยนแปลงทางความหมายอย่างเดียว (purely semantic change) เช่น *steorf* ในภาษาอังกฤษเก่า เป็น *starve* ‘อดอยาก’ ในภาษาอังกฤษปัจจุบัน หรือการเปลี่ยนแปลงทางเสียงอย่างเดียว (purely phonological change) เช่นที่ปรากฏในกฎของกริมม์ (Grimm’s Law) หรือการเปลี่ยนเสียงสระครั้งใหญ่ (The Great Vowel Shift) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงในระดับต่างๆ ทางภาษานี้ อาจเป็นการเริ่มต้น (precursor) หรืออาจจะเป็นผลพลอยได้ (by-product) ของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ก็ได้ (Hopper and Traugott, 2003: 231f)

การที่การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการต่างๆ ในหลายระดับทางภาษา ทำให้นักภาษาศาสตร์ในแวดวงการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ อธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่มักเรียกว่า *กลไก* (mechanism) (Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994, Hopper and Traugott 2003, Bybee 2003, 2015) ด้วยศัพท์และมุมมองที่ต่างกัน ซึ่งนอกจาก *กลไก* แล้ว ยังมีคำว่า *หลักการ* (principle) (Hopper 1991, Lehmann 1995) และ *กรอบคำ* (parameter) (Heine and Kuteva 2007)

แม้จะไม่อาจปฏิเสธว่า กระบวนการต่างๆ ที่นักวิจัยเหล่านี้อ้างว่าเป็น “กลไก” เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ แต่การเรียกทั้งหมดนี้ว่า “กลไก” อาจก่อให้เกิดความสับสน ประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทรอก็อต (Traugott 2010, 2011) และทรอสเดลและนอร์ด์ (Trousedale and Norde 2013) ที่เสนอให้แยกแยะระหว่าง “กลไก” ซึ่งจะตอบคำถามว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น “อย่างไร” (the ‘how’ of change) ออกจาก “แรงจูงใจ” (motivation) ซึ่งเป็นการตอบคำถามว่า “เหตุใด” การเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้น (the ‘why’ of change)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเสนอว่าควรแยก “ผลลัพธ์” ที่เกิดขึ้น (the ‘outcome’ of change) จากกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วย เนื่องจากกระบวนการข้างต้นที่อ้างว่าเป็น “กลไก” บางกระบวนการดูจะเป็น “ผลลัพธ์” ซึ่งเป็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเป็นคำไวยากรณ์ เช่น การสูญเสียความหมาย การสูญเสียคุณสมบัติหมวด หรือการปรากฏใช้คู่ขนาน ๆ โดยเราจะรู้ว่าหน่วยไวยากรณ์ได้สูญเสียความหมาย สูญเสียคุณสมบัติหมวด หรือปรากฏซ้อนหน้าที่ ก็ต่อเมื่อเรา

เปรียบเทียบคุณสมบัติของหน่วยไวยากรณ์ที่เปรียบเสมือน “ข้อมูลส่งออก” (output) กับหน่วยเนื้อหา ซึ่งเปรียบเสมือน “ข้อมูลป้อนเข้า” (input) ว่าความหมายใดสูญไป หรือมีการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยหมวดคำหนึ่งเป็นหมวดคำหนึ่ง ส่วนการขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณ์ และการอนุมานเชิงวัจนปฏิบัติ จัดเป็นปัจจัยหรือแรงกระตุ้นให้เกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เพราะเป็นสิ่งที่อธิบายว่าเหตุใดการกลายเป็นคำไวยากรณ์จึงเกิดขึ้น ไม่ใช่การอธิบายขั้นตอนหรือกระบวนการที่เกิดขึ้นในการกลายเป็นคำไวยากรณ์

อย่างไรก็ตาม ในบรรดา “กลไก” ซึ่งเป็น “กระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างที่ภาษาถูกใช้ และกระบวนการเหล่านี้เองเป็นกระบวนการซึ่งสร้างภาษา” (*‘mechanisms of change are processes that occur while language is being used, and these are processes that create language’*, Bybee 2001: 190) กลไกที่ถูกกล่าวถึงและเป็นที่ยอมรับโดยส่วนใหญ่ว่าเป็นกลไกสำคัญที่อยู่เบื้องหลังกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ก็คือ การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) และ การเทียบแบบ (analogy)⁶ ทั้งสองกลไกนี้ทำงานประสานกัน โดยการวิเคราะห์ใหม่เป็นเงื่อนไขเกิดก่อน (prerequisite) ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านการเทียบแบบ (Hopper and Traugott, 2003: 39)

การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) (หรือ **การตีความใหม่** (reinterpretation) หรือ **การแบ่งวงเล็บโครงสร้างใหม่** (rebracketing) (Hock 1991: 329ff) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างหรือชนิดของรูปภาษาที่ไม่เกี่ยวกับโครงสร้างระหว่างกลางหรือโครงสร้างภายในของโครงสร้างผิว (*‘change in the structure of an expression or class of expressions that does not involve any intermediate or intrinsic of its surface structure’*, Langacker 1977: 58) การวิเคราะห์ใหม่ถือว่าเป็น “กลไกที่สำคัญที่สุด” ในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Hopper and Traugott 2003: 39) ซึ่งแม้ไม่ใช่ทุกพัฒนาการเชิงประวัติในขอบเขตของวากยสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ใหม่ แต่การวิเคราะห์ใหม่ถือว่าเป็นกลไกหลักในการทำความเข้าใจวิวัฒนาการทางวากยสัมพันธ์ (Langacker 1977: 57)

การวิเคราะห์ใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลง “แบบแฝง” (covert) (Hopper and Traugott, 2003: 50) หรือ “ภายใน” (intrinsic) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะไม่แสดงผลหรือปรากฏทางรูปผิว (surface manifestation) (Langacker 1977: 58, Harris and Campbell 1995: 50-51, Hopper and Traugott 2003: 39) แต่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นหน่วยสร้าง (constituency) โครงสร้างทาง

6 ในบทความเรื่อง *Grammaticalization and mechanisms of change* ทรอทกอต (Traugott, 2011) จัดให้การเกิดซ้ำ (repetition) เป็นกลไกอีกชนิดหนึ่งในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์นอกเหนือจากการวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบ และในหนังสือ *Constructionalization and Constructional Change* ทรอทกอตและทรอสเดล (Traugott & Trousdale, 2013) ใช้ศัพท์ใหม่ คือ “neoanalysis” แทน “reanalysis” และ “analogization” แทน “analogy” ด้วย อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยยังคงใช้คำว่า *reanalysis* และ *analogy* ซึ่งเป็นศัพท์ที่ใช้อย่างแพร่หลาย (conventionalized) ในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ลำดับชั้น (hierarchical structure) ประเภทของคำ (category label) ความสัมพันธ์เชิงไวยากรณ์ (grammatical relation) และความยึดเหนี่ยวภายในคำ (cohesion) (Harris and Campbell 1995: 61)

ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) อธิบายว่า ในกระบวนการวิเคราะห์ใหม่ นั้น ผู้ฟังจะเข้าใจรูปภาษาที่มีโครงสร้างและความหมายแตกต่างจากผู้พูด (น.50) โดยโครงสร้างและความหมายที่ (ผู้ฟังเข้าใจ) ต่างไปจากเดิม (ที่ผู้พูดต้องการสื่อ) จะ “ปรากฏชัด” (overt) ผ่านหลักฐานจาก **การเทียบแบบ** (analogy) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างผิวกจากการขยายขอบเขตการปรากฏของโครงสร้างและความหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการวิเคราะห์ใหม่นั้น ไปสู่บริบททางภาษาที่หลากหลายมากขึ้น นักภาษาศาสตร์เพิ่มพูน-ปริวรรตมักเรียกการวิเคราะห์ใหม่ว่าเป็น “การเปลี่ยนกฎ” (rule change) และการเทียบแบบว่า “การกระจายกฎ” (rule spread) (น.60ff) หรืออาจสรุปง่ายๆ ว่า “การเทียบแบบทำให้การเปลี่ยนแปลงซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ใหม่เป็นที่สังเกตเห็นได้” (*Analogy makes the unobservable changes of reanalysis observable.*)

กรณีที่มีกฎยกตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันของกลไกการวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบก็คือ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้อนาคตกาล *be going to* ในภาษาอังกฤษดังแสดงภาพที่ 2.1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันของกลไกหลัก 2 กลไก นั่นคือ การวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้อนาคต *be going to* ในภาษาอังกฤษซึ่งอาจอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้เป็น 4 ระยะ ดังนี้

		แนวนอน: การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง กลไก: การวิเคราะห์ใหม่	
ระยะที่ 1:	[be] _{PROG} กริยานุเคราะห์แสดง การณั้ลักษณะต่อเนื่อง	[going] _{Vdir} กริยาแสดงทิศทาง	[to visit Bill] _{purp.clause} อนุประโยคบอกวัตถุประสงค์
ระยะที่ 2:	[be going to] _{TNS} กริยานุเคราะห์แสดง อนาคตกาล (โดยกลไกการวิเคราะห์ใหม่ทางโครงสร้าง)	[visit Bill] _{Vact} กริยาการกระทำ	
ระยะที่ 3:	[be going to] _{TNS} กริยานุเคราะห์ แสดงอนาคตกาล (โดยกลไกการเทียบแบบ)	[like Bill] _V กริยา(ทั่วไป)	
ระยะที่ 4:	[gonna] like/visit Bill (โดยกลไกการวิเคราะห์ใหม่)		
		แนวตั้ง: การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ กลไก: การเทียบแบบ	

ภาพที่ 2.1 พัฒนาการของกริยานุเคราะห์ *be going to* (ดัดแปลงจาก Hopper & Traugott 2003: 69)

ในระยะแรกกริยา *be* ทำหน้าที่เป็นกริยานุเคราะห์ (auxiliary) แสดงการณลักษณะต่อเนื่อง (progressive) ร่วมกับกริยาหลัก (principal verb/main verb) *go* 'ไป' ซึ่งเป็นกริยาแสดงทิศทาง (directional verb) และมักจะตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มแสดงวัตถุประสงค์ (purposive clause) ดังแสดงด้วยโครงสร้าง *[[be going][to visit Bill]]*

ในระยะที่ 2 กริยาวลีถูกวิเคราะห์ใหม่ (reanalyzed/rebracketed/restructured) จาก *[[be going][to visit Bill]]* เป็น *[[be going to][visit Bill]]* โดย *[be going to]* รวมเป็นหน่วยเดียวกันทำหน้าที่เป็นกริยานุเคราะห์แสดงอนาคตกาล (future auxiliary) และกริยาซึ่งเป็นส่วนเติมเต็ม (complement) กลายเป็นกริยาหลัก โดยจะสังเกตได้ว่ากริยา *go* ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกริยาเนื้อหาอีกต่อไป เนื่องจากความหมายของ *go* ที่แปลว่า 'ไป' ได้จางลง (bleached/desemanticized) ซึ่งหากต้องการจะสื่อความหมายว่า 'ไป' จะต้องปรากฏกริยา *go* อีกรูปที่ทำหน้าที่เป็นกริยาหลัก เป็น *[[be going to][go]]* นอกจากนี้ กริยาหลักที่สามารถเกิดในโครงสร้างนี้ยังไม่ได้จำกัดอยู่แค่กริยาแสดงทิศทางเท่านั้น แต่ยังถูกเทียบแบบขยายไปสู่กริยาการกระทำ (activity verb) อื่นๆ เช่น *visit, do, marry* ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ใหม่ในระยะที่ 2 นี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างที่ยังไม่ปรากฏออกมาในรูปผิว

ในระยะที่ 3 ผลจากการเปลี่ยนแปลงจากการวิเคราะห์ใหม่นี้จะปรากฏรูปชัดเจน เมื่อกริยาวลี *[be going to]* สามารถปรากฏร่วมกับกริยาทุกประเภท (ทั้งกริยาการกระทำและกริยาแสดงสภาพ (stative verb) เช่น *like, know, love* เป็นต้น การขยายขอบเขตของ *[be going to]* จากเดิมที่ปรากฏได้เฉพาะกับกริยาการกระทำไปปรากฏร่วมกับกริยาได้ทุกประเภนี้ เป็นผลจากกลไกการเทียบแบบซึ่งหรือการสร้างนัยทั่วไปเชิงโครงสร้าง (structural generalization/generalization of structure)

ในระยะที่ 4 การเปลี่ยนแปลงของกริยาวลี *[be going to]* นี้ ยังดำเนินต่อไป จะเห็นได้จากในภาษาพูด กริยาวลี *[be going to]* เกิดการวิเคราะห์ใหม่ทางโครงสร้างจากกริยานุเคราะห์หลายหน่วยคำ (poly-morphemic auxiliary) เป็นกริยานุเคราะห์หน่วยคำเดี่ยว (mono-morphemic auxiliary) *[gonna]* ซึ่งในกระบวนการวิเคราะห์ใหม่นี้เกิดกระบวนการย่อยโดยเกิดการสูญหน่วยคำกริยาวลีและการกร่อนเสียง (attrition/condensation) ด้วย การเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ระยะที่เกิดขึ้นโดยกลไกการวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงย่อยที่เกิดขึ้นในกระบวนการใหญ่ที่หน่วยสร้าง *[(be) + go-ing]* ที่มีส่วนหลักเป็นคำกริยา *go* 'ไป' ซึ่งเป็นคำเนื้อหาไปสู่หน่วยสร้างที่แสดงกาล *[be going to]* ซึ่งเป็นประเภททางไวยากรณ์ของกริยา (Hopper and Traugott, 2003: 68-9)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจาก *การวิเคราะห์ใหม่* เป็น *การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง* (syntagmatic change) หรือ *การเปลี่ยนแปลงในแนวนอน* เนื่องจากหน่วยต่างๆ ที่สัมพันธ์กันในประโยคมีการเปลี่ยนหน้าที่และความสัมพันธ์ โดยกริยา *go* จากเดิมซึ่งมีสถานะเป็นกริยาหลัก (principal verb) ลดสถานะกลายเป็นเพียงส่วนประกอบในหน่วยสร้างกริยานุเคราะห์ [*be going to*] และกริยาที่เคยเป็นกริยารูปกลาง (to infinitive) ที่เป็นส่วนเติมเต็มกลายเป็นกริยาหลัก

ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจาก *การเทียบแบบ* จัดเป็น *การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ* (paradigmatic change) หรือ *การเปลี่ยนแปลงในแนวตั้ง* เนื่องจากชุดหน่วยภาษา (paradigm) ที่แสดงอนาคตกาลได้เพิ่มจำนวนสมาชิกรูป [*be going to*] และ [*gonna*] เข้าไป อีกทั้งสมาชิกในชุดคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ *be going to* เพิ่มจำนวนขึ้นจากระยะแรกที่ปรากฏร่วมกับกริยาแสดงทิศทางเท่านั้น เพิ่มเป็นกริยาแสดงการกระทำ และเพิ่มเป็นกริยาทั่วไปทั้งหมด คุณสมบัติของการวิเคราะห์ใหม่และการเทียบแบบที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ อาจสรุปได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 คุณสมบัติของกลไกการวิเคราะห์ใหม่และกลไกการเทียบแบบ

การวิเคราะห์ใหม่	การเทียบแบบ
- การตีความรูปภาษาใหม่ (reinterpretation) ทั้งในเชิงโครงสร้างและความหมาย	- การขยายรูปแบบ (extension) ที่เกิดจากการวิเคราะห์ใหม่ไปใช้ในบริบทที่กว้างขึ้น
- ส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง/แนวนอน	- ส่งผลต่อความสัมพันธ์เชิงระบบ/แนวตั้ง
- การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นภายใน (covert) ไม่แสดงออกทางโครงสร้างผิว	- การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแสดงออก (overt) แสดงให้เห็นในโครงสร้างผิว
ตัวอย่าง: [<i>be</i>] [<i>going</i>] [<i>to visit Bill</i>]	> [<i>be going to</i>] [<i>visit/like/love</i>] <i>Bill</i>

2.1.4 แนวการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์

การกลายเป็นคำไวยากรณ์มีลักษณะเช่นเดียวกับการศึกษาภาษาในแง่มุมต่างๆ นั่นคือสามารถศึกษาได้ทั้ง *แนวทางข้ามสมัย* (diachronic approach) ซึ่งเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงประวัติของภาษา โดยเปรียบเทียบลักษณะการใช้ภาษาที่ปรากฏในช่วงเวลาต่างกัน ('*changing states of a language between different time periods*') หรือศึกษาด้วย *แนวทางเฉพาะสมัย* (synchronic approach) ซึ่งเป็นการศึกษาลักษณะการใช้ในเวลาใดเวลาหนึ่ง ('*a state fixed in time*') (Bussmann 1996: 469)

แนวทางการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่แตกต่างกันข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นได้จากการใช้ศัพท์เรียกการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน โดยนอกจากคำว่า "*grammaticalization*"

แล้ว ยังพบการใช้คำว่า “*grammaticization*” (Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994, Poplack and Tagliamonte 2000) และ “*grammatization*” (Matisoff 1991) ในประเด็นนี้ ทรอก็อดและฮอปเปอร์ (Traugott and Heine 1991: 1) อธิบายว่า การเลือกใช้ศัพท์ที่ต่างกัน แฝงนัยของความเห็นไม่ตรงกัน เกี่ยวกับลักษณะของปรากฏการณ์นี้ไว้ด้วย โดยกลุ่มที่เลือกใช้คำว่า “*grammaticalization*” มักจะเน้นไปที่การศึกษาแบบข้ามสมัย โดยมีเป้าหมายเพื่อหาแหล่งที่มาและเส้นทาง (source and pathway) ของหน่วยไวยากรณ์ ขณะที่กลุ่มที่เลือกใช้คำว่า “*grammaticization*” มักจะเน้นไปที่การศึกษาเฉพาะสมัยของรูปแบบที่ใช้ที่หลากหลายของรูปภาษาที่เป็นทั้งหน่วยเนื้อหาและหน่วยไวยากรณ์ อย่างไรก็ตาม คำว่า “*grammaticalization*” เป็นคำที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปในปัจจุบัน

แม้แนวทางการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะสามารถแบ่งได้เป็นสองลักษณะดังที่กล่าวข้างต้น แต่ทั้งลักษณะเฉพาะสมัยและข้ามสมัยต่างก็เป็นลักษณะที่สะท้อนอยู่ในธรรมชาติของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ กล่าวคือ ในมุมมองเฉพาะสมัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์สะท้อนให้เห็นได้จาก *การแปร* (variation) หรือ *การปรากฏใช้คู่ขนาน* (layering) ของรูปภาษาเดียวกันหรือสัมพันธ์กันซึ่งเป็นผลจากกระบวนการข้ามสมัย (Hopper and Traugott 2003: 101) โดยมีทั้งหน้าที่ที่เป็นหน่วยเนื้อหาหรือหน่วยที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่า ปรากฏใช้ควบคู่ไปกับหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์หรือหน่วยที่มีความเป็นไวยากรณ์มากกว่า มุมมองเฉพาะสมัยและมุมมองข้ามสมัยจึงสัมพันธ์กันในแง่ที่มุมมองข้ามสมัยเป็นการพิจารณาชุดของการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงสถานะหรือลักษณะการใช้เฉพาะสมัยใดสมัยหนึ่งที่ต่อเนื่องในภาษาเดียวกัน (น.2)

2.1.4.1 ผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัย⁷

ในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัยนั้น ฮอปเปอร์และทรอก็อด (Hopper and Traugott 2003) กล่าวว่า ในภาษาใดๆ เราสามารถเห็นความหลากหลายเฉพาะสมัยภายในแคววม (domain) หนึ่งๆ ได้มากมาย โดยกรณีให้เห็นได้ชัดเจนก็คือ การปรากฏใช้คู่ขนานของรูปเต็มและรูปลดซึ่งสัมพันธ์กันแต่ทำหน้าที่ต่างกัน นั่นคือ *ความลาดหลั่นเฉพาะสมัย* (synchronic gradience) เป็นลักษณะที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงใน *ลักษณะค่อยเป็นค่อยไปข้ามสมัย* (diachronic gradualness) (Trusdale and Traugott 2010)

การศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัย อาจเริ่มจากการสังเกตการปรากฏในลักษณะที่ฮอปเปอร์และทรอก็อด (Hopper and Traugott 2003: 124-125) เรียกว่า *การปรากฏใช้คู่ขนาน* (layering) ตัวอย่างเช่น คำแสดง-อดีตกาลในภาษาอังกฤษปัจจุบัน แต่เดิมมีวิธีการแสดงอดีต

⁷ ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะประมวลผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์โดยตรงเท่านั้น นั่นคือ ผลงานที่มุ่งวิเคราะห์พัฒนาการของคำเนื้อหาที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ผ่านทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (กลไกต่างๆ) ส่วนผลงานที่ศึกษาพัฒนาการของคำต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็นลักษณะการกลายเป็นคำไวยากรณ์แต่ไม่ได้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อ 2.2 *วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย*

กาลด้วยการเปลี่ยนแปลงสระภายในคำกริยา เช่น *drive/drove* หรือ *take/took* เป็นต้น ต่อมา ปรากฏวิธีการแสดงอดีตเพิ่มขึ้นอีกวิธีหนึ่ง คือ การเติม [t] หรือ [d] ที่ท้ายคำ เช่น *notice/noticed* หรือ *walk/walked* เป็นต้น (Hopper, 1991: 22 อ้างใน Hopper and Traugott, 2003: 124-125) จากตัวอย่างนี้ วิธีการแสดงอดีตกาลที่เกิดก่อนจะเรียกว่า *ชั้นเดิม (older layer)* และวิธีการที่เกิดทีหลังจะเรียกว่า *ชั้นใหม่ (new layer)* เมื่อทั้งสองแบบปรากฏใช้ควบคู่กันไปเช่นที่ปรากฏในภาษาอังกฤษปัจจุบัน ก็เรียกว่าเกิดการปรากฏซ้อนกันในภาษาหรือเกิด *ความสามารถในการแปร (variability)* ของรูปภาษานั้นเอง

นอกจากนี้ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ในมุมมองเฉพาะสมัย อาจสังเกตได้จาก *ภาวะหลายหน้าที่ (polyfunctionality)* ของรูปภาษาที่เหมือนหรือคล้ายกันที่มีหน้าที่ต่างกัน หรือปรากฏในบริบททางภาษาที่ต่างกัน ซึ่งโดยทั่วไปจะมีหน้าที่หนึ่งเป็นหน่วยเนื้อหาหรือหน่วยที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่า ส่วนอีกหน้าที่หนึ่งจะเป็นหน่วยไวยากรณ์หรือหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์มากกว่า โดยการวิเคราะห์ตั้งอยู่บนข้อสมมติ (assumption) ที่ว่า รูปที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นรูปที่ใหม่กว่าพัฒนามาจากรูปเนื้อหาซึ่งเป็นรูปดั้งเดิม ตามการอ้างอิงจาก *แนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์* ใน (1) และลักษณะ *การเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว* ที่กล่าวไว้ในข้อ 2.1.2

ตัวอย่างเช่น ในภาษาอาร์มีเนียนดั้งเดิม (Classical Armenian) คำระบุเฉพาะ (demonstrative) 3 รูป คือ *ays* 'ใกล้บุรุษที่หนึ่ง', *ayd* 'ใกล้บุรุษที่สอง' และ *ayn* 'ใกล้บุรุษที่สาม' ปรากฏใช้คู่ชานกับตัวกำกับนาม (article) *-s*, *-d* และ *-n* (Greenberg 1985: 277 อ้างใน Hopper & Traugott 2003: 125) ในกรณีเช่นนี้ เราสามารถสร้างสมมติฐานจากแนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์ ((1) ใน 2.1.2) และจากหลักการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว (ในข้อ 2.1.2) ได้ว่ารูปลด (reduced form) ที่เป็นคำกำกับนามเป็นรูปที่เกิดขึ้นภายหลังคำระบุเฉพาะ หรือในกรณีของการแสดงประเภททางไวยากรณ์ของคำกริยา กาล-การณลักษณะ-และมาลา (tense-aspect-modal) ในภาษาอังกฤษ ซึ่งรูปที่มีระดับพันธะมากที่สุด (most bonded form) เช่น *take-took* ซึ่งเป็นรูปที่มีการเปลี่ยนเสียงสระของต้นคำศัพท์ สามารถสันนิษฐานในเชิงทฤษฎีได้ว่า มีพัฒนาการยาวนานหรือเป็นรูปที่เก่าแก่กว่ารูปที่มีระดับพันธะน้อยกว่า เช่น *look/look-ed* ซึ่งเป็นการแสดงไวยากรณ์ด้วยหน่วยคำเติมที่สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ หน่วยคำที่เป็นส่วนฐานกับหน่วยคำเติมได้ เป็นต้น

ในภาษาไทย ผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัย ได้แก่ ผลงานของ จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) และนันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) โดยหากพิจารณาในแง่ของ *หน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)* งานวิจัยทั้งสองชิ้นเหมือนกันในแง่ที่เป็นการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ “ชุด” คำเนื้อหา (คำกริยาและคำนาม) ที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยผลงานของจรัส

ดาว อินทรทัศน์ (2539) เป็นการศึกษากระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบท ส่วนของของนันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) ศึกษาชุดคำนามที่เป็นคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่กลายเป็นคำไวยากรณ์

ในแง่ของวิธีการศึกษา ผลงานทั้งสองชิ้นเป็นการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตามแนวทางเฉพาะสมัย (ไม่ได้มุ่งแสดง “ระยะ” และ “เส้นทาง” การกลายเป็นคำไวยากรณ์) โดยผลงานของจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ใช้ข้อมูลในภาษาไทยปัจจุบันจากวารสารและนิตยสารที่ตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.2533-2537 ส่วนผลงานของนันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) เก็บข้อมูลจากจารึกภาษาล้านนา (อักษรธรรม) ในคัมภีร์ใบลานที่มีอายุจารึกในช่วง พ.ศ.2200-2500

ในการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงแบบ “จังหวะเดียว” (single shift) โดยไม่ได้มุ่งเน้นการแสดงระยะการเปลี่ยนแปลง (stage of change) หรือเส้นทางของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization pathway) การวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัยทำได้โดยนำการใช้ของรูปภาษาที่เป็นหน่วยวิเคราะห์ที่เป็นหน่วยเนื้อหาซึ่งเปรียบเสมือน “จุดเริ่มต้น” (origin) หรือ “แหล่งที่มา” (source) มาวางเคียง (juxtapose) เพื่อเปรียบเทียบกับการใช้แบบหน่วยไวยากรณ์ซึ่งเปรียบเสมือน “จุดปลายทาง” (destination) หรือ “เป้าหมาย” (target) แล้ววิเคราะห์กระบวนการหรือกลไกการเปลี่ยนแปลงตามหลักการและทฤษฎีของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่า การใช้ทั้งสองรูปแบบ เมื่อเปรียบเทียบกับกัน มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์หรือคุณสมบัติทางความหมายใดบ้างที่มีการรับหรือสูญเสียไป

ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของกริยา จาก เป็นบุพบทของจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) โดยนำการใช้ทั้งสองรูปแบบ คือ การใช้แบบกริยาและแบบบุพบทมาเปรียบเทียบกับกันดังใน (3) (ดัดแปลงจากจรัสดาว อินทรทัศน์ 2539: 154)

(3) $[_S [_{NP} \text{ลูกนก}] [_{VP} [_V \text{จาก}] \text{รังเดิมเมื่อโตเต็มที่}]] > [_{PP} [_P \text{จาก}] [_{NP} \text{ยุคหิน}]] \text{มนุษย์ไม่ฝันอยากบินได้เหมือนนก}$
จาก: [+กริยา +เคลื่อนที่]
 +[_จุดเริ่มต้น +รูปธรรม]
รัง: [+วัตถุ +รูปธรรม]
จาก: [+บุพบท]
 +[_จุดเริ่มต้น +นามธรรม]
ยุคหิน: [+เวลา +นามธรรม]

จาก (3) ข้างต้น เมื่อเปรียบเทียบการใช้ทั้งสองรูปแบบจะเห็นว่า กริยา จาก ได้ผ่าน การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) เมื่อกลายเป็นบุพบท โดยจากเดิมเป็นคำกริยาที่เป็นส่วนหลัก (head) ของกริยาลีที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง กลายเป็นคำบุพบทซึ่งเป็นส่วนประกอบ (ประกอบกับนามวลี) ในหน่วยสร้างบุพบทวลี นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า กริยา จาก ได้ สูญเสียคุณสมบัติทางความหมาย (desemanticized/bleached) [+เคลื่อนที่] และมีลักษณะ บังคับปรากฏ มากขึ้น โดยคำนามที่ปรากฏร่วมกับ จาก จาก รัง ซึ่งเป็นรูปธรรม เป็น ยุคหิน ซึ่งเป็นนามธรรม เป็นต้น

การวิเคราะห์โดยการนำการใช้แบบคำเนื้อหาามาเปรียบเทียบกับการใช้แบบคำไวยากรณ์และแสดงกลไกการเปลี่ยนแปลงลักษณะข้างต้น ปรากฏเช่นกันในผลงานของนันทริยา ลำเจียกเทศ (2539: 164-6) ดังตัวอย่างใน (4)

$$(4) \quad \begin{array}{c} \text{ชา} \\ \left[\begin{array}{l} + \text{นาม} \\ + \text{ชีวิต} \\ + \text{คน} \\ - \text{ทั้งตัว} \\ + \text{อวัยวะตั้งแต่สะโพกถึงเข่า} \\ + \text{บ่งจำนวน 2} \end{array} \right] \end{array} > \begin{array}{c} \text{ชา} \\ \left[\begin{array}{l} + \text{สรรพนาม} \\ + \text{บุรุษที่ 3} \\ + \text{ทวีพจน์} \end{array} \right] \end{array}$$

จากตัวอย่างใน (4) ข้างต้นนี้ นันทริยาอธิบายว่า คำนามเรียกอวัยวะ *ชา* ได้ *กระบวนการทำให้มีความหมายทั่วไป* (generalization of meaning) ทำให้อรรถลักษณะเจาะจงของคำนาม *ชา* ซึ่งได้แก่ [+มีชีวิต] [+คน] [-ทั้งตัว] [+อวัยวะตั้งแต่สะโพกถึงเข่า] สูญไป พร้อมกับ *การสูญเสียคุณสมบัติหมวด* (decategorization) ของคำนาม เมื่อคำว่า *ชา* กลายเป็นคำสรรพนาม ซึ่งมีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำสรรพนามบุรุษ (person) และพจน์ (number) เพิ่มขึ้น ส่วนอรรถลักษณะ [+ บ่งจำนวน 2] ของคำนาม *ชา* พัฒนาไปเป็นความหมายเชิงนามธรรมบ่งทวีพจน์ (dual) ซึ่งใช้อ้างถึง *พ่อนา 2 คน* ใน *ยังมีพ่อนา 2 คน ชาไฟกะทำแดนนาติดกัน...* (น.167)

การศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัย นอกจากจะอ้างอิงจากแนวสืบเนื่องของระดับความเป็นไวยากรณ์ และสมมติฐานการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียวในการวิเคราะห์ โดยนำลักษณะการใช้ที่เป็นคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์มาเปรียบเทียบกันดังที่ยกตัวอย่างข้างต้นแล้ว ในการวิเคราะห์อาจใช้หลักฐานเชิงปริมาณในรูปของความถี่การปรากฏประกอบการศึกษาด้วย โดยรูปที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์มักมีความถี่การปรากฏสูงกว่ารูปเนื้อหา

ตัวอย่างเช่น ผลการวิเคราะห์ของนันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) ที่พบว่า คำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา 28 คำ กลายเป็นคำไวยากรณ์ 4 ประเภท⁸ คือ คำลักษณนาม คำเชื่อมอนุประโยค คำสรรพนาม และคำบุพบท โดยจากการวิเคราะห์ความถี่ นันทริยาพบว่า คำนามเรียกอวัยวะส่วนใหญ่ปรากฏเป็นคำไวยากรณ์มากกว่า (ความถี่สูงกว่า) ปรากฏเป็นคำนาม เช่น *ชา* โดยปรากฏเป็นคำนามร้อยละ 3.1 เป็นคำไวยากรณ์(สรรพนามและลักษณนาม) ร้อยละ 96.90 เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่ใช่คำเนื้อหาทุกคำที่ปรากฏในความถี่ที่สูงกว่าคำไวยากรณ์ ในประเด็นนี้ นันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) พบว่า คำนามเรียกอวัยวะบางคำปรากฏในความถี่สูงกว่าคำไวยากรณ์ เช่น *ดิน* ปรากฏเป็นคำนามร้อยละ 88.6 และคำลักษณนามร้อยละ 11.4 (น.184) ขณะที่คำเรียกส่วนของพืชทั้งหมดปรากฏเป็นคำนามมากกว่าคำไวยากรณ์ เช่น *ต้น* ปรากฏ

8 คัพท์เฉพาะทางที่ใช้เรียกชนิดของคำหรือศัพท์อื่นๆ ในทวารวณกรรมปริทัศน์นี้ ผู้วิจัยใช้ศัพท์เดิมตามที่ปรากฏในผลงานนั้น

เป็นคำนามร้อยละ 36.74 เป็นคำไวยากรณ์ร้อยละ 29.56 เป็นต้น (น.189) เช่นเดียวกับจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ที่พบว่า คำบุพบทและคำกริยาที่มีรูปเดียวกันทั้ง 23 รูปคำ ปรากฏในความถี่ที่ไม่เท่ากัน ประมาณครึ่งต่อครึ่ง คือ 12 รูปคำปรากฏเป็นคำกริยามากกว่าคำบุพบท เช่น *เลย* ปรากฏเป็นคำบุพบทร้อยละ 20 และปรากฏเป็นคำกริยาร้อยละ 80 ขณะที่ 11 รูปคำปรากฏเป็นคำบุพบทมากกว่าคำกริยา เช่น *สู่* ปรากฏเป็นบุพบทร้อยละ 99.47 และปรากฏเป็นคำกริยาร้อยละ 0.53 (น.98)

การที่คำเนื้อหาไม่ทุกคำที่ในความถี่สูงกว่าคำไวยากรณ์ที่กล่าวข้างต้นนี้ ทั้งนี้ทริยาและจรัสดาวอธิบายในทำนองเดียวกันว่า การที่ความถี่การปรากฏของรูปไวยากรณ์และรูปเนื้อหาที่ไม่เท่ากันนี้ สะท้อนให้เห็น *แนวต่อเนื่อง* (continuum) ของความเป็นไวยากรณ์ กล่าวคือ “*สมาชิกทุกคำของหมวดคำหลัก มิได้กลายเป็นคำไวยากรณ์อย่างสมบูรณ์เท่าเทียมกันในเวลาเดียวกัน แต่ละคำมีพัฒนาการไม่เท่ากัน และจะเห็นความต่อเนื่องระหว่างคำที่มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในระดับต่างๆ กัน*” (จรัสดาว อินทรทัศน์, 2539: 139) หรือเรียกได้ว่าเป็นการสะท้อน *การเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปข้ามสมัย* (diachronic gradualness) ของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ผ่านมุมมองของ *ลักษณะลาดหลั่นเฉพาะสมัย* (synchronic gradience) (Trousdale and Traugott 2010) ดังที่อธิบายข้างต้นหัวข้อ 2.1.4.1

ประเด็นเรื่องความถี่กับระดับความเป็นไวยากรณ์นี้ จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ยังอธิบายต่อว่า คำบุพบทที่มีความถี่สูงมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ครบถ้วนตามเกณฑ์ซึ่งจัดว่าเป็น *คำบุพบทต้นแบบ* (prototypical preposition) ส่วนคำที่มีความถี่การปรากฏต่ำมีลักษณะดังกล่าวไม่ครบถ้วนและจัดว่าเป็น *คำบุพบทรอบนอก* (peripheral preposition) (น.139) ยกตัวอย่างเช่น *ให้* ปรากฏเป็นคำบุพบทร้อยละ 4.31 และปรากฏเป็นคำกริยาร้อยละ 95.69 จึงจัดเป็น *คำบุพบทรอบนอก* ซึ่งถือว่ามีความเป็นบุพบทน้อยกว่า *สู่* ซึ่งจัดเป็น *คำบุพบทต้นแบบ* เพราะปรากฏเป็นคำบุพบทร้อยละ 99.47 และปรากฏเป็นคำกริยาร้อยละ 0.53 (น.98) เป็นต้น

นอกจากการวิเคราะห์ระดับความถี่เป็นไวยากรณ์ด้วยวิธีเชิงปริมาณจากการเปรียบเทียบความถี่การปรากฏดังตัวอย่างข้างต้นนี้ การเปรียบเทียบระดับความเป็นไวยากรณ์จากมุมมองเฉพาะสมัยยังสามารถวิเคราะห์เชิงคุณภาพได้ด้วย โดยในประเด็นข้างต้น ทาคาฮาชิ (Takahashi 2005) เปรียบเทียบระดับความเป็นคำไวยากรณ์ของ *ยัง* และ *สู่* โดยใช้เกณฑ์ความหมายและเกณฑ์ตำแหน่ง โดยทาคาฮาชิวิเคราะห์ว่า ในด้านความหมาย *สู่* ยังคงเค้าความหมายของคำกริยาอยู่ คือ ความหมาย 'ถึง(arrival)' และ 'ร่วม/อาศัย(share/stay)' ทำให้ *สู่* มีระดับความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่า *ยัง* ซึ่งสูญเสียความหมายประจำคำไปหมดแล้ว ส่วนในด้านตำแหน่งแม้ *ยัง* และ *สู่* จะสามารถปรากฏพร้อมกันในประโยคได้ แต่คำที่อยู่ใกล้คำกริยามากกว่าจะมีระดับความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่า เช่น *เข้าสู่ยังที่ใกล้* ซึ่ง *สู่* อยู่ใกล้คำกริยา *เข้า* มากกว่าบุพบท *ยัง* ทาคาฮาชิจึงสรุปว่า *สู่* มีระดับความเป็นไวยากรณ์น้อยกว่า *ยัง*

ผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัยที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น แสดงให้เห็นว่า แม้การวิเคราะห์จะไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงจากคำเนื้อหาที่พัฒนาไปเป็นคำไวยากรณ์ด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เป็นการใช้ภาษาแต่ละสมัย ช่วงเวลา หรือระยะของการเปลี่ยนแปลงก็ตาม แต่วิธีการวิเคราะห์ด้วยความถี่การปรากฏใช้เป็นคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์ ประกอบกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในเชิงทฤษฎี ก็ได้แสดงให้เห็นลักษณะการสูญ-รับของคุณสมบัติทางความหมายและทางไวยากรณ์ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว และกระบวนการย่อย (micro process) ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเป็นคำไวยากรณ์ซึ่งเป็นกระบวนการระดับมหภาค (macro process) ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่า การวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัยเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงแบบ “จังหวะเดียว” (single shift) จึงไม่สามารถทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น “ระหว่างทาง” ได้ ดังที่บริตันตันและทรอก็อต (Brinton and Traugott 2005) กล่าวไว้ว่า

“Although change is sometimes understood (or at least formulated) as $A > B$, studies of gradualness in linguistic change attempt to uncover ‘the tiny local steps’ between A and B that the arrow ‘>’ encompasses.”

“แม้ว่าในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงจะถูกเข้าใจว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงจาก $A > B$ การศึกษาลักษณะค่อยเป็นค่อยไปของการเปลี่ยนแปลงทางภาษายามที่จะตีแผ่ ‘ขั้นตอนที่ละเอียดละน้อย’ ที่เกิดขึ้นระหว่าง A และ B ซึ่งแสดงด้วยลูกศร ‘>’

(Brinton and Traugott, 2005: 150)

‘ค่อยเป็นค่อยไป’ และ ‘ที่ละเอียดละน้อย’ ในข้อความข้างต้นนี้ สะท้อนลักษณะการเป็นคำไวยากรณ์ซึ่ง “โดยธรรมชาติเป็นกระบวนการข้ามสมัย” (*‘diachronic in nature’*, (Heine 2003: 18) ซึ่ง “หลักฐานที่เหมาะสมและดีที่สุดจะต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงในเชิงประวัติ” (*‘evidence should first and foremost consist of historical ‘fact’*, Narrog and Heine (2011: 15)) ซึ่งได้มาจากการศึกษาด้วยวิธีข้ามสมัยที่จะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

2.1.4.2 ผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีข้ามสมัย

การวิเคราะห์กระบวนการเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีข้ามสมัย มีลักษณะเหมือนกับการวิเคราะห์ด้วยวิธีเฉพาะสมัยในแง่ที่มุ่งเน้นการแสดง “ปัจจัย” หรือ “กลไก” ที่เกิดขึ้นในกระบวนการที่คำเนื้อหาพัฒนาไปเป็นคำไวยากรณ์ โดยการเปรียบเทียบความถี่และลักษณะการใช้ ซึ่งวิธีเฉพาะสมัยสามารถเปรียบเทียบระหว่างการใช้แบบคำเนื้อหากับการใช้แบบคำไวยากรณ์ได้เลย (การเปลี่ยนแปลงแบบ “จังหวะเดียว”) ส่วนวิธีข้ามสมัยใช้การเปรียบเทียบการใช้ของรูปภาษาที่ปรากฏในช่วงเวลาที่

ติดต่อกัน และพิจารณาคุณสมบัติทางไวยากรณ์และทางความหมายต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา เพื่อสรุปพัฒนาในรูปแบบ *เส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์* (grammaticalization pathway)

สำหรับในภาษาไทย ผลงานที่ศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีข้ามสมัย มีทั้งผลงานที่เก็บข้อมูลในแบบข้ามสมัย แต่ไม่แสดง “เส้นทาง” ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะ (stage) หรือช่วงเวลาแบบข้ามสมัย (ราตรี แจ่มนิยม 2546, กรองกานต์ รอดพันธ์ 2555) และผลงานที่แสดงเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ 2551)

ในส่วนของผลงานที่เก็บข้อมูลแบบข้ามสมัย แต่กลับวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์แบบเฉพาะสมัย แสดงการเปลี่ยนแปลงแบบ “จังหวะเดียว” จากการเปรียบเทียบการใช้แบบคำเนื้อหากับการใช้แบบคำไวยากรณ์ โดยไม่แสดง “เส้นทาง” การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นระยะหรือช่วงเวลาแบบข้ามสมัยนั้น ปรากฏในผลงานของราตรี แจ่มนิยม (2546) ซึ่งนำชุดคำ (23 คำ) เกณฑ์การวิเคราะห์ต่างๆ และข้อมูลภาษาไทยสมัยปัจจุบันจากงานวิจัยของจรัสดาว อินทรทัศน (2539) มาร่วมวิเคราะห์แบบข้ามสมัยกับข้อมูลภาษาไทยสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ (ร.1-ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475)

จากหลักฐานข้อมูลข้ามสมัยแสดงให้เห็นว่า รูปคำที่เหมือนกันนั้น ปรากฏเป็นทั้งคำกริยาและคำไวยากรณ์ต่างๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย (ซึ่งในการวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์จากกริยาเป็นบุพพท จรัสดาวเองก็พบคำไวยากรณ์อื่นๆ ที่มีรูปเหมือนกันแต่ไม่ใช่คำบุพพทด้วย คือ คำวิเศษณ์ คำช่วยกริยา และคำสันธาน (จรัสดาว อินทรทัศน, 2539: 143ff)) โดยจากรูปคำที่พบทั้งหมด 20 รูปคำ ปรากฏเป็นคำกริยา 17 คำ คำบุพพท 12 คำ คำวิเศษณ์ 6 คำ คำช่วยกริยา 2 คำ และสันธาน 2 คำ และเมื่อเวลาผ่านไปความถี่การปรากฏในสมัยต่างๆ แสดงให้เห็นว่า จำนวนรูปคำที่ปรากฏเป็นคำกริยาค่อยๆ ลดลง และจำนวนรูปคำที่ปรากฏเป็นคำไวยากรณ์ในหมวดต่างๆ เพิ่มขึ้น (น.197ff)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายที่ราตรี แจ่มนิยม (2546) เก็บข้อมูลแบบข้ามสมัยและแสดงความถี่การปรากฏสมัยต่างๆ แต่ไม่ได้อภิปรายประเด็นการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวข้างต้นนี้ อีกทั้งยังไม่ได้นำหน้าที่ของคำไวยากรณ์ต่างๆ ที่นอกเหนือจากคำบุพพทที่พบ “ระหว่างทาง” นั่นคือ ข้อมูลในสมัยต่างๆ มาวิเคราะห์ว่า รูปใดมีความเป็นไวยากรณ์มากน้อยต่างกันอย่างไร หรือรูปใดเกิดก่อนรูปใดในลักษณะ *เส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์* (grammaticalization pathway) นอกจากนี้ ทั้งๆ ที่เก็บข้อมูลข้ามสมัย แต่ในส่วนของงานวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ กลับวิเคราะห์เทียบเฉพาะคำกริยากับคำบุพพทแบบ “จังหวะเดียว” เหมือนกับการวิเคราะห์เฉพาะสมัยของจรัสดาว อินทรทัศน (2539) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เหมือนกันทุกอย่าง ต่างเพียงแค่ข้อมูลสมัยเก่าเทียบกับสมัยใหม่เท่านั้น

การเก็บข้อมูลเชิงประวัติในสมัยต่างๆ แต่ตอนวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์กลับใช้เพียงการเทียบการใช้ภาษาในอดีตสมัยหนึ่งกับการใช้ภาษาอีกสมัยหนึ่งเพียง 2 สมัยเท่านั้น ยังพบการวิเคราะห์ลักษณะนี้ในผลงานจำนวนหนึ่งที่ศึกษาพัฒนาการของคำในเชิงประวัติโดยอธิบายการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เช่น การศึกษาคำว่า *ถึง* ในเชิงประวัติของกรองกานต์ รอดพันธ์ (2555)

แม้ข้อมูลเชิงประวัติที่เป็นความถี่การปรากฏของ *ถึง* ในสมัยต่างๆ จะแสดงให้เห็นแนวโน้มในภาพรวมว่า *ถึง* ปรากฏเป็นคำหลักลดลง และปรากฏเป็นคำไวยากรณ์ชนิดต่างๆ เพิ่มขึ้นจากสมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน (น.147-50) อีกทั้งข้อมูลในแต่ละสมัยยังแสดงให้เห็นว่า *ถึง* ปรากฏหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นจากสมัยสุโขทัยที่ปรากฏเพียง 2 หน้าที่ คือ คำกริยาและคำกึ่งกริยากึ่งบุพบท ค่อยๆ เพิ่มขึ้นในสมัยต่อๆ มาจนเป็น 5 หน้าที่ในสมัยรัตนโกสินทร์ คือ คำกริยา คำกึ่งกริยากึ่งบุพบท คำบุพบท คำเชื่อมอนุประโยค และคำขยาย (น.182ff) แต่ในส่วนของการวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์กรองกานต์กลับวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเพียง “จังหวัดเดียว” คือนำข้อมูลสมัยหนึ่ง มาเปรียบเทียบกับอีกสมัยหนึ่งเพียง 2 สมัย นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์ให้คำไวยากรณ์ทุกชนิดพัฒนามาจากคำกริยาหลัก *ถึง* ออกเป็น 5 เส้นทาง ทั้งๆ ที่คำไวยากรณ์แต่ละชนิดที่พบมีระดับความเป็นไวยากรณ์ (หน้าที่ทางไวยากรณ์) ไม่เท่ากัน และปรากฏไม่พร้อมกันทุกสมัยตามที่ปรากฏในหลักฐานเชิงประวัติ

การวิเคราะห์แบบจังหวัดเดียวเช่นนี้ นอกจากจะไม่ทำให้เห็น “เส้นทาง” ของการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปจากคำหลักไปสู่คำไวยากรณ์ต่างๆ ที่ข้อมูลเอื้ออำนวยแล้ว ผลการวิเคราะห์ยังขัดแย้งกับหลักฐานเชิงประวัติที่นักวิจัยรวบรวมมา และขัดแย้งในเชิงทฤษฎีจากหลักฐานการกลายเป็นคำไวยากรณ์มากมายในอดีตอีกด้วย เช่น *ถึง* ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุประโยค และคำขยายปรากฏในสมัยหลังการปรากฏเป็นคำกริยาหลัก และคำบุพบท แต่วิเคราะห์ให้คำทั้งคำเชื่อมอนุประโยค และคำขยายต่างพัฒนามาจากคำกริยาหลักแบบ “จังหวัดเดียว” โดยใช้การเปรียบเทียบคำเนื่อหากับคำไวยากรณ์แบบการวิเคราะห์เฉพาะสมัย (เช่นใน (3) และ (4))

ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลข้ามสมัยแบบเปรียบเทียบ 2 จุดโดยนำข้อมูลอดีตที่เปรียบเสมือน “ต้นทาง” มาเทียบกับข้อมูลสมัยหลังหรือข้อมูลสมัยปัจจุบันที่เปรียบเสมือน “ปลายทาง” มาเทียบกันนี้ นอร์ด์ (Norde 2009) เรียกว่า *กัปตักปฏิภาคข้ามสมัย* (diachronic correspondence trap) (น. 36) ดังที่แอนเดอร์เซน (Andersen 2001) อธิบายว่า ผู้ที่ศึกษาภาษาเชิงประวัติมักจะใช้คำว่า “การเปลี่ยนแปลง” (change) ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วเป็น *ปฏิภาคข้ามสมัย* ซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนแปลง แต่เป็นผลของการเปลี่ยนแปลง (result of change) แอนเดอร์เซน (Andersen 2001) อธิบายความแตกต่างของมโนทัศน์ทั้งสองว่า *ปฏิภาคข้ามสมัย* เป็น “ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนมูลฐานที่มีกำเนิดเดียวกัน...ที่ปรากฏในสองช่วงเวลาที่แตกต่างกัน” (*the relation between homologous elements...belonging to*

two chronologically separate synchronic states', น.228) ส่วน การเปลี่ยนแปลง “ที่แท้จริง” ('true change) เป็น “เหตุการณ์เชิงประวัติ... ซึ่งวิธีการพูดแปรตามเวลา” ('historical events... by which practices of speaking vary over time', น.228) ซึ่งมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ต่อเนื่อง และกินเวลา

ความแตกต่างของมโนทัศน์ทั้งสองนี้ อาจเห็นภาพชัดเจนขึ้นจากอุปลักษณะของแลส (Lass 1997: 288) ซึ่งเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เขาขับรถจากเอดินบะระ (Edinburgh) ไปลอนดอนซึ่งระหว่างทางมีการจอดแวะปั้มน้ำมันหลายครั้ง และยังเบี่ยงออกนอกเส้นทางไปแวะเยี่ยมเพื่อนที่เมืองเคมบริดจ์ด้วย การพูดแค่การบรรลุเป้าหมายแค่จุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดจากเอดินบะระไปลอนดอนซึ่งแลสเรียกว่า “เรื่องใหญ่” (macro-stories) อาจเทียบได้กับ *ปฏิภาศข้ามสมัย* ตามคำอธิบายของแอนเดอร์เซน (Andersen 2001) ข้างต้น แต่หากกล่าวถึงการแวะหรือเหตุการณ์ทุกจุดตลอดเส้นทางระหว่างเอดินบะระไปลอนดอนซึ่งแลสเรียกว่า “เรื่องย่อย” (micro-stories) อาจเทียบได้กับ การเปลี่ยนแปลงตามความหมายที่แอนเดอร์เซนอธิบายไว้ หรืออาจสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งโดยธรรมชาติมักกินเวลายาวนานจึงมีการแปรและการเปลี่ยนแปลงย่อยๆ เกิดขึ้น “ระหว่างทาง” ไม่ใช่แค่การเปลี่ยนแปลงแบบจังหวะเดียวจากปฏิภาศข้ามสมัยจาก A เป็น B สอดคล้องกับคำอธิบายของฮ้อเปอร์และทรอกก๊อต (Hopper and Traugott 2003) และบรินต์ตันและทรอกก๊อต (Brinton and Traugott 2005) ที่อธิบายแล้วก่อนหน้านี้

ลักษณะค่อยเป็นค่อยไปของการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจากผลงานที่ศึกษาพัฒนาการของคำไวยากรณ์ด้วยวิธีข้ามสมัยที่แสดง *เส้นทาง* (pathway) ที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลง “ระหว่างทาง” ในแต่ละระยะ โดยอ้างอิงจากข้อมูลเชิงประวัติในสมัยต่างๆ และยังแสดง “กลไก” ของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละระยะในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยตัวอย่างเช่น การศึกษาพัฒนาการเชิงประวัติของคำ *ยัง* โดยเก็บข้อมูลแบบข้ามสมัยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

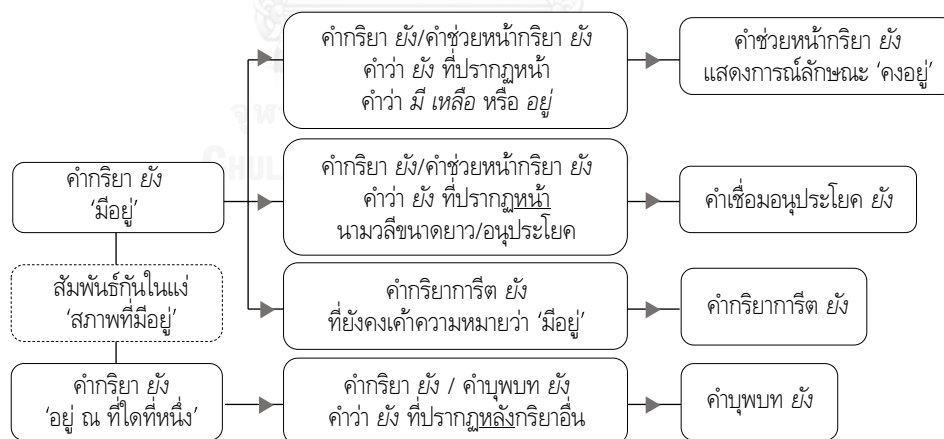
สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2551) พบว่า *ยัง* ในแต่ละสมัยมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน 4 หน้าที่ ได้แก่ คำกริยา คำช่วยหน้ากริยา คำบุพบท และคำเชื่อมอนุประโยค โดยหน้าที่แรกที่เป็น คำกริยา ในสมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ 3 พบว่า *ยัง* มี 3 ความหมาย คือ 'มีอยู่' 'อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง' และ 'ครอบครอง' ในสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 4-8 พบเพียง 2 ความหมาย คือ ความหมายที่เป็นคำเนื้อหา คือ 'มีอยู่' และความหมายเชิงไวยากรณ์ที่เป็นความหมาย 'บ่งการิต' จนถึงรัชกาลที่ 9 ในสมัยปัจจุบัน พบเพียงความหมายเชิงไวยากรณ์ 'บ่งการิต' เพียงความหมายเดียว และปรากฏในบริบทที่จำกัด สำหรับหน้าที่ที่ 2 ที่เป็น คำช่วยหน้ากริยา พบในทุกสมัยแต่พบเพียงหน้าที่เดียว คือ การณ์ลักษณะ 'คงอยู่' ส่วนหน้าที่ที่ 3 ที่เป็น คำบุพบท ในสมัยสุโขทัยพบเพียง 1 ความหมาย คือ การก 'จุดหมาย' และในสมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 8 พบความหมายเพิ่มขึ้นอีก 1 ความหมาย คือ การก 'สถานที่' ก่อนที่ในสมัยปัจจุบันเหลือเพียงความหมายการก 'สถานที่' เท่านั้น

และหน้าที่ที่เป็นคำเชื่อมอนุประโยคปรากฏใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอนุประโยคในความหมายแบบ ‘การเสริม’ ในสมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 3 พบเพิ่มอีก 1 ความหมาย คือ แสดงความสัมพันธ์แบบ ‘การขัดแย้งกับสิ่งที่ควรจะเป็น’ และในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงปัจจุบัน พบเพิ่มขึ้นอีก 1 ความหมาย คือ แสดงความสัมพันธ์แบบ ‘การขัดแย้งแบบเปรียบเทียบ’

ผลการศึกษาดังนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อเวลาผ่านไป ความหมายของ *ยัง* ที่เป็นคำเนื้อหา ค่อยๆ จางลงเรื่อยๆ ในสมัยต่างๆ ในขณะที่เดียวกันก็ได้เพิ่มความหมายเชิงไวยากรณ์มากขึ้นเรื่อยๆ สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งมีลักษณะค่อยเป็น ค่อยไป และเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว จากหน่วยที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยและมีความเป็น รูปธรรมสูงไปสู่หน่วยที่มีความเป็นไวยากรณ์มากขึ้นและมีความเป็นนามธรรมมากขึ้นด้วย

ในแง่ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ สุรีเนตรพบว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *ยัง* มีลักษณะเป็น *การกลายเป็นคำไวยากรณ์หลายทิศทาง (poly-grammaticalization)* กล่าวคือ ภาษานี้พัฒนาไปสู่หน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เพิ่มขึ้นในหลายรูปแบบ (เส้นทาง) โดยเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *ยัง* มี 4 เส้นทาง คือ คำกริยา *ยัง* ที่มีความหมายว่า ‘มีอยู่’ พัฒนาไปใน 3 เส้นทาง คือ 1) คำกริยา *ยัง* > คำช่วยหน้ากริยา 2) คำกริยา *ยัง* > คำเชื่อมอนุประโยค และ 3) คำกริยา *ยัง* > คำกริยา การิต ส่วนเส้นทางที่ 4) เป็นการพัฒนาจากคำกริยา *ยัง* ที่มีความหมายว่า ‘อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง’ > คำบุพบท เส้นทางกลายเป็นคำไวยากรณ์ทั้งหมดนี้ สรุปได้ใน (5)

- (5) เส้นทางกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า *ยัง* (ดัดแปลงจาก สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ 2551: 196)

ผลงานการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ทั้งที่ศึกษาด้วยแนวทางเฉพาะสมัยและข้ามสมัย ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ควรใช้ทั้งการ วิเคราะห์เชิงปริมาณ (ความถี่) และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพประกอบกัน นอกจากนี้ ยังทำให้เห็นการ เปลี่ยนแปลงที่เป็นกระบวนการย่อย (micro process) ในลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการกลายเป็นคำ ไวยากรณ์ซึ่งเป็นกระบวนการใหญ่ (macro process) ที่เป็นไปตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบ ทิศทางเดียวอีกด้วย

2.2 วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยใน 2 ประเด็นหลัก โดยในหัวข้อ 2.2.1 จะกล่าวถึงมโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวากยสัมพันธ์ข้ามสมัย ส่วนในหัวข้อ 2.2.2 จะเป็นการประมวลผลงานที่เกี่ยวข้องกับวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยในภาษาไทย

2.2.1 วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย วากยสัมพันธ์เชิงประวัติ และการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์

วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย (diachronic syntax) เป็นลักษณะการศึกษาภาษาแบบหนึ่งในสาขาวิชาภาษาศาสตร์ ประกอบด้วยคำสำคัญสองคำ คือ คำว่า *วากยสัมพันธ์* กับคำว่า *ข้ามสมัย* โดยคำว่า *วากยสัมพันธ์* ในที่นี้หมายถึงรวมถึง การใช้ทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยคำ (syntactic use of morphological forms) และลำดับและการรวมกันของส่วนมูลฐานทางวากยสัมพันธ์ด้วย (the order or the combination of syntactic elements) (Hock 1991: 309) ส่วนคำว่า *ข้ามสมัย* (diachronic) สื่อถึง “แนวทาง” (approach) ที่ใช้ในการศึกษาวากยสัมพันธ์ โดยพิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏใช้ในช่วงเวลาใดช่วงหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกช่วงหนึ่ง (*diachronic* < ภาษากรีก *diá-* ‘ผ่าน(through)’ + *chrónos-* ‘เวลา(time)’, Bussmann (1996: 124))

การศึกษาวากยสัมพันธ์ข้ามสมัย อาจปรากฏในชื่อ **วากยสัมพันธ์เชิงประวัติ** (historical syntax) หรือ **การเปลี่ยนแปลงวากยสัมพันธ์** (syntactic change) ซึ่งนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาในลักษณะนี้ มักใช้คำทั้งสามนี้สลับเปลี่ยนกันในความหมายทำนองเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนจากบทนำในหนังสือ *Historical Syntax: a Cross-linguistic Perspectives* โดยแฮร์ริส และแคมป์เบล (Harris and Campbell 1995: 1) (ในที่นี้ ผู้วิจัยขีดเส้นใต้คำทั้งสามเพื่อให้เห็นชัดเจน)

“This book is about historical syntax in general. Although syntactic change was an important part of the comparative linguistic tradition, and while the past fifteen years or so have seen a significant increase in attention to the topic, the study of diachronic syntax is still largely disorganized and unfocused and lacks the sort of consensus enjoyed, for example, by historical phonology.”

แม้นักภาษาศาสตร์จะใช้คำทั้งสามสลับเปลี่ยนกันในความหมายคล้ายกัน อย่างไรก็ตาม คำว่า *วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย* สื่อความหมายกลางๆ เมื่อเปรียบเทียบกับคำว่า *การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์* หรือ *วากยสัมพันธ์เชิงประวัติ* กล่าวคือ คำว่า *วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย* ไม่ได้เน้นไปที่ปรากฏการณ์ที่วากยสัมพันธ์มีการ “เปลี่ยนแปลง” หรือเน้นไปที่การศึกษานั้นเป็น “เชิงประวัติ” ซึ่งอาจประหวัดไปถึงวิชาภาษาศาสตร์เชิงประวัติที่มีวิธีการศึกษาที่มีลักษณะและระเบียบวิธีเฉพาะตัว เช่น การสืบสร้าง (reconstruction) หรือการเปรียบเทียบ (comparative method) ขณะที่คำว่า *วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย* สื่อถึงทั้งขอบเขตและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา กล่าวคือ เป็นการศึกษาในขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ ในประโยค (=วากยสัมพันธ์) โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบลักษณะดังกล่าวในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (=ข้ามสมัย)

นอกจากวากยสัมพันธ์สมัยข้ามสมัยจะสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์และวากยสัมพันธ์เชิงประวัติแล้ว วากยสัมพันธ์ข้ามสมัยยังสัมพันธ์กับ *การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์* (grammatical change) และ *การเปลี่ยนแปลงทางหน่วยคำ* (morphological change) อีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากวากยสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของระบบไวยากรณ์ และมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับระบบหน่วยคำ (morphology) ซึ่งในบางภาษาความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์มักจะแสดงออกผ่านหน่วยคำ นอกจากนี้ ในการใช้ภาษา หน่วยคำและคำมักจะไม่ได้ปรากฏเพียงลำพัง แต่ปรากฏในถ้อยคำ (utterance) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหน่วยคำหรือคำอื่นๆ ในเชิงวากยสัมพันธ์ การศึกษาวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยจึงรวมการศึกษาหน่วยคำข้ามสมัยหรือการเปลี่ยนแปลงทางหน่วยคำไว้ด้วย โดยอาจารย์รวมเรียกว่า *การเปลี่ยนแปลงทางหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์* (morphosyntactic change) ซึ่งจะได้ยกตัวอย่างในหัวข้อต่อไป

2.2.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยในภาษาไทย

ในส่วนของงานวิจัยที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ในภาษาไทยด้วยวิธีข้ามสมัยหรือเชิงประวัตินี้ อาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มที่ศึกษาพัฒนาการเชิงไวยากรณ์ของคำ (2.2.2.1) และกลุ่มที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของหน่วยสร้าง (construction) หรือชุดคำหน้าที่/คำไวยากรณ์⁹ (set of function/grammatical words) (2.2.2.2)

งานวิจัยทั้งสองกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ ใช้วิธีการศึกษาแบบข้ามสมัยหรือเชิงประวัติเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการในมิติเชิงเวลาโดยเปรียบเทียบการใช้ภาษาในช่วงเวลาที่ต่างกัน แต่ต่างกันในเรื่องของการกำหนดช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษา โดยมีทั้งการแบ่งช่วงเวลาโดยอิงกับสมัยทางประวัติศาสตร์ (สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์) แบ่งตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ (เช่น สมัยประชาธิปไตย สมัยเผด็จการทุนนิยม สมัยทุนนิยมประชาธิปไตย) แบ่งตามลักษณะที่เปลี่ยนแปลงของภาษาที่สังเกตได้ชัดเจนในงานวิจัยนั้นๆ ต้องการศึกษ (เช่น รัชกาลที่ 1-4, 5-6, 7-ปัจจุบัน) หรือแบ่งตามเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นเอง ตามจำนวนหรือลักษณะข้อมูลที่มีอยู่ในแต่ละช่วงเวลา เช่น แบ่งช่วงเวลาเป็นทศวรรษ หรืออาจแบ่งช่วงเวลาที่มีระยะเวลายาวนาน แต่การใช้ภาษามีพลวัตสูง (dynamic) เช่นการแบ่งช่วงเวลาในสมัยรัตนโกสินทร์ออกเป็นช่วงเวลาย่อยๆ เพื่อให้เห็นพัฒนาการของภาษาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในช่วงสมัยนี้

9 คำหน้าที่ (function word) หรือคำไวยากรณ์ (grammatical word) คือ คำที่มีความหมายหรือเนื้อหาน้อย (little lexical meaning) และโดยปกติมักจะมีหน้าที่และสื่อความหมายเชิงไวยากรณ์ และสมาชิกในหมวดคำมีจำนวนจำกัดและคงที่ จึงมีลักษณะเป็นหมวดคำปิด (closed-class word) เมื่อเทียบกับคำเนื้อหา (content/lexical word) เช่น คำนาม หรือคำกริยา ซึ่งสมาชิกมีความหมายมากกว่า และสมาชิกในหมวดคำมีจำนวนมากและสามารถเพิ่มขึ้นได้ จึงมีลักษณะเป็นหมวดคำเปิด (open-class word)

2.2.2.1 ผลงานที่ศึกษาพัฒนาการทางไวยากรณ์ของคำ

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่า มีผลงานจำนวนไม่น้อยที่เน้นศึกษาพัฒนาการทางไวยากรณ์ของคำต่างๆ ซึ่งแม้ไม่ได้เน้นไปที่การอธิบายด้วยทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในแง่ของกลไกและเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ แต่ข้อค้นพบจากงานวิจัยเหล่านี้ ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในประเด็นต่างๆ โดยสามารถสรุปได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

(๑) **คำเนื้อหาพัฒนาไปสู่คำไวยากรณ์** (lexical item to grammatical item): ผลงานที่เป็นการศึกษาพัฒนาการของคำต่างๆ แสดงให้เห็นว่า คำที่ในปัจจุบันทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ หรือปรากฏเป็นคำฟอกรูปที่เป็นทั้งคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์และคำเนื้อหานั้น ได้พัฒนามาจากคำซึ่งในอดีตเป็นคำเนื้อหา เช่น คำนาม หรือคำกริยา โดยในส่วนของคำนามที่พัฒนาไปเป็นคำไวยากรณ์นั้น ผลการศึกษาพัฒนาการของคำว่า *ที่* โดยปราณี กุลละวณิช (Kullavanijaya 2008) แสดงให้เห็นว่า คำว่า *ที่* ซึ่งในปัจจุบันทำหน้าที่ที่หลากหลายทั้งคำเนื้อหาและคำที่เป็นคำหน้าที่หรือคำไวยากรณ์นั้น ได้พัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆ ได้แก่ บุพบท ลักษณะนาม ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (relativizer) ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็ม (complementizer) ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) และคำบอกอันดับ (ordinal numeral marker) เพิ่มขึ้นระหว่างสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งแต่เดิมในสมัยสุโขทัยและอยุธยา ปรากฏใช้เป็นคำเนื้อหา ในความหมาย 'ดิน, ที่ดิน' เท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคำนามเนื้อหา เช่น *ที่* ในลักษณะที่กล่าวมานี้ เกิดขึ้นกับคำกริยา เช่นเดียวกัน จะเห็นได้จากผลการศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2006) ที่พบว่า คำว่า *ถูก* ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive marker) ในการใช้ภาษาในปัจจุบัน พัฒนามาจากคำกริยาเนื้อหา *ถูก* ที่มีความหมายว่า 'สัมผัส (to touch)' หรือ 'ตักถูกจุด (hit on the point)' ผ่านการเปลี่ยนแปลงทั้งทางความหมายและทางโครงสร้างในระยะต่างๆ โดยค่อยๆ สูญเสียความเป็นคำกริยาจากคำกริยาเนื้อหาที่เป็นกริยากรรม (lexical transitive verb) เป็นกริยาอาการ (lexical intransitive verb) เป็นกริยาอาการแสดงทัศนภาวะ (modal intransitive verb) เป็นกริยานุเคราะห์แสดงทัศนภาวะ (modal auxiliary) จนกลายเป็นอุปสรรค (prefix) ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจก

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวข้างต้นนี้ ปรากฏเช่นเดียวกันในผลการศึกษาเชิงประวัติของคำกริยาต่างๆ เช่น คำกริยา *แล้ว* 'เสร็จสิ้น' และ *อยู่* 'พักอาศัย, ไม่ไปจากที่' พัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็นคำช่วยหลังกริยาแสดงการณลักษณะสมบูรณ์ คำเชื่อมอนุประโยค และคำวิเศษณ์ (มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ 2546) คำกริยา *ยัง* 'มีอยู่' พัฒนาไปเป็นคำช่วยกริยาแสดงการณลักษณะ และ *ยัง* 'อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง' พัฒนาไปเป็นคำบุพบท (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ 2551) คำกริยา *อยาก* ที่ในอดีตปรากฏเป็นกริยาเดียว พัฒนาไปเป็นกริยานุเคราะห์แสดงความหมาย 'ต้องการ' ซึ่งต้องปรากฏร่วมกับกริยาหลัก (ปิ่นกาญจน์ วัชรปาล 2548) คำกริยา *ถึง* 'บรรลุจุดหมาย' พัฒนาไปเป็นคำบุพบท

และคำเชื่อมอนุประโยค (กรองกานต์ รอดพันธ์ 2555) และคำกริยา เป็น 'มีชีวิต' พัฒนาไปเป็นสัมพันธกริยา (copula) (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ 2555)

(๒) คำที่มีหน้าที่หรือระดับความเป็นไวยากรณ์น้อยพัฒนาไปสู่หน้าที่หรือระดับความเป็นไวยากรณ์เพิ่มขึ้น (less grammatical to more grammatical): ผลการศึกษาพัฒนาการในเชิงไวยากรณ์ของคำที่ในอดีตเป็นคำไวยากรณ์อยู่แล้ว แสดงให้เห็นว่า คำที่มีหน้าที่ความเป็นไวยากรณ์น้อย ได้พัฒนาไปมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น จะเห็นได้จาก ผลการศึกษาพัฒนาการของคำว่า ซึ่ง โดยนัท์ชนัน เยาวพัฒน์ (2551) ซึ่งพบว่า หน้าที่ของ ซึ่ง ซึ่งหน้าที่ในระดับวากยสัมพันธ์ในสมัยสุโขทัยปรากฏเพียงหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณาอนุประโยค (relativizer) เริ่มปรากฏหน้าที่ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็ม (complementizer) เพิ่มขึ้นในสมัยอยุธยา

การขยายขอบเขตทางไวยากรณ์ของคำ นอกจากจะเป็นลักษณะที่มีจำนวนหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นในลักษณะข้างต้นแล้ว พัฒนาการของคำไวยากรณ์อาจเป็นไปในลักษณะที่ชนิดของคำไวยากรณ์เดิม พัฒนาขยายบริบททางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น เช่น คำว่า *ยัง* ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุประโยค ในสมัยสุโขทัยพบเพียงการใช้เชื่อมอนุประโยคแบบ 'การเสริม' เพียง 1 รูปแบบ จากนั้นในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 ปรากฏการเชื่อมความสัมพันธ์แบบ 'ขัดแย้งกับสิ่งที่ควรจะเป็น' เพิ่มอีก 1 รูปแบบ และในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบันพบใช้ในการเชื่อมแบบ 'ขัดแย้งแบบเปรียบเทียบ' อีก 1 รูปแบบ รวมเป็น 3 รูปแบบ (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ 2551)

(๓) การสูญหน้าที่เดิม หรือปรากฏหน้าที่เดิมควบคู่ไปกับหน้าที่ใหม่: แม้ผลการศึกษาพัฒนาของคำต่างๆ ด้วยวิธีการข้ามสมัยจะแสดงให้เห็นแนวโน้มที่คำเนื้อหาไปเป็นคำไวยากรณ์หรือคำที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยไปสู่คำที่มีความเป็นไวยากรณ์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคำแต่ละคำก็ยังมีรูปแบบของพัฒนาการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ รูปแบบแรก คำเนื้อหานั้นพัฒนาไปเป็นคำไวยากรณ์โดยสมบูรณ์ซึ่งเห็นได้จากการใช้ภาษาในปัจจุบันไม่ปรากฏการใช้คำนั้นในลักษณะของคำเนื้อหาแล้ว ตัวอย่างเช่น คำกริยาเนื้อหา *ยัง* ที่มีความหมายว่า 'มีชีวิต' หรือ 'เหลือ' ในการใช้ภาษาในอดีต เช่น *บุตรนั้นเสียแล้วยังแต่หลานเป็นผู้ชาย* (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ 2551) หรือ คำกริยา *แล้ว* ซึ่งในอดีตใช้ในความหมายว่า 'เสร็จสิ้น' เช่น *...จึงเอาฝังในกลางเมืองศรีสัชชนาลัยก่อนพระเจดีย์เหนือหกเข้าจึงแล้ว* (มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ 2546)

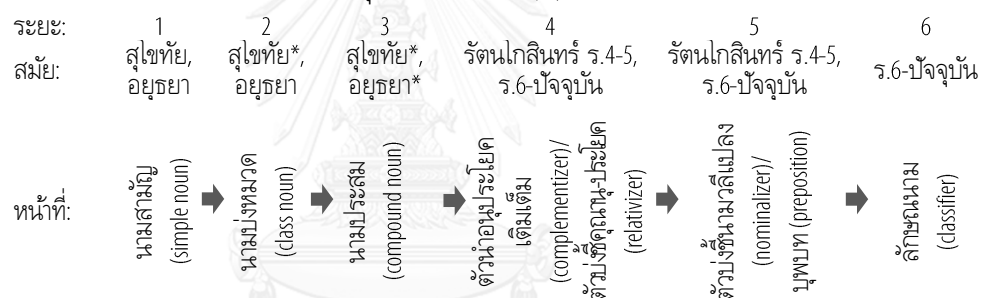
รูปแบบที่สอง คำเนื้อหานั้นพัฒนาไปเป็นคำไวยากรณ์โดยยังคงปรากฏการใช้แบบคำเนื้อหาอยู่ในการใช้ภาษาในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น คำว่า *ที่* ซึ่งในปัจจุบันยังคงปรากฏการใช้แบบคำนามเนื้อหาในความหมาย 'ดิน, ที่ดิน' ควบคู่ไปกับหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่หลากหลายทั้งลักษณะนาม คำบอกอันดับ ตัวบ่งชี้คุณาอนุประโยค ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็ม และตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (Kullavanijaya 2008) เป็นต้น

(๕) เส้นทางของพัฒนาการ: เส้นทางของการเปลี่ยนแปลงจากคำเนื้อหาไปเป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆ นั้น อาจมีลักษณะเป็น *เส้นทางเดียว* (single path) คือคำเนื้อหาหนึ่งค่อยๆ พัฒนาความเป็นไวยากรณ์เพิ่มขึ้นในแต่ละระยะ อย่างเช่น พัฒนาการของคำว่า *ที่* ที่เสนอโดยปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya 2008) ดังใน (6ก) ซึ่งมีระยะของการเปลี่ยนแปลง 6 ระยะ และคำว่า *ถูก* ที่เสนอโดยอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithratsint 2006) ดังใน (6ข) ซึ่งมีระยะการเปลี่ยนแปลง 8 ระยะ

อย่างไรก็ดี คำเนื้อหาบางคำที่แต่เดิมเป็นมีหน้าหรือความหมายที่หลากหลาย อาจพัฒนาไปสู่คำไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่ต่างกันได้ *หลายเส้นทาง* (multiple path) ตัวอย่างเช่น พัฒนาการของคำว่า *ยัง* ที่เสนอโดยสุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ (2551) ดังแสดงใน (5) (ในหัวข้อ 2.1.4.2) ซึ่งมีพัฒนาการเป็น 2 เส้นทางหลัก โดยคำกริยา *ยัง* ที่มีความหมาย ‘มีอยู่’ พัฒนาไปเป็นคำไวยากรณ์ใน 3 เส้นทางย่อย และคำกริยา *ยัง* ที่มีความหมาย ‘อยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง’ พัฒนาไปเป็นคำบุพบท โดยคำกริยาในความหมายหลักทั้งสองมีความหมายร่วมกัน คือ ‘สภาพที่มีอยู่’

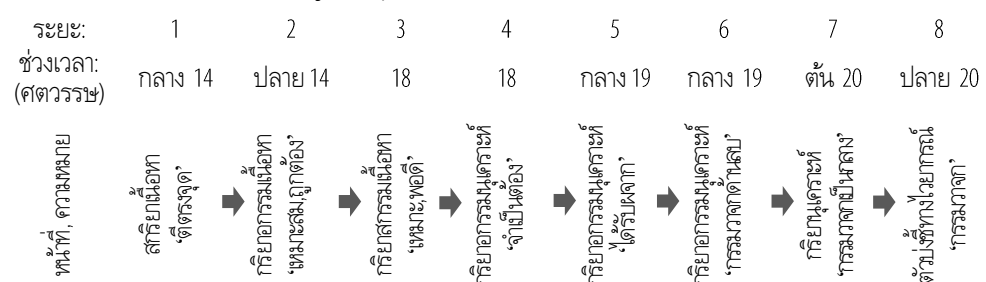
(6) เส้นทางพัฒนาการจากคำเนื้อหาไปเป็นคำไวยากรณ์

(ก) เส้นทางพัฒนาการของคำว่า *ที่* (สรุปจาก Kullavanijaya 2008)

หมายเหตุ: * = พบน้อย

(ข) เส้นทางพัฒนาการของคำว่า *ถูก* (สรุปจาก Prasithratsint 2006)

2.2.2.2 ผลงานที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของชุดคำไวยากรณ์และหน่วยสร้าง

งานวิจัยกลุ่มที่สองที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ที่สูงกว่าระดับคำ อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ (ก) กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาชุดคำหน้าที่ไวยากรณ์ทั้งชุดคำ และ (ข) กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาหน่วยสร้างประเภทต่างๆ โดยในที่นี้ จะสรุปประเด็นสำคัญ จากข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยในแต่ละกลุ่ม

(ก) กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของชุดคำหน้าที่

ผลงานที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของชุดคำหน้าที่หรือคำไวยากรณ์ทั้งชุดคำ ได้แก่ (1) งานวิจัยที่ศึกษาชุดคำบุรุษสรรพนามซึ่งประกอบด้วย การศึกษาบุรุษสรรพนามในภาษาไทย สมัยสุโขทัย-รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 7 โดยวราภรณ์ แสงสด (2531) การศึกษาวิวัฒนาการของระบบบุรุษสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยปัจจุบัน โดยมีชัย เอี่ยมจินดา (2534) และการเปลี่ยนแปลงของระบบบุรุษสรรพนามในสมัยรัตนโกสินทร์ตามปัจจัยทางสังคม โดยสิริพร หฤทัยวิญญู (2545) (2) งานวิจัยที่ศึกษาชุดคำลักษณนาม ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบัน โดยบัวหลวง วงศ์ภักดี (2527) การศึกษาวิวัฒนาการของคำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยจันทร์ภา จงศิริโชค (2530) และการศึกษาคำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ ในช่วงรัชกาลที่ 1-8 โดยสุรางศรี ทะนงศักดิ์สกุล (2532) และ (3) งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำสันธานในสมัยสุโขทัย อยุธยา กับสมัยปัจจุบัน โดยจิราพร โชติเชียระวงศ์ (2524)

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของชุดคำต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ที่แสดงให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ใน 3 ด้าน ได้แก่ (๑) การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างหรือประเภททางไวยากรณ์ (grammatical category) ของระบบ (๒) การเปลี่ยนแปลงด้านจำนวนรูปภาษาที่เป็นสมาชิกในระบบ (inventory) และด้านการใช้/หน้าที่ (use/function) ของรูปภาษาในระบบ

(๑) ในด้านการเปลี่ยนแปลงของประเภททางไวยากรณ์ ผลการศึกษาวิวัฒนาการของระบบบุรุษสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบันของวราภรณ์ แสงสด (2531) และมีชัย เอี่ยมจินดา (2534) แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทางไวยากรณ์ (grammatical value) ของประเภททางไวยากรณ์ในระบบบุรุษสรรพนามมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป โดยระบบบุรุษสรรพนามในสมัยสุโขทัยและอยุธยา ที่เคยแสดงความแตกต่างของประเภททางไวยากรณ์พจน์ (number) ซึ่งแบ่งเป็นเอกพจน์ (singular) ทวิพจน์ (dual) และพหูพจน์ (plural) ลักษณะทวิพจน์ได้สูญไปในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยไม่ปรากฏใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์ *รว* และ *เมื่อ* บุรุษที่ 2 ทวิพจน์ *เชื้อ* และบุรุษที่ 3 ทวิพจน์ *ชา*

นอกจากลักษณะทวิพจน์แล้ว มีชัย เอี่ยมจินดา (2534) ยังพบว่า คุณสมบัตการรวมผู้ฟัง (inclusivity) ซึ่งเป็นคุณสมบัตที่ปรากฏในสรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์ และเป็นลักษณะทางไวยากรณ์ และที่ปรากฏในระบบบุรุษสรรพนามในภาษาตระกูลไทดั้งเดิม (Proto-Tai) (Strecker 1984 อ้างในมีชัย เอี่ยมจินดา 2534: 80) ซึ่งยังคงปรากฏในระบบสรรพนามสมัยสุโขทัยและอยุธยา ก็ได้สูญไปในสมัย

รัตนโกสินทร์ด้วย เนื่องจากไม่ปรากฏสรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์ ที่ไม่รวมผู้ฟัง (exclusive)¹⁰ คือ *เมื่อ* และสรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์ ที่รวมผู้ฟัง (inclusive)¹¹ คือ *เรา* ในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่วันที่ 1 เป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของมิซึชิ เอียมจินดา (2534) และสิริพร หลกัทยวิญญู (2545) แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ลักษณะทวิพจน์และการรวมผู้ฟังได้สูญไปจากระบบสรรพนามในสมัยรัตนโกสินทร์ ความแตกต่างด้านเพศ (gender) ซึ่งไม่ปรากฏในระบบบุรุษสรรพนามในสมัยสุโขทัยและอยุธยา ได้เข้ามามีบทบาทในระบบบุรุษสรรพนามในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเริ่มเห็นชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นสมัยของการปฏิรูปสังคมไปสู่สมัยใหม่ จะเห็นได้จากการแยกเพศในสรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ เพศชายเป็น *ผม กระผม* และเพศหญิงเป็น *ฉัน ดิฉัน* และในสรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์ เพศชายเป็น *เขา* และเพศหญิงเป็น *เธอ หล่อน เจ้าหล่อน*

(๒) การเปลี่ยนแปลงในประเภททางไวยากรณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกและหน้าที่ของสมาชิกต่างๆ ในระบบด้วย โดยจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ผลการศึกษาของ วราภรณ์ แสงสด (2531) และมิซึชิ เอียมจินดา (2534) แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติภายในประเภททางไวยากรณ์พจน์และบุรุษในระบบสรรพนามในภาษาไทยโดยสูญเสียลักษณะทวิพจน์และการรวมผู้ฟังในสมัยรัตนโกสินทร์ ทำให้รูปภาพซึ่งเคยแสดงคุณสมบัตินั้นสูญไป เช่น การไม่ปรากฏใช้สรรพนามทวิพจน์ *เรา เมื่อ เชื้อ เขา* ในสมัยรัตนโกสินทร์

แม้ว่ารูปภาพบางรูปจะสูญไปเมื่อเวลาผ่านไป อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบคำต่างๆ แสดงให้เห็นว่า จำนวนสมาชิกในระบบมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นตามกาลเวลา ถึงแม้ว่าคำไวยากรณ์หรือคำหน้าที่จะจัดอยู่ในหมวดคำปิด (closed-class words) กล่าวคือ จำนวนสมาชิกของระบบคำมักไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนักเมื่อเทียบกับหมวดคำเปิด (open-class words) เช่น คำนาม หรือคำกริยา ซึ่งจำนวนสมาชิกของหมวดคำมักจะเพิ่มขึ้นได้ง่ายและเร็วกว่าก็ตาม

งานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นเห็นตรงกันว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้รูปภาพเพิ่มจำนวนขึ้นในระบบคำรวมถึงการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของสมาชิกในระบบในสมัยต่างๆ ก็คือ ปัจจัยทางสังคมที่ต่างกันในแต่ละยุคสมัยซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาในและยุคสมัย ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากการเปลี่ยนแปลงจำนวนและหน้าที่ของสมาชิกในระบบคำต่างๆ ทั้งระบบบุรุษสรรพนาม ลักษณะนาม และสันธาน ในส่วนของบุรุษสรรพนาม ผลการศึกษาเปรียบเทียบบุรุษสรรพนามในสมัยสุโขทัย อยุธยา

10 หมายถึง ผู้พูดบุรุษที่ 1 หนึ่งคนกับผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้ฟังรวมอยู่ด้วยอีกหนึ่งคน เช่น ในเวสสันดรชาดก ชาลีใช้ *เมื่อ* แทนตัวเอง และกัณฑ์ 2 คนในการกราบทูลพระเวสสันดร ใน *ข้าแต่พระยาเจ้าฟ้า เมื่อข้าขอสิ่งอันลา* หรือในลิลิตพระลอ ใน *สองพี่คิดเอง อ้า ออย่าได้ถามเมื่อ* (มิซึชิ เอียมจินดา 2534: 40)

11 หมายถึง ผู้พูดบุรุษที่ 1 หนึ่งคนรวมกับบุรุษที่ 2 ที่กำลังพูดอยู่ด้วย เช่น ในเวสสันดรชาดก ชาลีใช้ *เรา* หมายถึง ตนเอง และกัณฑ์ เมื่อพูดกับกัณฑ์ ใน *วันนี้เราจะเสียดวงมิ่ง ดอกไม้สิ่งสามผล แลนเจ้า* (มิซึชิ เอียมจินดา 2534: 40)

และรัตนโกสินทร์ของวราภรณ์ แสงสด (2531) และมีชัย เอี่ยมจินดา (2534) และการศึกษาพัฒนาการของบุรุษสรรพนามในสมัยรัตนโกสินทร์ของสิริพร ทฤทัยวิญญู (2545) แสดงให้เห็นแนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่จำนวนบุรุษสรรพนามในภาษาไทยเพิ่มจำนวนขึ้นตามกาลเวลา¹²

นอกจากนี้ ผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ยังสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยทางสังคมต่างๆ เช่น บทบาทสถานะภาพ และความสัมพันธ์ของผู้พูด-ผู้ฟัง ฯลฯ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในการใช้บุรุษสรรพนามในแต่ละยุคสมัยด้วย ตัวอย่างเช่น บุรุษสรรพนาม *กู* ซึ่งปรากฏใช้ในทุกสมัย แม้หน้าที่ในเชิงไวยากรณ์จะไม่มีเปลี่ยนแปลง นั่นคือ ใช้เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ในทุกสมัย แต่บริบทการใช้ในแต่ละสมัยแตกต่างกันไป โดยในสมัยสุโขทัยและอยุธยา *กู* ปรากฏใช้แบบเป็นกลาง (neutral/unmarked) โดยไม่มีปัจจัยด้านความสุภาพหรือระดับความเป็นทางการเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันจัดเป็นสรรพนามไม่สุภาพและไม่ใช้ในภาษาที่เป็นทางการ เป็นต้น หรืออิทธิพลจากการติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศในด้านทั้งการเมืองการปกครอง วรรณคดี หรือการติดต่อค้าขาย ทำให้เกิดการยืมคำเข้ามาในภาษาไทย เช่น บุรุษสรรพนาม *เรียม* (เขมร) *ลื้อ อ้ว* (จีน) *ไอ ยู* (ภาษาอังกฤษ) เป็นต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคมต่างๆ ที่ซับซ้อนขึ้น มีผลทำให้ระบบสรรพนามซับซ้อนขึ้นด้วย

ในส่วนของระบบคำสันธานและระบบคำลักษณนาม ผลการศึกษาด้วยวิธีข้ามสมัยก็แสดงให้เห็นแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกในระบบเช่นเดียวกัน แม้ว่าโครงสร้างหลักของระบบจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเมื่อเวลาผ่านไปก็ตาม

ในส่วนของระบบคำสันธาน จิราพร โชติเอียรระวงศ์ (2524) พบว่า คำสันธานตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบันสามารถจำแนกประเภทตามความหมายได้เหมือนกันทุกสมัย โดยแบ่งได้เป็น 10 ประเภท เช่น สันธานเชื่อมประโยคแสดงเงื่อนไข แสดงเวลา แสดงความขัดแย้ง แสดงเหตุผล ฯลฯ แต่ต่างกัน ในจำนวนสมาชิกในแต่ละประเภท การปรากฏ (ปรากฏเดี่ยว ปรากฏคู่ ปรากฏเป็นกลุ่ม) และการใช้ โดยมีทั้งสันธานที่ปรากฏและใช้เหมือนกันทุกสมัย เช่น *ก็ จึง ถ้า* ฯลฯ ปรากฏเฉพาะบางสมัย เช่น *เดียมแต่ เทียม เกลือก* ฯ หรือมีการใช้ที่เปลี่ยนไปจากเดิม เช่น *แต่* ในสมัยสุโขทัยและอยุธยาปรากฏใช้เชื่อมความหมายคล้ายตามกันในความหมาย 'และ' แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ใช้เชื่อมความหมายแสดงเวลา และแสดงความขัดแย้งเท่านั้น

นอกจากนี้ ในแง่ของการปรากฏหรือรูปแบบ ผลงานของจิราพร โชติเอียรระวงศ์ (2524) เทพี พันธุ์เมธา (2528) ยังแสดงให้เห็นว่า การใช้สันธานเชื่อมประโยคมีรูปแบบซับซ้อนขึ้น สังเกตได้จากสันธานเดียวมีการใช้แบบคู่กันและใช้เป็นกลุ่มมากขึ้น อีกทั้งสันธานบางคำยังขยายหน้าที่ไปเชื่อมชนิด

12 การ "เพิ่มขึ้น" ในที่นี้ หมายถึง "แนวโน้ม" จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากนักวิจัยแต่ละท่าน แบ่งช่วงเวลาและกำหนดนิยามของบุรุษสรรพนามในงานวิจัยต่างกัน จึงทำให้จำนวนบุรุษสรรพนามที่กล่าวถึงในสมัยต่างๆ ในแต่ละงานวิจัยต่างกัน นอกจากนี้ ข้อด้านเอกสารในบางสมัย เช่น สมัยอยุธยาที่มีเอกสารร้อยแก้วที่หลงเหลือมาถึงสมัยปัจจุบันน้อย จึงมีผลต่อจำนวน

ของความสัมพันธ์ที่มากขึ้นด้วย เช่นเดียวกับระบบคำลักษณนาม ผลการศึกษาเปรียบเทียบลักษณนามในสมัยสุโขทัย อยุธา และรัตนโกสินทร์ของบัวหลวง วงศ์ภักดี (2527) และการศึกษาพัฒนาการของลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ของจันทรา จงศิริโชค (2530) และสุรางศรี ทะนงศักดิ์สกุล (2532) แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่คล้ายกันในแง่ที่ แม้คำลักษณนามจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างใหญ่ นั่นคือ ในทุกสมัยคำลักษณนามปรากฏใช้กับคำนาม (เช่น *เกลือ 5 กะทอ, น้ำ 2 จอก*) และคำกริยา (เช่น *คัน 2 ถั่ว, ทวง 3 ครั้ง*) โดยมีที่มาจากคำนามและคำกริยา และแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ลักษณนามบอกลักษณะ (เช่น *แห่ง ผืน แผ่น*) และลักษณนามที่ไม่บอกลักษณะ (เช่น *อย่าง ชนิด*) แต่ต่างกันที่จำนวนและการใช้ในแต่ละช่วงเวลา

ในด้านจำนวนโดยภาพรวม คำลักษณนามมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามจำนวนคำนามและคำกริยาที่เพิ่มขึ้นจากการรับโน้ตศัพท์ใหม่ที่มีในภาษาอื่นเข้ามาในระบบภาษาไทย โดยในระยะแรกๆ มีการใช้ซ้ำกับคำนาม เช่น *โรงเรียน 2 โรงเรียน* หรือใช้ลักษณนามที่มีอยู่เดิมในภาษาไทย เช่น *รกราง/รถไฟ 2 หลัง* หรือทับศัพท์ เช่น *ฟาเรนไฮต์ ดอลลาร์ อาติเกอล* (ภายหลังใช้ *บทความ*) *สปีชี* (ภายหลังใช้ *สายพันธุ์*) *ฟาเรนไฮต์ ดอลลาร์ ฯลฯ* โดยหมวดที่เพิ่มจำนวนมากที่สุดคือหมวดมาตรา (การชั่ง ตวง วัด ค่าเงิน ฯลฯ) ส่วนในด้านการใช้ ในทุกสมัยมีทั้งส่วนที่เหมือนกันและต่างกัน โดยมีการใช้ที่เหมือนกันใน 3 รูปแบบ คือ คำลักษณนามที่ใช้เฉพาะกับคำนามหรือคำกริยาหนึ่งเท่านั้น ลักษณนามคำหนึ่งใช้ได้กับคำนามหรือคำกริยาหลายคำ และคำนามหรือคำกริยาคำหนึ่งใช้กับลักษณนามได้หลายคำ ส่วนการใช้ที่ต่างกัน

อาจสรุปได้ว่า ลักษณนามมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบที่คำลักษณนามคำหนึ่งใช้ได้กับคำนามหลายคำมากขึ้น แม้จะปรากฏว่ามีลักษณนามใหม่เพิ่มขึ้นในแต่ละสมัยตามคำเรียกมโนทัศน์และสิ่งของใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้นตามกาลเวลา แต่ลักษณนามไม่ได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนคำเรียกมโนทัศน์หรือสิ่งของใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้น แต่ใช้วิธีเทียบแบบสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ให้เข้าลักษณนามที่มีอยู่แล้วในภาษา เช่น อะไรที่มีลักษณะเป็นสิ่งทอและแบนจะใช้ลักษณนาม *ผืน* หรืออะไรที่มีลักษณะเป็นเครื่องยนต์กลไกจะใช้ลักษณนาม *เครื่อง* เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในการใช้ลักษณนามในแต่ละสมัยดูเหมือนจะไม่มีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่แน่นอน เช่น ในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-3 ยานพาหนะประเภทเรือจะใช้ลักษณนาม *ลำ* ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5-6 มีเรือติดเครื่องยนต์ที่มีหลังคาหรือ “เรือเมล์” ซึ่งปรากฏใช้ลักษณนาม *หลัง* และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นต้นมากลับมาใช้ลักษณนาม *ลำ* กับเรือทุกประเภท หรือแสดมภ์ที่สมัยแรกที่ปรากฏใช้ลักษณนาม *แผ่น* ภายหลังปรากฏใช้ลักษณนาม *ดวง* (จันทรา จงศิริโชค 2534) ซึ่งบางกรณีดูเหมือนว่าความนิยมและความถี่ในการปรากฏจะมีบทบาทในการใช้ลักษณนาม เช่น การละลักษณนาม เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 4 แม้จะมีการประกาศเกี่ยวกับการใช้ลักษณนามว่า *ข้าง*

และมาเป็นสัตว์มีชาติมีสกุลให้เรียกว่า *ข้างหนึ่ง สองม้า* หรือ *ม้าหนึ่ง สองม้า* ไม่เรียก *ตัวหนึ่ง สองตัว* ส่วนสัตว์ประเภทอื่นห้ามเรียกในลักษณะนี้ เช่น ห้ามเรียก *สองเต่า สองปลา* แต่ก็ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามที่ประกาศใช้ หรือในปัจจุบัน แม้จะมีการกำหนดใช้ลักษณะนามเฉพาะกับคำนามบางคำ แต่ในการใช้ภาษาจริงนิยมใช้อีกอย่าง เช่น *ขลุ่ย ปี่* กำหนดให้ใช้ลักษณะนาม *เลา เลื่อย* ให้ใช้ *ปี่้น กำไล* หรือ *สังข์* ให้ใช้ลักษณะนาม *ซอน* แต่ผู้พูดภาษานิยมใช้ *อัน* (จันทรา จงศิริโชค 2534) ทั้งนี้ อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า การใช้ลักษณะนาม *อัน* กับคำนามที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับคำนามที่ไม่ค่อยปรากฏใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น *เลื่อย ขลุ่ย สังข์* เมื่อเทียบกับ *เลื้อ รยหนด หนังสือนั่ง* เป็นต้น

(ข) กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ของหน่วยสร้างประเภทต่างๆ:

งานวิจัยข้ามสมัยที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในระดับหน่วยสร้าง ได้แก่ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1985) การเปลี่ยนแปลงของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) การแปรและการเปลี่ยนแปลงของคุณานุประโยคในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยประภารัตน์ พรหมประกาย (2539) และการเปลี่ยนแปลงของคุณานุประโยคในวรรณกรรมประเภทสารคดีสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเมธาวิ ยุทธพงศ์ธาดา (2544)

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของหน่วยสร้างด้วยวิธีข้ามสมัยทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่คล้ายกันของหน่วยสร้างประเภทต่างๆ ใน 2 ประเด็น กล่าวคือ เมื่อเวลาผ่านไป (๑) จำนวนชนิดของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์และความถี่การปรากฏของหน่วยสร้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และ (๒) การใช้ภาษาที่มีชนิดของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างที่หลากหลายเพิ่มขึ้นนี้สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยสร้างประเภทต่างๆ มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นด้วย

(๑) การเพิ่มขึ้นของจำนวนโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้าง เห็นได้จากผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1985) ซึ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์โดยแบ่งช่วงเวลาของสมัยในการเก็บข้อมูล (พ.ศ.2325-2525) ออกเป็นทุกๆ สิบปี¹³ (20 ช่วงเวลา) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์พบหน่วยสร้างกรรมวาจกในสมัยรัตนโกสินทร์ทั้งหมด 7 ชนิด โดยในช่วง พ.ศ. 2345-2385 ปรากฏหน่วยสร้างกรรมวาจก 2 ชนิด คือ หน่วยสร้างกรรมวาจกเชิงกริยา (“verb” passive construction) และหน่วยสร้างกรรมวาจก *ต้อง* จากนั้นตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2395 เป็นต้นมา ค่อยๆ ปรากฏชนิดของหน่วยสร้างกรรมวาจกเพิ่มขึ้นอีก 4 ชนิด ได้แก่ หน่วยสร้างกรรมวาจก *ถูก* และ หน่วยสร้างกรรมวาจก *เป็น* ในช่วง พ.ศ. 2395 หน่วยสร้างกรรมวาจก *ได้รับ*

13 ผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1985) สายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) และประภารัตน์ พรหมประกาย (2539) ใช้วิธีการแบ่งช่วงเวลาเก็บข้อมูลในสมัยรัตนโกสินทร์แบบเดียวกัน คือ แบ่งเป็นช่วงเวลาทุกๆ 10 ปี โดยเริ่มจากปีแรกของสมัย คือ ปี พ.ศ. 2325 เป็นตัวแทนของปี พ.ศ. 2325-2334 ต่อมา ปี พ.ศ. 2335 เป็นตัวแทนของปี พ.ศ. 2335-2344 เรื่อยไปจนถึงปีที่นักวิจัยแต่ละคนดำเนินการวิจัย

ในช่วง พ.ศ. 2415 หน่วยสร้างกรรมวาจก โดน ในช่วง พ.ศ. 2465 และหน่วยสร้างกรรมวาจก รับ ในช่วง พ.ศ. 2475

ลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้ ปรากฏเช่นเดียวกันในผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในสมัยรัตนโกสินทร์ของสายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) ที่แสดงให้เห็นการเพิ่มขึ้นของจำนวนชนิดของวิเศษณานุประโยคทั้งในด้านความหมายและในด้านโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ โดยในด้านความหมาย ในช่วง พ.ศ. 2345-2355 ปรากฏวิเศษณานุประโยคบอกเวลาเดียวกันเพียงชนิดเดียว ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2365 ปรากฏเพิ่มอีก 2 ชนิด คือ วิเศษณานุประโยคบอกเวลาเริ่มต้น และบอกเวลาสิ้นสุด และช่วงปี พ.ศ. 2425 ปรากฏเพิ่มอีก 1 ชนิด คือ วิเศษณานุประโยคบอกเวลาก่อนจนกระทั่งปี พ.ศ. 2465 ปรากฏวิเศษณานุประโยคบอกเวลาภายหลังเพิ่มอีก 1 ประเภท รวมเป็น 5 ประเภท

ส่วนในด้านโครงสร้างพบว่า โครงสร้างวิเศษณานุประโยคที่พบทั้ง 4 ชนิดนั้น วิเศษณานุประโยคแบบโครงสร้างประโยคย่อย และโครงสร้างแบบผสมเป็นโครงสร้างที่ปรากฏก่อนโครงสร้างแบบอื่น ในช่วงปีพ.ศ.2345 จากนั้นจึงค่อยปรากฏโครงสร้างแบบคุณานุประโยคขยายคำนามเกี่ยวกับเวลาในช่วงปี พ.ศ.2365 ตามด้วยโครงสร้างแบบสุดท้ายคือโครงสร้างประโยคเติมเต็มในช่วงปี พ.ศ. 2435 ส่วนในด้านของคุณานุประโยค เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) พบว่า โครงสร้างคุณานุประโยค¹⁴ ที่พบในช่วงรัชกาลที่ 1-3 มี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบ คำเชื่อมคุณานุประโยค + กริยาวลี + (คำบอกกำหนด) รูปแบบ คำเชื่อมคุณานุประโยค + กริยาวลี + กรรมตรง + (คำบอกกำหนด) และรูปแบบ คำเชื่อมคุณานุประโยค + ประโยคสามัญ + (คำบอกกำหนด) จากนั้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4-ปัจจุบันพบเพิ่มอีก 2 รูปแบบ คือ รูปแบบ คำเชื่อมคุณานุประโยค + ประโยคผสม + (คำบอกกำหนด) และรูปแบบ คำเชื่อมคุณานุประโยค + บุพบทวลี รวมเป็น 5 รูปแบบ

แม้จำนวนชนิดของหน่วยสร้างประเภทต่างๆ จะเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป แต่ความถี่ในการปรากฏของหน่วยสร้างแต่ละชนิดในแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกัน โดยบางชนิดอาจปรากฏใช้ในความถี่สูงขึ้นในขณะที่บางชนิดมีความถี่ในการปรากฏลดลง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาความถี่ทั้งหมดของโครงสร้างทุกชนิดในหน่วยสร้างแต่ละประเภทพบว่า หน่วยสร้างทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นหน่วยสร้างกรรมวาจก (Prasithrathsint 1985) หน่วยสร้างวิเศษณานุประโยคบอกเวลา (สายสมร วัฒนสมบูรณ์ 2537) และหน่วยสร้างคุณานุประโยค (ประภารัตน์ พรหมประภากร 2539, เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา 2544) มีความถี่ในการปรากฏเพิ่มขึ้น

14 นิยามของคุณานุประโยค (relative clause) ที่เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) ใช้ในงานวิจัยรวมเอาหน่วยสร้างอนุประโยคขยายคำนามทั้งอนุประโยคเติมเต็มนาม (noun complement clause construction) และหน่วยสร้างที่ในเชิงแบบลักษณ์ภาษา (Comrie 1997, 1998, 1999) เรียกว่า หน่วยสร้างคุณานุประโยค (relative clause construction) รายละเอียดความแตกต่างของหน่วยสร้างทั้ง 2 ชนิดนี้ อ่านเพิ่มเติมในปรานี กุลละวณิชย์ (2549)

(๒) การเพิ่มขึ้นของทั้งจำนวนชนิดและความถี่ของการปรากฏของหน่วยสร้างประเภทต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การใช้ภาษามีความซับซ้อนขึ้นเมื่อเวลาผ่านไปอีกด้วย ทั้งนี้ งานวิจัยส่วนหนึ่งยังแสดงให้เห็นว่า รูปแบบโครงสร้างที่เพิ่มขึ้นของหน่วยสร้างบางประเภทได้รับอิทธิพลจากการสัมผัสภาษาโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบโครงสร้างใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในภาษาไทยไม่ใช่การยืมหรือนำวิธีการแบบภาษาอังกฤษมาใช้ตรงๆ เพราะทั้งสองภาษามีแบบลักษณ์ต่างกัน แต่เป็นอิทธิพลของ “วิธีการพูด” (way of talking) ที่ภาษาไทยปรับใช้คำหรือขยายรูปแบบที่มีอยู่แล้วในภาษาให้รองรับกับการสื่อความคิดแบบภาษาอังกฤษ

ความซับซ้อนและอิทธิพลจากการสัมผัสภาษาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้จาก ผลงานของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ที่แสดงให้เห็นว่า ความถี่ของการใช้หน่วยสร้างกรรมวาจก (Prasithrathsint 1985) และหน่วยสร้างนามวลีแปลง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537) ที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยและรูปแบบโครงสร้างที่เพิ่มขึ้นเป็นผลจากการสัมผัสภาษา โดยการใช้หน่วยสร้างกรรมวาจกปรากฏในนวนิยายที่แปลจากภาษาอังกฤษในความถี่สูงกว่านวนิยายที่เขียนเป็นภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Prasithrathsint 1985) ส่วนในด้านของหน่วยสร้างนามวลีแปลง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) พบว่า หน่วยสร้างนามวลีแปลงทุกรูปแบบปรากฏในการเขียนบทความ ซึ่งเป็นรูปแบบภาษาที่ใหม่ในภาษาไทยที่รับมาจากตะวันตก ปรากฏในความถี่ที่สูงกว่าการพรรณนาและการสนทนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) ในที่กล่าวมานี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิเศษณานุกรมประโยคบอกเวลาในสมัยรัตนโกสินทร์ของสายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) ที่พบว่า โครงสร้างวิเศษณานุกรมประโยคบอกเวลาแบบประโยคย่อย เช่น ¹⁵[ADV.CL[CONJ[หลังจาก] S[ผลไม่เริ่มเป็นลีเหลือง]]] ซึ่งเป็นรูปแบบดั้งเดิมในภาษาไทยและปรากฏในความถี่สูง ค่อยๆ ปรากฏในความถี่ลดลงเรื่อยๆ ในขณะที่วิเศษณานุกรมประโยคที่มีโครงสร้างแบบอนุประโยคเต็มเต็มซึ่งจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการแปลงเป็นนามวลีและเป็นรูปแบบที่เพิ่งพบภายหลัง เช่น ADV.CL[CONJ[ก่อน] CP.CL[CP[ที่] S[พวกนักธรณีวิทยาจะสำรวจอายุโลก]]] ปรากฏในความถี่ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และในความถี่ที่สูงกว่าวิเศษณานุกรมประโยคที่มีโครงสร้างแบบประโยคย่อย ในบทความภาษาไทยที่แปลจากภาษาอังกฤษ เมื่อเปรียบเทียบกับบทความที่เขียนโดยคนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นผลเนื่องจากอิทธิพลจากการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

โดยสรุป จากผลการวิจัยหน่วยคำและวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของภาษาเป็นสิ่งที่ “กินเวลา” และมีลักษณะ “ค่อยเป็นค่อยไป” โดยสามารถสังเกตได้จากการเปรียบเทียบหลักฐานการใช้ภาษาที่ปรากฏในช่วงเวลาต่างๆ กัน การศึกษาการ

15 ADV.CL = วิเศษณานุกรมประโยค, CONJ = ลัษณะ, S = ประโยค, CP.CL = อนุประโยคเต็มเต็ม, CP = ตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็ม

เปลี่ยนแปลงอาจทำในลักษณะเปรียบเทียบเพื่อดูความแตกต่างของการใช้ภาษาตั้งแต่ 2 ช่วงเวลาขึ้นไป หรือจะทำในลักษณะหลายช่วงเวลาต่อเนื่องกันเป็นลำดับเวลา (sequence) ซึ่งจะทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของ “พัฒนาการ” ของรูปภาษา

นอกจากนี้ ผลการศึกษาหลายงานยังแสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษา ไม่ได้เกิดจากการที่ภาษาเปลี่ยนแปลงเอง หลักฐานจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของภาษาด้วยวิธีข้ามสมัย ได้แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดจากปัจจัยภายนอก นั่นคือ ผู้ใช้ภาษาซึ่งได้รับผลกระทบจากปัจจัยทางสังคมต่างๆ ที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งโดยทั่วไป ในช่วงเวลาที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงน้อย พลวัตของภาษาที่แสดงให้เห็นผ่านการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาก็จะน้อย เช่น ภาษาไทยในอดีตสมัยสุโขทัยหรืออยุธยา เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากและรวดเร็ว พลวัตของการใช้ภาษาในช่วงเวลานั้นก็จะสูงด้วย เช่น การใช้ภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งมีงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยที่แบ่งย่อยเวลาในสมัยนี้ออกเป็นช่วงเวลาต่างๆ เพื่อดูพัฒนาการของรูปภาษาในสมัยนี้

ทั้งนี้ ไม่ว่างานวิจัยต่างๆ จะแบ่งช่วงเวลาในการศึกษาอย่างไรก็ตาม การศึกษาภาษาด้วยวิธีข้ามสมัยยังคงยึดหลักการเดียวกันที่ว่า ลักษณะของภาษาที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปจะสังเกตเห็นได้จาก “การเปรียบเทียบ” ลักษณะการใช้และความถี่ของรูปภาษาที่ปรากฏใช้ในแต่ละช่วงเวลา ลักษณะการใช้และความถี่การปรากฏนี้เองจะเป็น “หลักฐาน” และ “ตัวชี้วัด” ว่าความแตกต่างที่เกิดขึ้นเป็นแค่ “การแปร” แล้วหยุดไป หรือมีการพัฒนารูปแปรไปสู่ “การเปลี่ยนแปลง” การใช้รูปภาษาในหน้าที่ที่ต่างจากเดิมต่อไป การแปรและการเปลี่ยนแปลงนี้เองจะนำมาสู่การอธิบาย “ระยะ” (stage) ของพัฒนาการของรูปภาษาต่อไป

2.3 การแปลงเป็นนามวลี

หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่พัฒนาจากคำนามเดี่ยวที่เป็นคำเนื้อหา มาเป็นหน่วยคำเติมหน้าหน่วยฐานเพื่อแปลงหน่วยฐานเป็นนามวลี เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางภาษาที่เรียกว่า *การแปลงเป็นนามวลี (nominalization)* ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อนี้ โดยในหัวข้อ 2.3.1 จะกล่าวถึงมโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลี และในหัวข้อที่ 2.3.2 จะกล่าวถึงผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย โดยจะกล่าวถึงกระบวนการแปลงเป็นนามวลีในภาพรวม และเน้นไปที่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ *การ* และ *ความ* เนื่องจากทั้งสองหน่วยคำเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ในงานวิจัยนี้

2.3.1 มโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลี

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะสรุปมโนทัศน์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลีใน 2 ประเด็นคือ องค์ประกอบในกระบวนการแปลงเป็นนามวลี และประเภทของการแปลงเป็นนามวลี (2.3.1.1) (2.3.1.2) และแบบลักษณ์ภาษาของการแปลงเป็นนามวลี

2.3.1.1 องค์ประกอบของกระบวนการแปลงเป็นนามวลี และประเภทของการแปลงเป็นนามวลี

ในวรรณกรรมทางภาษาศาสตร์ คำว่า *nominalization* ปรากฏใช้ในสองความหมาย โดยความหมายแรก สื่อถึง *กระบวนการ (process/operation)* และอีกความหมายหนึ่ง สื่อถึง *ผลลัพธ์ (result)* ซึ่งเป็นรูปภาษาที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว (Koptjevskaja-Tamm 2006: 652) สำหรับภาษาไทย ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า *การแปลงเป็นนามวลี* สำหรับความหมายแรก (กระบวนการ) และคำว่า *นามวลีแปลง* สำหรับความหมายที่สอง (ผลลัพธ์)

คอมรีและธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007) ซึ่งศึกษาการแปลงเป็นนามวลีในเชิงแบบลักษณ์ภาษา ได้ให้ความหมายของการแปลงเป็นนามวลีอย่างกว้างและครอบคลุมที่สุด ไว้ว่า “*การเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างให้เป็นนาม*” (“turning something into a noun”) (น.334) จากนิยามนี้ กระบวนการแปลงเป็นนามวลีอาจแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก หรือ “*บางสิ่งบางอย่าง*” (“something”) ซึ่งเป็นรูปภาษาที่เป็น *หน่วยฐาน (base)* ก่อนจะผ่านกระบวนการแปลงให้เป็นนามวลี ส่วนที่สองเป็น “*วิธีการ*” หรือกระบวนการแปลงซึ่งส่วนใหญ่บ่งชี้ด้วยหน่วยคำซึ่งเปรียบเสมือน “*ตัวดำเนินการ*” (operator) ที่เรียกว่า *ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer)* และส่วนสุดท้ายคือ “*ผลลัพธ์*” ที่เป็น “*นาม*” ที่เกิดจากกระบวนการแปลงเป็นนามวลี เรียกว่า *นามวลีแปลง (nominalization/nominalized noun phrase)* หรือ *หน่วยนามแปลง (nominalized nominal)* ความสัมพันธ์ทั้ง 3 ส่วนนี้อาจสรุปได้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบในกระบวนการแปลงเป็นนามวลี

ประเภท	ชนิด	หน่วยฐาน		ตัวบ่งชี้ นามวลี แปลง	นามวลีแปลง
		ชนิด	หน่วยฐาน		
นามวลีแปลงเชิงศัพท์ ¹⁶ (lexical nominalization)	นามจากกริยา (deverbal noun)	กริยา	อารามิก: <i>hamala</i> 'carry' สเปน: <i>picar</i> 'mince'	-al -o	<i>hamala-al</i> 'carrier' <i>pica-dora</i> 'meat grinder'
	นามจากคุณศัพท์ (deadjectival noun)	คุณศัพท์	ญี่ปุ่น: <i>atarasi-i</i> 'new' รัสเซีย: <i>umn-yj</i> 'clever'	-sa -ik	<i>atarasi-sa</i> 'newness' <i>umn-ik</i> 'clever guy'
	นามจากนาม (denominal noun)	นาม	อังกฤษ: <i>child</i> เยอรมัน: <i>König</i> 'king'	-hood -in	<i>child-hood</i> <i>König-in</i> 'queen'
นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค (clausal nominalization)	อนุประโยค- เติมเต็ม (complement clause)	อนุ- ประโยค	เกาหลี: <i>Chelswu-ka chayk-ul</i> <i>Chelswu-NOM book-ACC</i> <i>ppalli ilk-ess</i> quickly read-PST 'Chelswu read the book quickly.' (Yoon, 1991 อ้างใน Sung, 2011: 543)	-um	<i>Chelswu-ka chayk-ul</i> <i>Chelswu-NOM book-ACC</i> <i>ppalli ilk-ess-um-i</i> quickly read-PST-NMZ-NOM <i>pwunmyengha-ta</i> evident-DECL 'It is evident that Chelswu read the book quickly.'
		อนุ- ประโยค	อังกฤษ: <i>you were coming</i>	<i>that</i>	<i>We thought [that you were coming]</i>

ในตารางที่ 2.2 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าหน่วยฐานที่แปลงเป็นนามเป็นได้ทั้งระดับคำ ระดับวลี และระดับอนุประโยค การแบ่งประเภทนามวลีแปลงจึงอาจแบ่งตามเกณฑ์โครงสร้างหรือเกณฑ์ทางไวยากรณ์จากประเภทของหน่วยภาษาที่เป็นหน่วยฐานออกเป็น *นามวลีแปลงเชิงศัพท์* และ *นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค* (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2006, 2005, Comrie and Thompson 2007, Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011a)

นามวลีแปลงเชิงศัพท์ (lexical nominalization) เป็นนามวลีแปลงที่เกิดจากการเติมตัวบ่งชี้ นามวลีแปลงเข้ากับหน่วยฐานในระดับคำที่เรียกว่าฐานศัพท์ โดยจากตารางที่ 2.2 จะเห็นได้ว่า หมวดคำที่สามารถแปลงเป็นนามได้โดยในระดับคำ ได้แก่ คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำนาม (Haspelmath and Sims 2002, Comrie and Thompson 2007) ส่วน *นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค* (clausal nominalization) ซึ่งหน่วยฐานเป็นอนุประโยค นามวลีแปลงประเภทนี้จะคงโครงสร้างของอนุประโยคไว้เช่นเดิม กล่าวคือ กริยาวลีที่เป็นหน่วยหลัก (head) ของอนุประโยคยังแสดงประเภททางไวยากรณ์ เช่น กาล การณ์ลักษณะ และทัศนภาวะ และตำแหน่งของอาร์กิวเมนต์ของกริยา เช่น ประธาน และกรรม หรือวิเศษณ์ไว้เหมือนโครงสร้างของอนุประโยค ดังตัวอย่างนามวลีแปลงเชิงอนุประโยคในตารางที่ 2.2 ที่โครงสร้างนามวลีแปลงยังคงเหมือนโครงสร้างอนุประโยคก่อนแปลงเป็นนามวลี โดยในภาษาเกาหลีซึ่งเป็นภาษาที่มีการบ่งชี้ที่ส่วนหลัก (head-marking) เมื่ออนุประโยคถูกแปลงเป็นนามวลี

16 ตัวอย่างนามจากกริยา นามจากคุณศัพท์ และนามจากนาม จากแฮสเปิลแมธและซิมส์ (Haspelmath & Sims, 2002: 87)

โดยการเติมตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *-um* ที่คำกริยา *ilkess* 'read' ซึ่งเป็นส่วนหลักของอนุประโยคแล้ว วากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลงยังคงเหมือนเดิม โดยกริยายังคงแสดงกาล อาร์กิวเมนต์ของกริยายังคง ตำแหน่งและตัวบ่งชี้การกระประธาน (nominative) และกรรม (accusative) เหมือนเดิม เช่นเดียวกับใน ภาษาอังกฤษ ที่ลำดับคำและกริยายังคงวากยสัมพันธ์เหมือนอนุประโยคก่อนแปลงเป็นนามวลี

นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่ของชนิดของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) จากตัวอย่าง ทั้งหมดในตารางที่ 2.2 จะสังเกตได้ว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงปรากฏในลักษณะหน่วยคำเติม¹⁷ (affixation) ซึ่งเป็นได้ทั้งหน่วยคำอนุพันธ์ (derivational affix) เช่น ในนามวลีแปลงเชิงศัพท์ และ หน่วยคำวิภัตติปัจจัย (inflectional affix) เช่น ในภาษาเกาหลี หรือปรากฏในลักษณะตัวบ่งชี้ (marker) ที่เป็นหน่วยคำอิสระ เช่น ตัวนำส่วนเติมเต็ม *that* ในภาษาอังกฤษ

การแปลงเป็นนามวลีเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับระดับภาษาทั้งในระดับหน่วยคำ (morphological level) และระดับวากยสัมพันธ์ (syntactic level) (Trask 1996: 183) โดยหากพิจารณา ในด้านหน่วยคำ การแปลงเป็นนามวลีเกิดปฏิบัติการที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงซึ่งเป็นหน่วยคำไวยากรณ์ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) “บ่งชี้” ไปที่หน่วยฐาน เช่น *arrive* > *arrival*, *respond* > *response*, *swim* > *swimming* ฯลฯ

อีกด้านหนึ่ง หากพิจารณาในด้านวากยสัมพันธ์ การแปลงเป็นนามวลีจะส่งผลกระทบต่อ หน่วยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับหน่วยฐาน ทั้งนี้ โดยทั่วไป กริยามักเป็นหน่วยฐานที่ถูกแปลงเป็นนามวลี ดังนั้น เมื่อกริยาถูกแปลงเป็นนามวลี หน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกริยาลี เช่น นามวลีที่เป็น อาร์กิวเมนต์ของคำกริยานั้น คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยา เช่น กาล การณ์ลักษณะ วากย หรือส่วนขยายกริยาเช่นวิเศษณ์วลี จะได้รับผลกระทบเมื่อกริยาลีถูกแปลงเป็นนามวลีด้วย ผลกระทบที่ว่านี้ อาจเป็นการเปลี่ยนตำแหน่งหรือหน้าที่ทางไวยากรณ์ หรือการสูญเสีย (ไม่ปรากฏรูป) ของคุณสมบัติบางประการของหน่วยฐานเมื่อถูกแปลงเป็นนามวลี

ผลกระทบในเชิงวากยสัมพันธ์ของหน่วยต่างๆ จากการแปลงเป็นนามวลีนี้ ทำให้นักภาษาศาสตร์บางคน เช่น กิวอน (Givón 2001) มองว่า การแปลงเป็นนามวลีเป็นกระบวนการเชิง ไวยากรณ์ (grammatical) (วากยสัมพันธ์) มากกว่าที่จะเป็นแค่กระบวนการระดับศัพท์ (lexical) (หน่วยคำ) โดยกิวอนมองว่า การแปลงเป็นนามวลีเป็นหนึ่งในสาเหตุของโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ ซับซ้อนของนามวลี¹⁸ (syntactic complexity in NP) ดังคำอธิบายด้านล่างและภาพที่ 2.2

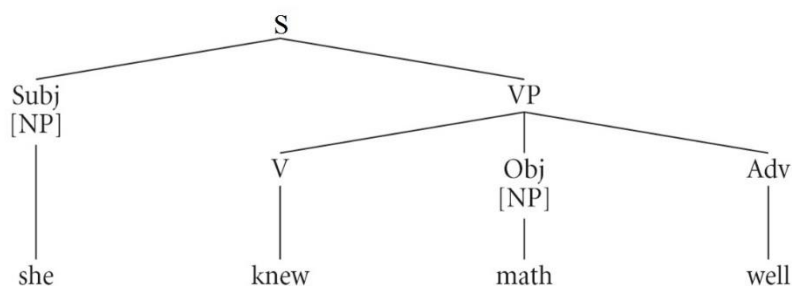
17 ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่เป็นหน่วยคำเติม (affixation) ประเภทอุปสรรค (prefix) และปัจจัย (suffix) เป็นลักษณะที่พบในภาษาต่างๆ มากที่สุด (Bybee, Pagliuca, and Perkins 1990, Gerner 2012) ทั้งนี้ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่เป็นหน่วยคำเติมชนิดอื่นๆ สามารถดูเพิ่มเติมได้ใน Comrie and Thompson (2007)

18 สาเหตุอีกสองประการของความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีที่กิวอนกล่าวถึง คือ การขยายด้วยคุณาบุประโยค (relativization) และการเชื่อมนามวลีด้วยสันธาน (NP conjunction) (Givón, 2001: 15)

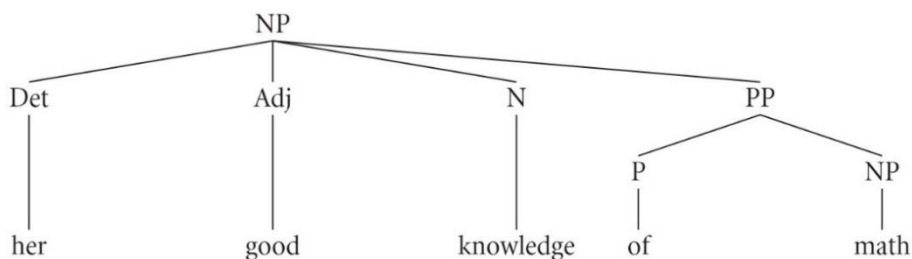
"As a grammatical—rather than lexical-derivational process—nominalization may be defined as ... the process via which a finite verb clause—either a complete clause or a subject-less verb phrase—is converted in to a noun phrase" (Givón, 2001: 24)

"ในลักษณะที่เป็นกระบวนการทางไวยากรณ์-มากกว่าที่จะเป็นกระบวนการอนุพันธ์เชิงศัพท์-การแปลงเป็นนามวลีอาจนิยามว่าเป็น...กระบวนการซึ่งอนุประโยคกริยาแท้-ไม่ว่าจะเป็นอนุประโยคสมบูรณ์ หรืออนุประโยคไร้ประธาน-ถูกเปลี่ยนให้เป็นนามวลี"

(ก) Finite main clause

(ข) Nominalized NP

ภาพที่ 2.2 อนุประโยคกริยาแท้และนามวลีแปลง (Givón 2001: 24)

จากภาพที่ 2.2 (ก) และ (ข) จะเห็นได้ว่า เมื่ออนุประโยคกริยาแท้ (finite verbal clause) *she knew math well* ใน (ก) ถูกแปลงเป็นนามวลี ใน (ข) จะส่งผลกระทบต่อหน่วยต่างๆ ทั้งในลำดับหน่วยคำและระดับวากยสัมพันธ์ โดยในระดับหน่วยคำ กริยาแท้ *knew* จะถูกบ่งชี้ด้วยหน่วยคำอนุพันธ์กลายเป็นคำนาม *knowledge* นอกจากนี้ ในระดับวากยสัมพันธ์ หน่วยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับหน่วยฐานที่เป็นกริยา *knew* จะได้รับผลกระทบจากการแปลงเป็นนามวลีด้วย ดังนี้

- คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยา *knew* ที่อยู่ในรูปอดีตกาล (past tense) สูญไป
- ประธานของประโยค *she* ซึ่งอยู่ในการกประธาน (subjective case) เปลี่ยนเป็นสัมพันธการก (genitive case) *her* ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนาม *knowledge*
- คำนาม *math* ที่เคยเป็นกรรมตรง (direct object) ของกริยา *knew* เปลี่ยนเป็นกรรมอ้อม (oblique object) โดยเป็นกรรมบุพบท *of* ซึ่งทั้งหมดเป็นบุพบทวลี *of math* ขยายคำนาม *knowledge*
- วิเศษณ์ *well* ซึ่งเดิมขยายกริยา *knew* เปลี่ยนเป็นคุณศัพท์ *good* ขยายคำนาม *knowledge*

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า กระบวนการแปลงเป็นนามวลีไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบบนระดับหน่วยคำเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อคุณสมบัตินามวลีทางไวยากรณ์ของหน่วยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับหน่วยฐานก่อนการแปลงเป็นนามวลีอีกด้วย

นอกจากการแปลงเป็นนามวลีจะสามารถแบ่งตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์ดังที่อธิบายมาข้างต้นแล้ว นามวลีแปลงยังสามารถแบ่งตามเกณฑ์ทางความหมายได้ด้วย นักภาษาศาสตร์แบ่งนามวลีแปลงที่พบในภาษาต่างๆ ตามความหมายออกเป็น 2 ประเภทหลัก ประเภทแรก คือ **นามวลีแปลงแสดงเหตุการณ์** (event nominalization) (Yap, Grunow-Hårsta and Wrona 2011) หรือ **นามวลีแปลงแสดงการกระทำ/สภาพ** (action/state nominalization) (Comrie and Thompson 2007) ส่วนประเภทที่สอง คือ **นามวลีแปลงที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์** (participant nominalization) (Koptjepskaia-Tamm 1993) หรือ **นามวลีแปลงที่เป็นอาร์กิวเมนต์** (argument nominalization) (Comrie and Thompson 2007)

ในส่วนของ **นามวลีแปลงแสดงเหตุการณ์** คอมริและธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007) อธิบายว่า ภาษาส่วนใหญ่ในโลกมักจะมีกลวิธีทางหน่วยคำในการสร้างนามแสดงการกระทำ (action noun) จากคำกริยา และนามแสดงสภาพ (stative noun) จากคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ ตัวอย่างเช่น ภาษาอังกฤษ *create* > *creation*, *stupid* > *stupidity* (น. 335) หรือภาษาลาโคต้า (Lakhota) *gnayá* 'หลอกลวง' > *wógnaye* 'การหลอกลวง', *wiyuški* 'ยินดี' > *wówiyuški* 'ความยินดี' (Buechel 1939: 176 อ้างใน Comrie and Thompson 2007: 335)

ส่วน **นามวลีแปลงที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์** นั้น ยัพ กรูโนว์-ฮอร์สตา และรอนน่า (Yap, Grunow-Hårsta and Wronna 2011) อธิบายว่าเป็นนามวลีแปลงที่ทำหน้าที่อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยค และมีความหมายอ้างอิง (referential meaning) ดังนั้นนามวลีแปลงที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์มักจะสื่อบทบาททางความหมาย (semantic role) ต่างๆ เช่น ผู้กระทำ (agent) ผู้รับ (patient) สถานที่ (location) อุปกรณ์ (instrument) ฯ (น.3) คอมริและธอมป์สัน (Comrie and Thompson, 2007) จัดประเภทนามวลีแปลงที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ในภาษาต่างๆ ดังสรุปในตารางที่ 2.3 (Comrie and Thompson 2007: 336-34)

ตารางที่ 2.3 ชนิดของนามวลีแปลงที่เป็นผู้ร่วมเหตุการณ์

ชนิดนามวลีแปลง	ตัวอย่าง
นามวลีแปลงที่สื่อถึงผู้กระทำ (agentive nominalization)	Zulu: <i>-cula</i> 'sing' > <i>um-cul-i</i> 'singer' Modern Hebrew: <i>šamar</i> '(he) garded' > <i>šomer</i> 'a gard'
นามวลีแปลงที่สื่อถึงเครื่องมือ (instrumental nominalization)	Wappo: <i>yoʔ-</i> 'to sit' > <i>yok'ema</i> 'chair' (=for the purpose of sitting) Lakhota: <i>kahinta</i> 'to sweep' > <i>icahinte</i> 'broom' (=for the purpose of sweeping)
นามวลีแปลงที่สื่อถึงอาการ (manner nominalization)	Turkish: <i>yürü-</i> 'to walk' > <i>yürüyüş</i> 'way of walking' Zulu: <i>-hamba</i> 'to walk' > <i>-uku-hamba</i> 'way of walking'
นามวลีแปลงที่สื่อถึงสถานที่ (locative nominalization)	Sudanese: <i>sare</i> 'sleep' > <i>paṅsarean</i> 'bed' (= place of sleeping) Hungarian: <i>mulat</i> 'have fun' > <i>mulató</i> 'bar' (= a place for having fun)
นามวลีแปลงที่สื่อถึงผลของการกระทำ (objective nominalization)	Zulu: <i>-cula</i> 'sing' > <i>i-cul-o</i> 'hymn' Si-Luyana: <i>-lóta</i> 'dream' > <i>lu-lot-o</i> 'a dream' Sudanese: <i>inət</i> 'to think' > <i>inətan</i> 'thought'
นามวลีแปลงที่สื่อถึงเหตุผล (reason nominalization)	Sudanese: <i>datan</i> 'arrive' > <i>paṅdatan</i> 'reason for arrival' <i>Indit</i> 'leave' > <i>paṅindit</i> 'reason for leaving'

2.3.1.2 แบบลักษณะภาษาของการแปลงเป็นนามวลี

ดังที่กล่าวข้างต้นในหัวข้อที่ 2.3.1.1 ว่า การแปลงเป็นนามวลีในภาษาต่างๆ หน่วยฐานส่วนใหญ่ที่ถูกแปลงมักเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี และการแปลงเป็นนามวลีจะส่งผลกระทบต่อหน่วยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐาน เมื่อกริยาวลีถูกแปลงเป็นนามวลีด้วย การแปลงเป็นนามวลีจึงจัดเป็น *การเปลี่ยนสถานะ* (tranpositional operation) (Haspelmath and Sims 2010: 253) หรือ *การเปลี่ยนข้ามประเภท* (transcategorial operation) (Malchukov 2004) จากสถานะ/ประเภทกริยาไปเป็นสถานะ/ประเภทนาม

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในด้านของกริยา การแปลงเป็นนามวลีจึงเป็น *การออกจากประเภทกริยา* (deverbalization) (Croft 1991) ซึ่งเป็น *การสูญเสียคุณสมบัติหมวด*¹ (decategorization) ของคำกริยา (Hopper and Thompson 1984) เช่น การปรากฏกับอาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธาน กรรมตรง หรือประเภททางไวยากรณ์ของคำกริยา เช่น กาล การณ์ลักษณะ วาก ๓

ส่วนในด้านของนาม การแปลงเป็นนามวลีจัดเป็น *การเปลี่ยนเป็นหน่วยนาม* (substantivization) (Croft 1991) ซึ่งเป็น *การรับคุณสมบัติหมวด* (recategorization) (Bhat 1994) ของคำนาม เช่น การปรากฏกับคำบอกกำหนด (determiner) การแสดงพจน์ การบ่งชี้การก การขยายด้วยคุณศัพท์ ๓ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของคำนาม คุณสมบัติการสูญเสียและรับเหล่านี้สามารถนำมาจัดเป็น “แบบ” (type) ของการแปลงเป็นนามวลีในเชิงแบบลักษณะภาษาได้ (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2006, 2005, 1988, Comrie and Thompson 2007, Malchukov 2004)

1 ในบทนี้ คำว่า *การสูญเสียคุณสมบัติหมวด* (decategorization) ใช้ในมุมมองเฉพาะสมัย (synchronic) ส่วนในบทที่ 7 ซึ่งอธิบายถึงพัฒนาการเชิงประวัติ คำนี้จะใช้ในมุมมองข้ามสมัย (diachronic)

ในเชิงแบบลักษณ์ภาษา โดยคุณสมบัติที่นักแบบลักษณ์ภาษาใช้ในการจัดประเภทของการแปลงเป็นนามวลีจากกริยาวลี คือ การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งและหน้าที่ทางไวยากรณ์ของนามวลีหลักของกริยาวลี ได้แก่ นามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของกริยากรรม (S) ประธานของกริยากรรม (A) และกรรมตรงของกริยากรรม เมื่อกริยาวลีถูกแปลงเป็นนามวลี การจัดประเภทการแปลงเป็นนามวลีด้วยเกณฑ์ที่กล่าวมานี้ ปรากฏในผลงานของค็อพเซฟสกาย่า-แทมม (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2006, 2005, 1988) ซึ่งได้จัดประเภทนามวลีที่แปลงจากกริยาวลีในภาษาต่างๆ โดยรูปแบบหลัก² ที่พบมี 4 รูปแบบ ดังใน (7)-(10) (ตัวเลขในวงเล็บ [] แสดงจำนวนภาษาที่พบรูปแบบนั้น)

นามวลีแปลงแบบประโยค (Sentential Type) [25]

(7) ภาษาทามิล (Tamil) (Asher 1982: 110 อ้างใน Koptjevskaja-Tamm 2006: 654)

(ก) *commu tampikki panam kuṭu-tt-aaru*
Somu younger.brother.DAT money give-PAST-3SG.HUMAN
'Somu gave younger brother the money.'

(ข) [*coomu tampikki panam kuṭu-tt-**atu***] *aaccariyamaa iruntatu*
Somu younger.brother.DAT money give-PAST-**NZR** surprising bePAST.3SGN
'Somu's giving the money to the younger brother was surprising.'

ใน (7) ซึ่งเป็นตัวอย่างของ *การแปลงเป็นนามวลีแบบประโยค* จะเห็นได้ว่า เมื่อกริยา *kuṭu-tt-aaru* ใน (7ก) ถูกแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชื่อนามวลีแปลง (nominalizer: NZR) *atu* เป็น *kuṭu-tt-**atu*** ใน (7ข) แต่นามวลี *commu* ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน และนามวลี *panam* ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมตรงของคำกริยา ยังคงมีตำแหน่งและหน้าที่เหมือนเดิมก่อนการแปลงเป็นนามวลี

นามวลีแปลงแบบเจ้าของ-กรรมตรง (Possessive-Accusative Type) [29]

(8) ภาษามิโดว์ มารี (Meadow Mari) (Koptjevskaja-Tamm 2005: 255)

*möj-ön pis'ma-m voz-**öm-em***
I-GEN letter-ACC write-**NZR**-1SG.POSS
'my writing of the letter, my letter-writing' (lit: 'my writing the letter')

จากตัวอย่าง *การแปลงเป็นนามวลีแบบเจ้าของ-กรรมตรง* ใน (8) จะเห็นได้ว่า กริยา *voz* 'write' ที่ถูกแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชื่อนามวลีแปลง *öm* นามวลี *möj*'I' ซึ่งเดิมทำหน้าที่เป็นประธาน ถูกบ่งชี้ด้วยการกเจ้าของ (genitive: GEN) *ön* ขณะที่นามวลี *pis'ma* 'letter' ไม่เปลี่ยนหน้าที่ โดยยังคงการกรรมตรง (accusative: ACC) เหมือนตอนเป็นกริยาวลี

นามวลีแปลงแบบสารก-เจ้าของ (Ergative-Possessive Type) [21]

(9) ภาษารัสเซีย (Koptjevskaja-Tamm 2005: 255)

*isopoln-**enij-e** sonat-y pianist-om*
perform-**NZR**-NOM sonata-GEN pianist-INSTR
'the performance of the sonata by the pianist'

² รูปแบบย่อยอื่นๆ ดูเพิ่มเติมใน (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2005, 2006)

การแปลงเป็นนามวลีแบบสาธก-เจ้าของ ใน (9) จะเห็นได้ว่า กริยา *isopoln* 'perform' ที่ถูกแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *enij* นามวลี *sonat* ที่เดิมเป็นกรรมตรงของคำกริยา เปลี่ยนเป็นการกเจ้าของ ส่วนนามวลี *pianist* ที่เดิมทำหน้าที่เป็นประธาน ถูกเปลี่ยนไปเป็นการกอ้อม (oblique case) ด้วยการกเครื่องมือ (instrumental: INSTR) (เทียบกับในภาษาอังกฤษ ประธานถูกย้ายไปเป็นกรรมของบุพบท *by*)

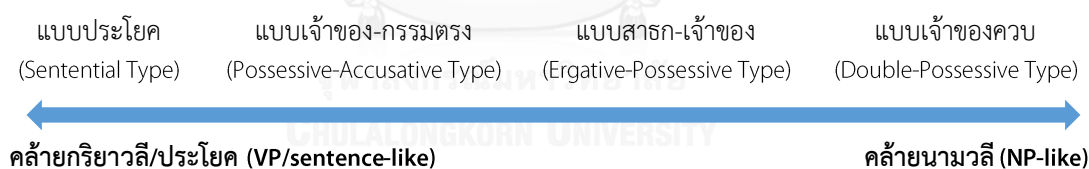
นามวลีแปลงแบบเจ้าของควบ (Double-Possessive Type) [7]

(10) ภาษาตุ๊กแก เบซี (Tukang Besi) (Koptjevskaja-Tamm 2005: 255)

te basa-'a nu La Petrus nu boku
CORE read-NZR POSS PROP.M Peter POSS book
'Peter's reading of the book'

การแปลงเป็นนามวลีแบบเจ้าของควบ ใน (10) จะเห็นได้ว่า กริยา *basa* 'read' ถูกแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *'a* ทั้งนามวลี *Petrus* 'Peter' และนามวลี *boku* 'book' ซึ่งเดิมเป็นประธานและกรรมของคำกริยา ถูกเปลี่ยนเป็นการกเจ้าของ (possessive: POSS) ด้วยตัวบ่งชี้การก *nu* (*La* เป็นตัวบ่งชี้ค่านามเฉพาะ (proper name: PROP) สำหรับเพศชาย (male: M)) (เทียบกับคำแปลในภาษาอังกฤษ ที่นามวลีปรากฏตัวบ่งชี้การกเจ้าของด้วย *apostrophe* 's และบุพบทวลี *of*)

การแปลงเป็นนามวลีทั้ง 4 รูปแบบหลักที่แสดงข้างต้นนี้ ยังแสดงให้เห็น “ความลาดหล่น” (gradience) ระหว่างลักษณะที่คล้ายนามวลี (NP-like) กับลักษณะที่คล้ายกริยาวลี/ประโยค (VP/sentence-like) ดังสรุปในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 ระดับความคล้ายกริยาวลีและความคล้ายนามวลีของการแปลงเป็นนามวลี 4 รูปแบบหลักในเชิงแบบลักษณ์ภาษา (ดัดแปลงจาก Koptjevskaja-Tamm (2006: 655))

2.3.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะประมวลผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย ซึ่งมีทั้งผลงานที่เป็นคำอธิบายในตำราไวยากรณ์และการใช้ภาษาไทย และผลงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ โดยเน้นไปที่ *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ของวิทยานิพนธ์นี้

ในภาพรวม ผลงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยอาจสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นในแง่ของ *การสร้าง* (2.3.3.1) ในแง่ของ *การใช้* (2.3.3.2) และในแง่ของ *พัฒนาการ* (2.3.3.3)

2.3.2.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในแง่ของ ‘การสร้าง’

ตำราไวยากรณ์และการใช้ภาษาไทยและงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ที่กล่าวถึงการแปลงเป็นนามวลีในแง่ของ ‘การสร้าง’ นั้น อาจสรุปได้เป็น 3 กลุ่ม โดย *กลุ่มแรก* มองว่า การสร้างคำโดยการเติม *การ ความ ชาว ผู้* ฯลฯ หน้าคำต่างๆ เช่น *การเรียน ความดี ชาวประมง ผู้โดยสาร* ฯลฯ จัดเป็น *การประสมคำ* (compounding) และคำที่เกิดจากการสร้างคำด้วยวิธีนี้จัดเป็น *คำประสม* (compound) ต่างจาก *กลุ่มที่สอง* ที่จัดให้เป็น *คำประสาน* (complex word) อย่างไรก็ตาม ผลงานสองกลุ่มนี้อธิบายเพียงแค่ *การสร้างคำ* (word-formation) ในระดับคำเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลงานในสองกลุ่มนี้เป็นกรออธิบายในระดับหน่วยคำ (morphological level) ต่างจากผลงานใน *กลุ่มที่สาม* ที่อธิบายการสร้างนามวลีในระดับที่สูงกว่าคำ นั่นคือระดับวลีและระดับอนุประโยคซึ่งจัดเป็นการอธิบายในระดับวากยสัมพันธ์ (syntactic level)

ผลงานใน*กลุ่มแรก* ที่จัดให้คำ เช่น *การเรียน ความดี ชาวประมง ผู้โดยสาร* ฯลฯ เป็น *คำประสม* (compound) นั้น เนื่องจากวิเคราะห์ให้คำ เช่น *การ ความ ชาว ผู้* ฯลฯ เป็นคำนามซึ่งจัดเป็นอิสระ (independent/free morpheme) ที่ประสมกับคำอิสระอื่นๆ เป็นคำใหม่หนึ่งคำ

พระยาอุปกิตศิลปสาร (อุปกิตศิลปสาร 2548) อธิบายว่า คำที่มี *การ ความ นัก ชาว ผู้* ฯลฯ จัดเป็น “*คำประสมที่ย่อมาจากใจความมาก*” เนื่องจากมีลักษณะคล้ายกับ “คำสมาส” หรือ “ตัทธิต” ในภาษาบาลี เพราะเป็นคำย่ออย่างเดียวกัน เช่น *ชาวป่า* ย่อมาจาก “*คนอยู่ในป่า*” หรือ *ชาววัง* ย่อมาจาก “*คนอยู่ในวัง*” (น.61) คำที่นำหน้าด้วย *การ* และ *ความ* ก็จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกันนี้เช่นกัน โดยจัดเป็นคำประสมชนิดหนึ่งเรียกว่า *อาการนาม* ซึ่งพระยาอุปกิตศิลปสารให้นิยามไว้ว่าเป็น “*คำนามที่เป็นชื่อแห่งกริยาอาการ หรือความปรากฏเป็นต่างๆ แห่ง คน สัตว์ และสิ่งของซึ่งเนื่องมาจากคำกริยาหรือคำวิเศษณ์*” (น.76) เช่นเดียวกับ สมิต (Smyth 2002) ที่จัดให้คำเช่น *การ ความ นัก ผู้ โรง ใบ* ฯลฯ เป็น *คำนามหลักทั่วไป* (common head noun) และจัดให้คำที่ประกอบด้วยคำเหล่านี้ เช่น *นักศึกษ ผู้เชี่ยวชาญ ใบอนุญาต โรงรถ การไฟฟ้า การเดินทาง ความรัก* ฯลฯ เป็นคำประสม (น.27-30)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้พระยาอุปกิตศิลปสารจะจัดให้คำที่ประกอบด้วย *การ* และ *ความ* เป็นคำประสม แต่ก็จำกัดเงื่อนไขเฉพาะ *การ* และ *ความ* ที่ประกอบหน้าคำกริยาและวิเศษณ์เท่านั้นที่จัดเป็นคำประสมที่เรียกว่าอาการนาม ถ้าประกอบกับคำชนิดอื่นเช่นคำนาม “*ถึงแม้จะมีคำ การ และ ความ นำหน้าก็ไม่นับเป็นอาการนาม เช่น การเรียน ความวู้ (ในประโยคที่ว่า ‘ความวู้ยังไม่หาย...’)*” (น.77) ในขณะที่คำกริยาหรือวิเศษณ์ ที่ไม่มี *การ* และ *ความ* นำหน้า แต่ใช้ในหน้าที่อย่างคำนามจัดให้เป็นอาการนาม เรียกว่า *กริยาสมาวมาลา* เช่น *หาบดีกว่าคอน, รักดีหามจั่ว รักชั่วหาเสา, เขามีเทศน์, เขามีอุตสาหกรรม, เขามีกรุณา* เป็นต้น ซึ่งกรณีเหล่านี้ พระยาอุปกิตศิลปสารอธิบายว่าเป็นการละคำ *การ* และ *ความ* ข้างหน้าไว้ในที่ฐานะที่เข้าใจ (น.76-77) ลักษณะของคำที่มีชนิดของ

คำอย่างอื่นที่ไม่ใช่คำนามแต่นำมาใช้อย่างคำนาม โดยปรากฏในตำแหน่งของคำนามแม้จะไม่ปรากฏรูปตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ ยัพ กรูโนว์-ฮอร์สตัด้า และรอนน่า (Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011a: 13) จัดเป็นกลวิธีการแปลงเป็นนามวลีแบบหนึ่งซึ่งพบในหลายภาษาในเอเชีย เรียกว่า *การแปลงเป็นนามวลีแบบอรูป* (zero nominalization)

ในมุมมองที่ต่างจากกลุ่มแรก ผลงานในกลุ่มที่สอง ไม่ได้จัดให้ *การ ความ นัก โรง ผู้* ฯลฯ เป็นคำนามซึ่งเป็นหน่วยคำอิสระ แต่มองว่าเป็นหน่วยคำเติม (affix) ซึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระ (independent morpheme) หรือหน่วยคำผูกพัน (bound morpheme) และคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำเหล่านี้ไม่ใช่คำประสม แต่เป็นคำอีกชนิดหนึ่งที่เรียกว่า *คำประสาน* (complex word)

กาญจนา นาคสกุล (2550) อธิบายว่า คำประสานเกิดจากการนำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มารวมกัน เป็นเป็นคำเดียว โดยคำประสานต่างจากคำประสมตรงที่ส่วนที่นำมาประสานนั้น มีหน้าที่และความหมายแน่นอน เช่น *การ* ที่ประสานกับคำกริยาทำให้คำกริยา กลายเป็นคำนามและสื่อความหมายถึง ‘อาการ’ หรือ ‘กิจการ’ ที่ทำกริยานั้น เช่น *การทำงาน การต่อสู้* ฯลฯ หรือคำว่า *ที่* เมื่อประสานกับคำกริยาก็ทำให้กริยานั้นเป็นคำนามและมีความหมายว่า ‘เครื่องมือ’ หรือ ‘สถานที่ที่ทำการกริยานั้น’ เช่น *ที่เย็บกระดาษ ที่ปั่นไอศกรีม* เป็นต้น

นอกจากนี้ กาญจนา นาคสกุล ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า แต่เดิมภาษาไทยจัดให้คำพวกนี้เป็นคำประสม แต่เนื่องจากการสร้างคำเหล่านี้มีลักษณะเป็นคำที่ “*สร้างขึ้นได้เรื่อยๆ ไม่มีจำกัด*” (น.51) แตกต่างกับคำประสมที่มีลักษณะจำกัดเฉพาะคำหนึ่งๆ จึงจัดให้คำที่สร้างในลักษณะนี้เป็นคำประสาน เช่นเดียวกับสุนันท์ อัญชลีสกุล (2546) ที่จัดให้คำเหล่านี้ เป็นคำประสานเช่นเดียวกัน โดยอธิบายโครงสร้างภายในคำของคำเหล่านี้ว่า เกิดจาก “*หน่วยคำไม่อิสระ + หน่วยคำอิสระ*” (น.55-56)

ในลักษณะเช่นเดียวกับที่อธิบายข้างต้น นอส (Noss 1964) อิกบี้ และเสนท์ ถิ่นแสน (Higbie and Thinsan 2002) อิวาซากิ และปรียา อิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) และคอมรีและธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007) จัดให้ *การ ความ* ในคำเช่น *การเรียน ความดี* ฯลฯ เป็นหน่วยคำไม่อิสระเช่นกัน โดยไม่ได้เรียกว่า *หน่วยคำประสาน* หรือ *หน่วยประสาน* แต่จัดให้เป็นหน่วยคำเติม (affix) ที่เป็นหน่วยคำ *อุปสรรค* (prefix) ซึ่งเติมหน้าคำชนิดต่างๆ ที่เป็นหน่วยฐานเพื่อทำให้เป็นคำนามด้วยชื่อที่แตกต่างกัน โดยนอส (Noss 1964) เรียก *การ* และ *ความ* ว่า *อุปสรรคหน่วยศัพท์* (lexical prefix) (น.59) ส่วนคอมรี และธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007) เรียกว่า *ตัวบ่งชื่อนามวลีแปลง* (nominalizer) (น.336) และจัดให้กระบวนการสร้างคำด้วยการเติมอุปสรรค *การ* และ *ความ* ว่าเป็น *การอนุพันธ์* (derivation/derivational process)

อย่างไรก็ตาม นักไวยากรณ์บางคนอธิบายถึงกระบวนการสร้างคำโดยการเติม *การ* และ *ความ* หน้าหน่วยศัพท์นี้อย่างไม่ฟันธงว่าเป็นกระบวนการสร้างคำด้วยการประสมคำ (compounding)

หรือการอนุพันธ์คำ (derivation) โดย ปรีชา จันทน์มัลก์ และดิลเลอร์ (Juntanamalaga and Diller 1993) ที่เรียกกระบวนการสร้างคำในลักษณะที่กล่าวมานี้ว่า *การแปลงเป็นนามวลีด้วยการประสมการ-* และ *ความ-* (nominalization through *kaan-* and *khwaam-* compounding) (น.242) โดยอธิบายไว้ภายใต้หัวข้อการเติมอุปสรรค (prefixing) การเติมปัจจัย (suffixing) และการลงอาคม (infixing) (น.241) ซึ่งเป็นคนละหัวข้อกับการประสมคำ (น.236) โดยคำเช่น *นัก- ชาว- ผู้-* ใน *นักเรียน ชาวบ้าน ผู้ว่าราชการ* ถูกจัดอยู่ในประเภทคำประสมแบบ [คำหลักไม่อิสระ + ส่วนขยาย] ([bound head + modifier] compound) (น.239) ในขณะที่ *การ-* และ *ความ-* มีลักษณะ “เหมือนอุปสรรค” (*prefix-like*) ถูกเรียกว่าเป็น *อุปสรรคสร้างนาม* (nominalizing prefix) โดยปรีชาและดิลเลอร์อธิบายว่า “การประสมคำในภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นการอนุพันธ์คำโดยการเติมอุปสรรค” ทั้งนี้เนื่องจากคำที่เป็นพยางค์หลัก (head syllable) จำนวนหนึ่งได้ถูกลดรูปทางเสียง และ/หรือมีลักษณะทั่วไปทางโครงสร้างและทางความหมายมากขึ้น เช่น *มะ-* ที่กร่อนมาจาก *หมาก* ใน *มะม่วง มะพร้าว* และ *นำ-* ใน *น่ารัก นำเชื้อ นำไวใจ* ซึ่ง *การ-* และ *ความ-* ก็จัดอยู่ในกรณีนี้ด้วย (น.241)

จากผลงานในสองกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ผลงานทั้งสองกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่จัดให้เป็นคำประสมหรือกลุ่มที่จัดให้เป็นประธาน ต่างอธิบายการสร้างนามวลีในระดับคำเท่านั้น ต่างจาก ผลงาน *กลุ่มสุดท้าย* ซึ่งอธิบายการสร้างนามวลีในระดับที่สูงกว่าระดับคำ ในระดับวลีและอนุประโยค

นวรรธ พันธ์เมธา (2527) กล่าวไว้ภายใต้หัวข้อ *การแปลงเป็นหน่วยนาม* โดยอธิบายว่า *การ* และ *ความ* ใช้เติมเข้าหน้าคำกริยาหรือประโยคเพื่อเปลี่ยนให้เป็นหน่วยนาม³ โดยหน่วยนามที่เกิดจากการแปลงเป็นหน่วยนามนี้ “ดูจะเป็นที่นิยมขึ้นเรื่อยๆ” และ “มีผลกระทบต่อคำอื่นๆ ในประโยคด้วย” (น.186) นวรรธอธิบายการแปลงเป็นหน่วยนามไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่ หน่วยนามที่แปลงจากกริยาหลัก หน่วยนามที่แปลงจากกริยาขยาย และหน่วยนามที่แปลงจากประโยค

รูปแบบแรก หน่วยนามที่แปลงจากกริยาหลักนั้น เมื่อเติม *การ* หรือ *ความ* หน้ากริยาหลักแล้ว มักเติมคำกริยา *มี ทำ* หรือ *ได้รับ* เข้าไปด้วย เช่น ประโยค *ตำรวจได้ตรวจค้นบ้านของเขา* แปลงเป็น *ตำรวจได้ทำการตรวจค้นบ้านของเขา* ซึ่งจะเห็นได้ว่า กริยาวลี *ตรวจค้นบ้านของเขา* ถูกแปลงเป็นนามวลี *การตรวจค้นบ้านของเขา* ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา *ทำ* รูปแบบที่สอง คือหน่วยนามที่แปลงจากกริยาขยายนั้น เกิดจากการเติม *การ* หรือ *ความ* หน้ากริยาขยายและเติมคำเชื่อมซึ่งมักเป็นคำว่า *ด้วย* หน้าคำนาม เช่น ประโยค *เขาตั้งใจเรียนหนังสือ* แปลงเป็น *เขาเรียนหนังสือด้วยความตั้งใจ* โดยกริยาวลี *ตั้งใจเรียนหนังสือ* ถูกแปลงเป็นนามวลี *ความตั้งใจ* ทำหน้าที่เป็นกรรมของบุพบท *ด้วย*

3 คำว่า “หน่วยนาม” เป็นคำที่นวรรธ พันธ์เมธา (2527) ใช้เรียก “คำหรือวลีที่ทำหน้าที่เหมือนคำนามและอาจจะมีหรือไม่มีคำเชื่อมอยู่ต้นหน่วยก็ได้” (น.186)

และรูปแบบที่สามที่เป็นหน่วยนามที่แปลงจากประโยค เกิดจากการนำ *การ* หรือ *การที่* นำหน้าประโยคทั้งประโยค เช่น ประโยค *เราจะหาแหล่งน้ำที่สะอาดมาทำน้ำแข็งได้ไม่ยาก* แปลงเป็น *การหาแหล่งน้ำที่สะอาดมาทำน้ำแข็งไม่ยาก* หรือแปลงเป็น *การที่เราจะหาแหล่งน้ำที่สะอาดมาทำน้ำแข็งไม่ยาก* ซึ่งนามวลี [*การหาแหล่งน้ำที่สะอาดมาทำน้ำแข็ง*] และ [*การที่เราจะหาแหล่งน้ำที่สะอาดมาทำน้ำแข็ง*] ทำหน้าที่เป็นประธานของกริยา *ไม่ยาก* (น.186-192)

จากที่กล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า การแปลงเป็นนามวลีเป็นนามวลีในสองรูปแบบแรก หน่วยฐานไม่ได้เป็นคำกริยาคำเดียว แต่เป็นกริยาวลีซึ่งประกอบด้วย คำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลักกับส่วนพึ่งพา (dependent) อื่นๆ เช่น กริยาวลี *ตั้งใจเรียนหนังสือ* และ *ตรวจค้นบ้านของเขา* หรือในรูปแบบสุดท้ายที่หน่วยฐานที่ถูกแปลงเป็นนามวลีมีโครงสร้างภายในเป็นอนุประโยค เช่น อนุประโยค *เราจะหาแหล่งน้ำที่สะอาดมาทำน้ำแข็ง* ใน $NP[การที่-s[เราจะหาแหล่งน้ำที่สะอาดมาทำน้ำแข็ง]]$

เช่นเดียวกับบอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537: 14ff) ซึ่งนอกจากจะจัดให้นามวลีที่มี *การ ความ* ที่ผู้นำหน้าคำกริยา เช่น *การเรียน ความดี ที่นั่ง* และ *ผู้เสียภาษี* เป็นนามวลีแปลงแล้ว ยังจัดให้อนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ที่ ความที่ การที่* และ *ที่ว่า* เช่น (*เธอหมาย*)*ที่จะพึ่งเขาอย่างเต็มเปี่ยม, ความที่ได้ค้นเคยรู้จักคุณวุฒิกันแลกัน*(คงเป็นประโยชน์แก่ตัว), *การที่ลุงเล่าเรื่อง...* และ (*อาจเป็นจริง*)*ที่ว่าฉันไม่เคยสนใจ* เป็นนามวลีแปลงด้วย

จากที่กล่าวทั้งหมดข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ยังมีความเห็นไม่ตรงกัน ในแง่ของ ‘การสร้าง’ นามวลี เช่น *การเรียน ความดี ชาวประมง ผู้เสียภาษี* ฯลฯ โดยบางกลุ่มมองว่า คำเหล่านี้เกิดจากการประสมคำและจัดเป็นคำประสม ซึ่ง *การ ความ ชาว ผู้* ฯลฯ ยังมีสถานะเป็นหน่วยคำอิสระ ขณะที่บางกลุ่มมองว่าคำเหล่านี้เกิดจากการประสานหรืออนุพันธ์ โดย *การ ความ ชาว ผู้* ฯลฯ จัดเป็นหน่วยคำไม่อิสระ นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า การแปลงเป็นนามวลี เป็นกระบวนการที่แปลงทั้งหน่วยฐานในระดับคำและหน่วยฐานในระดับวลีและอนุประโยคให้เป็นนามวลีด้วย

2.3.2.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในแง่ของ ‘การใช้’

ผลงานที่กล่าวถึงการแปลงเป็นนามวลีในแง่ของ ‘การใช้’ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก นั่นคือ (ก) ผลงานที่กล่าวถึง “ความแตกต่าง” ของการใช้ *การ* และ *ความ* และ (ข) ผลงานที่ศึกษา “การแปร” (variation) ของการใช้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในลักษณะต่างๆ

(ก) ผลงานต่างๆ ที่กล่าวถึง *ความแตกต่าง* ของการใช้ *การ* และ *ความ* นั้น มีทั้งอธิบายความแตกต่างของชนิดของคำที่เป็นหน่วยฐาน ซึ่งเป็นการมองในแง่ “หน่วยป้อนเข้า” (input) และที่กล่าวถึงความแตกต่างของนามวลีแปลงที่เกิด *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นการมองในแง่ “หน่วยส่งออก” (output)

ในแง่ของความแตกต่างของหน่วยฐาน ที่มาประกอบกับ *การ* และ *ความ* เพื่อแปลงเป็นนามวลีนั้น ฮิกบี และเสนท์ ถิ่นแสน (Higbie and Thinsan 2003) และอิวาซากิ และปรียา อิงคากรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) อธิบายถึง *การ* ที่ประกอบหน้าคำกริยาเท่านั้น ในขณะที่นอส (Noss 1964) แคมป์เบลและชว น ฉวีวงศ์ (Campbell and Shaweevongs 1970) และสมิธ (Smyth 2002) อธิบายครอบคลุมถึง *การ* ที่ประกอบหน้าคำนาม เพื่อแปลงให้เป็นคำนามที่เป็นนามธรรมด้วย เช่น *การต่างประเทศ การไฟฟ้า* ฯลฯ และในส่วนของ *ความ* นั้น

นักไวยากรณ์ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น อธิบายในทำนองเดียวกัน คือ *ความ* ใช้ประกอบหน้าหน่วยฐานได้ทั้งคำกริยา คำวิเศษณ์ และคำคุณศัพท์ ซึ่งเรียกชื่อต่างกันแต่หมายถึงคำแบบเดียวกัน นั่นคือ กริยาการกระทำ (action verb) เช่น *เคารพ (ความเคารพ) คิด (ความคิด)* ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดเรียกคำกริยาเหมือนกัน และกริยาสภาวะ⁴ (stative verb) เช่น *สวย (ความสวย) สะดวก (ความสะดวก)* ฯลฯ ซึ่งบางคนเรียกว่า *คำวิเศษณ์* (อุปกิตติลปसार 2546, ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา 2529, Higbie and Thinsan 2003) *คำคุณศัพท์* (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) หรือ *กริยาแสดงคุณลักษณะเชิงสภาพ* (stative attributive verbs) (Comrie and Thompson 2007)

นอกจากความแตกต่างด้านหน่วยฐานที่ประกอบกับ *การ* และ *ความ* ที่กล่าวข้างต้นแล้ว นักไวยากรณ์บางท่านได้อธิบายความแตกต่างด้านความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ไว้ด้วย โดยคำอธิบายแตกต่างกันออกไป เช่น นามวลีแปลง *การ* (*kaan-* nominalization) จะสื่อความหมายถึงการกระทำ (action nominalization) (Juntanamalaga and Diller 1999) ที่เป็นนามธรรม (abstract) (Noss 1964) ซึ่งมีลักษณะคล้ายรูปกริยาเป็นนาม (gerund) ในภาษาอังกฤษ เช่น *running* ‘การวิ่ง’ *writing* ‘การเขียน’ (ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา 2529, Iwasaki and Ingkaphirom 2005) และสื่อความหมายเชิง ‘เคลื่อนไหว’ (ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา 2529) ส่วนนามวลีแปลง *ความ* (*khwaam-* nominalization) จะสื่อความหมายเชิง ‘หยุดนิ่ง’ (ศักดิ์ศรี แยมน์ดดา 2529) ซึ่งสื่อถึง ‘สภาพ’ (Juntanamalaga and Diller 1999) หรือโมทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับกริยาหรือคุณศัพท์นั้น เช่น *จริง (true) – ความจริง (truth)* หรือ *เร็ว (fast) – ความเร็ว (speed)* ฯลฯ (Higbie and Thinsan 2003) หรือผลลัพธ์ (result) หรือวัตถุ (object) ที่เป็นผู้จากการกระทำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน เช่น *รู้ (know) – ความรู้ (knowledge), เชื่อ (believe) – ความเชื่อ (belief)* ฯลฯ (Noss 1964)

จะเห็นได้ว่า ความหมายที่แตกต่างกันของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่กล่าวมานี้ ดูจะเป็นไปตามคุณสมบัติทางความหมายของหน่วยฐานที่แตกต่างกัน โดย *การ* ซึ่งปรากฏหน้าคำกริยาการกระทำ ก็จะสื่อความหมายถึง ‘กิจกรรม’ หรือ ‘การกระทำ’ ในเชิงนามธรรมของกริยาที่เป็นหน่วยฐาน เช่น *เรียน-การเรียน* ในขณะที่ *ความ* สื่อความหมายแสดง ‘สภาพ สภาวะ’ ที่เป็นผลหรือ ‘คุณสมบัติ’

⁴ รายละเอียดในบทความเรื่อง *Adjectives as Verbs in Thai* (Prasithratsint, 2000)

ที่เป็นลักษณะของหน่วยฐานนั้น เช่น *สงบ-ความสงบ* ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ *การ* และ *ความ* จะมีปรากฏในปริภาวะไม่ซ้ำกัน (mutually exclusive environment) คือ กริยาการกระทำจะปรากฏกับ *การ* เท่านั้น (**ความเรียน*) และ *ความ* จะปรากฏกับกริยาแสดงสภาพเท่านั้น (**การสงบ*)

อย่างไรก็ตาม มีนักไวยากรณ์บางคนตั้งข้อสังเกตว่า มีคำกริยาจำนวนหนึ่งที่สามารถเติมปรากฏได้กับทั้ง *การ* และ *ความ* แต่สื่อความหมายของนามวลีแปลงแตกต่างกัน อิวาซากิ และปริยาอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2003: 29-30) อธิบายว่า ในการแปลงเป็นนามวลี หน่วยฐานคำเดียวกันอาจเติมได้ทั้ง *การ* และ *ความ* แต่นามวลีแปลงทั้งสองรูปแบบจะสื่อความหมายแตกต่างกัน โดย นามวลีแปลง *การ* จะสื่อความหมายถึงการกระทำ ส่วนนามวลีแปลง *ความ* จะสื่อความหมายถึงสภาพ เช่น *การตาย* (dying) กับ *ความตาย* (death) หรือ *การรู้* ((the act of) knowing) กับ *ความรู้* (knowledge) ฯลฯ

ขณะที่คอมรี และธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007: 336) อธิบายความแตกต่างในประเด็นนี้ว่า นามวลีแปลง *การ* จะสื่อความหมายที่เป็น *กระบวนการ* (process) และนามวลีแปลง *ความ* สื่อความหมายที่ *ไม่เป็นกระบวนการ* (non-process) ส่วน อิกบี้ และเสนท์ ถิ่นแสน (Higbie and Thinsan 2003: 15) อธิบายถึงประเด็นนี้เฉพาะ *การ* และ *ความ* ที่แปลงคำกริยา เป็น เป็น *การเป็น* และ *ความเป็น* ที่นำไปประกอบกับคำนามอื่นๆ อีก เช่น *การเป็น/ความเป็น* โดย อิกบี้และเสนท์ อธิบายว่า ทั้งสองคำมีความหมายใกล้เคียงกันมาก แต่ใช้ในบริบทที่ต่างกัน โดย *ความเป็น* สื่อความหมายถึงสภาพ (state condition) โดยยกตัวอย่างประโยค *ฉันชอบความเป็นผู้หญิงของเธอ* (I like her femininity) เทียบกับ *การเป็น* ในประโยค *การเป็นผู้หญิงลำบาก* (Being a woman is difficult.) ซึ่งจะสื่อความหมายที่เน้นความต่อเนื่องของการกระทำของคุณสมบัติ (continuous action of quality) ที่ไม่ใช่สภาพ

ประเด็นเรื่องความแตกต่างของการใช้ *การ* และ *ความ* ในการแปลงเป็นนามวลีได้รับการอธิบายและศึกษาในประเด็นด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์อย่างละเอียดขึ้นในผลงานของมอเรฟ (Morev 2005) ในการศึกษาการแปลงเป็นนามวลีเชิงนามธรรม (abstract nominalization) ในภาษาตระกูลไทและภาษาคำโดดอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2005) ในการศึกษาการจัดกลุ่มคำกริยาในภาษาไทยตามรูปแบบการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

ในผลงานของมอเรฟ (Morev 2005: 140-5) ในส่วนของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยนั้น มอเรฟ ศึกษาเฉพาะการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* เท่านั้น โดยในประเด็นทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์นั้น อาจสรุปได้เป็น 3 ประเด็น

ประเด็นแรก มอเรฟอธิบายว่า นามวลีแปลงสามารถมีบทบาททางวากยสัมพันธ์เหมือนกับนามวลีทั่วไปในตำแหน่งของนามวลีในประโยคได้ โดยยังสามารถเก็บรักษาหน่วยประกอบ (valency) ของกริยาหน่วยฐานไว้โดยความหมายคงเดิม แต่มีการเปลี่ยนย้ายตำแหน่งทางวากยสัมพันธ์ โดยยกตัวอย่างประพจน์ *แขกเดินทางมาแล้ว* เมื่อแปลงเป็นนามวลีเป็น *การเดินทางมาของแขก* แล้ว ทั้งสองประโยคสื่อความหมายเหมือนกัน ต่างกันที่โครงสร้างประโยค โดยประพจน์ *แขกเดินทางมาแล้ว* เน้นผู้กระทำ (agents⁵-oriented) คือ *แขก* ส่วนนามวลีแปลง *การเดินทางมาของแขก* เน้นภาคแสดง (predicate-oriented) โดยผู้กระทำย้ายตำแหน่งมาอยู่ในบุพบทวลี *ของแขก* ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย (attribute) ของส่วนหลักที่เป็นนามวลีแปลง *การเดินทางมา*

ประเด็นที่สอง มอเรฟอธิบายว่า การแปลงเป็นนามวลีทำให้ความหมายและโครงสร้างของประโยคซับซ้อนขึ้น โดยยกตัวอย่างประโยค *เขาสงใจต่อการสนทนาของเรา* และอธิบายว่าประโยคนี้ประกอบด้วย 2 เหตุการณ์ (event) ที่สามารถสื่อด้วย 2 ถ้อยความ คือ *เขาสงใจ* และ *เราสนทนา* ซึ่งมีผู้กระทำสองหน่วย คือ *เขา* และ *เรา* การรวมทั้งสองเหตุการณ์/ถ้อยความให้อยู่ในประโยคเดียวกันทำได้โดยเปลี่ยนถ้อยความ *เราสนทนา* ให้เป็นส่วนหนึ่งของประโยคโดยแปลงเป็นนามวลีและทำให้เป็นหน่วยประกอบด้านขวา (right-side valency) ของกริยา *สงใจ*

ประเด็นสุดท้าย การแปลงเป็นนามวลีทำให้สามารถขยายบางส่วนของประโยคออกไปโดยการแทนที่คำกริยา (bare verb) ด้วยกริยาวลี เช่น กริยาวลี *ให้การต้อนรับ* แทนกริยา *ต้อนรับ* หรือกริยาวลี *ทำความรู้จักกัน* แทนกริยา *รู้จักกัน* โดยกริยา *ให้* และ *ทำ* ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงในโครงสร้าง (account for predicativity) ส่วนเนื้อหาของภาคแสดง (content of the predicate) จริงๆ ถูกแปลงเป็นนามวลีแทน

นอกจากนี้ มอเรฟยังกล่าวถึงบทบาทของการแปลงเป็นนามวลีที่ใช้แทน การทำให้เป็นกรรมวาก (passivization) โดยยกตัวอย่างประโยค *ฝูงชนตบมือให้เขา* ซึ่งเน้นที่กระบวนการ (process) เปรียบเทียบกับ *เขาได้รับการตบมือจากฝูงชน* ซึ่งเน้นที่ *เขา* และกริยา *ตบมือ* แปลงเป็นนามวลี *การตบมือ* โดยประโยคที่สองสื่อความหมายเชิงกรรมวากโดยใช้นามวลีแปลงแทนการใช้ประโยคกรรมวาก (ซึ่งมอเรฟน่าจะหมายถึงการใช้ตัวบ่งชี้กรรมวาก *ถูก* หน้ากริยากรรม) โดยมอเรฟมองว่าหน่วยสร้างกรรมวากในภาษาไทยมักใช้สื่อความหมายในทางลบ

ในด้านความแตกต่างของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้น มอเรฟพบว่า *การ* จะใช้กับคำกริยาที่แสดงการกระทำ (action verbs) ส่วน *ความ* ใช้กับกริยาที่ไม่ได้แสดงการกระทำ (non-action verbs) เช่น แสดงสภาพ/สภาวะ (states) ความรู้สึก (feelings) คุณภาพหรือคุณสมบัติ

5 เป็นที่น่าสังเกตว่า มอเรฟ (Morev 2005) สะกดคำนี้เป็น “agents” สำหรับเอกพจน์ และ “agenesis” สำหรับพหูพจน์ตลอดทั้งบทความ แต่อธิบายในความหมายของ “agent/agents” หรือบทบาท “ผู้กระทำ”

(qualities or properties) และยังพบว่า มีคำกริยาบางคำที่ปรากฏได้กับทั้ง *การ* และ *ความ* โดยสื่อความหมายต่างกัน เช่น *การตาย* แสดงถึง ‘กระบวนการ’ (process) ส่วน *ความตาย* แสดงถึงความหมายนามธรรมที่ตรงข้ามกับ ‘ชีวิต’ (life)

นอกจากนี้ มอเรฟยังชี้ให้เห็นว่า นามวลีแปลงที่ปรากฏกับ *การ* นั้นไม่เพียงแต่ “รักษา” (attain) ความหมายของคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์ไว้ได้เท่านั้น แต่ยังรักษาคุณสมบัติทางไวยากรณ์ (grammatical property) ของคำกริยาหลังจากแปลงเป็นนามวลีแปลงแล้วด้วย โดยสามารถปรากฏหน่วยกรรมตรง เช่น การแผ่อำนาจ ปรากฏของส่วนขยายวิเศษณ์ (adverbial) เช่น *การแผ่อำนาจโดยไว/อย่างไว* เป็นต้น ส่วนนามวลีแปลง *ความ* นั้น จะมีการยึดเกาะภายในที่ “แน่นกว่า” (“close-packed”) โดยสามารถปรากฏคำที่แสดงคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาได้เหมือนกัน แต่ไม่ค่อยพบหรือปรากฏในข้อมูลน้อยมาก โดยมอเรฟยกตัวอย่างการปรากฏของหน่วยคำแสดงทัศนภาวะ (modal) เช่น *ความน่าจะสบายก็ไม่เห็นเกิด*

นอกจากผลงานของมอเรฟที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผลงานที่ศึกษาการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในด้านอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์อีกชิ้นหนึ่ง คือผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2005) ที่ศึกษาการจัดประเภทของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* อมราได้รวบรวมคำกริยาจำนวน 5,600 คำ จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 และตัวอย่างการใช้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จากคลังข้อมูลภาษาประมาณสองล้านคำ

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2005) ได้จัดประเภทคำกริยาในภาษาไทยออกตามเกณฑ์ความสามารถในการปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ *คำกริยาที่สามารถรับรู้ได้* (perceptible verbs) *คำกริยาที่ไม่สามารถรับรู้ได้* (imperceptible verbs) และ *คำกริยาที่เป็นกลาง* (balanced verbs)

คำกริยา *กลุ่มแรก* คือคำกริยาที่ “สามารถรับรู้ได้” นั้น ประกอบด้วยคำกริยาที่สามารถปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ได้เท่านั้น เช่น *การก้ม* (**ความก้ม*) *การกิน* (**ความกิน*) *การอธิบาย* (**ความอธิบาย*) *การส่งเสริม* (**ความส่งเสริม*) ฯลฯ โดยในด้านวากยสัมพันธ์คำกริยากลุ่มนี้ประกอบด้วยทั้งสรรกรรมและกริยากรรม ส่วนในด้านความหมาย คำกริยากลุ่มนี้ “สามารถรับรู้ได้” จากคุณสมบัติที่มีร่วมกันของผู้พูดเจ้าของภาษา และเป็นคำกริยาที่แสดงถึงการ ‘กระทำ กระบวนการ การรับรู้ทางร่างกาย (body sensation)’ ฯลฯ

ในส่วน of คำกริยา *กลุ่มที่สอง* ซึ่งจัดอยู่ในประเภทคำกริยาที่ “ไม่สามารถรับรู้ได้” นั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์อธิบายว่า เป็นคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ *ความ* ได้เท่านั้น และที่เรียกว่า “ไม่สามารถรับรู้ได้” เนื่องจากคำกริยากลุ่มนี้แสดงมโนทัศน์ที่ยากต่อการเข้าใจหรือการระบุลักษณะ จึงทำให้มี

ความเห็นที่แตกต่างกันในหมู่ผู้พูดเจ้าของภาษา เช่น *ความกลม* (*การกลม) *ความสะดวก* (*การสะดวก) *ความขยัน* (*การขยัน) *ความมั่นใจ* (*การมั่นใจ) *ความใจดำ* (*การใจดำ) ฯลฯ โดยในทางวากยสัมพันธ์คำกริยากลุ่มนี้จะเป็นกริยากรรม ส่วนในทางความหมายคำกริยากลุ่มนี้แสดงระดับคุณภาพซึ่งรับรู้ได้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้สึกของแต่ละบุคคล เช่น *เขามีความจำเป็น* ระดับหรือปริมาณของ ‘ความจำเป็น’ แตกต่างกันไปตามความรู้สึกของแต่ละบุคคล

คำกริยา *กลุ่มสุดท้าย* คือประเภทกริยาที่ “เป็นกลาง” โดยประกอบด้วยคำกริยาที่สามารถเกิดร่วมได้กับทั้ง *การ* และ *ความ* ทั้งนี้ ที่เรียกริยากลุ่มนี้ว่า “เป็นกลาง” เนื่องจากมีลักษณะของทั้งกริยากลุ่มที่รับรู้ได้และกลุ่มที่รับรู้ไม่ได้ คำกริยาในกลุ่มนี้ เช่น *กระตือรือร้น* *กลัว* *ตาย* *โกรธ* *เข้าใจ* *นับถือ* *ถ่อมตัว* ฯลฯ ยกตัวอย่างเช่น *การตายอย่างสงบเป็นที่ปรารถนาของทุกคน, ฉันได้ข่าวการตายของเขาแล้ว* หรือ *ความตายเป็นสิ่งน่ากลัว* เป็นต้น

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้ อาจสรุปประเด็นเกี่ยวกับการแปลงเป็นนามวลีในแง่ของ ‘การใช้’ ได้เป็น 3 ประเด็น

ประเด็นแรก ในด้านชนิดของคำที่เป็นหน่วยฐานในการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้นจะเห็นได้ว่า ยังมีความเห็นไม่ตรงกันว่าคำชนิดใดบ้างที่สามารถแปลงเป็นนามวลีได้ โดยในส่วนของนามวลีแปลง *การ* นั้น มีทั้งกลุ่มที่จัดให้หน่วยฐานเป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา (Noss 1964, Campbell and Shaweevongs 1970, Smyth 2002) ขณะที่บางส่วนกล่าวถึงเพียงหน่วยฐานที่เป็นคำกริยาเท่านั้น (Higbie and Thinsan 2002, Iwasaki and Ingkaphirom 2005)

ประเด็นที่สอง ในด้านความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้น จะเห็นได้ว่าความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* มีความหมายหลากหลายไปตามผู้วิเคราะห์แต่ละคน หรืออาจกล่าวได้ว่า ยังไม่มีการเสนอเกณฑ์ในการระบุความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่เป็นเอกภาพหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการเปรียบเทียบ (contrast) ในส่วนของความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* มีทั้งความหมายเชิง ‘เคลื่อนไหว’ กับ ‘หยุดนิ่ง’ (ศักดิ์ศรี แยมันดดา 2529) ‘การกระทำ’ (action) กับ ‘สภาพ’ (state) (Juntanamalaga and Diller 1993) และ ‘กระบวนการ’ กับ ‘ไม่เป็นกระบวนการ’ (process vs. non-process) (Comrie and Thompson 2007)

ประเด็นที่สาม เกี่ยวกับคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่นวรรณพันธุ์เมธา (2527: 186) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “กระบวนการที่เปลี่ยนคำกริยาหรือประโยคให้เป็นหน่วยนามนี้...จะมีผลกระทบต่ocalอื่น ๆ ในประโยคด้วย” แต่ยังไม่มีการอธิบายอย่างเป็นระบบว่า คำอื่น ๆ ในประโยค “ได้รับผลกระทบ” อย่างไรบ้าง ในทำนองเดียวกันนี้ มอเรฟ (Morev 2005) ตั้งข้อสังเกตว่า การแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย มีการย้ายตำแหน่งทางวากยสัมพันธ์ โดยยกตัวอย่าง *แขกเดินทางมาแล้ว > การเดินทางมาของแขก* (น.143) แต่ไม่ได้อธิบายว่า หน่วยใด (ประธาน กรรมตรง) ในประโยคเกิดการย้าย และย้ายตำแหน่งอย่างไร (ย้ายจากตำแหน่งใดไปอยู่ตำแหน่งใด)

นอกจากนี้ มอเรฟยังข้อสังเกตว่า นามวลีแปลง *การ* ยังคง “รักษา” (attain) คุณสมบัติของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานไว้ได้ มากกว่านามวลีแปลง *ความ* โดยยกตัวอย่าง *การแผ่อำนาจอย่างไว* (น. 141) แต่ไม่ได้อธิบายว่า คุณสมบัติของคำกริยาอะไรบ้าง (วิเศษณ์วลี กรรมตรง กริยาช่วย) ที่ถูก “รักษา” ไว้ได้เมื่อกริยาลูกถูกแปลงเป็นนามวลี

ในประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้น ยังมีประเด็นที่น่าสนใจว่า คำกริยากลุ่มที่สามารถปรากฏได้กับทั้ง *การ* และ *ความ* ที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2005) จัดให้เป็นกริยา *เป็นกลาง* (balanced verb) ซึ่งมีทั้งกริยากรรมและกริยาอกรรม เช่น *รัก เจริญเติบโต* ฯลฯ นอกจากคุณสมบัติกรรมสภาพ (transitivity) แล้ว ยังมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะที่ทำให้คำกริยากลุ่มนี้สามารถปรากฏได้กับทั้ง *การ* และ *ความ* ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มคำกริยาที่สามารถรับรู้ได้ (ปรากฏกับ *การ* เท่านั้น) และกลุ่มคำกริยาที่ไม่สามารถรับรู้ได้ (ปรากฏกับ *ความ* เท่านั้น) หรือไม่ อย่างไร

(ข) ในส่วนของผลงานที่ศึกษา *การแปร* (variation) ของการใช้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยนั้น ผลงานทั้งหมดเป็นของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ โดยเป็นการศึกษาการแปรของการใช้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ตามปัจจัยทางภาษาศาสตร์สังคมในด้านต่างๆ ทั้งการแปรตาม (๑) วัจนลีลา (style) และทำเนียบภาษา (register) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537, Prasithrathsint 1994, 1996, 2014) และ (๒) ตามวิธภาษาถิ่น (regional dialect) (Prasithrathsint 2007)

(๑) ในประเด็นเกี่ยวกับการแปรของการใช้นามวลีแปลงตาม วัจนลีลาและทำเนียบภาษา นั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537, Prasithrathsint 1996) ได้ศึกษาความแตกต่างของการแปลงเป็นนามวลีในทำเนียบภาษา (register) ที่ต่างกัน 3 ทำเนียบภาษา ได้แก่ การเขียนบทความ ซึ่งเป็นตัวแทนของวัจนลีลาแบบทางการ (formal style) โดยศึกษาจากบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ การเขียนบทพรรณนา ซึ่งเป็นตัวแทนของวัจนลีลาแบบกึ่งทางการ (semi-formal style) และบทสนทนาในนวนิยาย ซึ่งเป็นตัวแทนของวัจนลีลาแบบไม่เป็นทางการ (informal style)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) พบว่า การเขียนบทความใช้นามวลีแปลงทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ นามวลีแปลง *ความ*, *การ*, *ที่*, *การที่* และ *ผู้* มากที่สุด รองลงมาคือ การเขียนบทพรรณนาซึ่งค่อนข้างคล้ายคลึงกับการสนทนามากกว่าการเขียนบทความ และการสนทนาใช้น้อยที่สุด การเขียนบทความจึงแยกโดดเด่นจากทำเนียบภาษาอีก 2 ประเภท (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาเฉพาะการใช้นามวลีแปลงประเภท *การ* และ *ความ* ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าพบในการเขียนบทความซึ่งมีความเป็นทางการมากกว่าการพรรณนาและบทสนทนา (Prasithrathsint 1996)

ผลการศึกษาในทั้งสองผลงานของต้น ยังแสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยซึ่งสะท้อนโดยการแปลงเป็นนามวลี มิได้เกิดขึ้นกับทุกทำเนียบภาษาเท่าๆ กัน โดยทำเนียบภาษายังมีความเป็นทางการมากเท่าใด ปริมาณการใช้นามวลีแปลงก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น และอาจกล่าวได้ว่าการแปลงเป็นนามวลีเป็นลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของทำเนียบภาษาที่เป็นทางการแล้ว

นอกจากนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1996) ยังพบว่า ถึงแม้นามวลีแปลง *กวร* และ *ความ* จะใช้ในทำเนียบภาษาที่เป็นทางการมากกว่านามวลีแปลงรูปแบบอื่นๆ แต่หากเปรียบเทียบความแตกต่างแล้ว จะพบว่านามวลีแปลง *กวร* จะปรากฏในทำเนียบภาษาที่เป็นทางการมากกว่านามวลีแปลง *ความ* โดยนามวลีแปลง *กวร* ปรากฏใช้ในบทบรรณาธิการมีความถี่ประมาณ 2.6 ต่อ 100 คำ ส่วนนามวลีแปลง *ความ* พบว่ามีความถี่เพียง 1.45 ต่อ 100 คำ ในขณะที่นามวลีแปลง *ความ* พบความถี่การปรากฏในบทพรรณนาซึ่งมีความเป็นทางการน้อยกว่าบทบรรณาธิการประมาณ 0.65 ต่อ 100 คำ มากกว่านามวลีแปลง *กวร* ซึ่งมีความถี่การปรากฏประมาณ 0.25

นอกจากข้อค้นพบในผลการศึกษาดังต้นที่แสดงให้เห็นว่า การแปลงเป็นนามวลีลักษณะเฉพาะหนึ่งในทำเนียบภาษาทางการแล้ว การศึกษาเปรียบเทียบการใช้นามวลีแปลงระหว่าง *ประเภทการใช้ภาษา* (genre) ในทำเนียบภาษาที่มีความเป็นทางการด้วยกันแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่า ยิ่งประเภทการใช้ภาษามีความเป็นทางการมากก็จะพบการแปลงเป็นนามวลีมากขึ้นด้วย

ในประเด็นนี้อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2014) ได้เปรียบเทียบลักษณะภาษาเขียนในทำเนียบที่เป็นทางการด้วยกันระหว่างงานเขียนเชิงวิชาการ (academic writing) และบทบรรณาธิการ (editorial) ซึ่งงานเขียนทั้งสองประเภทมีเป้าหมายเหมือนกัน คือ เป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน ต่างกันที่บทบรรณาธิการจะมีลักษณะเป็นเชิงความคิดเห็น (opinion-based) ในขณะที่งานเขียนเชิงวิชาการมีลักษณะเชิงข้อเท็จจริง (fact-based)

ทั้งนี้เพื่อพิสูจน์ว่า ในภาษาไทย การแปลงเป็นนามวลีเป็นลักษณะเด่นเฉพาะ (marked feature) ของงานเขียนเชิงวิชาการเช่นเดียวกับผลการศึกษายืนยันลักษณะนี้ในภาษาต่างๆ หรือไม่ (Schleifer et al. 1992, Maynard 1996, Hinkel, 1997, Gallagher and McCabe 2001, Gao, 2012 ทั้งหมดอ้างใน Prasithrathsint 2014) และการแปลงเป็นนามวลีมีบทบาทอย่างไรหรือใช้เพื่อจุดมุ่งหมายใดในงานเขียนเชิงวิชาการ โดยการใช้การเปรียบเทียบนามวลีแปลง *กวร* ซึ่งเป็นรูปแบบการแปลงเป็นนามวลีที่พบมากที่สุดในการใช้ภาษาไทย ระหว่างบทความทางวิชา 9 บทความ และบทบรรณาธิการจากหนังสือชั้นนำของไทย 4 ฉบับ (ความยาวประเภทยาวกว่า 50,000 คำ)

ผลการศึกษาพบว่า บทความทางวิชาการมีความถี่ของการปรากฏของนามวลีแปลง *กวร* มากกว่าในบทบรรณาธิการถึงกว่าสองเท่า (ร้อยละ 5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 2.6) ซึ่งเป็นการยืนยันว่า ในภาษาไทย การแปลงเป็นนามวลีเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของประเภทงานเขียนเชิงวิชาการเช่นเดียวกับในหลายภาษา

ในด้านของบทบาทของนามวลีแปลงในงานเขียนทางวิชานั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2014) อภิปรายโดยยกตัวอย่างภาษาที่ใช้นามวลีแปลงเปรียบเทียบกับภาษาที่ถ้าไม่ใช้นามวลีแปลงเพื่อแสดงให้เห็นว่า การแปลงเป็นนามวลีมีบทบาทสำคัญจนกลายเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของงานเขียนทางวิชาการใน 3 ด้าน

ใน *ด้านแรก* นามวลีแปลงมีบทบาทใน *การปลีกตัว* (detachment) ของนักวิชาการผู้เขียนออกจากสิ่งที่กำลังอธิบายเพื่อไม่ให้มีลักษณะลำเอียงหรือไม่เป็นกลางในขณะที่อธิบายเพื่อแสดงจุดยืนของตนเอง โดยการแปลงเป็นนามวลีทำให้ประโยคเป็นกลางโดยไม่ต้องระบุตัวบุคคล (เช่น *ผลทฤษฎีวิเคราะห์พบว่า... เทียบกับ ผลวิเคราะห์แล้วพบว่า...*)

ด้านที่สอง นามวลีแปลงทำให้ภาษามี *ความเป็นวัตถุวิสัย* (objectivity) นั่นคือ สื่อถึงการกระทำในลักษณะทั่วไปที่ตั้งอยู่บนข้อเท็จจริง (fact) ที่มีหลักฐานพิสูจน์ได้โดยปราศจากความรู้สึกหรือการประเมินค่าของผู้เขียน (เช่น *การดื่มน้ำ การเคี้ยวหมากฝรั่ง หรือการเคี้ยวแตงกวาสามารถลดระดับความเข้มข้นของกลิ่นปากที่เพิ่มขึ้นภายหลังการรับประทานกระเทียมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เทียบกับ ถ้าคุณดื่ม น้ำ เคี้ยวหมากฝรั่ง หรือเคี้ยวแตงกวา...*)

ส่วน *ด้านสุดท้าย* การแปลงเป็นนามวลีช่วยให้นักวิชาการสามารถสรุปเรียกข้อค้นพบในรูปแบบของ *มโนทัศน์* (concept) หรือสร้างทฤษฎีซึ่งธรรมชาติมีลักษณะเป็นนัยทั่วไป (generalized) และเป็นวัตถุวิสัย ตามที่แฮลลidayและมาร์ติน (Halliday and Martin 1993 อ้างใน Prasithrathsint 2014) เรียกว่า *อุปลักษณ์เชิงไวยากรณ์* (grammatical metaphor)

บทบาทของการแปลงเป็นนามวลีในด้านสุดท้ายที่กล่าวข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นได้จากการใช้นามวลีแปลงในการบัญญัติศัพท์วิชาการภาษาไทยซึ่งคำศัพท์เฉพาะทาง (technical terms) ที่สื่อถึงมโนทัศน์ต่างๆ ในภาษาอังกฤษ โดยอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1994) ได้ศึกษารูปแบบของนามวลีแปลงที่ราชบัณฑิตไทยใช้ในการบัญญัติศัพท์เฉพาะทางที่มาจากภาษาอังกฤษใน 13 สาขาวิชาจาก *พจนานุกรมศัพท์บัญญัติอังกฤษ-ไทย, ไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2533* ซึ่งมีศัพท์บัญญัติทั้งหมดประมาณ 4,200 คำ

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1994) พบว่าตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ถูกใช้มากที่สุด 2 อันดับแรก ในบรรดาตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทั้งหมด 10 หน่วยคำที่พบในข้อมูล โดยนามวลีแปลง *การ* คิดเป็นร้อยละ 59.8 และ *ความ*-ร้อยละ 24.4 ในขณะที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงอื่นๆ ที่เหลือ ได้แก่ *-นิยม, ภาวะ-, -ภาพ, -การ, -กรรม, สภาพ-, ภาวะ-* และ *-นัยยะ* มีความถี่ไม่ถึงร้อยละ 5 โดยสาขาวิชาที่พบนามวลีแปลงมากที่สุด คือ จิตวิทยา (ร้อยละ 22) และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 17.9) และน้อยที่สุด คือ สาขาอุตสาหกรรม (ร้อยละ 0.4)

หากพิจารณาเฉพาะตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* โดยแยกตามสาขาวิชา จะพบว่าตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*- ถูกใช้ในการบัญญัติศัพท์ในทุกสาขาวิชาเกินกว่าร้อยละ 50 ทั้งหมดเมื่อเทียบกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลงอื่นๆ ยกเว้นสาขาปรัชญาที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*- มีความถี่เพียงร้อยละ 27.7 ซึ่งตรงข้ามกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ที่พบในสาขาปรัชญามากที่สุด คือร้อยละ 34.2 ในขณะที่สาขาอื่นใช้ไม่ถึงร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลงอื่นๆ โดยจากการทดสอบด้วยค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2 Square) พบว่า ความแตกต่างในการเลือกใช้ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในการบัญญัติศัพท์ในสาขาวิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ยังพบว่า ปัจจัยสร้างนาม (nominal suffixes) ในคำศัพท์ภาษาอังกฤษยังมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาไทยในการบัญญัติศัพท์อีกด้วย โดยจากการเปรียบเทียบพบว่า ศัพท์บัญญัติภาษาไทยที่ใช้ตัวชี้นามวลีแปลง *การ* เทียบเท่ากับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่สร้างจากปัจจัยสร้างนาม 5 หน่วยคำ ได้แก่ *-ing* (ร้อยละ 87), *-ion* (ร้อยละ 86), *-al* (ร้อยละ 83), *-ment* (ร้อยละ 80) และ *-sis/-osis* (ร้อยละ 77)

ส่วนตัวบ่งชี้นามวลี *ความ* เทียบเท่ากับปัจจัยสร้างนาม *-ness* และ *-tude* โดยคิดเป็นร้อยละ 100 กล่าวคือคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่เกิดจากปัจจัยสร้างนาม *-ness* และ *-tude* ถูกบัญญัติโดยใช้ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ทั้งหมด อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์อภิปรายถึงความสอดคล้องนี้ว่า เป็นเพราะตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และปัจจัยสร้างนามในภาษาอังกฤษทั้ง 4 หน่วยคำ (ยกเว้น *-sis*) มีความหมายถึง “การกระทำ” (action)⁶ ส่วนตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* และปัจจัย *-ness* และ *-tude* มีความหมายสื่อถึง ‘สภาพ’ (state) หรือ ‘คุณสมบัติ’ (quality)

(๒) นอกจากผลงานทั้งหมดข้างต้นที่แสดงให้เห็นถึงการแปลงเป็นนามวลีที่แปรตามทำเนียบภาษาและวจนลีลาที่กล่าวข้างต้นแล้ว อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithratsint 2007) ยังได้ศึกษาการแปลงเป็นนามวลีที่แปรไปตามภาษาถิ่นอีกด้วย โดยเปรียบเทียบ *วิธีการพูด* (way of talking) นามวลีที่มีลักษณะเทียบเคียงกับนามวลีแปลงในภาษาตระกูลไท (Tai) สาขาไท-กะได (Tai-Kadai) 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทใต้คง (Dehong Tai) ซึ่งปัจจุบันพูดกันในรัฐฮัสสัม ประเทศอินเดีย จากข้อมูลบทสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวไทยเหนือ ภาษาไทอาหม (Ahom Tai) ซึ่งเป็นภาษาตายแล้ว (dead language) ซึ่งเคยใช้พูดกันในรัฐฮัสสัม ประเทศอินเดีย จากข้อมูลจารึกในคัมภีร์ไบบลาน และภาษาไทยสุโขทัย (Sukhothai Thai) จากข้อมูลจารึกสมัยสุโขทัย

ผลการศึกษาพบว่า ในภาษาไทยสุโขทัยปรากฏรูปแบบการแปลงเป็นนามวลีโดยบ่งชี้ด้วย *ความ* หน้าคำกริยา 3 คำ คือ *ดี* > *ความดี*, *สุข* > *ความสุข* และ *แพ้ว* > *ความแพ้ว* ในภาษาไทยใต้คง พบรูปแบบการแปลงเป็นนามวลีที่สม่ำเสมอและมีผลิตรภาวะ (productive) สูงกว่าในภาษาไทยสุโขทัย โดยใช้ตัวบ่งชี้ *taan3-* และ *lon2-* ซึ่งทั้งคู่มีความหมายว่า ‘ทาง(way)’ เช่น *li2* ‘ดี’ > *taan3-li2* ‘ความดี’, *naam3* ‘สวย’ > *lon2-naam* ‘ความสวย’ ฯลฯ ส่วนคำกริยาประสม (compound verb) ใช้ทั้งตัวบ่งชี้ *taan3-* และ *lon2-* เช่น *hu6-han1* (‘รู้’+‘เห็น’) ‘เรียน/รู้’ > *lon2-hu6-taan3-han1* ‘ความรู้’, *kin2-yu4* (‘กิน’+‘อยู่’) ‘อยู่/อาศัย’ > *lon2-kin2-taan3-yu4* ‘ความเป็นอยู่/ชีวิต’ ฯลฯ

นอกจากนี้ยังพบคำร่วมเชื้อสาย (cognate word) *khwaam* ในความหมายเหมือนกันปรากฏในทั้งภาษาไทยสุโขทัยและภาษาไทยใต้คงด้วย ส่วนในภาษาไทอาหมไม่พบรูปแบบการสร้างคมในลักษณะการแปลงเป็นนามวลี หรือแม้แต่ *kaan*, *khwaam*, *taan2* หรือ *lon2* ที่พบในภาษาไทยสุโขทัย และไทใต้คงก็ไม่พบในภาษาไทอาหมเช่นกัน ซึ่งอมราตั้งข้อสังเกตว่า ลักษณะการใช้ภาษาที่พบใน

6 อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithratsint 1994) อ้างอิงความหมายของปัจจัยสร้างนามในภาษาอังกฤษจาก *The New Hamlyn Encyclopedic World Dictionary* (1971)

ข้อมูลภาษาไทยอาห่มส่วนใหญ่สื่อความหมายโดยตรงด้วยความกริยา เช่น *mu'ng-ban tak pin u'p pin yak* 'บ้านเมืองจะทิวไทย ยากไร้' แทนที่จะใช้นามวลีแปลงทำนองว่า 'บ้านเมืองจะพบกับความทิวไทย และความยากไร้' เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบการแปลงเป็นนามวลีในทั้งสามภาษา อมราสรุปว่า แม้ภาษาไทยได้คงและภาษาไทยอาห่มจะใกล้ชิดกันในเชิงภูมิศาสตร์และเชื้อสายแต่ก็ไม่มีลักษณะร่วมกันกันในวิธีการแปลงเป็นนามวลี ส่วนภาษาไทยสุโขทัยซึ่งแม้จะมีอายุเก่ากว่าภาษาไทยอาห่ม แต่กลับพบนามวลีแปลงซึ่งคาดว่าเป็นกลวิธีเชิงไวยากรณ์รูปแบบใหม่ในภาษาคำโดดแต่ไม่พบในภาษาไทยอาห่ม ซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นอิทธิพลจากภาษาบาลีและสันสกฤตที่ใช้การแปลงเป็นนามวลีในการสร้างคำ สังเกตได้จากคำยืมในทั้งสองภาษานี้ในจารึกสุโขทัย ส่วนในภาษาไทยได้คง นามวลีแปลงปรากฏใช้ทั่วไปในภาษาอาจเป็นเพราะเป็นภาษาที่ใหม่กว่าเมื่อเทียบกับอีกสองภาษา

นอกจากนี้ ตัวแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยได้คงและภาษาไทยสุโขทัยที่ปรากฏใช้คู่ชานานกับคำนามเนื้อหา (lexical noun) ยัง “น่าจะ” สะท้อนให้เห็นลักษณะของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่คำเนื้อหาพัฒนากลายเป็นหน่วยทางไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่แปลงฐานศัพท์ให้เป็นคำนาม (น.7)

สรุปได้ว่า ผลการศึกษาการแปลงเป็นนามวลีในแง่ของ '*การแปร*' ของการใช้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ทำให้เห็นว่า นามวลีแปลงทั้งสองรูปแบบมีบทบาทสำคัญและถูกนำไปใช้อย่างไรบ้างในแต่ละประเภทของการใช้ภาษา (genre) และที่สำคัญคือ ปริมาณการใช้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* แตกต่างกันวัจนลีลาและทำเนียบภาษาในแต่ละประเภทของงานเขียน ข้อค้นพบนี้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลต่อไป (ดูบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย)

2.3.2.3 ผลงานที่เกี่ยวกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในแง่ของ '*พัฒนาการ*'

ในประเด็นด้านกำเนิดและพัฒนาการของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยนั้น มีทั้งที่ถูกกล่าวถึงจากการสังเกตจากการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2537, วิไลศักดิ์ กิ่งคำ 2550, Diller 2001) และจากข้อค้นพบจากการศึกษาด้วยวิธีข้ามสมัย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537, Prasithrathsint 1997)

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2537: 47) กล่าวถึงการแปลงเป็นนามวลี โดยการใช้ *การ* และ *การที่* เปลี่ยนฐานะประโยคเป็นนามวลี เพื่อทำหน้าที่อย่างนามวลีเช่นเป็นประธานหรือกรรมในประโยค เช่น ประโยค *เขาเป็นคนตรงต่อเวลา* ถูกลดฐานะเป็นนามวลี *การตรงต่อเวลาของเขา* หรือ *การที่เขาเป็นคนตรงต่อเวลา* ฯ

วิไลวรรณอธิบายว่า ลักษณะที่กล่าวมานี้เป็น “ลักษณะใหม่” ในภาษาไทย เพราะก่อนที่ประโยคจะถูกเปลี่ยนฐานะเป็นนามวลี ประโยคสื่อความว่า “ใครทำอะไร” ซึ่งกล่าวถึง “บุคคล” และ

“กริยาที่บุคคลกระทำ” แต่การเปลี่ยนประโยคให้เป็นนามวลี การสื่อความหมายในลักษณะว่า “ใคร” “ทำอะไร” จะกลายเป็นการเน้นที่ “การกระทำ” ซึ่งมีความหมายเชิงนามธรรมมากกว่า โดยลักษณะนี้เองที่ “พาไปสู่ปรากฏการณ์ใหม่ในการสื่อความหมายในภาษาไทย” เพราะนามวลีที่เป็นประธานหรือกรรมที่มีความหมายเป็นนามธรรมมากกว่าเดิมจากการเปลี่ยนฐานะประโยคให้เป็นนามวลี ไม่ได้อ้างอิงถึงสิ่งที่มีอยู่แล้วในโลก แต่เป็น “ความหมายที่เกิดจากการใช้กฎไวยากรณ์”

ลักษณะที่วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2537) อธิบายข้างต้นนี้ สอดคล้องกับข้อสังเกตของมอเรฟ (Morev 2005) จากการสำรวจเอกสารตัวเขียนโบราณภาษาไทยและพบว่า ภาษาไทยยุคก่อนนอกจากคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาซึ่งปรากฏเป็นจำนวนมากแล้ว คำส่วนใหญ่จะเป็นคำนามเชิงรูปธรรม (concrete noun)

เช่นเดียวกับอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithratsint 2007: 6-7) ที่พบว่า ภาษาในสมัยสุโขทัยมักใช้วิธีการพูดด้วยคำกริยาแบบตรงไปตรงมา เช่น *ได้ลู่ขบดได้ทุกข์, รู้ปราณีแก่ไพร่ฟ้า* หรือ *สั่งสอนคนทั้งหลายให้รู้ละอาย รู้กลัวบาปกลัวผิด* ซึ่งคำที่ขีดเส้นใต้เหล่านี้ ถ้าเทียบกับภาษาปัจจุบัน นิยมใช้เป็นนามวลีแปลง (nominalized noun phrase/nominalization) เช่น *ความสุข ความทุกข์* หรือ (*รู้จัก*) *ความละอาย (รู้จักกลัว)ความผิด* เป็นต้น ดังนั้น การแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* นี้ จึงน่าจะเป็นลักษณะใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในภาษาไทย

ประเด็นที่กล่าวข้างต้นนี้ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2550: 224) สันนิษฐานว่า การใช้ *การ* และ *ความ* นี้ น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากภาษาต่างประเทศ เพราะในสมัยรัชกาลที่ 3 ยังไม่ปรากฏการใช้นามวลีในลักษณะนี้ จึงเป็นไปได้ว่า รัชกาลที่ 4 เป็นผู้ริเริ่มการทำให้เป็นนามด้วยการเติม *การ* และ *ความ* เพื่อแทนคำต่างประเทศที่สื่อความหมายเชิงนามธรรมมากกว่าการใช้คำกริยาหรืออธิบายด้วยประโยค เพราะพบการใช้ *การ* และ *ความ* ที่ใช้เป็นคำซ้อนที่มีการซ้ำคำ *การ* และ *ความ* จำนวนมากในพระราชหัตถเลขาฯ เช่น *การใช้การตาย การต้นการปลาย การบ้านการเมือง การเหี้ยการเรือน ความใช้ ความตาย ความเจ็บความไข้ ความโจรความผู้ร้าย ความชอบความดี ความดีความเจริญ ความมีความ เป็น ความสัตย์ความจริง ความสุขความเจริญ* เป็นต้น

การ และ *ความ* ที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในการแปลงหน่วยฐานทั้งคำและอนุประโยคให้เป็นนามวลีนี้ ดิลเลอร์ (Diller 2001: 140-2) ที่กล่าวว่า เป็นกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนของคำที่ผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในลักษณะที่ “ก้าวหน้าไปมาก” (*advanced cases of grammaticalization*) เมื่อเทียบกับคำ “ชายขอบ” (borderline) อื่นๆ ที่ทำหน้าที่คล้ายกัน เช่น *ข้อ* ใน *ข้อสอบ, ข้อตกลง* หรือ *คำ* ใน *คำถาม, คำตอบ* ซึ่งเป็นดิลเลอร์จัดให้เป็นการแปลงคำเชิงโครงสร้าง/เชิงความหมาย (syntactic/semantic derivation) โดยยังไม่จัดเป็นกรณีของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

อย่างไรก็ดี ประเด็นเรื่องกำเนิดและพัฒนาการของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยมีความกระจ่างชัดมากยิ่งขึ้นจากผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537, Prasithratsint 1997) ซึ่งได้

ทำการศึกษากำเนิดและพัฒนาการของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้วยวิธีการข้ามสมัย (diachronic study) โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปี พ.ศ.2535

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) พบรูปแบบการแปลงเป็นนามวลี 8 ประเภท โดยแบ่งเป็น 2 รูปแบบหลัก โดยรูปแบบแรกเป็นการแปลงเป็นนามวลีประเภทนามธรรม มี 6 ประเภท ได้แก่ ประเภท *ความ, การ, ที่, ความที่, การที่* และ *ที่ว่า* ส่วนรูปแบบที่สองเป็นการแปลงเป็นนามวลีประเภทรูปธรรม มี 2 ประเภท ได้แก่ *ผู้* และ *ที่* โดยนามวลีแปลงประเภท *ความ* และ *ผู้* เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุด พบครั้งแรกในสมัยสุโขทัย (เช่น *ความสุข, ผู้ทุกข์*) *การ* และ *ที่* (๒)⁷ ในสมัยอยุธยา (เช่น *การรบศึกกำปั่น, ที่ไว้กระสุน, ที่ไว้ปืน*); และ *ที่* (๑)⁸, *ความที่* และ *การที่* ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (เช่น *...ก็หาทันคิดถึงความที่โกรธไม่, การที่จะเฝ้าควีน...*) ส่วนประเภทล่าสุด คือ *ที่ว่า* ที่พบครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์ ในปี พ.ศ.2455 (เช่น *ในการที่ว่าฉันได้เคยไปเที่ยวเมืองลาวมาแล้ว*) โดยนามวลีแปลงที่ปรากฏสมำเสมอทุกสมัยมี 5 ประเภท ได้แก่ *ความ, การ, ที่, การที่* และ *ผู้* รูปแบบเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นจากสมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน และพบการปรากฏเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัวในช่วงเวลารัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยเข้าสู่ยุค *การปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่* (modernization)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์อธิบายความสัมพันธ์ของการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่กับการเพิ่มขึ้นของรูปแบบและความถี่ในการใช้นามวลีแปลงว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 การปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยครั้งใหญ่ กล่าวคือ มีการเลิกระบบไพร่และทาส การปฏิรูปการปกครอง และที่สำคัญที่สุดคือการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งทำให้การศึกษาแพร่หลายไปสู่คนทั่วไป โดยในพระราชวังมีการส่งพระโอรสและพระธิดาตลอดจนผู้ที่เรียนเก่งไปศึกษาต่อในต่างประเทศ สำหรับคนที่อยู่ในประเทศก็นิยมเรียนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ทำให้ภาษาไทยสัมผัสกับภาษาอังกฤษ⁹ จากผู้พูดสองภาษา

นอกจากนั้น ในยุคนี้มีชาวต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยในตำแหน่งสำคัญมากมาย ทำให้ภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาสำคัญและมีอิทธิพลต่อภาษาไทยอย่างมาก และในสมัยนี้เอง ได้เกิดนิตยสารและหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเล่มแรก และวารสารทางวิชาการที่เป็นตีพิมพ์เป็นภาษาไทยมากขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงการแปลนวนิยายจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยก็เกิดขึ้นในสมัยนี้ด้วย ภาษาไทยจึงมีบทบาทใหม่โดยถูกนำมาใช้เขียนในทำเนียบภาษาต่างๆ และใช้ถ่ายทอดและแสดงออกความรู้ความคิดใหม่ๆ จากโลกตะวันตกเป็นภาษาไทย

7 ที่(๒) นี้ หมายถึง *ที่* ที่หมายถึง 'สถานที่' ซึ่งอมราจัดให้เป็นนามวลีแปลงแบบรูปธรรม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537: 23)

8 ที่(๑) นี้ หมายถึง *ที่* ตามด้วยกริยาวิเศษณ์หรือประโยค ซึ่งเป็นนามวลีแปลงแบบนามธรรม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537: 18)

9 ยูเรยล ไวน์ไรท์ (Weinreich, 1968: 1) บิดาแห่งการสัมผัสภาษา อธิบายถึง *การสัมผัสภาษา* (language contact) ไว้ว่า "ภาษา 2 ภาษาหรือมากกว่า จะกล่าวได้ 'สัมผัสกัน' เมื่อภาษาเหล่านั้นถูกใช้สลับกันโดยผู้พูดภาษา. ดังนั้นปัจเจกบุคคลผู้ใช้ภาษาจึงถือเป็นศูนย์กลางของการสัมผัส" ("... two or more languages will be said to be IN CONTACT if they are used alternately by the same persons. The language-using individuals are thus the locus of the contact.")

หากพิจารณาในแง่ของ *การแทรกแซงทางภาษา* (language interference) อาจมองได้ว่า การแปลจากภาษาอังกฤษ และการคิดแบบอังกฤษทำให้รูปแบบการใช้ภาษาไทยเปลี่ยนไป กระบวนการไม่ได้ถ่ายทอดอย่างตรงไปตรงมาจากภาษาอังกฤษเข้ามาในภาษาไทย นามวลีแปลงในภาษาไทยไม่ได้มีรูปแบบเหมือนกับภาษาอังกฤษ แต่ภาษาไทยได้ใช้การปรับหรือขยายรูปหรือคำที่เป็นทรัพยากรที่มีแล้วในภาษาไทยโดยพัฒนา *วิธีการพูด* (ways of talking) แบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบที่พบในภาษาอังกฤษ

ในประเด็นที่กล่าวข้างต้นนี้ เมื่อพิจารณาในส่วนของ *การ* และ *ความ* นั้น อมราอธิบายว่า ทั้ง *การ* และ *ความ* เป็นคำที่มีอยู่แล้วในภาษาไทยตั้งแต่สมัยอดีต แต่ได้เปลี่ยนแปลงผ่าน *กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์* (grammaticalization) โดยสูญเสียความหมายและคุณสมบัติดั้งเดิมของคำนาม เนื้อหาจนกลายเป็น *ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง* (nominalizer) ที่เป็นหน่วยคำเติมหน้าคำชนิดต่างๆ เพื่อแปลงให้เป็นคำนาม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537: 59, Prasithrathsint 1997: 181)

จากผลงานที่เกี่ยวข้องกับกำเนิดและพัฒนาการของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* สรุปได้ว่า นักภาษาศาสตร์เห็นพ้องต้องกันว่า การแปลงเป็นนามวลีเป็นกลวิธีทางภาษาที่เป็น “ลักษณะใหม่” ในภาษาไทย (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ 2537, วิไลศักดิ์ กิ่งคำ 2550, Diller 2001) ซึ่งยืนยันได้จากข้อค้นพบจากผลการศึกษากำเนิดและการแปลงเป็นนามวลีด้วยวิธีข้ามสมัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537, Prasithrathsint 1997) ซึ่งตอบคำถามในแง่ของ “เวลา” ว่าการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยในแต่ละรูปแบบเกิดขึ้น “เมื่อใด” (when?) และในแง่ของ “พัฒนาการ” ซึ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศไทยซึ่งเป็นปัจจัยที่ตอบคำถามว่า “เพราะเหตุใด” (why?) การแปลงเป็นนามวลีในรูปแบบต่างๆ จึงพัฒนาขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกล่าวถึง *การกลายเป็นคำไวยากรณ์* ของ *การ* และ *ความ* ที่จากคำเนื้อหามีหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง แต่ยังไม่มีการศึกษาด้วยวิธีข้ามสมัยที่แสดงหลักฐานเชิงพัฒนาการด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ว่าคำนามเนื้อหา *การ* และ *ความ* พัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ในฐานะตัวบ่งชี้นามวลีแปลงมา “อย่างไร” (how?) ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่เป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

2.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลผลงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ใน 3 หัวข้อหลัก นั่นคือการกลายเป็นคำไวยากรณ์ วากยสัมพันธ์ข้ามสมัย และการแปลงเป็นนามวลี

ผลการศึกษาระบบการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่มีรูปแบบและแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันในภาษาต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งแสดงให้เห็นนัยทั่วไปของการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ คำเนื้อหาหรือคำที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อยมีแนวโน้มจะพัฒนาไปสู่เป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์หรือมีไวยากรณ์มากขึ้น นัยทั่วไปของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาต่างๆ ทั่วโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังทำให้การกลายเป็นไวยากรณ์มีสถานะเป็น “ทฤษฎี” ที่สามารถใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ปรากฏการณ์นี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ทั้งนี้ แม้การกลายเป็นคำไวยากรณ์จะสามารถศึกษาด้วยวิธีเฉพาะสมัยโดยการเปรียบเทียบการใช้หรือหน้าที่ของรูปภาษาเดียวกัน และอนุมานเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์จากทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ก็ตาม แต่ผลงานเชิงประจักษ์และหลักการในเชิงทฤษฎีแสดงให้เห็นว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป และกินเวลา ซึ่งหลักฐานการเปลี่ยนแปลงจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากการศึกษาด้วยวิธีข้ามสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ซึ่งแสดงการใช้หรือหน้าที่ทางไวยากรณ์ของรูปภาษานั้นที่ปรากฏในแต่ละสมัย

ผลงานทั้งหมดเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยในภาษาไทยสะท้อนให้เห็นลักษณะของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในแง่ที่คำเนื้อหาหรือคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อยู่แล้ว ค่อยๆ พัฒนาไปในระยะต่างๆ จนกลายเป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์หรือมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป นอกจากนี้ ผลงานเหล่านี้ ยังแสดงให้เห็นว่า ภาษาไม่ได้เปลี่ยนแปลงเองโดยปราศจากปัจจัยภายนอกนั้น คือ “ผู้ใช้” ภาษาซึ่งใช้ภาษามีแตกต่างกันออกไปตามพลวัตหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมในแต่ละช่วงเวลาด้วย ซึ่งประเด็นนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาแบ่งช่วงเวลาของเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ในสมัยต่างๆ ด้วย

ในส่วนการแปลงเป็นนามวลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้น ผลการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นนัยทั่วไปของการแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* ทั้งในมุมมองเฉพาะสมัยในแง่ของ ‘การสร้าง’ ‘การใช้’ และมุมมองข้ามสมัยในแง่ของ ‘พัฒนาการ’

ในแง่ของ ‘การสร้าง’ ยังมีความเห็นไม่ตรงกันว่า คำนามเกิดจากการเติม *การ* และ *ความ* หน้าคำต่างๆ เพื่อทำให้เป็นนามวลี เช่น *การเรียน ความดี* นี้ เกิดจากระบบการสร้างคำในลักษณะใด และจัดเป็นคำชนิดใด (คำประสม หรือคำประสาน) นอกจากนี้ ในแง่ของ ‘การสร้าง’ และ ‘การใช้’ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้น ผลการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ปรากฏกับหน่วยฐานที่ต่างกัน และสื่อความหมายต่างกันทั้งในด้านวากยสัมพันธ์และความหมาย แต่ยังไม่มีการเสนอเกณฑ์ที่ชัดเจนในการแยกความแตกต่างดังกล่าว งานวิจัยนี้ จึงมุ่งตอบคำถามในประเด็นเหล่านี้ด้วย ส่วนในแง่ของ ‘พัฒนาการ’ แม้จะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปจากการอนุมานในเชิงทฤษฎีได้ว่า *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเกิดจากระบบการกลายเป็นคำไวยากรณ์ แต่ยังไม่มีการศึกษาข้ามสมัยที่แสดงให้เห็นว่า *การ* และ *ความ* มีพัฒนาการด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์จากคำเนื้อหาที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงได้ “อย่างไร” ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นหลักที่งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นสองขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเก็บข้อมูล (ตอนที่ 3.1) และการวิเคราะห์ข้อมูล (ตอนที่ 3.2) ในขั้นตอนหลักทั้งสองขั้นนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

3.1 การเก็บข้อมูล

ในส่วนของขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการสำรวจเอกสารเบื้องต้น (3.1.1) เพื่อให้ทราบถึงปริมาณและประเภทของเอกสารในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงสำรวจแหล่ง (source) ที่จะเข้าถึงเอกสารเหล่านั้นด้วย จากนั้นนำข้อมูลจากการสำรวจมาแบ่งช่วงเวลาของเอกสารที่จะเก็บข้อมูล (3.1.2) ให้เหมาะสมกับปริมาณและประเภทของเอกสารที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา ตามด้วยการสุ่มเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูล (3.1.3) การจัดระเบียบ และการบันทึกข้อมูล (3.1.4) ให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมสำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ต่อไป

3.1.1 การสำรวจเอกสารเบื้องต้น

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการสำรวจเอกสารเบื้องต้น เพื่อให้ทราบถึงคร่าวๆ ว่าในแต่ละเวลามีปริมาณเอกสารมากน้อยเท่าใด และมีเอกสารประเภทใดบ้างในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงหาข้อมูลวิธีการที่จะเข้าถึงและแหล่งที่เก็บเอกสารเหล่านั้นด้วย โดยเริ่มจากการสำรวจรายชื่อเอกสารในงานวิจัยที่ใช้วิธีข้ามสมัยที่ผ่านมา เช่น ผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ (2551) และนันทชนัน เยาวพัฒน์ (2551) ฯลฯ หลังจากนั้นจึงนำรายชื่อเอกสารเหล่านั้นไปค้นหาจากอินเทอร์เน็ตและในฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดสถาบันต่างๆ เช่น สำนักหอสมุดแห่งชาติ สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

จากการสำรวจรายชื่อเอกสารในงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่าในงานวิจัยที่ผ่านมาใช้การแบ่งสมัยของเอกสารที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่ใช้การแบ่งสมัยตามสมัยทางประวัติศาสตร์แต่มีการปรับให้เข้ากับปริมาณข้อมูลที่ปรากฏในแต่ละสมัย เช่น รวมสมัยอยุธยาและธนบุรีเข้าด้วยกัน หรือไม่แยกระหว่างสมัยสุโขทัยและอยุธยา หรือมีการแยกย่อยละเอียดในสมัยรัตนโกสินทร์ แล้วแต่ความเห็นของผู้วิจัยแต่ละคน ผู้วิจัยเห็นว่าการแยกสมัยโดยใช้อิงกับสมัยทางประวัติศาสตร์ทำให้ระยะเวลาในแต่ละช่วงแตกต่างกันมากไม่สอดคล้องกับปริมาณเอกสารที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา ในงานวิจัยขั้นนี้ ผู้วิจัยจึงแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลออกเป็นช่วงที่เท่ากันให้สอดคล้องกับปริมาณและประเภทของเอกสารที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลาดังซึ่งจะอธิบายรายละเอียดในหัวข้อที่ 3.1.2 ต่อไป

นอกจากการสำรวจรายชื่อและการแบ่งสมัยของเอกสารจากงานวิจัยที่ผ่านมาแล้ว ผู้วิจัยยังได้สืบค้นแหล่งที่จะเข้าถึงเอกสารเหล่านั้นด้วย ผู้วิจัยพบว่าเอกสารโบราณ¹ และเอกสารเก่าบางรายการ สามารถเข้าถึงได้จากอินเทอร์เน็ต เช่น เอกสารประเภทจารึกและบันทึกตัวเขียนสามารถเข้าถึงได้จาก *ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย* ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2549) ซึ่งมีการปรับข้อมูลบางรายการให้เป็นสมัยปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดอายุจารึกหรือการทำเชิงอรรถอธิบายความเนื้อหาหรือชื่อเฉพาะที่ปรากฏในข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านยุคปัจจุบันที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญภาษาโบราณเข้าใจมากขึ้น หรือ *กฎหมายตราสามดวง* ซึ่งถูกแปลงเป็นข้อมูลดิจิทัลอยู่ในฐานข้อมูลออนไลน์ *ดัชนีค้นคำกฎหมายตราสามดวง (Thai Database of Three Seals Law)* ของมหาวิทยาลัยเกียวโต (Center for Integrated Area Studies 2008) และฐานข้อมูล *หนังสือเก่าชาวสยาม (Siam Rare Books)* ของ ซึ่งรวบรวมเอกสารเก่าบางรายการ เช่น *วชิรญาณวิเศษ สยามสมัย* และ *หนังสือพิมพ์ไทยสยาม* ไว้ในรูปแบบของเอกสารออนไลน์

นอกจากนี้ หนังสือเก่าจำนวนมากยังสามารถสืบค้นในรูปแบบของเอกสารดิจิทัลจากฐานข้อมูลของศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในรูปแบบเอกสารพีดีเอฟจากฐานข้อมูลสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสารเบื้องต้นเหล่านี้ ผู้วิจัยนำไปพิจารณาในการแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลต่อไป

3.1.2 การแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ผู้วิจัยเห็นว่าการแยกสมัยโดยใช้อิงกับสมัยทางประวัติศาสตร์ทำให้ระยะเวลาในแต่ละช่วงแตกต่างกันมากไม่สอดคล้องกับปริมาณเอกสารที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลออกเป็นช่วงที่เท่ากันให้สอดคล้องกับปริมาณและประเภทของเอกสารที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา ผู้วิจัยแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลออกเป็น 22 ช่วงเวลา โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ ช่วงแรกแบ่งช่วงเวลาแบบศตวรรษ คือ 100 ปี ประกอบด้วย ช่วงศตวรรษ²ที่ 19-24 รวม 6 ช่วงเวลา และ ช่วงที่สองแบบทศวรรษ คือ 10 ปี ประกอบด้วย ช่วงทศวรรษที่ 2410-2560 รวม 12 ช่วงเวลา

ในช่วงแรกซึ่งแบ่งช่วงเวลาแบบศตวรรษนั้น ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 (พ.ศ. 1801-1900) จนถึงศตวรรษที่ 24 (พ.ศ. 2301-2400) รวม 6 ช่วงเวลา เหตุผลที่เริ่มต้นที่ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากเป็นสมัยที่พบเอกสารชิ้นแรกที่บันทึกเป็นภาษาไทยด้วยอักษรไทย นั่นคือ *ศิลาจารึกพ่อขุน*

1 เอกสารโบราณ หมายถึง “หลักฐานที่เป็นภาษาและตัวหนังสือแต่เก่าก่อน ซึ่งสำเร็จด้วยหัตถกรรม” ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ จารึก, คัมภีร์โบราณ และหนังสือสมุดไทยและอื่นๆ (สำนักหอสมุดแห่งชาติ 2548)

2 ศตวรรษ และ ทศวรรษ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง พุทธศตวรรษ และ พุทธศตวรรษ เนื่องจากผู้วิจัยใช้การอ้างอิงแบบพุทธศักราช ไม่ใช้การอ้างอิงเป็นศักราชแบบสากลซึ่งเป็นการอ้างอิงตาม คริสต์ศักราช ทั้งนี้เนื่องจากการอ้างอิงแบบพุทธศักราชเป็นการอ้างอิงศักราชที่ใช้เป็นมาตรฐานในประเทศไทย และสะดวกในการสืบค้นและคัดเลือกเอกสารภาษาไทยในฐานข้อมูลต่างๆ ซึ่งมักระบุเวลาของเอกสารเป็นปีพุทธศักราช หรือหากเป็นการอ้างอิงศักราชแบบอื่นๆ เช่น จุลศักราชรัตนโกสินทร์ศก ฯ ก็มีมักจะถูกเทียบและระบุไว้เป็นพุทธศักราช

รามคำแหง พุทธศักราช 1835 ส่วนเหตุผลที่เก็บข้อมูลในช่วงเวลานี้แบบศตวรรษ เนื่องจากช่วงศตวรรษที่ 19-24 ซึ่งตรงกับสมัยทางประวัติศาสตร์คือ สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวนเอกสารประเภทร้อยแก้วที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลนั้นมีไม่มากนัก อีกทั้งภาษาในช่วงนี้มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับช่วงที่สอง

สำหรับช่วงที่สองที่ใช้การแบ่งช่วงเวลาแบบทศวรรษ นั่นคือ ช่วงศตวรรษที่ 25 (พ.ศ.2401-2500) ซึ่งตรงกับสมัยทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นไป ในสมัยนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษา (ปรีชา ช่างขวัญยืน 2515: 8, เทพิจรัสจรงค์เกียรติ 2543: 20-1) และปริมาณเอกสารประเภทร้อยแก้วอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการนำเครื่องพิมพ์เครื่องแรกเข้าสู่ประเทศไทย ในปี พ.ศ.2348 โดยนายแดเนียล บีช แบริดลีย์ (Daniel Beach Bradley) หรือที่คนไทยรู้จักกันในนามหมอบรัดเลย์ หมอสอนศาสนาชาวอเมริกันเพื่อพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ และยังพิมพ์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เผยแพร่ให้กับชาวไทยอีกด้วย (Synmananda 1973 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537: 47)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537: 47-8) อธิบายว่า การเริ่มมีเครื่องพิมพ์และเทคโนโลยีการพิมพ์นี้เองถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของสังคมไทยจากสังคมไม่รู้หนังสือไปเป็นสังคมรู้หนังสือ (literate society) การพิมพ์ทำให้การเผยแพร่ความรู้ไปสู่สาธารณชนสามารถทำได้ในวงกว้างและรวดเร็วขึ้น ทำให้ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เป็นสิ่งที่มหาชนเข้าถึงได้ ภาษาซึ่งเป็นสื่อที่จะนำความรู้ไปถึงประชาชนก็ได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีการพิมพ์เช่นกัน

ในสมัยรัชกาลที่ 4 นี้เองนับเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ภาษาอังกฤษเริ่มมีบทบาทในสังคมไทยจากการเปิดประตูสู่โลกตะวันตกในหลายๆ ด้าน มีการพิมพ์หนังสือพิมพ์และวารสารภาษาอังกฤษ การซื้อขายลิขสิทธิ์ และการพิมพ์วรรณกรรม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ภาษาไทยเริ่มสัมผัสกับภาษาอังกฤษและเริ่มพัฒนาการการเขียนสมัยใหม่ขึ้น และส่งผลให้ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ดังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอนหนึ่งใน *พระราชวิจารณ์เรื่องจดหมายเหตุกรมหลวงนรินทรเทวี* ว่า "ภาษาในสมัยรัชกาลที่ 4 เปลี่ยนจากภาษาใน 3 รัชกาลก่อนมาก" (กรมศิลปากร 2503: 62)

การเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่กล่าวข้างต้น เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในสมัยต่อมา ด้วยเหตุผลด้านจำนวนเอกสารและพลวัตทางภาษาที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงแบ่งช่วงเวลาช่วงที่สองแบบทศวรรษ โดยเริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 25 ซึ่งประกอบด้วยทศวรรษที่ 2410 (พ.ศ.2401-2410) ถึงทศวรรษที่ 2500 (พ.ศ.2501-2500) จนถึงในกลางศตวรรษที่ 26 ซึ่งประกอบด้วยทศวรรษที่ 2510 (พ.ศ.2501-2510) ถึงกลางทศวรรษที่ 2560 (พ.ศ.2551-2555) ซึ่งเป็นสมัยปัจจุบัน รวม 16 ช่วงเวลา โดยรายละเอียดของการแบ่งเวลาที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3.1 ซึ่งผู้วิจัยได้ระบุขนาดของข้อมูลที่

สุ่มเก็บโดยประมาณ (หน่วยเป็นคำ) ในแต่ละช่วงเวลา และประเภทของเอกสารที่ใช้ในการสุ่มเก็บข้อมูลที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลา ไว้ในตารางที่ 3.1 ด้วย (รายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของเอกสารจะกล่าวถึงในหัวข้อที่ 3.1.3 และการสุ่มเก็บข้อมูลในหัวข้อ 3.1.4 ต่อไป)

ตารางที่ 3.1 การแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับการสุ่มเก็บข้อมูล

ช่วงเวลา	สมัยทางประวัติศาสตร์	ศตวรรษ	พุทธศักราช	จำนวนข้อมูลที่สุ่ม (คำ) (โดยประมาณ)	ประเภทของเอกสาร ที่สุ่มเก็บข้อมูล	
1	สุโขทัย	19	1801-1900	30,000	จารึก	
2	สุโขทัย	20	1901-2000	30,000	จารึก	
3	สุโขทัย	21	2001-2100	30,000	จารึก	
4	อยุธยา	22	2101-2200	30,000	จารึก	
5	อยุธยา	23	2201-2300	30,000	เอกสารตัวเขียน	
6	ธนบุรี - ร.3	24	2301-2400	30,000	เอกสารตัวเขียน	
7 - 17		25	2401-2500	200,000		
		- ทศวรรษ				
7	ร.4	2410	2401-2410	20,000	สิ่งพิมพ์	
8	ร.4	2420	2411-2420	20,000	สิ่งพิมพ์	
9	ร.5	2430	2421-2430	20,000	สิ่งพิมพ์	
10	ร.5	2440	2431-2440	20,000	สิ่งพิมพ์	
11	ร.5	2450	2441-2450	20,000	สิ่งพิมพ์	
12	ร.5 - ร.6	2460	2451-2460	20,000	สิ่งพิมพ์	
13	ร.6 - ร.7	2470	2461-2470	20,000	สิ่งพิมพ์	
14	ร.7 - ร.8	2480	2471-2480	20,000	สิ่งพิมพ์	
15	ร.8 - ร.9	2490	2481-2490	20,000	สิ่งพิมพ์	
16	ร.9	2500	2491-2500	20,000	สิ่งพิมพ์	
17 - 22	ร.9	26	2501-2600*	200,000		
		- ทศวรรษ				สิ่งพิมพ์
17	ร.9	2510	2501-2510	35,000	สิ่งพิมพ์	
18	ร.9	2520	2511-2520	35,000	สิ่งพิมพ์	
19	ร.9	2530	2521-2530	35,000	สิ่งพิมพ์	
20	ร.9	2540	2531-2540	35,000	คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ	
21	ร.9	2550	2541-2550	35,000	คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ	
22	ร.9	2560	2551-2555	35,000	คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ	

หมายเหตุ: *เก็บข้อมูลถึง พ.ศ.2555

3.1.3 การคัดเลือกเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูล

หลังจากแบ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการคัดเลือกเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อยสองขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับทุกช่วงเวลา และกำหนดวิธีการสุ่มเลือกเอกสารสำหรับบางช่วงเวลา เอกสารที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดมีจำนวนมาก รายชื่อของเอกสารทั้งหมดใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก.

3.1.3.1 การกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่จะเก็บข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยขั้นนี้ใช้แนวทางการศึกษาแบบข้ามสมัย (diachronic approach) ดังนั้น การคัดเลือกเอกสารและการสืบค้นข้อมูลเพื่อระยะเวลาที่แน่นอนของการบันทึกเอกสารแต่ละชั้นที่จะนำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลจึงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์จะต้องเป็นตัวแทนและสะท้อนการใช้ภาษาในแต่ละช่วงเวลา การระบุช่วงเวลาของเอกสารคลาดเคลื่อนมากอาจทำให้เกิดการล้าสมัยของข้อมูลซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลการวิเคราะห์การใช้ภาษาในแต่ละช่วงเวลาและส่งผลกระทบต่อเนื้อต่อการใช้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของภาษาได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสารที่จะเก็บข้อมูล เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้คัดเลือกเอกสารทุกประเภทในทุกช่วงเวลา คือ เอกสารที่นำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลเป็นเอกสารประเภทร้อยแก้ว (ก) ที่ต้นฉบับบันทึกเป็นภาษาไทย (ข) โดยเป็นเอกสารที่ต้นฉบับสามารถอ่านออกได้ชัดเจน (legible) (ค) และสามารถระบุเวลาของเอกสารได้แน่นอนว่าเป็นเอกสารที่บันทึกขึ้นเมื่อใด (ง) โดยเกณฑ์ทั้งหมดที่กล่าวมามีรายละเอียดดังนี้

(ก) เป็นเอกสารประเภทร้อยแก้ว

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลภาษาที่เป็นร้อยแก้วเท่านั้น เนื่องจากภาษาที่เป็นร้อยกรองนอกจากจะแตกต่างกันตามวจนลีลาของผู้ประพันธ์แต่ละคนแล้ว ภาษาร้อยกรองยังแตกต่างกันในเรื่องฉันทลักษณ์ซึ่งเป็นข้อบังคับด้านจำนวนพยางค์ คำ และเสียง อีกทั้งลำดับคำ (word order) มีตำแหน่งไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับวจนลีลาของผู้ประพันธ์และข้อบังคับด้านฉันทลักษณ์เพื่อให้ลงสัมผัสหรือเสียงที่ตรงตามแบบแผนของคำประพันธ์แต่ละประเภท ภาษาร้อยกรองจึงมีการแปรตามวจนลีลามากกว่าภาษาร้อยแก้ว ดังนั้นในงานวิจัยขั้นนี้จึงไม่ใช้ภาษากรอนเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

นอกจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เกณฑ์ข้อนี้ยังใช้ในการคัดเลือกข้อมูลสำหรับเอกสารที่แต่งเป็นทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองในเอกสารชิ้นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น *ปุมราชธรรม* ซึ่งเป็นเอกสารมีทั้งหมด 3 ตอน ตอนที่ 1 และ 2 เป็นร้อยแก้ว ส่วนตอนที่ 3 แต่งเป็นร้อย หรือ *จดหมายเหตุหม่อมราชวงศ์* ซึ่งตอนแรกแต่งเป็นนิราศที่มีชื่อว่า *นิราศลอนดอน* ส่วนที่สองแต่งเป็นร้อยแก้วในลักษณะบันทึก หากเป็นเอกสารที่แต่งเป็นทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองในชิ้นเดียวกันตามที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยเลือกเฉพาะข้อมูลในส่วนที่เป็นร้อยแก้วเท่านั้น

(ข) เป็นเอกสารที่ต้นฉบับบันทึกเป็นภาษาไทย

สำหรับเอกสารที่นำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะเอกสารที่ต้นฉบับบันทึกเป็นภาษาไทยเท่านั้น เกณฑ์ข้อนี้ใช้คัดเลือกเอกสารที่ต้นฉบับมีการบันทึกไว้เป็นภาษาไทยและมีภาษาอื่นๆ ปนอยู่ในเอกสารนั้นด้วย เช่น เอกสารประเภทจารึกหรือคัมภีร์โบราณที่มีการบันทึกปนภาษา เช่น ภาษาไทยปนกับภาษาบาลีและสันสกฤต ภาษาเขมร หรือภาษามอญ เป็นต้น รวมถึงเอกสารแปลที่ต้นฉบับบันทึกเป็นภาษาต่างประเทศและถูกแปลเป็นภาษาไทยในภายหลัง เช่น จดหมายเหตุหรือพงศาวดาร ที่ต้นฉบับบันทึกเป็นภาษาต่างประเทศโดยชาวต่างชาติที่เป็นพ่อค้า บาทหลวง หรือข้าราชการที่เข้ามาติดต่อกับประเทศไทยในสมัยต่างๆ

เอกสารที่ผู้วิจัยพบว่าบางชิ้นต้นฉบับของเอกสารมีการบันทึกปนภาษาคือเอกสารประเภทจารึกซึ่งเป็นลักษณะของเอกสารที่ปรากฏในช่วงศตวรรษที่ 19-23 โดยวัสดุที่จารึกมีทั้งที่เป็นหิน โลหะ ไม้ และใบลาน ปรากฏในรูปของศิลาจารึก จารึกที่ฐานพระพุทธรูป จารึกบนเหรียญกษาปณ์ จารึกบนบานประตู คัมภีร์ใบลาน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี จารึกเหล่านี้บางชิ้นมีข้อความจารึกทั้งภาษาไทยและภาษาอื่นปนอยู่ด้วย ในกรณีนี้ ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะหลัก ด้าน หรือบรรทัดที่จารึกเป็นภาษาไทยเท่านั้น ตัวอย่างเช่น *ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง* (ศตวรรษที่ 20) มีทั้งหลักที่เป็นภาษาเขมร ภาษาบาลี และภาษาไทย หรือ *ศิลาจารึกเจดีย์น้อย* (ศตวรรษที่ 20-21) ซึ่งด้านที่ 1 บรรทัดที่ 1-29 และด้านที่ 2 บรรทัดที่ 1-25 จารึกเป็นภาษาไทยด้วยอักษรไทยสุโขทัย ส่วนด้านที่ 2 บรรทัดที่ 26-28 จารึกเป็นภาษาสันสกฤตด้วยอักษรขอมสุโขทัย ในกรณีที่ยกตัวอย่างมานี้ ผู้วิจัยเลือกเก็บเฉพาะข้อมูลที่บันทึกเป็นภาษาไทยเท่านั้น

อนึ่ง ข้อความจารึกที่บันทึกเป็นภาษาไทยที่พบทั้งหมด อาจจารึกด้วยอักษรไทยแบบต่างๆ ได้แก่ อักษรไทยสุโขทัย และอักษรซึ่งพัฒนามาจากอักษรไทยสุโขทัย เช่น อักษรฝักขาม อักษรธรรม อักษรไทยน้อย อักษรไทยอยุธยา และอักษรไทยรัตนโกสินทร์ จารึกที่บันทึกด้วยอักษรเหล่านี้จัดเป็นจารึก“ภาษาไทย”ทั้งสิ้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาใช้เป็นข้อมูลทั้งหมด

สำหรับเอกสารประเภทจารึกนี้ ผู้วิจัยสืบค้นจากเว็บไซต์ *ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย* (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) 2549) ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมคำจารึกและข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับจารึก เช่น หลักฐานและการวินิจฉัยสมัยของจารึก คำแปลเป็นอักษรวิธีภาษาไทยปัจจุบัน และเชิงอรรถอธิบายเนื้อหาหรือชื่อเฉพาะที่ปรากฏในจารึก เพื่อช่วยให้ผู้อ่านในปัจจุบันที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาโบราณและประวัติศาสตร์เข้าใจเนื้อความได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับการสืบค้นเริ่มจากบนเว็บไซต์ *ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย* ภายใต้วลี “ค้นหาจารึกจาก” ผู้วิจัยเลือกตัวเลือก (option) “ภาษา” และเลือกตัวเลือก “ไทย” เพื่อค้นหาจารึกที่บันทึก

เป็นภาษาไทย ในจำนวนนี้ ผู้วิจัยได้คัดจารึกที่เป็นร้อยกรอง (เกณฑ์ข้อ (ก)), จารึกที่ชำรุดมากจนไม่สามารถอ่านจับใจความได้ (เกณฑ์ข้อ (ค)) และจารึกที่ไม่สามารถระบุศักราชหรือช่วงสมัยของจารึกได้แน่นอน (เกณฑ์ข้อ (ง)) ซึ่งไม่ตรงตามเกณฑ์ออก

นอกจากเกณฑ์ข้อ (ข) จะใช้คัดเลือกเอกสารประเภทจารึกที่มีการบันทึกบนภาษาแล้ว เกณฑ์ข้อนี้ยังใช้ในการแยกเอกสารประเภทพงศาวดารและจดหมายเหตุบางฉบับที่ต้นฉบับเป็นภาษาอื่นซึ่งบันทึกโดยชาวต่างชาติ และมีการแปลเป็นภาษาไทยขึ้นภายหลังซึ่งมักจะถูกรวมไว้กับเอกสารที่ต้นฉบับบันทึกเป็นภาษาไทยที่อยู่ในสมัยเดียวกัน ตัวอย่างเช่น จดหมายเหตุว่าด้วยทูตสยามออกไปเจริญทางพระราชไมตรีกับกรุงโรม เฝ้าไปปโปโนเซนต์ที่ ๑๑ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม จุลศักราช ๑๗๕๗ (พ.ศ.2231) ซึ่งถูกรวบรวมไว้ใน *ประชุมจดหมายเหตุ สมัยอยุธยา ภาค ๑* (คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี 2510)

ผู้วิจัยตรวจสอบพบว่า ต้นฉบับเอกสารชิ้นนี้เป็นภาษาอิตาเลียน และถูกแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยพระราชสารสาสน์พลชั้น (G. E. Gerini) ชาวอิตาเลียนที่เข้ามารับราชการในประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ศรัณย์ ทองปาน 2548) หรือ *จดหมายเหตุคำให้การชาวกรุงเก่า* ซึ่งเป็นบันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยาช่วงก่อตั้งอาณาจักรจนกระทั่งเสียกรุงแก่พม่าในปี พ.ศ. 2310 ซึ่งต้นฉบับเป็นภาษาพม่า และถูกแปลเป็นภาษาไทยเสร็จในปี พ.ศ. 2455 โดยโรงพิมพ์ของนายแซมมวล เจ. สมิต (หมอสมิธ) เป็นต้น เอกสารลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยไม่นำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลเนื่องจากต้นฉบับไม่ได้บันทึกเป็นภาษาไทย

นอกจากจารึกและเอกสารที่บันทึกด้วยการเขียนประเภทพงศาวดารและจดหมายเหตุที่กล่าวข้างต้น ในส่วนของเอกสารประเภทอื่นในสมัยหลัง ตั้งแต่ศตวรรษที่ 24 เป็นต้นมา ผู้วิจัยไม่มีปัญหาในการคัดเลือกเอกสารที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทย เนื่องจากเอกสารที่ต้นฉบับเป็นภาษาไทยมีจำนวนมาก และเกือบทั้งหมดเป็นสิ่งพิมพ์จึงสามารถสืบค้นและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารได้จากหน้าปกในของหนังสือซึ่งให้ข้อมูลเชิงบรรณานุกรม เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อแต่ง ปีที่พิมพ์ ฯลฯ หรือจากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุดต่างๆ และจากอินเทอร์เน็ต

(ค) เป็นเอกสารที่สามารถอ่านออกได้ชัดเจน

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิเคราะห์ภาษาในระดับหน่วยคำและวากยสัมพันธ์ กล่าวคือหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ในงานวิจัยชิ้นนี้ นั่นคือ *การ* และ *ความ* อาจปรากฏร่วมกับหน่วยภาษาในระดับหน่วยคำ คำ วลี หรือประโยค ข้อมูลที่รวบรวมเพื่อการวิเคราะห์จึงไม่จำกัดอยู่แค่ระดับประโยคเท่านั้น ดังนั้น เอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลบางประเภท เช่น เอกสารประเภทจารึก แม้จะมีบางส่วนชำรุด แต่ยังคงมีข้อความจารึกบางส่วนที่สามารถอ่านได้ในระดับคำ วลี หรือประโยค ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแหล่งข้อมูลทั้งหมด เกณฑ์ข้อนี้จึงมีความแตกต่างออกไปในงานวิจัยที่เป็นการวิเคราะห์ใน

ระดับประโยคและในระดับสัมพันธ์สาร (discourse) เช่น การวิเคราะห์พัฒนาการและพหุหน้าที่ของคำ ว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ของนั้ทซ์ชนัน เยาวพัฒน์ (2551) ที่เอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต้องมีความสมบูรณ์ในระดับข้อความต่อเนื่อง (text) ดังนั้นในส่วนของจารึกที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลจึงจำกัดอยู่เฉพาะจารึกที่เป็นศิลาจารึกเท่านั้น เนื่องจากข้อความบนจารึกส่วนใหญ่เป็นข้อความต่อเนื่องและค่อนข้างสมบูรณ์กว่าจารึกบนวัสดุอื่น เช่น จารึกบนบานประตูไม้ ฐานพระพุทธรูป หรือบนเหรียญกษาปณ์ ซึ่งข้อความจารึกส่วนใหญ่อยู่ในรูปวลีหรือประโยค

(ง) เป็นเอกสารที่สามารถระบุเวลาของเอกสารได้แน่ชัด

ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า การระบุเวลาของเอกสารที่ถูกต้องมีความสำคัญอย่างยิ่งในงานวิจัยที่ศึกษาภาษาตามแนวทางข้ามสมัย ทั้งนี้เนื่องจากการระบุเวลาของเอกสารที่ผิดหรือคลาดเคลื่อนจากเวลาที่แท้จริงมาก อาจทำให้ข้อมูลภาษาไม่สะท้อนการใช้ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละช่วงเวลาซึ่งอาจส่งผลต่อการวิเคราะห์การใช้ภาษาและต่อการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของภาษา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารที่นำมาใช้เป็นข้อมูลเฉพาะที่สามารถระบุเวลาของเอกสารได้แน่ชัดเท่านั้น กล่าวคือ เป็นเอกสารที่สามารถระบุศักราชหรือช่วงศักราชที่เอกสารถูกจารึกบันทึก หรือตีพิมพ์ไว้ชัดเจน การระบุเวลาของเอกสารมีความแตกต่างกันออกไปตามประเภทของเอกสารที่พบในแต่ละช่วงเวลา ได้แก่ เอกสารประเภทจารึก เอกสารประเภทหนังสือสมุดไทยและอื่นๆ และเอกสารประเภทสิ่งตีพิมพ์ โดยแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดวิธีการระบุเวลา ดังนี้

เอกสารประเภทแรกคือเอกสารประเภทจารึกซึ่งเป็นเอกสารที่ปรากฏในช่วงศตวรรษที่ 19-22 ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะจารึกที่สามารถระบุศักราชที่แน่ชัดที่จารึกนั้นถูกสร้างขึ้น โดยสืบค้นข้อมูลจาก *ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย* (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2549) ซึ่งให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับจารึกและคำวินิจฉัยการระบุศักราชของจารึกแต่ละชิ้นไว้ โดยทั่วไป นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีระบุเวลาของจารึก หรือที่เรียกว่า “การกำหนดอายุของจารึก” จากรูปแบบอักษรหรือข้อความที่ปรากฏในจารึก โดยจารึกบางชิ้นมีการระบุศักราชเป็นปีพุทธศักราชไว้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น *จารึกวัดช้างล้อม* คำจารึกบรรทัดที่ ๔ ระบุว่า “ศักราชแต่พระเจ้าเนียรพานได้พันเก้าร้อยยี่สิบเจ็ดปี...” ซึ่งหมายถึงปีพุทธศักราช 1927 จารึกบางชิ้นมีการระบุปีศักราชแบบอื่นที่ไม่ใช่พุทธศักราชซึ่งสามารถเทียบกลับมาเป็นปีพุทธศักราชได้ชัดเจน เช่น *จารึกนครชุม* ปรากฏข้อความในจารึกว่าได้จารึกเมื่อมหาศักราช 1279 ปีระกา ซึ่งสามารถเทียบเป็นปีพุทธศักราช 1900

อย่างไรก็ตาม จารึกบางชิ้นไม่มีข้อมูลเพียงพอที่ผู้เชี่ยวชาญสามารถระบุปีศักราชที่แน่นอนได้ทำได้เพียงระบุเป็นช่วงเวลากว้างๆ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น *จารึกกฎหมายลักษณะโจร* ซึ่งถูกระบุไว้ว่าเป็นจารึกในช่วงศตวรรษที่ 19-20 จากคำวินิจฉัยของศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2549) อธิบายเกี่ยวกับการสร้างศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรไว้ว่า

“๕ ศกฉลุ’ เลขตัวหน้าชำระ ยังเหลือเลขท้ายตัวเดียว คือเลข ๕ และในระหว่าง พ.ศ.๑๘๐๐ ถึง พ.ศ.๒๐๐๐ มีมหาศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข ๕ ซึ่งตรงกับปีฉลุอยู่ ๓ ครั้ง คือ

ปีฉลุ มหาศักราช ๑๒๓๕ จุลศักราช ๖๗๕ (พ.ศ.๑๘๕๖)

ปีฉลุ มหาศักราช ๑๒๙๕ จุลศักราช ๗๓๕ (พ.ศ.๑๙๑๖)

ปีฉลุ มหาศักราช ๑๓๕๕ จุลศักราช ๗๙๕ (พ.ศ.๑๙๗๖)

ดังนั้น การสร้างจารึกหลักนี้ควรจะอยู่ระหว่าง พ.ศ.๑๘๕๖ ถึง พ.ศ.๑๙๗๖”

ในกรณีข้างต้นนี้ ทำให้เกิดปัญหาว่าจะจัดให้จารึกนี้อยู่ในศตวรรษที่ 19 หรือ 20 ตามช่วงเวลา ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในข้อ 3.1.2 ผู้วิจัยแก้ปัญหามาโดยการหาค่ามัธยฐาน (median) ซึ่งเป็นค่าที่อยู่กึ่งกลางของข้อมูลเมื่อแบ่งข้อมูลที่เรียงลำดับออกเป็นสองส่วนเท่ากัน ในที่นี้ ปีพุทธศักราชที่เป็นช่วงเวลาของจารึกเรียงลำดับจากน้อยไปมากมาอยู่แล้ว (พ.ศ.1856-1976) ผู้วิจัยหาค่ามัธยฐานโดยนำตัวเลขปีพุทธศักราชที่น้อยที่สุดและมากที่สุดของช่วงข้อมูลมาบวกกันแล้วหารด้วยสอง $(1856+1976)/2 = 1916$ ซึ่งเป็นเลขปีพุทธศักราชที่เป็นค่าที่อยู่กึ่งกลางของข้อมูลที่แบ่งออกเป็นสองส่วนเท่ากัน ผู้วิจัยจึงจัดให้จารึกนี้เป็นเอกสารในช่วงศตวรรษที่ 20 (พ.ศ. 1901-2000)

การใช้ค่ามัธยฐานในการระบุเวลาของเอกสารที่อธิบายข้างต้นนี้ ผู้วิจัยใช้กับจารึกอื่นๆ ที่ระบุเวลาไว้เป็นช่วง เช่น สมัยรัชกาลของพระมหากษัตริย์ เช่น สมัยแผ่นดินพระมหารัชมหาราชที่ 1 หรือ สมัยทางประวัติศาสตร์ เช่น สมัยอยุธยาตอนปลาย เป็นต้น ช่วงศักราชของสมัยเหล่านี้มีระบุไว้แล้วตามข้อมูลเกี่ยวกับสมัยทางประวัติศาสตร์ของไทย

เอกสารประเภทที่สองคือเอกสารประเภทหนังสือสมุดไทยและอื่นๆ ซึ่งเป็นเอกสารที่ปรากฏในช่วงศตวรรษที่ 22-24 เอกสารกลุ่มนี้ ได้แก่ เอกสารที่บันทึกด้วยวิธีการเขียนลงบนวัสดุที่เป็นกระดาษประเภทต่างๆ ในรูปของบันทึกประจำวันและบันทึกการเดินทาง จดหมายเหตุซึ่งเป็นการรายงานหรือบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น พงศาวดารซึ่งเป็นบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศชาติหรือพระมหากษัตริย์ หมายรับสั่งซึ่งเป็นเอกสารบันทึกคำสั่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการพระราชพิธีเป็นการภายใน และใบบอกซึ่งเป็นหนังสือแจ้งราชการมาจากหัวเมือง เป็นต้น

เอกสารเหล่านี้ โดยทั่วไปจะลงวันที่บันทึกโดยผู้บันทึกไว้อย่างชัดเจน เช่น บันทึกประจำวันของพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน) ในระหว่างขณะที่พักอยู่ในเมืองแบรสท์ ประเทศฝรั่งเศส เมื่อครั้งเป็นราชทูตนำพระราชสาส์นในสมเด็จพระนารายณ์มหาราชไปถวายแด่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 มีการระบุวันเดือนปีที่บันทึกปรากฏในเอกสาร ซึ่งในส่วนที่พบ (68 แผ่นกระดาษฝรั่ง) บันทึกตั้งแต่พฤษภาคม ค.ศ. 1686 ถึง 8 สิงหาคม ค.ศ. 1686 (พ.ศ. 2229) ถึงวันพฤหัสบดี ค.ศ. 1686 (พ.ศ. 2229) รวมเวลาทั้งสิ้น 15 วัน หรือเอกสารประเภทหมายรับสั่ง ซึ่งเป็นประเภทของการเขียนที่ "จะต้องบอกวันเดือนปีก่อน แล้วจึงมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ เพื่อจะได้ให้ดำเนินการต่อไปตามระเบียบสมพระราชประสงค์" (คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ 2523:เชิงอรรถ (2) หน้า 6)

สำหรับเอกสารประเภทพงศาวดารและจดหมายเหตุซึ่งเป็นบันทึกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ ส่วนใหญ่มักจะเป็นการเขียนขึ้นในสมัยหลังเพื่อเล่าเหตุการณ์ในอดีต เช่น พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 ที่มีการใช้อ้างอิงกันในปัจจุบัน มักจะใช้ต้นฉบับของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ทิพากรวงศ์ 2555: 24) ซึ่งนิพนธ์ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 การระบุเวลาหรืออายุของเอกสารจึงต้องระบุจากศักราชที่เขียนเอกสาร ไม่ใช่ศักราชที่เกิดเหตุการณ์ตามที่บอกเล่าในเอกสาร ตัวอย่างเอกสารประเภทนี้ที่มีการระบุศักราชที่เขียนไว้ในเอกสาร ได้แก่ พงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ ซึ่งในเอกสารมีการระบุวันที่เขียนไว้ในเอกสารว่าเขียนเมื่อจุลศักราช 1042 ซึ่งเทียบได้กับปี พ.ศ. 2223 ตรงกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อีกทั้งต้นฉบับเขียนเป็นตัวจริงซึ่งเป็นตัวอักษรที่ใช้ในสมัยอยุธยาตอนปลาย (ตำรงเดชานุกาพ 2450: ๙), คณะทำงานโครงการวรรณกรรมอาเซียน 2539: 17) จึงจัดเป็นเอกสารสมัยศตวรรษที่ 23 (อยุธยาตอนปลาย) เป็นต้น

เอกสารประเภทสุดท้ายคือเอกสารประเภทสิ่งตีพิมพ์ซึ่งปรากฏในประเทศไทยในศตวรรษที่ 25 เป็นต้นมา เอกสารประเภทสิ่งตีพิมพ์นี้มีความหลากหลายในแง่ประเภทของงานเขียน (genre) เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร นวนิยาย สารคดี ตำราเรียน และประกาศ ฯลฯ เอกสารเหล่านี้มักจะระบุเวลาที่เขียนไว้อย่างชัดเจนไว้ในเอกสารจึงไม่มีปัญหาในการระบุเวลาของเอกสาร การระบุเวลาของเอกสารผู้วิจัยระบุจากศักราชที่เอกสารถูกเขียนขึ้นหรือพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก

ในกรณีที่เอกสารที่สามารถเข้าถึงได้ที่จะได้อ้างอิงเป็นเอกสารที่พิมพ์ซ้ำในภายหลัง ผู้วิจัยจะสืบค้นข้อมูลเพื่อให้ทราบแน่ชัดว่าเอกสารชิ้นนั้นตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อใด เพื่อให้เอกสารชิ้นนั้นเป็นสะท้อนการใช้ภาษาในช่วงเวลาที่ถูกต้องที่สุด ตัวอย่างเช่น นวนิยายเรื่อง *ข้างหลังภาพ* ของศรีบูรพา ฉบับที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้และใช้เก็บข้อมูลเป็นฉบับที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2548 โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า แต่เมื่อสืบค้นข้อมูลพบว่านวนิยายเรื่องนี้ตีพิมพ์ตอนแรกในหนังสือพิมพ์ประชาชาติ ฉบับวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2479 ต่อเนื่องจนจบบทที่ 12 ในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2480 เอกสารชิ้นนี้จึงจัดอยู่ในเอกสารทศวรรษที่ 2480 (พ.ศ.2471-2480) ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 3.1.2

3.1.3.2 การสุ่มเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูล

เอกสารที่ผ่านเกณฑ์ที่กล่าวมาในข้อ 3.1.3.1 มีจำนวนมากน้อยต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าในช่วงศตวรรษที่ 19-24 เอกสารเกือบทั้งหมดเป็นจารึกและตัวเขียนและมีปริมาณค่อนข้างน้อย ต่างจากในช่วงศตวรรษที่ 25-26 ที่เอกสารเกือบทั้งหมดเป็นสิ่งพิมพ์และมีปริมาณมาก ดังนั้นในช่วงศตวรรษที่ 19-24 ซึ่งเอกสารมีปริมาณค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์ในการเก็บข้อมูล ส่วนในช่วงศตวรรษที่ 25-26 ซึ่งเอกสารมีปริมาณมาก ผู้วิจัยใช้การสุ่มเลือกเอกสารเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้สุ่มเลือกอย่างเป็นระบบ โดยในช่วงทศวรรษที่ 2410-2530 ผู้วิจัยใช้การสุ่มเลือกเอกสารจากรายชื่อเอกสารที่รวบรวมได้ ช่วงเวลาละ 3 รายชื่อ 13

ช่วงเวลา รวม 39 รายชื่อ ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดวิธีการสุ่มต่อไปด้านล่างนี้ ส่วนในช่วงทศวรรษที่ 2540-2560 ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับช่วงศตวรรษที่ 25-26 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เอกสารมีจำนวนมากจึงต้องใช้การสุ่มเลือกเอกสารที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูล โดยในช่วงทศวรรษที่ 2410-2530 ซึ่งผู้วิจัยใช้การสุ่มเลือกเอกสารจากรายชื่อเอกสารที่รวบรวมได้นั้น ผู้วิจัยแบ่งเอกสารที่จะสุ่มออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ประเภทแรก ได้แก่ เอกสารประเภทหนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสาร และประเภทที่สองเป็นเอกสารประเภทหนังสือ

สำหรับเอกสารประเภทแรกซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสาร ผู้วิจัยได้ขอถ่ายสำเนารายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2387-2517 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4-9 และรายการหนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสารที่อยู่ในห้องสมุดคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2501-ปัจจุบัน

ผู้วิจัยจัดระเบียบรายชื่อเอกสารทั้งหมดเพื่อเตรียมการสุ่ม โดยจัดกลุ่มรายชื่อเอกสารทั้งหมดตามช่วงเวลาที่ได้แบ่งไว้ในข้อ 3.1.2 เรียงลำดับรายชื่อเอกสารในแต่ละกลุ่มช่วงเวลาตามลำดับอักษรและใส่หมายเลขกำกับลำดับรายชื่อที่เรียงลำดับเหล่านี้ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล จากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มโดยการจับฉลากหมายเลขที่เป็นตัวแทนรายชื่อเอกสารที่เรียงไว้ในไฟล์เอ็กเซล เพื่อนำฉลากหมายเลขที่จับได้ไปเทียบกับหมายเลขลำดับเอกสารที่อยู่ในรายการในไฟล์เอ็กเซล โดยทำการจับฉลากเลือกเอกสารเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มเวลาที่ละกลุ่มช่วงเวลา

ตัวอย่างเช่น ในไฟล์เอ็กเซล กลุ่มรายชื่อเอกสารในทศวรรษที่ 2420 มีเอกสาร 5 รายการ ซึ่งถูกเรียงตามลำดับตัวอักษรและใส่หมายเลขกำกับหน้ารายการไว้ ได้แก่ 1) *ข่าวราชการ* 2) *ดรุโณวาท* และ 3) *มิวเซียมหรือรัตนโกษา* 4) *ราชกิจจานุเบกษา* และ 5) *Siam Daily Advertiser* จากกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจับฉลากได้หมายเลข 2 จึงเลือก *ดรุโณวาท* เป็นเอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลในช่วงทศวรรษที่ 2420 หากรายชื่อเอกสารที่เลือกได้มีหลายฉบับ ผู้วิจัยจะจับฉลากปี พ.ศ. เดือน ฉบับ โดยใช้วิธีการเรียงลำดับก่อนหลัง เช่น *ดรุโณวาท* ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2417- 2418 ผู้วิจัยจับฉลากได้หมายเลข 1 จึงเลือก *ดรุโณวาท* ที่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2417 จากนั้นจึงจับฉลากหมายเลขฉบับต่อไป

ในกรณีที่มีรายชื่อมีจำนวนมากว่าหลักหน่วย ผู้วิจัยจะใช้การจับฉลากทีละหลักตามจำนวนตัวเลขที่มีในหลักนั้น เช่น เอกสารในทศวรรษที่ 247 มี 34 รายการ ผู้วิจัยจะจับฉลากโดยใช้หมายเลขสำหรับหลักสิบ 4 ฉลาก คือ 0, 1, 2, 3 และหลักหน่วย 5 ฉลาก คือ 0, 1, 2, 3, 4 ผู้วิจัยจับได้หมายเลข 3 ในหลักสิบ และ 0 ในหลักหน่วย จึงเลือกรายชื่อที่ 30 คือหนังสือพิมพ์ *สยามรีวิว* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวัน จึงต้องจับฉลากปี พ.ศ. เดือน และวัน ด้วยวิธีเดียวกันกับที่กล่าวมาข้างต้น วิธีการนี้จะช่วย

ประหยัดเวลาในการเขียนฉลากรายชื่อ และตัวเลขตามรายชื่อเอกสารหรือฉบับเอกสารทั้งหมด เนื่องจากสามารถใช้ฉลากชุดเดิมที่เป็นเลข 0-9 เพียง 10 ใบ สำหรับการสุ่มเอกสารในทุกกลุ่มช่วงเวลา

อนึ่ง ในส่วนประเภทหนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสารที่ผู้วิจัยสุ่มเลือกตามวิธีที่กล่าวข้างต้น นั้น ผู้วิจัยพบปัญหาเอกสารที่มีอายุเก่าแก่มากบางรายการที่จับฉลากได้ไม่สามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้ เนื่องจากไมโครฟิล์มที่ใช้ถ่ายบันทึกเอกสารเก่าเหล่านี้มีเชื้อราหรือขำรุดจึงไม่สามารถนำเข้าเครื่องอ่านได้ นอกจากนี้เอกสารบางชิ้นอยู่ในระหว่างซ่อมแซม ผู้วิจัยจึงต้องจับฉลากใหม่

เอกสารประเภทที่สองที่เป็นหนังสือ ผู้วิจัยสุ่มเอกสารจากเว็บไซต์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากเป็นฐานข้อมูลที่สามารถค้นรายชื่อหนังสือโดยกำหนดเงื่อนไขการสืบค้นเป็นช่วงปีพุทธศักราชได้ โดยภายใต้หัวข้อ “สืบค้น” ผู้วิจัยเลือก “การสืบค้นขั้นสูง” (advanced search) เพื่อป้อนตัวเลือกการสืบค้น (search options) โดยไม่ใส่คำค้นเนื่องจากต้องการรายชื่อหนังสือทั้งหมดที่อยู่ในช่วงเวลาที่กำหนด ในกรอบ “จำกัดผลการสืบค้น” (limit results) ในตัวเลือก “ภาษา” เลือกภาษาของเอกสารที่ต้องสืบค้นเป็น “ภาษาไทย” และตัวเลือก “วันที่ตีพิมพ์” (date published) กรอกตัวเลขปีพุทธศักราชที่ต้องการสืบค้น เช่น ช่วงทศวรรษที่ 2420 ในช่อง “ปี” (year) กรอก 2411 ถึง 2420 จากนั้นเว็บไซต์จะแสดงผลการสืบค้นเป็นรายชื่อหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงเวลาที่ระบุโดยเรียงตามลำดับตัวอักษรและมีหมายเลขกำกับไว้หน้ารายการ ผู้วิจัยทำการสุ่มรายชื่อหนังสือโดยจับฉลากหมายเลขตามวิธีที่อธิบายไว้ในการจัดฉลากเอกสารประเภทหนังสือพิมพ์ วารสาร และนิตยสารที่กล่าวข้างต้น

หลังจากได้รายการเอกสารที่ผ่านเกณฑ์และผ่านการสุ่มเลือกเอกสารตามวิธีการที่กล่าวข้างต้นแล้ว ในขั้นต่อมาคือการคัดลอกข้อมูล โดยหากเอกสารมีความยาวไม่มากนัก ผู้วิจัยได้คัดลอกข้อมูลเอกสารทุกหน้าของเอกสาร แต่หากเอกสารมีความยาวมากคือมีหลายหน้า ผู้วิจัยจะทำการสุ่มหน้าของเอกสารเป็นช่วง เช่น ทุกหน้าเลขคู่ (2, 4, 6 ...) หรือทุก 5 หน้า (5, 10, 15 ...) เป็นต้น จากนั้นอ่านเอกสารตามหน้าที่สุ่มมาได้ เพื่อค้นหาการปรากฏของรูปภาพที่ต้องการวิเคราะห์ นั่นคือ *การ* และ *ความ* จากนั้นคัดลอกข้อความที่เป็นบริบทที่รูปภาพนั้นปรากฏซึ่งโดยส่วนใหญ่จะคัดลอกข้อความที่อยู่ก่อนหน้าและตามหลังข้อความที่ *การ* หรือ *ความ* ปรากฏอยู่ อย่างละ 2 ประโยค ทั้งนี้ อาจมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของบริบทเพื่อความเข้าใจเนื้อหาของข้อมูล

สำหรับในช่วงทศวรรษที่ 2540-2560 ซึ่งเป็น 3 ช่วงเวลาสุดท้ายที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติซึ่งเป็นข้อมูลภาษาไทยปัจจุบัน โดยในการสุ่มเก็บข้อมูลส่วนนี้ ผู้วิจัยสืบค้นโดยใช้คำค้น *การ* และ *ความ* และกำหนดการแสดงผลเป็นอย่างละ 1,000 ตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกประเภทของงานเขียน (genre) และเลือกแควดวง (domain) เป็น “ALL” คือ ทุกประเภทที่มีอยู่ในฐานข้อมูลซึ่งมีทั้งวจนลีลาแบบทางการ เช่น กฎหมาย ตำราหรือบทความทางวิชาการ ฯลฯ และวจน

ลีลาแบบไม่เป็นทางการ เช่น นวนิยาย จดหมายส่วนบุคคล และโฆษณา ฯลฯ เบื้องหลังระบบจะทำการสุ่มเอกสารคณะปี ประเภทของงานเขียน และแฉดวตามหลักสถิติอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงไม่ต้องจับฉลากเพื่อสุ่มเอกสารเหมือนการสุ่มเอกสารในช่วงทศวรรษที่ 2410-2530

3.1.4 การจัดระเบียบ และการบันทึกข้อมูล

หลังจากได้ข้อมูลตามขั้นตอนที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้จัดระเบียบ และบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล โดยแยกข้อมูล *การ* และ *ความ* ไว้คนละกระดาษทำการ (worksheet) และในแต่ละกระดาษทำการ ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลโดยเรียงขนาน (concord) *การ* และ *ความ* แยกช่องไว้ตรงกลางระหว่างข้อมูลก่อนหน้าและข้อมูลด้านหลัง *การ* และ *ความ* เพื่อชัดเจนในการวิเคราะห์รูปภาพที่ปรากฏร่วม (collocate) กับ *การ* และ *ความ* ต่อไป

ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่เป็นแหล่งที่มาของข้อมูล *การ* และ *ความ* ที่คัดลอกมาบันทึกไว้ข้างต้น ได้แก่ ช่วงเวลาของเอกสาร (ที่ผู้วิจัยกำหนด) เวลาของเอกสาร (ปีที่บันทึกหรือตีพิมพ์) ชื่อเอกสาร ฉบับ เลขบรรทัด และเลขหน้า โดยแยกข้อมูลเหล่านี้ไว้เป็นสดมภ์ (column) ถัดจากข้อมูล *การ* และ *ความ* ที่คัดลอกมา

ข้อมูลของเอกสารต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยบันทึกประกบไว้กับข้อมูล *การ* และ *ความ* เนื่องจากข้อมูลเช่น ช่วงเวลาของเอกสาร และเวลาของเอกสาร เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ในข้อมูล ส่วนข้อมูลอื่นๆ เช่น ชื่อเอกสาร ฉบับ เลขบรรทัด และเลขหน้า เพื่อความสะดวกในการสืบค้นกลับไปยังแหล่งที่มาของข้อมูลที่คัดลอกมา ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารเหล่านี้ ผู้วิจัยกำหนดรหัส (code) ไว้เพื่อความกระชับของหน้าตารางทำการ และเพื่อความสะดวกในการกรอง (filter) ข้อมูลในขั้นตอนการวิเคราะห์ เช่น กรองเพื่อพิจารณาเฉพาะข้อมูลเฉพาะศตวรรษที่ 24 หรือเรียงข้อมูลตามเวลาก่อนหลังของเอกสาร เป็นต้น

นอกจากข้อมูลที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยยังได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารอื่นๆ การวิเคราะห์เช่น ผู้แต่ง ขนาดของเอกสารและขนาดของข้อมูลที่สุ่มเก็บสำหรับเอกสารแต่ละชิ้น (หน่วยเป็นคำ) เิงอรธอธิบายชื่อเฉพาะหรือคำบางคำที่ปรากฏในข้อมูลที่เก็บ รวมถึงแหล่งที่มา และรหัสของเอกสารว่าต้นฉบับที่คัดลอกข้อมูลมานั้นอยู่ที่สถานที่ใด เพื่อความสะดวกหากจำเป็นต้องกลับไปดูข้อมูลจากต้นฉบับทั้งหมดอีกครั้ง

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็นหลักตามลำดับ ได้แก่ วิเคราะห์ความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ* (3.2.1) วิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* (3.2.2)

วิเคราะห์พัฒนาการและกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (3.2.3) และวิเคราะห์แบบลักษณะภาษาของการแปลงเป็นนามวลีโดยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* และกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย (3.2.4)

3.2.1 วิเคราะห์ความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ*

ในเบื้องต้นผู้วิจัยวิเคราะห์ความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ* ใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรกเป็นความถี่ของการปรากฏของ *การ* และ *ความ* ในทั้ง 22 ช่วงเวลา ซึ่งเป็นการนับความถี่ของหน่วย (token frequency) และลักษณะที่สองเป็นความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในแต่ละลักษณะการใช้ (usage) เพื่อดูว่า *การ* และ *ความ* ปรากฏใช้ในกี่รูปแบบ (pattern) ซึ่งเป็นการนับความถี่ของแบบ (type frequency)

บายบี้ (Bybee 2003: 604-5) อธิบายถึงวิธีการนับความถี่ที่มักใช้ในการศึกษาทางภาษาศาสตร์ไว้ 2 รูปแบบ คือ **ความถี่ของหน่วย (token or text frequency)** ซึ่งเป็นจำนวนครั้งของการปรากฏของหน่วย (occurrence of a unit) ซึ่งมักเป็นคำหรือหน่วยคำในข้อความต่อเนื่อง (running text) การนับแบบนี้มีหน่วยเป็น “ครั้ง” เช่น คลังข้อมูลชุดหนึ่งปรากฏคำว่า *broke* (ซึ่งเป็นกริยารูปอดีตกาลของ *break*) 66 ครั้ง ในคลังข้อมูลขนาดหนึ่งล้านคำ ในขณะที่กริยารูปอดีตกาล *damaged* พบเพียง 5 ครั้ง ในคลังข้อมูลชุดเดียวกัน เป็นต้น การนับความถี่อีกรูปแบบหนึ่งที่บายบี้กล่าวถึง คือ **ความถี่ของแบบ (type frequency)** ซึ่งหมายถึงความถี่ของรูปแบบ (pattern) บายบี้ได้ยกตัวอย่างการแสดงอดีตกาลในภาษาอังกฤษว่าสามารถทำได้หลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่ปรากฏความถี่สูงสุด คือ การเติมปัจจัย *-ed* เช่น *damaged, walked* ฯลฯ ในขณะที่รูปแบบของการเปลี่ยนรูปกริยา เช่น *broke, spoke* เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นน้อยกว่า เป็นต้น

สำหรับลักษณะแรกซึ่งเป็นความถี่ของการปรากฏของ *การ* และ *ความ* ในทั้ง 22 ช่วงเวลา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นภาพรวมของพัฒนาการของจำนวนการปรากฏตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากข้อมูลที่สุ่มเก็บในแต่ละช่วงเวลามีจำนวนไม่เท่ากัน การปรากฏของ *การ* และ *ความ* จึงต้องคำนวณให้อยู่ในรูปของ **ร้อยละของการปรากฏ** จากสูตร

$$\text{ร้อยละการปรากฏของ การ/ความ ในช่วงเวลา} = \frac{\text{จำนวนหน่วย(token)ของการ/ความ ในช่วงเวลา}}{\text{จำนวนข้อมูลที่สุ่มทั้งหมดในช่วงเวลา}} \times 100$$

จากสูตรข้างต้น การนับจำนวนหน่วย (token) ของ *การ* หรือ *ความ* ในช่วงเวลาใดๆ คือ นับการปรากฏทุกครั้งของ *การ* หรือ *ความ* ที่ปรากฏในข้อมูลทั้งหมดที่สุ่มในช่วงเวลานั้น ส่วนจำนวนข้อมูลที่สุ่มทั้งหมดในช่วงเวลาคิดจากผลรวมของข้อมูลที่สุ่มจากเอกสารแต่ละชิ้น เช่น หากเอกสารชิ้น

หนึ่งมี 250 หน้า สุ่มอ่านทุก 10 หน้า จะต้องอ่านข้อมูลทั้งหมด 25 หน้า จากนั้นนับจำนวนคำต่อหนึ่งหน้า โดยนับจำนวนคำแต่ละบรรทัดใน 5 บรรทัดแรก และนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นตัวแทนจำนวนคำใน 1 บรรทัด เช่น นับได้ 13, 14, 13, 11, 15 นำมาบวกกันและหาร 5 จะได้ 13.2 ปัดเศษเป็น 13 จากนั้นนำมาคูณกับจำนวนบรรทัดในหน้านั้น เช่น ในหนึ่งหน้ามี 30 บรรทัด จะได้

$$\text{จำนวนข้อมูลที่สุ่มเอกสารจาก 1 ชิ้น} = \text{จำนวนหน้าที่สุ่ม} (25) \times \text{จำนวนบรรทัดในหนึ่งหน้า} (30) \times \text{จำนวนคำในหนึ่งบรรทัด} (13)$$

เมื่อนำจำนวนข้อมูลสุ่มของเอกสารทั้งหมดในช่วงเวลานั้นมารวมกันจะได้เป็นจำนวนข้อมูลที่สุ่มทั้งหมดในช่วงเวลานั้น นำไปหารจำนวนครั้งของการปรากฏของ *การ* หรือ *ความ* ในช่วงเวลานั้น และคูณด้วยร้อยเพื่อปรับให้เป็นค่าร้อยละสำหรับเทียบกับช่วงเวลานั้นๆ ทั้งหมด

ลักษณะที่สองซึ่งเป็นการนับความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในแต่ละลักษณะการใช้ (usage) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความถี่ของการใช้ *การ* และ *ความ* ในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในรูปแบบใดบ้าง และในแต่ละรูปแบบที่ปรากฏมีความถี่เท่าใดในแต่ละช่วงเวลา เช่น ความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำเดี่ยว ที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งในคำประสม (compound) และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer)

นอกจากความถี่ใน 2 ลักษณะหลักที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ความถี่ของ *การ* และ *ความ* ในประเด็นอื่นๆ ที่เป็นการวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญในด้านต่างๆ เช่น ความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏแบบคำนามเดี่ยวปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นาม (nominal marker) แต่ละชนิดเป็นจำนวนเท่าใดบ้าง หรือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของคำประสมปรากฏในตำแหน่งต้นและท้ายคำประสมแต่ละเป็นจำนวนเท่าใด เป็นต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อการอธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.2.2 วิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ*

ผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ *การ* และ *ความ* ออกเป็นลักษณะทางวากยสัมพันธ์ และลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* เพื่อให้เห็นลักษณะที่ชัดเจนในด้านโครงสร้างและด้านความหมายของการใช้ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบการปรากฏตามสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ (1) *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว (2) *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของคำประสม และ (3) *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ในด้านวากยสัมพันธ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏใน 3 รูปแบบ ปรากฏร่วมกับหน่วยภาษาอะไร ในตำแหน่งใดในหน่วยสร้าง และทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อะไรในหน่วยสร้าง ในด้านอรรถศาสตร์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าในการปรากฏของ *การ* และ *ความ* ใน 3 รูปแบบ มีความหมาย

อะไรบ้าง ปรากฏร่วมกับคำหรือหน่วยภาษาที่แวดล้อมที่มีคุณสมบัติทางความหมายอย่างไร ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของการใช้ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ต่อไป

3.2.3 วิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* และกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ผู้วิจัยนำลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของการใช้ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบในช่วงเวลาต่างๆ มาวิเคราะห์ในเชิงพัฒนาการว่ารูปแบบใดปรากฏใช้ก่อนหลังหรือพร้อมกัน ในช่วงเวลาใดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความถี่ในแต่ละรูปแบบมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การเปลี่ยนแปลงแบ่งออกเป็นกี่ระยะ (stage) และแต่ละระยะลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของการใช้ *การ* และ *ความ* ในแต่ละระยะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

จากนั้นจึงวิเคราะห์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละระยะภายใต้ *ทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์* (grammaticalization theory) เพื่ออธิบายลักษณะและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการใช้ *การ* และ *ความ* ในระยะต่างๆ และแสดงกระบวนการที่ *การ* และ *ความ* พัฒนาจากคำหลักไปเป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในรูปของ *เส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์* (grammaticalization pathway) ของ *การ* และ *ความ* กล่าวคือ ลำดับการเปลี่ยนแปลงของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละระยะจากคำเนื้อหาไปสู่คำไวยากรณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3.2.4 วิเคราะห์แบบลักษณ์ภาษาของเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* และของกระบวนการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย

ผู้วิจัยนำเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาต่างๆ ในเชิงแบบลักษณ์ภาษามีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

การเปรียบเทียบเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในเชิงแบบลักษณ์ภาษาจะทำให้เห็นว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยเป็นไปตามสากลลักษณ์ภาษา (universality) หรือไม่ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยพัฒนาจากหน่วยหลักที่เป็นแหล่งเดิม (source) ที่มีชนิดของคำหรือแฉดวงความหมายเหมือนในภาษาต่างๆ หรือไม่ และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาไทยมีลักษณะที่เป็นไปตามสมมติฐานการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว (unidirectionality hypothesis) หรือไม่ นอกจากนี้ การเปรียบเทียบในเชิงแบบลักษณ์ภาษาอาจทำให้พยากรณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคำหลักอื่นๆ ในภาษาไทยที่มีแนวโน้มหรือกำลังจะพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงได้ด้วย

นอกจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในเชิงแบบลักษณ์ภาษาแล้ว ผู้วิจัยยังได้เปรียบเทียบลักษณะของการแปลงเป็นนามวลี (nominalization) ด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยว่ามีลักษณะอย่างไรในเชิงแบบลักษณ์ภาษาซึ่งมีการศึกษาและจัดรูปแบบการแปลงเป็นนามวลีในภาษาต่างๆ ไว้แล้ว (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2006, 2005, 1988, Malchukov 2004) หรือในเชิงพื้นที่ (areal linguistics) เช่น การแปลงเป็นนามวลีแปลงในภาษาในภูมิภาคเอเชีย (Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011b)

การเปรียบเทียบกระบวนการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยกับภาษาต่างๆ จะทำให้เห็นผลิตภาพ (productivity) ตัวแปลงเป็นนามวลี *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยกับตัวแปลงเป็นนามวลีในภาษาอื่นๆ และกระบวนการเชิงวากยสัมพันธ์ของ *การเปลี่ยนข้ามประเภท* (transcategorical operation) ของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาต่างๆ ในการเปลี่ยนจากหน่วยฐานที่มีชนิดของคำหรือหน่วยภาษาแบบอื่นไปเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่เป็นนามวลี

3.3 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้อธิบายถึงวิธีดำเนินการวิจัยโดยละเอียดซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการเก็บข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอนย่อยหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การสำรวจเอกสารเพื่อให้เห็นภาพรวมของประเภทและจำนวนเอกสารที่พบในสมัยต่างๆ เพื่อนำมากำหนดช่วงเวลาของเอกสารที่ใช้เป็นข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดเกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกเอกสารและทำการสุ่มเลือกเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูล เมื่อได้เอกสารที่ผ่านการคัดเลือกแล้วจึงทำการเก็บ จัดระเบียบ และบันทึกข้อมูลเพื่อนำให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมจะวิเคราะห์ต่อไป

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ซึ่งมีความสอดคล้องกันตามลำดับ คือ วิเคราะห์ภาพรวมการปรากฏของ *การ* และ *ความ* จากร้อยละของความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ* ในสมัยต่างๆ และความถี่ของรูปแบบการใช้ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากนั้นจึงวิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ในช่วงเวลาต่างๆ และอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการใช้ *การ* และ *ความ* ในพัฒนาการในระยะต่างๆ โดยวิเคราะห์ภายใต้แนวคิดทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์และพัฒนาการของ *การ* และ *ความ* ออกมาในรูปแบบของเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และสุดท้ายนำผลการวิเคราะห์ทั้งหน้าที่ยของ *การ* และ *ความ* ในฐานะคำไวยากรณ์คือตัวบ่งชี้นามวลีแปลงและเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* เปรียบเทียบกับปรากฏการณ์เดียวกันในภาษาต่างๆ ในเชิงแบบลักษณ์ภาษาเพื่ออภิปรายในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประเด็นวิเคราะห์ต่างๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตั้งแต่บทต่อไป

บทที่ 4

ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน โดยแยกหัวข้อตามรูปแบบการปรากฏไม่ได้แยกตามสมัย ทั้งนี้ เนื่องจากการปรากฏในแต่ละรูปแบบมีโน้ตศัพท์และประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องพัฒนาการที่ต้องอธิบายรายละเอียดค่อนข้างมาก อีกทั้งรูปแบบการปรากฏของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละสมัยยังมีลักษณะที่คล้ายกันที่สามารถอธิบายรวมกันได้ อย่างไรก็ตาม ประเด็นเกี่ยวกับสมัยซึ่งเกี่ยวกับพัฒนาการ และข้อมูลเชิงปริมาณจะนำเสนอในบทที่ 6

ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน สามารถแบ่งตามรูปแบบการปรากฏได้ 3 รูปแบบ นั่นคือ (4.1) *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว (4.2) ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานของคำประสม และ (4.3) ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวิแปลง โดยการนำเสนอในแต่ละหัวข้อที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจะอธิบายมโนทัศน์ที่สำคัญเกี่ยวกับการปรากฏในรูปแบบนั้น และแสดงตัวอย่างการใช้ที่ปรากฏในแต่ละรูปแบบ โดยเริ่มจาก *การ* ก่อน แล้วตามด้วย *ความ* ในส่วนของการนำเสนอแต่ละคำ จะเรียงตัวอย่างการใช้ตามสมัยก่อนหลัง จากนั้นในส่วนสุดท้ายของแต่ละรูปแบบการปรากฏ จะแสดงการเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* และสุดท้าย (4.4) จะเป็นการสรุปลักษณะทางวากยสัมพันธ์ทุกรูปแบบการปรากฏ

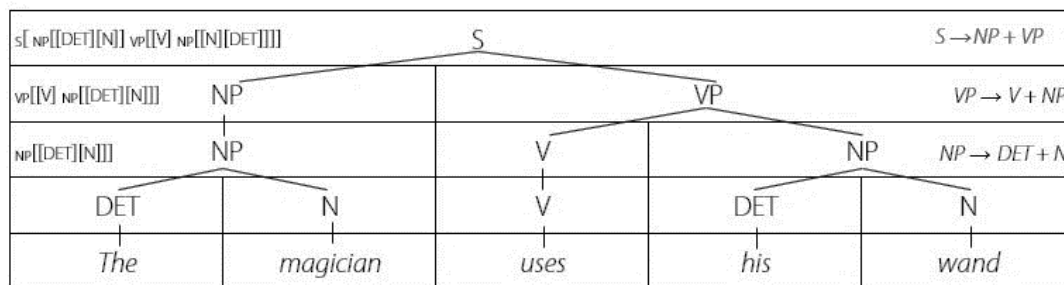
จุดประสงค์ของการแจกแจงรูปแบบการปรากฏทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* โดยละเอียดในบทนี้ มีสองประการ *ประการแรก* งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีข้ามสมัย (diachronic approach) จึงต้องแสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า หน่วยภาษาที่กำลังศึกษานั้น ปรากฏเป็นหน่วยเนื้อหามาก่อนในอดีต ก่อนจะพัฒนามาเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในสมัยปัจจุบัน ในที่นี้ คือ *การ* และ *ความ* ในอดีตปรากฏเป็นคำนามเนื้อหาโดยมีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนาม (nominal grammatical property) ซึ่งสามารถปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม (nominal modifier) ต่างๆ เช่น คำคุณศัพท์ บุพบทวิ ลักษณนาม อนุประโยคขยายนาม ฯ

การปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามเหล่านี้เป็นสิ่งที่ยืนยันความเป็นนามได้ (Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011a) ต่างจากการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ด้วยวิธีเฉพาะสมัย (synchronic approach) ที่ใช้การอนุมานเชิงทฤษฎีว่า การปรากฏของหน้าที่ของรูปภาษาที่ศึกษาที่เป็นคำเนื้อหา เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นก่อนและมีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ประจำหมวดของคำเนื้อหามาก่อนในอดีต ก่อนจะพัฒนามาเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในสมัยปัจจุบัน

ประการที่สอง การแจกแจงรูปแบบการปรากฏทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยเนื้อหาจะทำให้เห็นว่า *บริบทการปรากฏทางวากยสัมพันธ์* (syntactic context) ที่ “เอื้อ” ให้เกิดการตีความใหม่ (reinterpretation) ทั้งในด้านหน้าที่และความหมายเชิงไวยากรณ์ ดังจะเห็นได้จากผลงานที่ศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหน่วยไวยากรณ์ประเภทต่างๆ มากมาย (ในบทที่ 2) ที่แสดงให้เห็นว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ “ถูกเหนี่ยวนำด้วยบริบท” (*‘context-induced change’*) (Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994, Diewald 2002a, Heine 2002, Bybee 2003, Traugott and Trousdale 2013) กล่าวคือ หน่วยเนื้อหาไม่ได้พัฒนาไปมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้เองโดยปราศจากบริบท แต่ “บาง” บริบททางวากยสัมพันธ์หรือหน่วยสร้างเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งที่หน่วยเนื้อหาชิ้นปรากฏอยู่ “เอื้อ” ให้เกิดความหมายหรือการตีความแบบใหม่ที่เป็นความหมายและหน้าที่เชิงไวยากรณ์ของคำที่ปรากฏในบริบทนั้น อันเนื่องจากความคลุมเครือทางโครงสร้าง (structural ambiguity) ดังเช่นพัฒนาการของกริยาช่วยแสดงอนาคตกาล (future auxiliary) *be going to* ในภาษาอังกฤษ ที่แสดงให้เห็นว่า ไม่ใช่คำกริยา *go* ที่ปรากฏในทุกบริบทหรือทุกหน่วยสร้างที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ แต่เฉพาะคำกริยา *go* ที่ปรากฏในหน่วยสร้างการณลักษณะต่อเนื่อง (progressive) [*be + V-ing + to infinitive*] เท่านั้น ที่เอื้อให้เกิดการตีความแบบใหม่ และพัฒนากลายเป็นหน่วยไวยากรณ์ (Bybee 2003: 603)

นอกจากการแสดงบริบททางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนที่สำคัญที่สุด คือ การเสนอเกณฑ์ในการแยกประเภทหน่วยที่ประกอบด้วย *การ* และ *ความ* ที่มีการปรากฏรูป (realization) เหมือนกันแต่เป็นหน่วยคนละชนิดกันซึ่งจะนำไปใช้ในการอธิบายในส่วนของพัฒนาการของ *การ* และ *ความ* ที่พัฒนาจากคำนามไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงอีกด้วย

ในการแสดงตัวอย่างประโยคและการวิเคราะห์การใช้ *การ* และ *ความ* ในแต่ละการปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ไปพร้อมกัน โดยพยายามให้ตัวอย่างประโยคที่ครบทุกสมัยของข้อมูลให้มากที่สุด (อย่างไรก็ตาม ในการปรากฏในบางรูปแบบไม่พบในบางสมัย) ผู้วิจัยจะใช้ตารางในการแสดงตัวอย่างและการวิเคราะห์ โดยส่วนของการวิเคราะห์จะแสดงด้วย *แผนภาพกล่อง* (box diagram) (Bussmann 1996: 56-7) ซึ่งเป็นแผนภาพที่ใช้แสดง *การวิเคราะห์ส่วนประชิด* (immediate constituent analysis) ที่สามารถแสดงโครงสร้างลำดับชั้น (hierarchical structure) ของส่วนประกอบต่างๆ ในวลีและประโยคได้อย่างสอดคล้อง (correspond) กับ *แผนภาพต้นไม้* (tree diagram) (แสดงด้วยการแตกกิ่ง (branching)) *กฎโครงสร้างวลี* (phrase structure rule) (แสดงด้วยสมการ $X \rightarrow Y$ (มุมขวา)) และ *วงเล็บระบุโครงสร้าง* (labeled bracketing (มุมซ้าย)) (แสดงด้วย []) ดังแสดงการทาบเทียบ (mapping) การแสดงการวิเคราะห์แต่ละรูปแบบที่กล่าวมานี้ในประโยคเดียวกันในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 การเทียบเคียงการแสดงการวิเคราะห์ด้วยแผนภาพกล่อง แผนภาพต้นไม้ กฎโครงสร้างวลี และวงเล็บระบุโครงสร้าง (ดัดแปลงจาก Bussmann 1996: 56)

นอกจากนี้ ตัวอย่างที่แสดงในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะคงการเว้นวรรค การเขียน และอักขรวิธี เช่น การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการสะกดคำตามต้นฉบับที่คัดลอกมา โดยไม่ได้ปรับให้เป็นการสะกดที่ถูกต้องตามมาตรฐานในปัจจุบัน เช่น การใส่จุลภาค การเขียนวันที่ตามจันทรคติ เช่น วัน ๒๓ ค่ำ (วันศุกร์ ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 3) หรือการสะกดคำ เช่น น่ำ (หน้า) เปน (เป็น) ถุ่มเถียง (ทุ่มเถียง) ฝรั่งเศส (ฝรั่งเศส) ฉะเพาะ (เฉพา) วัธธัม (วัฒนธรรม) สำหรั็ด (สำเร็จ) บุคคน (บุคคล) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ทำเชิงอรรถเพื่อเทียบการสะกดคำเหล่านี้กับการสะกดแบบปัจจุบัน รวมทั้งอธิบายศัพท์หรือข้อความ หากมีการอธิบายไว้โดยผู้เชี่ยวชาญที่อธิบายไว้ในต้นฉบับ

4.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว

ในงานวิจัยนี้ *คำนามเดี่ยว* (single lexical noun) หมายถึง คำหน่วยคำเดี่ยว (monomorphemic word) และทำหน้าที่ (มีชนิดของคำ) เป็นคำนาม ผู้วิจัยใช้ศัพท์นี้ เพราะเห็นว่าสามารถสื่อถึงทั้งองค์ประกอบภายในคำ (ประกอบด้วยหน่วยคำเดี่ยว) และชนิดของคำ (คำนาม) ได้พร้อมกันอย่างกระชับ แทนการใช้วลี “คำหน่วยคำเดี่ยวที่เป็นคำนาม” หรือ “คำนามหน่วยคำเดี่ยว”

คำนามเดี่ยวในที่นี้ อาจเทียบได้กับ *คำมูล* ในตำราไวยากรณ์ไทย ซึ่งเป็นคำชนิดใดและภาษาใดก็ได้ (อุปกิตศิลปสาร 2548: 60) ที่เป็น “*คำเดี่ยวที่มีได้ประสมกับคำอื่น*” (กำชัย ทองหล่อ 2530: 210) คำมูลในทางวิทยาหน่วยคำก็คือ *คำหน่วยคำเดี่ยว* นั่นเอง เพราะ “*มีหน่วยที่ปรากฏอิสระและมีความหมายเพียงหน่วยเดียว*” (เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ 2541: 156) ส่วนคำว่า “เดี่ยว” (single) ใน *คำนามเดี่ยว* ผู้วิจัยใช้ศัพท์นี้ เพื่อสื่อถึงทั้งความที่มีเพียงองค์ประกอบเพียง “หนึ่ง” หน่วยคำ

นอกจากนี้ คำว่า “เดี่ยว” นี้ยังมักเชื่อมโยงความหมายกับคำว่า “ธรรมดา” (simple)¹ โดยในทางภาษาศาสตร์ หน่วยที่มีองค์ประกอบเพียงหน่วยเดียวมักถูกจัดให้เป็นหน่วย “ธรรมดา” ซึ่งตรง

1 เกี่ยวกับประเด็นนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ศัพท์บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสถานในหลายสาขาวิชา มักใช้คำว่า “เดี่ยว” หรือ “เดี่ยว” ในความหมาย “simple” ในภาษาอังกฤษ เช่น *ค่าเฉลี่ยเชิงเดี่ยว* (simple average) (คณิตศาสตร์) *ลูกตุ้มเดี่ยว* (simple pendulum) (แผนที่) *ผลเดี่ยว* (simple fruit) (พฤกษศาสตร์) *ประโยคความเดียว* (simple sentence) (ภาษาศาสตร์) เป็นต้น

ข้ามกับหน่วย “ซับซ้อน” (complex) ที่มีองค์ประกอบมากกว่าหนึ่ง (simple sentence เทียบกับ complex sentence หรือ simple tone เทียบกับ complex tone เป็นต้น) และเพื่อให้แตกต่างจากลักษณะการปรากฏของ *การ* และ *ความ* ที่พบอีก 2 ประเภท นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐาน (element) ของคำประสม (compound) ซึ่งจัดเป็น “หน่วยศัพท์ซับซ้อน” (complex lexeme) ที่ประกอบด้วยหน่วยศัพท์ตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไป (Haspelmath and Sims 2010: 137) รวมกันเป็นคำใหม่หนึ่งคำ (เช่น $v[\text{เรียง}] + n[\text{ความ}] = n[\text{เรียงความ}]$) (รายละเอียดในข้อ 4.2) และ *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) ซึ่งเป็นหน่วยคำผูกพัน (bound morpheme) ประกอบกับหน่วยฐาน (base) ที่อาจเป็นคำหรืออนุประโยคที่ประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่หนึ่งหน่วยคำขึ้นไป (รายละเอียดในข้อ 4.3)

การ และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวนี้ มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์เหมือนคำนามทั่วไปตามที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 48) ระบุไว้ นั่นคือ 1) ไม่ปรากฏกับ *ไม่* (**ไม่การ* **ไม่ความ* เช่นเดียวกับ **ไม่บ้าน* **ไม่หนังสือ*) 2) ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ได้ (ดูรายละเอียดเรื่องคำคุณศัพท์ในข้อ (4.1.1.2(ข))) (*การนี้ ความใด* เช่นเดียวกับ *บ้านนี้ ชาวใด*) และ 3) ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา และหลังคำบุพบทได้ (รายละเอียดเรื่องหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในข้อ 4.1.2)

ในส่วนของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวนี้ เบื้องต้นผู้วิจัยจะอธิบายโครงสร้างของนามวลี *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ในข้อ 4.1.1 ก่อนจะอธิบายหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในประโยคในข้อ 4.1.2 จากนั้นในข้อ 4.1.3 จะทำการเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวทั้งในด้านโครงสร้างและหน้าที่ทางไวยากรณ์

4.1.1 โครงสร้างของนามวลี *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว

การ และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับคำนามทั่วไป กล่าวคือสามารถปรากฏเดี่ยวโดยไม่มีส่วนขยายนาม (nominal modifier, adnominal) ซึ่งจะอธิบายในข้อ 4.1.1.1 หรือปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ ซึ่งจะอธิบายในข้อ 4.1.1.2

เพย์น (Payne 2006: 712-6) อธิบายว่า โดยทั่วไป อย่างน้อยที่สุด นามวลีจะประกอบด้วยคำนามที่เป็นส่วนหลัก (head noun) และมักจะปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม เช่น คุณศัพท์ (adjective) คำบอกกำหนด (determiner) วลีบอกบท² (adpositional phrase) หรืออนุประโยคขยายนาม (noun-

2 วลีบอกบท (adpositional phrase) เป็นคำรวมที่ใช้เรียกหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำบอกบท (adposition) กับนามวลี ซึ่งในแต่ละภาษามีลักษณะของคำบอกบทที่ต่างกัน เช่น ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษคำบอกบทเป็นประเภท *บุพบท* (preposition) ซึ่งมีตำแหน่งอยู่ก่อน “หน้า” นามวลี เช่น *ในห้อง*, *on the table* ตรงข้ามกับภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่นที่คำบอกบทเป็นประเภท *บัจฉิมบท* (postposition) ซึ่งมีตำแหน่งอยู่ “หลัง” นามวลี เช่น ภาษาจีน *fángjiānlǐ* (ห้อง ใน) ‘ในห้อง’ หรือภาษาญี่ปุ่น *tokyoo kara* (โตเกียว จาก) ‘จากโตเกียว’

modifying clause) ส่วนขยายนามเหล่านี้ ซาคเทอร์และโชเพน (Schachter and Shopen 2007: 34) เรียกว่า *ส่วนขยายรวมของนาม* (nominal adjuncts) ส่วนยัพ กรูโนว์-ฮอร์สตัด้า และรอนน่า (Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011a: 14) เรียกว่า *ตัวบ่งชี้นามวลี* (noun phrase marker) เพราะสามารถใช้ “ระบุ” (identify) นามวลีได้ ส่วนขยายนามหรือตัวบ่งชี้นามวลีนอกจากที่กล่าวมานี้ ในบางภาษายังอาจรวมถึงลักษณะนาม (classifier) ตัวบ่งชี้พหูพจน์ (plural marker) และตัวบ่งชี้การก (case marker) ด้วย คำนามเดี่ยวที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามนี้รวมกันเป็น *หน่วยสร้างนามวลี* (noun phrase construction) ซึ่งจัดเป็น *หน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์* (endocentric construction) ที่มีคำนามเป็นส่วน *ส่วนหลัก* (head) และส่วนขยายนามประเภทต่างๆ เป็น *ส่วนพึ่งพา* (dependent)

หน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ (Luraghi and Parodi 2008: 88) หมายถึง ชุดของหน่วยภาษาที่เรียงกันอย่างมีลำดับเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น เช่น เป็นวลีหรือประโยค โดยมีหน่วยหนึ่งทำหน้าที่เป็น *ส่วนหลัก* ซึ่งมีชนิดของคำเดียวกับหน่วยสร้างนั้น และสามารถปรากฏเพียงลำพังในหน่วยสร้างนั้นได้ เช่น *poor John* เป็นหน่วยสร้างนามวลี มีชนิดคำเช่นเดียวกับคำนาม *John* ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักที่สามารถปรากฏลำพังได้โดยปราศจากคุณศัพท์ *poor* ที่ทำหน้าที่เป็น *ส่วนพึ่งพา* ซึ่งเป็นหน่วยอื่นที่ปรากฏร่วมกับส่วนหลักในหน่วยสร้างและถูกเลือกโดยส่วนหลัก³ ในทางตรงข้ามกับหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ *หน่วยสร้างไร้ศูนย์* (exocentric construction) ซึ่งหน่วยที่มาประกอบกันเป็นส่วนหลักทั้งหมดไม่มีส่วนใดปรากฏเพียงลำพังได้ เช่น หน่วยสร้างบุพบทวลี (prepositional phrase: PP) *in my office* ซึ่งบุพบท *in* หรือนามวลี *my office* โดยลำพังไม่สามารถปรากฏเป็นหน่วยสร้างบุพบทวลีได้ (*I am_{pp}[in my office]*) เทียบกับ **I am in* หรือ **I am my office*)

ในส่วนของโครงสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลัก ปรากฏใน 2 รูปแบบหลัก คือ ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนาม (4.1.1.1) และปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ (4.1.1.2)

4.1.1.1 คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนาม

จากข้อมูลพบว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนามมีไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ (ข้อ 4.1.1.2) คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนามนี้ ปรากฏในตำแหน่งของนามวลีตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ระบุไว้ นั่นคือ ปรากฏหน้าคำกริยา หลังคำกริยา และหลังคำบุพบท (ส่วนที่ขีดเส้นใต้เป็นคำกริยาและคำบุพบท)

3 ตัวอย่างเช่น (Tallerman 2011) นามวลีเลือกคุณศัพท์เป็นส่วนพึ่งพาที่สามารถปรากฏร่วมในหน่วยสร้างนามวลี แต่ไม่เลือกวิเศษณ์ (*bright sunflowers, *brightly sunflowers*) ในขณะที่กริยวลีเลือกวิเศษณ์เป็นส่วนพึ่งพาที่สามารถปรากฏร่วมในหน่วยสร้างกริยวลี แต่ไม่เลือกคุณศัพท์ (*spoke sincerely, *spoke sincere*) (น. 108-109) ส่วนพึ่งพาแบ่งออกเป็น 2 ชนิดหลักๆ (ส่วนที่อยู่นอก [-]) นั่นคือ ส่วนพึ่งพาที่ไม่บังคับปรากฏ เรียกว่า *ส่วนขยายรวม* (adjunct) เช่น *very bright*_n [*sunflowers*] และส่วนพึ่งพาที่บังคับปรากฏ เรียกว่า *ส่วนเติมเต็ม* (complement) √ [*admires*] *famous linguists* (น. 111ff)

□ กวาร์

- (1) ท่านพญาครุฑได้อินว่าพระมหาเถระเป็นเจ้าจักรกระทำพระ⁴ ดั่งอัน เยียบบังเกิดครุฑธาอินดิหนักหนา จึงให้ผู้มณตรีมาอยู่จำนำแต่กระทำ NP[กวาร์] ด้วยพระมหาเถระเป็นเจ้าโสด (ศต20(1913)สท._วัดพระยืน.ด2)
- (2) แลครุฑนั้น NP[กวาร์] สำเร็จแล้ว อยู่ ณ วัน ๓ ^{๒๒} ๓ ค่ำ เกณฑ์ให้นายศรีเถียร นายจำนง นายเจษฎา แต่งที่ ณ พระที่นั่งจักรวรรดิ (ศต23(2278)อย._จมห.การพระศพา)
- (3) แลให้เจ้าพนักงานเตรียมจัดแจง NP[กวาร์] ให้งามกว่าเมื่อครั้งแรกแขกเมืองเข้ามาถวายบังคมครั้งก่อน (ศต24(2345)ร.1_หมายรับสั่ง(22)
- (4) NP[กวาร์] เป็นดังนี้แล้ว ก็เกิดโจรผู้ร้ายชุกชุมมากขึ้น ทั้งทางน้ำทางบก (ศต25(2417)ร.5_ตรุโณวาท)
- (5) เมื่อหมอลำเหยาได้เริ่มรำร้องเพลงทำนองพื้นเมือง มีใจความประชุมผีสาวเทวดาว่าเปนกลอนพื้นเมือง เพื่อให้ผีแลเทพารักษ์ลงมาดูอาการคนไข้แลประสงค์จะกินอะไรหมอลำเหยาก็ลำแปลไปทีเดียว เช่น ต้องการกินหมูหรือกินควายหรือกินไก่ ก็จัดหาสิ่งนั้นๆ ไปเส้นหรือบนบานไป ตาม NP[กวาร์] (ศต25(2469)ร.7_ลัทธิธรรมนิยม)

□ ความ

- (6) พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้อินเรียกเมื่อ⁵ ถามสวน NP[ความ] แก่มั่นด้วยชื่อ⁶ (ศต19(1835)สท._รามคำแหง)
- (7) สำหรับตัวในตำบานั้น นั่งด้วยกระลาการพิจารณา NP[ความ] ให้เป็นถ่องแท้ (ศต23(2230)อย._สัญญาไทย-ฝรั่งเศส)
- (8) ให้โลกจำนวนยกสำหรับ เกณฑ์เป็นสารวัตรพระระเปียงด้านตะวันออก แต่่มมเหนือถึงมได้ ... (รายชื่อ) ... สารวัตรเหล่านี้สำหรับตรวจ ใครขาดให้เอา NP[ความ] บอกรับสั่ง (ศต24(2352)ร.1_รับสั่ง(37))
- (9) กวินจึงรับสั่งว่าดีแล้ว ปรินสออลเบิตจิงตรัสบ้าง NP[ความ] ก็คล้ายกับกวินรับสั่ง (ศต25(2401)ร.4_จมห.ราชทัณฑ์)
- (10) เมื่อคุณหยดกลับเข้ามานำ NP[ความ] ขึ้นกราบทูล เสด็จฯ ก็มีรับสั่งว่า... (ศต26(2513)ร.9_รมฉัตร)

4 กระทำพระ หมายถึง 'สร้างพระพุทธรูป' (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

5 เมื่อ = 'เมื่อ' (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

6 แก่มั่นด้วยชื่อ เมื่อเทียบกับคำอธิบายในเชิงอรรถที่ 47 ของจารึกนี้ (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555) ที่อธิบาย จึงแลงความแก่ชาด้วยชื่อ ว่า 'ตัดลิ้นความแก่เขาทั้งสองโดยยุติธรรม' ดังนั้น แก่มั่นด้วยชื่อ จึงน่าจะแปลว่า 'แก่มั่นด้วยความยุติธรรม'

4.1.1.2 คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ

คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* นอกจากจะปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนามแล้ว ยังสามารถปรากฏกับส่วนขยายนามชนิดต่างๆ ได้แก่ (ก) บุพบทวลี (ข) คุณศัพท์วลี (ค) กริยาวลี (ง) นามวลี และ (จ) อนุประโยคขยายนาม

(ก) คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี

บุพบทวลี (prepositional phrase) ประกอบด้วยคำบุพบทปรากฏหน้านามวลี โดย **คำบุพบท** (preposition) ในภาษาไทยมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์สัมพันธ์ที่สำคัญ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 52-3) คือ 1) ปรากฏหน้าคำนามหรือคำกริยาในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ และ 2) ไม่ปรากฏกับคำว่า *ไม่* ตัวอย่างคำบุพบท เช่น *กับ จาก ของ โดย ต่อ ถึง ที่ ใน บน เพื่อ สำหรับ*

อย่างไรก็ดี คำบุพบทในภาษาไทยบางคำมีรูปเดียวกับคำนาม เช่น *ของ ที่ หน้า หลัง ฯลฯ* ทำให้บางครั้งเกิดความสับสนว่าเป็นหน่วยสร้างนามวลีที่คำนามขยายคำนาม (ข้อ 4.1.1.2 (ง)) หรือเป็นหน่วยสร้างบุพบทวลี ในประเด็นนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 72) อธิบายว่า หน่วยสร้างนามวลีและหน่วยสร้างบุพบทวลีต่างกันตรงที่ หน่วยสร้างนามวลีเป็น *หน่วยสร้างเข้าศูนย์* โดยคำนามที่อยู่ข้างหน้าเป็นส่วนหลักและคำนามที่ตามมาเป็นส่วนขยาย ซึ่งส่วนขยายสามารถละได้โดยที่ส่วนหลักยังคงสภาพเป็นนามวลี เช่น นามวลี *บ้านเพื่อน* หากละคำนาม *เพื่อน* ที่เป็นส่วนขยายออกไปคำนาม *บ้าน* ก็ยังคงสภาพเป็นนามวลีได้ ต่างกับหน่วยสร้างบุพบทวลีที่เป็น *หน่วยสร้างไร้ศูนย์* ซึ่งทั้งบุพบทและนามวลีทำหน้าที่เป็นส่วนหลักทั้งคู่

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่คำนามและคำบุพบทมีรูปเหมือนกัน เช่น *หน้า* ใน *หน้าบ้าน* สามารถทดสอบได้โดยการแสดงความเป็นเจ้าของด้วยการแทรกคำว่า *ของ* ระหว่างคำ โดยนามวลีที่ประกอบด้วยคำนามขยายคำนามสามารถแทรกคำว่า *ของ* แสดงความเป็นเจ้าของคำนามข้างหน้าได้ เช่น *หน้าของบ้านหันไปทางทะเล* ในขณะที่บุพบทวลีที่ประกอบด้วยคำบุพบทตามด้วยคำนามไม่สามารถแทรกคำว่า *ของ* เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของคำบุพบทได้ เช่น **เด็กๆ วิ่งเล่นอยู่หน้าของบ้าน* เป็นต้น

สำหรับบุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของนามวลีนี้ วิจิรัตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a: 51-3) อธิบายว่า คำบุพบทเป็นคำที่บอกความหมายของนามวลีที่สัมพันธ์กับกริยาหรือนามวลีในประโยคเดียวกัน เช่น บุพบทวลี *ของฉัน* ประกอบด้วยคำบุพบท *ของ* กับคำนาม *ฉัน* เมื่อนำไปขยายคำนาม *ปากกา* เป็น *ปากกาของฉัน* แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวกับความเป็นเจ้าของระหว่างคำนาม *ฉัน* กับ *ปากกา* หรือบุพบทวลี *ในบ้าน* ที่ประกอบด้วยคำบุพบท *ใน* และคำนาม *บ้าน* เมื่ออยู่ในประโยค *เขาอยู่ในบ้าน* แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานที่ระหว่างนามวลี *บ้าน* และกริยาวลี *อยู่* เป็นต้น

ในส่วนของบุพพทวลีที่ขยายคำเดี่ยว *การ* และ *ความ* ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับที่อธิบายข้างต้น นั่นคือ ปรากฏหลังคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างนามวลี เช่น คำนามเดี่ยว *การ* ใน (11)-(16) และ *ความ* ใน (17)-(22)

□ *การ*

เลข แถว	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี		
		นามวลี	บุพพทวลี	
			บุพพท	นามวลี
(11)	แล้วว่าพระมหากษัตริย์ฝรั่งเศส ⁷ ให้มูสเตราชซึ่งเป็นคนใช้สนิทในห้องพระมหากษัตริย์นั้นคนหนึ่ง แลมูสลีลีซึ่งได้ตกแต่ง <u>การสำหรับแขกเมือง</u> นั้นคนหนึ่ง แลสองคนนี้เป็นเสนาบดี ให้ลงมารับพระราชสาส์นแลข้าหลวงขึ้นไปตามทางเมืองแบรศ (ศ23(2229)อย. โภษาปาน)	การ	สำหรับ	แขกเมือง
(12)	ข้อหนึ่งว่า สมเด็จพระมหากษัตริย์ราชเจ้ากรุงศรีอยุธยาผู้ใหญ่พระราชทานให้เป็นอันขาดแล้ว ให้กุมบันหนี ⁸ ฝรั่งเศสไปตั้งอยู่ ณ เกาะแห่งใด ซึ่งอยู่ไกลเมืองมฤทออกไปสิบโยชน์แลให้ก่อตึกแลป้อมแลกำแพงพิทักษ์รักษา ตกแต่งซึ่งชอบ <u>การของกุมบันหนีฝรั่งเศส</u> (ศ23(2230)อย. สัญญาไทย-ฝรั่งเศส)	การ	ของ	กุมบันหนี ฝรั่งเศส
(13)	แล้วให้เจ้าพนักงานผู้ต้องสั่งทั้งนี้ จัดแจง <u>การในการพระราชพิธีทรงผนวช</u> ให้พร้อมเหมือนอย่างทุกครั้ง อย่าให้ขาดแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตามรับสั่ง (ศ24(2367)ร.2_รับสั่ง(64))	การ	ใน	การพระราช พิธีทรงผนวช
(14)	บางทีต้องเป็นลูกจ้างทำ <u>การของนาย</u> กินของนาย อยู่ในเรือนของนาย ตัวจะออกหากินต่างหากไม่ได้ (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราโชทัย)	การ	ของ	นาย
(15)	บรรดาประชุมชนซึ่งมีหน้าที่ทำการอยู่ด้วยกันทุกรูปทุกนามนี้ ย่อมเข้าใจได้ว่า <u>การในหน้าที่</u> ของเราย่อมให้ผลแก่เราเปนแท้ แต่ผลที่เราได้ประสบนั้น (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)	การ	ใน	หน้าที่
(16)	เขามีหน้าที่เดินตรวจ <u>การของบริษัท</u> จนถึงจังหวัดชุมพร (ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระ 6)	การ	ของ	บริษัท

7 ฝรั่งเศส = France; มูสเตราช = Monsieur Storff หรือ Torpff; มูสลีลี = Monsieur Silly; เมืองแบรศ = Brest เป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของประเทศฝรั่งเศส (คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ 2530: 139-155)

8 กุมบันหนี หรือ กุมบันหนี = 'บริษัท (company)'

□ **ความ**

เลขข้อ	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี		
		นามวลี	บุพบทวลี	
			บุพบท	นามวลี
(17)	อนึ่ง ได้ทรงสดับมา ความในพระบาลี ว่า ผู้งเพยเจ้าเห็นผู้งมนุษย์ก่อสร้างสรรพสิ่งกุศล ก็ทรงพระโสมนัสดีพระทัย (ศ24(2379)ร.3_รับสั่ง(72))	ความ	ใน	พระบาลี
(18)	ถ้าใครได้ทำ ความในข้อที่ห้าม ก็ต้องให้การตามสัตย์ตามจริงในเวลา นี้ อย่าปิดไว้ จะต้องให้การเมื่อวันพระเจ้าพิพากษาโทษ (ศ25-ท2410(2401)ร.4_จมห.ราชโทษ)	ความ	ใน	ข้อที่ห้าม
(19)	บัดนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าเมืองมาลาญเปนิมสุลาคงจะเจริญ ด้วยว่ามีเรชิตเดนดองอังกฤษบังคับอยู่ในเมืองนั้น ความในหนังสือพิมพ์ แต่เท่านี้ (ศ25(2417)ร.5_ตรุโณวาท)	ความ	ใน	หนังสือพิมพ์
(20)	ถ้ามิได้มีกิจอันจะพึงกระทำตาม ความในข้อ ๔๒ นั้นแล้ว เงินคงเหลือในบาญชีเช่นนี้ให้ตกแก่รัฐบาล (ศ25(2456)ร.6_อมสิน)	ความ	ใน	ข้อ ๔๒
(21)	ข้อความในข้อนี้จะต้องยังคงใช้อยู่ トラบเท่าที่สิทธิอันคดียังคงมีอยู่ตาม ความในข้อ ๒ (ศ25-ท2470(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน)	ความ	ใน	ข้อ ๒
(22)	ความในจารึก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา เช่น จารึกธรรมจักร และจารึกเขมรมาๆ เป็นต้น (ศ26(2550)ร.9_สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน ล.๑๖)	ความ	ใน	จารึก

(ข) คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับคุณศัพท์

ในภาษาไทย **คุณศัพท์** (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553) มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ 3 ข้อ คือ 1) ปรากฏหลังคำนามเสมอ 2) ไม่สามารถทำเป็นปฏิเสธได้ นั่นคือ ปรากฏกับ *ไม่* ไม่ได้ และ 3) ไม่สามารถปรากฏร่วมกับ *นี้* (น.49) คำที่จัดเป็นคุณศัพท์ตามเกณฑ์ทั้ง 3 ข้อข้างต้นนี้ เช่น *ส่วนตัวสุดท้อง* *นี้* *นั่น* *อื่น* *ไหน* *ใด* เป็นต้น (น.51)

จากเกณฑ์ที่กล่าวมานี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า คำเช่น *สูง สวย รวย ดี* ฯลฯ ซึ่งในทางความหมายจะทำหน้าที่บอกคุณลักษณะของคำนามเช่นเดียวกับคำในตัวอย่าง แต่ไม่จัดเป็นคุณศัพท์ เนื่องจากแม้จะผ่านเกณฑ์ข้อที่ 1 คือสามารถปรากฏหลังคำนามได้ (*ดี* *สูง* *เลื้อสวย*) และเกณฑ์ข้อที่ 3 คือปรากฏกับ *นี้* ไม่ได้ (**สูงนี้ *สวยนี้*) แต่ไม่ผ่านเกณฑ์ข้อที่ 2 เพราะคำเหล่านี้สามารถทำเป็นปฏิเสธ นั่นคือ ปรากฏกับ *ไม่* ได้ เป็น *ไม่สูง ไม่สวย ไม่รวย ไม่ดี* คำเหล่านี้จึงจัดเป็นคำกริยาชนิดหนึ่งที่เรียกว่า *กริยาคุณศัพท์* (adjectival verb) เพราะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับคำกริยา (รายละเอียดในข้อ 4.1.1.2(ค)) คุณศัพท์วลีเมื่อขยายนามวลีจะปรากฏเป็นส่วนขยายหลังนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างนามวลีซึ่งเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์

สำหรับคุณศัพท์วลีที่ขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* นั้น จากข้อมูลพบว่า คุณศัพท์ *นี้* และ *นั้น* เป็นคุณศัพท์ที่ปรากฏขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มากที่สุด นอกจากนี้ ยังมีคุณศัพท์อื่นที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน คือ *อื่น ไต ต่างๆ* ด้วย คำเหล่านี้ วิจิตรน ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a) ไม่ได้จัดให้เป็นคำคุณศัพท์เช่นเดียวกับอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) แต่จัดให้เป็นอีกชนิดของคำที่แยกออกมา เรียกว่า *คำบอกกำหนด* ซึ่งเป็นคำขยายคำนามที่อยู่ในตำแหน่งท้ายสุดของนามวลี โดยแบ่งย่อยได้เป็น 2 ชนิด คือ *คำบอกกำหนดชี้เฉพาะ* ทำหน้าที่กำหนดชี้เฉพาะว่าคำนามนั้นอยู่ใกล้หรือไกล มีทั้งหมด 8 คำ ได้แก่ *นี้ นั้น โนน นุ่น* และ *นี้ นั้น โนน นุ่น* และ *คำบอกกำหนดไม่ชี้เฉพาะ* ซึ่งไม่ระบุระยะใกล้ไกล และไม่ระบุแน่ชัดหรือเจาะจงลงไปว่าเป็นผู้ใด ชื่นใด ตัวใด เช่น *อื่น อื่นๆ นานา ต่างๆ ไต ไหน* โดยทั้ง 2 ชนิดมีตำแหน่งเหมือนกัน คือสามารถปรากฏหลังและติดกับคำนาม เช่น *เสื้อนั้นยังไม่ได้ซัก* หรือ *บ้านไหนถูกโจรขึ้น ก็ให้ไปแจ้งทางการเสีย* หรือปรากฏหลังคำนามโดยมีลักษณะนาม (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) มาคั่น เช่น *รถคันนี้ใช้มาหลายปีแล้ว, ของชิ้นอื่นๆ มีคนจองแล้วทั้งนั้น* (น.50-51)⁹

อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยจัดให้คำเหล่านี้เป็นคุณศัพท์ประเภทหนึ่ง ตามการวิเคราะห์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 52) เนื่องจากมีลักษณะเหมือนคำคุณศัพท์ตามเกณฑ์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น โดยเรียกคำคุณศัพท์เหล่านี้ว่า *ตัวกำหนด* ซึ่งเป็นศัพท์บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสถาน (2546) สำหรับคำว่า *determiner* หรือ *determinative*

ในส่วนของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นคุณศัพท์ประเภทตัวกำหนดนี้ ปรากฏในทั้ง 2 รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น นั่นคือ รูปแบบแรกซึ่งตัวกำหนดเป็นส่วนขยายปรากฏหลังและติดกับคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* (เช่น *การนี้ ความต่างๆ*) และรูปแบบที่สองซึ่งตัวกำหนดขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* โดยมีคำระบุจำนวนและลักษณะนามมาคั่น (เช่น *การลิ่งนั้น ความ ๒ ข้อนี้*) โดยรูปแบบหลังนี้ ในวิทยานิพนธ์นี้จัดให้เป็นกรณีของนามวลีขยายนามวลี ซึ่งจะอธิบายต่อไปในหัวข้อ 4.1.1.2 (ง)

⁹ คำบอกกำหนดเหล่านี้ มีคู่คำที่มีรูปเหมือนกันแต่ทำหน้าที่อย่างสรรพนาม ซึ่งวิจิตรน ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555) จัดแยกให้เป็นคำอีกประเภทคือ *สรรพนาม* เรียกว่า *สรรพนามชี้เฉพาะ* (เช่น *นี้ใหม่, ดูโน่นสิ*) และ *สรรพนามไม่ชี้เฉพาะ* (เช่น *แม่ครัวซื้อผัก หมู ไก่ และอื่นๆ, ใดๆ ในโลกล้วนหนีจัจ*) (น.28-29)

□ **การ**

เลขที่	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	คุณศัพท์
(23)	โหรทำนายว่าห้ามยาตรา และมีพระราชโองการตรัสว่า ได้ตกแต่ง การนั้น สรรพแล้ว จึงเสด็จพยุหยาตราไป (ศ23(2223)อย_อักษรนิติ)	การ	นั้น
(24)	วิธีสำคัญใน การนี้ คือตัดความช่วยเหลือกองทหารใดๆ ที่ไม่ให้ความเคารพเชื่อฟัง นายกรัฐมนตรีจึงดินเดียม (ศ26(2516)ร.9_สงครามอินโดจีน)	การ	นี้
(25)	ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย แลราษฎรทั้งปวงที่มีปัญญาแสหากความชอบ แลความฉลาดรอบรู้ในราชการ การต่างๆ ก็ควรที่จะออกเงินซื้อหนังสือนี้ไว้อ่านตรวจดูเหตุการณ์ ต่างๆ (ศ25(2417)ร.5_ดุริยบท ล.1)	การ	ต่างๆ
(26)	ประณินทินเปนภาษาอังกฤษคริสทอวัน เดือน ฝรั่งเศส จีน ไทย ... บอกให้รู้เลียดว่าดวงอาทิตย์อยู่เหนือฤาไต้กลางโลกย์ทุกวันเท่าไรตลอดปี ให้รู้ว่าเวลาน้ำขึ้นน้ำลงที่กรุงเทพทุกวัน แจ้งให้รู้ถึง การอื่น เปนอันมากอันควรคนทั้งปวงจะรู้ (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)	การ	อื่น
(27)	เรามีความชอบมาก เหนื่อยมาก อุตสาห์หมั่นอยู่เสมอ ทำ การใด ก็ตลอดได้ (ศ25(2436)ร.5_วชิรญาณ9)	การ	ใด
(28)	เมื่อถึง ¹ เดือน ๙ เพิ่ง การทั้งผอง สำเร็จบริบูรณ์แล้ว ท่านทั้งหลายจึงตั้งฉลองบุญธรรมทั้งปวง แล้วกลับตั้งท่านผ้าขาวเก็บเป็นจันทน์ (ศ20(1935-70)อย_วัดตะพานด)	การ	ทั้งผอง
(29)	แลอันมานี้ไสมอใจนึกแลเห็นว่ายังสามเดือนจะได้ไปถึงพระมหากษัตริราชผู้เป็นเจ้า แลจะได้เข้าแจ้งให้ละเอียดว่าท่านเอาใจใส่ช่วยในราชการแห่งพระมหากษัตริราชแลเชื่ออยู่ว่าท่านมีน้ำใจร้อนรนช่วยทำ การทั้งปวง (ศ23(2230)อย_วิสุทธสุนทร-มร.เดอ ลายี)	การ	ทั้งปวง
(30)	แลข้าพเจ้าจึงปราศรัยว่าท่านเสนาบดีตกแต่ง การทั้งปวง มารับพระราชสารแลอัครโศก ² ให้สมควรด้วยพระยศพระเกียรติสมเด็จพระมหา กษัตริราชอันเป็นเจ้ากรุงพระนครอันใหญ่ ให้สมควรนั้น อัครโศกขอใจท่านทั้งปวงนักราช และผู้มีชื่อจึงว่าตกแต่ง การทั้งปวง มารับพระราชสาร แลท่านผู้เป็นอง บาดโศกนี้มีควรนักราช ด้วยคนไปราชการสิ้น แลคนยังอยู่น้อยนักราช (ศ23(2229)อย_โกษาปาน)	การ	ทั้งปวง

1 ถึง = 'ถึง', เพิ่ง = 'เพ็ญ', จันทน์ = 'อาหาร' ใช้กับพระสงฆ์ (ฐานข้อมูลจารึกแห่งประเทศไทย 2250)

2 อัครโศก = 'เอกอัครราชทูต' มาจากภาษาฝรั่งเศส *Ambassadeur* อย่างไรก็ดี เสียงในพยางค์ท้ายดูจะใกล้เคียงไปทางภาษาอิตาลี ซึ่งเขียนเป็น *Ambasciatore* กับภาษาสเปนซึ่งเขียนเป็น *Embajador* อ่านว่า "เอ็มบาฆาดอร์" หรือในภาษาโปรตุเกส เขียนเป็น *Embaixador* (ประวัติโกษาปานและบันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส 2530: 242)

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	คุณศัพท์
(31)	แลพระมหากษัตริย์พระองค์ใดแลมีพระราชดำริ การทิ้งปวง ด้วยเสนามนตรีผู้มิได้ก่อปรด้วยคุณสองประการนั้นไซ้ การทิ้งปวง ก็มีได้สำเร็จแก่พระมหากษัตริย์องค์นั้น (ศ23(2199-2231)อย._ปุุมราชธรรม)	การ	ทิ้งปวง
(32)	ครั้นรุ่งขึ้น ณ วันเดือน ๔ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เพลาเช้า จะยตรากองทัพไปทางปากใต้ ³ นั้น บัดนี้ให้ตเจ้าพนักงานใน การทิ้งปวง ไว้ก่อน (ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(36))	การ	ทิ้งปวง
(33)	อัศรภาคี่แห่งสัญญาที่ตกลงยินยอมกันต่อไปด้วยว่า ใน การทิ้งปวง ซึ่งเกี่ยวข้องด้วยการภาษีผ่านแดน การคลังสินค้า การผ่อนภาษี การให้ความสะดวกในการศุลกากร การตรวจและตีราคาสินค้า และการคืนภาษีในสินค้าที่ส่งกลับออกไปนอกแดนนั้น แต่ละฝ่ายจะให้ผลปฏิบัติแก่อีกฝ่ายหนึ่ง (ศ25(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน)	การ	ทิ้งปวง

□ ความ

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	คุณศัพท์
(34)	ครูสมิทชอบใจท่านทั้งหลายเปอันมาก ที่จัดข่าวแลเรื่องราวมาให้ลงพิมพ์นั้น แต่ขอให้ท่านส่งหนังสือมาถึงโรงพิมพ์แต่เนิ่นๆ สักสองวันสามวันก่อนหนังสือสยามไสมย ที่จะออกนั้น ถ้ากระชั้นนักไม่ทันเก็บไม่ทันจัดที่ใส่ ความนั้น ได้ (ศ25(2430)ร.5_สยามไสมย)	ความ	นั้น
(35)	เมื่อ ความนี้ ได้ทราบถึงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้วพระองค์ทรงมีพระกรุณาธิคุณรับเป็นประธานอุปถัมภ์โครงการแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ศ26(2551)ร.9_พระไตรปิฎกมหาจุฬาฯ)	ความ	นี้
(36)	ให้คนที่รักบ้านเมืองของตัวนั้น ตั้งใจแข่งว่าของร้ายกาจคือฝิ่นเหล่าการพนันทุกชนิด จะเพียรอดให้จนได้ แล ความต่างๆ ที่มักเกิดเพราะการชั่วหมุ่นนี้ จำต้องสูญไปเอง (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)	ความ	ต่างๆ
(37)	มันจึงเป็นเรื่องยากที่จะสรุ ปความ ใดลงไป (ศ26(2550)ร.9_กาลมธนะ)	ความ	ใด
(38)	เมื่อนำ ความทิ้งปวง ขึ้นกราบทูลทรงทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงอนุโมทนาและประทานนามพระพุทธรูปปูนปั้นร้อยปีนี้ว่า “พระพุทธรุคตอนันตคุณ” (ศ26(2552)ร.9_แผ่นดินแม่)	ความ	ทิ้งปวง
(39)	ฝ่ายชาวนครเข็งใหม่ทีกลับไปนั้นได้นำ ความทิ้งปวง ทีเกิดขึ้นนั้นกราบทูลต่อพระเจ้าเข็งใหม่ (ศ26(2555)ร.9_ทางอีสาน)	ความ	ทิ้งปวง

3 ปากใต้ = ปักขี้ใต้

คุณศัพท์ที่ขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* นี้ นอกจากคุณศัพท์ประเภทตัวกำหนดและคุณศัพท์ที่มีความหมายเชิงปริมาณที่อธิบายมาข้างต้นแล้ว จากข้อมูลยังพบคุณศัพท์ที่มีความหมายบอกคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของคำนามที่ถูกขยาย เช่น *ส่วนตัว* *ชั่วคราว* *ทั่วไป* ซึ่งอาจเรียกว่า **คุณศัพท์พรรณนา** (descriptive adjective)⁴ โดยคำเหล่านี้ มีคุณสมบัติของคุณศัพท์ตามเกณฑ์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ที่อธิบายแล้วข้างต้น นั่นคือ 1) ปรากฏหลังคำนาม 2) ปรากฏกับ *ไม่* ไม่ได้ (ซึ่งต่างจากคำกริยาที่ปรากฏกับ *ไม่* ได้ เช่น *วิ่ง/ไม่วิ่ง*, *สวย/ไม่สวย*) และ 3) ปรากฏกับ *นี้* ไม่ได้ (ซึ่งต่างจากคำนามที่ปรากฏกับ *นี้* ได้ เช่น *บ้าน/บ้านนี้*) ดังตัวอย่างใน (40)-(42)

อย่างไรก็ตาม คุณศัพท์พรรณนานี้ พบเพียง 3 ตัวอย่างในข้อมูล (ซึ่งทั้งหมดเป็นการใช้ภาษาในปัจจุบัน) ทั้งนี้เนื่องจาก “คำคุณศัพท์ในภาษาไทยมีจำนวนจำกัด เพราะภาษาไทยแสดงความคิดเรื่องคุณสมบัติ หรือลักษณะโดยใช้คำกริยา เช่น *สวย ดี หนัก ใหญ่* ซึ่งเรียกว่า *คำกริยาคุณศัพท์ (adjectival verb)*” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 52) (รายละเอียดเรื่องกริยาคุณศัพท์ในข้อ 4.1.1.2(ค))

ประโยค	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	คุณศัพท์
(40)	เรื่องนี้ ท่านปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงในที่ประชุมว่า การที่ข้าราชการการเมืองเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยนั้นเป็น การชั่วคราว เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับนักศึกษา (ศ26(2510)ร.9_สยามนิกร)	การ	ชั่วคราว
(41)	ต่อมาเมื่อฝรั่งเศสเริ่มถอนตัวออกจากอินโดจีน อเมริกาก็ได้สนับสนุนเขาอย่างเปิดเผยยิ่งขึ้น โดยมีประธานาธิบดีไฮเซนเฮอวาร์รับรองเขาเป็น การส่วนตัว (ศ26(2516)ร.9_สงครามอินโดจีน)	การ	ส่วนตัว
(42)	ผู้ส่งออก 25 ราย จากที่ผ่านคุณสมบัติ 34 ราย ยื่นประมูลซื้อข้าวเป็น การทั่วไป (ศ26(2559)ร.9_ผู้จัดการออนไลน์)	การ	ทั่วไป

เป็นที่น่าสังเกตว่า คุณศัพท์พรรณนาที่ปรากฏคำนามเดี่ยว *การ* ใน (40)-(42) นี้ มีรูปแบบการปรากฏที่แตกต่างจากคุณศัพท์ประเภทตัวกำหนดและคุณศัพท์ปริมาณ 2 ประการ *ประการแรก* คุณศัพท์พรรณนานี้ปรากฏเป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *การ* เท่านั้น ไม่ปรากฏกับคำนามเดี่ยว *ความ* ขณะที่คุณศัพท์ประเภทตัวกำหนดและคุณศัพท์แสดงปริมาณปรากฏได้กับทั้งคำนามเดี่ยว *การ* และ

4 คุณศัพท์พรรณนา นี้ เป็นศัพท์ที่ซาชเทอร์และโชเพน (Schachter and Shopen 2007: 13) ใช้เรียกประเภทของคำคุณศัพท์ที่บอกคุณลักษณะ (attribute) ของคำนาม เช่น สี ขนาด คุณสมบัติ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่คำเนื้อหาและจัดอยู่ในหมวดคำเปิด (open-class word) ต่างจาก *คุณศัพท์จำกัด* (limiting adjective) ซึ่งสามารถขยายคำนามได้เช่นกัน แต่เป็นคำไวยากรณ์และจัดอยู่ในหมวดคำปิด (closed-class word) เช่น คำกำกับนาม (article) ตัวกำหนด (determiner) ชนิดต่างๆ (คำระบุเฉพาะ (demonstrative) คำปริมาณ (quantifier) คำแสดงความเป็นเจ้าของ (possessive) ฯลฯ)

ความ ประการที่สอง คุณศัพท์พรรณนาที่ปรากฏกับคำนามเดี่ยว *การ* นี้ หลังคำกริยา เป็น ใน โครงสร้าง [*เป็น + การ + คุณศัพท์พรรณนา*] เท่านั้น ไม่ปรากฏหลังคำกริยาอื่น ต่างจากคำคุณศัพท์ ประเภทตัวกำหนดและคุณศัพท์แสดงปริมาณที่เป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ซึ่งปรากฏ ได้ทุกตำแหน่งของนามวลี เช่น **มีการส่วนตัว ทำให้การทั่วไป* **ปรากฏการชั่วคราว*

นอกจากนี้ หน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* เป็นส่วนหลักตามด้วยส่วนขยายที่เป็น คุณศัพท์พรรณนาดังใน (40)-(42) ข้างต้นนี้ แม้จะมีรูปปรากฏเหมือนนามวลีแปลง (nominalized noun phrase) (รายละเอียดในข้อ 4.3) นั่นคือ *การ* ปรากฏหน้าคำชนิดอื่นและปรากฏในตำแหน่งของ นามวลีหลังคำกริยา เป็น แต่ไม่จัดเป็นนามวลีแปลงทั้งในด้านวากยสัมพันธ์และด้านความหมาย

ในด้านวากยสัมพันธ์ คำนามเดี่ยว *การ* ที่มีคุณศัพท์พรรณนาเป็นส่วนขยายนี้ นอกจากไม่สามารถปรากฏหลังคำกริยาอื่นนอกจาก เป็น ได้ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังไม่สามารถปรากฏใน ตำแหน่งอื่นๆ ของนามวลี เช่น หน้ากริยา และหลังบุพบท เช่น **การส่วนตัวเป็นสิ่งที่เธอต้องการ* หรือ **คุณเข้ามาพักอยู่กับเราโดยการชั่วคราว* ขณะที่นามวลีแปลง *การ* (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) สามารถปรากฏได้ ทุกตำแหน่งของนามวลี ทั้งหน้าคำกริยา *การปฏิรูประบบราชการเป็นเรื่องเร่งด่วน* หลังกริยา *หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนการวิจัยในด้านต่างๆ ให้มากกว่านี้* และหลังคำบุพบท *รัฐบาล กระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้* เป็นต้น

ในด้านความหมาย นามวลีแปลงจะสื่อความหมายเชิงนามธรรมที่สัมพันธ์กับความหมายของ หน่วยฐาน (base) ที่เป็นคำนามหรือกริยา โดยนามวลีแปลงจากคำนามจะสื่อความหมายถึง ‘กิจกรรม หรือกิจการ’ ของคำนามที่เป็นฐานศัพท์ ส่วนนามวลีแปลงจากคำกริยา จะสื่อถึง ‘การกระทำ หรือ กระบวนการ’ ของคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์ (รายละเอียดในข้อ 4.3) ขณะที่คำนามเดี่ยว *การ* ที่ถูกขยาย ด้วยคุณศัพท์พรรณนานี้ ไม่ได้สื่อความหมายเชิงนามธรรมที่สัมพันธ์กับคุณศัพท์พรรณนาที่เป็นฐาน ศัพท์ แต่ “ขยายความ” (modify) คำนามเดี่ยว *การ* ที่มีความหมายว่า ‘เรื่อง, กรณี’ ซึ่งเป็นความหมาย ของคำนามเดี่ยว *การ* ที่สมำเสมอ ในโครงสร้าง *เป็น + การ + คุณศัพท์พรรณนา* นั่นคือ ใน (40) *เป็นการชั่วคราว* = ‘เป็นกรณีชั่วคราว’ ใน (41) *เป็นการส่วนตัว* = ‘เป็นกรณีส่วนตัว’ และ ใน (42) *เป็นการ ทั่วไป* = ‘เป็นกรณีทั่วไป’

นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า โครงสร้าง *เป็น + การ + คุณศัพท์พรรณนา* นี้ ยังปรากฏกับ คำกริยาคุณศัพท์ (adjectival verb) (ในหัวข้อต่อไป) เช่น *เร็ว ด่วน ดี ฯลฯ* เช่น *เป็นการดี เป็นการด่วน ฯลฯ* ด้วย คำนามเดี่ยว *การ + คุณศัพท์พรรณนา/กริยาคุณศัพท์* นี้ ในอดีตปรากฏเป็นส่วนเติมเต็ม (ดู หัวข้อ 4.1.2.3) ของคำกริยา *เป็น* ที่เป็นภาคแสดงในประโยค เช่น *ครั้งนี้เป็นการเร็วอยู่ (เห็นมีทัน)* (ศ 24(2319)ธบ. รับผิดชอบ) แต่การใช้ภาษาปัจจุบัน พบในลักษณะเป็นวลีที่ต่อท้ายประโยค โดย *การ+ คุณศัพท์พรรณนา/กริยาคุณศัพท์* นี้ ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์ใดๆ ในประโยค กล่าวคือ ไม่มี

ความสัมพันธ์กับหน่วยในประโยคข้างหน้า (ในวงเล็บ [s] เป็นประโยค) เช่นใน (41) [s อเมริกา ก็ ได้ สนับสนุนเขาอย่างเปิดเผยยิ่งขึ้น โดยมีประธานาธิบดีไฮเซนเฮวาร์รับรองเขา] เป็นการส่วนตัว หรือ ใน (42) [s ผู้ส่งออก 25 ราย จากที่ผ่านคุณสมบัติ 34 ราย ยื่นประมุขซื้อข้าว] เป็นการทั่วไป

นอกจากนี้ วลี เช่น เป็นการส่วนตัว เป็นการทั่วไป นี้ ยังปรากฏทำประโยคเท่านั้น ไม่สามารถปรากฏต้นประโยคได้ เช่น *เป็นการทั่วไป [s ผู้ส่งออก 25 ราย จากที่ผ่านคุณสมบัติ 34 ราย ยื่นประมุขซื้อข้าว] จึงอาจกล่าวได้ว่า โครงสร้าง เป็น + การ + คุณศัพท์พรรณนา/กริยาคุณศัพท์ นี้ ได้ผ่านกระบวนการ การกลายเป็นหน่วยสร้าง (constructionalization) (Traugott and Trousdale 2013) กลายเป็นหน่วยสร้างที่สื่อความหมาย 'แสดงการประเมิน' ประโยคหรือข้อความข้างหน้า ประเด็นนี้จะได้กล่าวถึงรายละเอียดในส่วนของพัฒนาการการใช้ การ และ ความ ในบทที่ 6

(ค) คำนามเดี่ยว การ และ ความ ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี

กริยาวลี (verb phrase) จัดเป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์ที่มีคำกริยาเป็นส่วนหลัก ในทางวากยสัมพันธ์ คำกริยา เป็นคำที่ปรากฏหลังคำว่า ไม่ ได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 46) นั่นคือสามารถทำเป็นปฏิเสธได้ เช่น ไม่เดิน ไม่ชอบ ไม่สวย ซึ่งคำชนิดอื่นไม่สามารถปรากฏหลังกับคำว่า ไม่ ได้ เช่น *ไม่บ้าน (คำนาม) *ไม่นี้ (คำคุณศัพท์) *ไม่กับ (คำบุพบท) *ไม่ขยับ (คำวิเศษณ์) *ไม่และ (คำสันธาน) *ไม่ปวง (คำปริมาณ) *ไม่โธ (คำอนุภาค) การใช้คำว่า ไม่ เป็นเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการระบุคำกริยานี้ เป็นเกณฑ์ที่มีผู้ใช้ในหลายงานวิจัย เช่น ภาษาจีน (Chao 1970) และในภาษาไทย (จรัสดาว อินทรทัศน์ 2539, อุตม วโรตม์สิกขิตต์ 2547) ซึ่งทดสอบแล้วว่า “ใช้ได้กับกริยาทุกคำ” จึง “ใช้เป็นเกณฑ์ทดสอบที่ดีได้” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 47)

คำกริยาที่เป็นส่วนหลักในกริยาวลีอาจเป็นคำ 1) กริยาลำพัง (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553) นั่นคือ “กริยาที่อยู่ลำพังได้โดยไม่มีนามวลีตามหลัง...ไม่มีกรรม และไม่ต้องการส่วนเติมเต็ม” (น.92) เช่น วิ่ง เดิน แต่งตัว กลัดกลุ้ม ดี สวย ใหญ่ ฯลฯ หรือ 2) กริยาตามด้วยกริยา คือ “คำกริยาที่ต้องตามด้วยกริยาเสมอ จึงจะใช้ได้” โดยอาจเป็นคำกริยาช่วย (auxiliary verb) เช่น ต้อง ควร อาจ ซึ่งต้องตามด้วยกริยาที่มีความหมายหลักเสมอ หรือเป็นคำกริยาทั่วไปตามด้วยคำกริยาทั่วไป โดยคำกริยาที่ตามหลังจะมีหนึ่งคำหรือหลายคำก็ได้ (น.102) เช่น นั่งพักผ่อน เดินดู ฯลฯ หรือ 3) กริยา (ตัวเข้ม) ตามด้วยส่วนพึงพา (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) (ดูส่วนหลักและส่วนพึงพาในหัวข้อ 4.1.2.3) ประเภทต่างๆ เช่น 3.1) ตามด้วยนามวลี เช่น กินข้าว เชี่ยวชาญคดีอาญา ดิดัดเรื่องเงิน ไปธนาคาร ฯลฯ 3.2) ตามด้วยวิเศษณ์วลี⁵ เช่น อิมแปลย์ ทำเองได้ ฯลฯ 3.3) ตามด้วยบุพบทวลี เช่น ปกคลุมด้วยหิมะ แต่งโดยเช็คสเปียร์ ฯลฯ หรือ 3.4) ตามด้วยอนุประโยค เช่น บอกว่าพ่อจะไปเมืองนอก พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามคำสั่ง ฯลฯ

5 อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ระบุลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำวิเศษณ์ไว้ว่า เป็นคำที่ 1) ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา 2) ไม่ปรากฏกับ ไม่ และ 3) ไม่ปรากฏกับ นี้ น.55-6) คำวิเศษณ์เช่นส่วนที่ขีดเส้นใต้ เช่น จะกิน ไม่ไป คงมา ก็ดี กินกัน หลับทันที อิมแปลย์ หัวเหลืองกิน เป็นต้น

โดยทั่วไป ชนิดของคำที่มีหน้าที่ขยายคำนามโดยบอกคุณสมบัติ/คุณลักษณะ (quality/attribute) หรือสภาพ (state) ของคำนามก็คือคำคุณศัพท์ อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกภาษาที่แสดงคุณสมบัติหรือสภาพผ่านหมวดคำคุณศัพท์ แต่อาจแสดงผ่านหมวดคำกริยา (Tallerman 2011: 58) โดยเฉพาะกริยาอาการ (intransitive verb) (Givón 2001a) เช่น ในภาษากลุ่มนีโลติกตะวันออก (Eastern Nilotic languages) คำที่สื่อความหมายถึงสภาพ เช่น 'ใหญ่ (big)' ซึ่งจัดเป็นคำคุณศัพท์ในภาษาอังกฤษ มีการกระจายตัว (distribution) และแสดงคุณสมบัติทางไวยากรณ์ด้วยหน่วยคำเช่นเดียวกับคำกริยา เช่น *a-polo-t* (1-big/IMPF-SG) 'I am big' เทียบกับ *a-loz-i* (1-go/IMPF-SG) 'I go' (น.85) ซึ่งจะเห็นว่า *polo* 'big' ปรากฏหน่วยคำแสดงการณลักษณะไม่สมบูรณ์ (imperfective aspect: IMPF) เอกพจน์ (singular: SG) และบุรุษที่ 1 เช่นเดียวกับคำกริยา *loz* 'go'

คำที่แสดงความหมายเชิงคุณสมบัติหรือสภาพของคำนามนี้ มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ประการหนึ่งที่เหมือนกับคำกริยา คือ สามารถใช้แบบภาคแสดง (predicative) หรือใช้แบบบ่งคุณลักษณะ (attributive) ขยายคำนามก็ได้ เช่น ในภาษาอังกฤษ *that girl is tall* (ใช้แบบภาคแสดง) หรือ *that tall girl* (ใช้แบบบ่งคุณลักษณะ) ทั้งนี้ นอกจากกริยาที่แสดงคุณสมบัติหรือสภาพแล้ว คำกริยาทั่วไปก็สามารถขยายคำนามได้ แม้ในภาษาที่คำคุณศัพท์และคำกริยาเป็นหมวดคำที่แยกกันอย่างชัดเจน เช่น ภาษาอังกฤษ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553) ทั้งคำกริยาทั่วไปก็สามารถใช้ขยายคำนามได้ เพียงแต่ต้องเปลี่ยนรูปเป็นกริยารูปขยาย (participle) (น.95) เช่น *spoken language*, *dancing girl* เป็นต้น

ในภาษาไทย คำกริยา (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ที่เป็นส่วนหลักของกริยาลีสสามารถขยายนามวลี (ตัวเข้ม) ได้ โดยกริยาลีสปรากฏเป็นส่วนขยายหลังนามวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างนามวลี ตัวอย่างเช่น *สมัยนี้เพื่อนดีๆหายาก* (อุดม วโรตม์สิขิตติ์ 2547: 76) *ฉันไม่ชอบคนสูบบุหรี่* (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 95) *เด็กเรียนเก่งมาแล้ว* (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555b: 72) ทั้งนี้ คำกริยาที่เป็นส่วนหลักในกริยาลีสที่สามารถขยายนามวลีได้นั้น ในหัวข้อนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ *คำกริยาทั่วไป*⁶ ที่ไม่ใช่คำกริยาคุณศัพท์ (non-adjectival verb) กับ *คำกริยาคุณศัพท์* (adjectival verb) โดยคำกริยาทั้ง 2 ประเภท มีคุณสมบัติต่างกัน 3 ประการ ดังสรุปในตารางที่ 4.1 (คุณสมบัติข้อที่ 1 และ 2 เสนอโดยวิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a) คุณสมบัติข้อ 3 เสนอโดยอุดม วโรตม์สิขิตติ์ (2547)

6 ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การแยกคำกริยาเป็นแค่ 2 ประเภท คือ กริยาทั่วไปที่ไม่ใช่กริยาคุณศัพท์ กับคำกริยาคุณศัพท์เพียงพอที่จะใช้ในการอธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม คำกริยาทั่วไปที่ไม่ใช่คำกริยาคุณศัพท์ หมายรวมถึง คำกริยาอาการ (กิน พบ พัฒนา) กริยาอาการ (วิ่ง ตก ไป) กริยาต้องเติมเต็ม (เป็น เหมือน คล้าย) กริยานำ (ชอบ พยายาม อายาก) (ดูรายละเอียดใน วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a: 32ff))

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยาทั่วไปกับคำกริยาคุณศัพท์

คุณสมบัติทางไวยากรณ์	คำกริยาทั่วไป	คำกริยาคุณศัพท์
1. การเปรียบเทียบระดับด้วย <i>กว่า</i> และ <i>ที่สุด</i>	* <i>ม้าตัวนี้วิ่งกว่าตัวนั้น</i> * <i>ม้าตัวนี้วิ่งที่สุด</i>	<i>ม้าตัวนี้สวยกว่าตัวนั้น</i> <i>ม้าตัวนี้สวยที่สุด</i>
2. การปรากฏหลังลักษณนาม	* <i>หมาตัวนอนอยู่</i> (เทียบกับ <i>หมาตัวที่นอนอยู่</i>) * <i>น้ำแข็งก้อนละลาย</i> (เทียบกับ <i>น้ำแข็งก้อนที่ละลาย</i>)	<i>หมาตัวอ้วน</i> <i>น้ำแข็งก้อนเล็ก</i>
3. การตั้งคำถามด้วย <i>ทำไม</i>	<i>ผู้หญิงคนนั้นหัวเราะทำไม</i> <i>ทำไมผู้หญิงคนนั้นหัวเราะ</i> <i>ผู้หญิงคนนั้นทำไมหัวเราะ</i>	* <i>ผู้หญิงคนนั้นอ้วนทำไม</i> <i>ทำไมผู้หญิงคนนั้นอ้วน</i> <i>ผู้หญิงคนนั้นทำไมอ้วน</i>

สำหรับคุณสมบัติ 2 ข้อแรก⁷ คือ การเปรียบเทียบระดับ ด้วย *กว่า* และ *ที่สุด* และ การปรากฏหลังลักษณนาม นั้น วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (255a) อธิบายว่า คำกริยาคุณศัพท์ซึ่งอาจมีการปรากฏคล้ายกับกริยากรรม แต่มีลักษณะต่างกัน 2 ประการ คือ ประการแรก คำกริยาคุณศัพท์จะสามารถเปรียบเทียบระดับโดยใช้คำว่า *กว่า* และ *ที่สุด* ได้⁸ เช่น *ม้าตัวนี้สวยกว่าตัวนั้น* หรือ *ม้าตัวนี้สวยที่สุด* ในขณะที่คำกริยาทั่วไปที่ไม่ใช่กริยาคุณศัพท์ ไม่สามารถแสดงการเปรียบเทียบด้วย *กว่า* และ *ที่สุด* ได้ เช่น **ม้าตัวนี้วิ่งกว่าตัวนั้น* หรือ **ม้าตัวนี้วิ่งที่สุด* ประการที่สอง คำกริยาคุณศัพท์สามารถปรากฏหลังลักษณนามได้ เช่น *หมาตัวอ้วน* *น้ำแข็งก้อนเล็ก* แต่คำกริยาทั่วไป ไม่สามารถปรากฏหลังคำลักษณนามได้ เช่น **หมาตัวนอนอยู่* หรือ **น้ำแข็งก้อนละลาย* แต่ต้องปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้คุณาปุระโยค เช่น *หมาตัวที่นอนอยู่* หรือ *น้ำแข็งก้อนที่ละลาย* เป็นต้น (น.34) ส่วนคุณสมบัติประการที่สาม อุดม วโรตม์สิกขิตต์ (2547) เสนอว่า เราสามารถทดสอบกริยาคุณศัพท์⁹ ได้ด้วยการตั้งคำถาม *ทำไม* หลังกริยาคุณศัพท์ โดยคำกริยาทั่วไป *ทำไม* สามารถปรากฏต้นประโยค หลัง

7 คุณสมบัติทั้งสองข้อนี้ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (255a) ใช้ในการแยกความแตกต่างระหว่างคำกริยากรรมกับคำกริยาคุณศัพท์ แต่ผู้วิจัยเห็นว่า คุณศัพท์ทั้งสองข้อนี้ ยังใช้แยกคำกริยาคุณศัพท์ออกจากคำกริยาชนิดอื่นๆ เช่น กริยากรรม กริยาเติมเต็ม กริยานำ ได้ด้วย (รายละเอียดของคำกริยาแต่ละชนิดดูรายละเอียดเรื่อง ชนิดของคำ ใน วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (255a))

8 ผู้วิจัยเห็นด้วยกับวิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (255a) ที่ใช้เฉพาะ *กว่า* และ *ที่สุด* ในการเปรียบเทียบระดับโดยไม่รวม *มากกว่า* *น้อยกว่า* และ *มากที่สุด* *น้อยที่สุด* ซึ่งในกรณีหลังนี้ ถือว่า *กว่า* และ *ที่สุด* ขยาย *มาก* และ *น้อย* ไม่ใช่คำกริยา

9 อุดม วโรตม์สิกขิตต์ (2547) เรียกคำ เช่น *ดี* *สวย* *เร็ว* *สวย* ว่า *วิเศษณ์กริยา* ซึ่งจัดให้เป็นชนิดหนึ่งของคำกริยา (น.75-6) อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์นี้ เรียกคำเหล่านี้ว่า *กริยาคุณศัพท์* (adjectival verb) ตามอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553, Prasithrathsint 2000) และวิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (255a)

ประธาน และหลังคำกริยา ได้ เช่น *ทำไมเธอหัวเราะ เธอทำไมหัวเราะ เธอหัวเราะทำไม* ตามลำดับ แต่กริยาคุณศัพท์ *ทำไม* จะปรากฏได้แค่นั้นตำแหน่งต้นประโยคและหลังประธานเท่านั้น เช่น *ทำไมเธออ้วน* หรือ *เธอทำไมอ้วน* จะปรากฏหลังคำกริยาไม่ได้ เช่น **เธออ้วนทำไม* (น.76)

ในส่วนของกริยาวลีที่ขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* นี้ พบทั้งกริยาวลีที่มีส่วนหลักเป็นคำกริยาทั่วไปและคำกริยาคุณศัพท์ โดยตัวอย่างกริยาวลีที่มีส่วนหลักเป็น *คำกริยาทั่วไป* ที่ขยายคำนามเดี่ยว *การ* เช่น ใน (43)-(58) ทั้งนี้ จากข้อมูลพบกริยาวลีที่เป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *การ* มากกว่า *ความ* มาก โดยในกรณีนี้พบ *ความ* เพียงตัวอย่างเดียวใน (59)

□ การ

ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
	นามวลี	กริยาวลี
(43) ประการหนึ่ง ทหารฝรั่งเศสซึ่งเข้าไปอยู่ ณ กรุงเทพมหานครนั้นเป็นคนใหม่ มิรู้ชนบ ณ กรุงไทย จึงเกิดวิวาทผิดหมองกันกับชาวไทย <i>การรับผิดชอบ</i> ทั้งปวงนั้นพระธรรมชาครแลปาตริ ¹⁰ วาโบรสำเปาลูย์อ้อมแจ้ ²³ อยู่ (ศ23(2236)อย._ศรีธรรมราช-มร.ปองชาติแรง)	การ	รับผิดชอบ
(44) ทรงพระกรุณาสั่ง พระยามหาเสนา พระยাজักรี้ ให้เจ้าพนักงานแต่ง <i>การ</i> <i>เชิญพระอัฐิสมเด็จพระพันปีหลวงกรมพระเทพามาตย์</i> ออกไปบำเพ็ญพระราชกุศลบังสุกุล ณ วัดบางยี่เรือนอก (ศ24(2319)ธบ._รับสั่ง(2))	การ	เชิญพระอัฐิสมเด็จพระพันปีหลวงฯ
(45) ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า ฉัตรเงิน ฉัตรทอง ฉัตรเบญจรงค์ ๕ ชั้น กับราชวัติซึ่งเกณฑ์ข้าทูลละอองทำตั้งใน <i>การอภิเษก</i> ครั้งนี้ ให้พระสัสดีหมายบอกผู้ซึ่งได้ทำให้พิทักษ์รักษาไว้อย่าให้ลายเขียนและตัวฉัตรราชวัติเศร้าหมองชำรุดได้ ห้ามอย่าให้เอาไปตั้งการศพและการสิ่งใดๆ เป็นอันขาดทีเดียว (ศ24(2349)ร.1_รับสั่ง(32))	การ	อภิเษก
(46) อนึ่ง ให้หลวงราชโยธาเทพช่างทหารใน ส่งแทนแว่นฟ้าให้สนมตำรวจไปตั้งรับวอศพในเมรุ แล้วให้ไปจัดแจงดูแลใน <i>การทำเมรุทำสร้าง</i> ¹¹ <i>ทำ</i> <i>พลับพลา</i> ด้วย (ศ24(2358)ร.2_รับสั่ง(22))	การ	ทำเมรุ ทำสร้าง ทำพลับพลา
(47) อนึ่ง ให้พระจุฬา หลวงนนทเกษ หลวงโกษาอิศหาค จัดแจงตำปุดส่งให้ ๘ ตำรวจ ยกธงเรือข้ามมาประตู่ท่าพระ...แลให้รับได้คบบต่อชาวพระคลังราชการสำหรับแห่ตำปุด ๓๐๐ ใบ ให้เร่งมาจัดแจง <i>การแห่ตำปุด</i> ณ ท่าพระขึ้นมาหน้าพระที่นั่งสุธาศวรรยให้พร้อม แต่ ณ วัน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๑ (ศ24(2359)ร.2_รับสั่ง(29))	การ	แห่ตำปุด

10 ปาตริ/บาตริ = patriarche ในภาษาฝรั่งเศส = พ่อบ้าน พระราชาคณะ หรือผู้มีอาวุโสสูงสุด; แจ้ = รู้

11 สร้าง = สำสร้าง หรือ สำช่าง เป็นคำนาม หมายถึง โรงขนาดเล็กมียกพื้นข้างใน สำหรับพระสงฆ์หนึ่งสวดพระอภิธรรม อยู่ ๔ มุมเมรุ, คดช่าง คดสร้าง ช่าง สร้าง หรือ ส้าง ก็เรียก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

No	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	กริยาวลี
(48)	...แล้วให้บอกอีกเครื่องวันที่ออกลูก ชุดดินที่ลูกตกนั้นใส่บัตรหยวกกล้วย แล้วให้เอาสิ่งของซึ่งเข้ามณฑลไว้บริการ และโปรยข้าวเปลือก ข้าวสาร ทำการสะอาดอุบาทว์พื้นพระราชวัง ด้วยมะกรูด ส้มป่อย (ศ24(2363)ร.2_รับสั่ง(49))	การ	สะอาดอุบาทว์ พื้นพระราชวัง
(49)	อนึ่ง ให้กรมช่างจัดช่างพระที่นั่ง ๓ ช่าง ยืนในปราสาทเหมือนอย่างครั้งก่อน ถ้าช่างไหนไม่แจ้ง ให้กราบทูลเสด็จกรมหมื่นไกรสรวิจิตเสียบก่อน และให้เจ้าพนักงานผู้ซึ่งต้องเกณฑ์ครั้งนี้ให้จัดแจง การเสด็จฯ ออกแขกเมือง ครั้งนี้เป็นอย่างใหญ่ (ศ24(2375)ร.3_รับสั่ง(45))	การ	เสด็จออก แขกเมือง
(50)	วัน เดือน ๕ ปีมจอัฐศก พระราชทานสิ่งของให้หลวงพล เมืองกำแพงเพชร ขึ้นไป การปลงศพพระยาราชา (ศ24(2384)ร.3_รับสั่ง(120))	การ	ปลงศพ พระยาราชา
(51)	...บริจากระราชทรัพย์ทำศาลาทั้ง ๔ เปนเงิน ๑ ชั่ง ๑๐ ตำลึง ๑ สลึง แลพระราชทรัพย์ซึ่งทรงบริจาคจัดซื้ออิดแลปูนใช้เบ้างเสرجในการพระเจดีย์แลศาลากำแพงแก้วรอบพระเจดีย์สิ้นพระราชทรัพย์ ๖๗ ชั่ง ๗ ตำลึง ๒ บาท ๓ สลึง ๑ เพื่ออง เสร็จ การสถาปนามหาเจดีย์ถ่าน (ศ24(2380)ร.3_จารึกฐานพระสมุทระเจดีย์)	การ	สถาปนา มหาเจดีย์ถ่าน
(52)	ศุภมัสดุ พระพุทธศักราชล่วงแล้วได้สองพันสามร้อยแปดสิบเอ็ด ปีมจอ สัมฤทธิศกตกอยู่ในวันสวดฤดูเดือนสิบสอง สำเร็จ การปฏิสังขรณ์พระอารามของท่านพระประเสริฐวานิช (ศ24(2381)ร.3_จารึกวัดประเสริฐฯ)	การ	ปฏิสังขรณ์ พระอารามของท่าน พระประเสริฐวานิช
(53)	เวลาเช้าสี่โมง รองเจ้าเมืองจัดแจงเรือโบทสามลำ มาเชิญพวกราชทูตขึ้นบนเมือง เมื่อราชทูตไปถึงทำขึ้น ทหารปืนใหญ่หน้าป้อมก็ยิงสลุตสิบเก้า นัด...พระพิเทศพานิชจึงเชิญให้พวกราชทูตไปพักอยู่ที่ตึกของพระพิเทศพานิชทำไว้บนยอดภูเขา แต่ การเลี้ยงดู นั้น รองเจ้าเมืองจัดแจงส่งมาทุกเวลา (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราโชทัย)	การ	เลี้ยงดู
(54)	ครั้นเวลาค่ำทุ่มหนึ่งมี การเลี้ยงคอเวอเนอ คอมมดนต์ โคโลเนียลสิเกอร์ ตารี กับมองสิเอออลร์ยู ที่เรือเวสตราอยู่จน ๔ ทุ่มเลิก (ศ25(2425-7)ร.5_หัตถเลข)	การ	เลี้ยงคอเวอเนอ คอมมดนต์ฯ
(55)	ตั้งแต่เดือนเก้า แรมค่ำหนึ่ง พวกเจ้านายขุนนางผู้หลักผู้ใหญ่ต่างๆ ได้จัดการเอาดอกไม้ธูปเทียน ไปถวายเกเรียนการฉลองวังใหม่ แลได้มี การสวดมนต์เลี้ยงพระ มาทุกวัน การฉลองพระที่นั่งจักรีมหาประสาท เปนการใหญ่กระทำเปนอันเสร็จแล้ว (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)	การ	สวดมนต์เลี้ยงพระ -การฉลองพระที่นั่ง จักรีมหาประสาท
(56)	การชุมนุมที่บ้านเจ้าคุณ เปนการใหญ่ สนุกสนานสมเปน การเฉลิมพระชนมพรรษา (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)	การ	ชุมนุม ที่บ้านเจ้าคุณ

เลขข้อ	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	กริยาวลี
(57)	...สิ่งของเหล่านี้ ก็ล้วนเป็นแบบอย่างของพราหมณ์ ตามวิธีพราหมณ์ ทั้งสิ้น ไทยก็ยังใช้ใน <i>การโกนจุก แต่งงาน</i> หรือการมงคลต่างๆ อย่างลัทธิ คะติพราหมณ์อยู่เสมอๆ (ศ25(2442)ร.5_สยามประเพณี)	การ	โกนจุก แต่งงาน
(58)	เมื่อพระฉันทเสร็จแล้ว พระยยะธาสีพิที ต่างคนต่างตรวจนำอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ญาติผู้ตาย แล้วรวบรวมเครื่องกัณฑ์นิมนต์พระเจ้าวัดเทศน์ฉลอง เปนเสร็จ <i>การทำบุญข้าวสาก</i> เพียงเท่านี้ (ศ25(2469)ร.7_ลัทธิธรรมนิยม)	การ	ทำบุญข้าวสาก

□ ความ

เลขข้อ	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	กริยาวลี
(59)	(ผู้เขียน): "อ้ายเรื่องแมวฟังพระนะมันเป็นอย่างไรแก...เมื่อเวลาแกพูด แกหมายความว่าอย่างไรเล่า" อู๋: "ก็เป็ <i>นความเปรียบเทียบ</i> นั่นแหละ" (ผู้เขียน): "เปรียบด้วยเรื่องอะไรแก" อู๋: อ้าว คือบุคคลที่เป็นผู้น้อยแต่มีผู้อุปถัมภ์อยู่ และมีผู้คิดจะทำอันตรายแก่ผู้นั้นก็ทำไม่ได้ ด้วยเกรงผู้ใหญ่ที่คุ้มครองผู้นั้นอยู่ ผู้ที่จะทำอันตรายนั้นจนใจเข้า จึงได้กล่าวคำหยาบหยาม เปรียบบุคคลผู้นั้นว่าเป็ <i>นแมวฟังพระ"</i> (ศ25(2436)ร.5_วิสุทธิญาณ 9)	ความ	เปรียบเทียบ

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า แม้นามวลีที่มีค่านามเดียว *การ* ขยายด้วยกริยาวลีที่ส่วนหลักเป็นคำกริยาทั่วไป คือ [*การ*][กริยาวลี] (*ความ* ที่ปรากฏเพียงตัวอย่างเดียวใน (59) จะอธิบายรวมกับส่วนขยายที่เป็นคำกริยาคุณศัพท์ต่อไป) จะมีรูปปรากฏเหมือนกับนามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี คือ [*การ*กริยาวลี] เช่น *การเดินทาง การพัฒนา* ฯลฯ อย่างไรก็ตาม หน่วยสร้างทั้งสองชนิดมีลักษณะแตกต่างกันทั้งในทางความหมายและทางวากยสัมพันธ์

ในทางความหมายค่านามเดียว *การ* ที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างนามวลีที่ถูกรวมขยายด้วยกริยาวลีนั้น ยังคงมีความหมายที่เป็นคำเนื้อหา (lexical content) ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า *การ* ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่เป็นคำไวยากรณ์ซึ่งมีความเป็นนามธรรมมากกว่า

ความเป็นคำเนื้อหาที่มีความหมายเชิงรูปธรรมนี้ จะสังเกตได้ทั้งจากบริบทในตัวอย่างข้างต้น และจากการทดสอบทางวากยสัมพันธ์ โดยจากบริบทในตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า ค่านามเดียว *การ* ปรากฏกับคำกริยาหรือคำอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นว่า *การ* มีสถานะเป็นค่านามที่มีความหมายเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น ใน (43) ซึ่งจะเห็นได้ว่า คำคุณศัพท์ *ทั้งปวง* ขยายค่านาม *การ* ซึ่งกรรมตรงของกริยา *แจ้ง* 'รู้' โดยเป็นสิ่งที่ "พระธรรมชาครแลปาตริวิวาโบรล่ำเปาลูย์อมแจ้ง (*การนั้น*) อยู่" (ในที่นี้

ทั้งปวง ไม่สามารถวิเคราะห์ให้เป็นกรรมของกริยา *รับผิดชอบ* ได้ เนื่องจาก *ทั้งปวง* เป็นคำคุณศัพท์ซึ่งต้องปรากฏหลังคำนาม (ดูหัวข้อ 4.1.1.2 (ข)) หรือใน (53) ...แต่*การเลี้ยงดู*นั้น รองเจ้าเมืองจัดแจงส่งมา*ตลอดเวลา* ซึ่งจะเห็นได้ว่า *การเลี้ยงดู* นี้เป็นสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรม เพราะเป็นสิ่งที่เจ้าเมือง “จัดแจงส่ง (*การเลี้ยงดู*)*มาตลอดเวลา*” (*การ* ในที่นี้มีความหมายว่า ‘สิ่ง’ (ที่เลี้ยงดู) ซึ่งเป็นความหมายหนึ่งของ *การ* (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554))

นอกจากนี้ จะสังเกตได้ว่า *การ* ในตัวอย่างข้างต้น ยังเป็นปรากฏหลังกริยากรรมที่มักจะมีกรรมตรงที่เป็นคำนามที่มีความหมายเป็นรูปธรรม เช่น คำกริยา *แต่ง* ใน (44) *จัดแจง* ใน (46), (47) และ (49) *ทำ/กระทำ* ใน (45), (48) และ (50) และ *เสร็จ/สำเร็จ* ใน (51) และ (52) เป็นต้น

ในทางวากยสัมพันธ์ คุณสมบัติความเป็นคำนามเนื้อหาของ *การ* ที่อธิบายมาข้างต้นนี้ อาจทดสอบได้ด้วยคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ ด้วย *การคงส่วนหลักไว้* ในการเชื่อมด้วยวลี *และคำหลักอื่นๆ/ใดๆ/ต่างๆ* เช่น *หนังสือคณิตศาสตร์ หนังสือภาษาไทย และหนังสืออื่นๆ* หรือ *มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอื่นๆ* เนื่องจากคำนามเนื้อหาเป็นหน่วยคำอิสระและมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเองจึงสามารถเป็นรูปแทน (pro-form) คำนามเดียวกันที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายต่างๆ ที่กล่าวมาก่อนข้างหน้าได้

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่อธิบายข้างต้นนี้ ปรากฏชัดเจน ใน (45) *การอภิเษก...การศพ และการสิ่งใดๆ* หรือ ใน (25) (ในข้อ 4.1.1.2(ข)) ...*แลราษฎรทั้งปวงที่มีปัญหาแสวงหาความชอบ, แลความฉลาดรอบรู้ในราชการแลการต่างๆ* (ศ25(2417)ร.5 ดร.โผนวาท) ในขณะที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เป็นคำไวยากรณ์ที่มีสถานะเป็นหน่วยคำผูกพัน (bound morpheme) ซึ่งสูญเสียคุณสมบัติของคำนามเนื้อหาไปแล้ว จึงไม่สามารถปรากฏเป็นส่วนหลักในการเชื่อมด้วยวลี *และคำหลักอื่นๆ* ในลักษณะดังกล่าวได้ เช่น *การนำเข้า การส่งออก *และการต่างๆ* หรือ *การพัฒนาการศึกษา การปฏิรูประบบการปกครองส่วนท้องถิ่น *และการอื่นๆ* เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ใน (43)-(58) ข้างต้นจะไม่ได้ปรากฏลักษณะการคงส่วนหลักไว้ในการเชื่อมด้วยวลี *และคำหลักอื่นๆ/ต่างๆ/ใดๆ* ในทุกตัวอย่าง แต่เราอาจทดสอบคุณสมบัตินี้ได้ โดยการแต่งกริยาวลีที่มีความหมายสอดคล้องกับกริยาวลีที่ขยายคำนามเดียว *การ* ในแต่ละตัวอย่าง แล้วลองเชื่อมด้วยวลี *และการอื่นๆ/ใดๆ/ต่างๆ* ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่า คำนามเดียว *การ* ที่ขยายด้วยกริยาวลีข้างต้นสามารถเชื่อมด้วยวลี *และการอื่นๆ/ต่างๆ/ใดๆ* ได้

การทดสอบที่แสดงข้างต้นนี้ ทำให้สรุปได้ว่า *การ* ในตัวอย่างต่างๆ มีคุณสมบัติของคำนามเนื้อหาซึ่งเป็นหน่วยคำอิสระ ไม่ใช่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่เป็นหน่วยคำผูกพันดังที่ได้อธิบายแล้วในตอนต้น ตัวอย่างเช่น ใน (51) และ (52) *การกราปะนามะหาเจดีย์ถ่าน การปฏิสังขรณ์พระอาราม และ การอื่นๆ* หรือใน (55) *การสวดมนต์เลี้ยงพระ การฉลองพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และการใดๆ*

การปรากฏของคำนามเดี่ยว *การ* ใน “บริบท” หน้ากริยาวลี และนามวลี (ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อต่อไป) ซึ่งเอื้อให้ตีความได้หลายลักษณะนี้ ทำให้เกิดความหมายใหม่จาก *การอนุมาน* (inference) (Traugott and Dasher 2004, Bybee 2015) บริบทที่รู้ภาษาสามารถมีความหมายทั้งความหมายเดิมและความหมายใหม่นี้ เอ็ฟแวนส์และวิลคินส์ (Evans and Wilkins 1998) และไฮน์ (Heine 2002) เรียกว่า *บริบทเชื่อมโยง* (bridging context) ส่วนดีวาลด์ (Diewald 2002a) เรียกว่า *บริบทวิกฤต* (critical context) ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระยะ (stage) ต่อๆ ไป ประเด็นนี้จะได้อธิบายอย่างละเอียดในบทที่ 7

นอกจากส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีที่มีส่วนหลักเป็นคำกริยาทั่วไปแล้ว คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ยังปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีที่มีส่วนหลักเป็น *คำกริยาคุณศัพท์* (ตามการแยกประเภทคำกริยาในตารางที่ 4.1) ดังตัวอย่างคำนามเดี่ยว *การ* ใน (60)-(70) และ *ความ* ใน (71) และ (72) โดยสำหรับ *ความ* พบปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีที่มีส่วนหลักเป็นคำกริยาคุณศัพท์ไม่มากนัก เช่นเดียวกับในกรณีของส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีที่มีส่วนหลักเป็นคำกริยาทั่วไป ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างข้างล่างนี้ว่า เป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วยคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่มีความหมายเป็นคำเนื้อหาเด่นชัดและมีกริยาวลีที่เป็นกริยาคุณศัพท์มาขยาย

อย่างไรก็ตาม *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้ากริยาคุณศัพท์เหล่านี้ แม้จะมีรูปปรากฏเหมือนกับเหมือนกับนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้าหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี แต่ไม่จัดเป็นนามวลีแปลง ประเด็นนี้จะได้แสดงการทดสอบให้เห็นต่อไปในหัวข้อ 4.3

□ *การ*

เลขข้อ	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	กริยาวลี
(60)	ทรงพระกรุณาสั่ง พระยามหาเสนา พระยาจักรี ให้เจ้าพนักงานแต่งการเชิญพระอัฐิสมเด็จพระพันปีหลวงกรมพระเทพามาตย์ ออกไปบำเพ็ญพระราชกุศลบังสุกุล ณ วัดบางยี่เรือนอก ให้ทำโรงทิมไว้พระอัฐิ เป็นพนักงานสัสดีได้ทำ ครั้นนี้เป็น <i>การเร็วอยู่</i> เห็นมิทัน จึงเกณฑ์ให้กรมการเมือง นครสวรรค์ พิจิตร สรรค์บุรี กำแพงเพชร ช่วยทำแลพลับพลาข้างในเป็นพนักงานสนมตำรวจนอกๆ ต้องทำร้านม้ารองโกศ (ศ24(2319)สบ.รับสั่ง(2))	การ	เร็วอยู่
(61)	ทั้งนี้เป็น <i>การใหญ่</i> ให้มหาดไทย กลาโหม จัดแจง กรมวังเป็นสารวัตรตรวจตราให้สมควรอย่าให้อภัยศแก่แขกเมืองได้ ตามรับสั่ง (ศ24(2329)ร.1_รับสั่ง(9))	การ	ใหญ่

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	กริยาวลี
(62)	ครั้นจุลศักราช ๑๑๘๑ ปี ในปีนั้น, รัชชัตรันนกระทำ การลามกนัก ได้อาภูกขุนนางผู้ใหญ่ใส่ครกโคลกตำเสียให้ตาย. เหตุตั้งนั้น ขุนนางผู้ใหญ่ น้อยทั้งปวง, จึงเชิญพวกอังกฤษให้มาชิงเอาสมบัตินั้นเสีย (ศ24(2388)ร.3_หนังสือจดหมายเหตุ(๑))	การ	ลามกนัก
(63)	รุ่งขึ้นเป็นวันตรุษ ข้างอังกฤษชาวบ้านชาวเมืองเลิกการไม่ได้ค้าขาย แล้วเอากิ่งไม้ดอกมาปักในเรือนทุกบ้านทุกเมือง เวลาค่ำเลี้ยงโต๊ะชวนมิตร สหายญาติกามากินแล้วร้องเล่นเต้นรำเป็น การสนุก ต่างๆ (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโฑทัย)	การ	สนุก
(64)	หนังสือสัญญานี้ได้เขียนเปนอักษรอังกฤษ แต่ได้อ่านแปลให้พวกจีน ฟังเปน การถูกต้อง แล้ว (ศ25(2417)ร.5_ดุริโณวาท 1)	การ	ถูกต้อง
(65)	ครั้นจะอ่านหนังสือจดหมายเหตุ คือชนิดนี้เมลที่ออกวันเสาร์เดือนเก้าขึ้นสิบสองค่ำ ก็ดูเหมือนพวกโปลิศที่เหมืองเมลโบรน์ ได้ทำ การเลอะ เปนอันแปลกด้วยว่าท่านผู้นั้น ได้แวะเข้าเมืองนี้ประมาณสักเดือนสองเดือน (ศ(2425)ร.5_สยามไสมย)	การ	เลอะ
(66)	ถ้าเราจะแต่งตัวตามธรรมเนียมไทย นุ่งผ้าม่วงสรวมเสื้อขัดคอขาวฤด้า สรววมหมวกเฮลเม็ตฤด้าสักหลาด สรววมถุงเท้ารองเท้าแล้ว เปน การจำเปน ต้องสรววมถุงเท้ายาว ด้วยเขาถือกันว่าไม่เปนธรรยาไศรยอ่อนน้อมอย่างสุภาพที่จะไปปรากฏในที่เฉพาะหน้าผู้หญิงด้วยเปลือยเท้า (ศ25(2436)ร.5_วชิรญาณ 9)	การ	จำเปน
(67)	ทูลกระหม่อมหญิงกับเจ้านายจะเสด็จมาถึงวันนี้ หม่อมฉันตั้งใจจะไปรับเสด็จถึงสถานีรถไฟ แต่เป็น การลำบากอยู่บ้าง เพราะต้องข้ามทะเลจากเกาะปิ้งไปถึงปากน้ำฝั่งโปร (ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จ 6)	การ	ลำบากอยู่บ้าง
(68)	แต่เรื่องของวัฒนธรรมเป็นเรื่องกว้างขวางใหญ่ไพศาล จะพูดครั้งเดียวให้ครบถ้วนนั้นย่อมเป็น การยากอยู่ (ศ2(2484)ร.8_วัฒนธรรมแห่งชาติ)	การ	ยากอยู่
(69)	"ผมคิดว่า หมอเกรียงไกรอาจตอบได้ว่า หากคนอื่นเป็นประโยชน์แก่หมอเกรียงไกร ไม่ได้คิดจะสูบเลือดเนื้อให้หมอเกรียงไกรกลายเป็นผีดิบไปหละก็ เป็น การจำเป็นอยู่ เหมือนกัน" (ศ25(2496)ร.9_ค่าแห่งความรัก)	การ	จำเป็นอยู่
(70)	ผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูงกว่าจะเห็นผลการรักษาต้องใช้เวลา 6 เดือน-1 ปี ดังนั้น การรออีก 1 ปี กว่าจะตรวจวัดความดันอีกจึงเป็น การเข้าไป (ศ26(2550)ร.9_ข่าววงการแพทย์)	การ	เข้าไป

□ ความ

ตัวอย่าง	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	กริยาวลี
(71)	หญิงจะอย่าชายก็อย่าได้ตามกตหมายนั่น ต้องยุติอยู่ ให้เอาเป็นประมาณ ความเรื่องนี้ที่เปรียบเทียบพิจารณาว่า เบนเมียวไม่ได้เบนเมียวให้ยกเสีย เอาแต่ตามใจหญิงที่สมัคเป็นประมาณ ความไม่ค่อยซัดนั้ก แลเมื่อกต หมายมี ความไม่ซัด เช่นนี้ ไม่ควรจะแปลขยายความให้ถูกกับความ ประสงค์ของเรา (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยพัวเมียว)	ความ	ไม่ซัด
(72)	ต่อไปนี้จะกราบทูลไข ความเก่า ในเรื่องเงินถือสี ด้วยได้พบกับพระเจนจัน อักษร สอบถามได้ถ้อยคำว่าดังนี้ (ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระ)	ความ	เก่า

(ง) คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี

โครงสร้างการขยายนามวลีด้วยนามวลี (noun modified by another noun) เป็นลักษณะทั่วไปที่พบได้ในภาษาต่างๆ (Givón 2001a: 60, 2001b: 8, Dryer 2007: 174-5) โดยมีนามวลีหนึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหลักและอีกนามวลีหนึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย (Givón 2001a: 60) รวมเป็นหน่วยสร้างนามวลีซึ่งเป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์

ในภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาส่วนหลักอยู่ต้น (head-initial language) ในโครงสร้างนามวลีขยายนามวลีนั้น นามวลีที่เป็นส่วนหลักจะอยู่หน้านามวลีที่เป็นส่วนขยาย เช่น *บ้านเพื่อน* มี *บ้าน* เป็นส่วนหลัก และ *เพื่อน* เป็นส่วนขยาย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 53) *รัฐบาลไทย* มี *รัฐบาล* เป็นส่วนหลัก และ *ไทย* เป็นส่วนขยาย (อุตม วโรตม์สิขิตติ์ 2547: 29) หรือ *อาหารทะเล* *อาหารอีสาน* มี *อาหาร* เป็นส่วนหลัก *ทะเล* และ *อีสาน* เป็นส่วนขยายตามลำดับ (อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555a: 12) ลักษณะที่กล่าวมานี้ จึงทำให้โครงสร้างนามวลีขยายนามวลีซึ่งเป็นโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ เป็นโครงสร้างที่มีผลิตรภาวะ (productive) (Dryer 2007: 175) คือสามารถต่อขยายนามวลีด้วยนามวลีได้ไม่จำกัด

ในภาษาไทยนามวลีสามารถเพิ่มส่วนขยายที่เป็นนามวลีต่อไปทางด้านขวาต่อไปได้ โครงสร้างนามวลีขยายนามวลีนี้ นามวลีอาจขยายนามวลีแต่ละคู่ที่อยู่ติดกัน นามวลีที่อยู่ข้างหลังทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลีข้างหน้าที่เป็นส่วนหลักเสมอ และขยายต่อเนื่องกันจนถึงนามวลีหลักที่อยู่หน้าสุด ตัวอย่างเช่น ในภาพที่ 4.2 ด้านซ้ายมือ นามวลี *สโมสรนิสิตคณะอักษรศาสตร์* ประกอบด้วยนามวลี *อักษรศาสตร์* ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลี *คณะ* ที่เป็นส่วนหลักข้างหน้า กลายเป็นนามวลี *คณะอักษรศาสตร์* ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลี *นิสิต* ที่เป็นส่วนหลักข้างหน้า จากนั้นนามวลี *นิสิตคณะอักษรศาสตร์* ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลี *สโมสร* ที่เป็นส่วนหลักข้างหน้าเป็นลำดับสุดท้าย

อย่างไรก็ตาม การขยายอาจไม่ได้ไล่ระดับการขยายจากท้ายสุดมาหน้าสุดแบบที่กล่าวมา แต่อาจขยายเป็นคู่ๆ แล้วมาประกอบกันด้วยกฎเดียวการขยายนามวลี นั่นคือ ส่วนหลักอยู่หน้าและส่วนขยายอยู่หลัง ตัวอย่างเช่น ในภาพที่ 4.2 ด้านขวามือ นามวลี *วรรณกรรมเยาวชนภาษาต่างประเทศ* นามวลี *ต่างประเทศ* ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลี *ภาษา* ที่เป็นส่วนหลักข้างหน้ากลายเป็นนามวลี *ภาษาต่างประเทศ* ส่วนนามวลี *เยาวชน* ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลี *วรรณกรรม* ที่เป็นส่วนหลักข้างหน้า กลายเป็นนามวลี *วรรณกรรมเยาวชน* สุดท้าย นามวลี *ภาษาต่างประเทศ* ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลี *วรรณกรรมเยาวชน* ที่เป็นส่วนหลักด้านหน้าในลำดับสุดท้าย

ภาพที่ 4.2 โครงสร้างนามวลีขยายนามวลีในภาษาไทย

ในส่วนของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ถูกขยายด้วยนามวลีอื่นนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับโครงสร้างนามวลีขยายด้วยนามวลีที่อธิบายมาข้างต้น นั่นคือ คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักอยู่หน้านามวลีที่เป็นส่วนขยายในหน่วยสร้างนามวลี ดังใน (73)-(97) ด้านล่าง

อย่างไรก็ดี คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนหลักและมีนามวลีอื่นเป็นส่วนขยายนี้ พบกับส่วนหลักที่เป็นคำนามเดี่ยว *การ* มากกว่า *ความ* มาก โดยคำนามเดี่ยว *ความ* ที่เป็นส่วนหลักพบเพียง 4 ตัวอย่าง ใน (94)-(97)

□ การ

เลขข้อ	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(73)	กุหลาบใช้ตนถูกระทำ <i>การบุญสมภาร</i> วันเดียวยี่สิบแปด <i>การพระมหาธาตุเป็นเจ้า</i> จึงเสด็จปาฏิหาริย์หนักหนาดังน้ำมหาสมุทร ระลอกดังฝนตกทำใหญ่ (ศ19-20(1890-1919)สท._ศรีชุม.ด2)	การ	บุญสมภาร พระมหาธาตุ เป็นเจ้า
(74)	ด้วยลูกเจ้าหน้า ¹² ขุนทั้งปวง ตั้งกระทำ <i>การพระพิหาร</i> หัน ในเมื่อถึง เดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ วันพุธ พอได้ยามพุธเมื่อเช้า จึงให้อาธรรนาชาวเจ้าพระสงฆ์ทั้งหลาย...ทั้งอุบาสกอุบาสิกาอันศรัทธา มาอารธนาพระพุทธรูปเป็นเจ้าเข้าสู่อยู่ในพระคูหาแก้ว (ศ20(1935-1970)อย._วัดตะพาน.ด1)	การ	พระพิหาร

12 หน้า = 'รุ่น หม่อม สาว', ทั้งปวง = 'ทั้งปวง', พระพิหาร = 'พระวิหาร', หัน = 'นั้น', ถึง = 'ถึง', ชาวเจ้า = 'พระสงฆ์' (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(75)	ศักราช ๙๑๙ มะเสงศก วัน ๑ ๑๔ ค่ำ เกิดเพลิงไหม้ในพระราชวังมาก อนึ่งในเดือน ๓ นั้นทำ การพระราชพิธีอาภาริยาภิเศก และทำ การพระราชพิธีอินทราภิเศกในวังใหม่ (ศ23(2223)อย._อักษรนิติ)	การ	พระราชพิธี อาภาริยาภิเศก
		การ	พระราชพิธี อินทราภิเศกฯ
(76)	ศักราช ๙๔๖ วอกศก ครั้งนั้นสมเด็จพระนารายณ์เปนเจ้าเสวยราชสมบัติ ณ เมืองพิศณุโลก รู้ข่าวมาว่าพระเจ้าหงษากับพระเจ้าอองวะผิตกัน ครั้งนั้นเสด็จไปช่วย การศึก¹³พระเจ้าหงษา แลอยู่ในวัน ๕ ๓๓ ๕ ค่ำ ช้างต้นพลายสวัสดิมงคล แลช้างต้นพลายแก้วจักรรัตนชนกัน แลงาช้างต้นพลายสวัสดิมงคลลุยช้างซ้ายแลโหรทำนายว่าห้ามยาดรา แลมีพระราชโองการตรัสว่า ได้ตกแต่ง การ นั้นสร้งแล้ว จึงเสด็จพยุหบาตราไป (ศ23(2223)อย._อักษรนิติ)	การ	ศึกพระเจ้า หงษา
(77)	แลถัดตีกหล่อปิ่นใหญ่ไปเป็นตีกไ่ว้ไม้ซึ่งจะฉลัก การกำปั่น ทั้งปวง ยาวประมาณเส้นห้าวา ... แลถัดตีกนั้นไปเป็นตีกก็ ผู้ชายทอผ้าใบ ยาวประมาณสองเส้นสองวา แลถัดไปนั้นเป็นตีกตีเหล็กทำถมอ แล การทั้งปวงสำหรับกำปั่น แลเป็นที่ทำถถึง แลถุงสำหรับกำปั่นทั้งปวง ยาวประมาณสองเส้นสองวา (ศ23(2229)อย._โกษาปาน)	การ	กำปั่น
(78)	อีกข้าพเจ้าตอบว่า ผู้คนสำหรับกำปั่น แลลานั้นเป็นอันมาก เมื่อได้ตกแต่งไว้มากฉนี้จึงจะครบ เมื่อใดมีราชการเร็วจึงจะได้โดยฉับพลัน แล การทั้งนี้ เป็นธรรมเนียมสำหรับกรุงมหานครอันใหญ่ ย่อมตกแต่งไว้ทุกประเทศ ตามด้วย การทางบกทางเรือ นั้น (ศ23(2229)อย._โกษาปาน)	การ	ทางบก ทางเรือ
(79)	อันว่าศัตรูซึ่งเห็นว้าไกลแลเกิดเป็นไกลนั้นก็มี อนึ่ง ศัตรูซึ่งเห็นว้าไกลแลเป็นอันไกลนั้นก็มีตุจเดียว อันว่า การบ้านเมืองแลการข้าศึกศัตรู นั้น อุปรมาประดุจกุกกุฎโปกกอันยังอยู่ในโกศอันตละ (ศ23(2199-2231)อย._ปุุมราชธรรม)	การ	บ้านเมือง
		การ	ข้าศึกศัตรู
(80)	กฎหมาย การสมเด็จพระบรมศพ ครั้งเจ้ากรมหลวงโยธาเทพ เสด็จจนฤพาน ณ วัดพุทไธสวรรย์นั้น มีแจ้งอยู่ในกฎหมายแลแผนทิมหาตไทยกระลาโหมเกณฑ์นั้นแล้ว (ศ23(2278)อย._จมห.การพระศพฯ)	การ	พระบรมศพ
(81)	ครั้นรุ่งขึ้น ณ วันพุธ แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๓ ปีกุน เอกศก ตั้ง การสมโภช ให้มีเครื่องเล่น ต้นกัลปพฤกษ์ สามวัน สามคืน (ศ24(2322)ธบ._รับสั่ง(7))	การ	สมโภช

13 *ศึก* = 'ศึก' (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(82)	ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า ฉัตรเงิน ฉัตรทอง ฉัตรเบญจรงค์ ๕ ชั้น กับราชวัติซึ่งเกณฑ์ข้าทูลละอองทำตั้งในการอภิเษกครั้งนี้ ให้พระสัสดีหมายบอกผู้ซึ่งได้ทำให้พิทักษ์รักษาไว้อย่าให้ลายเขียนและตัวฉัตรราชวัติเศร้าหมองชำรุดได้ ห้ามอย่าให้เอาไปตั้ง การศพ และ การสิ่งใดๆ เป็นอันขาดทีเดียว (ศ24(2349)ร.1_รับสั่ง(32))	การ	ศพ
(83)	...แล้วให้ทำแท่นเชิงตะกอนสำหรับพระราชเพลิงศพ แล้วให้จัดตำรวจเวรไปรักษา การเมรุ คอยห้ามปรามผู้คนมาดูเล่นอย่าให้เกิดวิวาทแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ (ศ24(2358)ร.2_รับสั่ง(22))	การ	เมรุ
(84)	แล้วให้เจ้าพนักงานผู้ต้องสั่งทั้งนี้ จัดแจงการใน การพระราชพิธีทรงผนวช ให้พร้อมเหมือนอย่างทุกครั้ง อย่าให้ขาดแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตามรับสั่ง (ศ24(2367)ร.2_รับสั่ง(64))	การ	พระราชพิธี ทรงผนวช
(85)	วันเดือน ๑๑ ปีฉลู ตรีศก ... ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์เป็นแม่กองเบ็ดเสร็จจัดแจงใน การปั้นใหญ่ นั้น ประทุนสำหรับคลุมปั้นใหญ่ น้อย แต่ก่อนนั้นชำรุดยับเยินไปสิ้นแล้ว ให้เกณฑ์ยกเอาเอกชนายด้าน นายกอง ประจำการในหมู่สถานประทุนปั้นยาว (ศ24(2384)ร.3_รับสั่ง(121))	การ	ปั้นใหญ่
(86)	ทรงบริจาคพระราชทรัพย์ พระราชทานช่างทำศาลาทั้ง ๔ เปนเงิน ๑ ชั่ง ๔ ตำลึง จัดซื้อกระเบื้องเงินมุงศาลาทั้ง ๔ ศาลา กระเบื้องหมื่นหนึ่งเปนเงิน ๕ ตำลึง ๑ บาท จัดซื้อเครื่องเขียนใช้การ เบ็ดเสร็จใน การศาลา ทั้ง ๔ เปนเงิน ๓ บาท ๑ สลึง ...แลพระราชทรัพย์ซึ่งทรงบริจาคจัดซื้ออิตแลปูนใช้ เบ็จเสร็จใน การพระเจดีย์แลศาลากำแพงแก้วรอบพระเจดีย์ สิ้นพระราชทรัพย์ ๖๗ ชั่ง ๗ ตำลึง ๒ บาท ๓ สลึง ๑ เพื่ออง เสร็จการสถาปนามหาเจดีย์ถน (ศ24(2380)ร.3_พระสมุทฺรเจดีย์)	การ	ศาลา พระเจดีย์แล ศาลากำแพง แก้วรอบพระ เจดีย์
(87)	เลอร์ดักลาเรนตอนจึงบอกว่า เวลานี้เสด็จออกรับแขกเมืองเป็น การยศ ซึ่งจะพูดจาพิทุลสิ่งใดของดไว้ก่อน ยังจะโปรดให้เฝ้าอีก (ศ25(2401)ร.4_จมห. ราชโชนัย)	การ	ยศ
(88)	ในเวลาทำ การอวาวหะ ¹⁴ ที่โนโบสถ์นั้น ผู้ซึ่งเข้าไปทั้งชายหญิงประมาณสองร้อยคน เข้าไปได้แต่พระญาติพระวงศ์กับเจ้าพนักงาน ... ขุนนางและเศรษฐีปรารถนาจะใคร่เห็น การนี้ มากนัก (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโชนัย)	การ	อวาวหะ

14 อวาวหะ- อวาวหะ (น.) แปลว่า 'การพาหญิงมาอยู่บ้านของตน' หมายถึง การแต่งงานแบบหนึ่งที่ฝ่ายชายจะนำหญิงที่ตนแต่งงานด้วยมาอยู่ที่บ้านของตน เรียกว่า อวาวหะมงคล, เป็นประเพณีแต่งงานที่นิยมปฏิบัติกันในประเทศอินเดียฝ่ายเหนือ. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554)

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(89)	ประการหนึ่ง ราษฎรแขกทุกวันนี้ ไม่เหมือนแขกโบราณ ไม่ใคร่ ทำกรนาการ <i>สวน</i> เลย (ศ25(2417)ร.5_ตรุโนวาท ๑)	การ	นา
(90)	ในปีนี้ได้ดู การเอกซีปชันที่กรุงเทพ การเช่นนี้ได้แต่คราวเดียวในชีวิตหนึ่ง ผู้ ที่มีได้เห็นนั้นก็จะมีคามเสียดายแต่หนเดียวคือตลอดชีวิตนั้น (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)	การ	เอกซีปชันที่ กรุงเทพ
(91)	ถ้าหากเราจะลองไต่ร่องถึงบุทคลที่อาศาศา การนำ ที่อย่างตัวของเราเอง เข้าใจแล้วว่า "เรามีความชอบมาก เหนื่อยมาก อุตสาห์หมั่นอยู่เสมอ ทำกรไต่ ก็ตลอดได้" (ศ25(2436)ร.5_วชิรญาณ 9)	การ	นำที่ (=หน้าที)
(92)	จนถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราช ประสงค์จะทรงบำรุงพิพิธภัณฑสถานให้สมเกียรติยศของประเทศสยาม จึง โปรดฯ ให้รวม การพิพิธภัณฑสถาน เข้ากับหอพระสมุดสำหรับพระนคร แลทรง สถาปนากรรณการหอพระสมุดขึ้นเปนราชบัณฑิตยสภาใน พ.ศ. ๒๔๖๙ (ศ25(2469)ร.7_หอสมุดวชิรญาณ)	การ	พิพิธภัณฑ- สถาน
(93)	ประจวบเวลาพวกกะว่าเข้ามาถวายบรรณาการตามประเพณีโบราณ เขาขอให้ หม่อมฉัน ทำพิธีรับบรรณาการ แทนพระเจ้าเชียงใหม่ การพิธี ชอบกล กำหนด ว่าถึงฤดูออกเอื้องแซะ (กล้วยไม้อย่างหนึ่ง) บานเมื่อไร พวกกะว่าต้องเข้ามา ถวายบรรณาการปีละครั้ง ๑ ของบรรณาการนั้น (ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระ)	การ	พิธี

□ ความ

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(94)	ประการหนึ่ง เพื่อให้ห้ามที่ซึ่งจะวิวาททุ่มเถียงในระหว่างชาวคลัง แลกุม บันทญ ¹⁵ ก็ให้เอาพริกทั้งปวงนั้นไว้ในคลังอันหนึ่ง ใส่กุญแจของชาวคลังอันหนึ่ง ใส่กุญแจของกุมบันทญฝรั่งเศสอันหนึ่ง แลจะเปิดประตูออกให้ทั้งสองฝ่ายนี้ พร้อมกัน ให้แบ่งปันออกเป็นส่วนตามอยู่ใน ความสัญญา แลข้อสัญญา ทั้งนี้ เขียนเป็นสามฉบับทุกภาษา (ศ23(2230)อย._สัญญาไทย-ฝรั่งเศส)	ความ	สัญญา
(95)	นั่งคิดตรอง ความเรื่องก้อน้ำนั้น ก็ยังไม่เห็นเหตุ (ศ25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6)	ความ	เรื่องก้อน้ำนั้น
(96)	ความเรื่องอย่างกัน หากค่อยขึ้นไปถึงศาลสูงที่สุด ให้วินิจฉัยเปนแบบอย่างไม (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยผิวเมีย)	ความ	เรื่องอย่างกัน
(97)	ทราบว่าคุณรัฐมนตรีได้เสนอร่าง พ.ร.บ.กฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธี พิจารณา ความอาญา ใหม่อีก (ศ25(2496)ร.9_คนเมือง)	ความ	อาญา

15 กุมบันทญ, กุมบันทญ = 'บริษัท(company)'

หน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยายในตัวอย่างข้างต้นนี้ มีรูปปรากฏเป็นนามวลีตามด้วยนามวลี นั่นคือ [*การ/ความ*][นามวลี] ซึ่งเหมือนกับคำนามประสม (nominal compound) ระหว่างคำนาม *การ* และ *ความ* กับคำนาม โดยที่คำนาม *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน (element) ในตำแหน่งต้นคำ [*การ/ความ*+นามวลี] เช่น *การบ้าน การเปรี้ยว ความนัย* (รายละเอียดเรื่องคำประสมในหัวข้อ 4.2) และเหมือนกับนามวลีแปลงจากนาม (denominal nominalization) [*การ/ความ* นามวลี] เช่น *การไฟฟ้า การบัญชี การตลาด* ฯลฯ (รายละเอียดเรื่องนามวลีแปลงในหัวข้อ 4.3) อย่างไรก็ตาม หน่วยสร้างทั้งสามชนิดเป็นหน่วยสร้างคนละชนิดที่มีความแตกต่างกันทั้งในทางไวยากรณ์และทางความหมาย โดยเราสามารถให้ **เกณฑ์ทางไวยากรณ์** ในการทดสอบเพื่อแยกความแตกต่างของหน่วยสร้างทั้ง 3 ชนิดได้

สำหรับความแตกต่างของหน่วยสร้างคู่แรกคือ หน่วยสร้างนามวลีขยายนามวลีกับคำนามประสมนั้น เป็นประเด็นที่นักภาษาศาสตร์เห็นพ้องต้องกันในเรื่องความจำเป็นในการแยกวลีทางวากยสัมพันธ์ (syntactic phrase) ซึ่งในที่นี้ก็คือ โครงสร้างนามวลีขยายนามวลี ออกจากคำประสม (compound word) (กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนจุ่น 2555b, Dryer 2007, Lieber and Štekauer 2009a, Fabb 2001, Haspelmath and Sims 2010) ในประเด็นนี้ ดรายเออร์ (Dryer 2007: 175) อธิบายว่า บางคนมักเรียกรวมโครงสร้างนามวลีขยายนามวลีว่าเป็น **หน่วยประสม** (compound) ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสน และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแยกระหว่าง **หน่วยประสมเชิงศัพท์** (lexical compound) กับ **หน่วยประสมเชิงวากยสัมพันธ์** (syntactic compound)

หน่วยประสมเชิงศัพท์ (lexical compound) หรือ **คำประสม** (compound word) นั้น เกิดจากคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมารวมกันเป็นคำที่มีความหมายใหม่ (Matthews 2007: 70) และถือเป็นคำคำเดียว (single word) กระบวนการสร้างคำประสม หรือ **การประสมคำ** (compounding) มีลักษณะเฉพาะตัว ไม่มีกฎตายตัวจึงไม่สามารถพยากรณ์ได้ (idiosyncratic and unpredictable) ทั้งในทางความหมายและทางไวยากรณ์

ในทางความหมาย ความหมายของคำประสมเป็นความหมายเชิงลักษณะ (featural meaning) ของคำที่เป็นส่วนมูลฐาน (element) ที่มาประกอบกัน เช่น *greenhouse* 'เรือนกระจก' คำว่า *green* นำมาจากอรรถลักษณะ (semantic feature) ด้านสีของพืชซึ่งส่วนใหญ่เป็นสีเขียว โดยนำ "สี" มาใช้เพื่อสื่อความหมายถึง "พืช" ว่า *house* ที่เป็นสิ่งปลูกสร้างนั้นเป็น 'ที่อยู่อาศัย' ของพืช สรุปคือ ความหมายของทั้งหน่วย (คำประสม) ไม่ได้มาจากความหมายตรงตัวและความหมายของทั้งคำที่เป็นส่วนมูลฐานมาประกอบกัน นอกจากนี้ ความหมายของคำประสมยังไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่า คำประสมแต่ละคำจะนำอรรถลักษณะใดของส่วนมูลฐานมาใช้ เช่น *แม่ทัพ* ไม่จำเป็นต้องเป็นเพศหญิงตามคำว่า *แม่* แต่อาจมาจากอรรถลักษณะบางอย่างของคำว่า *แม่* มาใช้ในคำประสม

ส่วนในทางไวยากรณ์ คำที่มาประกอบกันเป็นคำประสม ไม่มีกฎตายตัว คือ ไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่าคำชนิดใด (part of speech) จะนำมาประสมกัน ในตำแหน่งใด (หน้าหรือหลัง) และคำประสมที่เป็นคำใหม่จะเป็นคำชนิดใด เช่น *ไต่* (กริยา) + *สวน* (กริยา) = *ไต่สวน* (กริยา) แต่ *พิมพ์* (กริยา) + *คิด* (กริยา) = *พิมพ์คิด* (นาม) เป็นต้น

หน่วยประสมเชิงศัพท์จึงแตกต่างจาก *หน่วยประสมเชิงวากยสัมพันธ์* (syntactic compound) สร้างจากกฎเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ นั่นคือ มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนว่า คำใดปรากฏร่วมกับคำใด มีความสัมพันธ์แบบใด ในตำแหน่งใด หน่วยประสมเชิงวากยสัมพันธ์จึงมีผลผลิตภาวะ (productive) คือสามารถสร้างหรือขยายเพิ่มเติมได้ ส่วนในด้านความหมาย หน่วยทางวากยสัมพันธ์สื่อความหมายทั้งศัพท์ (lexical meaning) นั่นคือ ความหมายของหน่วยทางวากยสัมพันธ์มาจากความหมายของหน่วยย่อยทุกหน่วย ไม่ใช่เฉพาะบางอรรถลักษณะเหมือนในคำประสม ที่มาประกอบกันเป็นหน่วยสร้าง เช่น ในหน่วยสร้างนามวลี *big house* มีความหมายตรงตัวจากคุณศัพท์ *big* ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนาม *house* ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลัก รวมกันเป็นความหมายของนามวลี *big house*

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ แม้วลีทางวากยสัมพันธ์และคำประสมจะมีความแตกต่างกันทั้งในทางความหมายและทางไวยากรณ์ แต่จนถึงปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ยังไม่สามารถหาข้อยุติที่น่าพอใจเกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการแยกคำประสมกับวลีทางวากยสัมพันธ์ ทั้งนี้ ปัญหาหลักมาจากสิ่งที่เรียกว่า “คำ” ซึ่งถือเป็นมูลฐานในการสร้างคำประสม ในแต่ละภาษาเป็นลักษณะเฉพาะภาษาและบางครั้งไม่สามารถเทียบ “ความเป็นคำ” ระหว่างภาษาได้ (Lieber and Stekauer 2009a, Aikhenvald 2007)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ในบรรดาเกณฑ์ด้านต่างๆ ได้แก่ เกณฑ์ทางเสียงทางความหมาย ทางวากยสัมพันธ์ หรือทางวัจนปฏิบัติ ที่ใช้ในการแยกคำประสมออกจากวลีทางวากยสัมพันธ์ เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ ดูจะเป็นเกณฑ์ที่มีข้อยกเว้นน้อยที่สุดและเชื่อที่ได้มากที่สุด (Lieber and Stekauer 2009a, Haspelmath and Sims 2010) เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ใช้แยกหน่วยสร้างทั้งสองชนิดนี้ เป็นการทดสอบคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำประสมและวลีทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ คำประสมถือเป็นคำหนึ่งคำและภายในหนึ่งคำนั้นไม่มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ (no syntactic internal structure) ทำให้กฎทางวากยสัมพันธ์ไม่สามารถใช้กับคำประสมซึ่งมีสถานะเป็นคำหนึ่งคำได้ (Haspelmath and Sims 2010: 203) แนวคิดนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ *สมมติฐานศัพท์บูรณภาพ* (Lexical Integrity Hypothesis) หรือ *หลักการศัพท์บูรณภาพ* (Lexical Integrity Principle) ใน (98)

(98) **สมมติฐานศัพท์บูรณภาพ** (Lexical Integrity Hypothesis) (Haspelmath and Sims 2010: 203)

“Rules of syntax can refer/apply to entire words or the properties of entire words, but not to the internal parts of words or their properties.”

“กฎของวากยสัมพันธ์สามารถใช้ได้กับคำทั้งคำหรือกับคุณสมบัติของคำทั้งคำ แต่ใช้ไม่ได้กับส่วนของคำหรือคุณสมบัติของคำนั้น”

สมมติฐานศัพท์บุรณภาพ ที่กล่าวข้างต้นนี้ แฮสเปิลแมธและซิมส์ (Haspelmath and Sims 2010: 193-5) เสนอเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่ใช้ในการแยกคำประสมออกจากวลีทางวากยสัมพันธ์ไว้หลายข้อ โดยในที่นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะเกณฑ์ที่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้กับภาษาไทยได้ 2 ข้อ ได้แก่ *ความสามารถในการต่อขยาย* (expandability) และ *การละจากการเชื่อมความ* (coordination ellipsis) ดังสรุปในตารางที่ 4.2 อย่างไรก็ดี นอกจากคุณสมบัติที่เสนอโดยแฮสเปิลแมธและซิมส์ทั้ง 2 ข้อนี้แล้ว ผู้วิจัยเสนอคุณสมบัติ *การคงไว้เฉพาะส่วนหลัก* ซึ่งเป็นคุณสมบัติของหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่สามารถใช้ในการแยกคำประสมออกจากหน่วยทางวากยสัมพันธ์ได้ด้วย (รวมเป็น 3 คุณสมบัติ)

ตารางที่ 4.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่ใช้ในการแยกวลีทางวากยสัมพันธ์ออกจากคำประสม

คุณสมบัติ	วลีทางวากยสัมพันธ์ (syntactic phrase)	คำประสม (compound)
การต่อขยาย (expandability)	<i>big house</i> → <i>very big house</i> 'house that is very big'	<i>crispbread</i> → * <i>very crispbread</i> 'bread that is very crisp'
การละจากการเชื่อมความ (coordination ellipsis)	<i>Large fish and small fish were</i> <i>mistakenly placed in the same tank</i> → <i>Large ∅ and small fish were</i> <i>mistakenly placed in the same tank</i>	<i>Flying fish and small fish were</i> <i>mistakenly placed in the same tank</i> → * <i>Flying ∅ and small fish</i> <i>were mistakenly placed in the same tank</i>

สำหรับคุณสมบัติข้อแรก คือ *ความสามารถในการต่อขยาย* นั้น ดังที่อธิบายแล้วข้างต้นว่า คำประสมจัดเป็นคำหนึ่งคำ ดังนั้น หากจะขยายคำประสมต้องขยายคำประสมทั้งคำ ตามคุณสมบัติของชนิดของคำประสม เช่น คำนามประสม *crispbread* 'ขนมปังกรอบ' เกิดจากคำคุณศัพท์ *crisp* + คำนาม *bread* ไม่สามารถนำคำวิเศษณ์ *very* มาขยายเฉพาะส่วนมูลฐาน *crisp* ที่เป็นคำคุณศัพท์ได้ เนื่องจากคำคุณศัพท์ *crisp* ประสมกับคำนาม *bread* เป็นคำนามใหม่แล้ว ถ้าจะขยายต้องขยายด้วยคุณศัพท์ซึ่งขยายคำประสมทั้งคำที่เป็นคำนาม (Haspelmath and Sims 2010: 193) ขณะที่ นามวลี *big house* ซึ่งเป็นหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์แบบส่วนหลัก-ส่วนขยายซึ่งแยกส่วนกัน ดังนั้น เราสามารถต่อขยายส่วนประกอบทั้งสองออกไปได้ เช่น ขยายเฉพาะส่วนขยาย *big* ที่เป็นคุณศัพท์ ด้วยวิเศษณ์ *very* เป็น *very big* ได้

เมื่อพิจารณาเกณฑ์ข้อนี้กับภาษาไทยจะเห็นได้ว่า คำนามประสม เช่น *ขนมครก* (<*ขนม* (น.) + *ครก* (น.)) ซึ่งเป็นคำใหม่หนึ่งคำ ไม่สามารถนำคำนาม *หिन* มาขยายเฉพาะ *ครก* เป็น *ครกหिन* ใน **ขนม[ครกหिन]* ได้ ต่างจากนามวลี *ขนมแม่* ซึ่งคำนาม *ขนม* เป็นส่วนหลัก และคำนาม *แม่* เป็นส่วนขยาย สามารถต่อขยายเฉพาะส่วนขยาย *แม่* ด้วย *ฉั้น* เป็น *แม่ฉั้น* ใน *ขนม[แม่ฉั้น]* ได้

เมื่อใช้เกณฑ์นี้ทดสอบกับคำนามประสมระหว่าง *การ* และ *ความ* อยู่ต้นคำกับคำนามอื่น และนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยายใน (73)-(97) จะเห็นได้ว่า คำนามประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักที่ไม่สามารถต่อขยายเฉพาะส่วนขยายได้ เช่น *การบ้าน* 'งานที่ครูกำหนดให้นักเรียนไปทำที่บ้าน' เทียบกับ **การ[บ้านไม้]* หรือ *การเปรี้ยว* 'ศาลาวัดสำหรับพระสงฆ์แสดงธรรมหรือทำกิจกรรม' เทียบกับ **การ[เปรี้ยวธรรม]* และ *ความนัย* 'ความหมายที่ซ่อนอยู่' เทียบกับ **ความ[นัยทางสถิติ]*

คำประสมจึงต่างจากหน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยาย สามารถต่อขยายเฉพาะส่วนขยายออกไปได้ เช่น ใน (73) คำนาม *บุญ* ซึ่งเป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *การ* สามารถต่อขยายด้วยคำนาม *สมภาร* ได้ หรือ ใน (75) คำนาม *พระราชพิธี* ซึ่งขยายคำนามเดี่ยว *การ* สามารถต่อขยายด้วยคำนาม *อาจารย์ภาค* หรือ *อินทราภาค* ได้ ส่วน คำนามเดี่ยว *ความ* ใน (95) และ (96) คำนาม *เรื่อง* ที่เป็นส่วนขยายคำนาม *ความ* สามารถต่อขยายด้วยนามวลี *ก้อนน้ำนั้น* ใน (95) และ *อย่ากัน (หย่ากัน)* ใน (96) ได้ ส่วนใน (94) และ (97) แม้จะไม่ปรากฏส่วนต่อขยายของส่วนขยายในประโยค แต่เราสามารถลองสร้างคำขยายเฉพาะส่วนขยายได้ เช่น ใน (94) เราสามารถต่อขยายส่วนขยายคำนาม *ความ* ที่เป็นส่วนหลัก ได้ เช่น *ความ[สัญญาไทยฝรั่งเศส]* *ความ[สัญญาค้าข้าว]* หรือ ใน (97) *ความ [อาญาบ้านเมือง]* เป็นต้น

นอกจากการต่อขยายส่วนขยาย (มีส่วนขยายมาขยายส่วนขยายอีกที) ในลักษณะที่กล่าวมานี้แล้ว ในบางกรณีที่ปรากฏส่วนขยายมากกว่าหนึ่งหน่วย ส่วนขยายทั้งหมดอาจเป็นส่วนขยายนามวลีที่เป็นส่วนหลักก็ได้ เช่น ใน (77) นามวลี *การกាប់ทั้งปวง* ซึ่งมี คำนามเดี่ยว *การ* เป็นส่วนหลัก และมีส่วนขยาย 2 หน่วย คือ นามวลี *กាប់* และคุณศัพท์ *ทั้งปวง* โดยส่วนขยายทั้ง 2 หน่วยต่างขยาย *การ* ที่เป็นส่วนหลัก ทั้งนี้ สิ่งที่ทำให้เห็นได้ว่า *การกាប់* ไม่ใช่คำประสม และคุณศัพท์ *ทั้งปวง* ไม่ได้เป็นส่วนขยายของ *กាប់* แต่ขยายคำนามเดี่ยว *การ* คือ การที่ทั้ง 3 หน่วยสามารถแยกจากกันได้ โดยในข้อความเดียวกันปรากฏเป็น [*การ*][*ทั้งปวง*][*สำหรับกាប់*] ซึ่งคุณศัพท์ *ทั้งปวง* ย้ายมาขยายคำนาม *การ* และนามวลี *กាប់* เปลี่ยนรูปแบบในลักษณะถอดความ (paraphrase) (การสื่อความหมายไม่เปลี่ยนแต่รูปภาษาเปลี่ยน) ไปอยู่ในบุพบทวลี *สำหรับกាប់*

ลักษณะดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า *การกាប់* ไม่ใช่คำประสม และคุณศัพท์ *ทั้งปวง* ไม่ได้ขยาย *กាប់* เนื่องจากเป็นคำประสม ส่วนมูลฐานที่มาประกอบกันเป็นคำใหม่หนึ่งคำไม่มีโครงสร้างหรือความสัมพันธ์เชิงวากยสัมพันธ์ภายในคำ จึงไม่สามารถแทรก เติม แยก ตัด หรือย้ายส่วนมูลฐานทั้งสองได้ เช่น คำนามประสม *การเปรี้ยว* หรือ *การบ้าน* ซึ่งเราสามารถขยายคำนามประสมทั้งสองด้วยคุณศัพท์ *ทั้งปวง* ได้ เพราะขยายคำนาม *การเปรี้ยว* และ *การบ้าน* ทั้งคำ แต่ไม่สามารถย้าย

คุณศัพท์ *ทั้งปวง* ไปแทรกเพื่อขยายคำนามเดี่ยว *การ* ในลักษณะเดียวกับนามวลี *การกำปั่นทั้งปวง* ได้ เช่น **[การ][ทั้งปวง][สำหรับ/เกี่ยวกับ][เปรียญ]* หรือ **[การ][ทั้งปวง][สำหรับ/เกี่ยวกับ][บ้าน]* เป็นต้น

นอกจากนี้ หากเราลองเติมคุณศัพท์ *ทั้งปวง* และย้ายตำแหน่งคุณศัพท์ *ทั้งปวง* ไปขยายติดกับคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* และเปลี่ยนนามวลีที่เติมขยายติดกับคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ไปเป็นบุพบทวลีในลักษณะการถอดความ (ความหมายเดิม) กับตัวอย่างอื่นๆ ที่เป็นหน่วยสร้างนามวลีขยายนามวลีเหมือนกัน ก็จะพบว่าสามารถทำได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ใน (77) *[การ][บ้านเมือง][ทั้งปวง]* → *[การ][ทั้งปวง][เกี่ยวกับบ้านเมือง]*, ใน (85) *[การ][ปืนใหญ่][ทั้งปวง]* → *[การ][ทั้งปวง][เกี่ยวกับปืนใหญ่]*, ใน (94) *[ความ][สัญญา][ทั้งปวง]* → *[ความ][ทั้งปวง][เกี่ยวกับสัญญา]* หรือใน (95) *[ความ][เรื่อง ก้อนน้ำ][ทั้งปวง]* → *[ความ][ทั้งปวง][เรื่องก้อนน้ำ]* เป็นต้น

จากที่อธิบายมาทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่า นามวลีใน (73)-(97) เป็นหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักตามด้วยส่วนขยายที่เป็นนามวลี สามารถต่อขยายส่วนขยายที่เป็นนามวลีได้ และสามารถย้ายหรือแทรกส่วนขยายระหว่างส่วนหลักกับส่วนขยายได้ ต่างจากคำนามประสมที่มี *การ* และ *ความ* คือ *การเปรียญ การบ้าน และความนัย* เป็นส่วนต้นซึ่งไม่สามารถต่อขยายส่วนมูลฐานที่เป็นส่วนประกอบในคำประสมได้ และไม่สามารถแทรกหน่วยใดๆ ระหว่างส่วนมูลฐานที่ประสมกันได้

ในส่วนของคุณสมบัติข้อสอง คือ *การละจากการเชื่อมความ* นั้น จากตารางที่ 4.2 จะเห็นได้ว่า วลีทางวากยสัมพันธ์ซึ่งในที่นี้คือหน่วยสร้างนามวลีที่ประกอบด้วยนามวลีเป็นส่วนหลักกับส่วนขยาย เมื่อเชื่อมหน่วยสร้างที่มีคำหลักเหมือนกันด้วยสันธานเชื่อมความ (coordinative conjunction) ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมหน่วยสร้างระดับเดียวกัน สามารถละส่วนหลักที่ซ้ำหรือเหมือนกันได้ เช่น *large fish* และ *small fish* เป็นหน่วยสร้างชนิดเดียวกัน นั่นคือ หน่วยสร้างนามวลีและมีส่วนหลักที่เป็นนามวลีเหมือนกัน คือ *fish* ต่างกันที่ส่วนขยายที่เป็นคำคุณศัพท์ *large* และ *small* เมื่อเชื่อมหน่วยสร้างทั้งสองด้วยสันธาน *and* ส่วนหลักที่เหมือนกันสามารถละได้ นั่นคือ *large (fish) and small fish* ในขณะที่คำประสม เช่น *flying fish* ‘ปลานกกระจอก หรือปลาบิน’ ซึ่งเป็นชื่อเรียกปลาชนิดหนึ่ง คุณศัพท์ *flying* และคำนาม *fish* รวมกันเป็นหนึ่งคำ ดังนั้น *fish* จึงเป็นแค่ส่วนมูลฐานของคำไม่มีความเป็นอิสระ และไม่สามารถละได้ในการเชื่อมความด้วยสันธาน เช่น **flying (fish) and small fish*

คุณสมบัติการละจากการเชื่อมความนี้ เมื่อนำมาทดสอบในภาษาไทยพบว่า หน่วยสร้างนามวลี ซึ่งในที่นี้เป็นการทดสอบนามวลีที่มีนามวลีเป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยาย สามารถละส่วนหลักที่เหมือนกันได้ในการเชื่อมความ เช่น นามวลี *รัฐบาลไทย* และนามวลี *รัฐบาลกัมพูชา* ซึ่งเป็นหน่วยสร้างชนิดเดียวกันและมีส่วนหลักเหมือนกันคือ นามวลี *รัฐบาล* ต่างกันที่ส่วนขยาย คือ *ไทย* และ *กัมพูชา* เมื่อเชื่อมด้วยสันธาน *และ* สามารถละส่วนหลักที่ซ้ำกัน คือ นามวลี

รัฐบาล ได้ เป็น รัฐบาลไทยและ(รัฐบาล)กัมพูชา ขณะที่คำประสมไม่มีคุณสมบัติที่กล่าวมานี้ เช่น คำนามประสม *ปลาตุก* เชื่อมกับ นามวลี *ปลาเล็ก* ด้วยสันธาน และ เป็น **ปลาเล็กและ(ปลา)ตุก* หรือ แม้แต่การเชื่อมคำประสมที่มีส่วนมูลฐานเหมือนกันในตำแหน่งเดียวกัน เช่น *ปลาตุก* และ *ปลาหมอ* เป็น **ปลาตุกและ(ปลา)หมอ* หรือ **ปลาหมอและ(ปลา)ตุก* เป็นต้น

เมื่อนำคุณสมบัติการละจากการเชื่อมความนี้ มาทดสอบกับนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยาย ใน (73)-(97) กับคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำ คือ *การเปรี้ยว* *การบ้าน* และ *ความนัย* จะเห็นได้ว่า ใน (86) *การพระเจดีย์แลศาลากำแพงแก้วรอบพระเจดีย์* มีการละคำนามเดี่ยว *การ* ซึ่งเป็นส่วนหลักที่ซ้ำกันในการเชื่อมด้วย แล ('และ') ไว้ เนื่องจากข้อความก่อนหน้า ปรากฏนามวลี *การศาลา* ซึ่งเป็นนามวลีเดียวกันกับนามวลี (*การ*)*ศาลากำแพงแก้ว* ที่ถูกเชื่อมนี้ด้วย

นอกจากนี้ บางครั้งการเชื่อมความอาจนำหน่วยในระดับเดียวกันที่มีลักษณะขนานกัน มาเชื่อมกันโดยไม่ปรากฏสันธาน เช่น ใน (78) *การทางบกทางเรือ* มีหน่วยที่ขนานกัน คือ *ทาง...* ซึ่งมีความหมายแยกส่วนกัน นั่นคือ *ทางเรือ* และ *ทางบก* โดยที่ความหมายของ *ทางเรือ* ไม่ได้ขยาย *ทางบก* แต่มีความหมายแบบเชื่อมความคือ *ทางบกและทางเรือ* ดังนั้น *การทางบกทางเรือ* จึงน่าจะเกิดจากการเชื่อมนามวลี *การทางบก* และนามวลี *การทางเรือ* โดย คำนาม *การ* เป็นส่วนหลักที่ซ้ำกันถูกละไปกลายเป็น *การทางบก[และ](การ)ทางเรือ*

อย่างไรก็ตาม แม้คุณสมบัติการละจากการเชื่อมความนี้ จะไม่ปรากฏหลักฐานในทุกประโยค ตัวอย่าง แต่เราสามารถลองแต่งข้อความ แล้วลองละส่วนหลักที่ซ้ำกันเพื่อทดสอบคุณสมบัติข้อนี้ ในตัวอย่างต่างๆ ได้ เช่น ใน (75) *การพระราชพิธีอจาริยาภิเศกแล(การ)พระราชพิธีอินทราภิเศก*, ใน (92) *การพิพิธภัณฑสถานแล(การ)หอพระสมุด* หรือ ตัวอย่างที่มีคำนามเดี่ยว *ความ* เป็นส่วนหลัก เช่น ใน (95) *ความเรื่องก๊อกร้ำแล(ความ)เรื่องฝักบัว*, ใน (97) *ความแพ่งและ(ความ)อาญา* เป็นต้น

เมื่อทดสอบคุณสมบัติละส่วนหลักที่ซ้ำกันในการเชื่อมความที่กล่าวมานี้ กับคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำนั้น พบว่า คำประสมไม่สามารถละ *การ* และ *ความ* ในการเชื่อมความได้ เนื่องจาก *การ* และ *ความ* รวมเป็นส่วนหนึ่งของคำประสมแล้วจึงไม่มีคุณสมบัติของคำอิสระ เช่น **การเปรี้ยวและ(การ)บ้าน* หรือ **การบ้านและ(การ)เปรี้ยว*, **ความนัยและ(ความ)หลัง* หรือ *ความหลังและ(ความ)นัย* ดังนั้น จากการทดสอบด้วยคุณสมบัติละจากการเชื่อมความกับหน่วยทั้งสองชนิดนี้ จึงสรุปได้ว่า หน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและมีนามวลีอื่นเป็นส่วนขยายใน (73)-(97) นั้น ไม่ใช่คำประสม

นอกจากการละจากการเชื่อมความที่กล่าวมานี้ ในทางกลับกันกับการละส่วนหลักในการเชื่อมความ คุณสมบัติของความเป็นส่วนหลักและความเป็นหน่วยอิสระในนามวลี ทำให้ส่วนหลัก

สามารถคงไว้ได้โดยเปลี่ยนเฉพาะส่วนขยาย โดยส่วนหลักสามารถปรากฏกับส่วนขยายใดๆ ก็ได้ที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่สามารถขยายส่วนหลักนั้นได้ (เช่น คำนามสามารถถูกขยายได้ด้วย คำคุณศัพท์ คำนาม หรือคำกริยา เป็นต้น) คุณสมบัติ *การคงไว้เฉพาะส่วนหลัก* นี้ เป็นคุณสมบัติข้อที่ สามของหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่สามารถใช้แยกวิธทางวากยสัมพันธ์ออกจากคำประสมได้ โดยในที่นี้ การทดสอบคุณสมบัติข้อนี้ อาจทำได้โดยคงส่วนหลักไว้แล้วเปลี่ยนส่วนขยาย โดยใช้ส่วนขยายต่างกัน แต่เป็นคำชนิดเดียวกัน และอยู่ในวงความหมาย (semantic field) เดียวกัน เพื่อป้องกันความไม่เข้ากันทางความหมาย (semantic incompatibility) เช่น แม้อำนาจจะสามารถขยายอำนาจได้ แต่อำนาจทั้งสองคำต้องมีความเข้ากันทางความหมายด้วย เช่น *สวนดอกไม้ สวนผลไม้ สวนนก* แต่ **สวนแว่นตา* **สวนเข็มขัด*

ตัวอย่างการทดสอบคุณสมบัติการคงไว้เฉพาะส่วนหลักโดยเปลี่ยนเฉพาะส่วนขยาย เช่น นามวลี *ลังกระดาษ มีนามวลี ลัง* เป็นส่วนหลัก และนามวลี *กระดาษ* เป็นส่วนขยาย ดังนั้น ส่วนหลัก *ลัง* สามารถปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคำนามเช่นเดียวกับ *กระดาษ* และอยู่ในวงความหมายเดียวกัน เช่นเป็น 'วัสดุ' ที่ใช้ทำลัง เช่น *ลังกระดาษ ลังไม้ ลังพลาสติก ลังโฟม* ฯลฯ และยังสามารถคงส่วนหลักไว้ และเชื่อมด้วยวลี *และ[ส่วนหลัก]อื่นๆ/ใดๆ/ต่างๆ* ได้ด้วย เช่น *ลังกระดาษ ลังไม้ ลังพลาสติก และ ลังอื่นๆ* เป็นต้น ต่างจากคำประสมซึ่งส่วนมูลฐานในคำประสมไม่มีคุณสมบัติของส่วนหลัก-ส่วนขยายแบบวลีทางวากยสัมพันธ์ จึงไม่สามารถคงส่วนหลักไว้แล้วเปลี่ยนส่วนขยาย หรือเชื่อมด้วยวลี *และ[ส่วนหลัก]อื่นๆ/ใดๆ/ต่างๆ* ได้ ตัวอย่างเช่น *แม่น้ำ *แม่ไฟ *แม่ดิน *แม่ลม *และแม่อื่นๆ* เป็นต้น

เมื่อนำคุณสมบัติที่อธิบายข้างต้นมาทดสอบกับนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยายใน (73)-(97) พบว่า ในประโยคตัวอย่างปรากฏหลักฐานการคงเฉพาะหลักไว้ในลักษณะตามที่กล่าวมานี้ เช่น ใน (82) *การศพและการลิ่งใดๆ* คงส่วนหลัก *การ* ไว้ และเชื่อมด้วย *และ[ส่วนหลัก]ใดๆ/อื่นๆ/ต่างๆ*

นอกจากคุณสมบัติการคงไว้เฉพาะส่วนหลัก ในลักษณะที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังพบการใช้เพียงส่วนหลักเป็น *รูปอ้างอิงตาม* (anaphor) ของนามวลีที่มีส่วนหลักนั้นปรากฏในข้อความก่อนหน้า โดยนามวลีที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างนามวลีขยายนามวลี สามารถใช้เป็นรูปอ้างอิงตาม หน่วยสร้างนามวลีขยายนามวลีเดียวกันนั้นที่ปรากฏก่อนหน้าได้ เช่น $[NP [NPมหาวิทยาลัย][NP ธรรมศาสตร์]]_1$ *ไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกนำรถเข้ามาจอดภายใน* $[NP มหาวิทยาลัย]_2$ ในนามวลี (1) *มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* มีนามวลี *มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหลัก* และนามวลี *ธรรมศาสตร์* เป็นส่วนขยาย โดยนามวลี *มหาวิทยาลัย* ที่เป็นส่วนหลักนี้ สามารถนำมาใช้เป็นรูปอ้างอิงตามของหน่วยสร้างนามวลี (1) ที่ปรากฏก่อนหน้าได้ โดย *มหาวิทยาลัย*₂ เป็นรูปอ้างอิงตามของ $[มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]_1$ ที่ปรากฏก่อนหน้า

ลักษณะที่กล่าวข้างต้นนี้ พบใน (76) ซึ่งจะเห็นว่า (ได้ตกแต่ง) *การนั้น* นามวลี *การ* ในที่ขีดเส้นใต้ อ้างถึงนามวลี *การเคิกพระเจ้าหงษา* ซึ่งมีคำนาม *การ* เป็นส่วนหลักและนามวลี *เคิกพระเจ้าหงษา* เป็นส่วนขยายในข้อความเดียวกัน เช่นเดียวกับใน (88) (*ขุนนางและเศรษฐีใคร่เห็น*) *การนี้* (มากนัก) นามวลี *การ* ที่ขีดเส้นใต้ อ้างถึง นามวลี *การอวาทะ* ซึ่งมีคำนาม *การ* เป็นส่วนหลักและนามวลี *อวาทะ* เป็นส่วนขยาย ในข้อความเดียวกัน และใน (90) *การเช่นนี้* นามวลี *การ* ที่ขีดเส้นใต้ อ้างถึง *การเอกซิบิซันที่กรุงเทพ*

จากการทดสอบคุณสมบัติของวลีทางวากยสัมพันธ์ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ *การต่อขยาย การละจาก การเชื่อมความ* และ *การคงไว้เฉพาะส่วนหลัก* ทำให้แยกความแตกต่างระหว่างวลีทางวากยสัมพันธ์ซึ่งในที่นี้คือ หน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยายใน (73)-(97) ออกจากคำนามประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำได้

คุณสมบัติทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมานี้ เป็นคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของส่วนหลัก-ส่วนขยาย ทำให้นามวลีที่เป็นส่วนขยายของนามวลีที่เป็นส่วนหลักสามารถต่อขยายได้ ส่วนนามวลีที่เป็นส่วนหลักซึ่งในที่นี้คือคำนาม *การ* และ *ความ* สามารถละได้ในการเชื่อมความ และยังสามารถคงไว้ โดยเปลี่ยนส่วนขยายเป็นหน่วยต่างๆ ที่มีชนิดของคำเดียวกัน และอยู่ในแวดวงทางความหมายเดียวกัน อีกทั้งส่วนหลักยังสามารถคงไว้ใน การเชื่อมด้วยวลี และ[ส่วนหลัก]อื่นๆ/ใดๆ/ต่างๆ และส่วนหลักยังสามารถใช้เป็นรูปอ้างอิงตาม หน่วยสร้างนามวลีเดียวกันที่กล่าวถึงก่อนหน้าได้อีกด้วย ขณะที่คำประสมไม่มีคุณสมบัติของส่วนหลัก-ส่วนขยายเหมือนหน่วยสร้างนามวลีทำให้ไม่มีคุณสมบัติทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมา

คุณสมบัติเรื่องส่วนหลัก-ส่วนขยายของหน่วยสร้างนามวลีขยายนามวลีที่กล่าวข้างต้นนี้ นอกจากจะสามารถใช้แยกความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างนามวลีขยายนามวลีออกจากคำประสมแล้ว ยังสามารถนำมาใช้แยกความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างนามวลีขยายนามวลีกับหน่วยสร้าง **นามวลีแปลงจากนาม** (denominal nominalization) ซึ่งมีรูปปรากฏที่มี *การ* อยู่หน้านามวลีเหมือนกัน แต่เป็นหน่วยสร้างคนละชนิดกัน เช่น *การบัญชี การรถไฟ การปิโตรเลียม* ฯลฯ ได้อีกด้วย (ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ไม่สามารถแปลงฐานศัพท์ที่เป็นคำนามได้ รายละเอียดในหัวข้อ 4.3)

เนื่องจาก *การ* ในหน่วยสร้างนามวลีแปลงจากนามเป็นหน่วยคำไวยากรณ์ซึ่งเป็นหน่วยคำผูกพัน ซึ่งต่างจากคำนาม *การ* ที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างนามวลีที่เป็นคำเนื้อหาซึ่งเป็นหน่วยคำอิสระ ดังนั้น *การ* ในหน่วยสร้างนามวลีแปลงจากนามจึงไม่สามารถละในการเชื่อมความด้วยสันธานได้ เช่น **การตลาดและ(การ)บัญชี *การรถไฟและ(การ)ปิโตรเลียม* และไม่สามารถคงส่วนหลักไว้ใน การเชื่อมด้วยวลี และ[ส่วนหลัก]อื่นๆ/ใดๆ/ใดๆ เช่น *การรถไฟ การไปรษณีย์ *และการอื่นๆ* หรือ *การตลาด การบัญชี *และการอื่นๆ* เป็นต้น

ส่วนในประเด็นที่ว่า นามวลีแปลงจากนามเป็นคำประสมหรือไม่ หรือมีคุณสมบัติต่างกันอย่างไรนั้น เราอาจทดสอบได้ด้วยคุณสมบัติทางความหมาย โดยคำนามประสมที่มี *การ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำ (คำประสมที่ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำไม่มีรูปซ้ำกับนามวลีแปลงจากนาม จึงไม่กล่าวถึงในที่นี้) คือ *การเปรี้ยว* 'ศาลาวัดสำหรับพระสงฆ์แสดงธรรมหรือทำกิจกรรม' และ *การบ้าน* 'งานที่ครูกำหนดให้นักเรียนไปทำที่บ้าน' เป็นคำใหม่หนึ่งคำที่มีความหมายใหม่ซึ่งมีความหมายเป็นรูปธรรมและนับได้ จึงสามารถปรากฏร่วมกับลักษณนามหรือคำระบุจำนวนได้ เช่น *การเปรี้ยวหลังนั้น* หรือ *การบ้าน 2 ชั้น/ข้อนี้* ต่างจากนามวลีแปลงจากนาม ซึ่งสื่อความหมายเชิงนามธรรมเกี่ยวกับ 'ฐานะหรือกิจกรรม' ของคำนามที่เป็นฐานศัพท์นั้น จึงนับไม่ได้ และไม่ปรากฏร่วมกับลักษณนามหรือคำระบุจำนวน เช่น **การบัญชีการนั้น* หรือ **การไฟฟ้า 2 การนั้น* เป็นต้น

การทดสอบความแตกต่างของหน่วยสร้างทั้ง 3 ชนิดที่มีรูปปรากฏเหมือนกัน คือ *การ/ความ* ปรากฏหน้านามวลี ได้แก่ หน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักและนามวลีอื่นเป็นส่วนขยาย คำนามประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำ และนามวลีแปลงจากนาม (เฉพาะ *การ*) สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การทดสอบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์กับหน่วยสร้างนามวลี คำนามประสม และนามวลีแปลงจากนาม

คุณสมบัติ	นามวลีขยายนามวลี	คำนามประสม	นามวลีแปลงจากนาม
การต่อขยาย	- [การ] [[ศพ] [หม่อมเจ้าเสง]] - [ความ] [[อาญา] [บ้านเมือง]]	*การ [[เปรี้ยว] [ธรรม]] *ความ [[นัย] [ทางสถิติ]]	X ¹⁶
การละจากการเชื่อมความ	- [การ] [ทางบก] และ ([การ]) ทางเรือ - [ความ] [แพ่ง] และ ([ความ]) [อาญา]	*การเปรี้ยว และ (การ)บ้าน *ความนัย และ (ความ)หลัง	X
การคงไว้เฉพาะส่วนหลัก - การเชื่อมด้วยวลี และ [ส่วนหลัก] อื่นๆ	- [การ] ศพ [การ] เมรุ และ [การ] อื่นๆ - [ความ] เรื่องก๊อกรู้ [ความ] เรื่องฝักบัว และ [ความ] เรื่องต่างๆ	- การเปรี้ยว การบ้าน *และการอื่นๆ - ความนัย ความหลัง *และความอื่นๆ	การรถไฟ การไปรษณีย์ *และการอื่นๆ
- การอ้างตาม	- [การ] อวาทะ... [การ] นั้น - [ความ] อาญา... [ความ] นั้น (ความ = คดี)	- การเปรี้ยว ... การนั้น (เทียบกับ หลังนั้น) - ความนัย... ความนั้น (เทียบกับ เรื่อง/ข้อนั้น)	การบัญชี... การนั้น
การปรากฏร่วมกับคำระบุ- จำนวนและลักษณนาม	- [การ] สองประการนั้น - [ความ] อีกสองสามกระทง	[รูปธรรม] การเปรี้ยว 2 หลังนั้น การบ้าน 2 ชั้น/ข้อนั้น	[นามธรรม] *การไฟฟ้า 2 (?) นั้น *การบัญชี 3 (?) นั้น

16 X หมายถึง คุณสมบัติ 2 ข้อนี้ ไม่ใช้กับนามวลีจากนาม เนื่องจากแฮสเปิลแมธและซิมส์ (Haspelmath and Sims 2010) ใช้คุณสมบัติ 2 ข้อนี้ในการเปรียบเทียบวลีทางวากยสัมพันธ์กับคำประสมเท่านั้น

นอกจากส่วนขยายที่เป็นนามวลีทั่วไปที่อธิบายมาข้างต้นนี้ ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 4.1.1.2 (ข) ว่า ในงานวิจัยนี้ จัดให้คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏคำระบุจำนวนและ/หรือลักษณนามแล้ว ตามด้วยคุณศัพท์ประเภทคำกำหนดเป็นกรณีของนามวลีขยายนามวลี (ซึ่งต่างจากวิจิตรณ์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a: 50-1)) ที่จัดให้เป็นกรณีของคำกำหนดขยายคำนามหลัก “*โดยมีลักษณนามมาก่อน*” ตามการวิเคราะห์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) เพราะทั้งคำลักษณนามและคำระบุจำนวนมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์เหมือนคำนาม นอกจากนี้ คำระบุจำนวนและลักษณนามที่ตามด้วยคุณศัพท์ *นี้ นั้น ไฉ* ฯลฯ สามารถปรากฏลำพังโดยไม่มีนามหลักได้ (ในกรณีที่กล่าวคำนามหลักนั้นมาก่อนหน้าแล้ว) เช่น *ฉันชอบตัวนี้ สองตัวนั้นซื้อมาจากเกาหลี หลังนี้สวยกว่าสองหลังนั้น* ฯ

ในส่วนของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็นคำระบุจำนวนและ/หรือลักษณนามนี้ จากข้อมูลไม่พบคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏร่วมกับคำระบุจำนวน พบเพียงที่ปรากฏกับลักษณนามตามด้วยคำกำหนดเช่น *การสิ่งนี้ การเหล่านั้น* ขณะที่คำนามเดี่ยว *ความ* มักปรากฏกับคำระบุจำนวนและลักษณนามตามด้วยคำกำหนด เช่น *การสองประการนั้น ความอีกสองสามกระทง*

การปรากฏของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้ สอดคล้องกับลักษณะของภาษาต่างๆ ที่มีลักษณนาม เช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น ฯลฯ นั่นคือ ลักษณนามถือเป็นคำ “ช่วยนับ” จึงมักจะปรากฏกับคำนามที่มีความหมายเป็นรูปธรรม (concrete) และนับได้ (countable) (Bussmann 1996: 75) และเป็นส่วนที่บังคับปรากฏเมื่อคำนามปรากฏร่วมกับคำระบุจำนวน หรือตัวกำหนด (Schachter and Shopen 2007: 38)

ตัวอย่างเช่น ในภาษาจีนกลาง นามวลี *sān ge rén* (three CLF man) ‘ผู้ชายสามคน’ ลักษณนาม *ge* ‘คน’ จะบังคับปรากฏเสมอเมื่อมีการระบุจำนวน (**sān ren*) หรือนามวลี *zhè běn shū* (this CLF book) ‘หนังสือเล่มนี้’ ตัวกำหนด *zhè* ‘นี้’ ไม่สามารถขยายคำนาม เช่น *shū* ‘หนังสือ’ โดยไม่มีลักษณนาม *běn* ‘เล่ม’ ได้ (**zhè shū*) ส่วนในภาษาไทย แม้ตัวกำหนดจะสามารถขยายคำนามโดยไม่มีลักษณนามมาก่อนโดยไม่ผิดไวยากรณ์ได้ เช่น *หนังสือนี้ เพื่อนนี้* แต่โดยส่วนใหญ่ มักปรากฏแบบมีลักษณนามมาก่อน เช่น *บ้านหลังนี้ เพื่อนคนนี้* เป็นต้น¹⁷ นอกจากนี้ การที่คำนามเดี่ยว *ความ* มักปรากฏกับคำระบุจำนวน ขณะที่ *การ* ไม่พบปรากฏกับคำระบุจำนวน ยังสะท้อนให้เห็นว่า ความหมายของคำนามเดี่ยว *ความ* น่าจะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า *การ* เพราะ “นับ” จำนวนได้ ประเด็นนี้จะกล่าวถึงในรายละเอียดในบทที่ 5

17 ผู้วิจัยเองสังเกตว่า ตัวกำหนดที่ขยายนามโดยไม่มีลักษณนามมาก่อน มักปรากฏกับคำนามที่มีลักษณนามรูปเดียวกันกับคำนามนั้น เช่น *เรื่องนี้ (เรื่องเรื่องนี้) ประโยคนี (ประโยคประโยคนี)* ในขณะที่คำนามที่มีลักษณนามคนละรูป โดยทั่วไปมักจะปรากฏโดยลักษณนามมาก่อนมากกว่าแบบไม่มีลักษณนามมาก่อน เช่น *เพื่อนคนนี้ (เทียบกับ เพื่อนนี้) หนังสือเล่มนี้ (เทียบกับ หนังสือนี้)* เป็นต้น

□ **การ**

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(98)	การอันจะเป็นมิตรก็ดี เป็นศัตรูก็ดีไซ้ร้ย่อมพิจารณาหาสิ่งอันจะเป็นประโยชน์แลมิเป็นไซ้ร้ยก็เอาสิ่งนั้น จึงจะได้คิดอ่านตกแต่ง การสิ่งนั้น (ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส)	การ	สิ่งนั้น
(99)	อันว่าบุรุษผู้ใดจะตกแต่ง การสิ่งใดๆ ควรให้คิดอ่านด้วยผู้รู้หลักจึงจะเรียกว่าบุรุษนั้นผู้มีปัญญา (ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)	การ	สิ่งใดๆ
(100)	อนึ่ง ให้ ๘ ตำรวจปลุกปล้ำปลา ปลุกที่ข้างหน้าข้างใน...แล้วให้เอาพระแทนไปตั้งรับเสด็จ...แล้วให้เอาราวรมไปปักในสำหรั่ง...แล้วให้เบิกน้ำมันมะพร้าวต่อพระคลังราชการ..แล้วให้เอาพานเครื่องไปตั้งรับ เครื่องสูง ๑๒ พาน และ การสิ่งใดๆ กระทำให้เร่งรัด แจ้งไว้ให้พร้อมทันกำหนด อย่าให้ขาดแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ (ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(14))	การ	สิ่งใดๆ
(101)	มารดาตอบว่าเจ้าไม่รู้จักกังวลของเสียงที่กระทอนกลับมาหรือ?"บุตรตอบว่า "เปล่าเลย ฉันทยังไม่รู้จักว่ามันเปนอย่างไร " มารดาก็ชี้แจง การเหล่านั้น ให้ฟังว่า... (ศ25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6)	การ	เหล่านั้น
(102)	คนในบังคับของอัครภาคีแห่งสัญญานี้ แต่ละฝ่าย เมื่อได้ยอมตนอยู่ใต้อำนาจกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งใช้อยู่ในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว จะต้องมิเสรีภาพในอันจะกระทำ การเหล่านี้ ได้ (ศ25(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน)	การ	เหล่านี้

□ **ความ**

เลขคดี	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(103)	ประการหนึ่ง ด้วยพระยาวิเชียรเทให้ทูลพระกรุณา ความสองประการ (ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส)	ความ	สองประการ
(104)	มีคนดำน้าอด เดินในน้ำ หายใจในน้ำก็ได้ แต่ ความข้อนี้ ท่านผู้ฟังคงสงสัยว่าเป็นความเท็จ หากจริงไม่ (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโศทัย)	ความ	ข้อนี้
(105)	ในตอนทูตไทยเข้าเฝ้ากวีมีเรื่องแปลกปรากฏในหนังสือพิมพ์อังกฤษ ๒ ข้อ เห็นควรจะคัดเนื้อความมาลงไว้ในหนังสือนี้ ไม่เห็นที่จะเอาเข้าตรงไหนเหมาะกว่า ข้าพเจ้าจึงแทรกลงตรงนี้ ความ ๒ ข้อนั้น คือว่าด้วยกิริยาที่หมอบคลานเข้าเฝ้าอย่างหนึ่ง กับเรื่องเลี้ยงทูตในห้องวอเตอร์ลู แคลเลอร์ อีกเรื่องหนึ่ง (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโศทัย)	ความ	๒ ข้อนั้น

No. ตัวอย่าง	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
(106)	เรื่องนี้ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าจะเขียนถึง ๒๓ วันจบ ข้าพเจ้าชนะวันเดียว! แลบอก "แม่วัน" ว่าจรรยา ๕๐๐ นาฬิกา ซึ่งข้าพเจ้าจะแถมให้ก็เพราะไม่คำนวณ ความอีกสองสามกระทง เข้าไปด้วย (ศ25(2458)ร.6_ความไม่พยายาม)	ความ	(อีก)สองสามกระทง
(107)	หม่อมฉันสันนิษฐานมาข้างต้น จึงลงเนื้อเห็นว่าพวกละว้าเป็นชาวประเทศสยามเดิมเมื่อก่อนชนชาติไทยลงมาตั้งภูมิลำเนา หม่อมฉันขอถวาย ความข้อนี้ ให้ทรงพิจารณา (ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระ 6)	ความ	ข้อนี้

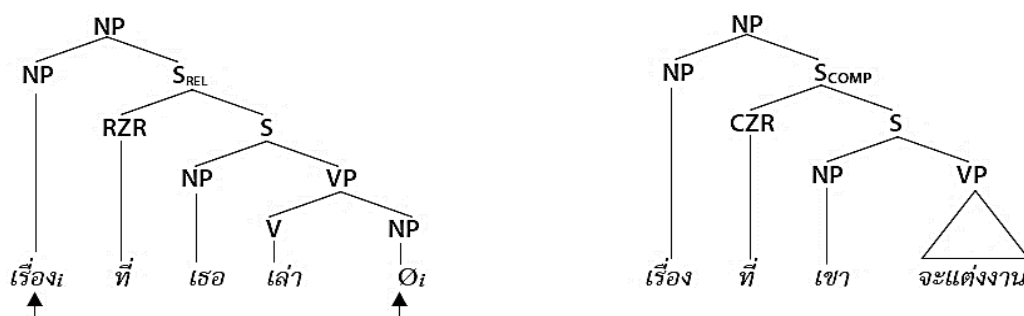
(จ) คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับอนุประโยคขยายนาม

อนุประโยคขยายนาม (noun-modifying clause) เป็นศัพท์ที่ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) ใช้ตามผลการศึกษาอนุประโยคขยายนามในเชิงแบบลักษณ์ภาษาของเบอร์นาร์ด คอมรี (Comrie 1996, 1998) เพื่อเรียกรวมอนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายนามวลีในภาษาไทยซึ่งได้แก่ **คุณานุประโยค** (relative clause: S_{REL}) และ **อนุประโยคเติมเต็มนาม** (noun-complement clause: S_{COMP}) (น. 58) เนื่องจากอนุประโยคทั้ง 2 ชนิดนี้มีทั้งคุณสมบัติที่เหมือนกันและต่างกัน

คุณสมบัติที่**เหมือนกัน** 2 ประการ คือ ประการแรก อนุประโยคทั้ง 2 ชนิดนี้ ปรากฏหลังนามวลี ประการที่สอง อนุประโยคทั้ง 2 ชนิดนี้ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนามวลีที่เป็นส่วนหลักที่อยู่ข้างหน้า (น.58-9) ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า **นามหลัก** (head noun) ทั้งนี้ หากนับรวมองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วน คือ นามหลักกับอนุประโยคที่เป็นส่วนขยายรวมกันเป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์ ก็จะเรียกว่า **หน่วยสร้างคุณานุประโยค** (relative clause construction) และ **หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็มนาม** (noun-complement clause construction) อนุประโยคขยายนามทั้ง 2 ชนิดนี้ อาจปรากฏ “ตัวบ่งชี้” (marker) ซึ่งในภาษาไทยปรากฏหน้าอนุประโยค เช่น **ที่ ซึ่ง อัน ว่า** โดยในที่นี้เรียกคำเหล่านี้ว่า **ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค**¹⁸ (relativizer/relative clause marker: RZR) และ **ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มนาม** (noun complementizer: CZR) และเรียกอนุประโยคขยายนามตามชนิดของตัวบ่งชี้ที่ปรากฏหน้าอนุประโยคขยายนามนั้นๆ เช่น คุณานุประโยค **ที่** อนุประโยคเติมเต็มนาม **ซึ่ง** เป็นต้น

18 ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) เรียก **ที่ ซึ่ง อัน** ที่ปรากฏหน้าอนุประโยคขยายนามทั้ง 2 ชนิดว่า “คำเชื่อม” เช่น “คำเชื่อม **ที่/ซึ่ง**” (น.44) หรือ “**คุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย **ที่/ซึ่ง****” (น.50) ส่วนราชบัณฑิต กำหนดให้ใช้คำว่า **ตัวนำส่วนเติมเต็ม** สำหรับคำว่า **complementizer** และ **คำเชื่อมอนุประโยคสัมพัทธ์** สำหรับ **relativizer** อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้ง **relativizer, complementizer** ต่างทำหน้าที่เป็น “ตัวบ่งชี้” (marker) ทางไวยากรณ์เหมือนกัน จึงเห็นว่าควรเรียกคำเหล่านี้ว่า **ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค** และ **ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มนาม** ตามลำดับ นอกจากนี้ คำว่า **ตัวบ่งชี้** ยังเป็นคำที่สื่อหน้าที่ และเป็นคำที่มีความหมายกลางๆ มากกว่าคำว่า “ตัวนำ” (ที่ใช้ใน **ตัวนำส่วนเติมเต็ม**) เนื่องจากในบางภาษา โดยเฉพาะภาษาส่วนหลักอยู่ท้าย (head-final language) ตัวบ่งชี้ทางไวยากรณ์เหล่านี้ มักปรากฏท้ายหน่วย (Tallerman 2011: 176) การใช้คำว่า “ตัวนำ” จึงไม่ครอบคลุมปรากฏการณ์เช่นนี้ในทุกภาษา หากต้องกล่าวถึงปรากฏเดียวกันนี้ในภาษาอื่นๆ ที่นอกเหนือจากภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ

ในด้านคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์¹⁹ ที่ต่างกันของหน่วยสร้างทั้ง 2 ชนิดนี้ คือ หน่วยสร้างคุณานุประโยคภายในอนุประโยคจะมีนามวลีที่เป็นอาร์กิวเมนต์หนึ่งตัวที่ขาดหายไป (\emptyset) และอาร์กิวเมนต์ที่ขาดหายไปในอนุประโยคมีการอ้างอิงร่วม (co-reference: i) กับนามหลักที่อนุประโยคนั้นขยาย (น.20, 38, 50) ขณะที่หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็มนามอนุประโยคเป็นประโยคที่สมบูรณ์คือไม่มีนามวลีที่เป็นอาร์กิวเมนต์ใดขาดหายไป (น.58-60) ความแตกต่างทางโครงสร้างของหน่วยสร้างทั้ง 2 ชนิดนี้ แสดงในภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 (ก) หน่วยสร้างคุณานุประโยค

ภาพที่ 4.3 (ข) หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็มนาม

ภาพที่ 4.3 หน่วยสร้างอนุประโยคขยายนามในภาษาไทย

จากภาพที่ 4.3 จะเห็นได้ว่า แม้หน่วยสร้างคุณานุประโยค (4.3ก) และหน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็มนาม (4.3ข) จะเหมือนกันตรงที่มีตัวบ่งชี้ i ที่ปรากฏหน้าอนุประโยคซึ่งปรากฏเป็นส่วนขยายหลังนามวลี *เรื่อง* ที่เป็นส่วนหลักเหมือนกัน แต่ภายในคุณานุประโยคมีอาร์กิวเมนต์ที่เป็นกรรมตรงของกริยากรรม *เล่า* ขาดหายไป โดยอาร์กิวเมนต์ที่ขาดหายไปของคุณานุประโยคนี้มีการอ้างอิงร่วมกับนามหลักที่คุณานุประโยคขยายนั่นคือ *เรื่อง* ในขณะที่อนุประโยคเติมเต็มนามเป็นประโยคที่สมบูรณ์คือไม่มีอาร์กิวเมนต์ที่มีการอ้างอิงร่วมกับนามหลักขาดหายไป (อาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธานของอนุประโยคเติมเต็มนาม คือ *เขา* ส่วน *แต่งงาน* เป็นกริยากรรม)

เกี่ยวกับประเด็นเรื่องการตีความอาร์กิวเมนต์ที่ขาดหายไปของคุณานุประโยคและการอ้างอิงร่วมกับนามหลักนี้ ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) ยกตัวอย่างประโยคที่คุณานุประโยคมีคำกริยา *กิน* ที่เกิดร่วมกับนามหลักต่างๆ ดังใน (108)-(110) (ดัดแปลงจากปราณี กุลละวณิชย์ 2549: 40)

- (108) *อาหาร*; [*ที่กิน* \emptyset ; *เมื่อวาน*] *สะอาดดีนะ* (อาหาร = การกผู้ถูกกระทำ)
 (109) *ตะเกียบ*; [*ที่กิน* \emptyset ; *เมื่อวาน*] *สะอาดดีนะ* (ตะเกียบ = การกเครื่องมือ)
 (110) *ร้านอาหาร*; [*ที่กิน* \emptyset ; *เมื่อวาน*] *สะอาดดีนะ* (ร้านอาหาร = การกสถานที่)

¹⁹ ในที่นี้ ผู้วิจัยจะไม่กล่าวถึงคุณสมบัติด้านอื่นๆ ที่แตกต่างกันของหน่วยสร้างทั้ง 2 ชนิด เช่น คุณสมบัติด้านอรรถศาสตร์และด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งนอกเหนือจากคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ที่กำลังอภิปรายในหัวข้อนี้ คุณสมบัติด้านอื่นๆ นี้สามารถอ่านรายละเอียดได้ในปราณี กุลละวณิชย์ (2549)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ปรากฏี กุลละวณิชย์ (2549) อธิบายว่า “คำกริยาในอนุประโยคจะบอก การกของนามที่ต้องเกิดกับคำกริยานั้น” (น.40) โดยใน (108) นามหลัก *อาหาร* มีการกเป็นผู้ถูกกระทำ ของกริยา *กิน* ใน (109) นามหลัก *ตะเกียบ* มีการกเครื่องมือ ส่วนใน (110) นามหลัก *ร้านอาหาร* มีการกสถานที่ จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ปรากฏีจึง “เสนอให้ใช้การกและอรรถลักษณะของคำกริยาในคณานุประโยคในการกำหนดว่าอาร์กิวเมนต์ที่หายไปจะเป็นค่านามที่มีความสัมพันธ์กับค่านามใดใน ประโยคหลัก และจะทำหน้าที่ใดในอนุประโยค” โดยบางกรณี “อาจอาศัยข้อมูลทางวัจนปฏิบัติ ศาสตร์ ซึ่งผู้พูดผู้ฟังมีส่วนร่วม” ประกอบการพิจารณาด้วย (น.40-1)

นอกจากความแตกต่างเรื่องความสมบูรณ์ของอนุประโยคและการอ้างอิงร่วมของอาร์กิวเมนต์ ที่ขาดหายไปกับนามหลักที่อธิบายข้างต้น คณานุประโยคกับอนุประโยคเต็มเต็มนามยังต่างกันในด้าน ของลักษณะของการขยาย กล่าวคือ คณานุประโยค (Comrie and Kuteva 2005) ช่วย “จำกัด” “จำกัด” (restrict) สิ่งอ้างอิง (referent) ที่เป็นนามวลีหลักที่คณานุประโยคขยาย เช่น *I teach the girl who just greeted us* คณานุประโยค *who just greeted us* ช่วยจำกัดสิ่งอ้างอิง คือ *the girl* ว่าเด็กผู้หญิง คนที่กำลังอ้างอิงหรือพูดถึงอยู่ไม่ใช่เด็กผู้หญิงคนอื่น แต่เป็นเด็กผู้หญิงคนที่เพิ่งทักทายพวกเราเมื่อ สักครู่ (น.494) ขณะที่อนุประโยคเต็มเต็มนาม “เป็นหน่วยสร้างที่ต้องเกิดกับค่านามเสมอ และเป็น ส่วนที่ทำให้ความหมายของค่านามสมบูรณ์ สื่อความหมายได้...อนุประโยคเต็มเต็มนามทำให้ ความหมายของนามหลักที่มีความหมายกว้างๆ เช่น *การ เรื่อง ข้าว เวลา มีความชัดเจนขึ้น*” (ปรากฏี กุลละวณิชย์ 2549: 52)

ในส่วนของค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคขยาย นามนั้น พบทั้งส่วนขยายที่เป็นคณานุประโยคในข้อ [๑] และส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคเต็มเต็มนาม ในข้อ [๒]

[๑] ค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นคณานุประโยค

ในส่วนของคณานุประโยคที่ขยายค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* นั้น พบคณานุประโยคทั้ง 3 ชนิด คือ คณานุประโยค *ที่* *ซึ่ง* และ *อัน* (พรทิพย์ กิจสมบัติ 2524, ประภารัตน์ พรหมภากร 2539, อุป กิตติศิลปสาร 2548: 266, เมธาวิ ยุทธพงศ์ธาดา 2544, ราตรี ธีรวารุช และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555: 103) ดังใน (111)-(126) ซึ่งคณานุประโยค *ที่* *ซึ่ง* และ *อัน* ขยายค่านามเดี่ยว *การ* และ *ใน* (127)-(132) ซึ่งขยายค่านามเดี่ยว *ความ* โดยสัญลักษณ์ \emptyset ที่ปรากฏในส่วนของคณานุประโยคทั้งหมด จะแทน ตำแหน่งของค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ซึ่งขาดหายไปในคณานุประโยคที่มีการอ้างอิงร่วมกับค่านาม เดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่เป็นนามหลักที่ปรากฏหน้าคณานุประโยค ทั้งนี้ จากข้อมูลพบว่า คณานุ ประโยคทั้ง 3 ชนิดนี้ ปรากฏเป็นส่วนขยายค่านามเดี่ยว *การ* มากกว่าค่านามเดี่ยว *ความ* มาก ซึ่งอาจ เป็นเพราะส่วนใหญ่ ค่านามเดี่ยว *ความ* ปรากฏกับอนุประโยคเต็มเต็มนามมากกว่าคณานุประโยค

นอกจากนี้ คุณานุประโยคส่วนใหญ่ที่ขยายนามหลักจะปรากฏติดกับนามหลักที่ขยาย แต่ในบางกรณี ส่วนขยายที่แสดงความชี้เฉพาะ เช่น *อันนั้น คนนั้น* หรือไม่ชี้เฉพาะ เช่น *อันไหน สิ่งใด* อาจปรากฏแทรกระหว่างนามหลักกับคุณานุประโยคได้ เช่น *ผู้ชาย[คนนั้น][ที่ยืนอยู่หน้าห้อง]* เป็นที่ชายฉันทอง หรือ *ดินสอ[อันไหน][ที่กุดมาก]ก็เอาไปเหลาซะ* ลักษณะเช่นนี้พบกับ *การ* และ *ความ* ที่เป็นนามหลักเช่นกัน แต่ในข้อมูลพบเพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้น ใน (118) และ (124) ซึ่งมีส่วนขยาย *อันใด* และ *ทุกอย่าง* มาคั่นระหว่างนามหลัก *การ* กับคุณานุประโยคตามลำดับ

□ **ภว**

ตัวอย่าง	ประวัติตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	คุณูปการประวัติ
(111)	มาตราหนึ่งโสด ผู้ใดได้จักมี ภวารักษ์ ทั่ว แลการอันได้อันหนึ่งก็ดี แลจะฆ่าวัวฆ่าควาย ไม่ให้เอาวัวเอาควายนั้น อันจักขามัน ชี้ให้กินเห็นทั้งหลาย (ศ19-20(1856-1976)สท._กม.โจจร)	การ	อัน กระทำ ๐
(112)	แลพณาฯ หัวเจ้าท่านก็ให้แต่งเสวยเสอาหารกันกินให้แก่กาปิดตนกราเบ็กติลมาศ แลฝรั่งทหารผู้มาพึ่งบ่วงเล่า อนึ่งคิดจะสุขทุกขกาปิดตนกราเบ็กติลมาศ ซึ่งจะปรารณานันฯ พณาฯ หัวเจ้าท่าน ก็ให้พระหลวงหัวเมืองสำเร็จ ภวารซึ่งกาปิดตนกราเบ็กติลมาศปรารณานัน เสร็จทุกประการ (ศ22(2164)อย_ศรีราชโกษา)	การ	ซึ่ง การปิดตนกราเบ็กติลมาศ ปรารณานา ๐ นั้น
(113)	แลผู้มีชื่อบอกแก่ข้าพเจ้าว่า ท่านได้เห็นคลังพระมหากษัตริย์เจ้ายังดีหรือ ข้าพเจ้าตอบว่า คลังทั้งสามคลังซึ่ง ตกแต่งไว้ดีนักหนา แลอันใดเห็นสมควรด้วยยศศักดิ์ดี พระมหากษัตริย์เจ้าผู้ใหญ่อันประเสริฐแลผู้มีชื่อว่า ภวาร ซึ่งตกแต่งไว้ซึ่งครั้งมีราชการมิใคร่จะพอ (ศ23(2229)อย_โกษาปาน)	การ	ซึ่ง ตกแต่ง ๐ ไว้ทั้งนี้
(114)	อุปมาคจภวารอันจะสำเร็จด้วยเข็ม แลจะเอาเหล็กหมาดไปสำเร็จการนั้นกับมิได้ อนึ่ง ภวารซึ่งจะสำเร็จด้วยเหล็กหมาด แลจะเอาเข็มไปสำเร็จการนั้นกับมิได้ อนึ่ง การอันจะสำเร็จด้วยเหล็กหมาดและเอาจอบ เสียม พรำ ขวาน ตาว โดมรไปสำเร็จการนั้นกับมิสำเร็จ (ศ23(2199-2231)อย_บุรราชธรรม)	การ	อัน จะสำเร็จ ๐ ด้วยเข็ม
(115)	อนึ่ง กรุงเบญจาลราไชร์ได้เป็นอียิปต์แก่เอกสตราซซังฟอง กอบรบด้วยจตุรงค์พลโยธาได้สิบแปดอักษิณีสี่ ส่วน เจ้ามโหสถไชร์กอบรบด้วยปัญหาแล ภวารอันเป็นแลษัก นั้นประจวบพิแกแห่งนายประมง ภวารอัน ขึ้นนั้นประจวบเป็นแห่งนายพนจร (ศ23(2199-2231)อย_บุรราชธรรม)	การ	ซึ่ง จะสำเร็จ ๐ ด้วยเหล็กหมาด
		การ	อัน ๐ เป็นแลที่กลั่น
		การ	อัน ๐ ขึ้นนั้น

+ กาปิดตนกราเบ็กติลมาศ สมเด็จพระมหาธรรมราชาทรงอธิบายว่า หมายถึง *Captain Grappe* โดยสืบต้นมาจากจดหมายเหตุเดนมาร์ก เอกสารบางฉบับสะกดเป็น ภวมศ กับต้นคนดังกล่าวเป็นชาวฮอลันดา ส่วนคำ ตีลมาศ หมายถึง เดนมาร์ก ซึ่งปรากฏในข้อความ เรือตีลมาศ คำนี้ พระเจ้าจอร์จที่เชอ กรมหมื่นนเรนทรวิงศ์ประพันธ์ทรงสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นภาษาโปรตุเกส จากคำว่า *Ré de Dinamarca* แปลว่า 'พระมหากษัตริย์แห่งเดนมาร์ก' (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

□ **ภว** (ต่อ)

ตัวอย่าง	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		ชนิด	คุณลักษณะ
(116)	อนึ่ง ให้ท่านพนักงานช่างในๆ เจ้าภาพแต่งเครื่องกระเบมุกเงงส่งให้สภามผลเรือเงินเชิญไปตั้งที่พระสงฆ์สวด ณ วันเดือน ๘ แรม ๒ ค่ำ แรม ๓ ค่ำ แรม ๔ ค่ำ วันละสักรับทั้ง ๓ วัน ให้มีชูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม รุ่งขึ้น ณ วันเดือน ๘ แรม ๕ ค่ำ เวลาเช้าสักรับหนึ่ง แล้วให้ส่งด้วยดิบหนัก ๗ ซึ่ง ให้กรมวังจับสายลัญจรวงำแกพวง ขึ้นมาให้พร้อม แล้วให้จัด ภว ที่จะ ทว ให้พร้อม (๒24(2363)ร.2_รับสั่ง(49)	ภว	ที่ จะทำ ๐
(117)	ตึกที่ทำงานชื่อ รอยยิ้มมีดี ในนี้ใช้เครื่องกลไฟ ทำเร็วยิ่งกว่าคนทำด้วยมือหลายเท่า ภว ที่ ทว ครั้นจะพรธธมา ก็จะมีมากมายโดยกานัก (๒25(2401)ร.4_จนท.ร.๖๖๖)	ภว	ที่ ทำ ๐
(118)	ถ้าพวกข้าพเจ้าได้กลับไปถึงกรุงเทพฯ แล้ว จะกราบทูลให้ถัด่วน วาพระองค์ทรงพระเมตตาโปรดปรานรับรอง ให้มีความสุขสบายอย่างไร และ ภว อันใด ที่พวกข้าพเจ้าได้เห็นได้ยิน ก็จะมีการาบทูลให้เสร็จสิ้นทุกประการ (๒25(2401)ร.4_จนท.ร.๖๖๖)	ภว	ที่ พวกข้าพเจ้าได้เห็นได้ยิน ๐
(119)	แต่ข้าพเจ้าผู้พิมพ์หนังสือนี้ เห็นว่าเซอร์แอนดรูกลาร์ดีเป็นคนฉลาดมีสติปัญญา, เป็นดีไปสมาคิดแก้ๆ, ภว ที่ เขาจัดแจงใช้ สำเร็จได้ในวันนี้, คอเวอรันเนอร์อื่นๆ, ที่ได้เคยมาอยู่เมืองสิงคโปร์มาแต่ก่อนนั้น คิดจัดแจง มาถึงสิบห้าปีแล้วก็ยังไม่สำเร็จ (๒25(2417)ร.5_ครุโณวาท 1)	ภว	ที่ เขาจัดแจง ๐ ให้
(120)	เมื่อพวกนี้จะรู้แนวทางการชุดคล่องนั้นจะยากจะง่ายอย่างไรบ้าง ฤกว่าทำแล้วคงเป็นผลสมแรงทำมัน จึงได้ทรง พระราศัตราธิ์ด้วย ภว จะ ทว มัน ได้ทรงพระกรุณาโปรดสั่งให้กับต้น เอ เอ ลอพตซ์ ไปช่วยพวกฝรั่งเศส ในการนี้ด้วย (๒25(2425)ร.5_สยามไสมย)	ภว	อัน ๐ จะทว ๐ มัน
(121)	นายพลโททากาวามี ได้เป็นผู้กระทำการเป็นหัวหน้า...และเป็นผู้ที่ได้คอยระวังจัด ภว ที่ ทว ทั้งหลายให้ให้ ได้รับความสะดวก (๒25(2450)ร.5_สงครามจีน-ญี่ปุ่น)	ภว	ที่ ๐ จำเป็น

□ **กฎ** (ต่อ)

ตัวอย่าง	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นมวลี	คุณูปประโยค
(122)	จริงอยู่ถ้อยคำของคนทีล่งพิมพินี้ เป็นผู้ที่มีความรู้เกิดขึ้นทางทุด้ยีนแ่ววๆ แล้วเดาสมเสยเป็นพิน ไม้ไซมีควมรู้กว้างขวางอันใด ส่วนความคิดเล่าก็คิดไปตาม กฎซึ่งมาปรากฏเฉพาะนัยบตา ได้เคยเห็นตีเพียงไทหนกัคิดว่ำดีที่สุดเพียงงน	การ	ซึ่ง ๐ มาปรากฏเฉพาะนัยบตา
(123)	หออพระสมุตวรชิริญาณกัตี พืธิธณศถกณกัตี ในชั้นนี้พังกายแลหอย กฎที่จัดออกไปใหม่ยังไม่บริบูรณ์ (ศ25(2469)ร.7_หอสุมตวรชิริญาณ)	การ	ซึ่ง ๐
(124)	ใน กฎที่เกี่ยวข้องกับคดีใดๆ ที่พนักงานตุฎกตสูงสุดเสวเตนตองพิจารณตามควมในวรรค (ข) ของข้อ ๔ นี้กัตีฎในคดีใดๆ ที่พนักงานที่ว่ำนจะพังกอนมา ตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๒ กัตี ถ้าพนักงานตุฎกตสูงสุดเช่นว่ำนจะร้องขอแล้ว เจ้าพนักงานฝ่ายสยมจะตองช่วยเหลือใน กฎทุกอย่างที่เกี่ยวข้องแก่คดีนั้นๆ (ศ25(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน)	การ	ซึ่ง ๐ เกี่ยวข้องกับคดีใดๆ
(125)	ผู้ใดกระทำ กฎอันควรรายหน้า ต่อหน้าธการกานัล โดยเปลือยหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น ตองระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท (ประมวลกฎหมายอาญาไทย (ฉบับปรับปรุงเป็นปัจจุบัน) ภาค ๓ ความผิดลหุโทษ มาตรา ๓๘๘๘)	การ	อัน ๐ ควรรายหน้า
(126)	น.ส.ยั้งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กระทำ การอันตองทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 กรณีการแต่งตั้งโยกย้าย นายถวิล เป็ลียนศรี อติเตขาธิการสมช.ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะมีการประชุมในวันที่ 2 เม.ย. (ศ26(2557)ร.9_คดีนิรโทษโอนเลข 29 มี.ค. 2557)	การ	อัน ๐ ตองทำตามรัฐธรรมนูญ

□ ความ

ตัวอย่าง	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	คุณูปประโยค
(127)	พระครูจึงอ่านคำสัญญาอันให้เจ้าหญิงว่าตาม ความที่ข้าก็คล้ายกับเจ้าเพชรกริวิไล เดิมว่า (ศ25(2401)ร.4_จมห.ร.า.จ.พ.ย)	ความ	ที่ว่า ๐
(128)	บัดนี้ ได้ความซึ่งควรพิจารณาแก้ไข	ความ	ซึ่ง ควรพิจารณาแก้ไข ๐
(129)	เพื่อสำหรับป้องกันความยากลำบาก อันจะพึงเกิดขึ้นในการโอนอำนาจศาลตาม ความที่คิดไว้ไปโปรด ฉบับนี้ จึงได้ยอมตกลงกันว่า... (ศ25(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน)	ความ	ที่ คิด ๐ ไว้ ในโปรดเกล้าฉบับนี้
(130)	ได้ดประกาศขายหนังสือมาถวาย เพื่อให้ทราบว่าเป็นเวลาที่สมควรในปัญหาเรื่องธรรมนูญมหานิกาย ประกอบ ความอันได้กราบทูลมาเมื่อก่อนนี้	ความ	อัน ได้กราบทูล ๐ มาเมื่อก่อนนี้
(131)	คดีป่าไม้ หมายถึง คดีหรือ ความที่ฟ้องผู้กระทำการฝ่าฝืนหรือกระทำการอันเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับกรป่าไม้ ซึ่งได้แก่... (ศ26(2558)ร.9_กรมป่าไม้ (อน.โล.ม))	ความ	ที่ ฟ้อง ๐ ผู้กระทำการฝ่าฝืน
(132)	ความที่เค่าฟ้องกันอยู่นี้ เค่าฟ้องกันตรงที่คุ้มครองซึ่งต้นไปเอาเงินมัดซื้อที่ดิน แล้วเสี้อส่วนตัวของตนเองและคนในหมู่คณะให้เป็นชื่อเจ้าของที่ดินต่างหากเถาครับ (ศ.26(2557)ร.9_พันพิพ. (อน.โล.ม))	ความ	ที่ เค่าฟ้อง ๐ กันอยู่

[๒] คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคเติมเต็มนาม

สำหรับอนุประโยคเติมเต็มนามที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในข้อ [๒] นี้ มีลักษณะแตกต่างจากคุณาอนุประโยคขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในข้อ [๑] ในแง่ที่ภายในอนุประโยคเติมเต็มนามไม่มีการอ้างอิงร่วมระหว่างคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่เป็นส่วนหลักกับตำแหน่งอาร์กิวเมนต์ใดๆ ภายในอนุประโยคขยายนามที่เป็นส่วนขยาย ดังนั้นภายในอนุประโยคเติมเต็มนามจึงไม่มีตำแหน่งอาร์กิวเมนต์สำหรับคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ขาดหายไป

อย่างไรก็ดี ในบางตัวอย่างที่จะแสดงต่อไปนี้ นามวลีที่เป็นอาร์กิวเมนต์ในบางตำแหน่งอาจหายไป โดยอาร์กิวเมนต์ที่ขาดหายไปนี้ ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ที่มีการอ้างอิงร่วมกับนามหลักหน้าอนุประโยคแบบลักษณะของคุณาประโยค แต่เป็นอาร์กิวเมนต์ที่เกิดจากการละ ในกรณีที่อาร์กิวเมนต์ในอนุประโยคขยายนามขาดหายไป ผู้วิจัยจะใส่เติมอาร์กิวเมนต์ที่ขาดหายไปนั้นในอนุประโยคขยายนามเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในอนุประโยคเติมเต็มนามนั้น ไม่มีตำแหน่งอาร์กิวเมนต์ใดว่างหรือขาดหายไปสำหรับนามหลัก *การ* และ *ความ* หน้าอนุประโยคที่เกิดการอ้างอิงร่วมแล้วถูกละไปซึ่งเป็นกรณีของคุณาประโยค

การใส่เติมอาร์กิวเมนต์ที่ขาดหายไปที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจะแสดงไว้ในวงเล็บ () (เพื่อให้แตกต่างจากวงเล็บบอกโครงสร้าง [] (bracket)) ตัวอย่างเช่น (139) ในอนุประโยคเติมเต็มนาม *จะชนช้าง* ไม่ปรากฏนามวลีที่เป็นประธานหน้ากริยาลี ผู้วิจัยจึงเติมนามวลี *(ผู้หนึ่งผู้ใด)* หน้ากริยาลี *จะชนช้าง* เนื่องจากเป็นการกล่าวถึงนามวลีนั้นโดยทั่วไป นั่นคือเป็น *ผู้หนึ่งผู้ใด/ใครก็ตาม* เป็น *การอัน(ผู้หนึ่งผู้ใด)* *จะชนช้าง* เป็นต้น

นามวลีที่ขาดหายไปนี้อาจเป็นนามวลีที่ปรากฏในบริบทเดียวกันก่อนหน้านี้ จึงอาจถูกละไปเมื่อกกล่าวถึงในข้อความต่อมา เช่น (133) ในส่วนของหน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็มนาม *อันจักกระทำพระ* จะเห็นได้ว่า ปรากฏนามวลี *พระ* เป็นกรรมตรงของกริยากรรม *กระทำ* (*กระทำพระ* หมายถึง 'สร้างพระพุทธรูป' (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555) แต่ไม่ปรากฏนามวลีที่เป็นประธาน อย่างไรก็ตาม ประโยคต่อไปในข้อความเดียวกัน พบข้อความ *พระมหาเถรเป็นเจ้าจักกระทำพระดั่งอัน* ซึ่งมี *ดั่งอัน* ('ดั่งนั้น') อ้างอิงถึง *กระทำพระ* ที่กล่าวถึงก่อนหน้า ผู้วิจัยจึงเติมนามวลีในวงเล็บ (*พระมหาเถรเป็นเจ้า*) ไว้ในตำแหน่งหน้ากริยาลี *จักกระทำ* เป็น *การอัน(พระมหาเถรเป็นเจ้า)จักกระทำพระดั่งอัน* เป็นต้น

เมื่อพิจารณาในแง่ของประเภทของตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มนามที่ปรากฏกับคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* พบว่า ที่คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏกับตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มนาม ที่ *ซึ่ง* และ *อัน* ดังใน (133)-(143) ส่วนนามหลัก *ความ* ปรากฏกับอนุประโยคเติมเต็มนาม ที่ *ใน* (147) และอนุประโยคเติมเต็มนาม *อัน* ใน (148) ทั้งนี้ จากข้อมูลไม่พบคำนามเดี่ยว *ความ* ปรากฏกับตัวบ่งชี้อนุประโยคเติม

เต็มนาม ซึ่ง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวอย่างอนุประโยคเต็มเต็มนามในสมัยต่างๆ ที่นัท์ชนัน เยาวพัฒน์ (2551) ซึ่งศึกษาพัฒนาการของคำว่า ซึ่ง นำมาแสดงก็มีเพียงตัวอย่างของ ซึ่ง ที่ปรากฏกับคำนาม การ เท่านั้น ไม่มีตัวอย่างที่เป็นคำนามอื่นรวมถึง ความ ด้วย

นอกจากตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มนาม ซึ่ง และ อัน แล้ว ยังพบว่าคำนามเดี่ยว ความ ยังปรากฏกับตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มนามที่ต่างจากการคำนามเดี่ยว การ อีก 2 รูป นั่นคือ อันว่า และ ว่า โดยตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มนาม อันว่า ใน (144) ความอันว่าเชยใจในตน ซึ่งน่าจะเป็นรูปที่เก่าแก่ที่สุด เพราะพบเพียงครั้งเดียวในสมัยสุโขทัย และไม่พบในสมัยต่อๆ มาอีกเลย ส่วนตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มนาม ว่า พบว่า เป็นตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มนามที่ปรากฏกับนามหลัก ความ มากที่สุด (มากกว่าตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มนาม ที่ ซึ่ง และ อัน) ดังใน (145), (146) และ (149)

อย่างไรก็ดี ในประเด็นที่ว่า เหตุใดตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มนาม ว่า จึงเกิดเฉพาะกับคำนาม ความ ไม่เกิดกับคำนาม การ เป็นประเด็นด้านความหมายซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 5 ส่วนการเปรียบเทียบความถี่การปรากฏของคำนามเดี่ยว การ และ ความ กับอนุประโยคขยายนามทั้ง 2 ชนิด จะอธิบายรายละเอียดในส่วนของการเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำนามเดี่ยว การ และ ความ ในหัวข้อ 4.1.3

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดด้านล่าง จะเห็นได้ว่า โครงสร้างคำนามเดี่ยว การ ที่ปรากฏกับอนุประโยคเต็มเต็มนาม ปรากฏถึงแค่สมัยรัชกาลที่ 5 เท่านั้น ขณะที่คำนามเดี่ยว ความ ยังปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคเต็มเต็มนามได้มาจนถึงปัจจุบัน

การที่พบคำนามเดี่ยว การ ที่ขยายด้วยอนุประโยคเต็มเต็มนามน้อยลงนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาพัฒนาการของคำว่า ซึ่ง ของนัท์ชนัน เยาวพัฒน์ (2551) ที่พบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นอนุประโยคเต็มเต็ม (ทั้งเต็มเต็มกริยาและเต็มเต็มนาม) เป็นหน้าที่ที่ปรากฏในความถี่น้อยที่สุด (ในบรรดาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ทั้งหมด) เพียงร้อยละ 0.01 ตั้งแต่สมัยอยุธยา และน่าจะลดลงเรื่อยๆ จนสูญไปในสมัยรัชกาลที่ 9 ซึ่งนัท์ชนันคาดว่า น่าจะเป็นเพราะ ซึ่ง ในหน้าที่นี้ถูกแทนที่ด้วย ที่ ซึ่งเริ่มใช้แทนที่ซึ่งในหน้าที่ตัวบ่งชี้อนุประโยคเต็มเต็มและตัวบ่งชี้คุณานุประโยคด้วย (น.119) สอดคล้องกับผลการศึกษาพัฒนาการของคำว่า ที่ ของปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya 2008) ที่พบว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 การ และ ความ ปรากฏกับอนุประโยคเต็มเต็มนาม ที่ ในความถี่ที่สูงมาก (น.459) นั่นคือ ในขณะที่ การ และ ความ ปรากฏกับ ซึ่ง ลดลง ก็ปรากฏกับ ที่ มากขึ้น

คำนามเดี่ยว การ และ ความ ที่ปรากฏกับอนุประโยคเต็มเต็มนามในตัวอย่างทั้งหมดนี้ ยังคงความหมายเป็นคำเนื้อหา จึงสามารถพิจารณาเป็น 2 ส่วนประกอบ คือ คำนามเดี่ยว การ/ความ ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นอนุประโยคเต็มเต็มนามได้ ([การ/ความ][อนุประโยคเต็มเต็มนาม]) ความเป็นคำเนื้อหาของ การ และ ความ นั้น จะสังเกตได้จากการปรากฏเป็นกรรมของกริยากรรม

เช่น การ ใน (138) [การ]₁[ที่จะปลูก(โรงครัว)]นั้นมิแจ้ง ให้ไปหาพระยาราชสงคราม แม่กอง จะได้บอก [การ]₂ให้ปลูกให้ทำให้เร่งปลูกให้แล้วตามรับสั่ง ในประโยคนี้ จะเห็นได้ว่า คำนาม [การ]₁ ('งาน') ที่ปรากฏกับอนุประโยคเต็มเต็มนาม ที่เป็นกรรมของกริยากรรม (มิ)แจ้ง ซึ่งอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกันใน [การ]₂ ซึ่งเป็นกรรมของกริยากรรม บอก หรือ การ ใน (143) [การ]₁[ที่อ่านคำเล็กเซอร์ของญี่ปุ่น] นั้น เจ้ากับข้าคุณละทางแท้ๆ ในประโยคนี้ การ ('เรื่อง') ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยากรรม ดู ที่แปลว่า 'คิดเห็น, มีความเห็น' นั่นคือ เจ้ากับข้าคุณ(=มีความเห็น)การ(=เรื่อง)ที่อ่านคำเล็กเซอร์ของญี่ปุ่นนั้น คนละทางแท้ๆ เป็นต้น ส่วน ความ ใน (147) จึงเข้าไปกราบทูล [ความ]₁[ที่พระอุบาฬีออกไปบำรุงพระศาสนาที่เมืองลังกา] ทั้งสิ้นแล้ว ในประโยคนี้ จะเห็นได้ว่า ความ ในที่นี้ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยากรรม ทูล และยังมีคำคุณศัพท์แสดงปริมาณ ทั้งสิ้น ขยายด้วย

การ และ ความ ที่ปรากฏใช้เป็นคำเนื่อหานี้ เป็นลักษณะที่เด่น (dominant) (จากข้อมูลเชิงปริมาณในบทที่ 6) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การ และ ความ ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวร่วมกับส่วนขยายนามอื่นๆ ยังคงเป็นการใช้ที่มีความถี่สูงจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ก่อนจะสูญเสียความหมายและคุณสมบัติความเป็นคำนามในสมัยต่อมา การใช้ลักษณะเด่นของการใช้ (dominant usage) หน่วยที่ศึกษา หรือ ลักษณะเด่นของหน่วยอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงกันมาประกอบในการพิจารณานี้ ปรากฏในงานของปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya 2008) ที่ศึกษาพัฒนาการของคำว่า ที่ โดยปราณีวิเคราะห์ให้ ที่ ที่ปรากฏหน้าอนุประโยคซึ่งอยู่หลังคำนาม เช่น ...ชุดเอาดินที่มหาศรีศรีทธาราชจุฬามณีเหยียบ (สุโขทัย)(น.453) หรือ ...แลผู้มีนามซึ่งกินด้วยข้าพเจ้านั้น ตามมาส่งถึงตึกที่ข้าพเจ้าอยู่ (อยุธยา)(น.455) เป็น คำนามบอกหมวด (class noun)

คำบอกหมวดนี้ ปราณีใช้ตามบิซาง (Bisang 1996 อ้างใน Kullavanijaya 2008: 446) โดยหมายถึง คำนามที่แสดงความหมายนามธรรมในระดับสูง (high level abstraction) ซึ่งสำหรับ ที่ หมายถึง รวมถึง 'ที่ดิน' 'พื้นที่' 'บริเวณ' 'สถานที่' โดยจากตัวอย่างในสมัยสุโขทัยและอยุธยาที่แสดงข้างต้นนี้ ปราณีไม่วิเคราะห์ ที่ ที่นำหน้าอนุประโยคซึ่งอยู่หลังคำนาม ดิน และ ตึก เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคหรืออนุประโยคเต็มเต็มนาม แต่วิเคราะห์ให้เป็นคำนามบอกหมวด โดยให้เหตุผลว่า ที่ ยังมีความหมายที่เป็นคำเนื่อหาอยู่ (ในที่นี้ ผู้วิจัยคิดว่า ปราณีคงมองว่า ที่ ในที่นี้หมายถึง ที่(=บริเวณ)ที่... เช่น ที่(=บริเวณ)ที่มหาศรีศรีทธาราชจุฬามณีเหยียบ แต่ปรากฏคำว่า ที่ ครั้งเดียว) ประกอบกับ “ในสมัยสุโขทัย คำว่า อัน ยังใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคโดยทั่วไป”(น.453) ส่วนในสมัยอยุธยา “คำว่า ซึ่ง และ อัน ยังคงใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคอยู่ในสมัยนี้” (น.455)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ ปราณีจึงวิเคราะห์ให้ ที่ ตรงนี้ เป็นแค่ “จุดเริ่มต้น” (น.453) ที่ “ใกล้เคียงมากที่สุด” (น.457) ของหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค โดย ที่ ได้ “พัฒนามากลายเป็นคำไวยากรณ์ในหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคที่สมบูรณ์” (น.457) ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นสมัยที่ “คำว่า

อัน แทบไม่ปรากฏในหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแล้ว” (น.457, 460-1) และในสมัยนี้ “บรรดาคำที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคทั้ง 3 คำ คือ ที่ ซึ่ง อัน คำว่า ที่ ใช้ในหน้าที่นี้มากที่สุด” (น.463)

ในส่วนของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏกับ *ที่* ซึ่ง *อัน* *อันว่า* และ *ว่า* นี้ ผู้วิจัยนำหลักการเรื่องลักษณะเด่นของการใช้ที่ปรากฏเฉพาะสมัยที่กล่าวข้างต้นนี้ มาประกอบกับการพิจารณากับข้อมูลเชิงปริมาณ (บทที่ 6) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวร่วมกับส่วนขยายนามอื่นๆ ยังคงเป็นการใช้ที่มีความถี่สูงจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 และความหมายที่ปรากฏร่วมกับกริยากรรมที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในตัวอย่างทั้งหมดที่แสดงในหัวข้อนี้เป็นหน่วยสร้างอนุประโยคเต็มเต็มนาม ที่แยกออกเป็น 2 ส่วนประกอบ คือ *การ* และ *ความ* เป็นนามหลักและมีอนุประโยคเต็มเต็มนามเป็นส่วนขยาย ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

□ **กฎ**

ตัวอย่าง	ประโยคตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	อนุประโยคเต็มต้นผสม
(133)	ข้อความจารึกขำตุ...ฉลองรองตั้นภายใต้ให้เปลวพิจารณา ภวารอันจักกระทำพระนัน แห่งท่านพญามหาธรรมิราชผู้เป็นเจ้าของ ท่านพญาครั้นได้ยินว่า พระมหาเถรเป็นเจ้าจักกระทำพระตั้งอัน เยียบบังเกิดศรัทธาอินดินหนักหนา จึงให้ฝูงมนตรีมาอยู่จำนำแต่กระทำการด้วยพระมหาเถรเป็นเจ้าโสด (ศ20(1913)สท._วัดพระยืน.ศ2)	การ	อัน (พระมหาเถรเป็นเจ้าของ) จักกระทำพระ
(134)	เพราะเหตุพระยาราชระหมีความสวามีภักดิ์อินชื่อนจริง จึงได้แกลงแจงกิจเ็นอดคิดเข้าไปถวายให้ตรีศทราบก็หากเป็นประเพณีดี ในพระมหากษัตริย์เจ้าอันยิ่งแล ภวารอันจะเข็นมิตร์กิตี เข็นตุฎร์กิตี เซร์ ย่อมพิจารณาหาสิ่งอันจะเป็นประโยชน์แลมิเป็นไซร์ ก็เอกสิ่งนั้น จึงจะได้คิดอ่านตกแต่งการสิ่งนั้น (ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรดเกล้า)	การ	อัน (สองประเทศ) จะเข็นมิตร์กิตี เป็นตุฎร์กิตี
(135)	แลซึ่งพราหมณ์ผู้เป็นพญาแลคิดเห็น ภวารซึ่งราชกุมารจะเป็นตุฎร์กิตี นั้น ก็เล็งเห็นแลจริง (ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)	การ	ซึ่ง ราชกุมารจะเป็นตุฎร์กิตี
(136)	ครั้นมีการสงครามแลได้ซึ่งสารอันเหมือนดูใจแลได้เข้ายุทธแล้ว ใน ภวารซึ่งจะเข็นชวัง นั้น ผู้ใดจะเสมอสมานด้วยอาตมนี้ (ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)	การ	ซึ่ง (ผู้หนึ่งผู้ใด) จะจวนข้าง
(137)	แต่นั้นมายนกก็ประนีบัตม์กันน้อยละบ้านเรือนญาติมิตรเสียดอกไปสมาทานศิลปะการนารักษาจิตริอยู่ในการบุญเรือเถา ณ วัดอรุณราชอาราม จะได้เป็นกัณฑ์ด้วย ภวารซึ่งจะบำรุงภวาร แลกิจที่จะบริโภคนั้นหาไม่ได้ (ศ24(2360)ร.2_นายนก)	การ	ซึ่ง (นายนก) จะบำรุงร่างกาย
(138)	ในการพระศพรครั้งนี้ ให้เกณฑ์ประจำการปลุกโรงครวมัน เกณฑ์และผู้ซึ่งต้องเกณฑ์ทั้งนี้ให้ไปเบิกไม้ ทวายจาก เสา ต่อเจ้าพนักงานและ ภวารที่จะปลุก หมันมิแจ้ง ให้ไปหาพระยาราชสงคราม แม่กอง จะได้บอกภาวให้ปลุกให้ทำ ให้เร่งปลุกให้แล้วตามรับสั่ง (ศ24(2382)ร.3_รับสั่ง(110))	การ	ที่ (ผู้ต้องเกณฑ์) จะปลุก (โรงครว)

□ **กฎ** (ต่อ)

ตัวอย่าง	ประวัติ	ประวัติ	
		นามวลี	อนุประโยคเดิมเต็ม
(139)	วันศุกร์ เดือนอ้าย ขึ้น ๔ ค่ำ ราชทูตไปหาเลอร์ดกลาเรนดอน ตามใ้ กฎซึ่งจะไปเยี่ยมเยียนในนครบ่าง เลอร์ด-กลาเรนดอนว่า ควรจะไปหาแต่เจ้าหน้าที่ของกัวิน ซึ่งเป็นมารดาของดุกแคมบริช กับตัวดุกแคมบริช ขุนนางนอกจากนั้น ถ้ามาเยี่ยมท่านก่อน ท่านจึงไปเยี่ยมตอบบ่าง จึงจะควรด้วย (เอกอัคร) ราชทูตเป็นใหญ่ ได้เชิญพระราชสาส์นและถือรับสั่งมาด้วย (ศ25(240)ร.4_จมห.ราชโศภิตย)	การ	ซึ่ง (ราชทูต) จะไปเยี่ยมเยียนในนครบ่าง
(140)	ณวันเสาร์เดือนแปดขึ้นสิบสี่ค่ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยทางชลมารค เสด็จไปบางป่าอินทร์ ทอดพระเนตร กฎที่ทำพระอินทร์ใหม่	การ	ซึ่ง (พระองค์(รับสั่งให้)) ทำพระอินทร์ใหม่
(141)	จึงทั้งสองพวกจึงได้เชิญเซอร์แอนดรูกลาร์ตมาพิจารณาใน กฎที่วิวาทกัน นั้น แล้วให้ตัดสินความโดยยุติธรรม เซอร์แอนดรูกลาร์ตพิจารณาแล้วจึงได้ตัดสินตามหนังสือสัญญาทำข้อ (ศ25(241)ร.5_ศรุณวาท 1)	การ	ที่ (จึงทั้งสองพวก) วิวาทกัน
(142)	เมื่อสุขุมก็ได้ยินเสียงนายพูดเช่นนั้นแล้ว ก็พยายามเอาปืนขึ้นที่จะช่วยพยุ่งให้ตัวลุกขึ้น ก็หมดกำลังเสียแล้วลุกไม่ได้ จึงได้พูดกระซิบถามนวยว่า:- " กฎที่รบกัน แปงอย่างไรบ้างเล่าขอรับ" (ศ25(2450)ร.5_สงครามเงิน-ญี่ปุ่น)	การ	ที่ (จึงกับญี่ปุ่น) รบกัน
(143)	องค์หญิงพิศมัยเอาสมุดรายงานตรวจโรงเรียนเมืองญี่ปุ่นมาให้ดู จึงอยู่ไม่ได้อ่านตลอดเพราะเวลานอนยาก แต่ได้พลิกดูหมดทั้งเล่ม เพราะจำได้ว่าได้เคยอ่านครั้งหนึ่ง มีความเสียใจว่า กฎที่อ่านคำเด็กเซอร์ของญี่ปุ่น นั้น เจ้ากับข้าดูคนละทางแท้ๆ (ศ25(2453)ร.5_พรม.เบ็ดเตล็ด)	การ	ที่ (เจ้ากับข้า) อ่านเด็กเซอร์ของญี่ปุ่น

□ ความ

ตัวอย่าง	ประเด็นตัวอย่าง	นามวลี	
		นามวลี	อนุประโยคเพิ่มเติม
(144)	ขอแจ้งได้รูปบัตรสมัคร สรรจีน สักกญาณ ทรายยังอันโพล ในสงสารภพนี้ ความอันว่าเข็ญใจในตน จุงอย่าให้รู้ให้เห็นสักอันเลย (ศ20(1935-1947)สท_บ้านางเมาะ.๓3)	ความ	อันว่า (ผู้พูด) เข็ญใจในตน
(145)	เมื่อแต่ก่อนเนาตัวประมาณ ๙ วัน ๑๐ วันนั้น มีความว่ามายเรื่องกับสหาย ๒ คน คือ ขุนศรีภักษ์ผู้ด้วกรม ม้าแสนายของรัก ภาภกันไป ณ พระอุโบสถวัดครุฑ (ศ24(2333)ร.1_นายเรื่อง)	ความ	ว่า นายเรื่องกับสหาย ๒ คน...ภาภกันไป ณ พระอุโบสถวัดครุฑ
(146)	ขุนนางล้าที่เจ้าโกลีโรให้มาอยู่ด้วยราชทูตนั้นมาแจ้ง ความว่าที่เมืองสุดขอบอกเตลตราพมาว่า กักับรบซึ่ง มารัปราชขุดนั้น บัดนี้ถึงเมืองสุดแล้ว (ศ25(2401)ร.4_จมห.รา.โขทัย)	ความ	ว่า ที่เมืองสุดขอบอกเตลตราพมา...
(147)	ครั้นเข้าเฝ้าพระเจ้าลังกาแล้ว ก็กลับมากรุงศรีอยุธยา จึงเข้าไปกราบทูล ความที่พระอุบายีออกไปบำรุง พระศาสนาที่เมืองลังกา ทั้งสิ้นแล้ว จึงทูลเทศน์มาในกลางทะเลใหญ่ทั้งสิ้น (ศ25(2425)ร.5_สยามไสย)	ความ	ที่ พระอุบายีออกไปบำรุงพระศาสนา ที่เมืองลังกา
(148)	ข้อ ๔๖ ถ้าผู้ฝากมีเงินฝากเพื่อประโยชน์ตนเอง ต้องด้วย ความวิกลจริต ก็ดี หรือไม่สามารถจัดการระของ ตนเองก็ดี ถ้า ความอันวิกลจริตหรือไม่สามารถ นั้น พิสูจน์เห็นเป็นที่พอใจอธิบดีกรมพระคลังมหาสมบัติ แล้ว อธิบดีจะสั่งให้จ่ายเงินในบัญชีของผู้นั้นให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรรับไปเป็นครั้งเป็นคราวก็ได้ (ศ25(2456)ร.6_อนลิน)	ความ	อัน วิกลจริต หรือไม่สามารถ
(149)	ข้อ 4 แห่งอนุสัญญา มีความว่า การงานปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสตามที นิยามไว้ในข้อ 2 นั้น ให้คณะกรรมการปักปันซึ่งได้จัดตั้งขึ้นภายหลังจากการใช้อนุสัญญา เป็นผู้กระทำ (ศ25(2485)ร.8_การปักปันเขตแดน)	ความ	ว่า การงานปักปันเขตแดน

† บัตรสมัคร = บัญชี 'ความเกาะทปะกะทั้ง' + มคค 'ทาง' = กัทหนควัความทุกที่หรือความคับแคบเห็นใจ; สรรจีน สักกญาณ ทรายยังอันโพล น่าจะตรงกับ สรรสิริญ คือ 'พูดยกย่อง หรือสดุดี'; สักกญาณ = 'ความรู้' ที่เกิดขึ้นด้วยความสามารถของตนเอง; อันโพล = อันห้องที่ยกอยู่ หรืออันเรือนำอยู่ ในสังสารวัฏ (แปลโดยเทิม มีเต็ม, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

4.1.2 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของนามวลี *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว

ในหัวข้อ 4.1 ที่ผ่านมา ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* สามารถปรากฏเป็นส่วนหลักร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ ในหน่วยสร้างนามวลีได้ ในหัวข้อ 4.1.2 นี้ จะแสดงให้เห็นว่า หน่วยสร้างนามวลีเหล่านี้ สามารถปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งต่างๆ ของนามวลีในประโยคได้เช่นเดียวกับคำนามทั่วไป นั่นคือ ประธาน (4.1.2.1) กรรมตรง (4.1.2.2) ส่วนเติมเต็มของกริยา (4.1.2.3) และกรรมของคำบุพบท (4.1.2.4) หน้าที่เหล่านี้เป็นหน้าที่ทางโครงสร้างซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์เชิงไวยากรณ์ (grammatical relation) ของนามวลีกับคำกริยาในประโยค (Trask 1999: 75)

การนำเสนอตัวอย่างประโยคในหัวข้อนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับการนำเสนอในหัวข้อ 4.1.1 นั่นคือ ไม่ได้นำเสนอตามสมัย แต่นำเสนอตามโครงสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลัก (head: H)²⁰ นั่นคือ คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยาย และที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ (nominal modifier: M) โดยเรียงลำดับตามการนำเสนอหัวข้อ 4.1.1 นั่นคือ ส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี คุณศัพท์วลี กริยาวลี นามวลี และอนุประโยคเติมเต็มนามตามลำดับ

ทั้งนี้ ในการแสดงการวิเคราะห์ตัวอย่าง ผู้วิจัยจะระบายนัยเพื่อเน้นกล่องที่เปรียบเสมือนปุ่ม (node) ของนามวลีที่มีหน้าที่ตามส่วนที่กำลังอธิบายอยู่ในหัวข้อนั้น นั่นคือ นามวลีที่ทำหน้าที่ประธาน ส่วนเติมเต็ม กรรมตรง และกรรมของบุพบท อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักที่นำเสนอในแต่ละหน้าที่นี้ อาจมีไม่ครบทุกโครงสร้าง เช่น คำนามเดี่ยว *ความ* สามารถปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายได้ แต่ในข้อมูลอาจไม่พบคำนามเดี่ยว *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของบุพบท (ปรากฏเฉพาะหน้าที่ประธาน กรรมตรง และส่วนเติมเต็ม) เป็นต้น บางตัวอย่างที่นำเสนอในแต่ละหน้าที่จึงมีไม่ครบทุกโครงสร้างในข้อ 4.1.1 ประเด็นนี้ จะได้อภิปรายต่อไปในข้อ 4.1.3

4.1.2.1 คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ทำหน้าที่เป็นประธาน

โดยทั่วไป ประโยคจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ *ประธาน* (subject) และ *ภาคแสดง* (predicate) โดยส่วนที่เป็นประธานแสดงผ่านนามวลี ส่วนภาคแสดงผ่านกริยาวลี (Crystal 2008: 433) *ประธาน* หมายถึง หน่วยที่แสดงคุณสมบัติทางหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ (morpho-syntactic property) กับคำกริยาในภาคแสดงของประโยค (Luraghi and Parodi 2008: 179) ดังนั้น ประธานในที่นี้ จึงหมายถึง *ประธานทางไวยากรณ์* (grammatical subject) “ซึ่งถูกควบคุมโดยประเภททางไวยากรณ์ เช่น พจน์ และความคล้อยตามกับกริยา” โดย “ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับการเป็นผู้กระทำ (actor)” ซึ่งประธานในกรณีหลังนี้จัดเป็น *ประธานทางตรรกะ* (logical subject) (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2554: 65-6)

²⁰ เนื่องจากการพื้นที่ในการนำเสนอตัวอย่างด้วยแผนภาพกล่องมีจำกัด ทำให้บางหน่วยไม่สามารถพิมพ์ข้อความเติม เช่น “ส่วนหลัก” “ส่วนขยายนาม” ได้ ในที่นี้จึงใช้อักษรย่อ (H) แทนส่วนหลัก และ (M) แทนส่วนขยายในตำแหน่งที่เป็นหน่วยสร้างนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายประเภทต่างๆ

สำหรับในภาษาไทยซึ่งไม่มีการแสดงไวยากรณ์ผ่านหน่วยคำ “*ประธานทางไวยากรณ์มีความสัมพันธ์กับกริยาโดยตำแหน่งไม่ใช่ความคล้ายตามในประโยค*” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2554: 66) กล่าวคือ ประธานเป็นนามวลีที่อยู่ในตำแหน่งหน้ากริยาวิเศษณ์ที่เป็นภาคแสดงนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ในประโยค *หมากัดสมชาย* ประธานของประโยค คือ *หมา* ส่วนในประโยค *สมชายกัดหมา* ประธานของประโยค คือ *สมชาย* เป็นต้น สรุปได้ว่า “*ประธานทางไวยากรณ์เป็นเรื่องทางไวยากรณ์และเกี่ยวข้องกับลักษณะทางไวยากรณ์ ในการวิเคราะห์มักใช้คำว่า "ประธาน" เท่านั้น แต่หมายถึงประธานทางไวยากรณ์*” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2554: 66)

อย่างไรก็ตาม ในการสื่อสารจริง ประธานอาจไม่ปรากฏก็ได้ ในประเด็นนี้ ราตรี ธีรวัชร และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555: 93) อธิบายว่า ในบางประโยค ประธานอาจไม่ปรากฏรูป หากมีบริบทหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้เข้าใจประโยคนั้นเพียงพออยู่แล้ว เช่น *หิวจัง* หรือ *เจ็บนะ* ซึ่งแม้ไม่ปรากฏประธาน ก็เข้าใจได้ว่าประธานของประโยคก็คือผู้พูดประโยคดังกล่าว หรือในประโยค *กรุณา ยืนขึ้น* ก็ไม่ปรากฏประธาน แต่สามารถเข้าใจได้ว่าประธานของประโยคก็คือผู้ฟังประโยคดังกล่าว

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ประธานในภาษาไทยระบุได้โดยตำแหน่งที่สัมพันธ์กับกริยาวิเศษณ์ โดยปรากฏหน้ากริยาวิเศษณ์ที่เป็นภาคแสดงของประโยค ซึ่งบางครั้ง ในการสื่อสารจริงทั้งการพูดและการเขียน ประธานอาจไม่ปรากฏรูป ซึ่งต้องใช้บริบทหรือสถานการณ์ช่วยในการระบุประธาน ผู้วิจัยพบลักษณะการละประธานนี้ ทั้งในข้อมูลทั้งในภาษาปัจจุบัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาในจารึกซึ่งข้อความจารึกติดต่อกันไม่มีการเว้นวรรค และมักไม่ปรากฏสันธานหรือตัวบ่งชี้แสดงการเชื่อมโยงความ เช่น *ขัดแย้ง เป็นเหตุเป็นผล ให้เลือก ฯลฯ* ทำให้บางกรณียากในการระบุว่าเป็นประธานเริ่มหรือสิ้นสุดที่ใดหรือส่วนใดเป็นประธาน ส่วนใดเป็นภาคแสดง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหัวข้อนี้เป็นกริยาวิเศษณ์หน้าที่ทำหน้าที่ของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักในประโยคซึ่งประกอบด้วยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานและกริยาวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง ดังนั้น ในกรณีที่หน่วยสำคัญในประโยคเช่นประธาน ไม่ปรากฏรูป ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงจากบริบทในเอกสารชิ้นนั้น ว่าหน่วยที่ขาดหายไปนั้นคืออะไรและใส่เติมหน่วยที่ขาดหายไปไว้ในวงเล็บ () เพื่อให้แตกต่างจากวงเล็บ () ปกติ

ในส่วนของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นประธานของประโยคนั้น พบทั้งคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยาย และที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยาย โดยปรากฏในตำแหน่งนามวลีหน้ากริยาวิเศษณ์ที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง ดังในตัวอย่างด้านล่าง

□ **ภว**

- (150) พวกจีนแซ่ซีกวนครั้นภต่าบลแร่ดีบุกเมืองลอร์ดที่ว่ามานี้แล้ว เขาก็ทำดีบุกเสียค่าอากรภอสมควร ให้แก่รายนามลตรีเจ้าเมือง **การก็เจริญมา** พวกจีนจึงได้ตั้งบ้านเรือนขึ้น (ศ25(2417)ร.5_ตรุโนวาท)

ประโยค	
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)
การ	ก็เจริญขึ้นมา

- (151) บรรดาประชุมชนซึ่งมีหน้าที่ทำการอยู่ด้วยกันทุกรูปทุกนามนี้ ย่อมเข้าใจได้ว่า **การในหน้าที่ของเรา** ย่อมให้ผลแก่เราเปนแท้ (ศ25(2436)ร.5_วชิรญาณ 9)

ประโยค		
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี (H)	บุพบทวลี (M)	
การ	ในหน้าที่ของเรา	

- (152) สายโทรเลขที่จะต่อกรุงเทพฯกับเมืองไซ่ง่อนสายนี้ทำเสร็จแล้วประจบถึงเมืองพระตะบองจำเพาะ ที่แดนประเทศสยาม แลประเทศเขมรต่อกันนั้น แต่ ณ วันพฤหัสบดี เดือนสิบสอง แรมห้าค่ำ บัดนี้เขาริบบทำสายนั้น ตั้งแต่เมืองพระตะบองจะนับจบถึงกรุงเทพฯ **การนี้คงแล้วเสร็จในเร็วๆ นี้** (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)

ประโยค		
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี (H)	คุณศัพท์ (M)	
การ	นี้	

- (153) การรื่นเริงนี้ มีแต่หมอลำคนร้องเล่นในเวลางารทำบุญหรือเวลาเที่ยวเล่นสาว (เกี้ยวสาว)

(ศ25(2469)ร.7_ลัทธิธรรมนิยม)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)			กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี		คุณศัพท์	
นามวลี(H)	กริยาวลี (M)		
การ	รื่นเริง	นี้	มีแต่หมอลำคนร้องเล่นในเวลางารทำบุญ...

- (154) แต่ทว่าครั้งเป็นปฐมเหตุ เพื่อให้การวิสาขบูชาตั้งมั่นยืนยาวต่อไปทุกปี ก็ให้มีครุฑทศาคีตาอ่านแห่
แหนสลากภัตให้ครุฑครั้น แลให้มีเครื่องเล่นต่างๆ ตามสมควรนั้น (ศ24(2360)ร.2_รับสั่ง(32))

ประโยค		
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี (H)	นามวลี (M)	
การ	วิสาขบูชา	ตั้งมั่นยืนยาวต่อไปทุกปี

- (155) การอันจะสำเร็จด้วยเข็ม แลจะเอาเหล็กหมาดไปสำเร็จการนั้นก็บมิได้

(ศ23(2199-2231)อย._ปุจฉาธรรม)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)			กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี (H)	คุณานุประโยค (M)		
	ตคป.	อนุประโยค	
การ	อัน	จะสำเร็จ ด้วยเข็ม	แลจะเอาเหล็กหมาดไปสำเร็จการนั้นก็บมิได้

- (156) เมื่อเวลาบ่าย พระญาติของกวีคนหนึ่ง เป็นเจ้าหญิงชื่อ ดัชเชลดิมินัส บังเกิดโรคเป็นปัจจุบัน
ขึ้น ถึงแก่กรรมในทันใด เดียวนี้กวีมีความเศร้าโศกนัก การที่จะเสด็จออกรับราชทูตในวันพุธ
ยังไม่ได้ ขอเลื่อนไปอีกสักแปดวัน (ศ25(2401)ร.4_จมท.ราชโศทัย)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)			กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี (H)	อนุประโยคเต็มเต็มนาม (M)		
	ตตน.	อนุประโยค	
การ	ที่	จะเสด็จออกรับราชทูตในวันพุธ	ยังไม่ได้

□ ความ

(157) กวินจึงรับสั่งว่า ดีแล้ว ปริณสอาลเบตจึงตรัสบ้าง **ความก็คล้ายกับกวินรับสั่ง** แล้วพวกราชทูตก็
 ทูลลาออกมาขึ้นรถกลับไปโฮเต็ล (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชทัณฑ์)

ประโยค	
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)
ความ	ก็คล้ายกับกวินรับสั่ง

(158) ความในมาตรา 12 นี้ หมายถึง การอ้างสิทธิหรือประโยชน์อย่างอื่น เช่น สิทธิการเช่า หรือเป็นผู้
 ถือครองทำกินมาโดยไม่มีเอกสารสิทธิ (ฐานเศรษฐกิจ 24 มิ.ย. 2550)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)			กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี		คุณศัพท์ (M)	
นามวลี (H)	บุพบทวลี (M)		
ความ	ในมาตรา 12	นี้	หมายถึง การอ้างสิทธิหรือประโยชน์อย่างอื่น ...

(159) พระครูจึงอ่านคำสัญญานั้น ให้เจ้าหญิงว่าตาม **ความที่ว่าก็คล้ายกันกับความก่อนที่เจ้าเฟรด
 ดริกวิลเลียมว่า** (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชทัณฑ์)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)			กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี (H)	คุณานุประโยค (M)		
	คนป.	อนุประโยค	
ความ	ที่	(เจ้าหญิง)ว่า ∅	ก็คล้ายกันกับความก่อนที่เจ้าเฟรดริกวิลเลียมว่า

(160) ข้อ ๔๖ ถ้าผู้ฝากมีเงินฝากเพื่อประโยชน์ตนเอง ต้องด้วยความวิกลจริตก็ดี หรือไม่สามารถจัด
 ภาระธุระของตนเองก็ดี ถ้าความอันวิกลจริตหรือไม่สามารถนั้น พิสูตร์เห็นเป็นที่พอใจอธิบดี
 กรมพระคลังมหาสมบัติแล้ว อธิบดีจะสั่งให้จ่ายเงินในบัญชีของผู้นั้นให้แก่ผู้ใดผู้หนึ่งที่สมควร
 รับไปเป็นครั้งเป็นคราวก็ได้ (ศ25(2456)ร.6_ออมสิน)

ประโยค					
นามวลี (ประธาน)				คุณศัพท์	กริยาวลี (ภาคแสดง)
นามวลี			อนุประโยค		
นามวลี (H)	อนุประโยคเต็มเต็มนาม (M)				
	อตน.	ประโยค			
ความ	อัน	วิกลจริตหรือไม่สามารถ		นั้น	พิสูตร์เห็นเป็นที่พอใจอธิบดี...

4.1.2.2 คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ทำหน้าที่เป็นกรรม

ในทางวากยสัมพันธ์ *กรรม* (object) คือหน่วยที่ปรากฏกับกริยากรรม (transitive verb) (Tallerman 2011: 293) โดยในทางความหมายเป็นสิ่งที่ได้รับผลกระทบ (affected) จากการกระทำซึ่งแสดงโดยกริยา (Bussmann 1996: 335) ดังนั้น โดยทั่วไป กรรมจึงผูกติดกับ *บทบาททางความหมาย* (semantic role) (ซึ่งต่อไปจะเรียกสั้นๆ ว่า *บทบาท*) ที่เป็น *ผู้ถูกกระทำ* (patient) (Givón 2001a: 174)

กรรม เป็นคำเรียกสั้นๆ ของคำว่า *กรรมตรง* (direct object) เมื่อต้องการให้แตกต่าง (contrast) กับ *กรรมรอง* (indirect object) (Crystal 2008: 416) ซึ่งเป็นนามวลีที่ปรากฏร่วมกับกริยา โดยมีความสัมพันธ์กับกริยาในบทบาททางความหมายอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) เช่น *She ran into the house* (บทบาทสถานที่ (locative)) *Mary walked with a cane* (บทบาทอุปกรณ์ (instrument)) เป็นต้น (Givón 2001a: 179)

การปรากฏของหน่วยที่ทำหน้าที่เป็นกรรมในภาษาต่างๆ มักจะมี *ลักษณะสัญลักษณ์* (iconic) กล่าวคือ นามวลีที่เป็นกรรมตรงซึ่งมีบทบาทเป็นผู้ถูกกระทำ มักปรากฏติดกับคำกริยามากกว่านามวลีที่เป็นกรรมรองซึ่งมีบทบาทอื่นที่ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ ซึ่งมักจะอยู่ห่างจากคำกริยา หรือมักถูกบ่งชี้ด้วยตำแหน่งทางหน่วยคำ-วากยสัมพันธ์ที่แตกต่างจากกรรมตรง เช่น ในภาษาอังกฤษ โดยทั่วไปนามวลีที่เป็นกรรมตรงปรากฏท้ายและติดกับกริยากรรม ส่วนกรรมรองมักปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มหรือกรรมของบุพพท (complement or object of a preposition) (จะกล่าวถึงในหัวข้อ 4.1.2.3) เช่น *I baked a birthday cake for John* จะเห็นได้ว่า *a birthday cake* ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ (ได้รับผลกระทบโดยตรง) โดยกริยากรรม *bake* ปรากฏท้ายและติดกับกริยา ขณะที่ *John* ซึ่งไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่มีบทบาทเป็น *ผู้รับประโยชน์* (benefactive/beneficiary) ปรากฏเป็นกรรมของบุพพท *for* ในบุพพทวลี เป็นต้น นามวลีที่เป็นกรรมรองซึ่งมีบทบาททางความหมายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ และมักมีการบ่งชี้ที่แตกต่างจากกรรมตรง (ด้วยตัวบ่งชี้การก หรือการปรากฏกับคำบอกรบ) นี้อาจเรียกรวมว่า *กรรมอ้อม* (oblique object) (Bussmann 1996: 335) หรือมีบทบาท *การกอ้อม* (oblique/dative case) (Luraghi and Parodi 2008: 142)

อย่างไรก็ตาม นามวลีที่ปรากฏติดกับกริยาทุกตัวจะเป็นกรรมเสมอไป เช่น *John is an architect* นามวลี *an architect* ปรากฏหลังกริยา *is* แต่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกรรม ในประเด็นนี้ กิวอน (Givón 2001a) ให้ทดสอบด้วย *การทำให้เป็นกรรมวาก* (passivization) โดยนามวลีที่มีบทบาทผู้ถูกกระทำเท่านั้นที่สามารถเปลี่ยนมาเป็นประธานของประโยคกรรมวาก (กริยากรรมในกรตุวาก (active voice) เปลี่ยนเป็นกริยอกรรมและบ่งชี้ด้วยรูป *be + past participle*) ดังนั้น นามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมซึ่งผูกกับบทบาททางความหมายผู้ถูกกระทำเท่านั้น ที่สามารถทำให้เป็นเป็นกรรมวากได้ ดังใน (161-164) ซึ่งจะเห็นได้ว่า เฉพาะนามวลีที่มีบทบาทผู้ถูกกระทำซึ่งเป็นกรรมของกริยา

กรรมเท่านั้น (161ก) ที่สามารถทำให้เป็นกรรมวาจกได้ (161ข) นามวลีที่มีบทบาททางความหมาย
อื่นๆ (162ก-164ก) ที่นอกจากผู้ถูกกระทำไม่สามารถทำหน้าที่เป็นประธานในประโยคกรรมวาจกได้
(162ข-164ข) (Givón 2001a: 179)¹

(161)	(ก)	<i>Mary saw <u>John</u></i>	กรรม (การก <u>ผู้ถูกกระทำ</u> (patient))
	(ข)	<i><u>John</u> was seen by Mary</i>	
(162)	(ก)	<i>Mary went to <u>John</u></i>	กรรมของบุพบท (การก <u>จุดหมาย</u> (goal))
	(ข)	<i>*<u>John</u> was gone (to) by Mary</i>	
(163)	(ก)	<i>Mary worked with <u>John</u></i>	กรรมของบุพบท (การก <u>ผู้ร่วม</u> (commitative))
	(ข)	<i>*<u>John</u> was worked (with) by Mary</i>	
(164)	(ก)	<i>Mary walked with <u>a cane</u></i>	กรรมของบุพบท (การก <u>เครื่องมือ</u> instrument)
	(ข)	<i>*<u>The cane</u> was walked (with) by Mary</i>	

คุณสมบัติการทำให้เป็นกรรมวาจกที่อธิบายมาข้างต้นนี้ นอกจากจะใช้ทดสอบว่านามวลีที่ปรากฏกับกริยาทำหน้าที่เป็นกรรมหรือไม่ ผลการทดสอบยังบ่งชี้ไปในตัวว่า คำกริยาที่ทดสอบนั้นเป็นกริยากรรมหรือกริยากรรมด้วย เพราะกริยากรรมซึ่งเป็นกริยาที่ต้องการนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมมารับการกระทำเท่านั้นที่สามารถทำให้เป็นกรรมวาจกได้ ส่วนนามวลีที่เกิดกับกริยากรรมไม่สิ่งที่ถูกกระทำจึงทำให้เป็นกรรมวาจกไม่ได้ แต่ทำหน้าที่เป็น *ส่วนเติมเต็ม* (complement) หรือ *ส่วนขยายรวม* (adjunct) ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อ 4.1.2.3 ต่อไป

สำหรับภาษาไทย ในประโยคทั่วไป นามวลีที่ทำหน้าที่กรรมปรากฏท้ายติดกับกริยากรรมซึ่งเป็นส่วนหลักของกริยาวลี (ราตรี ธีรवारชร์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555, วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555b) และคุณสมบัติ *การทำให้เป็นกรรมวาจก* ที่อธิบายข้างต้น ก็สามารถใช้แยกได้ว่ากริยาคำไหนเป็นกริยากรรม (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555a) และใช้ระบุได้ว่านามวลีใดทำหน้าที่เป็นกรรมได้ด้วย (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2549)

วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a) อธิบายว่า กริยาต้องเติมเต็ม เช่น *เป็นเหมือน คล้าย เท่า ใช้ มี เกิด ปรากฏ* มีนามวลีปรากฏท้ายคำ เช่น *เขาเป็นครู* เช่นเดียวกับกริยากรรม เช่น *ฉันกินขนม* แต่สามารถแยกจากกันได้ โดยคำกริยาต้องเติมเต็มไม่สามารถเติม *ถูก* หน้าคำกริยาได้ เช่น **ครูถูกเป็น *แม่ถูกคล้าย *สมศักดิ์ถูกใช้ *ภาวะฝนแล้งถูกเกิด* ขณะที่กริยากรรมสามารถเติม *ถูก* หน้ากริยาได้ *ครูถูกล้มภาชนะ แม่ถูกต่อว่า สมศักดิ์ถูกตาม ภาวะฝนแล้งถูกขจัดไป* (น.35-36)

1 เกณฑ์ *การทำให้เป็นกรรมวาจก* ที่กิวอน (Givón 2001) เสนอนี้ ใช้ในประโยคบอกเล่าปกติเท่านั้น โดยมีข้อยกเว้นในหน่วยสร้างเฉพาะเจาะจง เช่น *ประโยคกริยาทวิกรรม* (ditransitive verb) ที่เกิดจาก *การเลื่อนกรรมรอง* (dative shifting) โดยย้ายนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมรอง (indirect object: IO) มาอยู่ในตำแหน่งกรรมตรง (direct object: DO) ติดกับคำกริยา เช่น ในประโยค *He gave _{IO}[Mary] _{DO}[a book]* มี *Mary* รายละเอียดเพิ่มเติมใน Givón (2001: 175-9) และ Keenan (2007: 350)

อย่างไรก็ตาม วิจิตร ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a) ไม่ได้ระบุว่า นามวลีที่ปรากฏหน้ากริยากรรมในประโยคที่เต็ม *ถูก* ข้างหน้านี้มีบทบาทอะไร และ *ถูก* เป็นทำหน้าที่เป็นหน่วยอะไร ในประเด็นนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549) ระบุว่า *ถูก* โดน และ *ได้รับ* ที่ปรากฏหน้ากริยากรรมที่แปลงมาจากกริยากรรมรูปเดียวกันในประโยคกรตุวาก (active) เป็น **ตัวบ่งชี้กรรมวาก** (passive marker) (น.257) โดยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานในประโยคกรรมวากเป็นกรรมตรงในประโยคกรตุวากที่คู่กัน (น.174) เช่น ในประโยคกรตุวาก *ครูดีแดง มี ครู* เป็นประธานและแดง เป็นกรรมตรง เมื่อทำให้เป็นกรรมวากโดยบ่งชี้ด้วย *ถูก* เป็น *แดงถูกครูดี* นามวลี *แดง* ซึ่งเคยเป็นกรรมในประโยคกรตุวากทำหน้าที่เป็นประธานในประโยคกรรมวาก เป็นต้น²

จากที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า ในภาษาไทย ในประโยคกรตุวากสามารถทดสอบได้ว่า นามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค จะปรากฏหลังกริยาวลีในประโยคทั่วไป ซึ่งในกรณีที่ไม่แน่ใจว่า นามวลีที่ปรากฏกับกริยาวลีเป็นกรรมหรือไม่ อาจทดสอบได้ด้วยการทำให้เป็นกรรมวาก โดยนำนามวลีนั้นมาเป็นประธานในประโยคกรรมวากที่บ่งชี้ด้วย *ถูก* โดน หรือ *ได้รับ* หน้ากริยาวลีได้

ในส่วนของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักที่ทำหน้าที่เป็นกรรมนั้น พบทั้งคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏลำพังและที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ ดังตัวอย่างด้านล่าง โดยปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยากรรมที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของภาคแสดง คำกริยาเหล่านี้ ทดสอบแล้วว่าเป็นกริยากรรม นั่นคือ สามารถเติม *ถูก* หน้ากริยาได้ และนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักที่ปรากฏหลังกริยาเหล่านี้ สามารถเป็นประธานในประโยคกรรมวากได้ แสดงให้เห็นว่า นามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักนี้ ทำหน้าที่เป็นกรรม

□ การ

- (167) ถูกษ์จะได้เชิญสมเด็จพระบรมศพเจ้ากรมหลวงโยธาเทพมาจากพระที่นั่งจักรวรรดิไปยังพระเมรุ ณ วัน ๕ ๑๔๖ ๓ ค่ำ เพลารุ่งแล้ว ๔ บาท ให้**เจ้าพนักงานแต่งการไว้ให้ครบจงทุกพนักงาน**

(ศ23(2278)อย._จมห.การพระศพฯ)

ประโยค			
นามวลี(ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี		ส่วนขยายกริยาวลี
	คำกริยา	นามวลี (กรรม)	
เจ้าพนักงาน	แต่ง	การ	ไว้ให้ครบจงทุกพนักงาน

² ประโยคกรรมวากในภาษาไทยยังแบ่งออกเป็นอีกหลายประเภท ดูรายละเอียดในอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549)

- (168) แล้วให้เจ้าพนักงานผู้ต้องสั่งทั้งนี้ จัดแจงการในการพระราชพิธีทรงผนวชให้พร้อม เหมือน
อย่างทุกครั้ง อย่าให้ขาดแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตามรับสั่ง (ศ24(2367)ร.2_รับสั่ง(64))

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	คำกริยา	กริยาวลี		ส่วนขยายกริยาวลี
		นามวลี (กรรม)		
		นามวลี (H)	บุพบทวลี (M)	
เจ้าพนักงานผู้ต้องสั่งทั้งนี้	จัดแจง	การ	ในพระราชพิธีทรงผนวช	ให้พร้อม

- (169) ในเวลาทำการอวาทะที่โบสถ์นั้น ผู้ซึ่งเข้าไปทั้งชายหญิงประมาณสองร้อยคน เข้าไปได้แต่
พระญาติพระวงศ์กับเจ้าพนักงาน ... ขุนนางและเศรษฐีปรารถนาจะใคร่เห็นการนี้มากนัก

(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโขน)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	กริยาวลี		ส่วนขยายกริยาวลี
		นามวลี (กรรม)		
		นามวลี (H)	คุณศัพท์ (M)	
ขุนนางและเศรษฐี	ปรารถนาจะใคร่เห็น	การ	นี้	มากนัก

- (170) ในเดือน ๕ ปีมเสง ข้าพเจ้าหมอบรัดเลได้รักษาไล่เลือนคนหนึ่ง เปนเสมียนของนายกุคำ เปนไล่
เลือนมานานแล้ว เมื่อคนนั้นนอนแล้ว ไล่นั้นก็กลับขึ้นมาเองเปนธรรมดา ภายหลังทำการหนัก
มันก็กลับขึ้นไม่ได้ (ศ24(2388)ร.3_หนังสือจดหมายเหตุ๑)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)	
		นามวลี (H)	กริยาวลี (M)
(เสมียนคนนั้น)	ทำ	การ	หนัก

- (171) ในปีนี้ได้ดูการเอกซิปิชั่นที่กรุงเทพฯ การเช่นนี้ดูได้แต่คราวเดียวในชีวิตหนึ่ง ผู้ที่มีได้เหนนั้นก็จะมีความเสียดายแต่หนเดียวคือตลอดชีวิตนั้น (ศ25(2425)ร.5_สยามสมัย)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)		
		นามวลี		บุพบทวลี
		นามวลี (H)	นามวลี (M)	
<เรา(ผู้พูด)>	ได้ดู	การ	เอกซิปิชั่น	ที่กรุงเทพฯ

- (172) อนึ่ง ให้ท่านพนักงานช่างในๆ เจ้าภาพแต่งเครื่องกระเบมุกเชิงส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งที่พระสงฆ์สวด ณ วันเดือน ๘๘ แรม ๒ ค่ำ แรม ๓ ค่ำ แรม ๔ ค่ำ วันละสำหรับทั้ง ๓ วัน ให้มีรูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม รุ่งขึ้น ณ วันเดือน ๘๘ แรม ๕ ค่ำ เพลาเช้าสำหรับหนึ่ง แล้วให้ส่งด้ายดิบหนัก ๗ ชั่ง ให้กรมวังจับสายลัญจรวงำแพงชั้นในให้พร้อม แล้วให้จัดการที่จะทำให้พร้อม (ศ24(2363)ร.2_รับสั่ง(49))

ประโยค					
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)				
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)			ส่วนขยายกริยาวลี
		นามวลี (H)	คุณานุประโยค		
			ตคป.	อนุประโยค	
กรมวัง	จัด	การ	ที่	จะทำ ๐	ให้พร้อม

- (173) [ข้อความในจารึกชำรุด] ฉลองรองดินภายใต้ให้ไปกล่าวพิจารณาการอันจักกระทำพระนั้น แห่งท่านพญามหาธรรมราชาผู้เป็นเจ้าเมือง ท่านพญาครั้งได้ยินว่าพระมหาเถรเป็นเจ้าจักกระทำพระดั่งอัน เยียบังเกิดศรัทธายินดีหนักหนา จึงให้ฝูงมนตรีมาอยู่จำนำแต่กระทำการด้วยพระมหาเถรเป็นเจ้าโสด (ศ20(1913)สท._วัดพระยืน.ด2)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)		
		นามวลี(H)	อนุประโยคเต็มเต็มนาม (M)	
			ตตน.	อนุประโยค
<ประธาน>	ไปกล่าวพิจารณา	การ	อัน	(พระมหาเถรเป็นเจ้า) จักกระทำพระนั้น

□ ความ

(174) ลูกเจ้าลูกขุน ผิดผิดแตกแสบว้างกัน³ สนวนดูแท้แล จึงแล่งความแก่ชาด้วยชื่อ

(ศ19(1835)สท.ราม.ด.1)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี		ส่วนขยายกริยาวลี
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)	
< เจ้าเมือง > ⁴	จึงแล่ง	ความ	แก่ชาด้วยชื่อ

(175) ครั้นไม่มีใครว่ากล่าวสิ่งใดแล้ว พระครูจึงถามเจ้าทั้งสององค์ว่า ถ้าใครได้ทำความในข้อที่ห้าม ก็
ต้องให้การตามสัตย์ตามจริงในเวลานี้ อย่าปิดไว้

(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชทัณฑ์)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)	
		นามวลี (H)	บุพบทวลี (M)
ใคร	ได้ทำ	ความ	ในข้อที่ห้าม

(176) ต่อไปนี้จะกราบพูลไขความเก่า ในเรื่องเงินถือสี ด้วยได้พบกับพระเจนจันอักษร สอบถามได้
ถ้อยคำว่าดังนี้

(ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จ6)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยา	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
		นามวลี (กรรม)		บุพบทวลี
		นามวลี (H)	กริยาวลี (M)	
< หม่อมฉัน >	จะกราบพูล	ความ	เก่า	ในเรื่องเงินถือสี

3 ผิดผิดแตกแสบว้างกัน = 'ผิดใจแตกแยกกัน เป็นความกัน'; สนวนดู = 'สอบสวนดูแน่แล้ว'; แล่งความแก่ชาด้วยชื่อ = 'ตัดสินความแก่ชาทั้งสองโดยยุติธรรม' (ยอร์ช เซเดส์, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555) คำว่า ชาที่ปรากฏใน จึงแล่งความแก่ชาด้วยชื่อ เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 ทวิพจน์ (dual) (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2555: 94)

4 ประธานของประโยคนี้ไม่ปรากฏ แต่สามารถสืบได้จากบริบทในข้อความเดียวกันว่า คือ คำว่า "เจ้าเมือง" ซึ่งหมายถึง ตัวของพ่อขุนรามคำแหงเองผู้สร้างจารึกนี้ ตามข้อความที่ปรากฏในจารึกพ่อขุนรามคำแหง ด้านที่ 1 บรรทัดที่ 18 เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำ (บรรทัดที่ 19) มีปลาในนามีข้าว **เจ้าเมือง**บ่เอาจากอบในไพร่ลูท่าง...ซึ่งประโยคต่อมาๆ จนถึงประโยคในตัวในบรรทัดที่ 25 ลูกเจ้าลูกขุน ผิดผิดแตกแสบว้างกัน สนวนดูแท้แล จึงแล่งความแก่ชาด้วยชื่อ ในประโยคนี้ ถ้าแปลเป็นภาษาปัจจุบัน ได้ความว่า หากลูกเจ้าลูกขุน ผิดใจ(เป็นความกัน) เมื่อ(พ่อเมือง=พ่อขุนรามคำแหง)สอบสวนดูแล้ว จึงตัดสินความแก่ชาทั้งสองโดยชอบธรรม

- (177) นายช่างจึงมาบ้านแล้วเข้าไปในห้อง (บ้านนายช่างนี้อยู่ข้างหลังคามาก) **นั่งคิดตรงความเรื่องก๊อกร้าน**

ศ25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)		
		นามวลี		คุณศัพท์
		นามวลี (H)	นามวลี (M)	
< นายช่าง >	นั่งคิดตรง	ความ	เรื่องก๊อกร้าน	นั้น

- (178) ทั้งสองฝ่ายยอมถอนฟ้อง ไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย ไม่ต้องลงข้อความโฆษณาขอโทษด้วย **ศาลจึงบันทึกความที่ตกลงกันได้ของทั้งสองฝ่าย ก่อนแยกย้ายกันกลับ (Siam Zaap (ออนไลน์) 8 มี.ค. 2556)**

ประโยค					
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)				
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)			
		นามวลี			บุพบทวลี
		นามวลี (H)	คุณานุประโยค (M)		
คนป.	อนุประโยค				
ศาล	จึงบันทึก	ความ	ที่	< ทั้งสองฝ่าย > ตกลง \emptyset กันได้	ของทั้งสองฝ่าย

- (179) อัญปราชทูตไทย ครั้นเข้าเฝ้าพระเจ้าลัγκαแล้ว ก็กลับมากรุงศรีอยุธยา **จึงเข้าไปกราบทูลความที่พระอุบาฬีออกไปบำรุงพระศาสนาที่เมืองลัγκαทั้งสิ้นแล้ว จึงทูลเหตุที่มีมาในกลางทะเลใหญ่ทั้งสิ้น**

(ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)

ประโยค				
นามวลี(ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)		
		นามวลี (H)	อนุประโยคเต็มเต็มนาม (M)	
			ตตน.	อนุประโยค
< อัญปราชทูตไทย >	จึงเข้าไปกราบทูล	ความ	ที่	พระอุบาฬีออกไปบำรุงพระศาสนาที่เมืองลัγκα

4.1.2.3 คำนามเดี่ยว การ และ ความ ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มคำกริยา

ส่วนเติมเต็มคำกริยา (complement of a verb) ในที่นี้ หมายถึง นามวลีที่ปรากฏหลังคำกริยา แต่ไม่ใช่กรรม (ตามที่ได้อธิบายไปในหัวข้อ 4.1.2.2) โดยเป็นหน่วยที่บังคับปรากฏ (obligatory) กับคำกริยา เนื่องจากเป็นส่วนที่ทำให้การกระทำซึ่งแสดงโดยคำกริยา “สมบูรณ์” (Crystal 2008: 92)

คำจำกัดความข้างต้นนี้ เป็นคำจำกัดความอย่างแคบ เพราะในความหมายอย่างกว้าง ส่วนที่คำให้ความหมายของคำกริยาสมบูรณ์และบังคับปรากฏอาจเป็นหน่วยชนิดอื่นๆ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ที่ไม่ใช่ นามวลีก็ได้ เช่น *She was in the garden* (**She was.*) (Crystal 2008: 92) รวมไปถึง นามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมตรง (Matthews 2007: 67) และกรรมของบุพบท (Trask 1996: 51) ก็ถือว่าเป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยาด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ในวลีทุกชนิดจะประกอบไปด้วย **ส่วนหลัก** (head) และ **ส่วนพึ่งพา** (dependent)

ทอลเลอร์แมน (Tallerman 2011) ยกตัวอย่างในภาษาต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่า **ส่วนหลัก** (head) เป็นหน่วยที่สื่อความหมายหลักในวลี (“*bears the central semantic information in the phrase*”, p.111) และเป็นส่วนที่กำหนดหมวดคำ (word class) หรือชนิดของคำ (part of speech) ของทั้งวลีจึงเป็นหน่วยที่บังคับปรากฏ (obligatory) ในขณะที่ส่วนอื่นๆ ในวลีเป็นหน่วยที่เลือกปรากฏ (optional) จะมีหรือไม่มีก็ได้

โดยทั่วไป ส่วนหลักจะเลือก **ส่วนพึ่งพา** (dependent) ซึ่งเป็นหน่วยที่ขึ้นอยู่กับ (depend on) หรือปรากฏร่วมกับส่วนหลักในวลี ที่มีชนิดของคำเฉพาะเจาะจงชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยส่วนพึ่งพาที่บังคับปรากฏกับส่วนหลัก เรียกว่า **ส่วนเติมเต็ม** (complement) ส่วนส่วนพึ่งพาที่ปรากฏหรือไม่ก็ได้ โดยปรากฏกับส่วนหลักแค่เพียงให้ข้อมูลเพิ่มเติม และไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับส่วนหลัก เรียกว่า **ส่วนขยายรวม** (adjunct) ซึ่งบางครั้งถูกเรียกว่า **ส่วนขยาย** (modifier) เพราะไม่บังคับปรากฏกับส่วนหลัก (สามารถละได้) ต่างจากส่วนเติมเต็มที่ต้องปรากฏเสมอ (Tallerman 2011: 108ff) ตัวอย่างเช่น คำนามเป็นส่วนหลักของนามวลี เพราะเป็นส่วนที่สื่อความหมายหลักในนามวลี และเป็นส่วนที่กำหนดชนิดของวลีทั้งวลีให้เป็นนามวลีตามส่วนหลักที่เป็นคำนาม และคำนามซึ่งเป็นหลักจะเลือกส่วนพึ่งพา ซึ่งมีชนิดของคำเฉพาะที่มาปรากฏร่วม นั่นคือ คำนามเลือกส่วนพึ่งพาที่เป็นคำคุณศัพท์ แต่ไม่เลือกส่วนพึ่งพาที่เป็นคำวิเศษณ์ เช่น [_{AJ} *bright*] [_N *sunflowers*] แต่ * [_{AV} *brightly*] [_N *sunflowers*] (ขณะที่กริยาเลือกวิเศษณ์เป็นส่วนพึ่งพา แต่ไม่เลือกคุณศัพท์ เช่น [_V *overflowed*] [_{AV} *quickly*] แต่ * [_V *overflowed*] [_{AJ} *quick*] นอกจากนี้ ส่วนหลัก)

นอกจากนี้ ส่วนหลักสามารถปรากฏลำพังโดยยังคงสภาพเป็นชนิดนั้นได้ เช่น คำนาม *sunflowers* ปรากฏเป็นส่วนหลักเพียงลำพังในนามได้ ใน *Kim liked sunflowers*. แต่ **Kim liked bright* (น.108-9) ทั้งนี้ ส่วนหลักอาจเลือกส่วนพึ่งพาที่ปรากฏร่วมมากกว่าหนึ่งชนิด เช่น กริยาวลี มีคำกริยา

เป็นส่วนหลัก อาจปรากฏร่วมกับส่วนพืงพาที่เป็นวิเศษณ์ เช่น *overflowed quickly* ข้างต้น ซึ่ง *quickly* ถือว่าเป็นส่วนพืงพาประเภทส่วนขยายรวม เพราะทำหน้าที่ส่วนขยายแบบไม่บังคับปรากฏ ต่างจาก คำกริยากรรมที่มีส่วนพืงพาเป็นคำนาม เช่น ในกริยาวลี *released the hostages* มีคำกริยา *released* เป็นส่วนหลัก และนามวลี *the hostages* เป็นส่วนพืงพาชนิดส่วนเติมเต็ม ซึ่งละไม่ได้ เช่น **The soldiers released.* หรือในบุพพบทวลี *beside the wood* ซึ่งมีคำบุพพบท *beside* เป็นส่วนหลัก และนามวลี *the wood* เป็นส่วนพืงพาชนิดส่วนเติมเต็มจึงละไม่ได้ เช่น **She lives beside.*

สรุปได้ว่า ส่วนหลักจะปรากฏเพียงลำพังเป็นตัวแทนวลีได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับชนิดของส่วนพืงพาว่าเป็นส่วนเติมเต็ม (เช่น *beside the wood*) หรือส่วนขยายรวม (เช่น *inside the house*) อย่างไรก็ตาม วลีก็ยังคงมีชนิด (ชื่อ) ตามชนิดของคำที่เป็นส่วนหลักอยู่ดี (Tallerman 2010: 109)

จากที่อธิบายมาข้างต้นนี้ นักภาษาศาสตร์บางคนจึงจัดให้นามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานและกรรมของคำกริยา รวมถึงนามวลีที่ปรากฏกับบุพพบทในบุพพบทวลีเป็น *ส่วนเติมเต็ม* เพราะเป็นส่วนที่บังคับปรากฏกับส่วนหลัก อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่าส่วนเติมเต็มกริยาในความหมายแคบดังที่ได้กล่าวตอนต้น นั่นเป็นนามวลีที่บังคับปรากฏหลังคำกริยาที่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกรรมตรง (ไม่สามารถทำให้เป็นกรรมวาจกได้) เนื่องจากจะนำไปใช้เรียกชนิดของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน (base) ของนามวลีแปลงในหัวข้อ 4.3 ต่อไป (กริยาต้องเติมเต็ม กริยากรรม)

นอกจากนี้ ในงานวิจัยนี้ จะเรียกนามวลีที่ปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มร่วมกับกับคำบุพพบทในบุพพบทวลีว่า *กรรมของบุพพบท* (object of a preposition) ไม่เรียกว่า *ส่วนเติมเต็มของคำบุพพบท* เนื่องจาก *กรรมของบุพพบท* เป็นศัพท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากกว่า *ส่วนเติมเต็มของคำบุพพบท* และในบางภาษาที่มีการบ่งชี้การกของนามวลีที่ปรากฏกับคำบุพพบท นามวลีนั้นมักจะมีถูกบ่งชี้ด้วยการกกรรม เช่น ภาษาอังกฤษ *to him* (*to he), *for them* (*for their) นามวลีหลังบุพพบทนี้จึงเรียกว่า กรรมของบุพพบท ยิ่งไปกว่านั้น ภาษาที่มีลำดับคำแบบกรรมอยู่หลังกริยากรรม (VO) ก็มักจะเป็นภาษาที่มีคำบอกบุพพบทประเภทบุพพบทซึ่งมีนามวลีจะปรากฏอยู่ข้างหลังเหมือนกับลำดับกริยา-กรรม จึงทำให้ดูเหมือนว่าเป็นกรรมของบุพพบท ภาษาไทยซึ่งคล้ายกับภาษาอังกฤษในลักษณะที่กล่าวข้างต้นนี้ (นามวลีอยู่หลังบุพพบท และกรรมอยู่หลังกริยากรรม) จึงนิยมใช้คำว่ากรรมของบุพพบท โดยปรากฏแพร่หลายทั้งในตำราไวยากรณ์และวรรณกรรมทางภาษาศาสตร์ด้วย

ในส่วนของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลักนั้น จากข้อมูลพบว่า นามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* เป็นส่วนหลักทั้งที่ปรากฏลำพัง และปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามต่างๆ ปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มของกริยาได้ครบทุกโครงสร้าง ขณะที่นามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *ความ* เป็นส่วนหลักปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มของกริยาน้อยมากในทุกโครงสร้าง โดยไม่พบ โครงสร้างที่คำนามเดี่ยว *ความ*

ปรากฏร่วมกับส่วนขยายเป็นนามวลี คุณศัพท์วลี ปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มกริยา ส่วนโครงสร้างที่นำมาแสดงในก็พบในหน้าที่นี้เพียง 1-2 ตัวอย่างเท่านั้น

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คำนามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนหลักลำพัง และตามหลังกริยาเติมเต็มส่วนใหญ่ ได้พัฒนาผ่านกระบวนการ *การกลายเป็นศัพท์* (lexicalization) นั่นคือ คำที่เคยแยกเป็นคนละคำ (ซึ่งยังเห็นขอบเขตของคำ) รวมกันเป็นศัพท์ใหม่หนึ่งคำที่เป็นคำเนื้อหา (lexical item) (Bussmann 1996: 279) (รายละเอียดในส่วนของการพัฒนาการในบทที่ 6) เช่น เป็น*ความ* แปลว่า 'มีคติพิพาทหรือฟ้องร้องกันในโรงศาล' หรือ (*ไม่*)*ได้ความ* แปลว่า '(*ไม่*)*ได้เรื่อง, (*ไม่*)*ได้การ*' (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554) คำเหล่านี้ถือเป็นหนึ่งคำเพราะไม่สามารถแยกกันได้ ทดสอบได้โดยการทำให้เป็น *เรื่อง* (topic) เช่น *สมชายและสมหญิงมีเรื่องเป็นความกัน* ซึ่ง *ความ* ไม่สามารถทำให้เป็นเรื่องในตำแหน่งต้นประโยคได้ **ความ สมชายและสมหญิงมีเรื่องเป็น__กัน* (เทียบกับ (*ข้าวเข้า ฉันทกิน __แล้ว*))*

อย่างไรก็ดี คำนามเดี่ยว *ความ* ที่ไม่พบปรากฏกับคำคุณศัพท์ในหน้าที่นี้นั้น ในหน้าที่อื่นก็พบน้อยเช่นกัน โดยคำคุณศัพท์ เช่น *นี้ นั้น* เกือบทั้งหมดปรากฏกับคำนามเดี่ยว *ความ* ในลักษณะ *ความ ๒ ข้อนั้น* ซึ่งในที่นี้ จัดให้ *นี้ นั้น* ขยายคำนาม *ข้อ* ก่อน จากนั้นจึงมาขยายคำนามหลัก *ความ* จึงจัดเป็นโครงสร้างนามวลีขยายนามวลี (ดูหัวข้อ 4.1.1.2 (ข)) ในขณะที่ในข้อมูลไม่พบ *การ* ปรากฏกับคำระบุจำนวนเลย

□ *การ*

- (180) ...แลพระธรรมกราบทูลพระกรุณาด้วยการจะตั้งเครื่องพระมหากฐินสำหรับการพระบรมศพ แลคนแห่แลจะหามพระยานุมาศนั้นน้อยมีครบการ จึงทรงพระกรุณาสั่งว่า... (ศ23(2278)อย._จมห.การพระศพฯ)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)	
นามวลี	ตบร.	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)
คนแห่แลจะหามพระยานุมาศ	นั้น	น้อย (และ) มีครบ	การ

- (181) อนึ่ง เครื่องข้อฟ้าใบระกาทางหงษ์มาคตตั้งจรนาลายองทั้งลั่นนั้น เปนลิ่งสำคัญสำหรับพระเกียรติยศพระมหากษัตริย์สืบมาแต่โบราณ ไม่ใช่เปนการสำหรับยศพระศาสนาหามิได้

(ศ25(2442)ร.5_สยามประเพณี)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี			ส่วนขยายกริยาวลี
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)		
	นามวลี	บุพบทวลี		
เครื่องข้อฟ้าใบระกาฯ	ไม่ใช่เปน	การ	สำหรับยศพระศาสนา	หามิได้

- (182) ทรงพระกรุณาสั่ง พระยามหาเสนา พระยาจักรี ให้เจ้าพนักงานแต่งการเชิญพระอัฐมเด็จพระพันปี หลวงกรมพระเทพามาตย์ ออกไปบำเพ็ญพระราชกุศลบังสุกุล ณ วัดบางยี่เรือนอก ให้ทำโรงทิมไว้พระ อัฐิ เป็นพนักงานลี้ลิตีได้ทำ **ครั้งนี้เป็นการเร็วอยู่** เห็นมีทัน (ศ24(2319)ธบ._รับสั่ง(2))

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)	
		นามวลี	กริยาวลี
ครั้งนี้	เป็น	การ	เร็วอยู่

- (183) แต่ถวณหกคนต่อเท่านั้นชอบเป็นการสมโภช แล**ครั้งนี้เป็นการพระศพ**ให้ยกเสียบให้กฎหมายไว้ เป็นอย่างธรรมเนียมสืบไป (ศ24(2323)ธบ._รับสั่ง(8))

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)	
		นามวลี (H)	นามวลี (M)
ครั้งนี้	เป็น	การ	พระศพ

- (184) มาตราหนึ่งโลด ผิผู้ใดจักมีการอันกระทำก็ดี แลจะฆ่าวัวฆ่าควาย ไม่ให้อาวัวเอาควายนั่นอันจัก ฆ่ามัน ชี้ให้กันเห็นทั้งหลาย (ศ19-20(1856-1976)สท._กม.โจร.ด2)

ประโยค					
นามวลี (ประธาน)	ภาคแสดง (กริยาวลี)				
	กริยาวลี				ส่วนขยายกริยาวลี
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)			
		นามวลี	คุณาประโยค		
		ตคป.	อนุประโยค		
ผู้ใด	จักมี	การ	อัน	(ผู้ นั้น) จักกระทำ	ก็ดี

- (185) พรหมณ์ผู้เป็นพญาแลคิดเห็นการซึ่งราชกุมารจะเป็นศัตรู (ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)		
		นามวลี	อนุประโยคเติมเต็มนาม	
			ตตน.	อนุประโยค
พรหมณ์ผู้เป็นพญา	แลคิดเห็น	การ	ซึ่ง	ราชกุมารจะเป็นศัตรู

□ ความ

- (186) วันเสาร์ เดือน ๔ ขึ้น ๘ ค่ำ พวงเลอร์ด ที่เป็นขุนนางผู้ใหญ่เอาตราสำหรับที่ไปคืนถวายแก่กวีนิ
ทุลลาออกนอกพระราชการด้วยเกิดความขึ้น เพราะรับพระฝ่ายฝรั่งเศส (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโชทัย)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี		
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)	ส่วนขยายกริยาวลี
(พวงเลอร์ด)	เกิด	ความ	ขึ้น

- (187) คำว่าสยามแปลว่าดำไม่ได้ความตามชาติศัพท์ของภาษาต่างๆ (ศ25(2442)ร.5_สยามประเภท)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)	
		นามวลี (H)	บุพบทวลี (M)
คำว่าสยาม(ที่ถ้าหาก)แปลว่าดำ	ไม่ได้	ความ ('ความหมาย')	ตามชาติศัพท์ของภาษาต่างๆ

- (188) หญิงจะอย่าชายก็อย่าได้ตามกตหมายนั้น ต้องยุดอยู่ ให้เอาเปนประมาณ ความเรื่องนี้ที่
เปรียบเทียบพิจารณาว่า เปนเมียว่าไม่ได้เปนเมียให้ยกเสีย เอาแต่ตามใจหญิงที่สมัคเปน
ประมาณ ความไม่ค่อยซัดนัก แลเมื่อกตหมายมีความไม่ซัดเช่นนี้ ไม่ควรจะแปลขยายความให้
ถูกกับความประสงค์ของเรา (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยพัวเมีย)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)		
		นามวลี		บุพบทวลี
		นามวลี	กริยาวลี	
กตหมาย	มี	ความ	ไม่ซัด	เช่นนี้

- (189) ข้อ4 แห่งอนุสัญญาีความว่า “การงานปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส...
(ศ25(2485)ร.8_การปักปันเขตแดน)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)		
		นามวลี	อนุประโยคเติมเต็มนาม	
			ตตน.	อนุประโยค
ข้อ 4 แห่งอนุสัญญา	มี	ความ	ว่า	การงานปักปันเขตแดน ...

4.1.2.4 คำนามเดี่ยว การ และ ความ ทำหน้าที่เป็นกรรมของคำบุพบท

ดังที่ได้อธิบายในหัวข้อที่ผ่านมา (4.1.2.3) ว่า ในงานวิจัยนี้ เรียกนามวลีที่ปรากฏหลังบุพบทวลี ในหน่วยสร้างบุพบทวลีว่า *กรรมของคำบุพบท* (ไม่เรียกว่า *ส่วนเติมเต็มของคำบุพบท*) โดยในส่วนของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว การ และ ความ ปรากฏเป็นส่วนหลักนั้น จากข้อมูลพบว่า นามวลีที่มีคำนามเดี่ยว การ เป็นส่วนหลักในทุกโครงสร้าง สามารถปรากฏเป็นกรรมของบุพบทได้ ส่วนนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว ความ เป็นส่วนหลักนั้น ไม่พบโครงสร้างที่คำนามเดี่ยว ความ ปรากฏเป็นส่วนหลัก ลำพัง และที่ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคเติมเต็มนามที่ทำหน้าที่กรรมของคำบุพบท โดยพบเพียงโครงสร้างอื่นที่เหลือ ดังตัวอย่างด้านล่าง

□ การ

- (190) เมื่อหมอลำเหยาได้เริ่มร่ำร้องเพลงทำนองพื้นเมือง มีใจความประชุมผีสิงเทวดาว่าเปนกลอนพื้นเมือง เพื่อให้ผีแลเทพารักษ์ลงมาดูอาการคนไข้แลประสงค์จะกินอะไรหมอลำเหยาก็ลาแปลไปที่เดียว เช่น ต้องการกินหมูหรือกินควายหรือกินไก่ ก็จัดหาสิ่งนั้นๆ ไปเส้นหรือบนบานไปตามการ

(ศ25(2469)ร.7_ลัทธิธรรมนิยม)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	บุพบทวลี	
		บุพบท	นามวลี (กรรมของบุพบท)
ผู้ที่พาคนไข้มา	ก็จัดหาสิ่งนั้นๆ ไปเส้นหรือบนบานไป	ตาม	การ

- (191) บรรดาประชุมชนซึ่งมีหน้าที่ทำการอยู่ด้วยกันทุกรูปทุกนามนี้ ย่อมเข้าใจได้ว่าการในหน้าที่ของเรา ย่อมให้ผลแก่เราเปนแท้ แต่ผลที่เราได้ประสบนั้น เบนของไม่ตรงต่อการในหน้าที่จะมีบ้าง

(ศ25(2436)ร.5_วิชาญาณ 9)

ประโยค								
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)							
	กริยาวลี	นามวลี						
		นามวลี	กริยาวลี					ส่วนขยายกริยาวลี
			กริยาวลี				ส่วนขยายกริยาวลี	
			กริยาวลี	บุพบทวลี				
บุพบท	นามวลี(กรรมบุพบท)							
		นามวลี	บุพบทวลี					
ผลที่เราได้ประสบนั้น	เปน	ของ	ไม่ตรง	ต่อ	การ	ในหน้าที่	จะมีบ้าง	

(192) ได้ทรงพระกรุณาโปรดสั่งให้กัปตัน เอ เอ ลอฟตซ์ ไปช่วยพวกฝรั่งเศสในการนี้ด้วย

(ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)

ประโยค						
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)					
	กริยาวลี					ส่วนขยายกริยาวลี
	กริยาวลี		บุพบทวลี			
			บุพบท	นามวลี (กรรมของบุพบท)		
กริยาวลี	นามวลี	นามวลี		คุณศัพท์		
กัปตัน เอ เอ ลอฟตซ์	ไปช่วย		พวกฝรั่งเศส	ใน	การ	นี้

(193) แลการทั้งนี้ เป็นธรรมเนียมสำหรับกรุงเทพมหานครอันใหญ่ ย่อมตกแต่งไว้ทุกประเทศ ตามด้วยการ
ทางบกทางเรือ

(ศ23(2229)อย._โกษาปาน)

ประโยค					
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)				
	กริยาวลี	บุพบทวลี	นามวลี (กรรมของบุพบท)		
			นามวลี		ค.
			นว.	นามวลี	
(กรุงเทพมหานครอันใหญ่)	ย่อมตกแต่ง(การทั้งนี้)ไว้ทุกประเทศ ตาม	ด้วย	การ	ทางบกทางเรือ	นั้น

(194) ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า ฉัตรเงิน ฉัตรทอง ฉัตรเบญจรงค์ ๕ ชั้น กับราชวัติซึ่ง
เกณฑ์ข้าทูลละอองทำตั้งในการอภิเษกครั้งนี้ ให้พระลัทธิหมายบอกผู้ซึ่งได้ทำให้พิทักษ์รักษาไว้
อย่าให้ลายเขียนและตัวฉัตรราชวัติเศร้าหมองชำรุดได้ ห้ามอย่าให้เอาไปตั้งการศพและการสิ่ง
ใดๆ เป็นอันขาดทีเดียว

(ศ24(2349)ร.1_รับสั่ง(32))

ประโยค							
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)						
	กริยาวลี		กริยาวลี				
			กริยาวลี	บุพบทวลี			
	กริยาวลี	นามวลี		บุพบท	นามวลี (กรรมของบุพบท)		
			นามวลี		นามวลี		
	กริยาวลี	นามวลี	นามวลี(H)	กริยาวลี(M)			
ข้าทูลละอองฯ	ทำ	ฉัตร ฯ	ตั้ง	ใน	การ	อภิเษก	ครั้งนี้

- (195) ด้วยความที่เราสำคัญผิดไปเองว่า "ไหนหนอ ผลที่เราได้จึงไม่ตรงต่อการที่ทำ" ฉนี้ จึงตัดสินว่าผู้
นั้นเปลอสติเสียแล้ว (ศ25(2436)ร.5_วชิรญาณ 9)

ประโยค					
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)				
	กริยาวลี	บุพบทวลี			
		บุพบท	นามวลี (กรรมของบุพบท)		
			นามวลี	คุณานุประโยค	
	ตคป.	อนุประโยค			
ผลที่เราได้	จึงไม่ตรง	ต่อ	การ	ที่	< เรา > ทำ ∅

- (196) แต่นั้นมานายนกกก็ประณีตมักน้อยละบ้านเรือนญาติมิตรเสียออกไปสมาทานคิดเจริญภาวนา
รักษาจิตระยอยู่ในการบุเรียมเก่า ณ วัดอรุณราชธาราม จะได้เป็นกังวลด้วยการซึ่งจะบำรุงกายแล
กิจที่จะบริโภคนั้นหามิได้ (ศ24(2360)ร.2_นายนกก)

ประโยค							
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)						
	กริยาวลี						ปฏิเสธ
	กริยาวลี	บุพบทวลี					
		บุพบท	นามวลี (กรรมของบุพบท)			ตบร.	
นามวลี			อนุประโยคเต็มเต็มนาม				
	ตตน.	อนุประโยค					
< นายนกก >	จะได้เป็นกังวล	ด้วย	การ	ซึ่ง	จะบำรุงกาย...	นั้น	หามิได้

□ ความ

- (197) เมื่อเด็กผู้ฝากมีอายุครบยี่สิบปีแล้วขอเปิดบาญชีของตนตามความในข้อ ๔๐ ก็ต้องให้อธิบัติกรรม
พระคลังมหาสมบัติมีคำสั่งทุกราย (ศ25(2456)ร.6_อมสิน)

ประโยค					
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)				
	กริยาวลี	บุพบทวลี			
		บุพบท	นามวลี (กรรมของบุพบท)		
			นามวลี	บุพบทวลี	
	บุพบท	นามวลี			
< เด็กผู้ฝาก >	ขอเปิดบาญชีของตน	ตาม	ความ	ใน	ข้อ ๔๐

- (198) ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเปนเพราะเหตุทำประการนี้ ราษฎรจึงต้องจำเปนต้องยอมเสียภาษีให้โดย
ความต้องการภาษีข่มเหง (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)			
	กริยาวลี	บุพบทวลี		
		บุพบท	นามวลี (กรรมของบุพบท)	
	นามวลี		กริยาวลี	
ราษฎร	จึงต้องจำเปนต้องยอมเสียภาษีให้	โดย	ความ	ต้องฎีกาข่มเหง

- (199) ประการหนึ่ง เพื่อจะให้ห้ามที่ซึ่งจะวิวาททู่เถียงในระหว่างชาวคลัง แลกุมบันหญี่ ก็ให้อาฟริก
ทั้งปวงนั้นไว้ในคลังอันหนึ่ง ใ้กุญแจของชาวคลังอันหนึ่ง ใ้กุญแจของกุมบันหญี่ฝรั่งเศส
อันหนึ่ง แลจะเปิดประตูออกให้ทั้งสองฝ่ายนั่งพร้อมกัน ให้แบ่งปันออกเป็นส่วนตามอยู่ในความ
สัญญาแลข้อสัญญา ทั้งนี้เขียนเป็นสามฉบับทุกภาษา ภาษาไทยสามฉบับ ภาษาฝรั่ง เซ
ดสามฉบับ ภาษาโปรตุกรรสามฉบับ (ศ23(2230)อย._สัญญาไทย-ฝรั่งเศส)

ประโยค							
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)						
	กริยาวลี	บุพบทวลี					
		บุพบท	นามวลี				
			นามวลี(กรรมบุพบท)	สันธาน	นามวลี		
	นามวลี	นามวลี		นามวลี	นามวลี		
(ทั้งสองฝ่าย)	แบ่งปัน(ฟริก)ออกเป็นส่วนตามอยู่	ใน	ความ	สัญญา	แล	ข้อ	สัญญา

4.1.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำนามเดี่ยว การ และ ความ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำนามเดี่ยว การ และ ความ ทั้งในด้านโครงสร้าง (ข้อ 4.1.3.1) และในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ (4.1.3.2) ในตารางที่ 4.4

4.1.3.1 การเปรียบเทียบในด้านโครงสร้าง

เมื่อเปรียบเทียบในด้านโครงสร้างของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว การ และ ความ ปรากฏเป็นส่วนหลัก พบว่า คำนามเดี่ยว การ และ ความ ปรากฏในโครงสร้างที่เหมือนกันในภาพรวม แต่ต่างกัน ในรายละเอียด กล่าวคือ ในภาพรวม คำนามเดี่ยว การ และ ความ ปรากฏในโครงสร้างที่เหมือนกัน คือ สามารถปรากฏเป็นคำนามที่เป็นส่วนหลักเพียงลำพังโดยไม่มีส่วนขยาย หรือปรากฏร่วมกับส่วน ขยายนามชนิดต่างๆ ทั้งบุพบทวลี คุณศัพท์วลี กริยาวลี นามวลี และอนุประโยคขยายนามได้ เหมือนกันทุกชนิด

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในแต่ละโครงสร้างมีความแตกต่างกัน โดยคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* พบรายละเอียดที่ต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

(๑) ในการปรากฏกับส่วนขยายที่เป็น คุณศัพท์วลี คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มักปรากฏกับคุณศัพท์วลีที่ต่างกัน 3 ประเภท โดย (ก) คุณศัพท์ประเภทตัวกำหนด เช่น *นี้ นั้น ไหน ไต ต่างๆ* คำนามเดี่ยว *การ* มักปรากฏติดกับส่วนขยาย เช่น *การนี้ การต่างๆ* หรือมีลักษณนามมาคั่น เช่น *การสิ่งนี้ การสิ่งใด* แต่ไม่พบปรากฏกับคำระบุจำนวน ต่างจากคำนามเดี่ยว *ความ* ที่มักปรากฏคำระบุจำนวนและลักษณนามมาคั่นระหว่าง *ความ* กับตัวกำหนด (ซึ่งในกรณีนี้จัดเป็นโครงสร้างคำนามขยาย คำนาม) เช่น *ความข้อนี้ ความ ๒ ประการนั้น* (รูปแบบนี้ จากข้อมูลไม่พบปรากฏกับคำนามเดี่ยว *การ* เลย (?*การสองข้อนี้ ?การประการใด*))

ลักษณะที่กล่าวข้างต้นนี้ สอดคล้องไปกับการปรากฏร่วมกับ (ข) คุณศัพท์ที่มีความหมายเชิงปริมาณ (ไม่เจาะจงจำนวน) *ทั้งปวง ทั้งผอง* นั่นคือ คำนามเดี่ยว *การ* ที่ไม่ปรากฏกับคำระบุจำนวน แต่พบว่าส่วนใหญ่ปรากฏกับ *ทั้งปวง ทั้งผอง* ขณะที่คำนามเดี่ยว *ความ* ที่ส่วนใหญ่ปรากฏกับคำระบุจำนวน พบปรากฏกับ *ทั้งปวง ทั้งผอง* นี้น้อยมาก (เพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้น) จึงอาจกล่าวได้ว่า คำนามเดี่ยว *ความ* มีความหมายค่อนข้างเป็นรูปธรรมมากกว่า *การ* เนื่องจากส่วนใหญ่ปรากฏแบบระบุจำนวนแน่ชัด มากกว่าจำนวนแบบไม่เจาะจง

ในส่วน (ค) คุณศัพท์พรรณนา เช่น *ส่วนตัว ชั่วคราว ทั่วไป* พบปรากฏกับคำนามเดี่ยว *การ* เท่านั้น (ไม่พบเป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *ความ*) และพบในโครงสร้างเฉพาะคือ *เป็น + การ + คุณศัพท์พรรณนา* เป็นวลีตายตัว (fixed phrase) โดยคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคำคุณศัพท์พรรณนานี้ ไม่สามารถปรากฏกับคำกริยาอื่นนอกจาก *เป็น* ได้ และไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งนามวลีอื่นๆ ได้เช่นกัน

(๒) สำหรับส่วนขยายที่เป็น กริยาวลี ที่ขยายคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* นั้น พบว่า คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นทั้งกริยาทั่วไปและกริยาคุณศัพท์จำนวนมาก แต่คำนามเดี่ยว *ความ* ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นทั้งกริยาทั่วไปและกริยาคุณศัพท์น้อยมาก จากข้อมูลพบเพียง 3 ตัวอย่างเท่านั้น เช่นเดียวกับส่วนขยายที่เป็น นามวลี ซึ่งพบปรากฏกับคำนามเดี่ยว *การ* มากกว่า *ความ* มากเช่นกัน โดยพบปรากฏเป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *ความ* เพียง 4 ตัวอย่างเท่านั้น

(๓) ในส่วนของการปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็น อนุประโยคขยายนาม พบว่า แม้ทั้งคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* จะปรากฏกับคุณานุประโยค *ที่ ซึ่ง และ อัน* ได้เหมือนกัน แต่คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏกับคุณานุประโยคทั้ง 3 ประเภท มากกว่าคำนามเดี่ยว *ความ* ซึ่งปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคเต็มเต็มนามมากกว่า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความหมายของ *ความ* ที่มีความหมาย เนื้อเรื่อง,

เนื้อหา, ข้อความ' ซึ่งมักต้องการส่วนขยายที่เป็นอนุประโยคเติมเต็มนาม (noun-complement clause) เพื่ออธิบายความคำนามข้างหน้า เช่นเดียวกับ *fact, news, idea* (Noonan 2007, Comrie and Horie 1995) หรือ *เรื่อง ชั่ว ข้อ* (Ekniyom 1982, ปราณี กุลละวณิชย์ 2549) โดยยืนยันได้จากการที่คำนามเดี่ยว *ความ* ส่วนใหญ่ปรากฏกับตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มนาม *ว่า* มากกว่า *ที่ อัน* ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มนาม *ว่า* นี้ มีลักษณะสอดคล้องกับตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มกริยา *ว่า* ซึ่งมักปรากฏกับกริยาที่เกี่ยวกับการสื่อสาร (communicative verb) เช่น *พูด คิด กล่าว* (Prasithratsint 2009)

อย่างไรก็ดี ขณะที่คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏกับอนุประโยคเติมเต็มนามทั้ง *อัน* *ซึ่ง* และ *ที่* แต่จากข้อมูลไม่พบคำนามเดี่ยว *ความ* ปรากฏกับอนุประโยคเติมเต็มนาม *ซึ่ง* ซึ่งสอดคล้องกับตัวอย่างที่พบในงานของนั้ท์ชนัน เยาว์พัฒน์ (2551) ที่พบว่า *ซึ่ง* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้อนุประโยคเติมเต็มปรากฏน้อยที่สุดในบรรดาหน้าที่ทั้งหมดของ *ซึ่ง* ในทุกสมัย อีกทั้งตัวอย่างข้อมูลภาษาในอดีตที่ปรากฏในงานนั้ท์ชนัน ยังมีเพียงอนุประโยคเติมเต็มนาม *ซึ่ง* ที่ปรากฏกับนามหลัก *การ* เท่านั้น (ไม่มีตัวอย่างที่ปรากฏกับนามหลักอื่นเลย) อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่พบคำนามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏกับอนุประโยคเติมเต็มนาม *ซึ่ง* แต่คำนามเดี่ยว *ความ* ก็ปรากฏกับอนุประโยคเติมเต็มนามที่หลากหลายกว่า *การ* นั่นคืออนุประโยคเติมเต็มนาม *อันว่า* และ *ว่า* ซึ่งทั้ง 2 ชนิดนี้ไม่ปรากฏเป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *การ*

4.1.3.2 การเปรียบเทียบในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์

เมื่อเปรียบเทียบในด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ พบว่า นามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* ในโครงสร้างต่างๆ ปรากฏครบทุกหน้าที่ทางไวยากรณ์ ขณะที่คำนามเดี่ยว *ความ* ในโครงสร้างต่างๆ ปรากฏครบเพียงหน้าที่ประธานและกรรมตรงเท่านั้น ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีที่มีคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นส่วนหลัก

โครงสร้าง \ หน้าที่ทางไวยากรณ์		ประธาน		กรรมตรง		ส่วนเติมเต็ม		กรรมของบุพบท	
		<i>การ</i>	<i>ความ</i>	<i>การ</i>	<i>ความ</i>	<i>การ</i>	<i>ความ</i>	<i>การ</i>	<i>ความ</i>
ปรากฏลำพัง		√	√	√	√	√	√	√	X
ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม		<i>การ</i>	<i>ความ</i>	<i>การ</i>	<i>ความ</i>	<i>การ</i>	<i>ความ</i>	<i>การ</i>	<i>ความ</i>
วลี	บุพบทวลี	√	√	√	√	√	√	√	√
	คุณศัพท์วลี	√	√	√	√	√	X	√	X
	กริยาวลี	√	√	√	√	√	√	√	√
	นามวลี	√	√	√	√	√	X	√	√
อนุ - ประโยค	คุณานุประโยค	√	√	√	√	√	X	√	√
	อนุประโยคเติมเต็มนาม	√	√	√	√	√	√	√	X

หมายเหตุ: √ คือ ปรากฏ และ X คือ ปรากฏน้อยหรือไม่ปรากฏ

จากตารางที่ 4.4 จะเห็นได้ว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏในหน้าที่หลักทาง ไวยากรณ์ นั่นคือ ประธาน และกรรมตรงได้ครบทุกโครงสร้าง อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงของกริยากรรมนั้น ปรากฏกับคำกริยาที่ไม่ หลากหลายนัก โดยคำนามเดี่ยว *การ* มักปรากฏเป็นกรรมตรงของคำกริยา เช่น *ทำ/กระทำ บัญชา ตี ตกแต่ง จัดแจง เตรียม ก่อ เสร็จ/สำเร็จ* ฯ ขณะที่คำนามเดี่ยว *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรง พบว่า ส่วนใหญ่ปรากฏกับคำกริยาที่เกี่ยวกับกฎหมาย เช่น *แล่ง* ('ตัดสิน') *สวน* (สอบสวน) *ตัดสิน* ฯ และ คำกริยาที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น *แจ้ง ทราบ บอก/ทูล แผล พิจารณา อธิบาย* เป็นต้น

ทั้งนี้ ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ในอดีตคำกริยาเหล่านี้ ปรากฏร่วมกับคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่เป็นกรรมตรง ซึ่งจากข้อมูลภาษาในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า คำกริยาในกลุ่มนี้บางคำที่เกิด ร่วมกับ *การ* และ *ความ* ได้พัฒนาผ่านกระบวนการ *การกลายเป็นศัพท์* (lexicalization) กลายเป็น *คำกริยาประสม* (verbal compound) เช่น *กระทำการ บัญชาการ จัดการ ก่อการ* ฯลฯ และ *แจ้งความ เอาความ ดีความ* เป็นต้น (รายละเอียดเรื่องคำประสมในบทนี้ ข้อ 4.2 และพัฒนาการของคำประสมใน บทที่ 6)

สำหรับหน้าที่ส่วนเติมเต็มของคำกริยาทั้งคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในโครงสร้างส่วนใหญ่ ปรากฏน้อยมากหรือไม่ปรากฏเลย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ *กริยาต้องเติมเต็ม* ในภาษาไทยมีจำนวนจำกัด ได้แก่ *เป็น เหมือน คล้าย เท่า ใช้ มี เกิด ปรากฏ* (วิจิตร ณ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555a: 35) โดยในส่วนของคำนามเดี่ยว *ความ* ที่พบการปรากฏในหน้าที่ส่วนเติมเต็มน้อย เพราะส่วนใหญ่ปรากฏกับส่วนขยายต่างๆ เกือบทั้งหมด และปรากฏในหน้าที่ประธานและกรรม

ในส่วนของหน้าที่สุดท้าย นั่นคือ หน้าที่กรรมของบุพบท พบว่า ในโครงสร้างที่ปรากฏลำพัง โดยไม่ส่วนขยาย คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏในหน้าที่นี้เพียงครั้งเดียว ส่วนคำนามเดี่ยว *ความ* ไม่พบใน หน้าที่นี้เลย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มีความหมายที่ค่อนข้างเป็น นามธรรมมากอยู่แล้ว ประกอบกับนามวลีที่ปรากฏเป็นกรรมของบุพบทในบุพบทวลีนี้ เป็นส่วนที่ไม่ ค่อยเด่นชัด เมื่อเทียบกับนามวลีที่เป็นกรรมตรงของกริยากรรมหรือประธาน (ดูคำอธิบายเรื่อง *ลักษณะสัญลักษณ์* (iconicity) ของ *กรรม* ในหัวข้อ 4.1.2.2) คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่เป็นกรรมของ บุพบทจึงมักปรากฏกับส่วนขยายนามต่างๆ เพื่อขยายความหมายให้มีความหมายเฉพาะเจาะจงมาก ขึ้นมากกว่าที่จะปรากฏเดี่ยวโดยไม่มีส่วนขยายนามใดๆ เช่น **ในการ *ตามความ* เมื่อเทียบกับ *ในการ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งนี้* (ส่วนขยายที่เป็นนามวลี) หรือ *ตามความในมาตรา ๙ วรรค ๖* (ส่วน ขยายที่เป็นบุพบทวลี) เป็นต้น

4.2 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม

ในหัวข้อ 4.1.1.2(ง) ผู้วิจัยได้ทดสอบให้เห็นแล้วว่า วลีทางวากยสัมพันธ์และคำประสม มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร ในหัวข้อนี้ เบื้องต้น ในข้อ 4.2.1 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงมโนทัศน์ที่สำคัญที่จะใช้ในการวิเคราะห์คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน และการแบ่งคำประสมตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์ จากนั้นในข้อ 4.2.2 จะกล่าวถึงคำประสมในภาษาไทย และเสนอผลการวิเคราะห์คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน และทำการเปรียบเทียบลักษณะทางไวยากรณ์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในข้อ 4.2.3

4.2.1 มโนทัศน์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คำประสม และการแบ่งคำประสมตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายมโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คำประสม (4.2.1.1) และเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คำประสม (4.2.1.2)

4.2.1.1 มโนทัศน์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คำประสม

ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2007) ได้ให้นิยามที่น่าจะครอบคลุมลักษณะที่หลากหลายของสิ่งที่แต่ละภาษาเรียกว่า *คำประสม* (compound/compound word) ไว้ว่า คำประสมเป็นหน่วยที่เกิดจากกระบวนการสร้างคำ (word-formation) ที่เรียกว่า *การประสม* (compounding) กล่าวคือ “การรวมกันของหน่วยที่มีศักยภาพจะเป็นรูปอิสระอย่างน้อย 2 หน่วยซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นหน่วยที่มาจากหมวดคำเปิดเช่นคำนามและคำกริยา” (“the combination of at least two potentially free forms, most frequently members of open lexical classes such as nouns or verbs”) (น. 24) การประสมคำนี้ เป็นกระบวนการสร้างคำที่พบได้ในภาษาทุกชนิด แต่เป็นลักษณะเด่น (dominant) ของภาษาคำโดด (isolating language)

จากนิยามข้างต้นนี้ *ส่วนมูลฐาน* ของคำประสม ก็คือ “หน่วยที่มีศักยภาพจะเป็นรูปอิสระ” นั่นเอง *ส่วนมูลฐาน* (element) หมายถึง หน่วยเบื้องต้นซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกอีกได้ (a basic or indivisible unit) ที่ปรากฏในการวิเคราะห์ในระดับต่างๆ เช่น ในระดับวากยสัมพันธ์ส่วนมูลฐานก็คือคำ ในระดับโครงสร้างคำส่วนมูลฐานก็คือหน่วยคำ (morpheme) หรือในระดับสัทวิทยาส่วนมูลฐานก็คือสัทภาค (phoneme) (Matthews 2007: 119)

การที่ไอเคนวาลด์ (Aikhenvald 2007) จัดให้ส่วนมูลฐานในคำประสมเป็น “หน่วยที่มีศักยภาพจะเป็นรูปอิสระ” นี้ ทำให้สามารถครอบคลุมลักษณะของส่วนมูลฐานของหน่วยที่แต่ละภาษาเรียกว่า “คำประสม” ได้เป็นอย่างดี เช่น ถ้านิยามตามแบบภาษาอังกฤษ ส่วนมูลฐานของคำประสมจะต้องเป็นรูปคำที่ไม่ผัน (uninflected word-form) เช่น *lipstick* ไม่ใช่ **lips+stick* (Haspelmath and

Sims 2010: 138) (แม้ว่าเวลาใช้จะหาทั้ง *upper lip* และ *lower lip* ก็ตาม แต่ต้องใช้ *lip* เป็นรูปเอกพจน์) แต่ในภาษาสันสกฤต *dhanam-jaya-* (richness:ACC.SG-win-) 'the one who get rich' ซึ่งจะเห็นได้ว่า ส่วนมูลฐาน *dhanam* มีการบ่งชี้กรรมกรก (accusative:ACC) และเอกพจน์ (singular:SG) (Aikhenvald 2007: 29) หรือในภาษาฮีบรูสมัยใหม่ (Modern Hebrew) ส่วนมูลฐานที่มาประสมกันเป็นรากศัพท์ พยัญชนะ (consonantal root) ซึ่ง *b-l* 'master' + *l-š-n* 'language' > *balšān* 'linguist' ที่มีความหมาย สมบูรณ์แต่ยังไม่มีสถานะเป็นคำ จนกว่าจะใส่เสียงสระและปัจจัย (C₁aC₂C₃-an)(น.26) หรือคำประสม ในภาษาอังกฤษ เช่น *rasp-berry*, *cran-berry*, *boysen-berry* ซึ่งจัดเป็นคำประสม เพราะ *berry* สามารถ ปรากฏเป็นคำอิสระได้ แม้ว่า *rasp-*, *cran-*, และ *boysen-* จะไม่ปรากฏเป็นคำอิสระ และในปัจจุบันยังไม่ทราบประวัติคำ (etymology) แต่ก็ถือว่าเป็นคำ เพราะกระบวนการสร้างคำเหล่านี้ ไม่ใช่การเติม หน่วยคำอนุพันธ์ (derivational affix) *-berry* (น.28)

ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พบในภาษาไทยเช่นกัน ในคำประสม เช่น *ต้มโคล้ง ปลาหู* เพราะ เราแยก *ต้ม* กับ *ปลา* เป็นคำอิสระได้ แต่ไม่ทราบความหมายของ *โคล้ง* และ *หู* ซึ่งไม่ปรากฏใช้เป็นคำ อิสระในภาษาไทย อย่างไรก็ตาม เราก็จัดให้ *ต้มโคล้ง* และ *ปลาหู* เป็นคำประสม โดยอนันต์ เหล่า เลิศวรกุล (2555d) จัดให้คำว่า *โคล้ง* และ *หู* ข้างต้นนี้ เป็น **หน่วยฐานจำกัด** (bound base) ซึ่งเป็น “หน่วยคำไม่อิสระที่ปรากฏและใช้ร่วมกับหน่วยคำอื่นได้เพียงหน่วยคำเดียวเท่านั้น และใช้ร่วมกับ หน่วยคำนั้นในฐานะที่เป็นคำ คำเดียวกัน” (น.22)

คำประสมนี้ จนถึงปัจจุบันนักภาษาศาสตร์เห็นพ้องต้องกันว่า “ไม่มีเกณฑ์ใดที่เป็นสากล” (“None of these criteria is universal.”) (Aikhenvald 2007: 24) เพราะเกณฑ์ที่ใช้ได้กับภาษาหนึ่งอาจใช้ ไม่ได้กับอีกภาษาหนึ่ง (Lieber and Stekauer 2009a) คำประสมจึง “ต้องอธิบายด้วยเกณฑ์ภายใน ภาษา” (“Compounds have to be defined on language-internal.”) (น.24) คำประสมในภาษาไทยก็มี ลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกัน ประเด็นนี้จะอธิบายต่อไปในหัวข้อ 4.2.2.1

4.2.1.2 การวิเคราะห์คำประสมตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์

นักภาษาศาสตร์มักแบ่งประเภทของคำประสมตามเกณฑ์ทางความหมาย (ซึ่งจะกล่าวถึงใน บทที่ 5 ข้อ 5.2) และเกณฑ์ทางไวยากรณ์ ในบทนี้ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ จะ กล่าวถึงเฉพาะเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทคำประสม

การแบ่งคำประสมด้วยเกณฑ์ทางไวยากรณ์เป็นการพิจารณาคำประสมใน 3 ประเด็น โดย หากมองในแง่ของ “หน่วยป้อนเข้า” (input) จะพิจารณาชนิดของคำของส่วนมูลฐาน และตำแหน่ง ของส่วนมูลฐานในคำประสม และหากมองในแง่ของ “หน่วยนำออก” (output) จะพิจารณาชนิดของ คำของคำประสม

ในส่วนของชนิดของคำของส่วนมูลฐานที่มาประกอบกันเป็นคำประสมนั้น ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นว่า ส่วนมูลฐานของคำประสมมักจะมาจากหมวดคำซึ่งเป็นคำเนื้อหา เช่น คำนามและคำกริยา (Aikhenvald 2007: 24) หรือหมวดคำอื่นที่ในบางภาษาเป็นคำเนื้อหา เช่น คำคุณศัพท์หรือคำวิเศษณ์ในภาษาอังกฤษ (Haspelmath and Sims 2010) ตัวอย่างเช่น คำนาม+คำนาม เช่น *lipstick* (*lip*_N + *stick*_N) คำกริยา+คำนาม เช่น *drawbridge* (*draw*_V + *bridge*_N) คำนาม+คำกริยา เช่น *babysit* (*baby*_N + *sit*_V) หรือคุณศัพท์+นาม เช่น *hardware* (*hard*_{AJ} + *ware*_N) (น.138) คำในหมวดคำปิด (closed-class word) ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานของคำประสมเช่นกัน แต่พบน้อย เช่น บุพบท+บุพบท ในภาษารัสเซีย *iz-pod* 'from under' ปฤจฉาสรรพนาม (interrogative) ในภาษาเอสโตเนียน (Estonian) *kus-juures* (where-at:loc) 'while, at which' หรืออนิยมสรรพนาม (indefinite pronoun) ในภาษารัสเซีย *kto-nibudj* 'anybody' เป็นต้น (Aikhenvald 2007: 35)

จากที่อธิบายข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ลำดับหรือตำแหน่งของส่วนมูลฐานมีความสำคัญในการพิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำประสม ในประเด็นนี้ แฟ็บบ (Fabb 2001) อธิบายว่า คำประสมมักจะแสดง ทิศทาง (directionality) ใน 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก ใน คำประสมเข้าศูนย์ ส่วนที่เป็นส่วนหลัก (head) มักจะอยู่ซ้ายหรือขวา ซึ่งจะกำหนดทิศทาง ส่วนลักษณะที่สองเป็นทิศทางของความสัมพันธ์ (direction of relation) ระหว่างส่วนหลักกับส่วนพึ่งพา (head-dependent) เช่น ทิศทางการขยาย (direction of modification) ตัวอย่างเช่น ในภาษาอังกฤษ ในหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์จะมีส่วนหลักอยู่ขวา ในคำประสมส่วนหลักก็มักจะมีตำแหน่งและทิศทางการขยายสอดคล้องกันนั่นคือไปทางขวา (rightwards) ด้วย เช่น *log cabin* 'บ้านไม้ซุง' (*log* → *cabin*)

ลักษณะที่สอง ใน คำประสมไร้ศูนย์ ซึ่งไม่มีส่วนหลัก-ส่วนขยาย ก็อาจแสดงทิศทางในรูปแบบอื่นได้เช่นกัน เช่น ส่วนแสดง-ส่วนเติมเต็ม (predicator-complement) ตัวอย่างเช่น *killjoy* (เป็นคำประสมไร้ศูนย์เพราะเป็นชนิดหนึ่งของ "คน" ไม่ใช่ชนิดหนึ่งของส่วนมูลฐานใด) ซึ่งส่วนแสดง *kill* อยู่ซ้าย ทิศทางการเติมเต็ม (direction of complementation) จึงเป็นแบบไปทางซ้าย (leftwards) *kill* ← *joy* (น.4) อย่างไรก็ตาม ในที่นี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า "ต้น" (initial) แทน "ซ้าย" และ "ท้าย" (final) แทน "ขวา" ในการอธิบายตำแหน่งของส่วนมูลฐานในคำประสม

ตำแหน่งหรือทิศทางของส่วนมูลฐานที่อธิบายข้างต้นนี้ สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ชนิดของคำประสมได้ เช่น ในคำประสมเข้าศูนย์ในภาษาอังกฤษ ส่วนหลักทางความหมาย (ตัวเข้ม) ในคำประสมมักปรากฏในตำแหน่งท้ายคำ และคำประสมมักมีชนิดของคำตามชนิดของคำของส่วนหลักทางความหมาย เช่น *lipstick* (N), *babysit* (V), *leadfree* (AJ) เป็นต้น (Haspelmath and Sims 2010: 138) โดยคำประสมมักจะเรียกชื่อตามชนิดของคำของคำประสมด้วย เช่น คำนามประสม (compound noun/nominal compound) คือคำประสมที่เป็นคำนาม หรือ คำกริยาประสม (compound verb/verbal compound) คือคำประสมที่เป็นคำกริยา เป็นต้น

ลักษณะทางไวยากรณ์ของคำประสมทั้ง 3 ข้อที่กล่าวข้างต้น นั้นคือ ชนิดของคำและตำแหน่งของส่วนมูลฐาน และชนิดของคำของคำประสมนี้ สะท้อนให้เห็นทวิวิภาค (dichotomy) ในเชิงไวยากรณ์ของคำประสมที่สำคัญ ที่บลูมฟิลด์ (Bloomfield 1933) เรียกว่า *คำประสมสะท้อนวากยสัมพันธ์* (syntactic compound) และ *คำประสมไม่สะท้อนวากยสัมพันธ์* (asyntactic compound)

คำประสมสะท้อนวากยสัมพันธ์ (syntactic compound) คือ คำประสมที่ลำดับของส่วนมูลฐานสอดคล้องกับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ เช่น ในภาษาอังกฤษ คำประสม *blackboard* ‘กระดานดำ’ สอดคล้องกับลำดับของคำคุณศัพท์ที่ขยายหน้าคำนาม *black board* ตรงข้ามกับ *คำประสมไม่สะท้อนวากยสัมพันธ์* (asyntactic compound) ซึ่งลำดับและความสัมพันธ์ของส่วนมูลฐานในคำประสมไม่สอดคล้องกับลำดับและความสัมพันธ์ในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ เช่น *bedroom* ‘ห้องนอน’ หรือ *tomcat* ‘แมวตัวผู้’ เป็นต้น (Bloomfield 1933: 233-5)

ลักษณะของคำประสมทั้งสองชนิดนี้ พบในคำประสมในภาษาไทยเช่นกัน โดย *คำประสมสะท้อนวากยสัมพันธ์* เช่น *เครื่องซักผ้า* หรือ *หม้อหุงข้าว* มีลำดับเป็นสอดคล้องกับ *ประธาน-กรรม-กรรมตรง* เช่นในประโยค *แม่-ซัก-ผ้า* และ *พ่อ-หุง-ข้าว* ตามลำดับ ส่วน *คำประสมไม่สะท้อนวากยสัมพันธ์* เช่น *ม้าแข่ง* และ *เก้าอี้โยก* ซึ่งลำดับไม่สอดคล้องกับลำดับในโครงสร้างกริยาวลีที่เป็น *กริยา-กรรมตรง* คือ *แข่ง-ม้า* และ *โยก-เก้าอี้* เป็นต้น คำประสมทั้งสองชนิดที่กล่าวมานี้ ปรากฏกับคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน ซึ่งจะอธิบายต่อไปในส่วนวิเคราะห์ในหัวข้อ 4.2.2 ต่อไป

4.2.2 คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน โดยใช้เกณฑ์ทางไวยากรณ์ทั้ง 3 ข้อที่อธิบายข้างต้น โดยก่อนจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ในหัวข้อ 4.2.2.2 เบื้องต้น ในหัวข้อ 4.2.2.1 ผู้วิจัยจะชี้แจงเกี่ยวกับสิ่งที่จัดเป็น “คำประสม” ที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้

4.2.2.1 ขอบเขตในการวิเคราะห์คำประสมมี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน

ในเบื้องต้นผู้วิจัยจะชี้แจงเกี่ยวกับสิ่งที่จัดเป็น “คำประสม” ที่จะนำมาวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ ใน 3 ประเด็น ได้แก่ (ก) องค์ประกอบของคำประสม (ข) เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินว่าเป็นคำประสม และ (ค) ขอบเขตของคำประสม

(ก) องค์ประกอบของคำประสม

เนื่องจากคำประสมสามารถนำไปประสมกับคำประสมอื่นๆ เป็นคำประสมที่ใหญ่ขึ้น เช่น คำประสม *อำนวยความสะดวก* (*อำนวยความสะดวก+การ*) อาจนำไปประสมกับคำอื่นๆ เกิดเป็นคำใหม่อีกมากมาย เช่น

กอง+อำนาจการ ผู้+อำนาจการ ผู้+อำนาจการ+ฝ่ายการตลาด ฯลฯ ลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่คุณสมบัติความสามารถในการต่อขยาย (expandability) วลีทางวากยสัมพันธ์ ดังที่แสดงการทดสอบความแตกต่างของวลีทางวากยสัมพันธ์กับคำประสมที่เสนอในหัวข้อ 4.1.1.2 (ง) เนื่องจากไม่ได้ขยายเฉพาะส่วนมูลฐานในคำประสม ขยายเฉพาะ *อำนาจ* หรือ *การ* แต่เป็นการนำคำประสมทั้งคำไปประกอบกับคำอื่นๆ

ดังนั้น คำประสมที่นำมาวิเคราะห์ในที่นี่ จึงนำมาเฉพาะ **คำประสมพื้นฐาน** (basic compound) (Fabb 2001: 5) กล่าวคือ คำประสมที่เกิดจากส่วนมูลฐานที่กำลังวิเคราะห์ ซึ่งในที่นี้ก็คือ *การ* และ *ความ* ที่ประสมกับส่วนมูลฐานอื่นรวมเป็นหนึ่งหน่วยความหมายใหม่เท่านั้น (เช่น *อำนาจการ*) ไม่นับคำประสมที่นำไปประกอบกับคำอื่นๆ ต่อเป็นความหมายใหม่ซึ่งสามารถมีได้มากมายไม่รู้จบ (*ผู้+อำนาจการ ฝ่ายอำนาจการ กองอำนาจการ* ฯลฯ) ดังนั้น คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานนี้ จึงปรากฏเพียงส่วนต้นหรือส่วนท้ายของคำประสมเท่านั้น ไม่มีปรากฏกลางคำดังเช่นคำประสมที่ไปประกอบกับคำอื่น เช่น *ผู้+อำนาจการ+ฝ่ายการตลาด* เป็นต้น

นอกจากนี้ ในผลงานที่เกี่ยวกับคำประสม เครื่องหมาย “+” ที่แทนการประสมระหว่างส่วนมูลฐานมักจะสื่อถึง “ลำดับ” (order) ของส่วนมูลฐาน เช่น นาม + กริยา \neq กริยา + นาม ซึ่งในการวิเคราะห์ส่วนนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องหมาย + ในลักษณะนี้ด้วย ดังนั้น ในบางกรณีที่กล่าวรวม เช่น “คำประสมระหว่าง *การ* กับคำกริยา” จึงรวมถึง *การ* + กริยา และ กริยา + *การ* เพื่อความกระชับ

(ข) เกณฑ์ในการตัดสินคำประสม

ในการตัดสินว่าหน่วยใดเป็นคำประสม หรือหน่วยใดไม่ใช่คำประสมแต่เป็นวลีทางวากยสัมพันธ์นั้น เนื่องจากคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานหลายคำ โดยเฉพาะ คำกริยา + *การ* เช่น *ดำเนินการ* เมื่อไปประโยคอาจทำให้เกิดความคลุมเครือ เช่น *ตำรวจดำเนินการจับกุมพ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่* อาจตีความได้ว่า *ดำเนินการ* + *การจับกุม* หรือ *ดำเนินการ* + *จับกุม*

ดังนั้น คำประสมที่แสดงในการวิเคราะห์ทุกคำ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแล้วว่าเป็นคำประสมซึ่งส่วนมูลฐานทั้งหมดรวมเป็นคำเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้ ด้วยการย้าย *การ* ที่เป็นส่วนมูลฐานมาเป็น *เรื่อง* (topic) ในส่วนต้นประโยค เช่น **การจับกุม ตำรวจดำเนิน* \neq *พ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่* หรือ อาจใช้การตั้งคำถามกับส่วนประกอบ เช่น *ตำรวจดำเนินการอะไร* > *ตำรวจดำเนินการ จับกุม* ไม่ใช่ **ตำรวจดำเนินอะไร* > *ตำรวจดำเนิน การจับกุม* เป็นต้น นอกจากนี้ คำประสมยังไม่สามารถแทรกคำระหว่างส่วนมูลฐานของคำประสมได้ เช่น *ครูให้การบ้านนักเรียน 2 ข้อ* แต่ **ครูให้การที่บ้านนักเรียน 2 ข้อ* เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานนี้ บางคำมีรูปซ้ำกับนามวิปลัง เช่น *ความชอบ* ซึ่งในกรณีนี้ จะเห็นได้ว่า ความหมายของหน่วยทั้งสองชนิดนี้ไม่เหมือนกัน โดยคำประสมจะเกิดความหมายใหม่ที่ไม่ตรงไปตรงมาตามคำที่เป็นส่วนมูลฐาน ซึ่ง *ความชอบ* แปลว่า

‘คุณงามความดีที่ควรได้รับบำเหน็จรางวัล’ แม้ว่า *ชอบ* จะแปลว่า ‘ดีงาม’ ได้ เช่น *เขาประพฤติดี ประพฤติชอบ* แต่ เมื่อเป็นคำประสม *ความชอบ* มีความหมายเฉพาะเจาะจงไปที่คุณงามความดีที่ “ควรได้รับบำเหน็จรางวัล” เปรียบเทียบ *ความชอบ* ‘ความพอใจ’ ที่เป็นนามวลีแปลงมีความหมายตรงตัว ตามฐานศัพท์ที่เป็นคำกริยา *ชอบ* ‘พอใจ’ เช่น *เขาชอบการท่องเที่ยว* > *ความชอบ* ของเขาต่างจากของ เธอ เป็นต้น

(ค) ขอบเขตของคำประสม

ในวิทยานิพนธ์นี้ จะพิจารณาว่าหน่วยใดที่จัดเป็นคำประสม จาก *กระบวนการสร้างคำ* (word-formation) เป็นหลัก นั่นคือ เป็นคำที่เกิดจาก *การประสม* (compounding) ตามนิยามที่อธิบายในข้อ 4.2.1.1 ดังนั้น จึงคำประสมในงานวิจัยนี้ จึงรวมคำที่ตำราไวยากรณ์ไทยมักจัดให้เป็น *คำสมาส* และ *คำซ้อน* ด้วย

ในส่วนของ *คำสมาส* นั้น ตำราไวยากรณ์ไทยส่วนใหญ่มักจัดให้เป็นประเภทแยกจากคำประสม เพราะเป็นคำที่เกิดจาก “*การเอาคำ ๒ คำ ซึ่งเป็นภาษาเดียวกัน...คือบาลีกับบาลี หรือ สันสกฤตกับสันสกฤต บางทีก็ใช้บาลีเชื่อมกับสันสกฤตก็มี*” (วรเวทย์พิสิฐ 2534[2502]: 104-5) อย่างไรก็ตาม ทั้งนักไวยากรณ์ไทย (อุปกิตศิลปสาร 2548) และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีและสันสกฤต (อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555c) นักประวัติศาสตร์ภาษา (เสมอ บุญมา 2555, วินัย พงศ์ศรีเพียร 2555a, d) รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการใช้ภาษาไทยอย่างราชบัณฑิต (จางรงค์ ทองประเสริฐ 2546a, b) มีความเห็นตรงกันว่า คำสมาสที่ใช้ในภาษาไทยจัดเป็นคำประสม ดังที่อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555b) อธิบายถึงคำสมาสว่าเป็นคำที่สร้างจากกระบวนการประสมคำไว้อย่างชัดเจน

“*สมาส เป็นชื่อของกลไกการสร้างคำ (word formation) มีความหมายเช่นเดียวกับ คำว่า compounding ในภาษาอังกฤษ หรือ การประสมคำ ในภาษาไทย คำที่เกิดจากการสร้างคำวิธีนี้เรียกว่า สมาส หรือ คำสมาส ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า compound ในภาษาอังกฤษ หรือ คำประสม ในภาษาไทย*” (น.70) ส่วน

“*สนธิ ไม่ใช่กระบวนการสร้างคำใหม่ แต่เป็นปรากฏการณ์ทางระบบเสียง (phonology) ต่างกับ สมาส ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ (word formation)... ปรากฏการณ์สนธิไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างคำสมาสเสมอไป คำสมาสทั้งในภาษาบาลีและสันสกฤต (รวมทั้งคำสมาสในภาษาไทย) จึงอาจมีสนธิ หรือไม่มีสนธิก็ได้*” (น.85)

คำสมาสที่ใช้ในภาษาไทยถูกจัดให้เป็นคำประสมมาตั้งแต่ตำราไวยากรณ์ไทยในอดีต ดังที่พระยาอุปกิตศิลปสาร (อุปกิตศิลปสาร 2548) อธิบายไว้ว่า “*คำประสมที่มาจากคำสมาสของภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น ราชกุมาร (ลูกหลวง) เศรษฐีภริยา (เมียเศรษฐี) ฯลฯ...ก็นับเข้าในคำประสมพวกหนึ่งเหมือนกัน*” (น.62) ทั้งนี้ เป็นเพราะ “*ภาษาไทย...มีทั้งคำบาลีและสันสกฤตปะปนอยู่ทั่วไปจนแยกไม่ออก ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน การรับเอาภาษาบาลีสันสกฤตเป็นการรับเอาเฉพาะส่วนคือคำศัพท์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำโดดนำมาเรียงต่อกับคำไทยสลับกันไปเหมือนหนึ่งว่าเป็นคำไทย...และเป็นการใช้อย่างจำกัดเหมือนภาษาไทยคำหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์ของภาษาเดิม*” (เสมอ บุญมา 2555: 11)

หลักฐานมากมายที่ยืนยันเหตุผลที่คำสมาสจัดเป็นคำประสม ประการแรก คำสมาสที่เรานำศัพท์ในภาษาบาลีและสันสกฤตมาใช้เป็นคำไทยนี้ถูก “ทำให้เป็นภาษาไทย” ทั้งเสียงรูป และความหมาย จน “ถ้าลองถามชาวอินเดียที่รู้ภาษาบาลีและสันสกฤตดู เขาอาจงงเหมือนกัน เพราะไม่ทราบว่าเป็นคำบาลีหรือสันสกฤต” เนื่องจากภาษาไทยนำมา “ผูกเป็นคำใหม่ แล้วบัญญัติให้ใช้หมายความว่าอย่างนั้นอย่างนี้ โดยที่คำเช่นนั้นในภาษาเดิมเขาไม่มี” (จันทน์ ทองประเสริฐ 2546a: 305)

ในด้านเสียง ภาษาไทยนำศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤต “มาปรับใช้ให้เหมาะกับลิ้นของเรา” โดยมีทั้งทำให้มีพยางค์น้อยลง เช่น *ชย* (ชยะ-ยะ) เป็น *ชัย* *วย* (วะ-ยะ) เป็น *วัย* หรือสลับเสียง *วิถิ* (ถน) เป็น *วิถี* หรือทำให้เสียงยาว *เศรษฐิน* (เสรด-ถิน) เป็น *เศรษฐี* ฯลฯ (น.305) ในด้านรูปคำ เช่น คำว่า *สอุป* ที่ใช้ในภาษาไทย เกิดจากนำคำในภาษาบาลี คือ *อุป* (อุ-ปะ) และสันสกฤต *สตูป* (สะ-ตุ-ปะ) มาประสมกัน โดยเอา “ส” (สะ) ที่ *สตูป* (สันสกฤต) มาไว้หน้า “อุป” (อุ-ปะ) (บาลี) มาสร้างเป็นคำไทยใหม่ คือ “สอุป” (น.306) หรือนำคำในภาษาบาลีและสันสกฤตมาประสมกับคำจากภาษาอื่น โดยมีทั้งที่ประกอบกันแบบส่วนขยาย-ส่วนหลัก (แบบภาษาบาลีและสันสกฤต) เช่น *คริสต์ศาสนา* (*คริสต์* (อังกฤษ *Christ*) + *ศาสนา* (สันสกฤต)) และแบบส่วนหลัก-ส่วนขยาย (แบบภาษาไทย) เช่น *ชีวเคมี* (*biological chemistry*) (*ชีว-* (บาลี/สันสกฤต) + *เคมี* (อังกฤษ *chemistry*)) ฯลฯ

ในด้านความหมาย ในภาษาไทยปรากฏคำบาลีและสันสกฤตมากมายที่ไทยนำมาใช้ในความหมายใหม่ที่ไม่เหมือนความเดิม เช่น *อรรถศาสตร์* ในภาษาบาลีและสันสกฤตเป็น ‘ชื่อตำราว่าด้วยการดำรงชีวิตและนโยบายการปกครองบ้านเมือง’ แต่ภาษาไทยนำมาใช้เป็นศัพท์บัญญัติทางภาษาศาสตร์ แทนคำว่า *semantics* หรือ ‘วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของภาษา’ (อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555d: 97)

หลักฐาน ประการที่สอง ที่ยืนยันได้ว่า คำสมาสจัดเป็นคำประสม จะในการศึกษาคำประสมในภาษาต่างๆ มีการนำศัพท์ที่ใช้เรียกประเภทของคำสมาสในภาษาบาลีและสันสกฤตไปใช้ในการแบ่งประเภทคำสมาสมากมายดังปรากฏในผลงานที่เกี่ยวข้องกับคำประสม (Bauer 2009, Lieber and Štekauer 2009b, Scalise and Bisetto 2009, Haspelmath and Sims 2010) ตัวอย่างเช่น *กรรมหารยสมาส* (*kharmadharayasamasa* = appositional compound) *ทวันทวสมาส* (*dvandva samasa* = copulative compound) หรือ *พหุวิหิตสมาส* (*bahuvrihi samasa* = attributive compound) ฯลฯ

ไม่เพียงแต่คำสมาสจะจัดเป็นคำประสมเท่านั้น คำซ้อน ก็จัดเป็นคำประสมเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาในแง่ของกระบวนการสร้างคำ เพราะเกิดจาก “การนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน” (กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนจัน 2555a: 58) ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือ “การประสมคำ” นั่นเอง แต่ที่ไปเรียกว่า “ซ้อน” เพราะไปให้ความสำคัญกับ “ความหมาย” ของคำที่มาประสมกัน โดยคำที่มาประสมกันเป็นคำซ้อนนั้น “มีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงกันข้ามก็ได้” (น.58)

นักไวยากรณ์ไทยต่างจัดให้คำซ้อนเป็นชนิดหนึ่งของคำประสม ดังเช่น พระยาอนุমানราชธน (อนุমানราชธน 2522 [2499]) จัดให้คำซ้อนเป็นคำประสมชนิดหนึ่งเรียกว่า “คำไวพจน์ผสม (synonymous compound)... คือ เอาคำเต็ม ๒ คำซึ่งต่างเสียง แต่มีความหมายหรือคล้ายคลึงกันมาควบให้ซ้อนกัน เช่น ใหญ่โต เล็กน้อย รักใคร่ หยาบคาย บ้านเรือน เรือแพ ไร่นา หยาบช้า ใช้สอย วางเปล่า คำควบคู่เหล่านี้แต่ละคู่เป็นคำไทยเดิม มีความหมายเหมือนหรือละม้ายคล้ายกัน ที่นำมาควบคู่เข้ากัน ส่วนใหญ่เพื่อไขความในอีกคำหนึ่งให้ชัดขึ้น...” (น.216-7)

การจัดให้คำใดเป็นคำประสมตามลักษณะการสร้างคำโดยการประสมนี้ ยังรวมถึงคำที่นักไวยากรณ์ไทยบางคน เรียกว่า คำซ้ำ ซึ่งจัดเป็นการสร้างคำด้วยกระบวนการประสมคำเช่นเดียวกัน เพราะ คำซ้ำ เป็นการ “เอาคำมูลมีรูปหรือเนื้อความซ้ำกันมารวมเป็นคำเดียว คำเหล่านี้บางทีก็มีเนื้อความคล้ายกับคำมูลเดิม บางทีก็เพี้ยนออกไปบ้างเล็กน้อย เช่น ดำๆ แดงๆ เร็วๆ ซ้ำๆ” (อุปกิต ศิลปสาร 2548: 61) ซึ่งเป็นการ “กล่าวซ้ำคำเดิม โดยใช้ไม่ยวม...คำประสมแบบซ้ำคำ เมื่อประสมแล้ว อาจมีความหมายไปในทางบวกหรือลบก็ได้ เช่น เร็ว หมายความว่า ‘ไว รีบด่วน’ ถ้าเป็น เร็วๆ หมายความว่า ‘ไวหรือรีบยิ่งหรือด่วนยิ่งขึ้น’ หรือ ความหมายทางลบ คือ เมื่อประสมแล้ว ความหมายเพลาลง เช่น ดำ เป็น ดำๆ หมายความว่า ‘ดำอ่อนลงไป’ เป็นต้น” (จันจค์ ทองประเสริฐ 2539: 110)

สรุปได้ว่า ในภาษาไทย ทั้งคำสมาส คำซ้อน และคำซ้ำ เมื่อพิจารณาจากกระบวนการสร้างคำก็เกิดจาก “การประสมคำ” ทั้งสิ้น แต่ที่เรียกว่า คำสมาส เพราะเป็นการมองในด้าน “ประวัติคำ” (etymology) ที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตเหมือนกันมาประสมกัน ที่เรียกว่า คำซ้อน เพราะมองด้าน “ความหมาย” ที่เหมือนกันมาประสมกัน และที่เรียกว่า คำซ้ำ เพราะมองด้าน “รูป” คำที่เหมือนกันมาประสมกัน ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์นี้ คำประสมที่มี การ และ ความ เป็นส่วนมูลฐานจึงรวมคำที่ตำราไวยากรณ์ไทยจัดให้เป็น “คำสมาส” (เฉพาะ การ) เช่น ราชการ พาณิชยกรรม องค์กร ฯลฯ รวมถึง “คำซ้อน” เช่น การงาน (การ = ‘งาน’) กิจการ (กิจ = ‘งาน’) คดีความ (ความ = ‘คดี’) ถ้อยความ (ถ้อย = ‘คำพูด’ ความ = ‘คำพูด’ เช่น ความที่กวีนิพนธ์... (จดหมายเหตุหม่อมราโชทัย))

อย่างไรก็ดี คำประสมที่เป็นคำสมาส ที่นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ จะนำเฉพาะคำประสมที่ส่วนมูลฐานเป็นคำที่ใช้ในภาษาไทยปัจจุบันที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (ต่อไปนีย่อเป็น พจนานุกรมฯ) ซึ่งระบุชนิดของคำ (part-of-speech) ไว้ (ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ในหัวข้อนี้) เช่น กรยาการ ใน (200) คำว่า กรยา “มีปรากฏในพจนานุกรมฯ โดยระบุไว้ว่า ปัจจุบันเขียนเป็น กระยา เป็นคำนาม แปลว่า ‘เครื่อง, สิ่งของ, เครื่องกิน’

ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลภาษาในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยสุโขทัย พบว่า มีการใช้คำสมาสประกอบด้วย การ เป็นจำนวนมาก และส่วนมูลฐานของคำเหล่านี้บางคำ ไม่สามารถสืบค้นจากพจนานุกรมฯ ได้ เช่น กัปปิการ ใน (201) ซึ่งประสาร บุญประคอง (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555) ผู้อ่านจารึก ได้อธิบายในเชิงอรรถไว้ว่ามาจาก กัปปิการพยาบาล แปลว่า ‘ผู้ปฏิบัติภิกษุ หรือ ไวยาวัจกร’ แต่คำว่า กัปปิการ, กัปปิการ, กัปปิ, กัปปิ ฯลฯ ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฯ ผู้วิจัยจึงไม่นำมาวิเคราะห์ (ว่าเป็น คำนาม + การ หรือ คำกริยา + การ เป็นต้น)

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลภาษาในอดีต พบคำสมาสบางคำที่คาดว่าน่าจะสะกดผิด เช่น *อัสสบริสการ* ใน (202) ซึ่งฉำ ทองคำวรรณ (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555) ผู้อ่านจารึกอธิบายไว้ว่า หมายถึง *อัฐบริหาร* ซึ่งมีปรากฏในพจนานุกรมฯ แปลว่า 'เครื่องใช้สอยของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา' (อัฐ = น. 'แปด') โดยผู้อ่านจารึกตีความได้จากบริบทที่น่าจะสะกดผิด เนื่องจาก *อัสสะ* แปลว่า 'ม้า' ซึ่งไม่เกี่ยวกับเนื้อหาในจารึก ในกรณีที่มีการอธิบายไว้โดยผู้อ่านจารึกและสามารถสืบค้นจากพจนานุกรมฯ ได้เช่นนี้ ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ด้วย

- (200) พระราชทานทั้งสิน*กรยาการ*ทั้งสินอันเป็นกับข้าวจ้งหัน คณนาได้พันล้าน
(ศ20(1911-1956)สท._บูรพาราม.ค1)
- (201) ท่านจึงลำดับปลูกไตรถ้วนสำหรับกับธรรมกถิกสององค์ องค์หนึ่งชื่อเจ้าญาณวังสราชบัณฑิต องค์หนึ่งชื่อเจ้าศรีวัง มีทั้งสมวัตธรรมตน ให้ชื่อเจ้าสังขสร แล้วท่านก็ช้อยประดิษฐาผู้คนอันแต่งกับ*ภิการ*พยาบาลทั้งหลายห้าสิบเรือน
(ศ20(1942)สท._วัดโสการาม.ค1)
- (202) ในกาลเมื่อฉลงอนั้น ท่านพญาธรรมิกราชและหากรังแต่่งกระยาทาน*อัสสบริสการ*ทั้งหลาย มาถวายให้เป็นมหาทานทุกด้านแล
(ศ20(1913)สท._วัดพระยืน.ค2)
- (203) หนทางสาธุสดีบุรุษทั้งหลาย(ไป)พบไปเห็น เป็นอันมีดมนที่*อนธการ*แต่เราอนึ่งโสด
(ศ20-21(1901-2100)สท._เจดีย์น้อย.ค1)
- (204) พระบรมรส*พจนากาโคยงการ*มานพระบั้นขูรพระบาทสมเด็จเอกทศรุธอิศวรบรมนาถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว
(ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส)
- (205) อนึ่ง ให้พนักงานข้างใน แต่งเครื่อง*นมสการ* เครื่องทองใหญ่มีพุ่มข้าวตอกดอกไม้
(ศ24(2352)ร.2_รับสั่ง(2))
- (206) สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม ทรงตรัสตอบว่าครุอะเมริกกันมาอยู่ในประเทศสยามนานแล้ว เปนคนเรียบร้อยเอาใจใส่สอนกุลบุตร แลชาวสยามความดีแล*วิชาการ*ต่างๆ เปนประโยชน์แก่แผ่นดินบ้านเมือง
(ศ25-ท2430(2425)ร.5_สยามสมัย)
- (207) ดอกเตอร์แม็คเคิตดีเป*นอิการ*แห่งโรงเรียนสำหรับทำการค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวกับมนุษย์ในสมัยก่อนพงศาวดาร (School of Prehistoric Research)
(ศ25(2475)ร.7_ประชาไทย)
- (208) ความขัดแย้งและเอกภาพนี้แหละคือหัวใจของ*พัฒนาการ*
(ศ25(2494)ร.9_แคปิตลิสต์)

คำประสมที่เป็นคำสมาสในลักษณะข้างต้นนี้ ปรากฏในสมัยสุโขทัยมากที่สุด ต่อมาถึงสมัยอยุธยาตอนต้น ดังใน (209)-(213) ส่วนในอยุธยาตอนปลายเรื่อยมาจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้นและปัจจุบัน พบว่า คำประสมที่เป็นคำสมาสมีลักษณะใกล้เคียงกับที่ปรากฏใช้ในภาษาปัจจุบัน เช่น *นมสการ อิการ วิชาการ* ฯลฯ เช่น ใน (205)-(207) โดยส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายทั่วไปแล้ว (conventionalized) สังเกตได้จากการปรากฏในรายการคำในพจนานุกรมฯ และจากข้อมูลไม่พบคำประสมประเภทสมาสที่เป็นคำใหม่ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฯ

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า หากเป็นคำที่เกิดใหม่ที่เกิดขึ้นน่าจะสร้างด้วยวิธีการประสมคำวิธีอื่นที่ไม่ใช่คำสมาส เนื่องจากคำสมาสมิชอบจำกัดที่ส่วนมูลฐานทั้งหมดต้องเป็นคำในภาษาบาลีและสันสกฤต จึงอาจทำให้ยากกว่าเมื่อเทียบกับการประสมระหว่างคำไทยหรือคำที่มาจากภาษาอื่นเช่นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ คำที่เกิดใหม่อาจสร้างด้วยวิธีอื่นที่มีรูปแบบการสร้างคำเป็นกฎ (ดูเรื่องผลิตภาวะในหัวข้อต่อไป) ซึ่งมีผลิตภาวะในการสร้างคำสูง เช่น การแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ*

ในส่วนของคำประสมที่เป็นคำซ้อน ใน (209) *การกิจ* และ *กิจการ* น่าจะเกิดจากการแปรทางวจนลีลาของผู้เขียน เนื่องจากจากข้อมูลพบ *การกิจ* ในเอกสารชิ้นเดียว เช่นเดียวกับ *การงาน* ใน (210) ซึ่งพบในเอกสารชิ้นเดียวเช่นกัน ส่วน *คติความ* ใน (212) นั้น ข้อมูลในอดีตใช้ *ความ* คำเดียวในบริบทที่เกี่ยวกับ ‘คติ’ ทางกฎหมาย ไม่พบใช้เป็นคำซ้อนเลย จนกระทั่งในสมัยรัชกาลปัจจุบัน

(209) เหตุพระมโหสถได้แต่งแปลงจึง*กิจการ*บ้านเมืองทั้งปวงได้คั่นคงเพราะพระมโหสถนั้น...อนึ่ง กรุงจุลนีพรหมทัตราชอันเป็นศัตรูแก่พระมโหสถนั้น เมื่อได้พระมโหสถไปอยู่ด้วยก็รู้*การกิจ*แห่งพระมโหสถอันสุภาพนั้น กรุงจุลนีพรหมทัตราชก็มีพระราชหฤทัยลิเนทแก่พระมโหสถยิ่งนัก

(ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)

(210) วันอาทิตย์ เดือนยี่ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ป้ายห้าโมง ราชทูตขึ้นรถไฟออกจากเมืองแมนเชสเตอร์ ไปทางหัวลิบไมล์ คือสองพันสี่ร้อยเจ็ดสิบห้าเส้นถึงเมืองชิฟิลด์ เมืองนั้นทำเครื่องมือต่างๆ ที่ทำด้วยเหล็ก ราชทูตพักอยู่สองวัน เทียบดู*การงาน*เสร็จแล้ว ณ วันอังคาร เดือนยี่ขึ้น ๑๔ ค่ำ ป้ายโมงครึ่งออกจากเมืองชิฟิลด์

(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชไทย์)

(211) ทึ่งยกฐานะกำนันผู้ใหญ่บ้านขึ้นเป็นข้าราชการนี้ ก็เพื่อจะให้มียรายได้เป็นประจำสำหรับจะได้ไม่วิตกกังวล*งานการ*ส่วนตัวในบางหย่าง...เผื่อว่าเรา*มีงานการ*อะไรข้างหน้าที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ก็จะได้พึ่งกันโดยสะดวกและง่ายดาย

(ศ25(2486)ร.8_ประมวนวรินทร์แห่งประเทศไทย)

(212) แม้ น.ส.ยิ่งลักษณ์ จะยืนยันผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัวว่า ..จะต่อสู้จนถึงที่สุด เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ หลังถูกกลั่นแกล้ง และประสพชะตากรรมที่ไม่เป็นธรรม แต่เมื่อถึงเวลาที่*คติความ*ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล และมีแนวโน้มว่าอาจจะต้องรับโทษ (สำนักข่าวอิศรา (ออนไลน์) 24 ม.ค. 2558)

(213) “เสธ.โต” เอ่ย*ถ้อยความ*จากใจ ถึง “ผู้พันหลอ” ที่ประกาศลา “เลขาฯ ส.บอล”

(Sport Ringside (ออนไลน์) 25 ม.ค. 2558)

คุณสมบัติหลักของคำประสมอย่างหนึ่งก็คือ ต้องเกิด “คำใหม่” หนึ่งคำ (ประเด็นเรื่องความหมายจะกล่าวถึงในบทที่ 5) ในการพิจารณาในด้านไวยากรณ์ เราอาจทดสอบได้ว่า คำใดเป็นคำประสมจากการย้ายส่วนมูลฐานมาเป็น เรื่อง (topic) หรือ *แทรกคำระหว่างคำประสม* ดังที่อธิบายแล้วก่อนหน้านี้ หรืออาจใช้เกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของวลี ที่อธิบายและแสดงการทดสอบในข้อ 4.1.1.2(ง) เช่น *การต่อขยายส่วนมูลฐาน* มาพิจารณาประกอบกัน ดังการทดสอบคำประสมในประโยค

(ก) ด้วยประโยค (ข) ด้านล่างนี้ โดยจะเห็นได้ว่า คำประสมไม่สามารถแทรกคำระหว่างส่วนมูลฐานได้ (214) ไม่สามารถย้ายส่วนของคำมาทำให้เป็น เรื่อง หน้าประโยคได้ (215) และ (217) ไม่สามารถต่อขยายเฉพาะส่วนมูลฐานในคำประสมได้ ถ้าขยายต้องขยายคำประสมทั้งคำ (216)

(214) (ก) ชาร์ป บริษัทผู้ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ญี่ปุ่นประสบปัญหาพนักงานตัดสินใจขายกิจการให้บริษัทหิงไห่ พรซิซัน อินคัสทรี จากไต้หวัน

(ข) แทรกคำระหว่างส่วนมูลฐาน (interruption) (< >) = ส่วนที่แทรก)

*ชาร์ป บริษัทผู้ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ญี่ปุ่น...ตัดสินใจขายกิจการ < ที่ทำ > การ

(215) (ก) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ประมาณการผลิตมันฝรั่งรวม หรือจีดีพีภาคเกษตรในปี 2551 มีอัตราการขยายตัว 4.4 น้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้เมื่อตอนต้น

(ข) ทำให้เป็น เรื่อง (topicalization) (# = การหยุด, _ ร่องรอยของส่วนที่ถูกย้ายมาเป็นเรื่อง)

*การนั้น # สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ประมาณ _การผลิตมันฝรั่งรวม หรือจีดีพี ...

(216) (ก) ทหารที่เสียชีวิตระหว่างปฏิบัติหน้าที่ทุกคนจะได้รับ **ความชอบ**

(ข) ต่อขยายส่วนมูลฐาน

*ทหารที่เสียชีวิตระหว่างปฏิบัติหน้าที่ทุกคนจะได้รับ **ความ [ชอบ [ฝึกรบ]]**

(217) (ก) อ๊อฟ ปองศักดิ์ **แจ้งความ**นักเลงคีย์บอร์ด หลังเจอโพสต์ด่า ชมขู่ผู้จัดการ

(ข) ทำให้เป็น เรื่อง

***ความ** # อ๊อฟ ปองศักดิ์ **แจ้ง** _นักเลงคีย์บอร์ด หลังเจอโพสต์ด่า ชมขู่ผู้จัดการ

อนึ่ง ในส่วนของคำประสมที่เป็น คำกริยา + การ/ความ ที่นำมาวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ มีสถานะเป็นคำประสมในปัจจุบัน ซึ่งผ่านการทดสอบจากเกณฑ์ต่างๆ ที่แสดงข้างต้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการใช้ภาษาในอดีตแสดงให้เห็นว่า คำประสมบางคำมีส่วนมูลฐาน แยกกันเป็น 2 คำ นั่นคือ กริยากรรมกับกรรมตรง หรือคำกริยาเติมเต็มกับส่วนเติมเต็ม ประเด็นนี้จะได้แสดงตัวอย่างเปรียบเทียบตัวอย่างและอธิบายรายละเอียดในส่วนของพัฒนาการ ในประเด็นที่เกี่ยวกับ **การกลายเป็นศัพท์** (lexicalization) ในบทที่ 6 ที่ว่าด้วยพัฒนาการของการใช้ การ และ ความ

4.2.2.2 คำประสมที่มี การ และ ความ เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์

ผลการวิเคราะห์ คำประสมที่มี การ และ ความ ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม ด้วยเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่อธิบายมาข้างต้น นั่นคือ ชนิดของคำและตำแหน่งของส่วนมูลฐานที่มาประสมกับ การ และ ความ และชนิดของคำของคำประสมสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.5 (เพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกับการอธิบายการเปรียบเทียบคำประสมที่มี การ และ ความ เป็นส่วนมูลฐานในหัวข้อถัดไป ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายผลการวิเคราะห์แบบแยก การ และ ความ เท่านั้น)

ในภาพรวม จะเห็นได้ว่า *การ* และ *ความ* ปรากฏทั้งในตำแหน่งต้นและท้ายคำประสม โดยทั้ง *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายมากกว่าต้นคำประสมมาก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณารายละเอียดในด้านตำแหน่งและชนิดของคำของส่วนมูลฐานที่มาประสมกับ *การ* และ *ความ* และชนิดของคำประสมพบว่า มีรายละเอียดค่อนข้างต่างกัน

ในส่วนของคำประสมที่มี *การ* เป็นส่วนมูลฐาน จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่า ในตำแหน่งต้นคำประสม *การ* จะประสมกับคำนามเท่านั้น (*การ+คำนาม*) โดยคำประสมทั้งหมดมีชนิดของคำเป็นคำนาม ซึ่งพบเพียง 4 คำ คือ *การกิจ การงาน การเปรียญ* และ *การบ้าน* ส่วนในตำแหน่งท้ายคำประสม พบว่า *การ* ประสมได้กับทั้งคำนาม และคำกริยา โดยคำประสม *คำกริยา + การ* ส่วนใหญ่มีชนิดของคำเป็นคำกริยา เช่น *ประกอบการ จัดการ สั่งการ* ฯลฯ โดยคำประสมบางคำ (ส่วนน้อย) มีชนิดของคำเป็นอย่างอื่น เช่น *กำหนดการ เสร็จการ* ซึ่งเป็นคำนาม หรือ *เอากการ* ซึ่งเป็นทั้งเป็นคำกริยา ใน *สามิฉันเป็นคนขี้เกียจไม่เอากการเอางาน* (เอากการเอางาน ก. 'ตั้งใจทำการงานด้วยความขยันขันแข็ง) และที่เป็นคำวิเศษณ์⁵ เช่น *ค่าเรียนพิเศษลูกฉันแต่ละเดือนสูงเอากการ* (เอากการ ว. 'ยิ่งกว่าธรรมดา) อย่างไรก็ตาม คำประสม *คำนาม + การ* ทั้งหมดจะมีชนิดของคำเป็นคำนาม เช่น *กิจการ แผนการ โครงการ* เป็นต้น

ในส่วนของรายละเอียดของคำประสมที่มี *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน พบว่า ในตำแหน่งต้นคำประสม *ความ* ประสมกับส่วนมูลฐานอื่น ทั้งที่เป็น *ความ + คำกริยา* ได้แก่ *ความหมาย ความชอบ ความเรียง* และ *ความ + คำนาม* ได้แก่ *ความนัย ความหลัง* เช่นเดียวกับในตำแหน่งท้ายคำประสม ซึ่ง *ความ* ประสมกับส่วนมูลฐานอื่น ทั้งที่เป็น *คำนาม + ความ* เช่น *ข้อความ ศติความ หมอความ* ฯลฯ และที่เป็น *คำกริยา + ความ* เช่น *หมายความ ตีความ ใส่ความ* ฯลฯ

หากพิจารณาในภาพรวม อาจสรุปเป็นนัยสำคัญได้ว่า คำประสมที่ *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสม ไม่ว่าจะส่วนท้ายจะประสมกับคำนามหรือคำกริยาก็ตาม ส่วนใหญ่คำประสมจะมีชนิดของคำเป็นชนิดเดียวกับคำที่ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสม นั่นคือ คำประสมที่ *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำ (ซึ่งพบไม่มากนัก) ทั้งหมดมีชนิดของคำเป็นคำนามตาม *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นคำนาม เช่น *การบ้าน ความหมาย* ฯลฯ ส่วนคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม นั้น ส่วนใหญ่จะมีชนิดของคำตามส่วนมูลฐานที่มาประสมกับ *การ/ความ* ในตำแหน่งต้นคำ เช่น *คำนาม + การ = คำนาม* ใน *แผนการ* ซึ่งมีชนิดของคำเป็นคำนามตาม *แผน* หรือ *คำกริยา + ความ = คำกริยา* ใน *ใส่ความ* ซึ่งชนิดของคำเป็นคำกริยาตาม *ใส่* เป็นต้น

ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานบางคำ มีลำดับสอดคล้องกับลำดับในวลีทางวากยสัมพันธ์ในภาษาไทย คือ *ส่วนหลัก-ส่วนพึ่งพา* (head-

5 คำวิเศษณ์ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา และไม่ปรากฏกับ *ไม่* และ *นี้* (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 55)

dependent) (ดูข้อ 4.1.2.3) จึงจัดเป็น **คำประสมสะท้อนวากยสัมพันธ์** (syntactic compound) (Bloomfield 1933) ดังที่อธิบายในหัวข้อ 4.2.1.2 เช่น *การบ้าน* ‘งานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนไปทำที่บ้าน’ ซึ่งเป็นชนิดหนึ่งของ *การ* ‘งาน’ คำว่า *การ* ‘งาน’ จึงเปรียบเสมือนส่วนหลัก ที่มี *บ้าน* เป็นส่วนขยาย ลำดับคำแบบ *คำนาม-คำนาม* นี้ สอดคล้องกับลำดับของหน่วยสร้างนามวลีซึ่งเป็นโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยคำนามขยายคำนาม เช่น *รัฐบาลไทย* ที่มีคำนาม *รัฐบาล* เป็นส่วนหลัก และคำนาม *ไทย* เป็นส่วนขยาย ส่วนคำประสมระหว่าง *คำกริยา + การ/ความ* ส่วนใหญ่ เช่น *สั่งการ* และ *ใส่ความ* ก็มีลักษณะสอดคล้องกับหน่วยสร้างกริยาวลีที่มีลำดับ *คำกริยา + กรรมตรง/ส่วนเติมเต็ม* เช่นกัน

ตารางที่ 4.5 ลักษณะทางไวยากรณ์ของคำประสมที่มี ภากร และ ความ เป็นส่วนมูลฐาน

ตำแหน่ง การ/ความ	คำประสมที่มี ภากร เป็นส่วนมูลฐาน			คำประสมที่มี ความ เป็นส่วนมูลฐาน		
	ต้น	ท้าย		ต้น	ท้าย	
ชนิดของ คำของคำ อื่น	การ+นาม	นาม + การ	กริยา + การ	ความกริยา	ความ+นาม	นาม + ความ
ชนิดของ คำประสม	นาม	นาม	กริยา + การ	นาม	นาม	กริยา
ภารกิจ การทำงาน การเบี่ยง การบ้าน	กิจการ งานการ รายการ โครงการ กระบวนการ แผนการ พิธีการ ระเบียบการ น้กการ ราชการ กรมการ โองการ พาณิชย์การ ตุลาการ อธิการ ฯลฯ	กำหนดการ แต่งตั้งการ	ประกอบกร ดำเนินการ ต้องการ จัดการ ทำการ ให้การ ปฏิบัติการ ประกอบกร สังการ ก่อกร อำนวยความสะดวก บังคับกร บงการ บัญชาการ ว่าการ ประมวลกร เอากกร ปรยการ ฯลฯ	ความหมาย ความชอบ ความเรียง	ความนัย ความหลัง (หลัง = ตรงข้าม กับข้างหน้า หรือ ตรงข้ามกับก่อน (ใช้ กับเวลาที่ ผ่านพ้นไปแล้ว) (พจนานัน, กรม ฉบับราชบัณฑิต พ.ศ.2554)	ข้อความ บทความ หมอความ คดีความ ทนายความ เนื้อความ คู่ความ ใจความ เรียงความ อายุความ ลูกความ คดีความ คำคู่ความ กระบวนการความ ถ้อยความ
			อื่นๆ			กริยา + ความ
						กริยา

4.2.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน

จากตารางที่ 4.5 ซึ่งเป็นการพิจารณาตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์ทั้ง 3 ข้อ นั่นคือ ชนิดของคำ และตำแหน่งของ *การ* และ *ความ* และของส่วนมูลฐาน และชนิดของคำของคำประสม คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานที่พบทั้งหมดในข้อมูล แสดงให้เห็นนัยทั่วไปเกี่ยวกับคำประสมที่ *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานใน 3 ประเด็น ตามลักษณะที่ใช้เป็นเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่กล่าวข้างต้น (ข้อ 4.2.3.1) นอกจากนี้ หากพิจารณาในแง่ของ *รูปแบบ* (pattern) ของคำประสมตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์ทั้ง 3 ข้อดังกล่าว อาจเปรียบเทียบคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในแง่ของ *ผลิตราย* (productivity) ของรูปแบบในการสร้างคำประสมได้ด้วย (ข้อ 4.2.3.2)

4.2.3.1 การเปรียบเทียบคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์

หากเปรียบเทียบคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์ทั้ง 3 ข้อ นั่นคือ ชนิดของคำและตำแหน่งของ *การ* และ *ความ* และของส่วนมูลฐาน และชนิดของคำของคำประสม ดังสรุปในตารางที่ 4.5

ในด้าน ตำแหน่งของ *การ* และ *ความ* ในคำประสมนั้น จะเห็นได้ว่า *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมมีไม่มากนัก จากข้อมูลพบ *การ* ในตำแหน่งต้นคำประสมเพียง 4 คำเท่านั้น คือ *การเปรี้ยว การบ้าน การงาน และ การกิจ* ส่วน *ความ* พบเพียง 5 คำ คือ *ความหมาย ความชอบ ความเรียง ความหลัง ความนัย* ขณะที่ในทั้ง *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสมเป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาในแง่ของ ชนิดของคำที่มาประสมกับ *การ* และ *ความ* พบว่า คำที่มาประสมกับ *การ* และ *ความ* ส่วนใหญ่อยู่ในหมวดคำเปิด โดยเป็นคำนามและคำกริยาในปริมาณพอๆ กัน (อย่างไรก็ตาม *การ* อาจจะมีมากกว่า เพราะรวมคำประสมที่เป็นคำสมาสที่ *การ* ปรากฏท้ายคำซึ่งมีจำนวนมาก)

หากพิจารณาต่อไปในแง่ของ ชนิดของคำประสม จะพบว่า คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำนี้ เกือบทั้งหมดเป็น *คำประสมเข้าศูนย์* และมีส่วนหลักทางรูปนัย (formal head) เป็นคำนามและคำกริยาที่ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสม (หน้า *การ* และ *ความ*) ซึ่งเป็นส่วนที่กำหนดชนิดของคำของคำประสม เป็นไปตามลักษณะของภาษาไทยซึ่งส่วนหลักอยู่ต้น (head-initial language)

อย่างไรก็ตาม มีคำประสมเพียงไม่กี่คำ และพบกับคำประสมที่มี *การ* เป็นส่วนมูลฐานเท่านั้น (ไม่พบกับ *ความ*) ที่คำประสมมีชนิดของคำต่างจากส่วนหลักที่อยู่ต้นคำ นั่นคือ *กำหนดการ* และ *เผด็จการ* ซึ่งส่วนต้นเป็นคำกริยา แต่คำประสมเป็นคำนาม และ *ป่วยการ* และ *เอาการ* ซึ่งพบใช้ในลักษณะที่เป็นคำกริยา เช่น *ป่วยการ ใน เขาไม่ยอมฟังใครทั้งนั้นจึงป่วยการ(ที่จะ)พูด* (*ป่วยการ* ก. ไร่

ประโยชน์) หรือในคำประสม(ซ้อน) *คำพวยการ* 'คำชดเชยการงานหรือเวลาที่เสียไป' (กริยาขยายคำนามได้ ดู 4.1.1.2(ค)) และ *เอากการ* ที่เป็นคำกริยาใน *สามิฉั้นเป็นคนชี้เกียจไม่เอากการเอางาน* (*เอากการเอางาน* ก. 'ตั้งใจทำการงานด้วยความขยันขันแข็ง') และ *เอากการ* ที่เป็นคำวิเศษณ์⁶ (เช่น *ค่าเรียนพิเศษลูกฉันแต่ละเดือนสูงเอากการ* (*เอากการ* ว. ยิ่งกว่าธรรมดา)

4.2.3.2 การเปรียบเทียบผลิภาวะของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน

โดยปกติ การพิจารณาคำประสมในแง่ของความหมายจะไม่สามารถวัด *ผลิภาวะ* (productivity) หรือความสามารถของ *รูปแบบ* (pattern) ที่มีลักษณะเป็นกฎ (rule) ซึ่งสามารถนำไปใช้สร้างหน่วยใหม่ในภาษาได้ (Haspelmath and Sims 2010: 339) เนื่องจากรูปแบบของความหมายที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางความหมาย (semantic relation) ระหว่างส่วนมูลฐานที่มาประกอบกันของคำประสมมีหลากหลายและมีลักษณะเฉพาะตัว (idiosyncrasy) ที่ไม่สามารถพยากรณ์ได้ เช่น คำประสม *คำนาม + คำนาม* ในภาษาอังกฤษ ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำนามคำแรกซึ่งเป็นส่วนขยายคำนามหลังมีทั้งที่แสดงความสัมพันธ์แบบวัตถุประสงค์ (purpose) เช่น *lipstick* สถานที่ (location) เช่น *garden chair, sea bird* หรือบอกผู้ร่วมเหตุการณ์ (event participant) เช่น ผู้กระทำ (agent) *swansong* หรือผู้ถูกกระทำ *flower-seller* ฯลฯ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางโลก (knowledge of the world) ในการตีความ เช่น ในขณะที่ *flower-seller* หมายถึง 'คนขายดอกไม้' แต่ *street-seller* ไม่ได้หมายถึง 'คนขายถนน' แต่หมายถึง 'ผู้ที่ขายของอะไรก็ได้บนถนน' (Haspelmath and Sims 2010: 139-40)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในด้านรูปแบบในด้านไวยากรณ์ในด้านชนิดและตำแหน่งของคำที่เป็นส่วนมูลฐาน และชนิดของคำประสม ก็สามารถพิจารณาผลิภาวะได้ เช่น ในภาษาอังกฤษ รูปแบบคำประสม *คำนาม+คำนาม* เป็นรูปแบบที่มีผลิภาวะสูง (productive) เพราะมีคำประสมใหม่สามารถเกิดขึ้นด้วยรูปแบบนี้ตลอดเวลา ขณะที่รูปแบบ *คำกริยา + คำนาม* เป็นรูปแบบที่มีผลิภาวะต่ำ (unproductive) เพราะมีคำประสมในรายการคำ (list) ที่เกิดในรูปแบบนี้น้อย และไม่ค่อยมีคำประสมเกิดใหม่ในรูปแบบนี้ (Haspelmath and Sims 2010: 138)

เมื่อพิจารณาผลิภาวะของรูปแบบคำประสมระหว่าง *การ* และ *ความ* ในตารางที่ 4.5 สรุปได้ว่า รูปแบบคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสม (*การ/ความ + X*, โดย *X* เป็นคำชนิดต่างๆ) มีผลิภาวะต่ำกว่า เมื่อเทียบกับรูปแบบคำประสมที่ *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้าย (*X + การ/ความ*) ส่วนในด้านชนิดของคำของส่วนมูลฐานที่มาประสมกับ *การ/ความ* สรุปได้ว่า รูปแบบ *คำนาม + การ/ความ* และ *คำกริยา + การ/ความ* เป็นรูปแบบที่มีผลิภาวะสูง เพราะปรากฏคำในรายการคำที่มีรูปแบบนี้จำนวนมาก

6 คำวิเศษณ์ ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา และไม่ปรากฏกับ *ไม่* และ *นี้* (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 55)

อย่างไรก็ตาม การที่ *การ* และ *ความ* ปรากฏในส่วนต้นในคำประสมน้อยมาก ทั้งที่ประสมกับ คำกริยาและที่ประสมกับคำนาม อาจสะท้อนให้เห็นว่า (ผู้ใช้)ภาษามีการปรับตัวเพื่อไม่ให้เกิดความ สับสน กับนามวลีแปลงที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏหน้าคำกริยา และคำนาม (เฉพาะ *การ*) เหมือนกัน ซึ่งทวีจำนวนขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2537) ประกอบกับส่วนมูล ฐานในคำประสมมักเป็นคำอิสระที่เป็นเป็นคำเนื้อหา แต่ *การ* และ *ความ* ค่อยๆ สูญความหมาย (bleached) จางลงเรื่อยๆ ในสมัยหลังๆ (บทที่ 7) จึงทำให้ *การ* และ *ความ* ไม่ปรากฏในตำแหน่งต้นคำ ประสม ซึ่งเป็นตำแหน่งของส่วนหลักทางความหมายของคำประสม

การที่ (ผู้ใช้)ภาษาปรับตัว เมื่อคำหนึ่งเปลี่ยนไปทำหน้าที่อื่น หรือมีคำใหม่มาทำหน้าที่เดิม ของคำนั้น สะท้อนให้เห็นทั้งในระดับคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์ เช่น คำว่า *ตั้ง* แต่เดิมในภาษาไทยใช้ หมายถึง 'จุมูกทั้งหมด' แต่เมื่อภาษาไทยยืมคำว่า *จุมูก* จากภาษาเขมรเข้ามา ทำให้ *ตั้ง* ความหมาย แคบลงไปเป็นแค่ 'ส่วนของสันจุมูก' (ปราณี กุลละวณิชย์ 2545[2525]:399) หรือ การที่ *ที่* เข้ามา แทนที่ *ซึ่ง* ในหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ของ *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้อนุประโยคเดิมเต็มจน *ซึ่ง* ในหน้าที่นี้สูญไป ในสมัยรัชกาลที่ 9 และ *ซึ่ง* ในหน้าที่ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณาอนุประโยคลดลง อย่างไรก็ตาม *ซึ่ง* ก็ปรับตัว ขยายไปทำหน้าที่อื่นซึ่งเป็นหน้าที่ทางวจนปฏิบัติ-สัมพันธ์สาร เช่น ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย (end-focus marker) และหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธ์สาร (discourse marker) ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เกิดขึ้นใหม่ ขณะที่ หน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ลดลง (นัทรชนัน เยาว์พัฒน์ 2551)

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ ปรากฏในคำประสมในประเด็นต่างๆ ข้างต้น ในหัวข้อถัดไปจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทาง วากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

4.3 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ในหัวข้อ 4.1.1.2 (ค) และ (ง) ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นแล้วว่า นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่ต่างจากคำนามเดี่ยว *การ* ที่มีส่วนขยายเป็นกริยาวลี (4.1.1.2 (ค)) และส่วนขยายที่เป็นนามวลี (4.1.1.2 (ง)) กับคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในส่วนต้นของคำประสมอย่างไร ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะได้เสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* อย่างละเอียดยิ่งขึ้น โดยเบื้องต้น ในข้อ 4.3.1 ผู้วิจัยจะทบทวนมโนทัศน์ที่สำคัญเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย (รายละเอียดในข้อ 2.3) จากนั้นในหัวข้อ 4.3.2 จะเสนอผลการวิเคราะห์นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย ในหัวข้อสุดท้าย คือ 4.3.3 จะทำการเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างนามวลีทั้งสองชนิด

4.3.1 การแปลงเป็นนามวลี ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง และนามวลีแปลง

การแปลงเป็นนามวลี (nominalization) เป็นกระบวนการ (process) ในการแปลงหน่วยระดับต่างๆ ในภาษาให้เป็นนามวลี (Comrie and Thompson 2007: 334) ในกระบวนการแปลงเป็นนามวลี อาจแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ *หน่วยฐาน* (base) ซึ่งหน่วยภาษาในระดับต่างๆ ที่ถูกแปลงเป็นนามวลี และ *ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง* (nominalizer) ซึ่งเปรียบเสมือน “ตัวดำเนินการ” (operator) ในแปลงหน่วยฐานให้เป็นนามวลี หน่วยที่เป็น “ผลผลิต” (product) จากการแปลง เรียกว่า *นามวลีแปลง* (nominalized noun phrase หรือ nominalization) (คำว่า nominalization ใช้ใน 2 ความหมาย โดยหมายถึงกระบวนการ และหน่วยที่เป็นผลผลิตจากการกระบวนการ (Koptjevskaja-Tamm 2006: 652)

ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง อาจอยู่ในรูปหน่วยคำไวยากรณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปหน่วยคำเติมวิภัติปัจจัย (inflectional affix) เช่น ปัจจัยรูปกริยาเป็นนาม (gerund) *-ing* ในภาษาอังกฤษ หรือหน่วยคำเติมอนุพันธ์ (derivational affix) เช่น ปัจจัยสร้างนาม (nominalizing suffix) *-ment, -ion, -hood* (Koptjevskaja-Tamm 2006: 654) หรือในบางภาษาอาจเป็นหน่วยคำอิสระ (free morpheme) เช่น *suo* ‘ที่(place)’ ในภาษาจีน หรือ *tokoro* ‘ที่(place)’ ในภาษาญี่ปุ่น (Gerner 2012: 805)

การแปลงเป็นนามวลีอาจเป็นออกตามชนิดของหน่วยฐาน (base) ที่ถูกแปลงเป็นนามวลี ออกเป็น *นามวลีแปลงเชิงศัพท์* (lexical nominalization) และ *นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค* (clausal nominalization) (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2005, 2006, Comrie and Thompson 2007: 338) โดย *นามวลีแปลงเชิงศัพท์* (lexical nominalization) ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงจะบ่งชี้ที่ส่วนหลัก (คำกริยาในกริยาวลี คำนามในนามวลี) ของหน่วยฐาน เช่น ในภาษาวัพโป (Wappo) *lat*- ‘เขียน’ > *lat’ema* ‘แล้ว’ (Comrie and Thompson 2007: 338) ซึ่งปัจจัย *-ema* ทำหน้าที่เป็น *ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเชิงศัพท์* (lexical nominalizer) บ่งชี้ที่คำกริยา ‘เขียน’ ซึ่งเป็นหน่วยฐาน

อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่คำกริยาหรือกริยาลีเท่านั้นที่สามารถถูกแปลงเป็นนามวลี คำนามสามารถถูกแปลงเป็นนามวลีที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำนามที่เป็นหน่วยฐานได้ด้วย เช่น นามวลีแปลงที่สื่อความหมายเชิงนามธรรม (abstract noun) ของคำนามที่เป็นหน่วยฐาน (*the quality of being N*) ในภาษาลี-ลูยาน่า (Si-Luyana) (Givón 1970: 79-80 อ้างใน Comrie and Thompson 2007: 279) *-nu* 'คน(person)' > *u-nu* 'มนุษยชาติ(humanity)', *-ana* 'เด็ก(child)' > *u-ana* 'ความเป็นเด็ก(childhood)' เป็นต้น

การแปลงเป็นนามวลีเชิงศัพท์ต่างจาก *การแปลงเป็นนามวลีเชิงอนุประโยค* (clausal nominalization) ซึ่งเป็นการแปลงอนุประโยคกริยาแท้ (finite clause) ทั้งอนุประโยคให้เป็นนามวลี (Koptjevskaja-Tamm 2006: 655, Comrie and Thompson 2007: 376, Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011a: 5-6) เช่น ในเกาหลี ใน (233) (Yoon 1991 อ้างใน Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011: 6) ซึ่งจะเห็นว่า *-um-* ทำหน้าที่เป็น *ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค* (clausal nominalizer) แปลงอนุประโยคกริยาแท้ที่อยู่ใน [] ทั้งหมดให้เป็นนามวลี

(218) [Chelswu-ka chayk-ul pplli ilk-ess-**um**-i] pwunmyengha-ta

Chelswu-NOM book-ACC quickly read-PST-NMZ-NOM evident-DECL

'It is evident that Chelswu read the book quickly.'

ความแตกต่างของนามวลีแปลงเชิงศัพท์และนามวลีแปลงเชิงอนุประโยคที่สำคัญ คือ *นามวลีแปลงเชิงศัพท์* ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงปรากฏที่หน่วยฐานและหน่วยฐานที่ถูกบ่งชี้ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างนามวลีแปลง (*"head is a lexically derived noun"*, Comrie and Thompson 2007: 376) โดยนามวลีแปลงเชิงศัพท์มักจะปรากฏการบ่งชี้คุณสมบัติของคำนาม เช่น คำกำกับนาม (article) คำระบุเฉพาะ (demonstrative) คุณศัพท์ (adjective) หรือวลีบอกบท (adpositional phrase) ฯลฯ

ขณะที่ *นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค* ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทำหน้าที่บ่งชี้อนุประโยคทั้งอนุประโยค ไม่ได้บ่งชี้แค่คำกริยา โดยหน่วยต่างๆ ในอนุประโยคยังคงแสดงคุณสมบัติของคำกริยา หรือคงหน้าที่เดิมเหมือนอนุประโยคก่อนแปลง (*"no [nominal characteristics] evidence in favor of viewing its head as a lexical noun"*) (น.376) ดังใน (218) ข้างต้นซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้อนุประโยคจะถูกบ่งชี้ด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค *-um-* แต่คำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลักของอนุประโยคยังคงแสดงการบ่งชี้อดีตกาล (past: PST) และขยายด้วยวิเศษณ์ *pplli* ส่วนอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธานและกรรมยังคงบ่งชี้ด้วยการกเดิมและไม่มีการเปลี่ยนตำแหน่ง

4.3.2 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

จากที่อธิบายข้างต้น จะเห็นได้ว่า นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยจัดเป็น **นามวลีแปลงเชิงศัพท์** (lexical nominalization) เพราะ **ตัวบ่งชื่อนามวลีแปลง** (nominalizer) *การ* และ *ความ* ปรากฏที่ส่วนหลัก (head) ของหน่วยฐานนั้นคือ คำนาม (*การ*) และคำกริยา (*การ* และ *ความ*) เช่น กริยาวลี *เขาอ่านหนังสือ* เมื่อแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชื่อนามวลีแปลง *การ* จะได้ *การอ่านหนังสือของเขา* (**การเขาอ่านหนังสือ*) จะเห็นได้ว่า ตัวบ่งชื่อนามวลีแปลงปรากฏกับคำกริยา *อ่าน* ซึ่งเป็นส่วนหลักของกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐาน เป็นต้น

ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน ซึ่งเป็นการพิจารณาในมุมมองของ “หน่วยป้อนเข้า” (input) (4.3.2.1) และลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นการพิจารณาในมุมมองของ “หน่วยส่งออก” (output) (4.3.2.2)

4.3.2.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน

นักไวยากรณ์ไทยและนักภาษาศาสตร์จำนวนมากที่ตั้งข้อสังเกตว่า *การ* และ *ความ* ปรากฏกับหน่วยฐานที่มีชนิดของคำต่างกัน หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่า ชนิดของคำที่เป็นหน่วยฐานมีผลต่อการปรากฏหรือการเลือกใช้ *การ* และ *ความ* อย่างไรก็ตาม ก่อนจะไปถึงประเด็นกล่าวมานี้ ปัญหาหลักที่มาก่อนประเด็นนี้ก็คือ ความลักลั่นในการเรียกชื่อและจัดประเภทชนิดของคำในภาษาไทย ตัวอย่างเช่น คำว่า *สวย สูง ดี* ฯลฯ ถูกจัดให้เป็นคำที่แตกต่างกันหลายชนิด โดยมีทั้งที่จัดให้เป็นคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ หรือเป็นชนิดหนึ่งคำกริยาที่เรียกว่ากริยาคุณศัพท์

ดังนั้น ในการอ้างอิงถึงผลการวิเคราะห์ของผู้วิเคราะห์แต่ละคน ผู้วิจัยจะใช้ชื่อเดิมในการเรียกชนิดของคำตามที่ผู้วิเคราะห์แต่ละคนใช้ ส่วนในการวิเคราะห์ของผู้วิจัยเองในการจัดประเภทชนิดของคำที่เป็นหน่วยฐานของนามวลีแปลง ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการจัดประเภทชนิดของคำในภาษาไทยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ที่ได้อธิบายไว้แล้วในหัวข้อ 4.1.1

นักไวยากรณ์ไทยที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของคำที่เป็นหน่วยฐานกับการปรากฏร่วมกับ *การ* และ *ความ* นั้น ส่วนใหญ่กล่าวถึงแบบ “คร่าวๆ” ไม่ได้ลงรายละเอียด โดยกล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน โดยสรุปก็คือ *การ* ปรากฏกับคำกริยา เช่น *เขียน เรียน พูด* ฯลฯ และคำนาม เช่น *การต่างประเทศ การรถไฟ การแพทย์ การโทรศัพท์* ฯลฯ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ 2550: 223, กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนจัน 2555b: 44, 50, Noss 1964: 60, Campbell and Shaweevongs 1970: 217, Higbie and Thinsan 2002: 10, Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 28) (ประเด็นเกี่ยวกับ *การ* ที่ปรากฏกับคำนามนี้ จะกล่าวถึงตอนท้ายของหัวข้อนี้) ส่วน *ความ* เกิดได้กับคำกริยา คำคุณศัพท์ เช่น *ดี*

สำคัญ จริง ยินดี ฯลฯ (Noss 1964: 60, Campbell and Shaweevongs 1970: 217, Higbie and Thinsan 2002: 10, Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 28) โดยคำที่จัดเป็นคุณศัพท์นี้ เรียกชื่อต่างกันไป เช่น คำกริยาคุณศัพท์ (กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนจัน 2555b) และคำวิเศษณ์ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ 2550, ศักดิ์ศรี แยมน์นิตดา 2529)

ผลงานทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นนี้ ส่วนใหญ่สังเกตเห็นว่า คำกลุ่มหนึ่งสามารถปรากฏได้กับทั้ง การ- และ ความ เช่น การเป็น-ความเป็น การตาย-ความตาย การรัก-ความรัก ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดอธิบายที่เป็นความแตกต่างในเชิงความหมายของนามวลี (ที่แปลงแล้ว) ในทำนองเดียวกันว่า นามวลีที่เกิดจาก การ เช่น การตาย จะสื่อความหมายที่เป็น 'การกระทำ(action)' 'กิจกรรม(activity)' หรือ 'การเคลื่อนไหว' ขณะที่นามวลีที่เกิดจาก ความ เช่น ความตาย จะสื่อถึง 'สภาพ(state)' 'นามธรรม(abstract)' หรือ 'การหยุดนิ่ง' อย่างไรก็ตาม ไม่มีผลงานชิ้นใดที่กล่าวถึงในเชิงไวยากรณ์ว่ากลุ่มคำที่ปรากฏได้กับทั้ง การ และ ความ นั้นเป็นคำชนิดใด หรือที่คุณสมบัติทางไวยากรณ์อย่างไร เช่น เป็น คำกริยากรรม หรือกรรม (ในมุมมองของหน่วยฐาน)

ผลงานที่ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดประเภทคำตามความสามารถในการปรากฏร่วมกับ การ และ ความ อย่างเป็นระบบ คือผลงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2005) ซึ่งแบ่งประเภทของคำกริยา (เฉพาะคำกริยาเท่านั้น ไม่รวม การ ที่ปรากฏหน้าคำนาม) ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นคำกริยาที่ปรากฏกับ การ เท่านั้น กลุ่มที่สองเป็นคำกริยาที่ปรากฏกับ ความ เท่านั้น และกลุ่มที่สามเป็นคำกริยาที่ปรากฏได้กับทั้ง การ และ ความ

คำกริยากลุ่มแรกที่ปรากฏกับ การ เท่านั้น มีสมาชิกมากที่สุด ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51) ของคำกริยาในภาษาไทย โดยในทางวากยสัมพันธ์คำกริยาในกลุ่มนี้ มีทั้งกริยากรรม เช่น กิน ขาย ขโมย ฯลฯ และกริยากรรม เช่น ก้ม หยุด หัวเราะ ฯลฯ ส่วนในทางความหมายกริยาในกลุ่มนี้สื่อความหมายถึงกิจกรรม (activity) กระบวนการ (process) การรับรู้ทางกาย (bodily sensation) และเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (transitional event) อมราจึงเรียกคำกริยากลุ่มนี้ว่า **กริยาที่รับรู้ได้** (perceptible verb) เพราะกริยาเหล่านี้สื่อถึงมโนทัศน์ที่ผู้พูดเจ้าของภาษาเข้าใจได้ง่ายและตรงกัน

ในส่วนของคำกริยากลุ่มที่สองที่ปรากฏกับ ความ เท่านั้น มีสมาชิกประมาณร้อยละ 33 ของคำกริยาทั้งหมดในภาษาไทย โดยทางวากยสัมพันธ์เป็นคำกริยากรรม และคำกริยาคุณศัพท์ (adjectival verb) เช่น กล้า สูง เร็ว โง่ ฯลฯ ในทางความหมายกริยากลุ่มนี้ **ไม่สามารถรับรู้ได้** (imperceptible verb) ง่าย เพราะมีความหมายเชิงคุณภาพ ซึ่งระดับ (degree) แตกต่างกันไปตามผู้พูดเจ้าของภาษาแต่ละคน เช่น ความจำเป็น ความเมตตา เป็นต้น

ส่วนคำกริยากลุ่มสุดท้ายที่ปรากฏได้กับทั้ง การ และ ความ มีสมาชิกน้อยที่สุด ประมาณร้อยละ 16 อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2005: 78) จัดให้เป็น **คำกริยาเป็นกลาง** (balanced

verb) เพราะในทางวากยสัมพันธ์และทางความหมายมีคุณสมบัติของทั้งกริยากลุ่มรับรู้ได้และรับรู้ไม่ได้
อย่างไรก็ดี อมราแสดงตัวอย่างของการปรากฏกับทั้ง *การ* และ *ความ* เพื่อเปรียบเทียบ แต่ไม่ได้
อธิบายว่าความหมายต่างกันอย่างไร เช่น *การตายอย่างสงบเป็นที่ปรารถนาของทุกคน* และ *ฉันได้ข่าว*
ความตายของเขาแล้ว เป็นต้น

การจัดประเภทคำกริยาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithratsint 2005) ข้างต้นนี้ ทำให้
เห็นภาพกว้างของความสัมพันธ์ของคำกริยากับการปรากฏร่วมกับ *การ* และ *ความ* ได้เป็นอย่างดี
ผู้วิจัยจึงนำการจัดประเภทคำกริยาออกเป็น 3 กลุ่มนี้ มาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อจัดกลุ่มคำกริยาประเภท
ต่างๆ ให้ละเอียดยิ่งขึ้น ดังตารางที่ 4.6 โดยประเภทของคำกริยาที่ปรากฏในตารางที่ 4.6 ได้แก่
กริยากรรม กริยากรรม กริยานำ กริยาต้องเติมเต็ม และกริยาคุณศัพท์ ผู้วิจัยใช้ตามวิจินต์ ภาณุ
พงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555a: 32ff)

อย่างไรก็ดี ประเภทคำกริยาในหัวข้อนี้ เป็นประเภทของคำกริยาตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์
ซึ่งใช้จัดประเภทของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ *การ* และ *ความ* ได้ค่อนข้างชัดเจนในระดับหนึ่ง การจัด
ประเภทของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ *การ* และ *ความ* นี้จะชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อนำคุณสมบัติทาง
ความหมายในบทต่อไป (บทที่ 5) เช่น การณลักษณะประจำคำ (lexical aspect) เช่น คุณสมบัติพลวัต
(DYNAMICITY) และคุณสมบัติด้านความมีชีวิต (ANIMACY) ของนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานมาร่วม
พิจารณาด้วย

ในส่วนของ *กริยากรรม* นั้น ดังที่ได้อธิบายไปในหัวข้อที่ 4.1.2.2 ในเรื่องกรรมตรงว่า กริยา
กรรมเป็นกริยาที่ต้องตามด้วยนามวลีซึ่งมีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ โดยสามารถ
ทดสอบได้โดยเปลี่ยนนามวลีที่ปรากฏหลังกริยากรรมมาเป็นประธานของประโยคในประโยคกรรม
วากที่มีตัวบ่งชี้กรรมวาก (passive marker) *ถูก โดน หรือ ได้รับ* (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2549)
ปรากฏหน้ากริยากรรมที่แปลงจากกริยากรรมรูปเดียวกัน เช่น *เขาตีหมา > หมาถูกตี* กริยากรรม
จึงต่างจาก *กริยาต้องเติมเต็ม* ซึ่งมีนามวลีปรากฏท้ายคำกริยาเหมือนกัน แต่นามวลีนี้ไม่ได้มีบทบาท
ทางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ จึงไม่สามารถปรากฏเป็นประธานในประโยคกรรมวากได้ เช่น
*จอห์นเป็นคนอเมริกัน > *คนอเมริกันถูกเป็น ฯลฯ*

นามวลีที่ปรากฏหลังกริยาต้องเติมเต็มนี้ เป็นส่วนพึ่งพา (dependent) ประเภท *ส่วนเติมเต็ม*
(complement) บังคับปรากฏ (obligatory) (ดูหัวข้อ 4.1.2.3) เพื่อทำให้ความหมายของคำกริยา
สมบูรณ์ เช่น **ขนมถุงนี้เท่า? เขาเต็มใจ? เขาพูด? เขาคิด? เขาเชื่อ* ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภาคแสดงที่เป็น
กริยาต้องเติมเต็มที่กำลังกล่าวมานี้ แม้ไม่ผิดไวยากรณ์ แต่ความหมายไม่สมบูรณ์ โดยจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อ
เทียบกับประโยคที่ปรากฏนามวลีเป็นส่วนเติมเต็มกริยาเหล่านี้ โดยนามวลีที่เป็นส่วนเติมเต็มนี้ จะเป็น
หน่วยประเภทใดก็ได้ที่ทำหน้าที่อย่างนามวลี เช่น *อนุประโยคเติมเต็มที่ขึ้นต้นด้วย ว่า ที่ หรือ ที่ว่า*

เช่น *ขนมถั่วนี้เท่า* [ถั่วที่วางอยู่บนโต๊ะ] *เขาเต็มใจ* [ที่จะช่วยงานนี้] *เขาพูด* [ว่าอยากไปเที่ยวเมืองนอก] *เขาคิด* [ว่าจะไปเที่ยวหลังสอบเสร็จ] *เธอเชื่อ* [ที่เขาพูด] เป็นต้น

ขณะที่นามวลีปรากฏหลังกริยาต้องเติมเต็มเป็นส่วนพึงพาประเภทส่วนเติมเต็มซึ่งมีลักษณะบังคับปรากฏ กริยาต้องเติมเต็มจึงต่างจาก *กริยากรรม* ตรงที่นามวลีที่ปรากฏกับกริยากรรมเป็นส่วนพึงพาประเภท *ส่วนขยายรวม* (adjunct) ซึ่งปรากฏหรือไม่ก็ได้ (optional) เช่น *เขานอน* [5 ทุ่ม] *เครื่องบินตก* [ที่ดูไบ] ส่วน *กริยานำ* (วิจันต์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555a) คือกริยาที่ไม่สามารถปรากฏลำพังได้ ต้องตามด้วยคำกริยาอื่นเสมอ เช่น *เขาพยายาม* [ทำงานให้เสร็จก่อนกำหนด] (?เขาพยายาม) หรือ *เธออยาก* [ไปเที่ยวญี่ปุ่น] (?เธออยาก) (น.36)

กริยาทุกประเภทที่กล่าวมาข้างต้นนี้ อัจรวมเรียกว่า *กริยาทั่วไป* เพื่อให้ต่างจาก *กริยาคุณศัพท์* ซึ่งได้แสดงการทดสอบให้ดูแล้วในตารางที่ 4.1) กริยาคุณศัพท์สามารถเปรียบเทียบกับ *กว่า* และ *ที่สุด* ได้ แต่คำกริยาทั่วไปที่ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ เช่น กริยาคุณศัพท์ *เร็ว* ใน *รถคันนี้เร็วกว่าคันนั้น* *รถคันนี้เร็วที่สุด* เทียบกับคำกริยาทั่วไป *วิ่ง* ใน **ม้าตัวนี้วิ่งเร็วกว่าตัวนั้น* **ม้าตัวนี้วิ่งที่สุด* 2) กริยาคุณศัพท์ปรากฏหลังลักษณะนามได้ เช่น *น้ำแข็งก้อนเล็ก* แต่ **น้ำแข็งก้อนละลาย* (วิจันต์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล 2555a: 34-5) (น.34-5) และ 3) *ทำไม* ไม่สามารถปรากฏหลังกริยาคุณศัพท์ได้ โดย *ทำไม* ปรากฏหน้ากริยาคุณศัพท์ หรือหน้าประโยคเท่านั้น เช่น **เธอสวยทำไม* (*ทำไมเธอสวย เธอทำไมสวย*) ต่างจากกริยาทั่วไปซึ่ง *ทำไม* สามารถปรากฏได้ทั้ง 3 ตำแหน่งที่กล่าวมา เช่น กริยา *พยายาม* ใน *ทำไมเขาพยายามเข้าไปข้างในนั้น* *เขาทำไมพยายามเข้าไปข้างในนั้น* *เขาพยายามเข้าไปในนั้นทำไม* เป็นต้น (อุดม วโรตม์สิขิตติ์ 2547: 76)

กริยาทั้ง 5 ประเภทที่กล่าวมานี้ นำมาจัดประเภทตามความสามารถในการปรากฏร่วมกับ *การ* และ *ความ* ได้ 3 ประเภท ดังตารางที่ 4.6 โดยกริยาที่ปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น คือ กริยากรรม และกริยากรรม กริยาที่ปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ*- เท่านั้น คือ กริยาคุณศัพท์ ส่วนกริยาที่สามารถปรากฏได้กับทั้ง *การ* และ *ความ* คือ กริยานำ และกริยาต้องเติมเต็ม ทั้งนี้ นามวลีแปลงอาจเรียกตามชนิดของคำที่เป็นหน่วยฐาน โดยนามวลีแปลงที่แปลงจากหน่วยฐานที่เป็นคำกริยานี้เรียกว่า *นามวลีแปลงจากกริยา* (deverbal nominalization) โดยนอกจากหน่วยฐานที่เป็นคำกริยาแล้ว เฉพาะตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ยังสามารถแปลงหน่วยฐานที่เป็นคำนามได้ด้วย นามวลีแปลงจากหน่วยฐานที่เป็นคำนามนี้ เรียกว่า *นามวลีแปลงจากนาม* (deverbal nominalization)

นามวลีแปลงจากนามนี้ เป็นกระบวนการที่มีผลิตภาวะสูง (productive) คือสามารถเพิ่มขึ้นได้ โดยมีความหมายสม่ำเสมอและสามารถพยากรณ์ได้ โดยสื่อถึง 'กิจกรรม, กิจการ' ที่เกี่ยวข้องกับคำนามที่เป็นหน่วยฐานนั้น เช่น *การคลัง* *การไฟฟ้า* *การประปา* *การโทรศัพท์* *การปิโตรเลียม* *การบัญชี* *การตลาด* *การเมือง* ฯลฯ จึงต่างจากความหมายของคำประสมที่ไม่สามารถพยากรณ์ได้

ทางด้านไวยากรณ์ นามวลีแปลงจากนามมี *การ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำ จึงอาจทำให้มีรูปแบบ (pattern) เหมือนคำประสมเข้าศูนย์ (ดูชนิดของคำประสมในหัวข้อ 4.2) ที่มีรูปแบบเป็น *คำนาม + คำนาม* เพราะคำประสมเข้าศูนย์มีส่วนหลักอยู่ต้นคำประสมตามลักษณะของภาษาไทยที่ส่วนหลักอยู่หน้าส่วนขยาย (คำประสมไร้ศูนย์ไม่มีส่วนหลักทางความหมาย เช่น *แม่น้ำ* ไม่ได้เป็นชนิดหนึ่งของ *แม่* ต่างจาก *ผ้าซีริว* ซึ่งเป็นชนิดของ *ผ้า*) เช่น *ผ้าซีริว ผ้ากันเปื้อน ผ้าห่ม ผ้าอ้อม* ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบหน่วยทั้ง 2 ชนิด จะเห็นได้ว่า *การ* ที่ปรากฏหน้าคำนามได้สูญเสียคุณสมบัติของความเป็นคำนามเนื้อหา จึงไม่สามารถปรากฏเป็นส่วนหลักได้ ซึ่งสามารถทดสอบได้โดยการเชื่อมด้วยวลี ...และ[ส่วนหลัก]อื่นๆ เช่น *การเงิน การคลัง การบัญชี *และกรอื่น** ต่างจากคำประสมเข้าศูนย์ซึ่งยังคงมีคุณสมบัติของความเป็นคำนามเนื้อหา จึงสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักในการเชื่อมด้วยวลี ...และ[ส่วนหลัก]อื่นๆ ได้ เช่น *ผ้ากันเปื้อน ผ้าซีริว ผ้าห่ม และผ้าอื่นๆ* เป็นต้น

ทั้งนี้ เราอาจลองเทียบกับคำประสมเข้าศูนย์ที่มีคำนาม *การ* อยู่ส่วนต้น เช่น *การบ้าน* 'งานที่ครูกำหนดให้นักเรียนไปทำที่บ้าน' (*การเปรียญ* 'ศาลาสำหรับพระแสดงธรรม' เป็นคำประสมไร้ศูนย์) ซึ่งยังคงมีความหมายเป็นชนิดของคำนาม *การ* 'งาน' และมีความเป็นคำนามเนื้อหาอยู่ จะสังเกตได้จากการปรากฏกับลักษณะนาม *ขึ้น* เช่น *การบ้านขึ้นนี้ยากจัง* หรือคำระบุจำนวน เช่น *การบ้าน 2 ชิ้นนี้ อาจารย์ให้ส่งลัปดาห์หน้า* ต่างจาก นามวลีแปลงจากนาม ที่ไม่มีคุณสมบัติของความเป็นคำนามเนื้อหา ในความหมาย 'งาน' จึงไม่สามารถนับหรือปรากฏลักษณะนามได้ เช่น **การบัญชี 2 ชิ้นนั้น* **การตลาด 2 อย่างนั้น* เป็นต้น

จากที่อธิบายมาข้างต้นนี้ จึงสรุปได้ว่า *การ* นอกจากเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงสำหรับหน่วยฐานที่เป็นกริยาแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงหน่วยฐานที่เป็นนามด้วย โดยสื่อถึงคุณสมบัติของนามที่เป็นหน่วยฐานในเชิงนามธรรมซึ่งเป็นความหมายที่แน่นอน พยากรณ์ได้ และในแง่ของกระบวนการสร้างคำเป็นกระบวนการที่มีผลิตภาวะสูง คือสามารถสร้างเพิ่มขึ้นได้ด้วยรูปแบบเดียวกัน (*การคำนาม*)

ตารางที่ 4.6 การจัดประเภทคำกริยาตามความสามารถในการปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กวาร์- และ ความ-

ปรากฏร่วมกับ กวาร์- เท่านั้น		ปรากฏได้กับทั้ง กวาร์- และ ความ-		ปรากฏกับ ความ- เท่านั้น	
กริยาสกรรม	กริยาอกรรม	กริยานำ	กริยาต้องเติมเต็ม	กริยาคุณศัพท์	
กริยา + นามวลี(กรรมตรง)	กริยา + (ส่วนขยายรวม)	กริยา + กริยา	กริยา + ส่วนเติมเต็ม	<ul style="list-style-type: none"> กริยา+ -กว่า/ที่สุด นามวลี+กริยา+ลักษณะนาม 	
*ความกรอก	การก้ม	การตั้งใจ	การกลัว	ความกลม	*การกลม
*ความกราบ	การคลาน	การฝัน	การเข้าใจ	ความกรอบ	*การกรอบ
*ความซัดขวาง	การคุกเข้า	การเพียร	การเชื่อ	ความขม	*การขม
*ความแข่ง	การจุม	การพยายาม	การจริงใจ	ความคด	*การคด
*ความจัดแจง	การเซ	การอยาก	การตั้งใจ	ความง่าย	*การง่าย
*ความฉีก	การไต่ยีน	การฮึด	การเต็มใจ	ความผิด	*การผิด
*ความเชิญ	การตก	การฮึด	การทน	ความมืด	*การมืด
*ความทำร้าย	การนั่ง		การเบื่อ	ความรก	*การรก
*ความบังคับ	การพักผ่อน		การเป็น	ความสก	*การสก
*ความเยี่ยม	การยิ้ม		การพอใจ	ความเหม็น	*การเหม็น
*ความหยอก	การร่วง		การริษยา	ความอ่อน	*การอ่อน
*ความเอ่ย	การล้ม		การสงสัย	ความอสังการ	*การอสังการ
*ความอึ้ง	การหยุด		การโยเย	ความฮา	*การฮา

4.3.2.2 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง การ และ ความ

ในหัวข้อ 4.3.2.1 ที่ผ่านมาเป็นการพิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์คำกริยาที่เป็นหน่วยฐานซึ่งเป็นการมองในแง่ของ “หน่วยป้อนเข้า” (input) (ก่อนการแปลงเป็นนามวลี) ในหัวข้อนี้ จะเป็นการพิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง การ และ ความ ซึ่งเป็นการมองในแง่ “หน่วยส่งออก” (output) (หลังแปลงเป็นนามวลี) ใน 2 ประเด็นหลัก คือ (๑) คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยา (verbal grammatical property) ที่ปรากฏในนามวลีแปลง การ และ ความ และ (๒) คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนาม (nominal grammatical property) ที่ปรากฏในนามวลีแปลง การ และ ความ อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้น ผู้วิจัยจะอธิบายถึงมโนทัศน์ที่สำคัญเกี่ยวกับทั้ง 2 ประเด็นนี้ก่อนจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ต่อไป

ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาและคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามที่ปรากฏในนามวลีแปลงนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่นักวากยสัมพันธ์ทุกทฤษฎีให้ความสำคัญและสนใจศึกษามากที่สุด (Chomsky 1970, Mackenzie 1987, Langacker 1991, Roeper 2005, Newmeyer 2005, Malchukov 2004, Malchukov et al. 2008, Alexiadou and Rathert 2010, Kornfilt and Whitman 2011, Paul 2014) ดังที่มายสเก้น (Muysken 1999) กล่าวว่า “ถ้าหากนามวลีแปลงมีแค่สองขั้วโดยที่ขั้วหนึ่งเป็นคุณสมบัติเหมือนคำนามมากที่สุด ส่วนอีกขั้วมีคุณสมบัติเหมือนกริยามากที่สุด...คงมีประเด็นทางวากยสัมพันธ์ที่น่าสนใจเพียงน้อยนิดเกี่ยวกับการแปลงเป็นนามวลี” (“If only the two extremes existed, nominalization would be of little interest syntactically.”) ทั้งนี้เพราะ “ปัญหามีอยู่ว่า มีโครงสร้างที่เป็นกรณีต่างๆ ระหว่างสองขั้วนี้อีกมากมาย” (“The problem is, however, that there are a number of cases in between.”) (Muysken 1999: 248)

ประเด็นที่กล่าวข้างต้นนี้ เกิดจากการแปลงเป็นนามวลีในภาษาต่างๆ ส่วนใหญ่หน่วยฐานที่ถูกแปลงมักเป็นคำกริยาหรือกริยาวลี การแปลงเป็นนามวลีจึงจัดเป็น *กระบวนการเปลี่ยนสถานะ* (transpositional operation) (Haspelmath and Sims 2010: 253) หรือ *กระบวนการเปลี่ยนข้ามประเภท* (transcategorial operation) (Malchukov 2004) นั่นคือ เปลี่ยนจากสถานะ/ประเภทกริยา (verbal category) ไปเป็นสถานะ/ประเภทนาม (nominal category)

ดังนั้น การแปลงเป็นนามวลี ในมุมมองของคำกริยาจึงเป็นทั้ง *การออกจากประเภทกริยา* (deverbalization) (Croft 1991) ซึ่งเป็น *การสูญเสียคุณสมบัติหมวด*⁷ (decategorization) ของคำกริยา (Hopper and Thompson 1984) เช่น การปรากฏกับอาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธาน กรรมตรง หรือ ประเภททางไวยากรณ์ของคำกริยา เช่น กาล การณ์ลักษณะ วาก ฯลฯ ส่วนในมุมมองของคำนามจัดเป็น

7 ในบทนี้ คำว่า *การสูญเสียคุณสมบัติหมวด* (decategorization) ใช้ในมุมมองเฉพาะสมัย (synchronic) ส่วนในบทที่ 7 ซึ่งอธิบายถึงพัฒนาการเชิงประวัติ คำนี้จะใช้ในมุมมองข้ามสมัย (diachronic)

การเปลี่ยนเป็นหน่วยแก่น (substantivization) (Croft 1991) ซึ่งเป็น การรับคุณสมบัติหมวด (recategorization) (Bhat 1994) ของคำนาม เช่น การปรากฏกับคำบอกกำหนด (determiner) การแสดงพจน์ การบ่งชี้การก การขยายด้วยคุณศัพท์ ฯ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของคำนาม คุณสมบัติการสุญ และรับเหล่านี้สามารถนำมาจัดเป็น “แบบ” (type) ของการแปลงเป็นนามวลีในเชิงแบบลักษณ์ภาษา ได้ (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2006, 2005, 1988, Comrie and Thompson 2007, Malchukov 2004) (รายละเอียดในบทที่ 2 ข้อ 2.3)

ลักษณะที่กล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ นามวลีแปลง (nominalized NP) แสดงลักษณะ “กำกวม” ระหว่างกริยา (จากคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของหน่วยฐาน) และนาม (ซึ่งเป็นคุณสมบัติใหม่ที่ได้รับจากการแปลง) ดังนั้น ประเด็นที่นักภาษาศาสตร์สนใจและให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ก็คือ การแปลงเป็นนามวลีในภาษาหนึ่งๆ แสดงคุณสมบัติ “กำกวม” ระหว่าง ความเป็นนาม (nouniness) และ ความเป็นกริยา (verbiness) แคไหนด อย่งไร (Ross 1973) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยา และคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำนาม ที่สามารถปรากฏในนามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

ในเบื้องต้น เพื่อให้เห็นภาพของการแสดงคุณสมบัติ “กำกวม” ระหว่างความเป็นกริยาและความเป็นนามของนามวลีแปลง ผู้วิจัยจะสรุปลักษณะของนามวลีแปลงในเชิงแบบลักษณ์ภาษา โดยเทียบกับรูปแบบนามวลีแปลงในภาษาอังกฤษซึ่งสามารถเทียบเคียงกับลักษณะของนามวลีแปลงในภาษาต่างๆ (เพื่อความกระชับและสะดวกในการเปรียบเทียบ) ดังใน (219)-(223) (ตัวอย่างดัดแปลงจาก Comrie and Thompson 2007: 344-5)

		VERB-LIKE
(219)	<i>The enemy destroyed the city rapidly.</i>	(finite clause)
(220)	[<i>That the enemy destroyed the city rapidly</i>] <i>surprised everyone.</i>	(clausal nominalization)
(221)	[<i>The enemy(s) destroying the city rapidly</i>] <i>surprised everyone.</i>	(gerundive nominalization)
(222)	? [<i>The enemy's destruction of the city rapidly</i>] <i>surprised everyone.</i>	(derived nominal with adverb)
(223)	[<i>The enemy's rapid destruction of the city</i>] <i>surprised everyone.</i>	(derived nominal with adjective)
		NOUN-LIKE

จากตัวอย่างข้างต้นใน (220) จะเห็นได้ว่า นามวลีแปลงเป็นนามวลีแปลงเชิงอนุประโยค เพราะตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *that* ไม่ได้บ่งชี้ที่คำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลักของอนุประโยคแต่บ่งชี้อนุประโยคทั้งประโยค โดยยังหน่วยต่างๆ ในอนุประโยคยังคงคุณสมบัติเดิม คือ กริยา *destroyed* ยังคงแสดงอดีตกาล นามวลี *the enemy* ยังคงอยู่ในการกประธาน นามวลี *the city* อยู่ในการกกรรมตรง และมีวิเศษณ์ *rapidly* ขยายกริยา *destroyed* ต่างจาก (221)-(223) ที่จัดเป็นนามวลีแปลงเชิงศัพท์ เพราะตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *-ing* ใน (221) และ *-ion* ใน (222) และ (223) บ่งชี้ที่คำกริยา

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า นามวลีแปลงใน (220)-(223) มีระดับความเป็นกริยาและความเป็นนามไม่เท่ากัน ใน (220) ประธาน *the enemy* ยังอยู่ในการกประธาน (ไม่มี 's) หรืออาจเปลี่ยนเป็นการกเจ้าของด้วย 's (มีการแปร) ขณะที่ *the city* ยังคงการกกรรมตรง เช่นเดียวกับวิเศษณ์ *rapidly* ซึ่งยังคงขยาย *destroying* แม้จะเปลี่ยนจากกริยาเป็นรูปกริยาเป็นนาม (gerund/gerundive nominalization) แล้วก็ตาม ต่างจาก (222) และ (223) ที่เป็นหน่วยนามอนุพันธ์ (derived nominal) ซึ่งประธาน *the enemy* ต้องเปลี่ยนไปอยู่ในการกเจ้าของ (บังคับ ไม่มีการแปร) และกรรมตรง *the city* เปลี่ยนไปเป็นการกอ้อม (oblique case) ในบุพบทวลี ส่วนวิเศษณ์ *rapidly* ที่ปรากฏกับ *destruction* นั้น (Comrie and Thompson 2007: 344) อธิบายว่า อาจพบผู้พูดเจ้าของภาษาบางคนอาจใช้วิเศษณ์ขยายนามวลีแปลงจากกริยาที่เป็นหน่วยนามอนุพันธ์ ซึ่งการใช้แบบมาตรฐานคือใช้คุณศัพท์ *rapid* ขยายนามวลีแปลงประเภทนี้ ใน (242) โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า นามวลีแปลงชนิดต่างๆ แสดงลักษณะ **ลาดหลั่น** (gradience) ระหว่างคุณสมบัติที่คล้ายกริยา (verb-like) กับคุณสมบัติที่คล้ายนาม (noun-like)

นามวลีแปลงชนิดต่างๆ ในลักษณะข้างต้นนี้ ชอมสกี (Chomsky 1970) ถือว่าเฉพาะ **นามวลีแปลงรูปกริยาเป็นนาม** (gerundive nominalization) เท่านั้น ที่เป็นกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ซึ่งกริยาวลีถูกแปลงเป็นนามวลีผ่าน **กฎปริวรรต** (transformationally derived) ส่วนนามวลีแปลงที่เป็นหน่วยนามอนุพันธ์ (derived nominal) มีคุณสมบัติเหมือนนามวลีทั่วไป และเก็บเป็น **รายการศัพท์** (lexical entry) ในคลังศัพท์ (lexicon) (ตาม **สมมติฐานศัพท์นิยม** (Lexicalist Hypothesis) โดยชอมสกี แสดงเหตุผล 3 ประการ เพื่อยืนยันหลักการนี้

ประการแรก ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยนามอนุพันธ์กับหน่วยฐานที่เป็นคำกริยาไม่มีความสัมพันธ์แบบสมำเสมอ หน่วยนามอนุพันธ์จำนวนมากไม่มีคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานที่สอดคล้องกัน เช่น *motion* (**mote*), *usher* (**ush*), *tangible* (**tange*) ฯลฯ อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกริยาที่เป็นหน่วยฐานกับหน่วยนามอนุพันธ์ไม่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและพยากรณ์ไม่ได้ เช่น *profess* 'declare openly' > *professor* 'university teacher', *profession* 'career', *ignore* 'pay attention to' > *ignorance* 'lack of knowledge', *do* 'carry out some act' > *deed* 'a very significant act', or 'a document of property ownership' นอกจากนี้ การแปลงกริยาวลีเป็นหน่วยนามอนุพันธ์ยังไม่มีความสัมพันธ์ที่สมำเสมอ เช่น *approve* > *approval* (**approvement*) แต่ *improve* > *improvement* (**improval*) ฯลฯ

ประการที่สอง หน่วยนามอนุพันธ์แสดงคุณสมบัติทางไวยากรณ์เหมือนคำนามเท่าไป คือปรากฏกับคุณศัพท์ ตัวกำหนด พหูพจน์ โดยไม่มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยา เช่น การปฏิเสธ (negation) กาล การณ์ลักษณะ หรือขยายด้วยวิเศษณ์ เช่น *the stupid refusal* แต่ **the refusal stupidly*, **the not refusal*, **the have refusal* แต่นามวลีแปลงรูปกริยาเป็นนาม สามารถแสดงคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยาได้ เช่น มีกรรมตรง และขยายด้วยวิเศษณ์ *John's riding his bicycle rapidly*

ปฏิเสธ เช่น *Mary's not being eager to please* แสดงการณ์ลักษณะสัมบูรณ์ (perfective) เช่น *Sue's having solved the problem* (เทียบกับ *Sue's solving...*) ฯลฯ

ประการสุดท้าย หน่วยงานอนุพันธ์ไม่ได้แสดงโครงสร้างที่ปริวรรตมาจากกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐาน เช่น *Harry was certain to win the prize* > **Harry's certainty to win the prize; John's interested the children with his story* > **John's interest of children with his story, Lee's easy to please* > **Lee's easiness to please* ขณะที่นามวลีแปลงรูปกริยาเป็นนามแสดงโครงสร้างการปริวรรตที่สอดคล้องกับกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐานอย่างเป็นระบบ เช่น *John rode the bicycle rapidly* > *John's riding the bicycle rapidly* (ประธานและกรรมอยู่ในตำแหน่งเดิม แม้ประธานจะเปลี่ยนการก) ฯลฯ (Chomsky 1970, Newmeyer 2005)

ความแตกต่างของประเภทของนามวลีแปลงที่กล่าวข้างต้นนี้ มีลักษณะที่เทียบกับภาษาไทยได้เช่นกัน กล่าวคือ การแปลงเป็นนามวลีโดยการเติมอุปสรรค *ภาวะ-* เช่น *ภาวะหัวใจล้มเหลว ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ* หรือ *ผู้- ชาว- นัก- -กร* เช่น *ผู้ป่วย ผู้นำ ชาวบ้าน ชาวประมง นักการตลาด นักเรียน วิศวกร เกษตรกร* ฯลฯ ซึ่งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* มักถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับคำเหล่านี้ โดยเรียกว่า *คำประธาน* และหน่วยที่ทำหน้าที่สร้างคำเหล่านี้จากหน่วยฐาน เรียกว่า *หน่วยประธาน* หรือ *หน่วยคำเติม(หน้า) หน่วยคำเติม(หลัง)* (กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนงุ่น 2555b)

เมื่อเปรียบเทียบการแปลงเป็นนามวลีในลักษณะข้างต้น กับการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จะเห็นได้ว่า การแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* มีลักษณะต่างจากหน่วยคำประธานที่กล่าวข้างต้น กล่าวคือ การแปลงเป็นนามวลีด้วยหน่วยคำประธาน เช่น *นัก- ชาว- ผู้- -กร -ภาวะ* ฯลฯ มีเงื่อนไขด้านความหมายที่ไม่ใช่เงื่อนไขด้านไวยากรณ์ เช่น *นัก-* มีความหมายว่า 'ผู้ชำนาญพิเศษ' หรือ 'ผู้มีอาชีพที่ทำกริยา(หน่วยฐาน)นั้นๆ' *ชาว-* มีความหมายว่า 'ผู้ที่อาศัยในบริเวณ สังกัด/สถาบัน หรือชาติ(ที่เป็นค่านามหน่วยฐาน)' หรือเงื่อนไขทางประวัติคำ เช่น *-กร* มาจากภาษาบาลีจึงใช้กับหน่วยฐานที่เป็นคำบาลีและสันสกฤตเท่านั้น (กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนงุ่น 2555b) ต่างจากตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่เงื่อนไขการปรากฏ (การใช้) เป็นเงื่อนไขทางไวยากรณ์ เช่น ชนิดของคำของหน่วยฐานดังแสดงให้เห็นแล้วในข้อ (4.3.2.1) อีกทั้งการแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* ยังมีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่และคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของหน่วยต่างๆ อย่างเป็นระบบซึ่งกำลังจะแสดงการวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

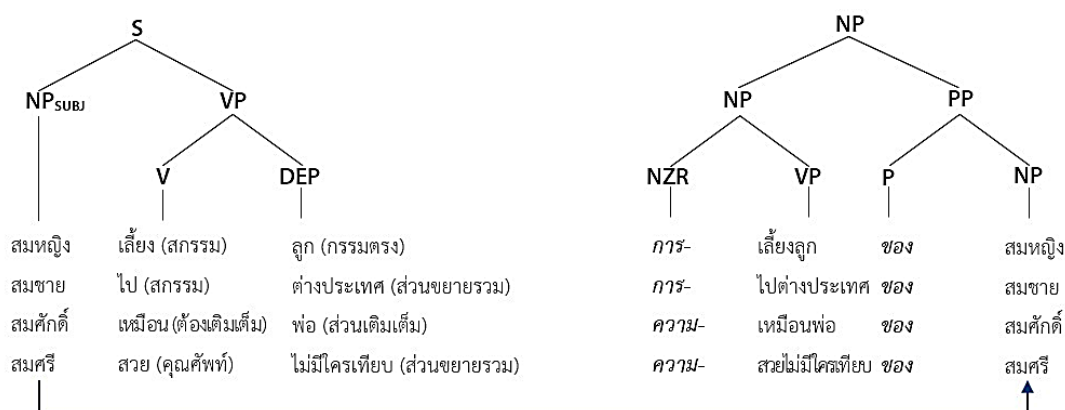
(๑) คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาที่ปรากฏในนามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

ดังที่ได้แสดงใน (219)-(223) แล้วว่า การแปลงกริยาลิให้เป็นนามวลี ทำให้นามวลีแปลงแสดงลักษณะ “กำกวม” ระหว่างคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน และคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำนามที่ปรากฏในนามวลีแปลงด้วย ในหัวข้อนี้ เป็นการพิจารณาคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาที่ปรากฏในนามวลีแปลง โดยพิจารณาในแง่ของ (ก) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน และ (ข) การรักษาคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยา เช่น การปฏิเสธ การขยายด้วยวิเศษณ์วลี ฯลฯ ที่ยังปรากฏในนามวลีแปลง เมื่อกริยาลิถูกแปลงเป็นนามวลี

(ก) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานเมื่อกริยาลิถูกแปลงเป็นนามวลี

ในแง่ของผลกระทบต่ออาร์กิวเมนต์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานเมื่อถูกแปลงเป็นนามวลี ในภาพที่ 4.4 จะเห็นได้ว่า เมื่อแปลงกริยาลิทุกชนิด ทั้งกริยากรรมกริยา กริยากรรมกริยาคุณศัพท์ ฯลฯ ให้เป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นามวลีที่เป็นประธานของคำกริยาจะถูกเปลี่ยนเป็นการกเจ้าของ โดยย้ายมาเป็นกรรมหลังบุพบท *ของ* ในบุพบทวลีที่ขยายนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* เช่น *เขาเดินทางไปต่างประเทศ > การเดินทางไปต่างประเทศของเขา* ไม่สามารถคงการกประธานเช่นเดิมในตำแหน่งหน้าคำกริยาได้ เช่น **การเขาเดินทางไปต่างประเทศ*

อย่างไรก็ตาม สำหรับหน่วยฐานที่เป็นคำกริยาชนิดอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกริยากรรมกริยา คุณศัพท์ กริยาต้องเติมเต็ม และส่วนพึ่งพา (dependent: DEP) อื่นๆ ทั้งกรรมตรง ส่วนเติมเต็ม ส่วนขยายรวม นอกจากนามวลีที่เป็นประธานจะไม่มีเปลี่ยนแปลงหน้าที่ทางไวยากรณ์ หรือกล่าวง่าย ๆ ได้ว่า ส่วนภาคแสดงทั้งหมดที่เป็นกริยาลิ ยังคงเหมือนเดิมในการแปลงกริยาลิเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* โดยนามวลีที่เป็นประธานเท่านั้น ที่เปลี่ยนไปเป็นการกเจ้าของในตำแหน่งกรรมของบุพบท *ของ* ในบุพบทวลีที่ขยายนามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

ภาพที่ 4.4 การแปลงนามวลีเชิงศัพท์ *การ* และ *ความ* จากกริยาลิ

คุณสมบัติที่อธิบายมาข้างต้นนี้ สามารถนำไปทดสอบค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาคุณศัพท์ [*การ/ความ*][กริยาคุณศัพท์] เช่น *การเร็ว การใหญ่* ในข้อ 4.1.1.2 (ค) ซึ่งมีรูปปรากฏเหมือนนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จากกริยา [*การ/ความ*กริยาวลี] แต่หน่วยสร้างทั้ง 2 ชนิดจัดเป็นหน่วยสร้างคนละชนิด และมีลักษณะทางความหมายและทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน

จากคุณสมบัติของการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่อธิบายข้างต้นนี้ เราสามารถใช้คุณสมบัตินี้ มาทดสอบว่า *ความ* ที่ปรากฏหน้าคำกริยาทั่วไปใน (59) และ *การ* หน้าคำกริยาคุณศัพท์ใน (60)-(70) เป็นนามวลีแปลงหรือไม่ โดยนำคำกริยาที่ปรากฏหลัง *การ* และ *ความ* มาแต่งประโยค โดยให้คำกริยาเหล่านั้นเป็นส่วนหลักของประโยค แล้วลองแปลงคำกริยาเหล่านั้นเป็นนามวลี โดยเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์ของหน่วยต่างๆ ในประโยคตามที่ได้อธิบายข้างต้น ดังใน (224)-(235) ด้านล่างนี้

	(จากตัวอย่างที่) <i>การ/ความ</i> หน้ากริยาวลี	คำกริยา	ประโยคทดสอบ	นามวลีแปลง
(224)	(59) ความเปรียบเทียบ	เปรียบเทียบ- เทียบ	เขาเปรียบเทียบเธอกับคนอื่น	<i>การเปรียบเทียบ</i> เธอกับคนอื่นของเขา * <i>ความเปรียบเทียบ</i> เธอกับคนอื่น...
(225)	(60) การเร็ว(อยู่)	เร็ว	อินเทอร์เน็ตเจ้านี้เร็ว	<i>ความเร็ว</i> ของอินเทอร์เน็ตเจ้านี้ * <i>การเร็ว</i> ของอินเทอร์เน็ตเจ้านี้
(226)	(61) การใหญ่	ใหญ่	เรือลำนั้นใหญ่	<i>ความใหญ่</i> ของเรือลำนั้น * <i>การใหญ่</i> ของเรือลำนั้น
(227)	(62) การลามก(นัก)	ลามก	ผู้ชายคนนั้นลามก	<i>ความลามก</i> ของผู้ชายคนนั้น * <i>การลามก</i> ของผู้ชายคนนั้น
(228)	(63) การสนุก	สนุก	หนังเรื่องนี้สนุก	<i>ความสนุก</i> ของหนังเรื่องนี้ * <i>การสนุก</i> ของหนังเรื่องนี้
(229)	(64) การถูกต้อง	ถูกต้อง	เอกสารที่ส่งมาถูกต้อง	<i>ความถูกต้อง</i> ของเอกสารที่ส่งมา * <i>การถูกต้อง</i> ของเอกสารที่ส่งมา
(230)	(65) การเลอะ	เลอะ	แก้อีตัวนั้นเลอะ	<i>ความเลอะ</i> ของแก้อีตัวนั้น * <i>การเลอะ</i> ของแก้อีตัวนั้น
(231)	(66) การจำเป็น	จำเป็น	เขาจำเป็นต้องลาออก	<i>ความจำเป็น</i> ต้องลาออกของเขา * <i>การจำเป็น</i> ต้องลาออกของเขา
(232)	(67) การลำบาก(อยู่บ้าง)	ลำบาก	ครอบครัวเราลำบาก	<i>ความลำบาก</i> ของครอบครัวเรา * <i>การลำบาก</i> ของครอบครัวเรา
(233)	(68) การยาก(อยู่)	ยาก	โจทย์ข้อนี้ยาก	<i>ความยาก</i> ของโจทย์ข้อนี้ * <i>การยาก</i> ของโจทย์ข้อนี้
(234)	(69) การจำเป็น(อยู่)	จำเป็น	เรื่องนี้จำเป็นต้องตรวจสอบ	<i>ความจำเป็น</i> ต้องตรวจสอบของเรื่องนี้ * <i>การจำเป็น</i> ต้องตรวจสอบของเรื่องนี้
(235)	(70) การช้า(ไป)	ช้า	รถไฟขบวนนี้ช้า	<i>ความช้า</i> ของรถไฟขบวนนี้ * <i>การช้า</i> ของรถไฟขบวนนี้

เมื่อนำนามวลีแปลงที่ได้จากการแปลงคำกริยาที่เป็นส่วนหลักไปเทียบกับ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้าคำกริยาใน (59)-(70) ก็จะเห็นได้ว่า หน่วยสร้าง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้าคำกริยาใน (59)-(70) ไม่ใช่นามวลีแปลงที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* แปลงฐานศัพท์ที่เป็นคำกริยาให้เป็นนามวลี เนื่องจาก หากเป็นนามวลีแปลง กริยากรรม *เปรียบเทียบกับ* ใน (59) ต้องถูกแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น ส่วนกริยาคุณศัพท์ใน (60)-(70) หากเป็นนามวลีแปลงจะต้องถูกแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* เท่านั้น

ส่วน *ความไม่ชัด* ใน (71) และ *ความเก่า* ใน (72) นั้น *ความ* ปรากฏหน้ากริยาคุณศัพท์ *ไม่ชัด* และ *เก่า* ต่างจาก *ความเปรียบเทียบกับ* ใน (59) ซึ่งปรากฏหน้ากริยากรรม ทำให้ยากกว่าในการแยกความแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างนามวลีที่มีค่านามเดียว *ความ* ปรากฏหน้าส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี กับนามวลีแปลง *ความ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาคุณศัพท์ ด้วยการทดสอบการแปลงเป็นนามวลีเช่นใน (224)-(235) ข้างต้น

อย่างไรก็ตาม เราอาจใช้คุณสมบัติของความเป็นส่วนหลัก-ส่วนขยายของหน่วยสร้างนามวลี ซึ่งเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ โดยนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักซึ่งเป็นหน่วยคำอิสระสามารถปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายโดยที่ยังคงเป็นคุณสมบัติความเป็นหน่วยสร้างนามวลีได้ (ตามที่ได้อธิบายในหัวข้อ 4.1.1) ทำให้ประโยคที่มีนามวลีที่ละส่วนขยายไปนี้ยังถูกไวยากรณ์ แม้ความหมายจะไม่สมบูรณ์เมื่อเทียบกับประโยคเดิมที่นามวลีปรากฏร่วมกับส่วนขยายก็ตาม ต่างจากนามวลีแปลงซึ่งไม่มีความสัมพันธ์แบบส่วนหลัก-ส่วนขยาย เพราะทั้งนามวลีแปลงนับเป็นหนึ่งหน่วยเดียวกัน โดยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ/ความ* มีสถานะเป็นหน่วยคำไวยากรณ์ซึ่งเป็นหน่วยคำผูกพันจึงไม่สามารถปรากฏลำพังโดยที่มีสถานะเป็นนามวลีได้

การทดสอบคุณสมบัติของหน่วยสร้างทั้งสองชนิดที่กล่าวมานี้ แสดงใน (236)-(239) โดย *ความไม่ชัด* ใน (236) (จาก (71)) และ *ความเก่า* ใน (237) (จาก (72)) เป็นหน่วยสร้างนามวลีที่มีค่านามเดียว *ความ* เป็นส่วนหลักขยายด้วยกริยาวลี ส่วนใน (238) และ (239) เป็นนามวลีแปลงซึ่งมีรูปปรากฏเหมือนกันกับ (236) และ (237) ตามลำดับ โดยการทดสอบแสดงด้วยการเปรียบเทียบประโยค (ก) ซึ่งเป็นประโยคเดิมที่ไม่มีการละกริยาวลีหลัง *ความ* กับประโยค (ข) ซึ่งเป็นการทดสอบละกริยาวลีหลัง *ความ*

เมื่อเปรียบเทียบประโยค (ก) และ (ข) ในแต่ละตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า ใน (236ข) และ (237ข) *ความ* มีสถานะเป็นค่านามซึ่งเป็นหน่วยคำอิสระ จึงสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักโดยลำพังโดยไม่มีส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีได้ ทำให้ประโยคยังคงถูกไวยากรณ์ แม้ความหมายจะไม่สมบูรณ์เมื่อเทียบกับประโยค (236ก) และ (237ก) ที่ไม่ละกริยาวลีที่เป็นส่วนขยายค่านามเดียว *ความ* ก็ตาม ต่างจากใน (238ข) และ (239ข) ซึ่ง *ความ* เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงซึ่งเป็นหน่วยคำไวยากรณ์ทำหน้าที่แปลงกริยาวลีซึ่งเป็นหน่วยฐานให้เป็นนามวลี โดยทั้งหมดนับเป็นนามวลีหนึ่งหน่วย ดังนั้น *ความ* จึงไม่สามารถปรากฏลำพังโดยปราศจากหน่วยฐานได้

- (236) (ก) แลเมื่อจดหมายมีความไม่ชัดเช่นนี้ ไม่ควรจะแปลขยายความให้ถูกต้องกับความประสงค์ของเรา (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยพัวเมีย)
- (ข) แลเมื่อจดหมายมีความเช่นนี้ ไม่ควรจะแปลขยายความให้ถูกต้องกับความประสงค์ของเรา
- (237) (ก) ต่อไปนี้จะกราบทูลไขความเก่า ในเรื่องจีนถือสี ด้วยได้พบกับพระเจงจิ้นอักษร สอบถามได้ถ้อยคำว่าดังนี้ (ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระเจ้า)
- (ข) ต่อไปนี้จะกราบทูลไขความ ในเรื่องจีนถือสี ด้วยได้พบกับพระเจงจิ้นอักษร สอบถามได้ถ้อยคำว่าดังนี้
- (238) (ก) ลองกดเมาส์ด้านซ้ายเพื่อขยายรูปด้านก้อย แล้วเลื่อนดูมาที่ พ.ศ. สังเกตดูจากภาพขยายแล้วเกิดความไม่ชัดบริเวณเลข ๕๐ พิจารณาจากโครงตัวอักษรแล้วตัวเลขตัวที่สามน่าจะเป็นเลข ๐ มากกว่า (กรมธนารักษ์ (ออนไลน์) 15 มิ.ย. 2553)
- (ข) * ลองกดเมาส์ด้านซ้ายเพื่อขยายรูปด้านก้อย แล้วเลื่อนดูมาที่ พ.ศ. สังเกตดูจากภาพขยายแล้วเกิดความบริเวณเลข ๕๐...
- (239) (ก) โดยส่วนตัวของผมจะดูที่เนื้อหาขององค์พระก่อน หากจำได้จากการดูพระจำนวนมากๆ ก็สามารรถตัดสินได้ว่าเป็นพระแท้หรือพระปลอม เพราะความเก่าของเนื้อพระ และธรรมชาติ จะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ('เส้นทางนักพระเครื่อง' คมชัดลึกออนไลน์ 24 เม.ย. 2554)
- (ข) *...เพราะความของเนื้อพระ และธรรมชาติ จะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- (ข) คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาที่เป็นกริยาปฏิเสธ กรรมวาจก และคำวิเศษณ์ที่ปรากฏในนามวลีแปลง การ และ ความ

จากการศึกษาการแปลงเป็นนามวลีจากกริยาวลีในเชิงแบบลักษณ์ภาษา คอมรีและธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007: 345) พบว่า นามวลีแปลงจากกริยาวลีมักคง (retain) ประเภททางไวยากรณ์ของคำกริยา เช่น กาล การณ์ลักษณะ วาจก สกรรมสภาพ (transitivity) และการปฏิเสธ (negation) ไว้ ขณะที่มาลา (mood) มักสูญไปในการแปลงเป็นนามวลี

ในส่วนของการปฏิเสธนั้น คอมรีและธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007) แบ่งการปฏิเสธนามวลีแปลงออกเป็น 3 แบบ แบบแรก คือ นามวลีแปลงใช้คำปฏิเสธรูปเดียวกับกริยาวลี แบบที่สอง นามวลีแปลงและนามวลีทั่วไปใช้คำปฏิเสธคนละรูปกับกริยาวลี และ แบบที่สาม นามวลีแปลงใช้รูปปฏิเสธคนละรูปกับกริยาวลีและนามวลีทั่วไป

สำหรับ รูปแบบแรก นั้น มีภาษาไทยเป็นตัวแทนดังแสดงใน (240) โดยนามวลีแปลงในภาษาไทยใช้คำปฏิเสธ ไม่ รูปเดิมในกริยาวลี (240ก) และในนามวลีแปลง (240ข) ส่วนใน แบบที่สอง นั้น มีภาษาอังกฤษเป็นตัวแทนดังแสดงใน (241) คือ กริยาวลีใช้คำปฏิเสธ *not* ใน (241ก) ส่วนนามวลีทั่วไป (241ข) และนามวลีแปลง (241ง, จ) ใช้ *non* ซึ่งคอมรีและธอมป์สันให้ข้อสังเกตว่า ในกรณีของนามวลี

แปลงที่เป็นหน่วยนามอนุพันธ์ใน (241ค) ไม่สามารถใช้ *not* เหมือนกริยาวลีได้ ต่างจากนามวลีแปลงรูปกริยาเป็นนาม ใน (241ง) และ (241จ) ซึ่งใช้ได้ทั้ง *not* และ *non* ส่วน *รูปแบบที่สาม* มีภาษาฮีบรูใหม่ (Modern Hebrew) เป็นตัวแทน คือใช้คำปฏิเสธรูปพิเศษ *iy- 'non'* ในนามวลีแปลง ใน (242ข) ซึ่งใช้เฉพาะนามวลีแปลงเท่านั้น ไม่ใช่ในกริยาวลี (242ก) และนามวลีทั่วไป(น.352-3)

- (240) (ก) จอห์นไม่อ่านหนังสือ
 (ข) การไม่อ่านหนังสือของจอห์น
- (241) (ก) *Hary is **not** my brother*
 (ข) *This is a **non**-party*
 (ค) **Gloria's **not** participation*
 (ง) *Gloria's **not** running*
 (จ) *Gloria's **non**-running (*Gloria's **non**-running in the marathon)*
- (242) (ก) *Hem **lo** amdu al zxut-am*
 they NEG insisted on right-their
 'They didn't insist on their right'
- (ข) ***iy**-amidat-am al zxut-am*
non-insistence-their on right-their
 'their non-insistence on their right'

เนื่องจากการปรากฏกับ *ไม่* เป็นคุณสมบัติสำคัญของคำกริยา (จรัสดาว อินทรทัศน์ 2539, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553) นั่นคือ *ไม่* สามารถปรากฏกับคำกริยาได้ทุกคำและทุกประเภท ดังนั้น นอกจากตัวอย่าง *ไม่* จะสามารถปรากฏกับนามวลีแปลง *การ* ได้ เช่นใน (240) ข้างต้นแล้ว *ไม่* ยังสามารถเกิดกับนามแปลง *ความ* ได้โดยไม่มีข้อยกเว้นเช่นกัน ตัวอย่างเช่น *ความไม่ประมาท ความไม่ชอบใจ ความไม่สวย ความไม่ลงรอยกัน ความไม่เข้าใจ ความไม่ระวัง ความไม่รังเกียจ เป็นต้น*

ประเภททางไวยากรณ์ของกริยา (verbal category) ที่พบในนามวลีแปลงเชิง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย ก็คือ *กรรมวาจก* ในประเด็นนี้อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549, Prasithrathsint 2006) สังเกตเห็นว่า ตัวบ่งชี้กรรมวาจก *ถูก* (ชนิดหน่วยคำ [+หน่วยคำ]⁸) พร้อมกับคำปฏิเสธ *ไม่* ยังคงปรากฏร่วมกับคำกริยาในการแปลงเป็นนามวลี เช่น กริยาวลี *ไม่ถูกดู ไม่ถูกเชิญ* > นามวลีแปลง *การไม่ถูกดู การไม่ถูกเชิญ* (น.253) จึงเป็นการยืนยันได้ว่า *ถูก* ที่ปรากฏหน้าคำกริยามีหน้าที่เป็นหน่วยคำไวยากรณ์

8 อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2549, Prasithrathsint 2006) แยก *ถูก* ที่เป็นตัวบ่งชี้กรรมวาจกออกเป็น 2 ประเภท คือ [+หน่วยคำ] ที่ปรากฏหน้าคำกริยา และเป็นคุณสมบัติของคำกริยา เพราะเมื่อเปลี่ยนเป็นปฏิเสธ และแปลงเป็นนามวลี เป็นส่วนที่ติดไปกับคำกริยาด้วย เช่น *น้องถูกดู* > *การถูกดู* (ของน้อง)ต่างจาก *ถูก* ที่ปรากฏนามวลีมาคั้น ซึ่งจัดเป็น *ถูก* ประเภท [-หน่วยคำ] เช่น *น้องถูกแม่ดู* ซึ่ง *แม่* มีบทบาทเป็นผู้กระทำกริยากรรม ดู (น.256)

อย่างไรก็ตาม ตัวบ่งชี้กรรมวาก *ถูก* จะปรากฏหน้ากริยากรรมที่แปลงมาจากกริยากรรมรูปเดียวกันในประโยคกรรมวาก (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2549: 175) ดังนั้น ตัวบ่งชี้กรรมวาก *ถูก* จึงไม่ปรากฏในนามวลีแปลง *ความ* ซึ่งส่วนใหญ่แปลงมาจากกริยาคุณศัพท์ และจากกริยาที่เกิดขึ้นได้กับทั้งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั่นคือ กริยานำ และกริยาต้องเติม เช่น **ความถูกรวย* **ความถูกพยายาม* **ความถูกตั้งใจ* **ความถูกหวาน* เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ไม่ใช่ทุกภาษาหรือนามวลีแปลงชนิดที่ตัวบ่งชี้กรรมวากปรากฏในนามวลีแปลง ตัวอย่างเช่น นามวลีแปลงชนิดหน่วยนามอนุพันธ์ (derived nominal) ในภาษาอังกฤษ ที่การบ่งชี้กรรมวากที่กริยาลีสู่รูป (ไม่ปรากฏรูป) แต่ใช้การตีความหรือกลวิธีอื่นในการตีความกรรมวาก เช่นวลี *by-agent* ดังใน (243ก-ง) ขณะที่บางภาษา การบ่งชี้กรรมวากเป็นลักษณะบังคับปรากฏในนามวลีแปลงที่แปลงจากประโยคกรรมวาก เช่น ภาษาตุรกี นามวลีแปลงจากกริยาลีที่เป็นกรรมวาก (244ก) ยังคงตัวบ่งชี้กรรมวากไว้ ดังใน (244ข) (Comrie and Thompson 2007: 348)

- (243) (ก) *The enemy destroyed the city.* (ประโยคกรรมวาก)
 (ข) *The enemy's destruction of the city.* (นามวลีแปลง-กรรมวาก)
 (ค) *The city was destroyed by the enemy.* (ประโยคกรรมวาก)
 (ง) *The city's destruction by the enemy.* (นามวลีแปลง-กรรมวาก)
- (244) (ก) *Mekub (Hasan tarafından) yaz-ıl-di* (ประโยคกรรมวาก)
 letter Hasan by write-PASS-3SG.PST
 'The letter was written (by Hasan).'
- (ข) *mektub-un (Hasan tarafından) yaz-ıl-ma-sı* (นามวลีแปลง-กรรมวาก)
 letter-GEN Hasan by write-PASS-NZR-his
 'The letter's writing (being written, the writing of the letter)(by Hasan).'

สำหรับคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาที่สามารถปรากฏในนามวลีแปลงเชิงศัพท์ *การ* และ *ความ* ได้ คือ *คำวิเศษณ์* เช่น *จะ เพิ่ง* และ *กำลัง* ซึ่งเป็นคำที่ 1) ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา 2) ไม่ปรากฏกับคำว่า *ไม่* และ 3) ไม่ปรากฏกับคำว่า *นี้* (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553: 55)

คำวิเศษณ์ข้างต้นนี้ มักปรากฏกับคำกริยาทั่วไปที่ไม่ใช่คำกริยาคุณศัพท์ เช่น *จะไป* (กริยากรรม) *เพิ่งพักผ่อน* (กริยากรรม) หรือ *กำลังพยายาม* (กริยาต้องเติมเต็ม) ฯลฯ โดยส่วนใหญ่ไม่ปรากฏกับคำกริยาคุณศัพท์ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีบางคำปรากฏกับคำกริยาคุณศัพท์ แต่ก็ไม่สามารถปรากฏกับคำกริยาคุณศัพท์ทุกคำ เช่น *ดอกไม้ในสวนกำลังสวย* แต่ **ลูกโป่งกำลังกลม* หรือ **กาแพกำลังขม* และแม้วิเศษณ์บางคำ (กำลังสวย) จะปรากฏกับคำกริยาคุณศัพท์ได้ จะปรากฏกับคำกริยาคุณศัพท์ได้แต่ไม่ปรากฏในนามวลีแปลง เช่น **ความกำลังสวยของดอกไม้* **ความเพ็งหวานของกาแพที่แม่ชง*

คำวิเศษณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถปรากฏกับกริยาทั่วไปที่ไม่ใช่กริยาคุณศัพท์ นั่นคือ กริยากรรม กริยากรรม กริยานำ และกริยาต้องเติมเต็ม โดยจากข้อมูลพบว่า ในนามวลีแปลง การมีเพียงคำช่วยกริยา ได้ และ จะ เพียง 2 คำ ที่ปรากฏบ่อย โดยคำช่วยกริยา ได้ จะสื่อความหมายถึง การกระทำที่เสร็จสิ้นแล้ว เช่น เขาได้กินข้าวเช้า > การได้กินข้าวเช้า ทำให้เขามีแรงทำงานจนถึงบ่าย ส่วน จะ ในนามวลีแปลง มักจะบอกความหมายทั่วไป แบบไม่เจาะจง และมักไม่ปรากฏประธาน เช่น การจะซื้อบ้านหลังด้วยเงินสดไม่ใช่เรื่องง่าย เป็นต้น จึงอาจสรุปได้ว่า คำวิเศษณ์ จะ เพิ่ง กำลัง ส่วนใหญ่สามารถปรากฏกับคำกริยาทั่วไปที่ไม่ใช่กริยาคุณศัพท์ได้ จึงปรากฏในนามวลีแปลง การ ได้ ส่วนคำกริยาคุณศัพท์ แม้คำวิเศษณ์ จะ เพิ่ง กำลัง จะสามารถปรากฏกับคำกริยาคุณศัพท์เพียงบางคำ แต่ไม่สามารถปรากฏในนามวลีแปลง ความ

(๒) คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามที่ปรากฏในนามวลีแปลง การ และ ความ

คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนาม (nominal grammatical property) ที่ปรากฏในนามวลีแปลง อาจพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะ เช่นเดียวกับ การ และ ความ ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว นั่นคือ (ก) ในแง่ของโครงสร้าง และ (ข) ในแง่ของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของนามวลีในประโยค

(ก) การปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ

คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามในแง่ของโครงสร้าง เป็นการพิจารณาการปรากฏร่วมกับ ส่วนขยายนาม (nominal modifier) ประเภทต่างๆ ได้แก่ คำคุณศัพท์ บุพบทวลี กริยาลี นามวลี และ อนุประโยคขยายนาม ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันความเป็นนามได้ โดยจากข้อมูลพบว่า นามวลีแปลง การ และ ความ สามารถปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ ได้เช่นเดียวกับ การ และ ความ ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวในข้อ 4.1.1 ดังตัวอย่างด้านล่าง

□ นามวลีแปลง การ ที่ปรากฏกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ

- (245) นามวลีแปลง การ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคุณศัพท์วลี
เมื่อนั่งอยู่สบายใจด้วยความระงับจาก [การกังวล] [ใดๆ] แล้ว ทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงการที่ข้าพเจ้า ได้ชนะภัยมาด้วยความไม่พยายาม (ศ25(2458)ร.6_ความไม่พยายาม)
- (246) นามวลีแปลง การ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี
ด้วย [การศึกษา] [ของประเทศสยาม] [นั้น] ตั้งแต่ครั้งสมัยโบราณมาได้ใช้วัดเปนสถานที่เล่าเรียน และพระภิกษุสงฆ์เป็นครูเกือบทั่วประเทศ (ศ25(2463)ร.6_สมุดปกเหลือง)
- (247) นามวลีแปลง การ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี
ใน [การพบปะหารือ] [ครั้งนี้] นับว่าเป็นนิมิตอันดีเลิศที่เป็นการแสดงออกถึงความร่วมมือ ความเข้าใจ ตลอดจนเจตนาดีของชาติเอเชียด้วยกัน (ศ26(2510)ร.9_สยามนิกร)

- (248) นามวลีแปลง กวาร์ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี
ชาวเวียดนามคาทอลิกผู้มี[การศึกษา][ดี] จากฝรั่งเศส และเคยใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ในวงการ
รัฐบาลอเมริกันมานาน (ศ26(2516)ร.9_สงครามอินโดจีน)
- (249) นามวลีแปลง กวาร์ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคุณาณประโยชน์
การแบ่ง แรงงาน ออกเป็นฝ่าย รูปธรรม และฝ่าย นามธรรม นี่เป็น [การแบ่ง] [ซึ่งได้เกิดขึ้นใน
ยุคที่ระบบการผลิตของสังคมมนุษย์เป็น การผลิตสินค้า (Commodity Production) นี้เอง]
(ศ25(2494)ร.9_แคปิตะลิสม์)

□ นามวลีแปลง ความ ที่ปรากฏกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ

- (250) นามวลีแปลง ความ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคุณศัพท์วลี
แลข้าพเจ้าตอบว่า ซึ่งเป็นพนักงานทำนั่นก็ชอบแล้ว แต่ว่าท่านมีน้ำใจช่วยพิทักษ์รักษาด้วย
[ความยินดี] [นั่น] อัดโนก็มีน้ำใจยินดีต่อท่านนักหนา (ศ23(2229)อย._โกษาปาน)
- (251) นามวลีแปลง ความ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี
แต่นั้นมา[ความเข้าใจ] [ของคนต่างประเทศ] ก็แปลกเปลี่ยนไปต่างๆ ยากที่จะชี้แจงให้เข้าใจ
ได้ (ศ25(2429)ร.5_พระปรมาภิไธย)
- (252) นามวลีแปลง ความ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคุณนามวลี
[ความคิด] [เรื่องก๊อคน้ำ] ก็พลันเกิดขึ้นในทันใดนั้น จึงได้มาแก้ก๊อคน้ำถวายได้ต่อเวลาอื่น
(ศ25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6)
- (253) นามวลีแปลง ความ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคุณกริยาวลี
อนึ่ง ดำนานสงครามเรื่องนี้ที่ได้พิมพ์ขึ้น ก็เพื่อจะให้ท่านผู้ที่ชอบอ่านหนังสือฟังเรื่องราวไว้ตาม
สมัย แลหวังจะได้รับ [ความอดทน] [เพียงพอ] (ศ25(2450)ร.5_สงครามจีน-ญี่ปุ่น)
- (254) นามวลีแปลง ความ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคุณาณประโยชน์
...เพราะเหตุพระยาวิเชียรเทม [ความสวามิภักดิ์] [อันซื่ออันจริง] จึงได้แถลงแจ้งกิจเนื้อคดีเข้าไป
ถวายให้ตรัสทราบก็หากเป็นประเพณีดี ในพระมหากษัตริย์เจ้าอันยิ่งแล
(ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส)
- (255) นามวลีแปลง ความ ปรากฏกับส่วนขยายที่อนุประโยคเต็มเต็ม
[ความคิด] [ที่ว่าทำไมจะให้คนทั้งพระราชอาณาเขตได้มีโอกาสเล่าเรียนให้ทั่วถึง] เช่นนี้ ไม่
เคยมีปรากฏแก่ญาติของพวกเหล่านั้นเลย (ศ25(2453)ร.5_พรน.เบ็ดเตล็ด)

(ข) การปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งต่างๆ ของนามวลีในประโยค

คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามในแง่หน้าที่ทางไวยากรณ์ พิจารณาได้จากความสามารถในการปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งต่างๆ ของนามวลีในประโยค โดยจากข้อมูลพบว่า ทั้งนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* สามารถปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ได้ในทุกตำแหน่งของนามวลีในประโยค ทั้งประธาน กรรมของกริยา ส่วนเติมเต็มของกริยา และกรรมของบุพบทเช่นเดียวกับคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ดังตัวอย่างด้านล่าง

□ นามวลีแปลง *การ* ที่ปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในหน้าที่ต่างๆ ของนามวลีในประโยค

- (245) นามวลีแปลง *การ* ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน
เราต้องสันนิษฐานว่า [NP การบำบัดโรคไทย] [VP ย่อมเปนทานที่จะให้แก่ผู้นั้น]
(ศ25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6)
- (246) นามวลีแปลง *การ* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา
ข้าพเจ้าเห็นว่า [VP ควจะเพ่งเล็งเอา] [NP การรู้จักบำรุงและรักษาทรัพย์สมบัติ] ซึ่งเปนทางเลี้ยง
ซีพนั้นแลหะเปนใหญ่ และเปนเบื้องต้น
(ศ25(2456)ร.6_อมสิน)
- (247) นามวลีแปลง *การ* ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของกริยา
พระราชบัญญัตินี้ใช้ [VP ให้ถือว่าเปน] [NP การจ่าย] ที่ใช้ได้ตามกฎหมาย (ศ25(2456)ร.6_อมสิน)
- (248) นามวลีแปลง *การ* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของบุพบท
หล่อนก็หยังใจเขียวเกอกเมื่อเขาเปลี่ยนอริยาบถ [P จาก] [NP การจับมือ] กลายเปนรั้งหลอน
เข้าไปสู่วงแชนของเขา
(ศ25(2496)ร.9_คำแห่งความรัก)

□ นามวลีแปลง *ความ* ที่ปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในหน้าที่ต่างๆ ของนามวลีในประโยค

- (249) นามวลีแปลง *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นประธาน
แล [NP ความคิดทังปวงนี้] [VP มีได้ออกจากปัญญาอตโนจนเทวาบัคนี้] (ศ23(2231)อย. วิชาสุทศสุนทร.ม.มกีส)
- (250) นามวลีแปลง *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา
กู...(เข้า)ขุนมนตรี เสนาบดี อด(ตย์)---ทั้งหลาย อิกนายเมื่อ(ง)---พุน^๐มาลักพีชาวพี(ไป)---มิช็อง
แก่สองท่านปู่ห(ลาน)--- [VP จงสอสนขน] [NP ความดี] ไป
(ศ20(1935)สท. ปูขุนฯ.๓3)

9 “---” คือส่วนของข้อความที่ขาดหายไปในการ์; พุน = โนน; พี = กระพี (ส่วนของเนื้อไม้ที่หุ้มแก่น); ชาวพี = ชาวเมืองนี้; สอสน = ‘สอสนวน’ (ฉำ ทองคำวรรณ, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

- (251) นามวลีแปลง *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มกริยา
 แม้ถ้าท่านบรรดาอยู่หัวเมืองมีจิตรคิดสังเวชณ์กรุณา แก่ข้าพเจ้าผู้ [vp มี] [np *ความ*
อุตสาหะพยายาม]... (ศ25(2442)ร.5_สยามประเภท)
- (252) นามวลีแปลง *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของบุพบท
 ประวัติศาสตร์แห่งการที่ชาวยุโรปบีบบังคับประเทศไทยและชาวยุโรปได้ยึดเอาดินแดนแห่ง
 อาเซียนาคเนย์นั้น ยังอยู่ [p ใน] [*ความทรงจำของชาวเอเชีย*] (ศ26(2522)ร.9_จดหมายนายปรีดี)

4.3.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างนามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในประเด็นที่น่าเสนอข้างต้น นั่นคือ ในแง่ของชนิดของหน่วยฐาน (ที่เป็น “หน่วยป้อนเข้า” (input)) และในแง่ของคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง (ที่เป็น “หน่วยส่งออก” (output)) โดยสามารถสรุปได้ในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลงเชิงศัพท์ *การ* และ *ความ*

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์	นามวลีแปลง <i>การ</i>	นามวลีแปลง <i>ความ</i>
ชนิดของหน่วยฐาน (base)	คำนาม, คำกริยากรรม, คำกริยากรรม, คำกริยานำ, คำกริยาต้องเติมเต็ม	คำกริยานำ, คำกริยาต้องเติมเต็ม คำกริยาคุณศัพท์
คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยา (verbal grammatical property)		
- การปฏิเสธ	ได้	ได้
- กรรมวาจก	ได้	ไม่ได้
- วิเศษณ์วลี	ได้	ไม่ได้
คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนาม (nominal grammatical property)		
- ปรากฏกับส่วนขยายนามต่างๆ	ได้	ได้
- ทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์ในประโยค	ได้	ได้

จากตารางที่ 4.7 จะเห็นได้ว่า ในแง่ของชนิดของหน่วยฐานที่ถูกแปลงเป็นนามวลี ตัวบ่งชี้ นามวลีแปลง *การ* สามารถแปลงหน่วยฐานได้ทั้งคำนาม และคำกริยาทุกชนิดยกเว้นคำกริยาคุณศัพท์ ขณะที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* แปลงได้เฉพาะคำกริยานำ กริยาต้องเติมเต็ม และกริยาคุณศัพท์ ไม่สามารถแปลงหน่วยฐานที่เป็นคำนามได้ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า คำนามเป็นชนิดของคำที่เป็นลักษณะเฉพาะนามวลีแปลง *การ* ส่วนคำกริยาคุณศัพท์เป็นลักษณะเฉพาะของนามวลีแปลง *ความ*

ในด้านของลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลง เนื่องจากนามวลีแปลงจะแสดงคุณสมบัติ “ก้ำกึ่ง” ระหว่างคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาซึ่งเป็นคุณสมบัติของหน่วยฐานที่ “ยังคงอยู่” (retain) หลังจากถูกแปลงเป็นนามวลี กับคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามซึ่ง “ได้รับมา” (obtain) เมื่อถูกแปลงเป็นนามวลี ดังนั้น การพิจารณาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีแปลงจึงเป็นการพิจารณาคุณสมบัติทางไวยากรณ์ทั้งสองลักษณะนี้

เมื่อเปรียบเทียบในด้านคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยาที่ปรากฏในนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในแง่ของผลกระทบต่อตำแหน่ง/หน้าที่ของอาร์กิวเมนต์ที่ปรากฏกับคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน พบว่า เมื่อกริยาวลีถูกแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทั้ง *การ* (หน่วยฐานเป็นกริยาทั่วไป) และ *ความ* (หน่วยฐานเป็นกริยาคุณศัพท์) อาร์กิวเมนต์ที่เคยทำหน้าที่เป็นประธานของคำกริยาจะเปลี่ยนหน้าที่ไปเป็นอยู่ในการกเจ้าของ โดยย้ายตำแหน่งไปเป็นกรรมของบุพบทที่แสดงความเป็นเจ้าของ เช่น *ของ ใน แห่ง* ขณะที่ส่วนพืงพาต่างๆ ที่ปรากฏกับคำกริยาทั้งหมดในภาคแสดง ไม่ว่าจะ เป็นกรรมตรง ส่วนเติมเต็ม วิเศษณ์วลี บุพบทวลี ฯลฯ ไม่มีการเปลี่ยนหน้าที่หรือตำแหน่งเมื่อกริยาวลี ถูกแปลงเป็นนามวลี

ส่วนในด้านผลกระทบต่อคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของกริยา เช่น การปฏิเสธ วาจก หรือการขยายด้วยวิเศษณ์วลี พบว่า คุณสมบัติทั้งสามข้อที่กล่าวมา ยังสามารถปรากฏในนามวลีแปลง *การ* ได้ (เช่น *การไม่ตอบโต้ การถูกใส่ร้าย การเพิ่งคลอดบุตร*) ส่วนนามวลีแปลง *ความ* พบว่า การปฏิเสธยังสามารถปรากฏได้ในนามวลีแปลง *ความ* (เช่น *ความไม่ประมาท ความไม่เรียบร้อย*) ส่วนคำวิเศษณ์ เช่น *กำลัง จะ เพิ่ง* ซึ่งส่วนใหญ่ปรากฏกับคำกริยากรรมและกรรม และตัวบ่งชี้กรรมวาจก *ถูก* ซึ่งปรากฏกับคำกริยากรรมเท่านั้น จึงไม่สามารถปรากฏในนามวลีแปลง *ความ* ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยฐานเป็นคำกริยาคุณศัพท์ได้(เช่น **ความกำลังสวย *ความจะสวย *ความเพิ่งกลม *ความถูกใหญ่*)

เมื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามที่ปรากฏในนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* พบว่า ทั้งนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของนามเหมือนค่านามทั่วไป นั่นคือสามารถปรากฏกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ เช่น บุพบทวลี คุณศัพท์วลี อนุประโยคขยายนามได้ และยังสามารถทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งต่างๆ ของนามวลีในประโยคในหน้าที่หลัก คือ ประธาน กรรมของกริยา ส่วนเติมเต็มกริยา และกรรมบุพบทได้ครบทุกหน้าที่เช่นเดียวกับค่านามทั่วไป

4.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะของวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ในทุกการปรากฏตั้งแต่สุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ตามการปรากฏใน 3 รูปแบบ ได้แก่ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลี นอกจากนี้ยังได้เสนอประเด็นที่สำคัญคือ เกณฑ์ที่ใช้ในการแยกรูปปรากฏที่เหมือนกันของหน่วยที่แตกต่างกัน 3 ชนิด นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลี ซึ่งอาจเป็นคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ถูกขยายด้วยกริยาวลี (*[การ/ความ]*[กริยาวลี]) หรือคำประสมที่มี *การ/ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสม (*[การ/ความ + คำอื่น]*) และเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีให้เป็นนามวลี [*การ-/ความ-*กริยาวลี] และรูปปรากฏที่ *การ* และ *ความ* ปรากฏหน้านามวลี ซึ่งอาจเป็นหน่วยสร้างนามวลีที่มีโครงสร้างภายในเป็นคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ถูกขยายด้วยคำนาม (*[การ/ความ]*[คำนาม]) หรือเป็นคำประสมที่คำนาม *การ* และ *ความ* ประสมกับคำนามอื่น (*[การ/ความ+คำนาม]*) หรือเป็นนามวลีแปลง *การ* ที่แปลงฐานศัพท์ที่เป็นคำนาม [*การ-คำนาม]* เกณฑ์ที่ใช้แยกโครงสร้างที่มีรูปปรากฏเหมือนกันเหล่านี้ มีความสำคัญต่อการอธิบายพัฒนาการในแง่ของบริบททางไวยากรณ์และกลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ต่อไป

ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ที่นำเสนอในบทนี้ เมื่อประกอบกับผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่จะนำเสนอในบทถัดไป จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์พัฒนาการ และกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็นคำไวยากรณ์ในบทที่ 6 และ 7 ต่อไป

บทที่ 5

ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน โดยแบ่งลำดับการนำเสนอตามรูปแบบการปรากฏในบทที่ 4 นั่นคือ ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวในข้อ 5.1 *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมในข้อ 5.2 และ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในข้อ 5.3 ทั้งนี้ ในหัวข้อสุดท้ายของแต่ละหัวข้อที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบการปรากฏ และสุดท้ายในข้อ 5.4 จะสรุปลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในทั้ง 3 รูปแบบ

5.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ*

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* โดยแยกตามคำ นั่นคือ ในข้อ 5.1.1 จะเป็นลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว *การ* ส่วนในข้อ 5.1.2 จะเป็นลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว *ความ* และในข้อ 5.1.3 จะทำการเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของทั้งสองคำ

ทั้งนี้ ในการนำเสนอในแต่ละข้อ 5.1.1 และ 5.1.2 นั้น เบื้องต้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึง *ที่มา* หรือ *แหล่งเดิม* (source) ของ *การ* และ *ความ* จากนั้นจะเสนอผลการวิเคราะห์ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* และสุดท้ายจะสรุปลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในความหมายต่างๆ ทั้งหมด

ในภาพรวม คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นคำที่มีความหมายหลักที่กว้าง หรือมีความหมายทั่วไป (general meaning) ไม่เฉพาะเจาะจง ที่บิซาง (Bisang 1996, 1998a) เรียกว่า *คำนามหมวด* (class noun) ซึ่งเป็นคำนามที่มีความเป็นนามธรรมในระดับสูง (high level abstraction) ตัวอย่างเช่น คำว่า *ที่* ในภาษาไทย ซึ่งบิซาง (Bisang 1996) จัดให้เป็นคำนามหมวดที่ความหมายหลักสื่อถึง ‘สถานที่(place)’ โดยมีความหมายอื่นๆ หลากหลายออกไปตามบริบทการใช้ โดยเฉพาะในคำประสม เช่น หมายถึง ‘ที่ดิน(land)’ เช่น *ที่ 2 ฝั่งนี้*, ‘สถานที่(place)’ เช่น *ที่พักตากอากาศ ที่ชายตัว*, ‘บุคคล(person)’ เช่น *ที่ปรึกษา ที่ประชุม*, ‘เครื่องมือ, สิ่งของ(instrument, material)’ เช่น *ที่เย็บกระดาษ ที่เป่าผม ที่นอน*, ‘พื้นที่, บริเวณ(area, space)’ เช่น *กินที่* เป็นต้น (Bisang 1996: 547, Kullavanijaya 2008: 446-7) หรือคำว่า *การ* ซึ่งบิซาง (Bisang 1998a) จัดให้เป็นคำนามหมวดเช่นเดียวกัน โดยมีความหมายหลัก คือ ‘เรื่อง (fact/matter)’ (น.777) และเป็นคำที่ถูกนำไปใช้มากในการแปลงให้เป็นนามวลี (น.804)

หากพิจารณาในเบื้องต้น จะเห็นว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ก็มีลักษณะเป็นคำนามหมวดตั้งที่อธิบายข้างต้นนี้เช่นกัน นั่นคือ *การ* และ *ความ* มีความหมายหลากหลายไปตามบริบทกับคำที่ปรากฏร่วมกับ *การ* และ *ความ* ดังที่จะนำเสนอต่อไป อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* นี้ อาจแบ่งออกเป็น *ความหมายย่อย* ซึ่งเป็นความหมายที่เฉพาะเจาะจง แต่ยังสามารถจัดอยู่ใน *กลุ่มความหมาย* (semantic group) เดียวกัน โดยความหมายในระดับกลุ่มความหมาย เป็นความหมายที่ความหมายย่อยมีส่วนร่วมกัน เช่น *การ* ใน *กลุ่มความหมาย* ‘งาน, สิ่งที่ทำ’ ในบริบทเดิมเดียวกันอาจ *แทนที่* ด้วยคำว่า *งาน* ซึ่งเป็นความหมายรวมของกลุ่มความหมาย เช่น ใน (1) และ (2) ซึ่งแทนที่ด้วยคำว่า *งาน* ได้ใน (1ข) และ (2ข)

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า *งาน* ใน (1) มีความหมายเฉพาะเจาะจงซึ่งจัดเป็น *ความหมายย่อย* ที่หมายถึง ‘หน้าที่, ภาระ(duty, mission)’ ส่วนใน (2) ความหมายเฉพาะของ *การ* หมายถึง ‘งานฝีมือ (craft)’ ซึ่งเป็น ‘งานที่ใช้ความเชี่ยวชาญและทำด้วยมืออย่างมีศิลปะ’ ความหมายที่เฉพาะเจาะจงนี้อาจระบุได้ด้วย *ตัวบ่งชี้* (marker) ซึ่งทำให้ *การ* และ *ความ* สื่อความหมายเฉพาะเจาะจงนั้นๆ เช่น ใน (1) จะเห็นว่า *การ* มีความหมาย ‘หน้าที่, ภาระ’ เพราะปรากฏร่วมกับกริยาวิลี *หมายบอกเจ้าพนักงาน, จัดแจง* หรือ (หน้าที่) *ตามพนักงาน* ส่วนใน (2) จะเห็นได้ว่า *การ* มีความหมาย ‘งานฝีมือ’ เพราะปรากฏกับ *ปูนปั้น ปิดองค์พระ และ พระพุทธรูป* ซึ่งเป็น ‘งานที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะและทำด้วยมือ(=ปั้น)อย่างมีศิลปะ’ เป็นต้น

- (1) (ก) ตามหมายรับสั่งนี้ เป็นแน้นั้น ให้กรมมหาดไทย กลาโหม หมายบอกเจ้าพนักงานผู้ซึ่งต้องเกณฑ์ให้ทำการพิธีโขนทวารนั้น...จัดแจงการตามพนักงาน ซึ่งสั่งมาครั้งก่อน อย่าให้ขาดได้ แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตามกำหนดเวลานี้เป็นแน้นตามรับสั่ง (ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(37))
- (ข) ตามหมายรับสั่งนี้ เป็นแน้นั้น ให้กรมมหาดไทย กลาโหม หมายบอกเจ้าพนักงานผู้ซึ่งต้องเกณฑ์ให้ทำการพิธีโขนทวารนั้น...จัดแจงงานตามพนักงาน ซึ่งสั่งมาครั้งก่อน อย่าให้ขาดได้ แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตามกำหนดเวลานี้เป็นแน้นตามรับสั่ง (ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(37))
- (2) (ก) พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยไตรมิตรในลักษณะการปูนปั้นปิดองค์พระ คงจะประดิษฐานอยู่ที่วัดพระเชตุพนฯ ก่อนที่จะถูกอัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดพระยาไกรในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ศ26(2555)ร.9_ประวัติพระพุทธรูปมหาสุวรรณปฏิมากร)
- (ข) พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยไตรมิตรในลักษณะงานปูนปั้นปิดองค์พระ คงจะประดิษฐานอยู่ที่วัดพระเชตุพนฯ ก่อนที่จะถูกอัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดพระยาไกรในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในการวิเคราะห์ *ความหมายเฉพาะ* ซึ่งเป็นความหมายย่อย และการจัดความหมายย่อยเป็น *กลุ่มความหมาย* ที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยอ้างอิงความหมายจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ตัวอย่างเช่น *ความ* หมายถึง 'เรื่อง' ซึ่ง *เรื่อง* หมายถึง 'ภาวะหรือเนื้อหาของสิ่งซึ่งเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ' ส่วน *เหตุการณ์* ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับ *เรื่อง* หมายถึง 'เรื่องที่เกิดขึ้น' ดังนั้น ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะรวมความหมาย *เรื่อง* และ *เหตุการณ์* ไว้ในกลุ่มเดียวกัน

ความหมายเฉพาะแต่ละความหมายของแต่ละคำนั้น แสดง *ระดับ* (degree) ความเป็นนามธรรม (abstractness) ที่เป็นรูปธรรมนามธรรมในระดับที่ต่างกันด้วย เช่น *การ* ในความหมาย 'พิธี(ceremony)' มีความหมายค่อนข้างเป็นรูปธรรมมากกว่า *การ* ในความหมาย 'กิจกรรม, กิจการ'affairs)' อย่างไรก็ตาม ระดับความเป็นรูปธรรม-นามธรรมของความหมายเหล่านี้ มีลักษณะ *ลาดหล่น* (gradience) โดยไม่ได้เป็นความหมายที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรมที่แยกจากกันเป็น *ประเภทแบบเด็ดขาด* (categorical) ทั้งความหมายย่อยที่เป็นความหมายเฉพาะเจาะจง และความหมายของกลุ่มความหมาย

จากลักษณะที่กล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจัดกลุ่มความหมายตามระดับความเป็นรูปธรรม-นามธรรม ออกเป็น 3 กลุ่ม โดย *กลุ่ม 1* เป็นความหมายที่เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงมากที่สุด (most concrete and specific) *กลุ่ม 2* มีความหมายรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงลดลง และมีความหมายเป็นนามธรรมและทั่วไปมากขึ้นกว่ากลุ่ม 1 (less concrete and specific, more abstract and generic) ส่วน *กลุ่ม 3* เป็นกลุ่มความหมายที่เป็นนามธรรมและทั่วไปมากที่สุด (most abstract and generic)

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ *ความหมายย่อย* จึงเปรียบเสมือน *อรรถลักษณะ* (semantic feature) หรือ *ความหมายเชิงเนื้อหา* ที่เป็น *ความหมายประจำคำ* (lexical meaning) ของ *การ* และ *ความ* ส่วน *กลุ่มความหมาย 1-3* เปรียบเสมือนสเกลแสดง *ระดับ* (degree) ความเป็นรูปธรรม-นามธรรมของความหมายของ *การ* และ *ความ* การจัดความหมายออกเป็นความหมายย่อยและกลุ่มความหมายที่มีระดับความเป็นรูปธรรม-นามธรรมแบบลาดหล่นนี้ นอกจากจะทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของความหมายในภาพรวม (จาก*กลุ่มความหมาย*) และในรายละเอียด (จาก *ความหมายย่อย*) ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงแล้ว ยังทำให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย ในกระบวนการที่คำนามเนื้อหา *การ* และ *ความ* พัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในบทที่ 6 และ 7 ต่อไปด้วย

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความหมายของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละคำนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอตามกลุ่มความหมาย ตามด้วยความหมายย่อยที่เป็นความหมายเฉพาะเป็นสมาชิกของกลุ่มความหมายนั้น โดยในแต่ละความหมายเฉพาะจะเรียงลำดับตัวอย่างความหมายจากสมัยอดีตมาสู่สมัยปัจจุบัน โดยไม่ได้นำเสนอตามสมัย

5.1.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว กว

คำว่า *กว* ที่ปรากฏในภาษาไทย เป็นคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤต ซึ่งศาสตราจารย์ พิเศษ จำนงค์ ทองประเสริฐ (2546b) ราชบัณฑิต ได้อธิบายถึงที่มาของคำว่า *กว* ไว้ว่า “*กว* ก็มาจาก *กร* (กะ-ระ) ธาตุลง *ณ* ปัจจัย ด้วยอำนาจของ *ณ* ปัจจัย จึงที่ชะ *อะ* ที่ *ก* เป็น *อา* ดังนั้น *กร* (กะ-ระ) จึงเป็น *กว*” (น.294) โดย *กร* (กะ-ระ) ธาตุนี้ เป็นต้นเค้าศัพท์หน่วยกริยา “ซึ่งแปลว่า ‘กระทำ’”

เกี่ยวกับคำที่ยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤตนั้น อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2555b) อธิบายว่า คำยืมภาษาบาลีและสันสกฤตในภาษาไทยส่วนใหญ่ยืมมาจากต้นเค้าศัพท์หน่วยนาม (nominal stem) ดังนั้นคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤตส่วนใหญ่ในภาษาไทยจึงเป็นคำนามมากกว่าคำชนิดอื่นๆ เช่น *เกียรติ ญาติ ทิศ รูป ฯลฯ* อย่างไรก็ตาม ของต้นเค้าศัพท์ที่ยืมเข้ามาอาจมีชนิดของคำเปลี่ยนแปลงไปเมื่อปรากฏในภาษาผู้ยืม ตัวอย่างเช่น ต้นเค้าศัพท์หน่วยนามในภาษาบาลีและสันสกฤต เมื่อยืมเข้ามาใช้ในภาษาไทย มีจำนวนไม่น้อยที่เปลี่ยนชนิดของคำไปเป็นคำกริยา เช่น *กรุณา* ใน *ท่านกรุณาผมมาก* หรือ *ทุกข์* เช่น *มีเงินมากก็ทุกข์มาก* (น.140)

ในส่วน of คำว่า *กว* นั้น แม้จะมีที่มาจากต้นเค้าศัพท์หน่วยกริยาในภาษาบาลีและสันสกฤต แต่คำว่า *กว* ที่ไทยยืมเข้ามา มีชนิดของคำเป็นคำนาม โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ต่อไปนี้จะย่อเป็น “พจนานุกรมฯ”) แยกความหมาย of คำว่า *กว* ที่ใช้ในภาษาไทยไว้เป็น 3 คำตั้ง (entry) ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ *กว* ที่เป็นคำนามเดี่ยว (monomorphemic word) หนึ่งคำตั้ง และ *-กว* ที่ปรากฏท้ายคำสมาส 2 คำตั้ง โดยพจนานุกรมใส่เครื่องหมาย “-” ไว้หน้า *-กว* (ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะความหมาย of *กว* ที่เป็นคำนามเดี่ยว ส่วน *-กว* ที่ปรากฏเป็นส่วนท้าย of คำสมาสกล่าวไว้ในเรื่องคำประสมในหัวข้อ 4.2)

กว ที่เป็นคำนามเดี่ยวนี พจนานุกรมฯ ได้ให้ความหมายไว้เพียงความหมายเดียว คือ ‘งาน, สิ่ง หรือเรื่องที่ทำ’ ส่วนที่เหลือในคำตั้งนี้ ไม่ใช่ความหมาย แต่เป็นการอธิบาย “การใช้” คำ เช่น “มักใช้เข้าคู่กับคำ งาน เช่น *การงาน เป็นการเป็นงาน ได้การได้งาน*” ซึ่งจัดเป็นคำประสม นอกจากนี้ ยังพูดถึงการใช้ในลักษณะที่เป็นตัวบ่งชี้นามวิแปลง ไว้ในคำตั้งนี้ด้วยว่า “ถ้าอยู่หน้านาม หมายความว่า เรื่อง ชุระ หน้าที่ เช่น *การบ้าน การครัว การคลัง การเมือง ถ้าอยู่หน้ากริยา ทำกริยาให้เป็นนาม เช่น การกิน การเดิน*” อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า พจนานุกรมฯ ให้ความหมายไว้เฉพาะ *กว* ที่นำหน้าคำนามเท่านั้น โดยให้ความหมายว่า ‘เรื่อง ชุระ หน้าที่’ แต่ไม่ได้อธิบายว่า การ “อยู่หน้าคำนาม” นี้ *กว* ทำหน้าที่อะไร ต่างจาก *กว* ที่นำหน้าคำกริยาซึ่งระบุหน้าที่ไว้ว่า “*ทำกริยาให้เป็นนาม*” แต่กลับไม่ได้ระบุความหมายเหมือนตอนที่ *กว* อยู่หน้านาม (เรื่องความหมาย of ตัวบ่งชี้นามวิแปลง *กว* ที่แปลงฐานศัพท์ที่เป็นคำนามและคำกริยานี้ จะอธิบายรายละเอียดในข้อ 5.3)

ทั้งนี้ จากข้อมูลพบว่า *การ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ปรากฏในความหมายที่หลากหลายมากกว่าความหมายว่า ‘งาน สิ่ง หรือเรื่องที่ทำ’ ซึ่งเป็นเพียงความหมายเดียวของ *การ* ที่ระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 โดยความหมายของ *การ* ที่พบทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามที่ได้อธิบายข้างต้น คือ กลุ่ม 1 เป็นกลุ่มความหมาย ‘เหตุการณ์เฉพาะที่คนมาร่วมตัวกัน(occasion)’ ได้แก่ (ก) ‘พิธี(ceremony)’ (ข) และ ‘มหรสพ, การแสดง(performance)’ กลุ่ม 2 เป็นกลุ่มความหมาย ‘งาน, สิ่งที่ทำ’ ได้แก่ (ค) ‘งานฝีมือ(craft)’ (ง) ‘หน้าที่, ภาระ(duty)’ (จ) ‘กิจการ'affairs), (ฉ) ‘กิจกรรม(activity)’ และ กลุ่ม 3 มีความหมายเดียว คือ (ช) ‘เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)’

5.1.1.1 กลุ่มความหมาย กลุ่ม 1: ‘เหตุการณ์เฉพาะที่คนมาร่วมตัวกัน(occasion)’

ความหมายย่อยในกลุ่มความหมาย ‘เหตุการณ์เฉพาะที่คนมาร่วมตัวกัน(occasion)’ นี้ ประกอบด้วยความหมายย่อย 2 ความหมาย คือ (ก) ‘พิธี(ceremony)’ และ (ข) ‘มหรสพ, การแสดง (performance, show)’

(ก) *การ* ‘พิธี(ceremony)’

การ ในความหมาย ‘พิธี’ หมายถึง ‘งานที่จัดขึ้นตามลัทธิหรือความเชื่อถือตามขนบธรรมเนียมประเพณี’ ดังใน (3)-(11) *การ* ในความหมายนี้ ปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย และพบปรากฏสม่ำเสมอทุกสมัย จะเห็นได้ว่า *การ* ในความหมาย ‘พิธี’ นี้ ปรากฏกับตัวบ่งชี้ เช่น นามวลีที่หมายถึง พิธี เป็นส่วนขยาย เช่น ใน (4) หรือ (11) และมักปรากฏกับตัวบ่งชี้ เช่น วัน เดือน ปี ที่กระทำพิธี เช่น ใน (4) หรือ (6) หรือปรากฏกับกริยาเช่น *กระทำ* หรือ *ตกแต่ง* ใน (3) หรือ (5) เป็นต้น ซึ่งตัวอย่างทั้งหมดด้านล่างนี้ *การ* สามารถแทนที่ด้วยคำว่า พิธี ได้ทั้งหมด

- (3) *กุหากใช้ตนกูกระทำการบุญสมภารวันเดีวยี่สิบแปด* (ศ19-20(1890-1919)สท._ศรีชุม.ด2)
- (4) *ศักราช ๙๑๙ มะเสงศก วัน ๑ ๑๖ ๔ คำ เกิดเพลิงไหม้ในพระราชวังมาก อนึ่งในเดือน ๓ นั้นทำการพระราชพิธีอจาริยาภิเศกแลทำการพระราชพิธีอินทราภิเศกในวังใหม่* (ศ23(2223)อย._อักษรนิติ)
- (5) *แลข้าพเจ้าจึงปราศรัยว่าท่านเสนาบดีตกแต่งการทั้งปวงมารับพระราชสาร* (ศ23(2229)อย._โกษาปาน)
- (6) *ฤกษ์จะได้เชิญสมเด็จพระบรมศพเจ้ากรมหลวงโยธาเทพมาจากพระที่นั่งจักรวรรดิไพฑูริย์พระเมรุ ณ วัน ๕ ๑๔๖ ๓ คำ เพลารุ่งแล้ว ๔ บาท ให้เจ้าพนักงานแต่งการไว้ให้ครบจงทุกพนักงาน* (ศ23(2278)อย._จมห.การพระศพฯ)
- (7) *เมื่อประโคนมโหรีปีพาทย์เสียงสนั่นกึกก้องไปทั้งโบสถ์ เมื่อสวดจบการเสร็จแล้ว เวลาบ่ายโมงหนึ่ง กวีนจึงเสด็จกลับไปวังบักกิ่งฮัม* (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโขน)

- (8) ครั้นเวลาค่ำทุ่มหนึ่งมี**การ**เลี้ยงคอกเวอเนอ คอมมดนต์ โคลเนียลลิเกรตารี กับมองลิเอลลอร์ยู ที่ เรือเวลาตรืออยู่จน ๔ ทุ่มเลิก การที่ได้พูดจากันนั้นเป็นทางพระราชไมตรีสนธิสนมเปนอันดี
(ศ25(2425-7)ร.5_หัตถเลขา)
- (9) ณ วันจันทร์ เดือนยี่ ขึ้นเจ็ดค่ำ แล ณ วันพุธ เดือนยี่ ขึ้นเก้าค่ำ ได้มี**การ**แห่ในเมือง คนทั้งปวงพากันไปดู**การ**แห่แล**การ**ถีบชิงช้า ทั้งสองวันนั้นด้วย
(ศ25(2425)ร.5_สยามสมัย)
- (10) นายชายบุตรถามว่า เมื่อจะยกศพลงจากเรือ จะนำศพไปทำ**การ**บุญเปน**การ**ฉลองศพนั้น เรียกว่า "ฉมาปะกะกิจ" หรือ "ปลงศพ" แล "เผาผี" เมื่อจะยกศพลงจากเรือต้องทำประตูป่าด้วยเหตุอันใด
(ศ25(2442)ร.5_สยามประเภท)
- (11) ประจบเวลาพวกละว่าเข้ามาถวายบรรณาการตามประเพณีโบราณ เขาขอให้หม่อมฉันทำพิธีรับบรรณาการแทนพระเจ้าเชียงใหม่ **การ**พิธีชอบกล กำหนดว่าถึงฤดูออกเอื้องแซะ (กล้วยไม้อย่างหนึ่ง) บานเมื่อไร พวกละว่าต้องเข้ามาถวายบรรณาการปีละครั้ง ๑ ของบรรณาการนั้น
(ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระเจ้า)

(ข) การ ‘มหรสพ, การแสดง(performance, show)’

การ ในความหมาย ‘มหรสพ, การแสดง(performance, show)’ หมายถึง ‘การละเล่น การแสดงต่างๆ เพื่อให้ผู้คนมาดู หรือเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง’ โดยพบตัวอย่างไม่มากนัก ส่วนใหญ่ มักเป็น ‘การละเล่น หรือการแสดงเพื่อความรื่นเริง(performance)’ ซึ่งส่วนใหญ่จะปรากฏเฉพาะในพิธีที่เกี่ยวข้องกับราชวงศ์ ดังเช่น (11) - (13)

นอกจากนี้ ยังพบในความหมาย ‘งานออกร้าน หรืองานแสดงสินค้าเพื่อให้ผู้คนมาชม (show, exhibition)’ ซึ่งจากข้อมูลพบเพียงตัวอย่างเดียวใน (14) ซึ่ง การ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นคำในภาษาอังกฤษในความหมายเดียวกัน นั่นคือ เอกซีบิชัน (exhibition) จะเห็นได้ว่า การ ในที่นี้ไม่ใช่คำประสมประเภทคำซ้อน (ดูบทที่ 4) แต่เป็นนามวลีขยายนามวลีซึ่งคำนามเดี่ยว การ เป็นส่วนหลัก เพราะ การ สามารถปรากฏแยกจากส่วนขยายได้ ในประโยคถัดไป ซึ่ง **การ**เช่นนี้ หมายถึง การเอกซีบิชัน นั่นเอง

- (11) คักราช ๘๕๘ มะโรงศก ท่านประพฤติการเบญจาพิธพระองค์ท่าน แลให้เล่น**การ**ดึกดำบรรพ์
(ศ23(2223)อย._อักษรนิติ)
- (12) ด้วยเจ้าพระยาอภัยภูธร ผู้ว่าที่สมุหนายกกับพระราชทานโองการไล่เกล้า ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ สั่งว่า จะได้เชิญพระศพกรมหมื่นนริทรพิทักษ์ออกจากวัง แห่เข้าเมรุวัดราชบูรณะ ณ วันเดือน ๖ แรม ๑๒ ค่ำ เพลาบ่ายโมง จะได้ศพ ณ เมรุ พระสงฆ์ ๔ สำข้าง ๖๔ รูปรับพระราชทานฉันทน์เข้า ฉันทเพล ทุกวัน จะได้มี**การ**มหรสพสมโภชไปครบถึง ณ วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เพลาบ่าย
(ศ24(2360)ร.2_รับสั่ง(33))

- (13) การกวนเกษียรสมุทร คือ การกวนน้ำอมฤต เป็นการแสดงของไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ปรากฏหลักฐานพรรณนาไว้ในกฎมณเฑียรบาลในสมัยอยุธยาว่า มีการแสดงในพระราชพิธีอินทราภิเษก เรียกว่าชกนาคตีกดำพรพรพ์ หรือ เล่นการตีกดำพรพรพ์
(ศ26(2551)ร.9_พระบรมราชโองการตั้งราชบัณฑิตยสถานและกรมศิลปากร)
- (14) ในปีนี้ได้ดูการเอกซิบิชั่นที่กรุงเทพ การเช่นนี้ได้แต่คราวเดียวในชีวิตหนึ่ง ผู้ที่มีได้เห็นนั้นก็จะมี ความเสียดายแต่เห็นเดียวคือตลอดชีวิตนั้น
(ศ25(2425)ร.5_สยามสมัย)

5.1.1.2 กลุ่มความหมาย กลุ่ม 2: ‘งาน, สิ่งที่ทำ(work)’

ความหมายย่อยที่เป็นความหมายเฉพาะของ การ ในกลุ่ม ‘งาน, สิ่งที่ทำ(work)’ ประกอบด้วย (ค) ‘งานฝีมือ(craft)’ (ง) ‘หน้าที่, ภาระ(duty)’ (จ) ‘กิจการ(affairs)’ และ (ฉ) ‘กิจกรรม(activity)’

(ค) การ ‘งานฝีมือ(craft)’

คำนามเดี่ยว การ ที่มีความหมายว่า ‘งานฝีมือ’ ซึ่งหมายถึง ‘งานหรือสิ่งที่ทำจาก ความสามารถหรือทักษะและชั้นเชิงอย่างมีศิลปะ(craftsmanship)’ นี้ เป็นความหมายที่เห็น “ผลงาน (product)” ค่อนข้างเป็นรูปธรรม โดยจากข้อมูลพบเพียง 2 ตัวอย่าง โดยใน (15) เป็นข้อมูลในสมัย สุขุโขทัย ส่วนใน (16) เป็นข้อมูลสมัยปัจจุบัน

การ ในความหมาย ‘งานฝีมือ’ นี้ ปรากฏกับตัวบ่งชี้ที่สื่อความหมายถึง ‘ทักษะและชั้นเชิง ในทางศิลปะ(craftsmanship)’ โดยใน (15) การปูนสอ จัดเป็น ‘งานช่าง’ ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ ‘ทักษะ และชั้นเชิงในทางศิลปะ’ ชนิดหนึ่ง โดยคำนามเดี่ยว การ (สะกดเป็น กาน) ปรากฏร่วมกับส่วนขยาย ปูนสอ หมายถึง ‘ปูนขาวที่ผสมกับทรายและน้ำกาวหนังหรือน้ำอ้อย เป็นต้น สำหรับเชื่อมอิฐหรือหิน’ ส่วน การปูนปั้น ใน (16) ก็จัดเป็น ‘งานช่าง’ เช่นเดียวกัน

- (15) นายพัน เทพรักษา และนายพันสุริยามาตย์ และอำแดงคำทอง และอำแดงคำแก้ว แฝวใจบาป ราบ ใจมัว พัวใจสาธุ อาจในสุจริต วิลาสิตศรีทธา ปลง มหาคามบริเวณ แต่พระมหาเถรราชกุลเทพวันนวา สี่ ศรีวิริยประญา ในอารามกานสอให้เป็นสังฆิการามแล
(ศ21(2068)สท._วัดพระเสด็จ)
- (16) พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยไตรมิตรในลักษณะการปูนปั้นปิดองค์พระคงจะประดิษฐานอยู่ที่วัดพระเชตุพนฯ ก่อนที่จะถูกอัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดพระยาไกรในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
(ศ26(2555)ร.9_ประวัติพระพุทธมหาสุวรรณปฏิมากร)

(ง) 'หน้าที่, ภาระ(duty)'

คำนามเดี่ยว *การ* ในความหมาย 'หน้าที่, ภาระ(duty)' เป็นความหมายเฉพาะของ 'งานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องทำตามความรับผิดชอบ' โดยในตัวอย่างด้านล่างนี้ ปรากฏตัวบ่งชี้ที่ระบุว่าเป็น 'งานเฉพาะที่ต้องรับผิดชอบ' คือส่วนที่ขีดเส้นใต้ เช่น (17) *การ* หมายถึง *การหามพระยานุมาศ* ซึ่งเป็น 'หน้าที่' ที่ระบุมาใน *หมายรับสั่ง (...พระธรรมกราบทูลพระกรุณา...)* ใน (18) ตัวบ่งชี้ที่ระบุว่าเป็น 'หน้าที่' คือ 'งานที่ต้องรับผิดชอบตามมอบหมาย' ปรากฏอยู่มากมาย เช่น *รับสั่ง ให้ หมายบอก ต้อง เภณท์* ฯ ใน (19) ปรากฏตัวบ่งชี้ ความหมาย 'หน้าที่, ภาระที่ได้รับมอบหมาย' ในคำว่า *ได้คำสั่ง และ ต้อง(จัดแจง) ส่วนใน* (20) ชัดเจนที่สุดเพราะปรากฏคำว่า *หน้าที่ (หน้าที่)* ที่เป็นส่วนขยายคำนามเดี่ยว *การ*

- (17) แลพระธรรมกราบทูลพระกรุณาด้วยการจะตั้งเครื่องพระมหากฐินสำหรับการพระบรมศพ แลคน
แต่แลจะหามพระยานุมาศนั้นน้อยมิครบ*การ* (ศ23(2278)อย._จมห.การพระศพฯ)
- (18) ตามหมายรับสั่งนี้ เป็นแน้นั้น ให้กรมมหาดไทย กลาโหม หมายบอกเจ้าพนักงานผู้ซึ่งต้องเกณฑ์ให้
ทำการพิธีโขนทวารนั้น...จัดแจง*การตามพนักงาน* ซึ่งสั่งมาครั้งก่อน อย่าให้ขาดได้แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ได้ตามกำหนดว้มนั้นเป็นแน้ตามรับสั่ง (ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(37))
- (19) ข้าพเจ้าได้คำสั่งให้มารับพวกราชทูตไปส่งให้ถึงกรุงสยาม แต่บัดนี้ *การ*ที่ในเรือยังหาเรียบร้อยไม่
จะต้องจัดแจงชำระซัดสีให้ดีกว่า (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราไซทัย)
- (20) บรรดาประชุมชนซึ่งมี*หน้าที่ทำการ*อยู่ด้วยกันทุกรูปทุกนามนี้ ย่อมเข้าใจได้ว่า*การในหน้าที่*ของเรา
ย่อมให้ผลแก่เราเปนแท้ แต่ผลที่เราได้ประสบนั้น เปนของไม่ตรงต่อ*การในหน้าที่*ที่จะมีบ้าง เมื่อการ
เปนเช่นนี้ ก็ยากที่จะหยั่งเห็นได้โดยความเป็นจริง (ศ25(2436)ร.5_วจิรญาณ 9)

(จ) *การ* 'กิจการ'affairs)'

ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* ที่หมายถึง 'กิจการ'affairs)' เป็นลักษณะเฉพาะของ 'งานต่าง ๆ ที่องค์กรหรือหน่วยงานประกอบเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง' โดยองค์ประกอบทางความหมายที่กำหนดความหมายเฉพาะนี้ คือ 'ต่าง ๆ' หมายความว่า เป็นงานที่มากกว่าหนึ่งอย่าง โดยผู้กระทำเป็น 'กลุ่มคน, หน่วยงาน หรือองค์กร' และงานที่ทำมีลักษณะ 'เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง'

จากตัวอย่างด้านล่าง จะเห็นว่า *การ* ในความหมาย 'กิจการ' นี้ ปรากฏตัวบ่งชี้ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ที่ระบุองค์ประกอบของความหมาย 'กิจการ' ทั้ง 3 องค์ประกอบที่กล่าวข้างต้น เช่น ใน (17) 'งานที่เฉพาะเรื่อง' นั้นเป็นงาน 'ต่าง ๆ' 'เกี่ยวกับกำปั่น' ('เรือเดินทะเลขนาดใหญ่') โดยจากตัวอย่างได้แก่ งานทอผ้าใบ งานตีเหล็กสำหรับทำสมอเรือ การทอผ้าใบสำหรับทำใบเรือ เป็นต้น

การ ในความหมาย 'กิจการ' นี้ พบตั้งแต่สมัยอยุธยา ต่อเนื่องในสมัยต่อมา และปรากฏมาก ในเอกสารสมัยกลางสมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา โดยคำนามเดี่ยว การ ในความหมาย 'กิจการ' นี้ มักปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี เพื่อบอกความหมายเสริมว่า 'กิจการ' ที่เป็น 'งานเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง' ที่ทำนั้น เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับอะไร โดยในตัวอย่างด้านล่าง 'งานที่เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง' เป็นเรื่องเกี่ยวกับคำนามที่ขีดเส้นใต้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ ความหมายเฉพาะนี้ เช่น ใน (26) การ ที่ทำเกี่ยวกับเป็นเรื่องเกี่ยว ดิบก ส่วนใน (27) และ (28) การ ที่ ขยายออกไป คือ 'กิจการ' ที่เกี่ยวกับ คลังออมสิน (27) และ สรรพกร (28) เป็นต้น

รูปปรากฏ [การ][นามวลี] ที่เป็น การ ในความหมาย 'กิจการ' ตามด้วยส่วนขยายที่เป็นนามวลี ในความถี่ที่สูงขึ้นนี้เอง เป็นโครงสร้างที่ "เอื้อ" ให้คำนามเดี่ยว การ พัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่แปลงฐานศัพท์ที่เป็นคำนาม (denominal nominalization) ในความหมายเดียวกันนี้ (รายละเอียดในบทที่ 6 และ 7) เช่น การประปา การฝัน การตลาด การบัญชี การปิโตรเลียม ฯลฯ ซึ่งในบทที่ 4 ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า คำนามเดี่ยว การ ที่ถูกขยายด้วยนามวลี กับ การ ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่แปลงฐานศัพท์ที่เป็นคำนามมีคุณสมบัติต่างกัน กล่าวคือ การ ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ไม่มีคุณสมบัติของคำนามเนื้อหาซึ่งต้องสามารถปรากฏลำพัง (เป็นส่วนหลักของนามวลี) ในลักษณะที่เป็นรูปอ้างตาม (anaphor) หรือ ละส่วนหลักจากการเชื่อมความ (coordination ellipsis) ได้ เช่น การไฟฟ้า *เป็นการที่ถือกำเนิดในสมัยรัชกาลที่ 5 (เทียบกับ งานที่ครูสั่งเป็นงานที่ยาก) หรือ การตลาดและ* (การ)บัญชี (เทียบกับ รัฐบาลไทยและ(รัฐบาล)พม่า) เป็นต้น

ลักษณะเช่นนี้ ต่างจากคำนามเดี่ยว การ ในตัวอย่างด้านล่าง ยังคงคุณสมบัติที่เป็นคำนามเนื้อหา เพราะยังสามารถปรากฏเป็นรูปอ้างตามนามวลี การ ที่ปรากฏในข้อความเดียวกันที่กล่าวมาก่อนหน้าได้ เช่น ใน (27) การศาสนา ซึ่งปรากฏแยกโดยปรากฏเป็นส่วนหลักเพียงลำพังได้ ในข้อถัดมา การซึ่งประพุด์นั้น การ อ้างถึง การศาสนา นั้นเอง

- (21) แลถัดตีกนั้นไปเป็นตีกี่ ผู้ชายทอผ้าใบ ยาวประมาณสองเส้นสองวา แลถัดไปนั้นเป็นตีกดีเหล็กทำ
ธมอ แลการทั้งปวงสำหรับกำปั่น แลเป็นที่ทำถ้าง แลถูงสำหรับกำปั่นทั้งปวง ยาวประมาณสองเส้น
สองวา (ศ23(2229)อย. โภชาปาน)
- (22) แลผู้มีชื่อบอกแก่ข้าพเจ้าว่า ท่านได้เห็นคลังพระมหากษัตริย์เจ้านี้ยังดีหรือ ข้าพเจ้าตอบว่า คลังทั้ง
สามคลังซึ่งตักแต่งไว้ตีกนทนา แลอัดโนเห็นสมควรด้วยยศศักดิ์ดี พระมหากษัตริย์เจ้าผู้ใหญ่อัน
ประเสริฐแลผู้มีชื่อว่า การซึ่งตักแต่งไว้ทั้งนี้ครั้นมีราชการมิใคร่จะพอ (ศ23(2229)อย. โภชาปาน)
- (23) อีกข้าพเจ้าตอบว่า ผู้คนสำหรับกำปั่น แลลานั้นเป็นอันมาก เมื่อได้ตักแต่งไว้มากฉะนี้จึงจะครบ
เมื่อใดมีราชการเร็วจึงจะได้โดยฉบับปล้น แลการทั้งนี้เป็นธรรมเนียมสำหรับกรมทหารอันใหญ่
ย่อมตักแต่งไว้ทุกประเทศ ตามด้วยการทางบกทางเรือ นั้น (ศ23(2229)อย. โภชาปาน)

- (24) ตึกที่ทำเงินซื้อ รอยัลมินต์ ในนั้นใช้เครื่องกลไฟ ทำเร็วยิ่งกว่าคนทำด้วยมือหลายเท่า การที่ทำ ครั้นจะพรรณนาก็จะมากมายยืดยาวนัก (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโฑย)
- (25) พวกจีนแซ่ซีกวนครั้นภต่าบลแร่ดีบุกเมืองลรัฐที่ว่ามานี้แล้ว เขาก็ทำดีบุกเสียด่าอกรภอสมควร ให้แก่รายามลตรีเจ้าเมือง การก็เจริญมา พวกจีนจึงได้ตั้งบ้านเรือนขึ้น (ศ25(2417)ร.5_ตรุณวาท 1)
- (26) เรามึความประสงค์เช่นพระราชบิดาเรา ในการสาคนานันไม่ห้ามผู้ใด อนุญาตให้คนทั้งปวงถือแล ประพฤดี แล้วแต่เหจนจริงในใจ ถ้าการซึ่งประพฤดีนั้น ไม่ขัดขวางกคหมายแผ่นดินบ้านเมือง (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)
- (27) ตามความในข้อ ๔ แห่งกฎข้อบังคับคลังออมสิน ว่าด้วยสถานที่ที่จะรับฝากนั้น บัดนี้เป็นคราวแรก ที่เริ่มจัดการตั้งคลังออมสินกระทรวงพระคลังมหาสมบัติให้จัดเปิดที่ทำการการที่กรมพระคลังมหา สมบัติแล้วต่าบลหนึ่ง เมื่อจะขยายการไปทำมที่ต่าบลอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎข้อบังคับที่ว่ามา ข้างบนนี้ได้ ณ ที่ใด จะประกาศให้ทราบต่อไป (ศ25(2456)ร.6_ออมสิน)
- (28) สรรพากรนั้น ก็เป็นกรมใหญ่เงินผลประโยชน์รายได้ของรัฐบาลเก็บได้ในปีหนึ่งเป็นจำนวนมากมาย และกรมนี้ได้จัดขยายการให้เจริญออกไปทั่วพระราชอาณาจักรแล้ว (ศ25(2463)ร.6_สมตบกเหลือง)

(ฉ) การ 'กิจกรรม(activity)'

ค่านามเดี่ยว การ ในความหมายนี้ มีความหมายเป็นนามธรรมมากที่สุดในกลุ่มความหมาย 'งาน, สิ่งที่ทำ' กลุ่ม 2 เพราะหมายถึง 'การกระทำ' หรือ 'สิ่งที่กระทำ' ซึ่งเป็น 'ผล' จากการกระทำ กริยาใดๆ นั่นเอง จะเห็นว่าค่านามเดี่ยว การ ในความหมายนี้ มักปรากฏกับกริยา ทำ กระทำ สำเร็จ ('บรรลุผล') หรือ ตกแต่ง 'ทำด้วยความตั้งใจ, ปรุงจัดให้ดี' เป็นต้น

การ ในความหมาย 'กิจกรรม, สิ่งทีกระทำ' นี้ สามารถแทนที่ด้วยคำว่า การกระทำ ได้ เช่น ใน (31) การอันจะสำเร็จด้วยผู้น้อย > การกระทำอันจะสำเร็จด้วยผู้น้อย หรือแทนที่ด้วยคำว่า งาน ใน ความหมายทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น ใน (27) ไปทำงานข้างนอก หรือใน (28) กินไม่อิ่มไปทำงาน เป็นต้น การ ในความนี้ พบตั้งแต่สมัยสุโขทัย และพบสม่าเสมอทุกสมัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 6 เริ่ม ปรากฏน้อยลง

- (29) มาตราหนึ่งโสด ผิผู้ใดจักมีการอันกระทำแลการอันใดอันหนึ่งก็ดี แลจะฆ่าวัวฆ่าควาย ไม่ให้เอาวัว เอาควายนันอันจักฆ่ามัน ซึ่ให้กันเห็นทั้งหลาย (ศ19-20(1856-1976)สท._กม.โจร.ด2)
- (30) ท่านพญาครั้นได้ยินว่าพระมหาเถรเป็นเจ้าจักกระทำพระดั่งอัน เยียบังเกิดศรทธาอินตีหนักหนา จึงให้ผู้มนตรึมาอยู่จำนำแต่กระทำการด้วยพระมหาเถรเป็นเจ้าโสด (ศ20(1913)สท._วัดพระยีน.ด2)
- (31) แม้นว่ากล่าวมาทั้งนี้ก็ดี อันว่าการจะควรสำเร็จด้วยผู้ใหญ่ แลจะเอาผู้น้อยไปสำเร็จ การนั้นก็มี อาจสำเร็จ อนึ่ง การอันจะสำเร็จด้วยผู้น้อย แลเอาผู้ใหญ่ไปให้สำเร็จ การนั้นก็ปัสสำเร็จคุดเดียว (ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)

- (32) แลพระมโหสถไชร้ก่อปรด้วยความรู้หลักแลแก้ลัวหาญ แลจึงตคแต่ง**การ**ทั้งปวงลัมฤทธิ์ดุจคิดทุก
ประการ (ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)
- (33) อนึ่ง ถ้าประโยชน์แห่งท่านแลหาบมิได้น้อยหนึ่งเท่าอนุบรมาณุไชร้ ผู้มีปัญญามีควรที่จะทำ**การ**นั้น
ถ้าประโยชน์แห่งท่านหาบมิได้ แลประโยชน์แห่งอาตมามีเท่าอนุบรมาณุไชร้ ควรเพื่อจักทำ**การ**นั้น
แต่พอบังควร (ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)
- (34) ...ใ้ให้นายปลัดวังขวา ขุนมหามณเฑียร แลหมื่นจงซ้าย นายปลัดวังซ้าย สารวัตตรวจตรา ดู**การ**ใ้
แต่งที่รับเสด็จ แลคนเข้าอยู่รักษาประตูแล**การ**ทั้งปวง (ศ23(2278)อย._จมห.การพระศพฯ)
- (35) ทรงปริจาครพระราชทรัพย์ พระราชทานช่างทำศาลาทัง ๔ เปนเงิน ๑ ชั่ง ๔ ตำลึง จัดซื้อกระเบื้อง
จินมุงศาลาทัง ๔ ศาลา กระเบื้องหมื่นหนึ่งเปนเงิน ๕ ตำลึง ๑ บาท จัดซื้อเครื่องเขียนใ้**การ**
เบ็ดเสร็จในการศาลาทัง ๔ เปนเงิน ๓ บาท ๑ สลึง (ศ24(2380)ร.3_พระสมุทระเจดีย์)
- (36) เมื่อเรือกำปั่นเข้าในอู่แล้ว จึงปิดประตูเสีย สุนน้ำออกจนหมด ในอู่ก็แห้งดี คนเดินยืนนั่งทำ**การ**ได้
(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราโชทัย)
- (37) คนที่ติดคุกไม่ได้ใส่ตรวนจองจำเลย เป็นแต่ขังไว้ไม่ให้ไปไหน ผู้คุมรักษากวัดขัน ใ้ทำ**การ**อยู่ในนั้น
ไม่จ่ายใ้ให้ออกไปทำ**การ**ข้างนอก (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราโชทัย)
- (38) พ่อของพ่อแดงก็รำคานหนักกินเข้าอิมข้างไม้อิมข้าง รำคานใจขึ้นมา ต้องเลิกจำเปนต้องอิม กินไม
อิมไปทำ**การ**กลางวันหิวเกือบซั๊ก (ศ25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6)

5.1.1.3 กลุ่มความหมาย กลุ่ม 3: 'เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)'

คำนามเดี่ยว การ ในกลุ่มความหมาย กลุ่ม 3 ซึ่งเป็นกลุ่มความหมายที่มีความเป็นนามธรรม และทั่วไปมากที่สุดนี้ มีเพียงความหมายเดียว คือ ความหมาย (ข) 'เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)'

(ข) 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)'

การ ในความหมาย 'เรื่อง, เหตุการณ์' นี้ มีความหมายเป็นนามธรรมและทั่วไปมากที่สุด (กลุ่ม 3) ในบรรดาความหมายทั้งหมดของคำนามเดี่ยว การ โดย ความหมายของคำว่า 'เรื่อง' ครอบคลุม ความหมายของ 'เหตุการณ์' ไปด้วย เพราะ เรื่อง หมายถึง 'ภาวะหรือเนื้อหาของสิ่งซึ่งเนื่องกับ ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ' ส่วน เหตุการณ์ หมายถึง 'เรื่องที่เกิดขึ้น'

จะเห็นได้ว่า การ ในตัวอย่างด้านล่างทั้งหมด สามารถแทนที่ด้วยคำว่า เรื่อง หรือ เหตุการณ์ ได้ เช่น ใน (40) เรื่อง/เหตุการณ์อันเป็นอดีตผ่านไปแล้วก็ดี เป็นต้น หรือปรากฏคำที่บ่งชี้ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ที่ระบุความหมาย 'เรื่อง' หรือ 'เหตุการณ์' เช่น ใน (39) ในข้อความถัดมา ปรากฏคำว่า เรื่อง หลังกริยา เป็น อย่างชัดเจน ใน (40) และ (41) การ ปรากฏหลังกริยา เป็น หรือปรากฏร่วมกับ คำกริยา เช่น เกิดขึ้น ใน (42), (43) และ (45) หรือส่วนขยายที่แสดงเวลา เช่น อดีต ปัจจุบัน อนาคต ใน (40) เป็นต้น

- (39) การเช่นนี้มีเจตนากระทั้งในกรุงเทพฯ เช่น หัวลำโพง ฝรั่งเศสเรียกไม่ชัด ไทยเราพลอยเรียกตามว่า วัวลำพอง นี่เป็นเรื่องที่ควรจะพาดเคราะห์จริงๆ (ศ25(2453)ร.5_พจน.เบ็ดเตล็ด)
- (40) อนึ่ง การอันเป็นอดีตผ่านไปแล้วก็ดี การปัจจุบันอันเกิดบัดนั้นก็ดี การอนาคตอันจะมีภายหน้าก็ดี ผู้มีปัญญาจะใคร่ประกาศให้เห็นเป็นแม่นแท้ (ศ23(2199-2231)อย._ปุณราชธรรม)
- (41) การเป็นดังนี้แล้วก็เกิดโจรผู้ร้ายชุกชุมมากขึ้น, ทั้งทางน้ำทางบก, เรือลูกค้าประเทศหนึ่งประเทศใด จะไปมาค้าขายโดยสะดวกก็ไม่ได้ (ศ25(2417)ร.5_ตรุโณวาท 1)
- (42) การที่เกิดขึ้นที่เมืองลุดนั้น, คือว่าประมาณสามสิบปีมาแล้ว, พวกจีนเมืองลุดได้ภพแร่ดีบุกขาว ตำบลหนึ่ง (ศ25(2417)ร.5_ตรุโณวาท 1)
- (43) ประการหนึ่ง การที่เกิดขึ้นที่เมืองลุดนั้น คือว่าประมาณสามสิบปีมาแล้ว, พวกจีนเมืองลุดได้ภพแร่ดีบุกขาวตำบลหนึ่ง (ศ25(2417)ร.5_ตรุโณวาท 1)
- (44) ถ้าการปรกติเรียบร้อยกันก็ดีอยู่ แม้มีเชิงขึ้นก็บ่อนแตกกลับให้เอรีดอรร้อยกลายเป็นเดือร้ออันได้ดอกกระมัง (ศ25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6)
- (45) กาลสมัยในเวลานี้ ผิดกับครั้งที่ได้ประกาศจดหมายส่วนหัวเมียแต่เดิมนั้น แลเพราะไม่มีจดหมายขึ้นใหม่ เปลี่ยนแปลงให้สมกับการที่เกิดขึ้นทุกวัน (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยหัวเมีย)
- (46) ความจริงไม่ได้คิดจะผูกพันเอาเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบ แต่มั่นคั่นดึบๆ พอที่จะพูดกับเจ้าเสียให้ทุเลาคันก็พูด ขออย่าถือว่าต้องรับผิดชอบทั่วไป ซึ่งเป็นการเหลือบ่ากว่าแรงอยู่เอง ขอไว้แต่เพียงว่าถ้าคั่นขึ้นมาให้ได้แก้คั่นพอเป็นที่สำหรับปรึกษาปรารภสำหรับที่จะไว้ป้องกันการข้างหน้าเท่านั้น (ศ25(2453)ร.5_พจน.เบ็ดเตล็ด)

5.1.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว ความ

ขณะที่ การ เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่า เป็นคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤต (จำนงค์ ทองประเสริฐ 2546b: 294, อุปกิตศิลปสาร 2548, Morev 2005: 140) แต่ ความ ยังไม่มีการระบุแน่ชัดว่าเป็นคำไทยแต่เดิม หรือเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น มอเรฟ (Morev 2005) อธิบายว่า ความ เป็นคำไทยเดิม (indigenous word) ซึ่งมีความหมาย “เลือนลอย” (vague) มาก ทั้ง ‘เรื่อง (matter)’ ‘กรณี (case)’ ‘ข้อความ (statement)’ ‘ถ้อยคำ (speech)’ และ ‘คำ (word)’ (น.140) ขณะที่ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2555b) ตั้งข้อสังเกตว่า ในภาษามลายูมีคำว่า ควัม (/guam/) ซึ่งออกเสียงและมีความหมายใกล้เคียงกับ คำว่า ความ ในภาษาไทยสมัยสุโขทัยที่ปรากฏในจารึกมีความหมายว่า ‘ข้อพิพาท’ (น.158)

ข้อสันนิษฐานที่ว่า คำว่า ความ เป็นคำยืมจากภาษามลายูนี้ มาจากการที่ “ชาวมลายูมีความใกล้ชิดกับชาวสยามมาก ทำให้มีคำมลายูเข้ามาในภาษาไทยไม่น้อยกว่าชาติอื่นๆ” (วินัย พงศ์ศรีเพียร

2555a: 74) โดยคำที่คาดว่าน่าจะมาจากภาษามลายูที่พบในจารึกพ่อขุนรามคำแหง เช่น *กระพัดลยวง* ที่แปลว่า ‘เชือกคล้องช้าง’ ซึ่งคำว่า *กระพัด* น่าจะมาจาก *kérbat* ในภาษามลายูที่แปลว่า ‘รัด ผูก หรือมัด’ (น.74) หรือใน *จารึกกฎหมายลักษณะโจร* ซึ่งเป็นจารึกสมัยสุโขทัยซึ่งมีอายุราวศตวรรษที่ 19-20 พบคำว่า *ตวาน* หรือ *ตวน* ใน *ลูกขุนมูลตวาน* ซึ่งน่าจะมาจาก *tuwan* ในภาษามลายูที่มีความหมายว่า ‘นาย หรือเจ้า’ ดังนั้น *ลูกขุนมูลตวาน* จึงมีความหมายว่า ‘ลูกขุนมูลนาย’ นอกจากนี้ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2555a) ยังอธิบายถึงคำอื่นๆ ที่สืบไม่ได้ชัดเจน แต่สันนิษฐานว่ามาจากภาษามลายู เช่น *ราคา* อาจมาจาก *harga* แปลว่า ‘ค่าสิ่งของต่างๆ’ *กระพัน* มาจาก *kébal* แปลว่า ‘คงต่อศัตราวุธ’ หรือ *กระรัต* มาจาก *kérat* (จากภาษาอาหรับ *qirat*) ซึ่งเขมรเขียน *การรัต* อ่านว่า “การรัต” เป็นต้น (น.74)

สำหรับ *ความ* ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทยปัจจุบัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้บรรจุเป็นคำตั้ง (entry) ไว้เพียง 1 คำตั้ง (ต่างจาก *การ* ซึ่งบรรจุไว้ 3 คำตั้ง) และให้ความหมายไว้ 4 ความหมาย คือ 1) ‘เรื่อง’ เช่น *เนื้อความ เกิดความ* 2) ‘อาการ’ เช่น *ความสุข ความทุกข์* 3) ‘คดีที่ฟ้องกันในโรงศาล’ และ 4) ‘สภาพ’ เมื่อนำหน้าคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ เช่น *ความตาย ความดี ความชั่ว* เป็นที่น่าสังเกตว่า หน้าที่ในความหมายที่ 4 นี้ ก็คือหน้าที่ของ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง แต่พจนานุกรมฯ ไม่ได้จัดเป็นคำรูปแบบเดียวกับ *ความสุข ความทุกข์* ในความหมายที่ 2

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลพบว่า ความหมายของคำนามเดี่ยว *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน จำนวนและความหมายไม่แตกต่างจากที่ใช้อยู่ในปัจจุบันซึ่งบรรจุอยู่ในพจนานุกรมฯ มากนัก โดยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มความหมาย ได้แก่ *กลุ่ม 1* เป็นความหมาย ‘เกี่ยวกับภาษา(linguistic)’ ได้แก่ ความหมายย่อย (ก) ‘ถ้อยคำ, คำพูด, ข้อความ(utterance, speech, message)’ *กลุ่ม 2* เป็นกลุ่มความหมาย ‘เกี่ยวกับกฎหมาย(legal)’ ซึ่งประกอบด้วยความหมายย่อย (ข) ‘คดี(lawsuit)’ และ (ค) ‘ข้อกฎหมาย(matters of law)’ และ *กลุ่ม 3* ซึ่งมีความหมายเดียวคือ ความหมายย่อย (จ) ‘เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)’

5.1.2.1 กลุ่มความหมาย *กลุ่ม 1: ความหมาย ‘เกี่ยวกับภาษา(linguistic)’*

ความหมายย่อยที่เป็นความหมายเฉพาะของคำนามเดี่ยว *ความ* ที่รวมใน *กลุ่ม 1* นี้ มีความหมายร่วมกันคือ ความหมายที่ ‘เกี่ยวกับภาษา(linguistic)’ ทั้งที่เป็น *การพูด* และ *การเขียน* คือ ความหมาย (ก) ‘ถ้อยคำ(utterance), คำพูด(speech), ข้อความ(message)’ โดยเหตุผลที่ผู้วิจัยไม่แยกความหมายย่อยความหมายที่เกี่ยวข้องกับ “ภาษาพูด” เช่น *คำพูด ถ้อยคำ* และ “ภาษาเขียน” เช่น *ข้อความ* ออกจากกัน เนื่องจาก ในภาษาเขียนที่ไม่ได้อยู่ในรูป “เสียง” ก็สามารถใช้กริยาแสดง ‘การออกเสียง’ ได้เช่น *ขอมสกี กล่าวไว้ในหนังสือ Syntactic Theory ว่า ...* และการที่คำนามที่เกี่ยวข้อง “ภาษา” ส่วนใหญ่ เช่น *ประโยค กลอน เนื้อหา ข้อความ* ฯลฯ จะใช้ได้กับทั้งกริยาที่แสดง “การพูด” และ “การเขียน” เช่น *เขา [อ่าน/เขียน] [ประโยค/กลอน/เนื้อหา/ข้อความ] เกี่ยวกับการพลัดพราก* เป็นต้น

(ก) ความ 'ถ้อยคำ, คำพูด, ข้อความ(utterance, speech, message)'

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่า ความ ในความหมายที่ 'เกี่ยวกับภาษา' นี้ อยู่ในรูปภาษาเขียนหรือภาษาพูดก็ได้ โดยปรากฏกับตัวบ่งชี้ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ที่ใช้สามารถระบุความหมายที่ 'เกี่ยวกับภาษา' ได้ เช่น กริยาที่เกี่ยวกับ 'การพูด' เช่น *กล่าว* ใน (57) *ว่า* ใน (48) *รับสั่ง* ใน (49) หรือ *บอก* ใน (50) หรือตัวบ่งชี้ที่เป็นคำที่เกี่ยวกับภาษาเขียน เช่น *หนังสือ*, *ประโยค* ใน (58) *หนังสือพิมพ์* ใน (52) *พระราชพงศาวดาร* ใน (53) และ *พิมพ์* ใน (54) ความ ในตัวอย่างทั้งหมดข้างล่างนี้ เกี่ยวกับ "ภาษา" ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนทั้งสิ้น

- (47) ผิผู้ใดได้ให้วันบกระทำบูชาพระศรีรัตนมหาธาตุแลพระศรีมหาโพธิ์นี้ว่าไซ้จะมีลอานิสงส์พร้าเสมอ
ตั้งได้นบตนพระเป็นเจ้าบ้างแล **ความ**ตั้งนี้เราบมีหาก**กล่าว** คำพระพุทธเจ้าเราหารังบอกไว้เองไซ้
(ศ19(1900)สท._นครชุม.ต1)
- (48) พระครูจึงอ่านคำสัญญา นั้น ให้เจ้าหญิงว่าตาม **ความ**ที่วิวาก็คล้ายกันกับความก่อนที่เจ้าเฟรดดริกวิลเลียมว่า
(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโทย)
- (49) กวินจึงรับสั่งว่า ดีแล้ว ปริณสออลเบิตจึงตรัสบ้าง **ความ**ก็คล้ายกับกวิน**รับสั่ง** แล้วพวกราชทูตก็ทูลลาออกมาขึ้นรถกลับไปโฮเต็ล
(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโทย)
- (50) ไฟฟ้าอย่างนั้นภาษาอังกฤษเรียกว่าเตลกราฟ สำหรับบอกเหตุกาณ์ณกิจธุระสิ่งใดได้โดยรวดเร็ว ... แม้จะบอก**ความ**ข้อใดข้อหนึ่งไปให้คนที่อยู่เมืองโน้นรู้แล้ว คนข้างโน้นจะบอกตอบมาได้โดยเร็วเหมือนเรานั่งพูดกันเล่นในที่ใกล้ แต่เราจะบอกเองไม่ได้ ต้องบอกความแก่ผู้รักษาอยู่ที่ต้นลวด
(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโทย)
- (51) ยังคำว่า "แล" อีกคำ ๑ ซึ่งขอลงไว้ข้างท้าย**ความ** สังเกตในหนังสือเก่าเช่นไตรภูมิพระร่วง ลงคำ "แล" ท้าย**ความ**ทุกประโยคก็ว่าได้
(ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระ 6)
- (52) บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าเมืองมาลาเยเปนิมสุลา, คงจะเจริญด้วยว่ามีเรชิตินตอังกฤษบังคับอยู่ในเมืองนั้น, ลิ่น**ความ**ในหนังสือพิมพ์แต่เท่านี้
(ศ25-ท2420(2417)ร.5_ตรุโนวาท)
- (53) บัดนี้จักขออธิบายถึงเรื่องกำเนิด ต้นเหตุที่จะบังเกิดชนชาวชาติไทยมีขึ้นในแผ่นดินสยามนี้ ซึ่งจักได้คัดย่อ**ความ**ออกมาจากพระราชพงศาวดารเชียงแสน เชียงราย ศรีไชย ๒๔ ผูก
(ศ25-ท2450(2442)ร.5_สยามประเภท)
- (54) เรื่องนี้ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าเขียนถึง ๒๓ วันจบ ข้าพเจ้าชนะวันเดียว! แลบอก "แม่วัน" ว่าจรรยา ๕๐๐ นำ**พิมพ์** ซึ่งข้าพเจ้ากะแถมผิดก็เพราะไม่คำนวณ**ความ**อีกสองสามกระทงเข้าไปด้วย
(ศ25(2458)ร.6_ความไม่พยาบาท)

5.1.2.2 กลุ่มความหมาย *กลุ่ม 2: ความหมาย 'เกี่ยวกับกฎหมาย(legal)'*

ความหมายย่อยในกลุ่มความหมายของ *ความ* ใน*กลุ่ม 2* นี้ เป็นความหมายที่เกี่ยวกับกฎหมาย(legal) ประกอบด้วย 2 ความหมายย่อย คือ (ข) 'คดี(lawsuit)' และ (ค) 'กฎหมาย, ข้อกฎหมาย (law, matters of law)' โดยทั้ง 2 ความหมายย่อยนี้ ปรากฏตัวบ่งชี้และบริบททางความหมายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

(ข) ความ 'คดี(lawsuit)'

ความ ในความหมาย 'คดี(lawsuit)' นี้ หมายถึง 'เรื่องที่ฟ้องร้องหรือกล่าวหากันในทางกฎหมายซึ่งต้องดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาความตามที่กฎหมายกำหนด' จากนิยามนี้ จะเห็นได้ว่า ตัวบ่งชี้ที่สามารถใช้ระบุความหมายของ *ความ* ในความหมาย 'คดี' ได้คือ *ฟ้องร้อง กล่าวหา พิเคราะห์* ฯลฯ โดยจากตัวอย่างด้านล่าง นอกจากคำว่า *ความ* จะสามารถแทนที่ด้วยคำว่า *คดี* ได้แล้วยังปรากฏตัวบ่งชี้ซึ่งระบุสามารถระบุความหมายของ *ความ* ในความหมาย 'คดี' ได้ด้วย เช่น *ความ* ปรากฏเป็นกรรมตรงของกริยา *แล่ง 'ตัดสิน'* ใน (55) *พิเคราะห์* ใน (56) และ (57) และ *ฟ้อง* ใน (58)

(55) ลูกเจ้าลูกขุน ผิดผิดผิดแก่งว้างกัน¹ สวดดูแท้แล จึงแล่ง*ความ*แก่งว้างด้วยชื่อ

(ศ19(1835)สท._ราม.ด.1)

(56) สำหรับตัวในตำบลนั้น นั่งด้วยกระลาการ*พิจารณาความ*ให้เป็นถ่องแท้ แต่ให้ผู้นั้นสภต่อพระเจ้าว่าจะ*พิจารณา*ด้วยกระลาการให้จงชอบธรรม

(ศ23(2230)อย._สัญญาไทย-ฝรั่งเศส)

(57) จีนทั้งสองพวกจึงได้เชิญเซอร์แอนดรูกลารด์มา*พิจารณา*ในการที่วิวาทกันแล้วให้ตัดสิน*ความ*โดยยุติธรรม เซอร์แอนดรูกลารด์*พิจารณาความ*แล้วจึงได้ตัดสินตามหนังสือสัญญาห้าข้อฯ

(ศ25-ท2420(2417)ร.5_ดุริโณวาท)

(58) แผนกหน้าบัลลังก์มีหน้าที่ทำบัญชีแสดงจำนวน*ความ*ที่ฟ้องใหม่และค้าง*พิจารณา* กับที่เสร็จแล้วในวันนั้น

(ศ26(2555)ร.9_กรมพระธรรมนูญ)

(ข) ความ 'กฎหมาย(law), ข้อกฎหมาย(matters of law)'

ความ ในความหมาย 'ข้อกฎหมาย(matters of law)' หมายถึง 'ข้อความหรือบทบัญญัติที่ระบุไว้ในกฎหมาย' ดังใน (53) จะเห็นได้ว่า ในข้อความถัดมา ปรากฏตัวบ่งชี้ซึ่งระบุความหมาย *ข้อความ* หรือ *บทบัญญัติ* ใน*มาตรา*... ส่วนใน (60) และ (61) เป็น *ความ* ในความหมาย 'กฎหมาย' ซึ่งหมายถึง 'กฎที่สถาบันหรือผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐตราขึ้น' ซึ่งนอกจากจะทดสอบโดยการแทนที่คำว่า *ความ* ด้วย

1 ยอร์ช เซเดส์ (ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555) ผู้ถอดความจารึกนี้ ได้อธิบายความหมายของข้อความที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างนี้ไว้ว่า ผิดผิดผิดแก่งว้างกัน = ผิดใจแตกแยกกัน เป็นความกัน, สวดดูแท้แล = สอบสวนดูแน่แล้ว, จึงแล่ง*ความ*แก่งว้างด้วยชื่อ = ตัดสิน*ความ*แก่งว้างทั้งสองโดยยุติธรรม โดย ขา ในข้อความหลังสุดนี้ เป็นสรรพนามทวิพจน์ (dual) บุรุษที่ 3 แปลว่า 'เขาทั้งสอง' (วินัย พงศ์ศรีเพียร 2555c: 94)

คำว่า *กฎหมาย* ได้แล้ว ยังปรากฏตัวบ่งชี้ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ในความหมาย 'กฎหมาย' ที่ชัดเจน โดยใน (60) ปรากฏว่า *พระราชบัญญัติ (บัญญัติ = ตรา) หรือใน (61) ข้อความสุดท้ายปรากฏคำว่า กตหมาย (กฎหมาย) ซึ่งอ้างถึงคำว่า ความ ในข้อความก่อนหน้า*

- (59) ผลประโยชน์ที่ได้มาจากเงินทุนตาม*ความ*ในมาตรา ๓ แลมาตรา ๕ แล*ข้อความ*อื่นๆ สุดแต่จะเห็นควร (ศ25(2456)ร.6_อมสสิน)
- (60) ทาษมาตรา ๑๐ ชายไทยพึงใจทาษสาวท่าน แลชายมิได้ช่วยไถเอาทาษท่านไว้ ณ เรือนเลี้ยงเปนเมีย มีส่งทาษท่านให้แก่ขายเงินเกิดลูกก็ดีมิเกิดลูกก็ดี แลเอาทาษไว้ให้ป่วยการ ท่านว่าชายนั้นทำบังอาจ มิได้เกรงกลัวพระราชบัญญัติ*ความ*เมือง (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยฝัวเมีย)
- (61) ตามลัทธิผู้ชายในบ้านเมืองทุกวันนี้ พอใจถือว่าหญิงคนใด ชายได้พาเข้าไปในที่ลับจับต้องถึงตัวแล้ว พอใจถือว่าเจ้าฝัว ตัว*ความ*ก็ว่าอย่างนั้น ผู้ตัดสินก็ว่าอย่างนั้น แล้วตัดสินให้ฝัวเปนเจ้าของแล้วตัดสินให้ฝัวเปนเจ้าของ แลให้เมียเปนตั้งสัตว์เดียรฉาน เพราะลัทธิอย่างนั้นแลจึงได้ตัดสินในเวลาหนึ่ง ให้เลิก*กตหมาย*เก่าว่าหญิงชายอย่างได้นั้นให้ยกเสีย (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยฝัวเมีย)

5.1.2.3 กลุ่มความหมาย *กลุ่ม 3: 'เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)'*

ความหมายของค่านามเดี่ยว *ความ* ที่จัดอยู่ใน *กลุ่ม 3* นี้ เป็นความหมายของ *ความ* ที่มีความเป็นนามธรรมและทั่วไปมากที่สุด ใน 3 กลุ่ม โดยสื่อความหมายถึง (ง) 'เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)'

(ง) *ความ 'เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)'*

ความหมายของค่านามเดี่ยว *ความ* ในความหมาย 'เรื่อง' หมายถึง 'ภาวะหรือเนื้อหาที่เกี่ยวเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น' ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความหมายของ *เรื่อง* รวมความหมายของ *ภาวะ เนื้อหา ข้อเท็จจริง และ เหตุการณ์* ดังนั้น ความหมายเหล่านี้ จึงสามารถรวมอยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกันนี้ นั่นคือความหมาย 'เรื่อง, เหตุการณ์' ด้วย

จากตัวอย่างด้านล่างนี้ จะเห็นได้ว่า *ความ* ที่ปรากฏในตัวอย่างทั้งหมดสามารถแทนที่ด้วยคำว่า *เรื่อง หรือ เหตุการณ์* ได้ นอกจากนี้ อาจระบุความหมายได้จากตัวบ่งชี้ (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ซึ่งปรากฏคำ *เรื่อง* ร่วมกับ *ความ* อย่างชัดเจน เช่น ใน (63) หรือ (66) หรือปรากฏร่วมกับคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการ 'บอก, เล่า' ซึ่งมักปรากฏค่านาม *เรื่อง หรือ เหตุการณ์* เช่น *ถามสวน 'สอบถาม' (เรื่อง/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น) ใน (64) หรือ แจ้ง(เหตุการณ์)ว่า ใน (70) หรือ นำ(เรื่อง/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น)ขึ้นกราบทูล ใน (68) เป็นต้น*

- (62) ปากประตุมีกะดิ่งอันฉิ่งแขวนไว้หั้น ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจ มันจึกกล่าวถึงเจ้าถึงขุนบไ้ไร่ ไปลั่นกะดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองไคยินเรียกเมื่อ*ถามสวนความ*แก่มันด้วยชื่อ (ศ19(1835)สท._ราม.ด.2)

- (63) ข้าพระพุทธเจ้า หม่อมราโชทัย กระต่าย ได้รับพระราชทานจดหมายรายเรื่องความ ตามระยะทาง ที่พิภพราชทูตกราบถวายบังคมลาออกจากกรุงเทพมหานคร ไปจำเริญทางพระราชไมตรีพระเจ้ากรุงลอนดอน ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ใจความว่า... (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราโชทัย)
- (64) ตัวรองกงสุลก็ลงเรือโบตตามมาด้วย แล้วแจ้งความว่า บัดนี้กงสุลมีธุระขึ้นไปเมืองลอนดอน (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราโชทัย)
- (65) วันเสาร์ เดือน ๔ ขึ้น ๘ ค่ำ พวกเลอร์ด ที่เป็นขุนนางผู้ใหญ่เอาตราสำหรับที่ไปคืนถวายแก่กวี ทูลลาออกนอกราชการด้วยเกิดความขึ้น เพราะรับธุระฝ่ายฝรั่งเศส (ศ25(2401)ร.4_จมห.ราโชทัย)
- (66) ต่อไปนี้จะกราบทูลความเก่า ในเรื่องเงินถือสิทธิ์ ด้วยได้พบกับพระเจ้านิพนธ์อักษร สอบถามได้ถ้อยคำ ว่าดังนี้ (ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จ 6)
- (67) วันหนึ่งเกิดเคราะห์กรรม พรอทหลุดมือตกลงไปในถาน หมดความสามารถจะเอากลับคืนได้ เพราะตามองไม่เห็น แต่จำความไว้ไม่แพ้ฝรั่งบอกให้ใครรู้ (ศ25(2491)ร.9_มักกะสีผล)
- (68) เมื่อคุณหยดกลับเข้ามาความขึ้นกราบทูลเสด็จฯ (ศ26(2513)ร.9_รมฉัตร)
- (69) ฝ่ายชาวนครเชียงใหม่ที่กลับไปนั้นได้นำความทั้งปวงที่เกิดขึ้นนั้นกราบทูลต่อพระเจ้าเชียงใหม่ (ศ26(2555)ร.9_ทางอีสาน)

5.1.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว กวาร์ และ ความ

ความหมายของคำนามเดี่ยว กวาร์ และ ความ ที่แสดงในข้อ 5.1.1 และ 5.1.2 ข้างต้นนี้ อาจนำมาสรุปบน แนวสืบเนื่องของระดับความเป็นนามธรรม (cline of abstractness) ดังตารางที่ 5.1 ซึ่งแสดง ความลาดหลั่น (gradience) ระหว่างสองขั้ว (end) คือ ขั้วความหมายที่เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจง กับขั้วความหมายที่เป็นนามธรรมและทั่วไป โดย กลุ่มความหมาย แต่ละกลุ่มรวมถึงความหมายย่อยในแต่ละกลุ่มความหมาย ไม่ได้เป็นประเภทที่แยกกันเด็ดขาด (non-categorical)

การจัดความหมายออกเป็นความหมายย่อยและกลุ่มความหมายที่มีระดับความเป็นรูปธรรม-นามธรรมแบบลาดหลั่นนี้ ทำให้เห็นแนวโน้มการปรากฏของความหมายของคำนามเดี่ยว กวาร์ และ ความ ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง อีกทั้งยังทำให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย ในกระบวนการที่คำนามเนื้อหา กวาร์ และ ความ พัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงด้วย (บทที่ 6 และ 7)

ตารางที่ 5.1 แนวสืบเนื่องของระดับความเป็นนามธรรมของความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ*

กลุ่มความหมาย	ความหมาย <i>การ</i>	ระดับ	ความหมาย <i>ความ</i>	กลุ่มความหมาย
กลุ่ม 1 เหตุการณ์เฉพาะ (event, occasion) ที่คนมาชุมนุมกัน	(ก) ‘พิธี(ceremony)’ (ข) ‘มหรสพ, การแสดง (performance, show)’	รูปธรรม, เจาะจง 	(ก) ‘ถ้อยคำ(utterance), คำพูด(speech), ข้อความ(message)’	กลุ่ม 1 ‘เกี่ยวกับภาษา (linguistic)’
กลุ่ม 2 ‘งาน, สิ่งที่ทำ (work)’	(ค) ‘งานฝีมือ(craft)’ (ง) ‘หน้าที่, ภาระ(duty)’ (จ) ‘กิจการ(affairs)’ (ฉ) ‘กิจกรรม(activity)’		(ข) ‘คดี(lawsuit)’ (ค) ‘กฎหมาย(law), ข้อกฎหมาย(matters of law)’	กลุ่ม 2 ‘เกี่ยวกับกฎหมาย (legal)’
กลุ่ม 3 ‘เรื่อง, เหตุการณ์’ (matter, event)’	(ข) ‘เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)’	นามธรรม, ทั่วไป	(ง) ‘เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)’	กลุ่ม 3 ‘เรื่อง, เหตุการณ์’ (matter, event)’

จากตารางที่ 5.1 เมื่อพิจารณาในแง่ของจำนวนความหมาย จะเห็นได้ว่า ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 *กลุ่มความหมาย* เหมือนกัน แต่จำนวนความหมายย่อย ไม่เท่ากัน โดยคำนามเดี่ยว *การ* มีความหมายย่อย 7 ความหมาย มากกว่าคำนามเดี่ยว *ความ* ที่มีเพียง 4 ความหมาย

เมื่อพิจารณาในแง่ของระดับความเป็นรูปธรรม-นามธรรม จะเห็นได้ว่า ความหมายย่อยในกลุ่มความหมาย *กลุ่ม 1* และ *2* ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นความหมายที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม (เมื่อเทียบกับความหมาย *กลุ่ม 3*) มีความหมายแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น ความหมายใน *กลุ่ม 1* เช่น *การ* ‘พิธี’ เมื่อเทียบกับ *ความ* ‘คดี’ หรือความหมายใน *กลุ่ม 2* เช่น *การ* ‘หน้าที่, ภาระ’ เมื่อเทียบกับ *ความ* ‘ถ้อยคำ, คำพูด, ข้อความ’ อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เหมือนกันในความหมาย *กลุ่ม 3* ซึ่งเป็นความหมายที่มีความเป็นนามธรรมสูงสุด นั่นคือ ความหมาย ‘เรื่อง, เหตุการณ์’

ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่สื่อถึง ‘เรื่อง’ หรือ ‘เหตุการณ์’ ซึ่งมีความเป็นนามธรรมสูงนี้เอง เป็นคุณสมบัติของความหมายอย่างหนึ่งที่เอื้อให้คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* “ถูกเลือก” (specification) ไปใช้เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงซึ่งเปรียบเสมือน “เครื่องมือทางไวยากรณ์” (grammatical device) ในการสร้างนามวลีที่สื่อความหมายเชิงนามธรรมที่เกี่ยวกับข้อกัณฑ์หน่วยฐานประเด็นเรื่องความหมายเชิงนามธรรมและทั่วไปของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จะกล่าวถึงในหัวข้อ 5.3 และพัฒนาการจากคำนามเดี่ยวไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงจะกล่าวถึงในบทที่ 6 และ 7

5.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม โดยเบื้องต้น ในข้อ 5.2.1 ผู้วิจัยจะอธิบายถึงเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ที่นักภาษาศาสตร์นิยมใช้ในการจัดประเภทคำประสม จากนั้นจะเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมในข้อ 5.2.2

5.2.1 การวิเคราะห์คำประสมตามเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์

ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ว่า นักภาษาศาสตร์นิยมแบ่งประเภทของคำประสมตามเกณฑ์หลัก 2 เกณฑ์ นั่นคือ เกณฑ์ทางไวยากรณ์และเกณฑ์ทางความหมาย ในบทนี้ซึ่งว่าด้วยลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* จึงจะใช้เกณฑ์ทางความหมายเป็นหลักในการวิเคราะห์คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน

ทางด้านความหมาย นักภาษาศาสตร์นิยมแบ่งคำประสมออกเป็น *คำประสมเข้าศูนย์กลาง* (endocentric compound) และ *คำประสมไร้ศูนย์กลาง* (exocentric compound) (Bloomfield 1933, Fabb 2001, Bauer 2009, Lieber and Štekauer 2009a, Scalise and Bisetto 2009, Haspelmath and Sims 2010)

แฮสเปิลแมธและซิมส์ (Haspelmath and Sims 2011: 139) อธิบายว่า *คำประสมเข้าศูนย์กลาง* (endocentric compound) เป็นคำประสมที่ “ความหมายใหม่” ของคำประสมจัดเป็นชนิดหนึ่งของส่วนมูลฐานใดส่วนมูลฐานหนึ่งของคำประสม (a kind or a type of) ตัวอย่างเช่น *drawbridge* ‘สะพานชัก’ จัดเป็นชนิดหนึ่งของ *bridge* ‘สะพาน’ ซึ่งเป็นส่วนที่มีความหมายหลักของคำประสมจึงจัดเป็น *ส่วนหลักทางความหมาย* ส่วน *draw* ‘ชัก’ ทำหน้าที่เปรียบเสมือนส่วนขยายที่มาขยายความชนิดของ *bridge* ดังนั้น *drawbridge* จึงจัดเป็น *คำประสมเข้าศูนย์กลาง* เพราะ *ส่วนหลักทางความหมาย* ปรากฏอยู่ ‘ภายใน’ (endo- ‘inside’) คำประสม

ส่วน *คำประสมไร้ศูนย์กลาง* (exocentric compound) เป็นคำประสมซึ่งความหมายใหม่ของคำประสม ไม่ได้เป็นชนิดหนึ่งของส่วนมูลฐานใดของคำประสม เช่น *redhead* ‘คนที่มีสีผมสีแดง’ ซึ่งเป็นชนิดหนึ่งของ “คน” ไม่ได้เป็นชนิดหนึ่งของ *red* (สี) หรือ *head* (อวัยวะ) ดังนั้น *redhead* จึงจัดเป็น *คำประสมไร้ศูนย์กลาง* เพราะส่วนหลักทางความหมายอยู่ ‘ภายนอก’ (exo- ‘outside’) คำ

ดังนั้น จึงอาจสรุปสั้นๆ ได้ว่า *คำประสมเข้าศูนย์กลาง* มีความสัมพันธ์แบบ *จ่ากลุ่ม-ลูกกลุ่ม* (hyperonym-hyponym) โดยส่วนมูลฐานที่เป็นส่วนหลักทางความหมายเป็นคำจ่ากลุ่ม ส่วนคำประสมเป็นคำลูกกลุ่ม ส่วน *คำประสมไร้ศูนย์กลาง* ไม่มีความสัมพันธ์แบบจ่ากลุ่ม-ลูกกลุ่มกับส่วนมูลฐานใดในคำประสม (Haspelmath and Sims 2011: 139)

โดยทั่วไปคำประสมเข้าศูนย์จะมี *ส่วนหลักทางความหมาย* และ *ส่วนหลักทางรูปนัย* (formal head) เป็นส่วนเดียวกัน *ส่วนหลักทางรูปนัย* (formal head) ของคำประสมมีคุณสมบัติที่สำคัญ 2 ข้อ *ข้อแรก* คือ เป็นศูนย์รวมของการบ่งชี้ทางหน่วยคำวากยสัมพันธ์ (morphosyntactic locus) โดยตัวบ่งชี้ทางไวยากรณ์ของคำประสมจะแสดงที่คำที่เป็นส่วนหลักทางรูปนัย เช่น *babysitting*, *babysits* ซึ่งกริยา *sit* จัดเป็นส่วนหลักทางรูปนัย เพราะเป็นส่วนมูลฐานที่มีการบ่งชี้การณลักษณะต่อเนื่อง (progressive) *-ing* และตัวบ่งชี้กาลปัจจุบัน เอกพจน์ บุรุษที่ 3 *-s* หรือ *mothers-in-law* ซึ่ง *mother* ถือเป็นส่วนหลักเชิงรูปนัย เพราะการบ่งชี้พหูพจน์ปรากฏที่ส่วนนี้ (ไม่ใช่ *mother-in-law*s) เป็นต้น ส่วนคุณสมบัติ *ข้อที่ 2* ของส่วนหลักทางรูปนัย คือ ส่วนหลักทางรูปนัยจะกำหนดชนิดของคำประสมให้มีชนิดของคำเป็นชนิดเดียวกับส่วนหลักทางรูปนัย เช่น *babysit* เป็นคำกริยา ตามส่วนหลักทางรูปนัยคือกริยา *sit* หรือ *drawbridge* เป็นคำนามตามชนิดของคำของส่วนหลักทางรูปนัยคือ *bridge* เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในคำประสมไร้ศูนย์ซึ่งไม่มีส่วนหลักทางความหมาย แต่อาจมีส่วนหลักทางรูปนัยได้ เช่น *sabretooth* 'เสือเขี้ยวดาบ' ซึ่งไม่ได้เป็นชนิดหนึ่งของ *sabre* 'ดาบโค้งยาว' หรือ *tooth* 'ฟัน' จึงไม่มีส่วนหลักทางความหมาย แต่มี *tooth* เป็นส่วนหลักทางรูปนัย เพราะเป็นส่วนมูลฐานที่เป็นศูนย์กลางการบ่งชี้ทางไวยากรณ์ เช่น หน่วยคำพหูพจน์ *-s* ใน *sabretooths* (ไม่ใช่ **sabreteeth* เพราะคำประสมนับรวมเป็นคำใหม่คำเดียว) หรือบางกรณีส่วนมูลฐานทั้งหมดอาจเป็นส่วนหลักทางรูปนัย เพราะปรากฏการบ่งชี้ทางไวยากรณ์ที่ส่วนมูลฐานทั้งหมด เช่น *คำประสมรวมความ* (coordinative compound) ในภาษาสเปน *actores-bailarines* 'นักแสดง-นักบัลเลต์' ซึ่งปรากฏตัวบ่งชี้พหูพจน์ *-s* ที่ส่วนมูลฐานทั้งสองส่วน (Haspelmath and Sims 2010: 143-4)

เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ที่แบ่งคำประสมออกเป็นคำประสมเข้าศูนย์และคำประสมไร้ศูนย์ที่อธิบายมาข้างต้นนี้ จะได้ใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในหัวข้อต่อไป

5.2.2 คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานตามเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์

ในบทที่ 4 ได้แสดงให้เห็นว่า คำประสมสามารถพิจารณาได้จากทั้งเกณฑ์ทางไวยากรณ์และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ โดยในบทที่ 4 เป็นการพิจารณาคำประสมตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์ในแง่ตำแหน่ง/ลำดับและชนิดของคำที่เป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และชนิดของคำของคำประสม ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ สอดคล้องและสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาความหมายของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานได้อีกด้วย ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มีคำนาม *การ* และ *ความ* ออกเป็น ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่ *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสม (5.2.2.1) และที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม (5.2.2.2) จากนั้น (5.2.3) จะทำการเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นและท้ายคำประสม

5.2.2.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสม

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมสามารถสรุปในตารางที่ 5.2 โดยจากตาราง จะเห็นได้ว่า คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมมีจำนวนไม่มากนัก (เมื่อเทียบกับคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำ จากข้อมูลในบทที่ 4) และเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ทางความหมายที่อธิบายในข้อ 5.2.1 อาจแบ่งคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมได้เป็น 2 กลุ่ม คือ *คำประสมเข้าศูนย์* และ *คำประสมไร้ศูนย์*

สำหรับกลุ่มแรกที่เป็น *คำประสมไร้ศูนย์* นั้น คำประสมที่ไม่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ *การ* และ *ความ* นั้นคือ ความหมายของคำประสมไม่ได้เป็นชนิดหนึ่งของ *การ* และ *ความ* ในความหมายใดๆ เลย จากความหมายย่อยทั้งหมดของ *การ* และ *ความ* ในข้อ 5.1 โดยจากข้อมูลพบเพียง 2 คำ คือ *การเปรี้ยว* ‘ศาลาสำหรับพระสงฆ์แสดงธรรม’ (*ศาลา* ไม่ได้เป็นชนิดหนึ่งของ *การ*) และ *ความชอบ* ‘คุณงามความดีที่ควรได้รับรางวัล’ (*คุณงามความดี* ไม่ได้เป็นชนิดหนึ่งของ *ความ*)

ส่วนกลุ่มที่สองที่เป็น *คำประสมเข้าศูนย์* ซึ่งมีสมาชิกจำนวนมาก เป็นคำประสมที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในความหมายใดความหมายหนึ่ง (จากความหมายในข้อ 5.1) ซึ่งจะเห็นได้ว่า *คำประสมที่ การ อยู่ต้นคำจะประสมกับคำนาม* เท่านั้น และมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับคำนามเดี่ยว *การ* ใน 3 ความหมาย นั่นคือ 1) *การ* ‘งานทั่วไป, สิ่งที่ทำ(work)’ ใน *การบ้าน* ‘งานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำที่บ้าน’ และ *การงาน* ซึ่งเป็นประสมแบบซ้อนความหมายกับคำว่า *งาน* เช่น *มีการงานอะไรทำก็ไปทำ* เป็นต้น 2) *การ* ในความหมาย ‘หน้าที่, ภาระ(duty)’ ซึ่งหมายถึง [‘สิ่งที่ต้องรับผิดชอบ’] เช่น *การบ้าน* ในความหมาย ‘หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับบ้าน’ ซึ่งมักปรากฏเป็นคำประสมเป็น *การบ้านการเรือน* และ *การกิจ* ซึ่งเป็นคำประสมซ้อนความหมายกับคำว่า *กิจ* ซึ่งแปลว่า ‘ธุระ’ (ซึ่ง ‘ธุระ’ แปลว่า ‘หน้าที่ที่พึงกระทำ’ จึงจัดและเป็นคำประสมกับ *การ* ในความหมาย ‘หน้าที่, ภาระ’) และ 3) *การ* ในความหมาย ‘กิจกรรม’ ซึ่งคำประสม *การบ้าน* ในอีกความหมายหนึ่ง คือ ‘กิจกรรมทางเพศระหว่างสามีภรรยา’ (พจนานุกรมฉบับมติชน 2548)

ส่วน*คำประสมที่ ความ ปรากฏต้นคำประสม* ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับคำนามเดี่ยว *ความ* มีความหมายเดียว คือ ‘เรื่อง’ ในคำประสม 4 คำ คือ *ความนัย* ‘เรื่องที่ไม่เปิดเผย’, *ความหลัง* ‘เรื่องในอดีต’, *ความหมาย* ‘เรื่อง/สิ่งที่นี้รู้ขึ้นในใจที่รูปภาพสื่อถึง’ และ *ความเรียง* ‘เรื่องที่น่ามาเรียงต่อกันเขียนเรียงต่อกันเป็นเรื่องราว’

ตารางที่ 5.2 ความหมายของ การ และ ความ ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสม

ไวยากรณ์	คำประสมที่ การ อยู่ในตำแหน่งต้นคำประสม	คำประสมที่ ความ อยู่ในตำแหน่งต้นคำประสม
ความหมาย	การ (น.) + คำนาม = คำนาม	ความ (น.) + คำนาม = คำนาม
คำประสมไม่มี ความหมายเป็น ความหมายหนึ่ง คำนาม การ/ความ	- การเปรียญ 'ชาลวัดสำหรับพระสงฆ์แสดงธรรม'	- ความชอบ 'คุณงามความดีที่ควรได้รับรางวัล'
คำประสมมี ความหมายเป็น ความหมายหนึ่ง คำนาม การ/ความ	การ 'งาน(สิ่งที่ทำ)' - การบ้าน (1) 'งานที่ครูให้นักเรียนไปทำที่บ้าน' - การงาน 'งาน(ทั่วไป)' การ 'หน้าที่, ภาระ' - การบ้าน (2) 'หน้าที่เกี่ยวกับบ้าน (การบ้านการเรือน)' - การกิจ 'หน้าที่' การ 'กิจกรรม' - การบ้าน (3) 'กิจกรรมทางพิเศษระหว่างสภามีภรรยา'	ความ 'เรื่อง' - ความหมาย 'เรื่อง/สิ่งที่เกิดขึ้นในใจที่รูปภาษาลือถึง' - ความเรียง 'เรื่องที่น่ามาเรียงต่อกันเขียนเรียงต่อกันเป็นเรื่องราว'

ตารางที่ 5.3 ความหมายของ กวาร์ และ ความ ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งท้ายของคำประสม

ความหมายของ กวาร์ ในคำประสมที่ กวาร์ อยู่ในตำแหน่งท้ายคำประสม		ความหมายของ ความ ในคำประสมที่ ความ อยู่ในตำแหน่งท้ายคำประสม
กวาร์ ‘งานหรือสิ่งที่ทำ’	กวาร์ ‘ผู้ทำ’, ‘บุคคล’ ที่เกี่ยวข้องกับคำประสมกับ กวาร์	ความ ‘ดีหรือเรื่องดีที่พึงร้องหรือกล่าวหากันในทางกฎหมาย’
คำนาม+กวาร์	คำนาม+กวาร์	คำนาม+ความ
โครงการ	ตุลาการ	คดีความ
รายการ	บรรณาธิการ	หม้อความ
แผนการ	กรรมการ	หมายความ
พิธีการ	กรรมการ	คู่ความ
ระเบียบการ	เลขาธิการ	อายุความ
กระบวนการ		ถูกความ
วิธีการ		อรรถการ
		อันธการ
		นั่นหนการ
		สุภพยัญจนการ
		ปัสสนาการ
		กระษัยการ
		อาณานาการ
		มงคลการ
		กวีการ
		โยธาธิการ
		คำนิมิตต่าง+กวาร์
		กวีการ ‘กวีกรรม, กิจการ’ ที่เกี่ยวกับคำที่มกับระสมกับ กวาร์
		การ ‘นามธรรม’ ของคำที่มกับระสมกับ กวาร์
		ความ ‘คติหรือเรื่องดีที่พึงร้องหรือกล่าวหากันในทางกฎหมาย’
		ความ ‘เรื่อง, ภาวะหรือเนื้อหาของสิ่งซึ่งเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ’
		คำกริยา+กวาร์
		คำกริยา+ความ
		จำกัดความ
		ดีความ
		ถอดความ
		เก็บความ
		จับความ
		ใส่ความ
		เรียงความ
		หมายความ

5.2.2.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่ *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม

ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งท้ายคำประสม สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 5.3 โดยจากตารางอาจสรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ (ก) ความหมายของ *การ* และ (ข) ความหมายของ *ความ* ที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม และ (ค) นัยทั่วไปของลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม

(ก) ความหมาย *การ* ที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม

ในส่วนของความหมาย *การ* ที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม แบ่งออกได้เป็น 4 ความหมาย (ส่วนใหญ่เป็นความหมายที่ปรากฏในหัวข้อ 5.1) โดยมีความสอดคล้องกับชนิดของคำมาประสมกับ *การ* ด้วย

ความหมายที่ 1 เป็น *การ* ในความหมาย 'งาน' มักเป็นคำประสมที่เป็น *คำกริยา + การ* เช่น *สั่งการ* 'บอกให้ทำหรือปฏิบัติงานตามคำสั่ง', *ดำเนินการ* 'ทำให้งานก้าวหน้าไป', *ว่าการ* 'ดูแลตรวจตราสั่งงาน', *อำนวยความสะดวก* 'ทำให้งานเกิดขึ้น' ฯลฯ

ความหมายที่ 2 เป็น *การ* ในความหมาย 'ผู้ทำ' หรือ 'บุคคล' ซึ่งเป็นที่เกี่ยวข้องกับคำที่ประสมด้วย โดยความหมาย 'ผู้ทำ, บุคคล' นี้ เป็นความหมายใหม่ที่ปรากฏเฉพาะในคำประสมประเภทคำสมาสเท่านั้น (ส่วนมูลฐานเป็นภาษาบาลีและสันสกฤตทั้งหมด) โดยมักเป็นคำประสมที่เป็น *คำนาม + การ* เช่น *ตุลาการ* 'ผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี', *กรมการ* 'ตำแหน่งพนักงานปกครองที่มีมาแต่สมัยโบราณ', *บรรณาธิการ* 'บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบแก้คัดลอก หรือควบคุมบทประพันธ์หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์' ฯลฯ

ความหมายที่ 3 เป็น *การ* ในความหมาย 'กิจการ, กิจกรรม' ที่เกี่ยวกับคำที่ประสมด้วย ซึ่งมักเป็นคำประสมที่เป็น *คำนาม + การ* โดยทั้งหมดพบในคำสมาส นั่นคือ คำนามที่เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสมเป็นคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น *พาณิชย์การ* 'กิจการ, กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย' *ราชการ* 'กิจการ, กิจกรรมของรัฐบาลหรือของพระเจ้าแผ่นดิน' *ยุทธการ* 'กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรบ การทำสงคราม' ฯลฯ

ทั้งนี้ เป็นที่สังเกตว่า คำประสมในกลุ่มความหมายนี้ หากคำนามในตำแหน่งต้นคำประสมเป็นคำที่ไม่ใช่คำภาษาบาลีและสันสกฤตจะไม่สามารถประสมกับ *การ* ที่อยู่ในตำแหน่งท้ายคำประสมในรูปแบบ *คำนาม + การ* ได้ เมื่อเทียบได้กับความหมายของ *การ* ที่ทำหน้าที่เป็นนามวิเศษณ์จากนาม (denominal nominalization) ซึ่งหน่วยฐานที่เป็นนาม ในความหมายเดียวกัน คือ 'กิจการ

กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับคำนามที่เป็นหน่วยฐาน ในวงเล็บ เช่น **ปิโตรเลียมการ* (*การปิโตรเลียม*) **เงินการ* (*การเงิน*) **คลังการ* (*การคลัง*) เป็นต้น

ข้อจำกัดด้านที่มาของคำยืมที่มีผลต่อรูปแบบการประสมคำเช่นนี้ ปรากฏเช่นกันในคำประสมระหว่างคำกริยากับคำนามจำนวนมากในภาษาญี่ปุ่นที่ยืมมาจากภาษาจีน เช่น *doku-syo* 'การอ่านหนังสือ(reading books)', *satu-zin* 'การฆ่าคน(killing a man)', *noo-zei* 'การจ่ายภาษี(paying tax)', *tuu-gaku* 'การไปโรงเรียน(going to school)' ฯลฯ ซึ่งคงลำดับคำแบบ *คำกริยา-คำนาม* ตามลำดับเดิมในภาษาจีน แตกต่างจากคำประสมระหว่างคำกริยากับคำนามในภาษาญี่ปุ่นเองที่ไม่ได้ยืมมาจากภาษาจีน ซึ่งมีลำดับคำเป็น *คำนาม-คำกริยา* ตามลักษณะลำดับคำในภาษาญี่ปุ่น เช่น *hito-dasuke* [คน-ช่วย] 'การช่วยเหลือผู้คน', *yama-nobori* [ภูเขา-ปีน] 'การปีนเขา' เป็นต้น (Kageyama 1982 อ้างใน Haspelmath and Sims 2010: 121-2)

ความหมายที่ 4 เป็น *การ* ที่มีลักษณะคล้ายปัจจัยอนุพันธ์ (derivational suffix) ในภาษาอังกฤษที่เปลี่ยนหน่วยฐานให้เป็นคำนาม โดย *การ* ในความหมายนี้ จะสื่อความหมายเชิง 'นามธรรม' ของคำที่มาประสมด้วยซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำนามหรือคำกริยาคุณศัพท์ และมีเงื่อนไขเดียวกับคำประสมในกลุ่มที่ 3 คือ คำนามหรือคำกริยาคุณศัพท์ที่มาประสมกับ *การ* ที่อยู่ในตำแหน่งท้ายคำประสมนี้ ต้องเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น *อันธการ* 'ความมืด' (*อันธ-* 'มืด' + *การ*) *สุพยัญชนากการ* 'อาหารการกิน' (*สุปะ* 'ของกินที่เป็นน้ำ, แกลง' + พยัญชนะ 'กับข้าวที่ไม่ใช่แกลง' + *การ*) *กฤดาการ, กฤดาธิการ* 'บาร์มีอันยิ่งใหญ่' (*กฤดา* 'บาร์มี' + *อิ* 'ยิ่ง' + *การ*) เป็นต้น คำประสมในกลุ่มที่สี่นี้ พบเป็นจำนวนมากในเอกสารสมัยสุโขทัยและอยุธยา และพบน้อยลงในสมัยรัตนโกสินทร์

(ข) ความหมาย *ความ* ที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม

สำหรับความหมายของ *ความ* ในตำแหน่งท้ายคำประสม ปรากฏใน 2 ความหมาย โดยไม่สอดคล้องกับชนิดของคำที่มาประสมกับ *ความ* ซึ่งแตกต่างจากความหมายของ *การ* ในตำแหน่งท้ายคำประสมที่ความหมายแต่ละกลุ่มสอดคล้องกับชนิดของคำที่มาประสมกับ *การ* ดังที่อธิบายข้างต้น

ความหมายที่ 1 เป็น *ความ* ในความหมาย 'เรื่อง, เรื่องราว' หรือ 'ภาวะหรือเนื้อหาของสิ่งซึ่งเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง' โดยพบทั้งในคำประสมที่เป็น *คำนาม + ความ* เช่น *ข้อความ* 'เนื้อหาตอนหนึ่งๆ, ใจความสั้นๆ ของเรื่อง', *บทความ* 'เรื่องหรือข้อเขียนซึ่งอาจจะเป็นรายงานหรือการแสดงความคิดเห็น มักตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ วารสาร สารานุกรม เป็นต้น', *ใจความ* 'ส่วนสำคัญของเรื่อง' ตรงข้ามกับ *ผลความ* 'ข้อความที่ไม่ใช่ส่วนสำคัญของเรื่อง', *กระบวนความ* 'แบบแผนของเนื้อความหรือเรื่องราว' ฯลฯ และคำประสมที่เป็น *คำกริยา + ความ* เช่น, *จับความ* 'เข้าใจ

เรื่องราว, เข้าใจความหมาย, ถอดความ 'แปลให้เข้าใจเรื่องราวหรือเนื้อหาได้ง่ายขึ้น', ได้รับความ 'เข้าใจเรื่อง, ตรงกับความหมายที่ต้องการสื่อ' ฯลฯ

ความหมายที่ 2 เป็น *ความ* ในความหมาย 'คดี' นั่นคือ 'เรื่องที่ฟ้องร้องหรือกล่าวหากันในทางกฎหมาย' ซึ่งพบทั้งในคำประสมที่เป็น คำนาม + *ความ* และ คำกริยา + *ความ* โดยคำนาม + *ความ* เช่น *หมอความ* 'ทนายความ, ผู้รู้หรือผู้ชำนาญในด้านคดีความและกฎหมาย', *คู่ความ* 'บุคคลผู้ยื่นคำฟ้องหรือถูกฟ้องคดีความต่อศาล', *ยอมความ* 'ตกลงระงับคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวก่อนคดีถึงที่สุด' เป็นต้น

(ค) นัยทั่วไปของลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม

จากตารางที่ 5.3 เราอาจสรุปนัยทั่วไปของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานท้ายคำประสมนั้น ได้ใน 2 ประเด็น โดย ประเด็นแรก อาจสรุปได้ว่า ความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในคำประสม มีลักษณะสอดคล้องสัมพันธ์กับลักษณะทางไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในคำประสม กล่าวคือ ในบทที่ 4 จะเห็นได้ว่า ในด้านวากยสัมพันธ์ คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งท้ายคำ "ส่วนใหญ่" จะมีชนิดของคำตามส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสม นั่นคือ หากเป็น คำนาม + *การ/ความ* = คำนาม และหากเป็น คำกริยา + *การ/ความ* = คำกริยา หรือจัดเป็น *คำประสมสะท้อนวากยสัมพันธ์* (syntactic compound) (Bloomfield 1933)(ดูข้อ 4.2.2.2) ซึ่งเป็นคำประสมที่ลำดับและความสัมพันธ์ของส่วนมูลฐานในคำประสมสอดคล้องกับลำดับในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ คือ *ส่วนหลัก-ส่วนพึ่งพา*

โดยเมื่อพิจารณาในด้านความหมาย จะเห็นได้ว่า คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งท้ายคำประสม มีลักษณะสอดคล้องกับโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ด้วย กล่าวคือ ในคำประสม คำนาม + *การ/ความ* ความหมายหลักจะอยู่ที่คำที่เป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสม โดยมีความหมายของ *การ/ความ* เป็นความหมายที่มาเสริมหรือขยาย เช่น *รายการ* 'บัญชีแจ้งชื่อและจำนวนเป็นต้นของสิ่งต่างๆ' มีลักษณะเป็น *ราย* คือ 'แยกเป็นลำดับหรือเป็นระยะต่อเนื่องกัน', *โครงการ* 'เค้าโครงหรือแผนตามที่กำหนดไว้' มีลักษณะเป็น *โครง* คือ 'ร่างของสิ่งต่าง ๆ ที่คุมกันอยู่เป็นรูป' หรือ *บทความ* 'ข้อเขียนซึ่งอาจจะเป็นรายงานหรือการแสดงความคิดเห็น' มีลักษณะไปทาง *บท* 'ข้อความเรื่องหนึ่งๆ หรือตอนหนึ่งๆ', *หมอความ* 'ทนาย' มีลักษณะนามเป็น *คน* ตาม *หมอ* 'ผู้รู้, ผู้ชำนาญ' เป็นต้น

ส่วนคำประสมระหว่าง คำกริยา + *การ/ความ* พบว่า นอกจากจะมีลักษณะเป็นคำประสมสะท้อนวากยสัมพันธ์ โดยสอดคล้องกับลำดับและความสัมพันธ์ของกริยาวลีในลักษณะ *กริยากรรม + กรรมตรง* แล้ว ความหมายยังมีลักษณะสอดคล้องกันในลักษณะดังกล่าวนี้ด้วย เช่น คำประสม *บัญชาการ*

‘สั่งงานตามอำนาจหน้าที่’ สอดคล้องกับกริยาวลี *บัญชา* ‘สั่ง’ + *การ* ‘งาน’ หรือคำประสม *ว่าความ* ‘ว่าต่าง หรือแก้ต่างแทนคู่ความในคดี’ สอดคล้องกับกริยาวลี *ว่า* ‘พูด, กล่าว’ + *ความ* ‘คดี’ เป็นต้น

ส่วน ประเด็นที่สอง เป็นที่น่าสังเกตว่า ความหมายของ *คำกริยา* + *การ* ส่วนใหญ่มักมีความหมายตรงตัว เช่น *บัญชา(การ) ว่า(การ) สั่ง(การ) ประกอบ(การ) ประมาณ(การ)* ฯลฯ ขณะที่ความหมายของ *คำกริยา* + *ความ* มักจะมี *ความหมายเชิงอุปลักษณ์* (metaphorical meaning) หรือความหมายเชิงเปรียบเทียบ เช่น *คำกริยา ดี* หมายถึง ‘เอามือหรือสิ่งของฟาดลงไป’ แต่ในคำประสม *ดีความ* ไม่ได้มีความหมายตรงตัวว่า ‘เอามือหรืออุปกรณ์ฟาดลงไป’ ที่ *ความ* ‘เนื้อหา, คดี’ แต่ *ดีความ* แปลว่า ‘วิเคราะห์ถ้อยคำหรือข้อความในบทกฎหมาย นิติกรรม สัญญา หรือเอกสารอื่นๆ ที่มีปัญหาสงสัย หรือที่มีความหมายไม่ชัดเจน เพื่อกำหนดความหมายอันแท้จริงของถ้อยคำหรือข้อความนั้นๆ เช่น *ดีความกฎหมาย*’ หรือคำกริยา *กิน* ‘ทำให้ล่องลำคองลงไปสู่กระเพาะ’ แต่ในคำประสม *กินความ* ไม่ได้หมายความว่า ‘ทำให้ *ความ* ‘เรื่อง, ความหมาย’ ล่องลำคองลงไปสู่กระเพาะ’ แต่มีความหมายว่า ‘หมายความว่าไปถึง, ได้รับความครบอย่างกะทัดรัด’ ความหมายเชิงอุปลักษณ์เช่นนี้ ยังพบกับคำประสมที่เป็น *คำกริยา* + *ความ* อื่นๆ เช่น *หาความ ใส่ความ จับความ ถอดความ* ฯลฯ ด้วย

5.2.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน

ในการวิเคราะห์ความหมายของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานในคำประสมสามารถแบ่งการวิเคราะห์ที่ได้สอดคล้องกับลักษณะการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ทางไวยากรณ์ในบทที่ 4 นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่อยู่ในตำแหน่งต้นคำประสมกับ *การ* และ *ความ* ที่อยู่ในตำแหน่งท้ายคำประสม

ในตำแหน่งต้นคำประสม ในด้านประเภทของคำประสมที่ *การ* และ *ความ* อยู่ในตำแหน่งต้นคำประสม ส่วนใหญ่เป็น *คำประสมเข้าศูนย์* คือ มีความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในความหมายใดความหมายหนึ่ง เช่น *การบ้าน* มีความหมายของ *การ* ในความหมาย ‘งาน(ทั่วไป)’ เมื่อเทียบกับส่วนน้อยที่เป็น *คำประสมไร้ศูนย์* เช่น *การเปรยเปรย* ‘ศาลาสำหรับพระสงฆ์แสดงธรรม’ ซึ่ง ‘ศาลา’ ไม่มีความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายใดๆ ของคำนามเดี่ยว *การ* เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบในด้านความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่งต้นคำประสมนี้ จะเห็นได้ว่า *การ* ที่ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสม มีความหมายมากกว่า *ความ* โดย *การ* ที่ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมมี 3 ความหมาย ได้แก่ ‘งาน(สิ่งที่ทำ)’, ‘หน้าที่, ภาระ’ และ ‘กิจกรรม’ ขณะที่ *ความ* ในตำแหน่งต้นคำประสม มีความหมายของคำนามเดี่ยว *ความ* เพียงความหมายเดียว คือ ‘เรื่อง’

ในส่วนของคำประสมที่ *การ* และ *ความ* อยู่ในตำแหน่ง**ท้ายคำประสม** เมื่อพิจารณาในด้าน ประเภทของคำประสม พบว่า คำประสมที่เป็น *คำนาม*+ *การ/ความ* ทั้งหมดจัดเป็น *คำประสมเข้า* *ศูนย์* ที่มีคำนามในตำแหน่งต้นคำประสมเป็นส่วนหลักทางความหมาย เพราะคำประสมมีความหมาย เป็นชนิดหนึ่งของคำนามที่อยู่ข้างหน้า เช่น *แผนการ* 'สิ่งที่กำหนดไว้' มีความหมายหรือลักษณะเป็น ชนิดหนึ่งของ *แผน* *หมอความ* 'ทนายความ, ผู้รู้, ผู้ชำนาญในด้านกฎหมาย' เป็นชนิดหนึ่งของ *หมอ* 'ผู้รู้, ผู้ชำนาญ' (เช่น *หมองู หมอนวด*)

หากพิจารณาในด้านความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในตำแหน่ง **ท้ายคำประสม** ทั้ง *คำนาม* + *การ/ความ* และ *คำกริยา* + *การ/ความ* นี้ จะพบว่า *การ* มีความหมายที่ หลากหลายกว่า *ความ* มาก กล่าวคือ *การ* ในคำประสมปรากฏใน 4 ความหมาย คือ 1) *การ* 'งาน, สิ่ง ที่กระทำ' เช่น *พิธีการ ดำเนินการ* 2) *การ* 'ผู้ทำ' 'บุคคล' ที่เกี่ยวกับคำที่มาประสมกับ *การ* เช่น *ตุลาการ , บรรณาธิการ* 3) *การ* 'กิจการ, กิจกรรม' ที่เกี่ยวกับคำที่มาประสมกับ *การ* เช่น *พาณิชย์การ ยุทธการ* และ 4) *การ* ที่มีความหมายเชิง 'นามธรรม' ของคำที่มาประสมกับ *การ* เช่น *นันทนาการ สุขบัญญัติ* *การ* ขณะที่ *ความ* ที่ปรากฏในคำประสมมีเพียง 2 ความหมาย คือ 1) *ความ* 'เรื่อง, เนื้อหา, ความหมาย' เช่น *ข้อความ ดีความ* และ 2) *ความ* 'คดีหรือเรื่องที่ฟ้องร้องกันในทางกฎหมาย' เช่น *ลูกความ ยอม ความ* นอกจากนี้ ยังพบว่าคำประสมที่ *การ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำในความหมายต่างๆ มักประสม กับคำชนิดต่างๆ ค่อนข้างแน่นอนและบางกรณีมีเงื่อนไข เช่น *การ* ในความหมาย 'ผู้ทำ' มักประสมกับ คำนามที่เป็นคำในภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น *ตุลาการ บรรณาธิการ* ขณะที่ *ความ* ไม่พบลักษณะที่ เป็นเงื่อนไขดังกล่าว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่เป็นส่วนมูลฐานของคำประสม ทั้งใน ตำแหน่งต้นและท้ายคำประสม *การ* มีความหมาย 5 ความหมาย ได้แก่ 1) 'งาน, สิ่งที่กระทำ' 2) 'หน้าที่ , ภาระ' 3) 'กิจการ, กิจกรรม' 4) 'นามธรรม' และ 5) 'ผู้ทำ, บุคคล' โดยความหมายที่ 5 นี้เป็น ความหมายที่พบเฉพาะ *การ* ที่ปรากฏในคำประสมประเภทคำสมาส (นอกเหนือจากความหมายในข้อ 5.1) ส่วนความหมายของ *ความ* ที่ปรากฏในคำประสมมีเพียง 2 ความหมาย คือ 1) 'เรื่อง' 2) 'คดี' โดย หากพิจารณาในแง่ของความเป็นรูปธรรม-นามธรรมของความหมาย จะเห็นได้ว่า ความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในคำประสมส่วนใหญ่เป็นความหมายที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ซึ่งต่างจาก ความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่สื่อความหมายเชิงนามธรรมซึ่ง กำลังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

5.3 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในหัวข้อ 5.3.1 จากนั้นในหัวข้อ 5.3.2 จะกล่าวถึงหน้าที่ในด้านอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั่นคือ การนำนามวลีแปลงไปใช้ในเชิงความหมายนั่นเอง

5.3.1 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ผลงานที่กล่าวถึง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้าคำชนิดต่างๆ เพื่อเปลี่ยนให้เป็นนามวลีในภาษาไทย ซึ่งในงานวิจัยนี้เรียกว่า *ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง* (nominalizer) (ดูข้อ 2.3.1) *การ* และ *ความ* โดยส่วนใหญ่เป็นการอธิบายในเชิงความหมายมากกว่าเชิงไวยากรณ์ และเป็นการอธิบายความหมายของนามวลีที่เกิดจากการเติม *การ* และ *ความ* ซึ่งในงานวิจัยนี้เรียกว่า *นามวลีแปลง* (nominalization/nominalized noun phrase) *การ* และ *ความ* หรือกล่าวง่ายๆ ได้ว่า เป็นการอธิบายความหมายที่ “หน่วยป้อนคืน” (output) (= *นามวลีแปลง*) ไม่ได้อธิบายที่คุณสมบัติทางความหมายของ “หน่วยป้อนเข้า” (input) ที่เป็น *หน่วยฐาน* (base)

โดยส่วนใหญ่ ผลงานที่กล่าวถึงนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* มักจะอธิบายเปรียบเทียบคู่กันในทำนองเดียวกันว่า นามวลีแปลง *การ* เช่น *การวิ่ง* จะสื่อความหมายที่เป็น ‘การกระทำ(action)’ (Higbie and Thinsan 2002: 15, Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 29) ‘กิจกรรม(activity)’ (Campbell and Shaweevongs 1970: 217) ‘อาการของกริยา’ (กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไอนงุ่น 2555b: 45, Noss 1964: 60) ‘การเคลื่อนไหว’ (ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา 2529: 82) และ ‘อาการที่เป็นรูปธรรม’ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ 2550: 223) ส่วนนามวลีที่เกิด *ความ* จะสื่อความหมายที่เป็น ‘สภาพ’ (Higbie and Thinsan 2002: 15) ‘นามธรรม’ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ 2550: 223, Campbell and Shaweevongs 1970: 218, Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 29) และ ‘การหยุดนิ่ง’ (ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา 2529: 82)

นอกจากนี้ ส่วนหนึ่งมีการอธิบายเปรียบเทียบนามวลีแปลง *การ* กับ *รูปกริยาเป็นนาม* (gerund) *-ing* ในภาษาอังกฤษ (ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา 2529: 81, Campbell and Shaweevongs 1970: 217, Higbie and Thinsan 2002: 12) อีกส่วนหนึ่งตั้งข้อสังเกตไปในทิศทางอื่นที่ไม่เกี่ยวกับความหมายหรือชนิดของคำ เช่น นามวลีที่เกิดจาก *การ* ปรากฏในการสนทนา และปรากฏบ่อยครั้งในภาษาเขียน ส่วนนามวลี *ความ* ไม่ค่อยปรากฏในการสนทนา (Campbell and Shaweevongs 1970: 217-8)

อย่างไรก็ดี ในบทที่ 4 (ข้อ 4.3.2.1) ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* “*เล็กรากฏ*” (subcategorize) กับกลุ่มคำกริยาที่แตกต่างกันตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์ ซึ่งลักษณะนี้ เห็นได้ชัดเจนกับกลุ่มคำกริยากรรมและกริยากรรมเมื่อเทียบกับคำกริยาคุณศัพท์ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม *กริยาที่ไม่มีหน่วยกรรม*” เหมือนกัน แต่มีคุณสมบัติต่างกัน กล่าวคือ *คำกริยากรรมและ*

กรรม จะปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* เป็นหลัก เช่น *การตัดต้นไม้* (**ความตัดต้นไม้*) *การออกกำลังกาย* (**ความออกกำลังกาย*) ขณะที่คำกริยาคุณศัพท์จะปรากฏตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *ความ* เป็นหลัก เช่น *ความสุข* (**การสุข*) *ความขม* (**การขม*) ส่วนคำกริยาที่ปรากฏได้กับทั้งตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* คือ *คำกริยานำ* ซึ่งต้องมีคำกริยาอื่นตามมา เช่น *พยายาม* *อยาก* *ชอบ* *ฝัน* *ตั้งใจ* ฯ (ความพยายาม-การพยายาม) ส่วน *คำกริยาต้องเติมเต็ม* เช่น *พอใจ* เป็น เหมือน *คล้าย* *เท่า* ฯ (*การเป็น-ความเป็น*)

อย่างไรก็ตาม นอกจาก *ปฏิสัมพันธ์เชิงไวยากรณ์* (interrelationship) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางด้านคุณสมบัติทางไวยากรณ์ระหว่างชนิดของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานกับการเลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* ที่กล่าวข้างต้นแล้ว หากพิจารณาในแง่ของความหมาย *ปฏิสัมพันธ์เชิงไวยากรณ์* ที่กล่าวข้างต้นนี้ ยังสอดคล้องกับ *ปฏิสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์* (semantic interrelationship) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางด้านคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ระหว่างลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานกับลักษณะทางอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* อีกด้วย

ปฏิสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ ของคำกริยาหน่วยฐานกับตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* ที่กล่าวข้างต้นนี้ อาจพิจารณาได้จาก 2 มุมมอง กล่าวคือ จากมุมมองของลักษณะทางอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* ที่สัมพันธ์กับลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน ในทางกลับกันอาจพิจารณาได้จากมุมมองด้านลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานที่สัมพันธ์กับลักษณะทางอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ*

หากพิจารณาจาก *มุมมองแรก* ในด้านความสัมพันธ์ของลักษณะทางอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* นั่นคือ ความหมายประจำคำของ *การ* และ *ความ* กับความหมายของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน (ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในข้อ 5.1 (ตารางที่ 5.1)) ซึ่งเปรียบเหมือน *อรรถลักษณะ* (semantic feature) ที่เป็นความหมายเชิงเนื้อหาหรือความหมายประจำ (lexical meaning) ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* จะพบว่า *ในส่วนของ การ* นั้น ความหมาย 'กิจกรรม(activity)' ในกลุ่มความหมาย 'งาน,สิ่งที่กระทำ' สัมพันธ์สอดคล้องกับความหมายของชนิดของคำกริยาที่เลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* นั่นคือ กริยากรรมและกริยากรรมซึ่งสื่อความหมายเชิง 'การกระทำ' ส่วนความหมายของ *การ* ในความหมาย 'กิจการ'affairs)' ซึ่งหมายถึง 'งานต่างๆ ที่ประกอบเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง' สัมพันธ์สอดคล้องกับความหมายของนามวิเปลี่ยนแปลงจากนาม (denominal nominalization) *การ* ในความเดียวกัน โดย 'เรื่องใดเรื่องใดเฉพาะ' ของ 'งานต่างๆ ที่ประกอบนั้น' เกี่ยวข้องกับคำนามที่เป็นฐานศัพท์นั่นเอง เช่น *การปริไตรเลียม* หมายถึง 'งานต่างๆ ที่เกี่ยวกับปริไตรเลียม' เป็นต้น

ในส่วนของ *ความ* พบว่า ความหมาย 'เรื่อง, เหตุการณ์' มีความสัมพันธ์กับความหมาย 'สภาพ(state)' เพราะ *เรื่อง* หมายถึง 'ภาวะที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์' ซึ่ง *ภาวะ* มีความหมายเดียวกับคำว่า *สภาพ* ซึ่งหมายถึง 'ความมี, ความเป็น, ความปรากฏ' ความหมาย 'ภาวะ, สภาพ' นี้ สัมพันธ์สอดคล้องกับความหมายของคำกริยาที่เลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* นั่นคือ คำกริยาคุณศัพท์ที่มีความหมายที่สื่อถึง 'สภาพ' เช่น *ขรุขระ อ้วน สวย* หรือ 'ภาวะ' เช่น *ร้อน เร็ว ดี เป็นต้น*

ในทางกลับกัน จาก *มุมมองที่สอง* หากพิจารณาในแง่ของความหมายของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานที่สัมพันธ์กับการเลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จะเห็นได้ว่า มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการแบ่งกลุ่มคำกริยาตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ ซึ่งจะสัมพันธ์ต่อเนื่องไปกับการเลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ด้วย กล่าวคือ *คำกริยากรรม* เช่น *กิน ดื่ม ฆ่า พัฒนา* ฯลฯ และ *คำกริยาอาการ* เช่น *เดิน วิ่ง นั่ง ตก* ฯลฯ ซึ่งปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น เป็นกริยาที่มีคุณสมบัติทางความหมายที่แสดงเหตุการณ์ที่เป็น *พลวัต* (dynamic situation) [+พลวัต(dynamic)] (Murphy and Koskela 2010) นั่นคือ แสดงเหตุการณ์ที่สิ่งหนึ่งเกิดขึ้น และผู้ร่วมเหตุการณ์มี "การเปลี่ยนแปลง" โดยการเปลี่ยนแปลงที่ว่านี้ อาจเคลื่อนไหว ย้ายตำแหน่ง หรือเปลี่ยนสภาพ (Murphy and Koskela 2010: 60) ซึ่งสามารถทดสอบการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ได้โดยการปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่แสดงอัตราความเร็ว/ช้าของการเปลี่ยนแปลง เช่น *อย่างรวดเร็ว อย่างช้าๆ* หรือคำวิเศษณ์ *กำลัง* ซึ่งแสดงว่า เหตุการณ์กำลังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง หรือ *ส่วนขยายแสดงระยะเวลา* เช่น *สามชั่วโมง* (คเชนทร์ ตัญศิริ 2548, 2554)

ขณะที่ *คำกริยาคุณศัพท์* เช่น *ชม ขรุขระ สูง ใหญ่* ฯลฯ ซึ่งสามารถปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* เท่านั้น เป็นคำกริยาที่มีคุณสมบัติทางความหมายแสดงเหตุการณ์ที่เป็น *ทรงสภาพ* (state or static, stative situation) (Murphy and Koskela 2010) ซึ่งไม่เป็นพลวัต [-พลวัต] คือ ผู้ร่วมเหตุการณ์ไม่มีการเคลื่อนไหวหรือย้ายตำแหน่ง (น.156) ดังนั้น คำกริยาในกลุ่มนี้จึงไม่ปรากฏกับส่วนขยายต่างๆ ที่ปรากฏกับกลุ่มคำกริยาที่มีความหมายพลวัตได้ เช่น **มะระกำลังชม *ถนนขรุขระอย่างรวดเร็ว* ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นเกี่ยวกับส่วนขยายที่ใช้ทดสอบเหตุการณ์ 'พลวัต' เป็นที่น่าสังเกตว่า คำวิเศษณ์ *กำลัง* ในภาษาไทย ไม่สามารถเทียบเคียงได้กับการณ์ลักษณะกำลังดำเนินอยู่ (progressive aspect) ทั้งหมดทุกเหตุการณ์ ทั้งนี้เพราะการณ์ลักษณะดำเนินอยู่ในภาษาอังกฤษจะสื่อความหมายที่เป็นการดำเนินอยู่ หรือแสดงความต่อเนื่อง ณ เวลาหนึ่งของเหตุการณ์พลวัตเท่านั้น จึงไม่สามารถปรากฏกับ *กริยาแสดงสภาพ* (stative verb) เช่น *know, hate, love* เช่น **Mary is knowing Math well.* เพราะเหตุการณ์ *know* 'รู้' ไม่มีการเคลื่อนไหวที่เกิดต่อเนื่อง ต่างจาก *John is running.* ซึ่งเหตุการณ์ *run* 'วิ่ง' แสดงการเคลื่อนไหวที่ดำเนินอยู่ต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม สำหรับ *กำลัง* ในภาษาไทย สื่อความหมายของการดำเนินอยู่ของทั้งเหตุการณ์ พลวัตและเหตุการณ์ทรงสภาพ โดยเมื่อปรากฏกับกริยาที่แสดงเหตุการณ์พลวัตจะมีความหมายที่แสดงถึงการ ‘เคลื่อนไหวที่ดำเนินอยู่’ เช่น *สมชายกำลังวิ่ง* *หมากำลังกัดร่องเท้าสมปอง* และเมื่อปรากฏกับกริยาที่แสดงเหตุการณ์ทรงสภาพ จะสื่อความหมาย ‘สภาพที่คงอยู่’ ณ ขณะเวลาหนึ่ง เช่น *มาถ้ายรูปกัน* *แสงกำลังสวยเลย* ในประโยคนี้ สิ่งที่ “ดำเนินอยู่ต่อเนื่อง” จากความหมายของ *กำลัง* คือ ‘สภาพ’ ไม่ใช่ ‘การเคลื่อนไหว’ นอกจากนี้ *กำลัง* ในภาษาไทยยังมีความหมายว่า ‘อยู่ในปริมาณที่พอเหมาะพอดี’ อีกด้วย เช่น *ฉันกินแค่ 2 ช้อนพอ* *กำลังอิมเลย* หรือ *หยุดเป้า(ลูกโป่ง)ได้* *แค่นี้กำลังกลมเลย* *กำลัง* ในที่นี้ ไม่ได้แสดงเหตุการณ์ของการกระทำที่เคลื่อนไหวต่อเนื่องอย่างไรใน *กำลังวิ่ง* แต่แสดงสภาพของ *อิม* และ *กลม* ที่ ‘พอเหมาะ พอดี’ เป็นต้น

เมื่อคุณสมบัติทางความหมายที่แสดงเหตุการณ์ *พลวัต* สอดคล้องกับกลุ่มคำกริยากรรมและคำกริยากรรมซึ่งสามารถปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น จึงสรุปได้ว่า คุณสมบัติ [+พลวัต] เป็นคุณสมบัตินี้ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* จากการอนุมานแบบนิรนัย คือ

ถ้า *ก* (พลวัต) สัมพันธ์กับ *ข* (กริยากรรมและกรรม)

และ *ข* (กริยากรรมและกรรม) สัมพันธ์กับ *ค* (*การ*-)

ดังนั้น *ก* (พลวัต) สัมพันธ์กับ *ค* (*การ*-) ด้วย

นอกจากนี้ เมื่อคุณสมบัติทางความหมายแสดงเหตุการณ์ *ทรงสภาพ* [-พลวัต] สอดคล้องกับกลุ่มคำกริยาคุณศัพท์ซึ่งสามารถปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* เท่านั้น จึงสรุปได้ว่า คุณสมบัติ [-พลวัต] เป็นคุณสมบัตินี้ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ด้วยการอนุมานแบบนิรนัยที่กล่าวข้างต้นเช่นเดียวกัน

เมื่อคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำกริยา (ชนิดของคำ) คุณสมบัติทางความหมายแสดงเหตุการณ์ของคำกริยา ([±พลวัต]) และการเลือกปรากฏของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบดังที่กล่าวมานี้ ทำให้นามวลีแปลงซึ่งเป็น “ผลผลิต” หรือ “หน่วยป้อนออก” (output) จากการแปลงหน่วยฐานที่เป็นคำกริยา ก็จะสื่อความหมายเชิงนามธรรมอย่างเป็นระบบ ตามความหมายแสดงเหตุการณ์ของคำกริยาแต่ละชนิดด้วย กล่าวคือ นามวลีแปลง *การ* ก็จะสื่อความหมายถึง ‘การกระทำ’ หรือ ‘กระบวนการ’ ของกริยาที่เป็นหน่วยฐานนั้น ขณะที่นามวลีแปลง *ความ* ก็จะสื่อความหมายถึง ‘สภาพ, ภาวะ’ หรือ ‘คุณสมบัตินี้’ ของกริยาที่เป็นหน่วยฐานนั้น เช่น นามวลีแปลง *การพัฒนา* มีความหมายถึง ‘การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เจริญหรือดีขึ้น’ หรือนามวลีแปลง *ความสวย* มีความหมายถึง ‘สภาพ/ภาวะที่งาม น่าพึงพอใจ’

ส่วน *คำกริยานำ* ซึ่งต้องตามด้วยคำกริยา เช่น *พยายาม(ทำ) ชอบ(ไป) ตั้งใจ(เรียน) ผื่น(เดิน)* และ *คำกริยาต้องเติมเต็ม* เช่น *เต็มใจ(ที่จะ...)* เป็น(คนไทย) เหมือน(พ่อ) คล้าย(เหรียญ) เท่า(ของเดิม) ฯ ซึ่งสามารถปรากฏได้กับทั้งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้น ความหมายของนามวลีแปลงก็จะแตกต่างกันออกไปตามความหมายที่สื่อโดยตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่อธิบายมาย่างต้น นั่นคือนามวลีแปลง *การ* ก็จะสื่อความหมายถึง ‘การกระทำ’ หรือ ‘กระบวนการ’ ส่วนนามวลีแปลง *ความ* จะสื่อความหมายถึง ‘สภาพ, ภาวะ’ หรือ ‘คุณสมบัติ’ ของคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์นั้น เช่น *การพยายาม* สื่อถึง ‘การกระทำอย่างมุมานะบากบั่น’ ส่วน *ความพยายาม* สื่อถึง ‘ภาวะหรือคุณสมบัติของการมุมานะบากบั่น’ เป็นต้น

เมื่อนำการจัดกลุ่มคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ *การ* และ *ความ* ตามคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ในบทที่ 4 มาประกอบกับคุณสมบัติทางความหมายพลวัตในการแสดงเหตุการณ์ของคำกริยาในอธิบายมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปความสัมพันธ์ทั้งหมดได้ดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 การจัดกลุ่มคำกริยาที่ปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ด้วยคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติทางความหมายด้านการแสดงเหตุการณ์

ปรากฏกับ <i>การ</i> เท่านั้น		ปรากฏได้กับทั้ง <i>การ</i> และ <i>ความ</i>		ปรากฏกับ <i>ความ</i> เท่านั้น
เหตุการณ์พลวัต [+พลวัต]			เหตุการณ์ทรงสภาพ [-พลวัต]	
กริยากรรม	กริยากรรม	กริยานำ	กริยาต้องเติมเต็ม	กริยาคุณศัพท์
พัฒนา	เดิน	พยายาม	เป็น	หวาน
ฆ่า	ตก	ตั้งใจ	เหมือน	ขรุขระ
ปกครอง	ผลิ	ผื่น	คล้าย	สูง
รักษา	ยิ้ม	ชอบ	เท่า	ใหญ่
ทำลาย	นั่ง	อยาก	ปรากฏ	เกลี้ยง

อย่างไรก็ตาม ด้วยคุณสมบัติที่สื่อความหมายถึงนามธรรมและแสดงนัยทั่วไปของเหตุการณ์นามวลีแปลงเชิงศัพท์ *การ* และ *ความ* ถูกนำไปใช้ในการบัญญัติศัพท์ หรือการสร้างมโนทัศน์ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากองค์ความรู้ด้านต่างๆ (ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อถัดไป 5.3.2) นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในกลุ่มนี้ จึงมีความหมายเฉพาะเจาะจงที่ไม่ตรงตัวตามความหมายที่ได้จากการเติม *การ* และ *ความ* หน้าหน่วยฐาน ซึ่งโดยส่วนใหญ่นามวลีแปลงที่เป็นศัพท์เฉพาะเหล่านี้ จะปรากฏในพจนานุกรมเพื่ออธิบายความหมายที่เฉพาะเจาะจงให้กับบุคคลทั่วไปเข้าใจตรงกัน เช่น ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 อธิบายความหมายของศัพท์เฉพาะที่เป็นนามวลีแปลง *การ* ไว้ถึง 30 คำ (ส่วนใหญ่เป็นศัพท์ทางด้านกฎหมาย) เช่น *การกลั่นทำลาย การนำ(ไฟฟ้า) การพา(ความร้อน) การแผ่*

รังสี ซึ่งเป็นศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ การจัดรูปที่ดิน การตายโดยผิดธรรมชาติ การได้ส่วนมูลฟ่อง ซึ่งเป็นศัพท์ทางกฎหมาย ฯลฯ ส่วนนามวลีแปลง *ความ* มีจำนวน 27 คำ เช่น *ความคลาด(แสง) ความเค้น ความเครียด (ฟิลิกส์); ความรู้สึกเชิง ความรู้สึกเด่น (จิตวิทยา); ความผิดซึ่งหน้า ความผิดลหุโทษ ความผิดอาญาแผ่นดิน (กฎหมาย) เป็นต้น*

นามวลีแปลงที่ถูกรับรองอยู่ในพจนานุกรมนี้ นอกจากศัพท์เฉพาะที่กล่าวข้างต้นนี้แล้ว ยังมีนามวลีแปลงที่ปรากฏใช้กันจนความหมายเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป (conventionalized meaning) แต่การนำมาอธิบายความหมายในพจนานุกรมอาจเพื่อความชัดเจนหรือเพื่อการอ้างอิงความหมายให้เข้าใจตรงกัน เช่น *การสื่อสาร การเมือง การสมรส ความคิด ความรู้ เป็นต้น*

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า นามวลีแปลง *การ* หลายคำที่ปรากฏใช้ในภาษาปัจจุบัน มีความหมายสองความหมาย โดยความหนึ่งเป็นความหมายตรงตัวที่สื่อถึง ‘การกระทำ’ หรือ ‘กระบวนการ’ ของคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์ ส่วนอีกความหมายหนึ่ง ไม่ใช่ความหมายตรงตัวเหมือนความหมายแรก แต่เป็นความหมายที่สื่อถึงมโนทัศน์ที่มีอรรถลักษณะบางประการเกี่ยวข้องกับคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์ มอเรฟ (Morev 2005) เรียกปรากฏการณ์ที่ความหมายที่สองไม่ตรงตัวตามความหมายของฐานศัพท์ว่า *การเคลื่อนของความหมาย* (semantic shift) (น. 141) โดยมอเรฟยกตัวอย่างคำว่า *การบิน* ซึ่งความหมายที่ใช้มากกว่า คือ ‘กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอากาศยาน(aviation, aeronautics)’ เช่น *การบินพลเรือน (civil aviation) การบินพาณิชย์ (commercial aeronautics)* ความหมายตรงตัวที่ได้จากฐานศัพท์ซึ่งเป็นความหมายแบบแรก คือ ‘การเคลื่อนที่ไปในอากาศด้วยกำลังปีกหรือเครื่องยนต์(flying)’ เช่น *การบินของนก การบินของเครื่องบิน เป็นต้น*

นอกจากคำที่มอเรฟยกตัวอย่างข้างต้นนี้แล้ว นามวลีแปลงที่มีสองความหมายคู่กันในลักษณะนี้ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งความแตกต่างของความหมายทั้งสองแบบจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อเทียบกับคำในภาษาอังกฤษ เช่น *การศึกษา ‘studying’* กับ ‘education’, ‘study’, *การแสดง ‘performing’* กับ ‘performance’, *การวิเคราะห์ ‘analyzing’* กับ ‘analysis’, *การสนับสนุน ‘supporting’* กับ ‘support’ เป็นต้น โดยความหมายที่สองเป็นความหมายที่ไม่ได้สื่อถึง ‘การกระทำ’ หรือ ‘กระบวนการ’ ที่เกิดจากคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานโดยตรง แต่มีความหมายเป็น ‘สิ่ง’ หรือ ‘ผล’ ที่ได้จากการกระทำกริยานั้น เช่น *เขามีการศึกษาดี* (‘education’) *การศึกษา* ในประโยคนี้นี้ หมายถึง ‘ความรู้หรือทักษะที่ได้รับการสั่งสอนหรือฝึกฝนจากสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย ฯ’ ซึ่ง ‘ความรู้’ หรือ ‘ทักษะ’ นี้ ก็คือ ‘ผล’ ของการกระทำกริยา *ศึกษา* นั่นเอง

ความหมายสองแบบของนามวลีแปลงในลักษณะที่กล่าวมานี้ ไม่ได้ปรากฏเฉพาะนามวลีแปลง *การ* เท่านั้น แต่ยังปรากฏกับนามวลีแปลง *ความ* อีกด้วย เช่น นามวลีแปลง *ความฝัน* จากคำกริยา *ฝัน* ไม่ได้สื่อความหมายถึง ‘สภาพ’ ของการกระทำกริยา *ฝัน* แต่เป็น ‘ผล(result)’ ของการทำ

กริยา *ฝัน* โดยจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อเทียบกับ *ความตาย* จากกริยา *ตาย* ซึ่งสื่อถึง 'สภาพหรือภาวะที่สิ้นชีวิต หรือไม่มีอยู่อีกต่อไป' คอมรีและธอมป์สัน (Comrie and Thompson 2007) เรียกนามวลีแปลงที่เป็น 'ผล' จากการกระทำกริยาว่า **นามวลีแปลงที่สื่อความหมายเชิงวัตถุ** (objective nominalization) เพราะมีความหมายเป็นเหมือน "กรรมโดยกำเนิดของการกระทำกริยา" (cognate object of an action) (เช่น *She smiled a beautiful smile* หรือ *He lives a good life*) ซึ่งเป็นการแปลงเป็นนามวลีที่พบได้ในภาษาต่างๆ อีกหลายภาษา คำกริยาและนามวลีแปลงที่มีลักษณะเดียวกันนี้ เช่น ภาษาซูลู (Zulu) *-cabanga* 'คิด (think)' > *um-cabang-o* 'ความคิด (thought)' ภาษาซิ-ลูยาน่า (Si-Luyana) *-imba* 'ร้องเพลง (sing)' > *lw-imb-o* 'เพลง (song)' เป็นต้น ส่วนในภาษาไทย คำกริยาและนามวลีแปลงที่มีลักษณะนี้ เช่น *คิด* > *ความคิด*, *เชื่อ* > *ความเชื่อ*, *รัก* > *ความรัก* ฯลฯ โดยจะสังเกตได้ว่า คำกริยากลุ่มนี้ มักมีความหมายเกี่ยวกับการรับรู้ทางจิต (mental or psychological verb)

นอกจากความหมายที่หลากหลายของนามวลีแปลงในแง่มุมต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นนี้แล้ว นามวลีแปลงยังถูกนำไปใช้ในบางหน่วยสร้างเพื่อสื่อความหมาย "เฉพาะกิจ" อีกด้วย นั่นคือ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหลังคำกริยา *ได้รับ* ที่ใช้สื่อความหมายเชิงกรรมวาจก เช่น *ได้รับการต้อนรับ* *ได้รับการแต่งตั้ง* นามวลีแปลงที่ปรากฏหลังกริยา *ได้รับ* เช่นนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1985) จัดอยู่ในประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจก *ได้รับ* (*/dây-ráp/* passive construction) ซึ่งมีอยู่ในกลุ่มเดียวกับ *ได้รับ* + กริยา เช่น *ได้รับเชิญ* *ได้รับพระราชทาน* ฯลฯ โดยกว่าร้อยละ 90 หน่วยสร้างนี้สื่อความหมายการ 'ผ่านประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ' ('undergo a favorable experience') ที่ต่างจาก *ได้รับ* ในความหมาย 'รับสิ่งที่มีผู้หยิบยื่นให้ (receive)' ซึ่งสามารถทดสอบได้โดย *การทำให้เป็นเรื่อง* (topicalization) โดยนามวลีแปลงหลังกริยา *ได้รับ* ในความหมายแรก ไม่สามารถย้ายตำแหน่งไปเป็น *เรื่อง* หน้าประโยคได้ **การแต่งตั้ง เขาได้รับแล้ว* ต่างจากนามวลีทั่วไปที่ปรากฏกับ กริยา *ได้รับ* ในความหมายหลัง ซึ่งสามารถย้ายไปเป็น *เรื่อง* หน้าประโยคได้ เช่น *เงิน เขาได้รับแล้ว* เป็นต้น (น.97-100, 105)

ความหมายเชิงกรรมวาจกของหน่วยสร้าง *ได้รับ* + *นามวลีแปลง การ* นี้ มอเรฟ (Morev 2005) วิเคราะห์ไว้ในทำนองเดียวกันโดยยกตัวอย่าง *เขาได้รับการตบมือจากฝูงชน* มอเรฟอธิบายว่าการใช้นามวลีแปลงในโครงสร้างนี้ (ซึ่งเป็นความหมายแบบ 'ผ่านประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ' ตามที่อมราอธิบายไว้) เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้หน่วยสร้างกรรมวาจก *ถูก* ซึ่งมักจะสื่อความหมายด้านลบ (น.145)

อย่างไรก็ตาม แม้อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1985) จะอธิบายว่า หน่วยสร้างกรรมวาจก *ได้รับ* + *นามวลีแปลง* นี้ สามารถปรากฏได้กับทั้งนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* (น.99) แต่ตัวอย่างที่แสดงมีเพียง *ได้รับ* + *นามวลีแปลง การ* เท่านั้น ทั้งนี้ จากข้อมูลพบว่า นามวลีแปลง *ความ* สามารถปรากฏกับกริยา *ได้รับ* ที่สื่อความหมายเชิงกรรมวาจกได้เช่นเดียวกับนามวลีแปลง *การ* เช่น

เขาได้รับความเมตตา/ความไว้วางใจ/ความเชื่อมั่น ฯลฯ นามวลีแปลง ความ ที่ปรากฏหลังกริยา ได้รับ ไม่ใช่สิ่งที่ได้รับ ในความหมาย 'รับสิ่งที่มีผู้หยิบยื่นให้ (receive)' โดยสามารถทดสอบได้ด้วยการย้ายมาเป็นเรื่องในตำแหน่งต้นประโยคได้เช่นเดียวกับนามวลีแปลง การ เช่น *ความเชื่อมั่น เขาได้รับแล้ว (เทียบกับ เงิน เขาได้รับแล้ว) นอกจากนี้ อาจทดสอบได้ด้วยการถอดความ (paraphrase) เป็นรูปประโยคอื่นในความเดียวกัน เช่น เขาได้รับการแต่งตั้ง/การเชิญ/การต้อนรับ = มีคนแต่งตั้ง/เชิญ/ต้อนรับเขา และ เขาได้รับความเมตตา/ความไว้วางใจ/ความเชื่อมั่น = มีคนเมตตา/เชื่อมั่น/ไว้วางใจเขา จึงสรุปได้ว่า ทั้งนามวลีแปลง การ และ ความ สามารถสื่อความหมายกรรมจาก ในหน่วยสร้างกรรมจาก ได้รับ + นามวลีแปลง การ/ความ ได้

5.3.2 หน้าที่ทางด้านอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง การ และ ความ

หน้าที่ทางด้านอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง การ และ ความ ก็คือ การใช้นามวลีแปลง การ และ ความ ในด้านความหมายนั่นเอง โดยหน้าที่ทางด้านอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง การ และ ความ ที่สำคัญมี 2 ประการ คือ การทำให้เป็นนามธรรม (abstraction) และ การสร้าง มโนทัศน์ (conceptualization)

5.3.2.1 การแปลงเป็นนามวลีด้วย การ และ ความ กับการทำให้เป็นนามธรรม

แม็คเคนซี (Mackenzie 1995) อธิบายถึงหน้าที่ของนามวลีแปลงในเชิงความหมายไว้ว่า เป็น *การทำให้เป็นนามธรรม* โดยการลดความเป็นปัจเจก (to abstract from individual instances) และเปลี่ยนให้ความหมายทั่วไป (น.331) กล่าวคือ กริยาวลีซึ่งเป็นหน่วยฐาน โดยปกติจะปรากฏกับอาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธานหรือกรรมตรง และสามารถแสดงความละเอียดของเหตุการณ์ เช่น กาล (tense) ว่าเกิดเมื่อใด หรือการณลักษณะ (aspect) ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดในลักษณะอย่างไร (ต่อเนื่อง จบแล้ว ฯลฯ) เช่น *My horse won the race* เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัจเจก คือ ระบุว่า “ใคร” หรือ “อะไร” ซึ่งในที่นี้ก็คือ *my horse* เป็นผู้ทำกริยา *won* ซึ่งเกิดขึ้นแล้ว (เป็นอดีต)

อย่างไรก็ตาม เมื่อกริยาวลี *won* ถูกแปลงเป็นนามวลี *winning* จะเห็นว่า ในนามวลีแปลง รูปกริยาเป็นนาม (gerund) *winning* ไม่สามารถปรากฏผู้กระทำ (**My horse winning the race*) แต่ต้องเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์ไปเป็น *การกเจ้าของ* (genitive/possessive case) เป็น *My horse's winning* หรือ *การกอ้อม* (oblique case) ในบุพบทวลี *by* เป็น *the winning of the race by my horse* ส่วนเหตุการณ์ *won* ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงที่สื่อความหมายว่า เกิดขึ้นและสิ้นสุดแล้ว เมื่อแปลงเป็นนามวลี *winning* จะสื่อถึงเหตุการณ์ทั่วไป (generalized event) โดยไม่เจาะจงว่าเหตุการณ์เกิดเมื่อใด หรือเกิดอย่างไร (น.326-8)

การทำให้เป็นนามธรรมในการแปลงเป็นนามวลี โดยการลดความเป็นปัจเจก (individual) ในลักษณะที่กล่าวมานี้ ในภาษาอังกฤษ ปรากฏกับทั้ง *นามวลีแปลงเชิงวิภัติปัจจัย* (inflectional nominalization) เช่น นามวลีแปลงรูปกริยา เป็นนาม (gerund) เช่น *winning* และ *นามวลีแปลงเชิงอนุพันธ์* (derivational nominalization) เช่น *victory* (Koptjevskaja-Tamm 2006: 654) และเป็นลักษณะที่เป็นสากล (universal) ที่พบได้ใน *การแปลงเป็นนามวลีเชิงศัพท์* (lexical nominalization) ในภาษาต่างๆ (Koptjevskaja-Tamm 1993, 2006, 2005, 1988, Mackenzie 1987, 1995, Comrie and Thompson 2007)

ลักษณะที่กล่าวข้างต้นจึงต่างจาก *นามวลีแปลงเชิงอนุประโยค* (clausal nominalization) เช่น [*That my horse won the race*] *came as a great surprise*. ซึ่งในทางไวยากรณ์ แม้ประโยคถูกลดฐานะไปเป็น *อนุประโยคฝังตัว* (embedded clause) ในประโยคหลัก โดยปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งนามวลีทำหน้าที่เป็นประธานของกริยา *came* แต่จะเห็นได้ว่า นามวลีเชิงอนุประโยค สื่อความหมายที่เป็นนามธรรมโดยไม่ได้ลดความเป็นปัจเจกของเหตุการณ์ เพราะอาร์กิวเมนต์ต่างๆ ของกริยา *won* ยังคงการกเดิม และกริยายังคงแสดงเหตุการณ์เฉพาะ ไม่ใช่เหตุการณ์ทั่วไป

การที่การแปลงเป็นนามวลีสามารถสื่อความหมายของเหตุการณ์แบบทั่วไป โดยไม่ต้องระบุประธานหรือรายละเอียดของเหตุการณ์นี้ ฮัลลiday และแมทเธียสเซน (Halliday and Matthiessen 1999) เรียกว่า *อุปลักษณ์เชิงไวยากรณ์* (grammatical metaphor) เช่น นามวลีแปลง *failure* จากคำกริยา *fail* ทำให้เรามองภาพเหตุการณ์ที่มีลักษณะเดียวกันในภาพรวมได้ เช่น *power failure, crop failure, heart failure* ฯลฯ (น.268-30) ส่วนเลห์มันน์ (Lehmann 1982) อธิบายถึงการละข้อมูลที่แสดงความเป็นปัจเจก เช่น ประธาน กาล การณ์ลักษณะ และวิเศษณ์วลีที่เป็นส่วนขยาย ในการแปลงเป็นนามวลีไว้ในทำนองเดียวกัน โดยเรียกว่า *การสร้างแบบ* (typification, "Typisierung" ในภาษาเยอรมัน)

การสร้างความเป็นนามธรรมของการแปลงเป็นนามวลีเชิงศัพท์ โดยการลดความเป็นปัจเจกของเหตุการณ์ที่แสดงโดยกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐาน และความแตกต่างของการสร้างความเป็นนามธรรมของการแปลงเป็นนามวลีเชิงศัพท์และเชิงอนุประโยคที่อธิบายข้างต้นนี้ ปรากฏกับนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* โดยจะเห็นได้ว่า ในการแปลงกริยาวลีเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* อาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธานจะเปลี่ยนไปเป็นการกเจ้าของในบุพบทวลี *ของ* และคำวิเศษณ์บางคำซึ่งปรากฏร่วมกับกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐาน จะสูญไปในการแปลงกริยาวลีเป็นนามวลี ดังที่นำเสนอแล้วในหัวข้อ 4.3.2

ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบระดับความเป็นนามธรรม ในแง่ของระดับของความเป็นปัจเจกและความหมายทั่วไปของเหตุการณ์ที่แสดงในประโยค (70ก) และ (71ก) เมื่อแปลงเป็นนามวลี ใน (70ข) และ (71ข) จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ที่แสดงด้วยกริยาวลีใน (70ก) และ (71ก) มีความเฉพาะเจาะจง

ลดลง เมื่อแปลงเป็นนามวลี (70ข) และ (71ข) นอกจากนี้ อาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธาน *รัฐบาล* (70ก) และ *ดอกทานตะวัน* (71ก) และวิเศษณ์ *กำลัง* (ทั้งใน 70ก และ 71ก) สูญไปเมื่อกริยาวิเศษณ์ถูกแปลงเป็นนามวลีใน (70ข) และ (71ข)

- (70) (ก) *รัฐบาลกำลังพิจารณาตัวเลขค่าแรงขั้นต่ำ*
 (ข) *การพิจารณาตัวเลขค่าแรงขั้นต่ำ (ของรัฐบาล)*
 (ค) **การรัฐบาลกำลังพิจารณาตัวเลขค่าแรงขั้นต่ำ / *การกำลังพิจารณาตัวเลขค่าแรงขั้นต่ำ*
- (71) (ก) *ทุ่งทานตะวันโคกสำโรง ควรมาช่วงเช้า เพราะดอกกำลังสวย*
 (ข) *ความสวย (ของดอกทานตะวัน)*
 (ค) **ความดอกทานตะวันกำลังสวย / *ความกำลังสวยของดอกทานตะวัน*

การสื่อความหมายเชิงนามธรรมและความหมายทั่วไปของเหตุการณ์ของการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทยที่อธิบายมาข้างต้นนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยต่างๆ ที่เป็นไปในทำนองเดียวกัน โดยวิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2537) พบว่า การแปลงเป็นนามวลีโดยใช้ *การ* และ *การที่* เช่น *การโจมตีของชาวเซอร์บครั้งนี้* หรือ *การที่มีภาระบุว่าไทยช่วยสนับสนุนเขมรแดง...* เป็นลักษณะเด่นในการใช้ภาษาในบทโฆษณา การรณรงค์ และรายการการศึกษาและสารคดีในสื่อโทรทัศน์

วิไลวรรณอธิบายว่า “การเปลี่ยนฐานะประโยคให้เป็นนามวลีเป็นลักษณะใหม่ในภาษาไทย” โดยเป็นสิ่งที่ “พาไปสู่ปรากฏการณ์ใหม่ในการสื่อความในภาษาไทย” เพราะก่อนที่ประโยคจะถูกเปลี่ยนฐานะเป็นนามวลี ประโยคสื่อความว่า “ใครทำอะไร?” ซึ่งเป็นการกล่าวถึง “บุคคล” และ “กริยาที่บุคคลกระทำ” แต่เมื่อถูกเปลี่ยนเป็นนามวลี ความหมายทั้งสองประการนี้ก็ลดน้อยลงไป กลายเป็นการเน้นถึง “การกระทำ” ไม่ใช่บุคคลหรือสิ่งของหรือความคิดที่คำในภาษาอังกฤษถึง แต่เป็น “นามธรรมที่ถูกสร้างขึ้นจากกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ ความหมายของนามวลีที่เกิดในลักษณะนี้ไม่ได้อ้างอิงถึงสิ่งที่มีอยู่แล้วในโลก แต่เป็นความหมายที่เกิดจากการใช้กฎไวยากรณ์” (น.47)

คำอธิบายข้างต้นนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของสุภาณี เทียรเจริญ (Tiancharoen 1987) ที่เปรียบเทียบภาษาที่ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ และพบว่าภาษาที่มุ่งให้ข้อมูลสารสนเทศ (information-focused language) เช่น ภาษาในตำรา ในบทความ ในการบรรยายทางวิชาการ มักใช้ประโยคความซ้อน และนามวลีที่ลดรูปจากประโยคมากกว่าภาษาที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ (involvement-focused language) เช่น ภาษาในการสนทนา ภาษาในจดหมายถึงเพื่อน ซึ่งมักใช้ประโยคความรวม ใช้วิเศษณ์วลี และนามวลีทั่วไปมากกว่า

ความหมายเชิงนามธรรมซึ่งมีความหมายทั่วไปของการแปลงเป็นนามวลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาที่เป็นมีความเป็นทางการค่อนข้างสูงอย่างการใช้ภาษาในสื่อโทรทัศน์หรือภาษาทางวิชาการที่อธิบายข้างต้นนี้ ยืนยันได้จากผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

(Prasithrathsint 2014) ที่พบว่า การแปลงเป็นนามวลีเป็น *ตัวบ่งชี้* (marker) และเปรียบเสมือน “เครื่องมือ” ที่สำคัญของประเภทงานเขียนทางวิชาการ

จากการเปรียบเทียบเชิงปริมาณ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2014) พบว่า นามวลีแปลง *กาว* ที่ปรากฏในบทความทางวิชาการคิดเป็นร้อยละ 5 มากกว่าในบทบรรณาธิการ (editorial) ซึ่งปรากฏเพียงร้อยละ 2.6 ส่วนในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่า การแปลงเป็นนามวลีมีคุณสมบัติที่สำคัญ 2 ประการ นั่นคือ *การปลีกตัวตน* (detachment) ออกจากงานเขียน โดยการไม่ระบุตัวตนของผู้เขียนในการอภิปรายประเด็นต่างๆ และ *ความเป็นวัตถุวิสัย* (objectivity) ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง (fact) โดยปราศจากความรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจัย คุณสมบัติทั้ง 2 ประการที่กล่าวมานี้ มีบทบาทสำคัญและเป็น *ลักษณะเด่น* (marked) ของงานเขียนทางวิชาการ 3 ประการ

ประการแรก งานเขียนทางวิชาการเป็นงานเขียนที่ผู้เขียนต้องไม่ลำเอียง แม้ในการอภิปรายจะต้องแสดงจุดยืนทางวิชาการในสิ่งที่กำลังอภิปรายอยู่ แต่ก็ต้องอภิปรายด้วยความเป็นกลาง ปราศจากอารมณ์และตัวตน ซึ่งลักษณะเช่นนี้สามารถแสดงทำได้โดยการใช้นามวลีแปลงเพราะสื่อถึงความหมายทั่วไปของเหตุการณ์ โดยลดความเป็นปัจเจก หรือปลีกตัวตนของผู้เขียนออกจากงานเขียน เพราะอาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธานของกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐานไม่สามารถปรากฏได้ในนามวลีแปลง เช่น การใช้นามวลีแปลง *การวิเคราะห์* เป็นประธานของกริยาวลี *แสดงว่า ... ใน ผลการวิเคราะห์ แสดงว่า...* แทนการเขียนแบบระบุตัวตนผู้วิจัยว่า *ผมวิเคราะห์และพบว่า...*

ประการที่สอง ในงานเขียนทางวิชาการ ผู้เขียนต้อง “เลือกข้าง” (take side) ในประเด็นที่กำลังอภิปรายสนับสนุนหรือโต้แย้งกับความคิดหรือการวิเคราะห์ของผู้อื่น ดังนั้น เพื่อจูงใจให้ผู้อ่านเชื่อในสิ่งที่กำลังอภิปราย ผู้วิจัยต้องทำให้งานเขียนเป็นกลางโดยลดการตัดสิน หรือความคิดเห็นส่วนตัว โดยทำให้งานเขียนเป็นข้อมูล “ทั่วไป” (generalized knowledge or fact) ผ่านการแปลงเป็นนามวลี เช่น *หาดทรายแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเล่นน้ำทะเล การรับประทานอาหารเช้า และการพักผ่อน* จะเห็นได้ว่า ในข้อความนี้เน้นไปที่กิจกรรมในลักษณะการรายงานข้อมูลทั่วไปด้วยนามวลีแปลง แทนการระบุเหตุการณ์ที่เฉพาะเจาะจง เช่น *...ผู้คน/นักท่องเที่ยวมาเล่นน้ำทะเล รับประทานอาหารเช้า และพักผ่อน*

ประการสุดท้าย การไม่ระบุตัวตนและการสื่อความหมายทั่วไปของนามวลีแปลงที่กล่าวมาทั้งสองข้อนี้เองที่ทำให้นามวลีแปลงช่วยใน *การสร้างมโนทัศน์* (conceptualization) เพราะองค์ความรู้หรือทฤษฎีในสาขาวิชาต่างๆ ต้องเป็นการสร้างนัยทั่วไปที่มีความเป็นวัตถุวิสัยซึ่งสามารถแสดงด้วยนามวลีแปลง (Prasithrathsint 2014) การสร้างมโนทัศน์ที่อธิบายข้างต้นนี้ ตรงกับความหมายหนึ่งของ *การกลายเป็นศัพท์* (lexicalization) ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่มโนทัศน์ (concept) ถูกแสดงออก (expressed) ด้วยรูปศัพท์ (lexical form) ในภาษา (Bakken 2006)

5.3.2.2 นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* กับการสร้างมโนทัศน์

ประเด็นเรื่องหน้าที่ของนามวลีแปลงกับการสร้างมโนทัศน์ที่กล่าวข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นจากผลการศึกษาของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1994) ในการเปรียบเทียบนามวลีแปลงในศัพท์บัญญัติภาษาไทยโดยราชบัณฑิตยสถานใน 13 สาขาวิชากับศัพท์ที่เป็นนามวลีแปลงในภาษาอังกฤษ

จากผลการวิเคราะห์ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 1994) พบว่า ศัพท์บัญญัติในภาษาไทยนิยมใช้ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* มากกว่าการแปลงเป็นนามวลีด้วยหน่วยคำอื่นๆ แบบทิ้งห่างโดย นามวลีแปลง *การ* คิดเป็นร้อยละ 60 ส่วนนามวลีแปลง *ความ* คิดเป็นร้อยละ 24 ขณะที่หน่วยคำแปลงเป็นนามวลีอื่นๆ เช่น *-นิยม -ภาวะ -ภาพ -กรรม -สภาพ -ภาวะ* รวมกันไม่ถึงร้อยละ 5

นอกจากนี้ ยังพบว่า การใช้ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยสอดคล้องกับตัวชี้นามวลีแปลงในภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* สอดคล้องกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาอังกฤษ 5 รูป คือ *-ing* (87%) *-ion* (86%) *-al* (83%) *-ment* (80%) และ *-sis* (77%) ในด้านความหมายตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทั้ง 5 รูปนี้ ล้วนสื่อถึง 'การกระทำ(action)' หรือ 'กระบวนการ(process)' ทั้งสิ้น ขณะที่ นามวลีแปลง *ความ* สอดคล้องกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาอังกฤษ *-ness* และ *-tude* ซึ่งมีความหมายเชิง 'นามธรรม' และ 'สภาพ(condition)' ทั้งหมด (100%)

ความสื่อความหมายเชิงนามธรรมและความหมายทั่วไป รวมถึงการสร้างมโนทัศน์จากการแปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาลีให้เป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ยังครอบคลุมไปถึง *การแปลงเป็นนามวลีจากนาม* (denominal nominalization) โดยการเติมตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* หน้านามวลี เพื่อสร้างนามวลีที่สื่อความหมายเชิงนามธรรมและความหมายทั่วไปของ 'กิจการ(=การงานที่ประกอบ)' ที่เกี่ยวข้องกับนามวลีที่เป็นหน่วยฐานนั้นๆ เช่น *การต่างประเทศ* (Noss 1964: 60) *การแพทย์* *การประปา* *การโทรศัพท์* (Higbie and Thinsan 2002: 15) *การไฟฟ้า* *การไปรษณีย์* (Campbell and Shaweevongs 1970: 217) *การร่ม* *การเบา* *การแวน* *การปีโตรเลียม* *การคอมพิวเตอร์* *การอินเทอร์เน็ต* (กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนจุ่น 2555b: 50)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่า นามวลีแปลงด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จำนวนมากที่ใช้เป็นศัพท์ที่มีความหมายถึงมโนทัศน์ทั่วไป เช่น *การศึกษา* *การคลัง* *การเมือง* *ความคิด* *ความรู้* *ความสามารถ* ฯลฯ ปรากฏเป็นคำตั้ง (entry) ในพจนานุกรมทั้งฉบับมาตรฐาน คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และพจนานุกรมเอกชนต่างๆ จากการสืบค้นของผู้วิจัยในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (สืบค้น มกราคม 2559) ของคำที่ขึ้นต้นด้วย *การ* และ *ความ* ทุกการปรากฏ พบว่า นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* เป็นคำที่ปรากฏในความถี่สูงสุด 10 อันดับแรก (มากกว่าคำประสมที่

การ และ ความ ปรากฏในตำแหน่งต้นคำ) ผู้วิจัยนำคำที่เหล่านี้ไปตรวจสอบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่า ส่วนใหญ่ปรากฏเป็นคำตั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เช่น (ตัวเลขในวงเล็บแสดงอันดับตามความถี่สูงสุด 5 อันดับแรก) การ:(1) การศึกษา (2) การเมือง (3) การเงิน (4) การเลือกตั้ง (5) การลงทุน และ ความ:(1) ความคิด (2) ความรู้สึก (3) ความรู้ (4) ความสำคัญ (5) ความผิด

นามวลีแปลง การ และ ความ ในภาษาไทยจำนวนมากปรากฏเป็นคำตั้งในพจนานุกรมนี้ สอดคล้องกับข้อสังเกตของเครส (Kress 1979) ซึ่งสังเกตว่า ในภาษาอังกฤษ การแปลงเป็นนามวลีทำให้เกิดคำนามใหม่ๆ เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมจำนวนมาก นักวิทยาหน่วยคำอธิบายปรากฏการณ์นี้ว่า เป็นผลมาจาก *การกำหนดโดยสถาบัน* (institutionalization) (Bauer 1983) หรือ *การทำให้เป็นแบบแผน* (conventionalization) (Bakken 2003, 2006) ซึ่งเป็นกระบวนการที่หน่วยหนึ่งๆ เข้าไปอยู่ในคลังศัพท์ (lexicon) ของผู้พูดเจ้าของภาษา

5.3.3 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง การ และ ความ

ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลงเชิงศัพท์ การ และ ความ ที่อธิบายในข้อ 5.3.1 และ 5.3.2 สามารถสรุปเปรียบเทียบได้ดังตารางที่ 5.5 ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงใน 3 ประเด็น คือ ลักษณะของเหตุการณ์ที่แสดงโดยนามวลีแปลง การ และ ความ คุณสมบัติทางความหมายด้านความเป็นพลวัต (dynamicity) ของเหตุการณ์ที่แสดงโดยนามวลีแปลง การ และ ความ และความหมายของนามวลีแปลง การ และ ความ

จากตารางที่ 5.5 เมื่อเปรียบเทียบ ลักษณะของเหตุการณ์ ที่แสดงโดยนามวลีแปลง การ และ ความ พบว่า นามวลีแปลง การ- และ ความ มีลักษณะเหมือนกันในแง่ของการสื่อความหมายที่เป็นนามธรรมของหน่วยงาน โดยหน่วยงานที่เป็นคำนามซึ่งแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ เท่านั้น จะสื่อความหมายเชิงนามธรรมเกี่ยวกับ 'กิจการ' หรือ 'กิจกรรม' ที่เกี่ยวข้องกับนามวลีนั้น จึงทำให้ความหมายของนามวลีที่เป็นหน่วยงานมีความเป็นนามธรรมมากขึ้น เช่น เงิน 'วัตถุที่ใช้วัดราคาในการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน' เป็น การเงิน 'กิจการเกี่ยวกับเงิน, เรื่องเกี่ยวกับเงิน' เป็นต้น

ส่วนหน่วยงานที่เป็นคำกริยานั้น เมื่อแปลงเป็นนามวลีทั้งนามวลีแปลง การ และ ความ ลักษณะของเหตุการณ์จะมีความเฉพาะเจาะจงน้อยลง และมีความหมายทั่วไปมากขึ้น เพราะอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือผู้แสดงอาการ จะไม่สามารถปรากฏในนามวลีแปลง การ และ ความ ได้ เช่น ประเทศไทยส่งออกข้าว > การส่งออกข้าว(ของประเทศไทย) (*การประเทศไทยส่งออกข้าว) ซึ่งจะเห็นได้ว่า นามวลีแปลง การ เน้นไปที่ 'การกระทำ' ต่างจากกริยาวลีซึ่งปรากฏร่วมกับอาร์กิวเมนต์จึงเน้นไปที่ 'ผู้กระทำ' เป็นต้น

ตารางที่ 5.5 การเปรียบเทียบลักษณะทางอรรถศาสตร์ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

คุณสมบัติ	นามวลีแปลง <i>การ</i>	นามวลีแปลง <i>ความ</i>
ทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์	เหตุการณ์ไม่เฉพาะเจาะจง (ไม่ปรากฏประธาน)	เหตุการณ์ไม่เฉพาะเจาะจง (ไม่ปรากฏประธาน)
เหตุการณ์	เหตุการณ์พลวัต [+พลวัต] (<i>การเดินทางอย่างรวดเร็ว</i>)	เหตุการณ์ทรงสภาพ [-พลวัต] (* <i>ความกลมอย่างรวดเร็ว</i>)
ความหมาย	'การกระทำ' (<i>การตัด</i>) 'กระบวนการ' (<i>การพัฒนา</i>) 'ผลจากการทำกริยา' ((มี) <i>การศึกษา(ดี)</i>) 'กิจการ, กิจกรรม' ปฏิภาค (vs) 'การกระทำ, กระบวนการ' (การศึกษา 'education, study' vs 'studying') (การบิน 'aviation' vs 'flying') 'กิจการ, กิจกรรม' [ฐานศัพท์คำนาม] (<i>การเงิน</i>) 'ผ่านประสบการณ์ที่น่าพอใจ' [กรรมจาก <i>ได้รับ</i>]	'สภาพ, ภาวะ' (<i>ความซรุขระ</i>) 'ผลจากการทำกริยา' (<i>ความฝัน, ความคิด, ความเชื่อ</i>) 'ผ่านประสบการณ์ที่น่าพอใจ'

ในส่วนของคุณสมบัติ**ความเป็นพลวัต** (dynamicity) ของเหตุการณ์ที่สื่อโดยนามวลีแปลง *การ* นั้น เป็นผลมาจากคุณสมบัติพลวัตของคำกริยาหน่วยฐานซึ่งมีผลต่อการเลือกใช้ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* และมีผลต่อความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ด้วย กล่าวคือ คำกริยาที่แสดง**เหตุการณ์พลวัต** [+พลวัต] คือ เหตุการณ์ที่ผู้แสดงอาการมีการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหววิยะ การย้ายตำแหน่ง เช่น *เดิน พัฒนา ผลิ พยายาม* หรือ การเปลี่ยนสภาพ เช่น *แตก ผลิ บาน* ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับชนิดของคำกริยาทางวากยสัมพันธ์ คือ **กริยากรรมและกริยากรรม** จะเลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ซึ่งความหมายดั้งเดิมของคำนามเดี่ยวก่อนจะพัฒนามาเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* คือ 'งาน เรื่องหรือสิ่งที่กระทำ' ซึ่งมีเกี่ยวข้องกับ 'การกระทำ' หรือ 'กระบวนการ' (= 'ลำดับการกระทำซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง') ทำให้นามวลีแปลง *การ* มีความหมายแสดงเหตุการณ์ที่สื่อถึง 'การกระทำ' หรือ 'กระบวนการ' ด้วย เช่น *การพัฒนา* หมายถึง 'การกระทำหรือกระบวนการที่ทำให้ดี/เจริญขึ้น'

ขณะที่คำกริยาที่แสดง**เหตุการณ์ทรงสภาพ** [-พลวัต] คือเหตุการณ์ที่ผู้แสดงอาการไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นการเคลื่อนไหววิยะหรือย้ายตำแหน่ง เช่น *สวย ซรุขระ ขม ใหญ่* ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับชนิดของคำกริยาทางวากยสัมพันธ์ที่เป็น**คำกริยาคุณศัพท์** จะเลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ซึ่งความหมายดั้งเดิมของคำนามเดี่ยวก่อนพัฒนามาเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* คือ 'เรื่อง' (= 'ภาวะหรือเนื้อหาของสิ่งซึ่งเนื่องกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ) ทำให้นามวลีแปลง *ความ* สื่อความหมายถึง 'สภาพ, ภาวะ' ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน

ด้วย เช่น ความสวย 'สภาพหรือภาวะงามน่าพึงพอใจ' ส่วนกริยานำและกริยาต้องเติมเต็มที่สามารถปรากฏได้กับทั้งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ก็จะมี ความหมายที่ต่างกัน ในลักษณะที่กล่าวมานี้ นั่นคือ นามวลีแปลง *การ* สื่อถึง 'การกระทำ, กระบวนการ' เช่น *การพยายาม การพอใจ* ฯ ส่วนนามวลีแปลง *ความ* สื่อถึง 'สภาพ, ภาวะ' เช่น *ความพยายาม ความพอใจ* เป็นต้น

ความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ส่วนใหญ่จะเป็นความหมายตรงไปตรงมาที่สัมพันธ์กับความหมายของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานในลักษณะที่อธิบายมาข้างต้นนี้ อย่างไรก็ตาม นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ส่วนหนึ่งแสดง ความหมายในลักษณะอื่นที่นอกเหนือจากความหมายที่ได้จากการอนุพันธ์ที่กล่าวมานี้ นั่นคือ ความหมายที่สื่อถึง 'ผลจากการทำกริยา' เช่น *การศีกษา* (education) 'ความรู้หรือทักษะที่ได้รับการสั่งสอนหรือฝึกฝน' ('ความรู้' และ 'ทักษะ' เป็น 'ผล' จากการทำกริยา *ศีกษา*) อย่างไรก็ตาม ความหมาย 'ผลจากการทำกริยา' นี้ ไม่พบในนามวลีแปลง *การ* มากนัก ต่างจากนามวลีแปลง *ความ* ซึ่งความหมายนี้พบมากกับนามวลีแปลง *ความ* จากคำกริยาฐานศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับจิตใจ (mental/psych-verb) เช่น *ความคิด* (< คิด) *ความฝัน* (< ฝัน) *ความเชื่อ* (< เชื่อ) *ความหวัง* (< หวัง) ฯลฯ

อย่างไรก็ดี เฉพาะนามวลีแปลง *การ* พบว่า มีนามวลีแปลง *การ* จำนวนหนึ่งที่มีรูปเดียวกันคือแปลงจากคำกริยาฐานศัพท์คำเดียวกัน แต่มีความหมายที่แตกต่างกัน 2 ความหมาย โดยความหมายหนึ่งสื่อถึง 'กิจกรรม' ที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์ อีกความหมายหนึ่งสื่อถึง 'การกระทำ, กระบวนการ' ของคำกริยาที่เป็นฐานศัพท์ เช่น *การบิน* ('aviation' vs. 'flying') *การศีกษา* ('education, study' vs. 'studying') *การแสดง* ('performance' vs. 'performing') *การวิจัย* ('research' vs. 'researching') ฯลฯ

นอกจากนี้ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏกับคำกริยาในหน่วยสร้างเฉพาะ ก็สามารถสื่อ *ความหมายเชิงหน่วยสร้าง* (constructional meaning) ที่เป็นความหมายที่เกิดขึ้นจากการปรากฏร่วมกันของส่วนประกอบที่มาประกอบกันเป็นหน่วยสร้างด้วยนั่นคือ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหลังคำกริยา *ได้รับ* (*ได้รับ* + นามวลีแปลง *การ* และ *ความ*) โดยนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* โดยคำกริยา *ได้รับ* ในหน่วยสร้างนี้ ไม่ได้มีความหมาย 'รับสิ่งที่มีผู้หยิบยื่นให้ (receive)' แต่เป็นสามารถสื่อความหมายเชิงกรรมวาจกในความหมายที่ประธาน 'ผ่านประสบการณ์ที่น่าพอใจ (undergo a favorable experience)' (Prasithrathsint 1985) เช่น *ได้รับการต้อนรับ/การเชิญ/การแต่งตั้ง* หรือ *ได้รับความเชื่อถือ/ความเมตตา/ความเชื่อใจ* ฯลฯ (นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในหน่วยสร้างนี้ ไม่สามารถย้ายมาเป็น *เรื่อง* (topic) อยู่ในตำแหน่งต้นประโยคได้ เช่น **การแต่งตั้ง เขาได้รับแล้ว* เทียบกับ *เงิน เขาได้รับแล้ว*)

ทั้งนี้ อาจสรุปเป็นนัยทั่วไปได้ว่า ความหมายของนามวลีแปลงที่เป็นความหมายตรงไปตรงมาที่สัมพันธ์กับคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน มีความหมายต่างกันค่อนข้างชัดเจนตามความหมายประจำคำด้านเหตุการณ์ของคำกริยา นั่นคือ นามวลีแปลง *การ* สื่อถึงเหตุการณ์พลวัต ‘การกระทำ, กระบวนการ’ ส่วนนามวลีแปลง *ความ* สื่อถึงเหตุการณ์ทรงสภาพ ‘สภาพ, ภาวะ’ อย่างไรก็ตาม ความหมายของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน ในส่วนของความหมายอื่นๆ ที่ขยายออกไปนอกจากความหมายแบบตรงไปตรงมา แต่ยังคงมีความหมายเกี่ยวข้องกับคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน เช่น ‘กิจการ, กิจกรรม’ ที่เกี่ยวข้องกับคำกริยา หรือ ‘ผลจากการทำกริยา’

5.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความหมายและลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏใน 3 รูปแบบ นั่นคือ ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ผลการวิเคราะห์ความหมายและลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในแต่ละรูปแบบแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ 1) คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในความหมาย ‘เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)’ ซึ่งเป็นความหมายที่มีระดับความเป็นนามธรรมสูงสุด (ความหมาย กลุ่ม 3) สอดคล้องกับความหมายอนุพันธ์ (derivational meaning) ของนามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ที่สื่อถึง ‘เหตุการณ์’ ที่เป็นนามธรรมของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน 2) ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* ที่หมายถึง ‘กิจการ (affairs)’ สอดคล้องกับความหมายของนามวลีแปลงจากนาม (denominal nominalization) *การ* (เช่น *การไฟฟ้า การบัญชี*) และ 3) ความหมายของคำนามเดี่ยว *ความ* ที่หมายถึง ‘สภาพ (state)’ (จากความหมาย ‘เหตุการณ์’) สอดคล้องกับความหมายของนามวลีแปลง *ความ* ที่ฐานศัพท์เป็นคำกริยาคุณศัพท์ซึ่งเป็นคำกริยาที่สื่อถึง ‘สภาพ’ หรือ ‘คุณสมบัติ’ ด้วย

ขณะที่ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่มีความเป็นรูปธรรมในระดับต่างๆ (ความหมาย กลุ่ม 1 และ 2) เช่น ความหมาย ‘งาน, สิ่งที่ทำ’ ของคำนามเดี่ยว *การ* หรือความหมายของ *ความ* ในความหมายที่ ‘เกี่ยวข้องกับคำพูดและภาษา (linguistic)’ เช่น ‘ถ้อยคำ’ ก็มักจะเป็นความหมายของคำนาม *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม เช่น *การบ้าน ‘งานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนไปทำที่บ้าน’* หรือ *เบิกความ ‘ให้ถ้อยคำต่อศาลในฐานะพยาน’*

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ ในบทที่ 4 และผลการวิเคราะห์ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในบทนี้ ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณในด้านความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในแต่ละรูปแบบมาพิจารณาประกอบกัน จะทำให้เห็นภาพของกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่พัฒนาการไปสู่หน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ 6

พัฒนาการการใช้ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอพัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ทั้งในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน โดยข้อมูลเชิงปริมาณที่จะนำเสนอในบทนี้ จะนำไปประกอบการอธิบายกลไกและพัฒนาการในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในงานวิจัยนี้ในบทถัดไป

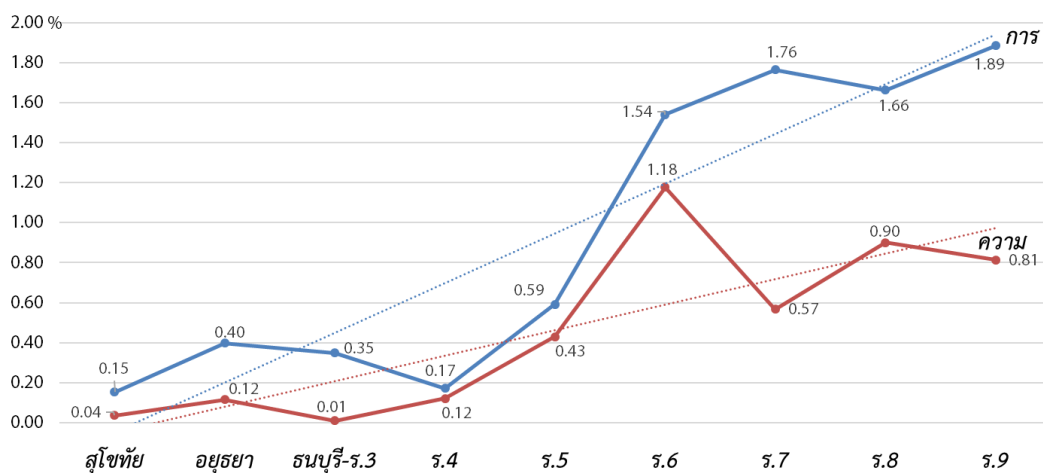
สำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์พัฒนาการในเชิงปริมาณ ในบทนี้ เบื้องต้น ในข้อ 6.1 จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ของการปรากฏของ *การ* และ *ความ* ทุกรูปแบบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน จากนั้นจะแสดงพัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ในด้านวากยสัมพันธ์ในข้อ 6.2 และด้านอรรถศาสตร์ในข้อ 6.3 สุดท้ายในข้อ 6.4 จะกล่าวถึงพัฒนาการทางไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่มีรูปแบบสอดคล้องกัน ที่นอกเหนือจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (ซึ่งเป็นหัวข้อสำคัญของวิทยานิพนธ์นี้ และจะแยกนำเสนอในบทที่ 7) นั่นคือ *การกลายเป็นศัพท์* (lexicalization) และ *การกลายเป็นหน่วยสร้าง* (constructionalization)

6.1 ภาพรวมพัฒนาการด้านความถี่ของ *การ* และ *ความ* ทุกรูปแบบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในภาพรวมของพัฒนาการด้านความถี่ของ *การ* และ *ความ* ในทุกรูปแบบการปรากฏ นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 6.1 และภาพที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 ความถี่ของ *การ* และ *ความ* ทุกรูปแบบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

สมัย	จำนวน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด	<i>การ</i>		<i>ความ</i>	
			คำ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง
สุโขทัย		22,181	34	0.15	8	0.04
อยุธยา		62,668	250	0.40	73	0.12
ธนบุรี-ร.3		13,1592	459	0.35	13	0.01
ร.4		38,685	67	0.17	47	0.12
ร.5		82,407	488	0.59	354	0.43
ร.6		11,295	174	1.54	133	1.18
ร.7		8,273	146	1.76	47	0.57
ร.8		20,321	338	1.66	183	0.90
ร.9		21,848	412	1.89	178	0.81
รวม		399,270	2,368	0.59	1,036	0.26

ภาพที่ 6.1 ความถี่ การ และ ความ ในทุกรูปแบบการปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

จากภาพที่ 6.1 จะเห็นได้ว่า ความถี่ของ การ และ ความ ในทุกรูปแบบการปรากฏมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน สังเกตได้จาก “เส้นประ” ซึ่งแสดง **แนวโน้ม** (trend) ของความถี่ของการปรากฏของ การ และ ความ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ในภาพรวมจะเห็นได้ว่า การปรากฏในความถี่สูงกว่า ความ ในทุกสมัย ยกเว้นในสมัยรัชกาลกาลที่ 9 ซึ่ง การ (ร้อยละ 0.62) ปรากฏในข้อมูลน้อยกว่า ความ (ร้อยละ 0.85) แต่ก็ไม่ต่างกันมากนัก

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา จะเห็นได้ว่า ความถี่การปรากฏของ การ และ ความ ในทุกรูปแบบเพิ่มขึ้นจากสมัยสุโขทัยถึงอยุธยา อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ความถี่การปรากฏของ การ และ ความ ลดลงจากสมัยอยุธยาถึงธนบุรี-รัชกาลที่ 3 โดยเฉพาะ ความ ซึ่งลดลงอย่างมาก เหลือจากปรากฏเพียงร้อยละ 0.01 ที่เป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะอิทธิพลของประเภท (genre) ของเอกสารในสมัยธนบุรี-รัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นหมายรับสั่งทั้งหมด ทำให้ พบ การ เป็นจำนวนมาก ทั้งที่ใช้เป็นคำนามเดี่ยวและที่เป็นส่วนมูลฐานในคำประสม เพราะเนื้อหาในเอกสารประเภทหมายรับสั่ง เป็นพระราชโองการที่ “สั่งการ” ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง “เตรียมการ” ใน “การพระราชพิธี” ต่างๆ เนื้อหาส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับการกระทำ เช่น ...แล้วให้เกณฑ์ฉัตรเบญจรงค์ ๗ ชั้น ปักล้อมพระที่นั่งที่ตั้งการพระราชพิธี หรือ ...แล้วให้อาบน้ำมันมะพร้าวให้รักษาองค์อัครกลับตะเกียงพุ่มเพลิงกลางวัน เพลากลางคืนกว่าจะเสร็จการ ฯลฯ ดังนั้น จึงมักไม่พบ ความ ซึ่งความหมายส่วนใหญ่เป็นเชิงนามธรรม เช่น คดี คำพูด หรือ สภาพ ฯ ซึ่งจากข้อมูลพบเพียง ความ ในหมายรับสั่งเพียง 13 ครั้งเท่านั้น จากเอกสารซึ่งเป็นหมายรับสั่งทั้งหมดในสมัยธนบุรีถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ 130,000 คำ) ตัวอย่างเช่น ด้วยพระยาธรรมมาธิบดีรับสั่งไล่เกล้าฯ สั่งว่า ทรงพระกรุณาให้ตั้งพระราชพิธีอาพาธพินาศ ระงับความไข้ เป็นการพระราชพิธีสงฆ์จะตั้งสวดพระพุทธรูปมนต์ หรือ (รายชื่อ)... สารวัตรเหล่านี้สำหรับตรวจ ใครขาดให้อาความบอกผู้รับสั่ง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี คำว่า *ความ* ที่พบมากในสมัยสุโขทัยและอยุธยา อาจเป็นเพราะเนื้อหาของประเภทเอกสารมีความหลากหลายกว่าสมัยธนบุรี-รัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น จารึกในสมัยสุโขทัยมีเนื้อหาทั้งการบรรยายสภาพบ้านเมือง เหตุการณ์เฉพาะ เช่น การสร้างพระพุทธรูป การรบ คำอธิษฐานในการก่อสร้างศาสนวัตถุและศาสนสถาน (พระ โบสถ์ ฯ) จึงสามารถพบคำ เช่น (*สวน*)*ความ* ('สอบถามเรื่องราว') *ความดี ความสุข* ฯลฯ หรือในสมัยอยุธยาซึ่งมีทั้งสัญญาการค้าระหว่างไทยกับประเทศตะวันตก หรือบันทึกการเดินทางของราชทูตในการเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศตะวันตก ซึ่งพบคำว่า *ความ* ที่หลากหลาย เช่น *นำความกราบบังคมทูล ความสวามิภักดิ์* ฯลฯ เป็นต้น

ความหลากหลายของประเภทของเอกสารในสมัยสุโขทัยและอยุธยาจึงแตกต่างจากสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นซึ่งเอกสารที่สามารถใช้เป็นข้อมูลได้มีเพียงหมายรับสั่งเท่านั้น เนื่องจากเอกสารถูกเผาทำลายแทบไม่เหลือเลยจากเหตุการณ์สงครามก่อนหน้านั้น เอกสารประเภทพงศาวดารที่เกี่ยวกับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นการเขียนขึ้นในสมัยหลัง จึงไม่ใช่ "ภาษา" ที่ใช้จริงในสมัยดังกล่าว (รายละเอียดในบทที่ 3)

ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่า ความถี่ของ *การ* และ *ความ* เพิ่มจำนวนมากขึ้นแบบก้าวกระโดดตั้งแต่กลางสมัยรัตนโกสินทร์ โดยจากสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 จะเห็นได้ว่า *การ* เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.17 เป็น 0.59 ส่วน *ความ* เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.12 เป็น 0.43 ความถี่ของ *การ* และ *ความ* เพิ่มขึ้นประมาณ 3 เท่าตัวจากสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 6 โดย *การ* เพิ่มจากร้อยละ 0.59 เป็น 1.54 ส่วน *ความ* เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.43 เป็น 1.18 ทั้งนี้ เป็นเพราะจำนวนและประเภทของเอกสารมีมากและหลากหลายชนิดขึ้น (ดูรายละเอียดข้อ 3.1.2) อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา ความถี่ของ *การ* และ *ความ* เปลี่ยนแปลงขึ้นลงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับช่วงเวลาก่อนหน้า แต่ยังคงมีความถี่สูงกว่าทุกช่วงเวลาที่ยุคก่อนสมัยรัชกาลที่ 4

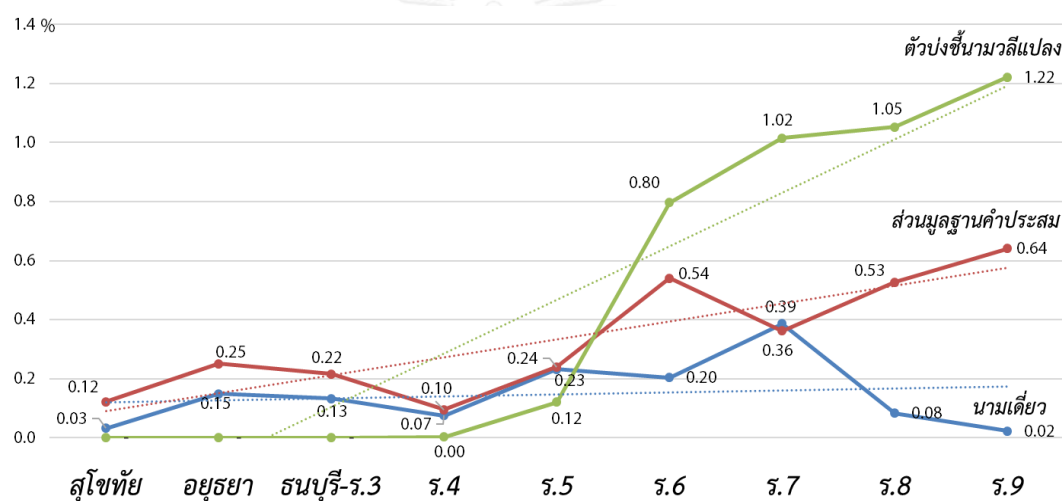
อย่างไรก็ตาม ภาพรวมแสดงให้เห็นทิศทางของความถี่การปรากฏที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และพัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* จะเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏใช้ในแต่ละรูปแบบ ซึ่งจะนำเสนอในหัวข้อ 6.2 (วากยสัมพันธ์) และ 6.3 (อรรถศาสตร์)

6.2 พัฒนาการด้านวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

พัฒนาการด้านวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน พิจารณาได้จากการเปรียบเทียบความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในการใช้แต่ละรูปแบบ นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ดังตารางที่ 6.2 และภาพที่ 6.2 (*การ*) และตารางที่ 6.3 และภาพที่ 6.3 (*ความ*)

ตารางที่ 6.2 ความถี่ของ กวาร์ ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

สมัย	จำนวน	ข้อมูลคู่ทั้งหมด		นามเดี่ยว		ส่วนมูลฐานในคำประสม		ตัวบ่งชี้ความถี่เปลี่ยนแปลง	
		ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ
สุโขทัย	22,181	7	0.03	27	0.12	0	-		
อยุธยา	62,668	93	0.15	157	0.25	0	-		
ธนบุรี-ร.3	131,592	175	0.13	284	0.22	0	-		
ร.4	38,685	29	0.07	37	0.10	1	0.003		
ร.5	82,407	191	0.23	198	0.24	99	0.12		
ร.6	11,295	23	0.20	61	0.54	90	0.80		
ร.7	8,273	32	0.39	30	0.36	84	1.02		
ร.8	20,321	17	0.08	107	0.53	214	1.05		
ร.9	21,848	5	0.02	140	0.64	267	1.22		
รวม	399,270	572	0.14	1,041	0.26	755	0.19		

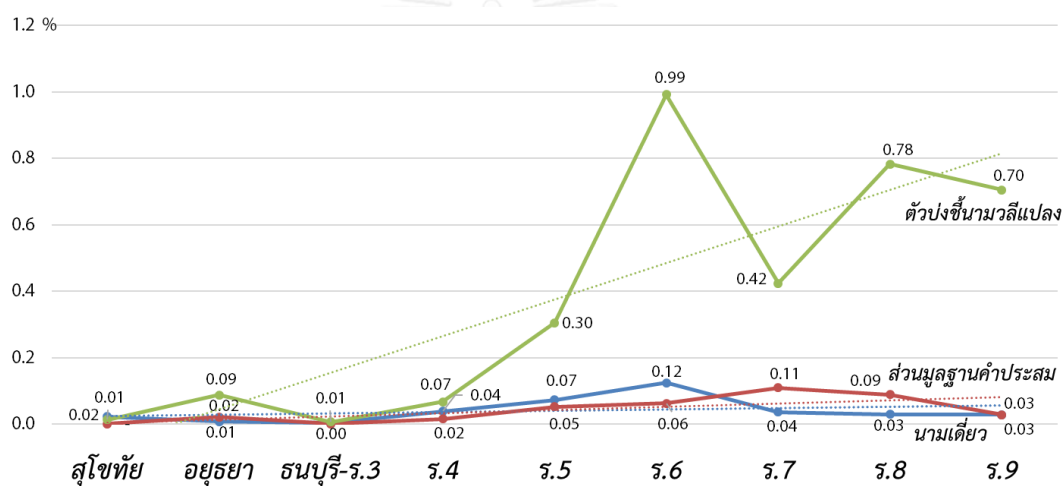

ภาพที่ 6.2 ความถี่ของ กวาร์ ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในส่วนของการพัฒนาการด้านวากยสัมพันธ์ของ กวาร์ ที่แสดงในภาพที่ 6.2 นั้น หากเปรียบเทียบ **แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง** (เส้นประ) ของ กวาร์ ที่ปรากฏใช้ใน 3 รูปแบบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า กวาร์ มีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก (เส้นแนวโน้มค่อนข้างราบ) และมีแนวโน้มปรากฏเป็น คำนามเดี่ยวลดลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่งเห็นการลดลงในอัตราเร็วอย่างชัดเจนจากร้อยละ 0.36 เหลือ 0.08 ในสมัยรัชกาลที่ 8 และ 0.02 ในสมัยปัจจุบัน ขณะที่ กวาร์ ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้ความถี่เปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มขึ้นของ กวาร์ ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมเพิ่มขึ้นไม่มากนัก (เส้นแนวโน้มไม่ชัน) เมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของ กวาร์ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ความถี่เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมาก (เส้นแนวโน้มชันมาก) ตั้งแต่เริ่มปรากฏการใช้เป็นนามวลีครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยในช่วงแรกเพิ่มขึ้นอย่างมากจากสมัยรัชกาลที่ 4 - รัชกาลที่ 6 หลังจากนั้นการเพิ่มขึ้นค่อนข้างคงที่

ตารางที่ 6.3 ความถี่ของ *ความ* ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

สมัย	จำนวน ข้อมูลทั้งหมด	นามเดี่ยว		ส่วนมูลฐานในคำประสม		ตัวบ่งชี้ความวิเปลี่ยนแปลง		
		ค่า	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ
สุโขทัย	22,181		5	0.02	-	-	3	0.01
อยุธยา	62,668		5	0.01	13	0.02	55	0.09
ธนบุรี-ร.3	131,592		4	0.003	1	0.001	8	0.01
ร.4	38,685		15	0.04	6	0.02	26	0.07
ร.5	82,407		60	0.07	43	0.05	251	0.30
ร.6	11,295		14	0.12	7	0.06	112	0.99
ร.7	8,273		3	0.04	9	0.11	35	0.42
ร.8	20,321		6	0.03	18	0.09	159	0.78
ร.9	21,848		6	0.03	6	0.03	154	0.70
รวม	399,270		118	0.03	103	0.03	803	0.20

ภาพที่ 6.3 ความถี่ของ *ความ* ที่ปรากฏในการใช้ 3 รูปแบบตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในส่วนของการพัฒนาการด้านวากยสัมพันธ์ของ *ความ* นั้น เมื่อเปรียบเทียบ *แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง* (เส้นประ) ของ *ความ* ที่ปรากฏในการใช้ทั้ง 3 รูปแบบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่แสดงในภาพที่ 6.3 จะเห็นได้ว่า แม้ *ความ* จะปรากฏการใช้ทั้ง 3 รูปแบบมาตั้งแต่อดีตสมัยสุโขทัยและอยุธยา แต่หากเปรียบเทียบในแง่ของการพัฒนาการของการใช้ในแต่ละรูปแบบ แต่ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวและคำประสมมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก (เส้นประแสดงแนวโน้มค่อนข้างราบ) และมีแนวโน้มจะลดจำนวนลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา (คำนามเดี่ยวและคำประสมเพิ่มแค่อย่างละครึ่งเดียวจากทั้งหมด 5 ช่วงสมัย) ขณะที่ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้ความวิเปลี่ยนแปลง มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมาก (เส้นประแสดงแนวโน้มชันมาก) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา โดยการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดเป็นได้อย่างชัดเจนจากสมัยรัชกาลที่ 4-6 หลังจากนั้นเพิ่มขึ้นและลดลงโดยเฉลี่ยไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นในช่วงก่อนหน้า

เมื่อเปรียบเทียบภาพรวมของความถี่การปรากฏทั้ง 3 รูปแบบระหว่าง *การ* และ *ความ* อาจสรุปได้ว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวมีแนวโน้มค่อยๆ ลดลง ขณะที่การปรากฏเป็นคำประสมและตัวบ่งชี้นามวลีแปลงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา และเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเข้าใกล้สมัยปัจจุบัน

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สรุปข้างต้นนี้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ *กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์* ในเชิงทฤษฎี โดยในแง่ของพัฒนาการในมุมมองข้ามสมัย ภาษามีค่อยๆ สูญคุณสมบัติของความเป็นหน่วยเนื้อหา และค่อยๆ เพิ่มระดับความเป็นไวยากรณ์ (grammaticality) เพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาในส่วนของ *การ* และ *ความ* นั้น ในบทที่ 4 ได้แสดงการทดสอบให้เห็นแล้วว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมและตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ไม่มีคุณสมบัติของ *การ* และ *ความ* ที่เป็นคำเนื้อหา เนื่องจากไม่สามารถปรากฏเป็นส่วนหลัก (head) เพียงลำพังในหน่วยสร้างนามวลีได้อย่างคำนามทั่วไป โดยไม่สามารถละส่วนหลักจากการเชื่อมความ (coordination ellipsis) ได้ เช่น ในคำประสม *การเปรี้ยวและ*(การ)บ้าน* (เทียบกับ *รัฐบาลไทยและ(รัฐบาล)ญี่ปุ่น*) หรือในนามวลีแปลง *การบัญชีและ*(การ)ตลาด* หรือใช้ส่วนหลักเป็นรูปแทน (pro-form) คำนามรูปเดียวกันที่เป็นส่วนหลักได้ เช่น ในคำประสม *สิ่ง*(การ) บัญชา*(การ) และดำเนินการ* (เทียบกับ *ซื้อ(หนังสือ) ยืม(หนังสือ) หรือเช่าหนังสือ*) หรือในนามวลีแปลง *การเดินทาง การวิ่ง และ*การอื่นๆ* (เทียบกับ *หนังสือคณิตศาสตร์ หนังสือประวัติศาสตร์ และหนังสืออื่นๆ*)

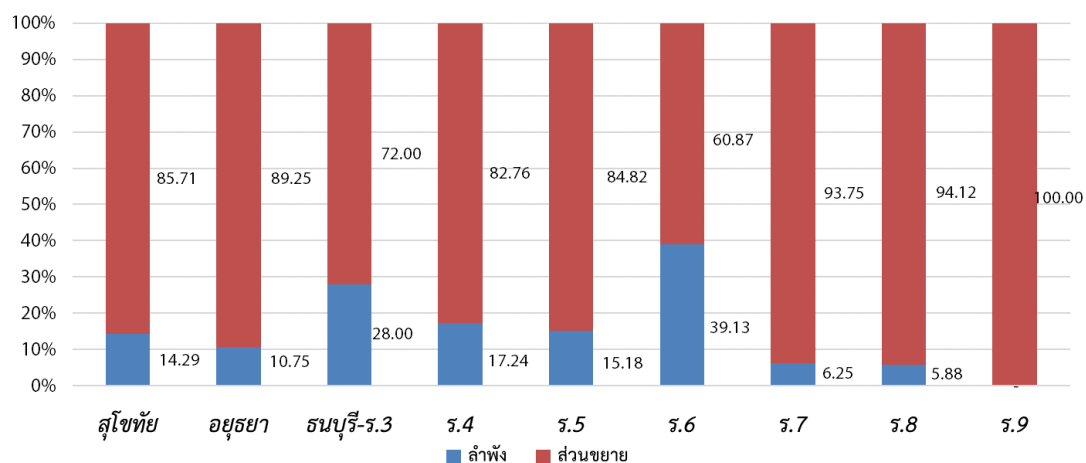
ดังนั้น เมื่อนำลักษณะระดับความเป็นไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ส่วนมูลฐานในคำประสม และตัวบ่งชี้นามวลีแปลง มาพิจารณาร่วมกับการเปลี่ยนแปลงด้านความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงสรุปได้ว่า *การ* และ *ความ* มีความเป็นหน่วยเนื้อหาลดลง จากแนวโน้มการปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวที่ลดลง ขณะที่มีความเป็นไวยากรณ์เพิ่มขึ้น จากแนวโน้มการปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมและตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว มีทั้งการปรากฏลำพังโดยไม่ส่วนขยายนาม และปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ (บทที่ 4) ดังนั้น เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงของความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวให้ละเอียดยิ่งขึ้น จึงต้องพิจารณาต่อไปว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวลดลงนี้ ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนาม หรือปรากฏกับส่วนขยายนาม ลดลงหรือเพิ่มขึ้นอย่างไร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็น “บริบท” ทางไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวลดลงว่า บริบททางวากยสัมพันธ์ที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏลดลง/เพิ่มขึ้นแบบใด ที่ทำให้คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* พัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงขึ้น

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวของ *การ* และ *ความ* ในภาพที่ 6.4 (จากตารางที่ 6.4) และ 6.5 (จากตารางที่ 6.5) ซึ่งแสดงสัดส่วนของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนามกับที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ (บุพบทวลี คุณศัพท์วลี กริยาวลี นามวลี และอนุประโยคขยายนาม) ทำให้เห็นว่า ความถี่ในการปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวที่ลดลงของ *การ* ในภาพที่ 6.2 และ *ความ* ในภาพที่ 6.3 เป็นการลดลงโดยปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนามลดลง และปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้น

การปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายในความถี่ที่ลดลง แต่ปรากฏกับส่วนขยายนามเพิ่มขึ้นนี้ แสดงนัยสำคัญว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มีความหมายทั่วไปมากขึ้น หรือที่นักวิเคราะห์บางคนเรียกว่า *การเกิดนัยทั่วไปของความหมาย* (generalization of meaning) (Hopper and Traugott 2003) *การจางลงของความหมาย* (semantic bleaching) (Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994, Lehmann 1995, 2004) ทำให้ต้องปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามต่างๆ เพื่อให้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ตารางที่ 6.4 ความถี่ของคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏลำพังเทียบกับที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม

สมัย	จำนวน การ ที่ปรากฏเป็น คำนามเดี่ยวทั้งหมด	ปรากฏลำพัง		ปรากฏกับส่วนขยายนาม	
		ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ
สุโขทัย	7	1	14.29	6	85.71
อยุธยา	93	10	10.75	83	89.25
ธนบุรี-ร.3	175	49	28.00	126	72.00
ร.4	29	5	17.24	24	82.76
ร.5	191	29	15.18	162	84.82
ร.6	23	9	39.13	14	60.87
ร.7	32	2	6.25	30	93.75
ร.8	17	1	5.88	16	94.12
ร.9	5	0	-	5	100.00
รวม	572	106	18.53	466	81.47

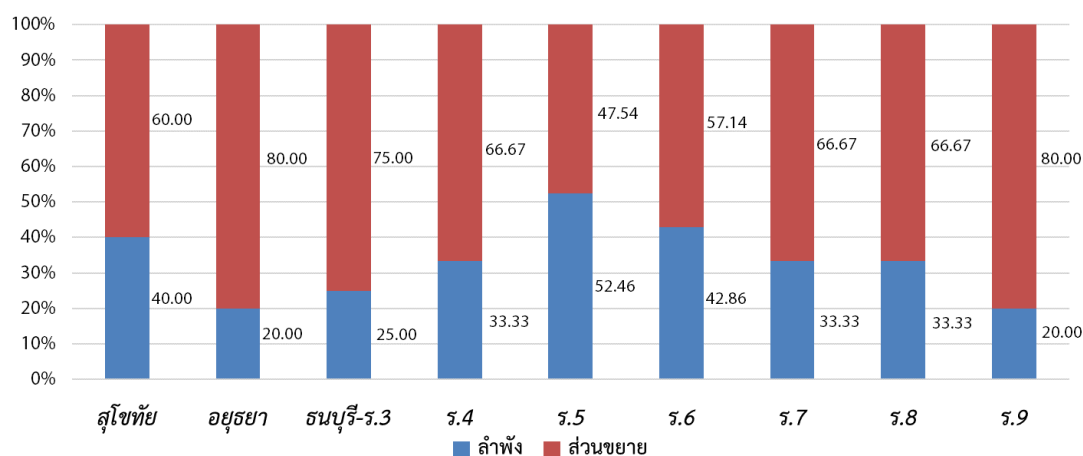
ภาพที่ 6.4 สัดส่วนคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏลำพังเปรียบเทียบกับปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม

ในส่วนของค่านามเดี่ยว *การ* ภาพที่ 6.4 ได้แสดงให้เห็นว่า ค่านามเดี่ยว *การ* มีแนวโน้มปรากฏลำพังลดลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 แต่เพิ่มจำนวนขึ้นมากเพียงครั้งเดียวในสมัยรัชกาลที่ 6 (ซึ่งน่าจะเป็นอิทธิพลของประเภทของเอกสารที่สุ่มเก็บ) หลังจากนั้นจะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างมากจนไม่ปรากฏในข้อมูลเลยในการใช้ภาษาในปัจจุบันซึ่งแนวโน้มการปรากฏลำพังลดลงนี้ เกิดขึ้นพร้อมกับการปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ มากขึ้น

ลักษณะที่เกิดกับค่านามเดี่ยว *การ* ที่กล่าวมานี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏกับค่านามเดี่ยว *ความ* เช่นกัน จากภาพที่ 6.5 จะเห็นได้ว่า สัดส่วนของค่านามเดี่ยว *ความ* ที่มีแนวโน้มลดลง (ภาพที่ 6.2) เป็นการปรากฏลำพังลดลง และปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันซึ่งยังพบบทตัวอย่างการใช้ค่านามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายอยู่บ้าง ในภาษากฎหมาย และในภาษาที่มีความเป็นทางการสูง เช่น *นำความขึ้นกราบบังคมทูล* เป็นต้น

ตารางที่ 6.5 ความถี่ของค่านามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏลำพังเทียบกับที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม

สมัย	จำนวน ความ ที่ปรากฏเป็น ค่านามเดี่ยวทั้งหมด	ปรากฏลำพัง		ปรากฏกับส่วนขยายนาม	
		ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ
สุโขทัย	5	2	40.00	3	60.00
อยุธยา	5	1	20.00	4	80.00
ธนบุรี-ร.3	4	1	25.00	3	75.00
ร.4	15	5	33.33	10	66.67
ร.5	61	32	52.46	29	47.54
ร.6	14	6	42.86	8	57.14
ร.7	3	1	33.33	2	66.67
ร.8	6	2	33.33	4	66.67
ร.9	5	1	20.00	4	80.00
รวม	118	51	43.22	67	56.78

ภาพที่ 6.5 สัดส่วนค่านามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏลำพังเปรียบเทียบกับการปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม

นอกจากนี้ หากพิจารณาในรายละเอียดว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้นนี้ เป็นส่วนขยายนามประเภทใด ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ หรือเครื่องสะท้อนให้เห็นว่า บริบททางวากยสัมพันธ์แบบใด ที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นคำเนื้อหาที่มีความหมายจางลงหรือทั่วไปมากขึ้นนี้ ปรากฏอยู่ในบริบทนั้นมากขึ้น ดังที่ได้อธิบายในบทที่ 2 ว่า คำเนื้อหาไม่ได้กลายเป็นคำไวยากรณ์ได้เองโดยปราศจากบริบท แต่คำเนื้อหาที่ปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงแบบใดแบบหนึ่งนั่นเอง ที่ส่งผลให้คำเนื้อหานั้น เกิดการตีความเชิงเนื้อหาและโครงใหม่อันนำไปสู่การปรากฏของความหมายและหน้าที่ที่เป็นคำไวยากรณ์ต่อไป

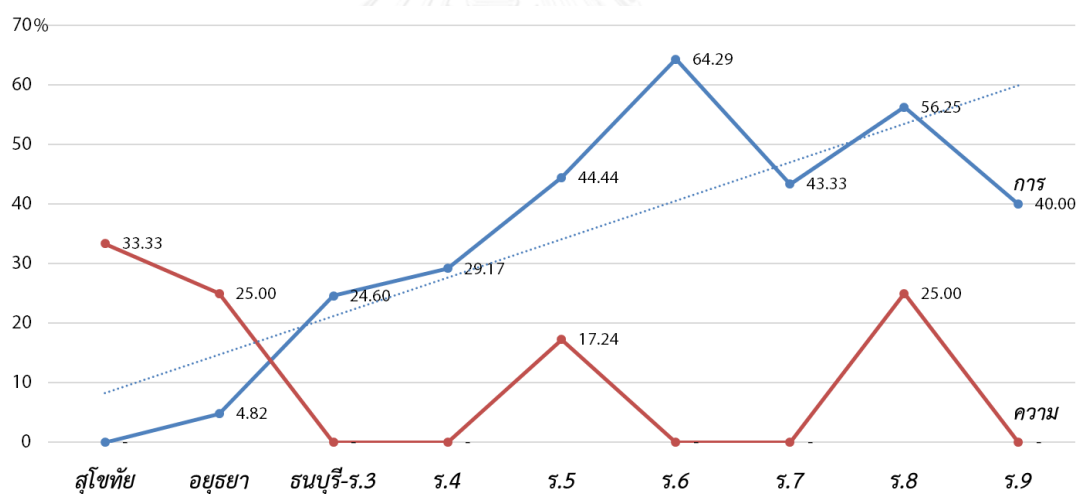
หากพิจารณาในเชิงทฤษฎีในแง่ที่ว่า รูปภาษาที่มีแนวโน้มจะเกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะเป็นรูปภาษาที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่มีความคลุมเครือทางความหมาย จากการปรากฏเป็นรูป (realization) ทางโครงสร้างผิวที่คล้ายกัน (ดังเช่นตัวอย่างในบทที่ 2 ที่กริยา *go* ในภาษาอังกฤษ ที่ปรากฏในหน่วยสร้างการณลักษณะกำลังเดินอยู่ (progressive) *be going to* พัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ที่แสดงอนาคตกาล (future marker) ประกอบการตรวจสอบหลักฐานที่ปรากฏในข้อมูลแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างที่น่าจะเอื้อให้คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้ากริยานวณฐานเพื่อทำให้เป็นนามวิ ก็คือ โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี ในรูปแบบ [*การ/ความ*][กริยาวลี]

จากการเปรียบเทียบสัดส่วนคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ ในข้อมูลตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน พบว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ เพิ่มขึ้น (จากภาพที่ 6.4 และ 6.5) โดยเฉพาะคำนามเดี่ยว *การ* เป็นการปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลีเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย ดังข้อมูลในตารางที่ 6.6 และภาพที่ 6.6

ในภาพที่ 6.6 จะเห็นได้ว่า คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ส่วนคำนามเดี่ยว *ความ* ซึ่งปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวน้อยอยู่แล้ว (เพียงร้อยละ 0.03 (ตารางที่ 6.3)) จึงปรากฏกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลีน้อยตามไปด้วย โดยจากข้อมูลพบการปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลีไม่สม่ำเสมอทุกสมัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า *ความ* ปรากฏในหน้าที่ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลงตั้งแต่สมัยสุโขทัย และพบการใช้ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลงจำนวนมากในสมัยอยุธยา ทำให้การปรากฏหน้ากริยาวลีเป็นหน้าที่ของ *ความ* ในหน้าที่และความหมายที่เป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง (ดูการทดสอบในบทที่ 4)

ตารางที่ 6.6 สัดส่วนค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลีเปรียบเทียบกับที่ปรากฏกับส่วนขยายนามทั้งหมด

จำนวน สมัย	<i>การ</i>			<i>ความ</i>		
	ปรากฏร่วมกับ ส่วนขยายทั้งหมด	กริยาวลี		ปรากฏร่วมกับ ส่วนขยายทั้งหมด	กริยาวลี	
	ครั้ง	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ครั้ง	ร้อยละ
สุโขทัย	6	-	-	3	1	33.33
อยุธยา	83	4	4.82	4	1	25.00
ธนบุรี-ร.3	126	31	24.60	3	0	-
ร.4	24	7	29.17	10	0	-
ร.5	162	72	44.44	29	5	17.24
ร.6	14	9	64.29	8	0	-
ร.7	30	13	43.33	2	0	-
ร.8	16	9	56.25	4	1	25.00
ร.9	5	2	40.00	4	0	-
รวม	466	147	31.55	67	8	

ภาพที่ 6.6 ค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลี

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณในแต่ละการปรากฏทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน สอดคล้องและแสดงให้เห็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นในกระบวนการที่ค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กล่าวคือ การลดลงของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นค่านามเดี่ยว แสดงนัยสำคัญว่า ค่านามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของความเป็นค่านามลดลง ขณะที่ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ซึ่งเป็นการปรากฏของ *การ* และ *ความ* ที่ไม่มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของค่านามเนื้อหา ปรากฏเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป

การปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวของ *การ* และ *ความ* ที่ลดลงนี้เอง เป็นการปรากฏลำพังลดลง และปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่วนขยายนามที่กริยาวลี ทำให้ ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มีความหมายทั่วไปมากขึ้น เพราะหลากหลายไปตาม ความหมายของกริยาวลีที่มาขยาย (ซึ่งกำลังจะอธิบายในหัวข้อถัดไป) สะท้อนให้เห็นว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* น่าจะมีความหมาย “จางลง”

นอกจากนี้ การปรากฏของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ในบริบททางวากยสัมพันธ์ หน้าส่วน ขยายที่เป็นนามวลีและกริยาวลีเพิ่มขึ้นในรูปแบบ [*การ/ความ*][กริยาวลี] นี้เอง ที่ “เอื้อ” ให้เกิด ความหมายทางไวยากรณ์และเกิดการวิเคราะห์ใหม่ซึ่งทำให้คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็น ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ประเด็นนี้จะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 7

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังแสดงให้เห็นพัฒนาการเชิงไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ในลักษณะอื่นๆ นอกเหนือจากการกลายเป็นคำไวยากรณ์อีกด้วย นั่นคือ *การ* กลายเป็นหน่วยสร้าง และ *การกลายเป็นศัพท์* ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อที่ 6.3

6.3 พัฒนาการด้านอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ*

ก่อนจะพิจารณาพัฒนาการในด้านอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ในเชิงข้ามสมัย เราอาจ พิจารณาความหมายของ *การ* และ *ความ* โดยไม่คำนึงถึงสมัย ในแง่ของ “จำนวน” ความหมายของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบการปรากฏ นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ที่ ปรากฏในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (ดังที่ได้นำเสนอในบทที่ 5) ดังที่กล่าวไว้ ข้างต้นและในบทที่ 5 ว่า คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบการปรากฏ แสดงระดับความเป็นไวยากรณ์คำนามเนื้อหาไม่เท่ากัน และยิ่งความสอดคล้องกับลักษณะทางอรรถ ศาสตร์เชิงรูปธรรม-นามธรรมของ *การ* และ *ความ* ด้วย ความหมายประจำคำที่เป็นความหมายเชิง เนื้อหาของ *การ* และ *ความ* ในแต่ละรูปแบบการปรากฏสรุปได้ดังสรุปในตารางที่ 6.7

ตารางที่ 6.7 ความหมายประจำคำของ กว และ ความ ในการปรากฏ 3 รูปแบบ

ความหมาย	กว				ความ		
	คำนามเดี่ยว	ส่วนมูลฐาน ในคำประสม	ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง	คำนามเดี่ยว	ส่วนมูลฐาน ในคำประสม	ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง	
รูปธรรม/ เฉพาะเจาะจง กลุ่ม 1 †	- พิธี (ceremony) - 'มหรสพ, การแสดง (performance, show) - งานฝีมือ (craft) - 'หน้าที่, ภาระ (duty) - กิจกรรม (affairs, activity) - 'งาน, สิ่งที่ทำ (work) - 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)	- 'บุคคล (person) [เฉพาะในคำประสม]		- 'ถ้อยคำ, คำพูด, ข้อความ (utterance, speech, message) - 'คดี (lawsuit) - 'กฎหมาย, ข้อกฎหมาย (law, matters of law)			
กลุ่ม 2		- 'หน้าที่, ภาระ (duty) - กิจกรรม (affairs, activity) - 'งาน, สิ่งที่ทำ (work)	- กิจกรรม, กิจกรรม (affairs, activity) [นามวลีแปลงจากนาม]		- 'คดี (lawsuit) - 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)		
กลุ่ม 3	- 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)	- 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)	- 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)	- 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)	- 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)	- 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)	
นามธรรม/ ทั่วไป							

† ความหมายย่อย และ กลุ่มความหมาย ผลการวิเคราะห์ในบทที่ 5 ข้อ 5.1

ตารางที่ 6.7 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ซึ่งมีคุณสมบัติของความเป็นนามมากที่สุด จะสื่อความหมาย (จำนวนความหมายย่อย) มากที่สุด ทั้งความหมายที่เป็นความหมายเชิงรูปธรรม/เฉพาะเจาะจงในกลุ่ม 1 และ 2 และความหมายที่เป็นนามธรรม/ทั่วไปมากที่สุดในกลุ่ม 3 อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ความหมายย่อยที่เป็นความหมายประจำคำหรือความหมายเชิงเนื้อหาของ *การ* และ *ความ* ส่วนใหญ่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม เพราะส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ในกลุ่ม 1 และ 2

ส่วน *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นนามน้อยกว่าคำนามเดี่ยว ก็จะสื่อความหมายที่น้อยกว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวด้วย จากตารางที่ 6.7 จะเห็นได้ว่า ไม่มีความหมายกลุ่ม 1 ซึ่งปรากฏในคำนามเดี่ยว ปรากฏเป็นความหมายของ *การ* และ *ความ* ในคำประสม ยกเว้น *การ* ซึ่งมีความหมายที่ปรากฏเฉพาะในคำประสมที่อยู่ในกลุ่ม 1 ซึ่งเป็นความหมายที่ปรากฏเฉพาะในคำประสมประเภทคำสมาส คือ ความหมาย 'บุคคล' เช่น *บรรณาธิการ* *ตุลาการ*

เมื่อ *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นนามน้อยที่สุด ความหมายของคำนามเดี่ยว ที่ปรากฏในนามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* มีเพียงความหมายเชิงนามธรรม คือ 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)' เท่านั้น ความหมายในกลุ่ม 2 มีเพียงความหมาย 'กิจการ, กิจกรรม (affairs, activity)' ที่ปรากฏในนามวิเปลี่ยนแปลง *การ*

อย่างไรก็ตาม ความหมายในเชิงนามธรรมอื่นๆ ที่พบในนามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* เช่น 'กระบวนการ' (นามวิเปลี่ยนแปลง *การ*) และ 'สภาพ' (นามวิเปลี่ยนแปลง *ความ*) เป็นความหมายที่สัมพันธ์กับความหมายของกริยาที่เป็นหน่วยฐาน (ซึ่งได้อธิบายแล้วในบทที่ 5) ในที่นี้ เป็นการเปรียบเทียบความหมายเชิงเนื้อหาหรือความหมายประจำคำที่ปรากฏในคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏกับ *การ* และ *ความ* ในอีก 2 รูปแบบ (ส่วนมูลฐานในคำประสม และตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง) จึงไม่ได้นำความหมายอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับกริยาหน่วยฐานนี้เปรียบเทียบ

จากที่อธิบายมาข้างต้นนี้ อาจสรุปได้ว่า *การ* และ *ความ* ที่เป็นคำนามเดี่ยวมีความหมายเชิงเนื้อหาที่เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงลดลงเมื่อปรากฏส่วนมูลฐานในคำประสม และมีความหมายเป็นนามธรรมและทั่วไปมากที่สุด เมื่อปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ*

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาข้อสรุปข้างต้น ประกอบกับข้อมูลพัฒนาการข้ามสมัยในด้านความหมายของ *การ* และ *ความ* ในตารางที่ 6.8 ด้านล่าง จะเห็นได้ว่า *การ* และ *ความ* ช่วงรอยต่อจากสมัยธนบุรี-รัชกาลที่ 3 มาสู่สมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นช่วงที่คำนามเดี่ยวเริ่มปรากฏในความหมายนามธรรมในกลุ่ม 3 เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ *การ* จากร้อยละ 6.29 เป็น 48.48 ส่วน *ความ* จากร้อยละ 25 เป็น 59.62 จึงน่าจะเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มีความหมายเป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงน้อยลง และมีความหมายเป็นนามธรรมและทั่วไปมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 6.8 กลุ่มความหมายของคำนามเดี่ยว การ และ ความ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

จำนวน สมัย	การ						ความ									
	ทั้งหมด (ครั้ง)		กลุ่ม 1 'เหตุการณ์เฉพาะ (occasion)'		กลุ่ม 2 'งาน, สิ่งที่ทำ (work)'		กลุ่ม 3 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)'		ทั้งหมด		กลุ่ม 1 'คำพูด, ข้อความ (utterance, message)'		กลุ่ม 2 'คดี, ข้อกฎหมาย (lawsuit, matters of law)'		กลุ่ม 3 'เรื่อง, เหตุการณ์ (matter, event)'	
	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	ครั้ง	ร้อยละ	
สุโขทัย	7	42.86	3	42.86	1	14.29	5	20.00	1	20.00	2	40.00	2	40.00		
อยุธยา	93	33.33	33	35.48	29	31.18	5	20.00	1	20.00	2	40.00	2	40.00		
ธนบุรี-ร.3	175	73.14	36	20.57	11	6.29	4	50.00	2	50.00	1	25.00	1	25.00		
ร.4-ร.9	297	19.87	94	31.65	144	48.48	104	22	21.15	20	19.23	62	59.62			
รวม	572	38.64	166	29.02	185	32.34	118	24	20.34	23	19.49	71	60.17			

6.4 พัฒนาการเชิงไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ในด้านอื่นๆ

นอกจากการพัฒนาการทางวากยสัมพันธ์ (6.2) และอรรถศาสตร์ (6.3) ซึ่งจะนำไปใช้ในประกอบการวิเคราะห์กระบวนการที่คำนามเนื้อหา *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลง *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของงานวิจัยนี้ ในบทถัดไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงของการใช้ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน ยังแสดงให้เห็นพัฒนาการในเชิงไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ* ในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์อีกด้วย นั่นคือ *การกลายเป็นหน่วยสร้าง* (constructionalization) (6.4.1) และ *การกลายเป็นศัพท์* (lexicalization) (6.4.2) ดังภาพที่ 6.7

ภาพที่ 6.7 พัฒนาการด้านไวยากรณ์ของ *การ* และ *ความ*

อนึ่ง การวิเคราะห์ *การกลายเป็นหน่วยสร้าง* และ *การกลายเป็นศัพท์* ที่จะนำเสนอในหัวข้อนี้ ต่างจากการวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่จะนำเสนอในบทถัดไปตรงที่ การวิเคราะห์ “พัฒนาการ” หรือ “การเปลี่ยนแปลง” ในการกลายเป็นหน่วยสร้างและการกลายเป็นศัพท์ในบทนี้ เป็นการวิเคราะห์แบบ *ปฏิภาคข้ามสมัย* (diachronic correspondence) (Andersen 2001, Norde 2009) โดยนำข้อมูลการใช้ภาษาในสมัยอดีตและปัจจุบันมา “วางเคียงกัน” เพื่อเปรียบเทียบการสูญเสีย/รับคุณสมบัติทางไวยากรณ์ในการใช้ภาษาทั้งสองสมัย และอธิบายการเปลี่ยนแปลงนี้จากทฤษฎี เนื่องจากข้อมูลที่สามารถนำมาใช้เป็น “หลักฐาน” ไม่ได้ปรากฏปรากฏสม่ำเสมอทุกสมัย จึงไม่สามารถสรุปเป็นพัฒนาการที่เห็นการเปลี่ยนแปลงแบบ “ค่อยเป็นค่อยไป” (gradual change) แบบข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวิเปลี่ยนแปลงได้

อย่างไรก็ตาม ผลการเปรียบเทียบข้อมูลในสมัยที่ต่างกันนี้ (เท่าที่พบ) ได้แสดงให้เห็นให้การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามหลักการ *การกลายเป็นหน่วยสร้าง* และ *การกลายเป็นศัพท์* ที่พบในภาษาต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ดังที่กำลังจะนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

6.4.1 การกลายเป็นหน่วยสร้าง: จากกริยาวลี เป็น + [การ][กริยาคุณศัพท์] ไปเป็นหน่วยสร้าง แสดงการประเมิน [เป็น+การ+กริยาคุณศัพท์]

พัฒนาการทางไวยากรณ์ของคำนามเดี่ยว *การ* ที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่ง ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างแล้วในบทที่ 4 ข้อ 4.1.1.2 (ง) ก็คือ พัฒนาการทางโครงสร้างนามวลีที่ประกอบด้วยคำนามเดี่ยว *การ* ในความหมาย 'เรื่อง' ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาคุณศัพท์ [การ][กริยาคุณศัพท์] เช่น *ยาก* *ด่วน* *เร็ว* เป็น *การเร็ว* *การด่วน* *การยาก* ฯลฯ (หน่วยสร้างนี้ไม่ใช่นามวลีแปลง *การ* หน้าหน่วยฐานที่เป็นคำกริยา ดูการทดสอบในหัวข้อ (4.3.3.2 ตัวอย่างที่ 224-235) ซึ่งในอดีตปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มของคำกริยา *เป็น* เช่น [NP ครึ่งนี้] [VP เป็น] [NP [N การ][V ยาก] อยู่] (เป็น 2 ส่วนประกอบแยกจากกัน คือ คำกริยา และนามวลี) ได้เกิด **การกลายเป็นหน่วยสร้าง** (constructionalization) กลายเป็น **หน่วยสร้างแสดงการประเมิน** [เป็น+การ+กริยาคุณศัพท์] ซึ่งรวมเป็นหน่วยเดียวกัน โดยนามวลี *การ+กริยาคุณศัพท์* ไม่สามารถแยกไปอยู่ทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์ในตำแหน่งอื่นๆ ของนามวลีในประโยค (เช่น ประธาน กรรม) เหมือนนามวลีทั่วไปได้ และไม่สามารถปรากฏกับคำกริยาอื่นนอกจาก *เป็น* ได้ ดังนั้น [เป็น+การ+กริยาคุณศัพท์] จึงรวมเป็นหน่วยเดียวกันและปรากฏท้ายประโยคเท่านั้นเพื่อแสดงความหมายแสดงการประเมินประโยคข้างหน้า ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

เกี่ยวกับ **การกลายเป็นหน่วยสร้าง** (constructionalization) ทรอสดาลและนอร์ด (Trousdale and Norde 2013) นั้น อธิบายว่า **การกลายเป็นหน่วยสร้าง** เป็น "ลำดับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงของการทับเทียบกันระหว่างรูปภาพกับความหมายในหน่วยสร้างหนึ่ง แล้วเกิดการตั้งค่าใหม่ซึ่งนำมาสู่หน้าที่เฉพาะซึ่งสื่อความหมายใหม่" ("constructionalization" is "a sequence of changes in the form and meaning poles of a construction, whereby new formal configurations come to serve particular functions, and to encode new meanings.", p.36)

ทรอก็อดและทรอสดาล (Traugott and Trousdale 2013) อธิบายเพิ่มเติมว่า การกลายเป็นหน่วยสร้างก่อให้เกิด **การเปลี่ยนแปลงทางหน่วยสร้าง** (constructional change) ซึ่งเป็น "การเปลี่ยนแปลงที่กระทบเพียงมิติภายในของหน่วยสร้าง แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดการสร้างปุ่มใหม่" ("constructional change is a change affecting one internal dimension of a construction. It does not involve the creation of a new node.", p. 26)

เพื่อให้อธิบายถึงกระบวนการนี้ ทรอก็อดและทรอสดาล (Traugott and Trousdale 2013) ได้ยกตัวอย่าง **หน่วยสร้างทวินามวิภาค** (binominal partitive construction) ที่กลายเป็นหน่วยสร้างแสดงปริมาณ (quantifier) โดยในที่นี้ สรุบบนย่อได้ในตัวอย่างด้านล่าง จาก (1) จะเห็นได้ว่า *a lot of + noun* แสดงความหมาย 'ส่วนหนึ่งของนาม' นั้น จะเห็นได้ชัดเจนใน (2) ซึ่งกริยา *is* แสดงความคล้อยตาม (agreement) กับคำนาม *lot* ซึ่งเป็นเอกพจน์ ซึ่งในสมัยนี้ นอกจาก *lot* ยังปรากฏคำนามแสดง 'ส่วนหนึ่ง' อื่นๆ ในโครงสร้างนี้ด้วย เช่น *a bit/shred/lot of*

จากนั้นในเวลาต่อมา โครงสร้างภายในของหน่วยสร้างทวินามวิภาคที่บอก 'ส่วนหนึ่งของนาม' นี้ได้ถูกวิเคราะห์ใหม่ ทำให้โครงสร้างภายในหน่วยสร้างเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจน ใน (3) จากการใช้สรรพนาม *them* แทน *a lot of goods* ที่กล่าวถึงข้างหน้า จึงสรุปได้ว่า หน่วยสร้าง *a [lot] of [N]* ซึ่งมีความหมาย 'ส่วนหนึ่งของนาม' โดยคำนาม *lot* เป็นส่วนหลัก ได้กลายเป็นหน่วยสร้างแสดงปริมาณ *[a lot of] [N]* ซึ่งคำนามหลัง *of* กลายเป็นส่วนหลัก ดังสรุปได้ใน (4) (Traugott and Trousdale 2013: 23ff)

- (1) *He ne was nohh wurrpenn mann ...*
 he NEG was nothing become mann ...
Forr to forwerrpenn aniz lott Off Moysesess lare.
 for to overthrow any part of Moses' teaching
 'He (Jesus) did not become incarnate...to overthrow any part of Moses' teaching.
 (c.1200, *Ormulum*)
- (2) *The worthy Mr. Skeggs is busy and birght, for a lot of goods is to be fitted out for auction.*
 (1852, Stowe, *Uncle Tom's Cabin*)
- (3) *I have a lot of goods to sell, and you wish to purchase them.* (1865 Alger, *Paul Prescott's Charge*)
- (4) *a lot of land (for sale) a lot of land/love*
 head modifier modifier head
 $[[N_i [of N_j]]] \leftrightarrow [part_i - whole_j] \rightarrow [[N of N_j]] [[large quant - entity_j]$

เมื่อพิจารณาหน่วยสร้าง เป็น + การ + กริยาคุณศัพท์ ในภาษาไทย ข้อมูลการใช้ภาษาในอดีตและปัจจุบันได้แสดงให้เห็นลักษณะของ การเปลี่ยนแปลงเชิงหน่วยสร้าง ที่เกิดจาก การกลายเป็นหน่วยสร้าง ดังที่อธิบายมาข้างต้น

ตัวอย่างการใช้ภาษาในอดีตประมาณช่วงต้นศตวรรษที่ 23 ในสมัยธนบุรี แสดงให้เห็นว่า นามวลี [การ][กริยาคุณศัพท์] เกือบทั้งหมดที่พบในข้อมูลปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มกริยา เป็น เช่น ใน (5) และ (6) โดยปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นบ้างแต่น้อยมาก

- (5) ...ให้ทำโรงทมิไว้พระอัฐิ เป็นพนักงานสัสดีได้ทำ **ครั้งนี้เป็นการเร็วอยู่** เห็นมิทัน จึงเกณฑ์ให้ กรมการเมือง นครสวรรค์ พิจิตร สรรค์บุรี กำแพงเพชร ช่วยทำ (ศ24(2319)ธป.รับสั่ง(2))

นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)		
		กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็มกริยา)	
นามวลี	ตัวกำหนด		กริยาวลี	นามวลี
ครั้งนี้	นี้	เป็น	การ	เร็วอยู่

- (6) **ครั้งนี้เป็นการใหญ่** ให้มหาดไทย กลาโหม จัดแจง กรมวังเป็นสารวัตรตรวจตราให้สมควรอย่าให้อภัยแก่แขกเมืองได้ ตามรับสั่ง (ศ24(2329)ร.1_รับสั่ง(9))

ประโยค				
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)		
		กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็มกริยา)	
นามวลี	ตัวกำหนด		นามวลี	กริยาคุณศัพท์
ครั้งนี้	นี้	เป็น	การ	ใหญ่

จาก (5) และ (6) ข้างต้น ในส่วนของภาคแสดง จะเห็นได้ว่าเป็นโครงสร้างที่แยกเป็น 2 ส่วนประกอบ (constituent) ที่ชัดเจน นั่นคือ [V เป็น] [NP [N การ][V กริยาคุณศัพท์]] โดยเป็นหน่วยสร้างกริยาวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา เป็น เป็นส่วนหลักและส่วนขยายที่ประกอบด้วยนามวลีที่มี การ เป็นส่วนหลักขยายด้วยกริยาคุณศัพท์

จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 4 พบว่า การใช้ในลักษณะ เป็น + [NP [N การ][V กริยาคุณศัพท์]] นี้เป็นการปรากฏเพียงลักษณะเดียวของ การ ที่ขยายด้วยกริยาคุณศัพท์ และพบต่อเนื่องในสมัยต่อมา แต่ลักษณะการปรากฏเปลี่ยนไป นั่นคือ ไม่พบ นามวลี การ ที่ขยายด้วยกริยาคุณศัพท์นี้ ปรากฏกับคำกริยาอื่นในหน้าที่อื่น นอกจากปรากฏเป็นส่วนเติมเต็มกริยา เป็น เท่านั้น (*มีการเร็ว *ต้องการการด่วน *ปรากฏการใหญ่ ฯลฯ)

ทั้งนี้ จากข้อมูลพบว่า เป็น + [NP [N การ][V กริยาคุณศัพท์]] ยังปรากฏหลังประโยคสมบูรณ์เสมอ โดยไม่ได้เป็นส่วนประกอบ (constituent) ใดๆ ในประโยคก่อนหน้า เป็นเพียงวลีที่ปรากฏร่วมกันแสดง 'การประเมิน' เหตุการณ์ในประโยคที่อยู่ข้างหน้า เช่น ใน (7) และ (8) โดยที่ เป็น+ การ + กริยาคุณศัพท์ ยังไม่สามารถย้ายตำแหน่งไปอยู่หน้าประโยคสมบูรณ์ได้ เช่น *[เป็นการสะดวกแก่มหาดชนที่สัญจรไปมาเป็นอันมาก] [ถนนทุกๆ สาย ได้มีโคมไฟฟ้าจุดในเวลากลางคืนสว่างไสวตลอดทั้ง ๒ ฟาก]

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลส่วนใหญ่ในสมัยปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า โครงสร้าง เป็น + การ + กริยาคุณศัพท์ นี้ ได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการปรากฏเช่นใน (9)-(11) โดยเปลี่ยนมาปรากฏเป็นต้นประโยคแบบไร้ประธานของกริยา เป็น และ เป็น + การ + กริยาคุณศัพท์ ตามด้วยอนุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย ที่ หาก ถ้าหาก เป็นต้น แต่ยังคงแสดงความหมายที่เป็นการประเมินเหตุการณ์ในอนุประโยคที่ตามมา

ประโยคสมบูรณ์		เป็น + _{NP} [N การ][กริยาคุณศัพท์]
ประธาน	ภาคแสดง	
(7) ถนนทุกๆ สาย	<u>ได้มีโคมไฟฟ้าจุดในเวลากลางคืนสว่างไสวตลอดทั้ง ๒ ฟาก</u>	เป็นการสะดวกแก่มหาดชนที่สัญจรไปมาเป็นอันมาก (ศ25(2463)ร.6_สมุดปกเหลือง)
(8) "คุณหญิง	<u>ต้องการพบผม</u>	เป็นการด่วนหรือครับ?" (ศ25(2480)ร.8_ข้างหลังภาพ)

	เป็น + _{NP} [N การ][กริยาคุณศัพท์]	อนุประโยค
(9)	เป็นการยาก	ที่รัฐบาลจะปฏิเสธความรับผิดชอบ
(10)	เป็นการสมควร	ที่ราษฎรจะรู้เห็นและให้ความเห็นชอบทั้งรายได้และรายจ่าย
(11)	เป็นการดี	หากจะได้ทราบว่าระบบรัฐบาลงานนี้คืออะไร

จากข้อมูลในข้างต้น อาจสรุปได้ว่า นามวลีที่ประกอบด้วยคำนามเดี่ยว การ เป็นส่วนหลักที่มีกริยาคุณศัพท์เป็นส่วนขยายนี้ ได้พัฒนาจากการปรากฏเป็นส่วนประกอบของประโยคโดยทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มของกริยา เป็น และผ่านกระบวนการ *การวิเคราะห์ใหม่* (reanalysis) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์ประกอบภายในหน่วยสร้างโดยที่ไม่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในโครงสร้างผิว (Traugott and Trousdale 2013: 36) จาก กริยา เป็น + ส่วนเติมเต็มที่เป็นนามวลี การ ที่ขยายด้วยกริยาคุณศัพท์ [V เป็น] + [NP [N การ] [กริยาคุณศัพท์]] ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในหน่วยสร้าง โดยคำกริยา เป็น กลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างใหม่ที่รวมเป็นหน่วยเดียวกันคือ [เป็น+การ+กริยาคุณศัพท์] ซึ่งจัดให้เป็น *หน่วยสร้างแสดงการประเมิน* (evaluation construction) เพราะเป็นหน่วยสร้างที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของประโยค แต่ปรากฏหลังประโยคสมบูรณ์หรือหน้าอนุประโยค เพื่อแสดงการประเมินสถานการณ์ในประโยคที่ปรากฏร่วมด้วย

พัฒนาการที่กล่าวมานี้ จัดเป็น *การกลายเป็นหน่วยสร้าง* (constructionalization) (Traugott and Trousdale 2013, Trousdale and Norde 2013) เพราะโครงสร้างกริยาวลีซึ่งเคยเป็นภาคแสดง (ส่วนหลักของประโยค) ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายใน โดยคำกริยา เป็น รวมเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้าง เป็น+การ+กริยาคุณศัพท์ ได้สูญเสียคุณสมบัติของความเป็นกริยาวลี เพราะไม่ได้ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบที่เป็นภาคแสดงในประโยคอีกต่อไป แต่เกิดความหมายใหม่ ที่แสดง 'การประเมิน' เหตุการณ์ในประโยคที่ปรากฏร่วมด้วย ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า "ปุ่ม" (node) หรือชนิดของคำภายในหน่วยสร้างยังคงไม่เปลี่ยนแปลง (ตามคำอธิบาย *การกลายเป็นหน่วยสร้าง* ของทรอก็อตและทรอสเดล (Traugott and Trousdale 2013) ที่กล่าวข้างต้น) พัฒนาการของหน่วยสร้าง เป็น + การ + กริยาคุณศัพท์ นี้ อาจสรุปในรูปของพัฒนาการได้ใน (12)

- (12) (ก) ปรากฏเป็นส่วนประกอบในประโยค: ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มกริยา เป็น
: [นามวลี] เป็น [NP [N การ] [กริยาคุณศัพท์]]
- ↳ (ข) ปรากฏเป็นวลี ท้ายประโยคสมบูรณ์ โดยไม่ได้เป็นส่วนประกอบของประโยคข้างหน้า
: [ประโยคสมบูรณ์] [[เป็น] [NP [N การ] [กริยาคุณศัพท์]]]
- ↳ (ค) ปรากฏหน้าอนุประโยค ที่- หาก- ถ้า- ฯ โดยไม่มีประธานของกริยา เป็น
: [[เป็น] [NP [N การ] [กริยาคุณศัพท์]]] [อนุประโยค ที่-, หาก-, ถ้า-]

6.4.2 การกลายเป็นศัพท์: จาก วลีทางวากยสัมพันธ์ *กริยา + การ/ความ* ไปเป็นคำประสม *กริยา + การ/ความ*

นอกจาก *การกลายเป็นหน่วยสร้าง* ที่ได้อธิบายมาข้างต้นแล้ว พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ยังแสดงให้เห็น กระบวนการข้ามสมัยที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง นั่นคือ *การกลายเป็นศัพท์* (lexicalization)

บรินตันและทรอก็อต (Brinton and Traugott 2005) อธิบายว่า คำว่า “lexicalization” นี้ ถูกใช้ในความหมายที่หลากหลายไปตามนักภาษาศาสตร์แต่ละทฤษฎีหรือแต่ละแนวการวิเคราะห์ โดยในมุมมองข้ามสมัย (diachronic view) “lexicalization” ใช้ในความหมายเดียวกับ *การรวมตัว* (coalescence) *การหลอมรวม* (fusion) หรือ *การเอกวจน์* (univerbation) (Lehmann 2004) ซึ่งก็คือ กระบวนการที่ “หน่วยศัพท์ซับซ้อนซึ่งครั้งหนึ่งถูกสร้างขึ้นมีแนวโน้มจะกลายเป็นหน่วยศัพท์เดี่ยวโดยสมบูรณ์” (“a complex lexeme once coined tends to become a single complete lexical unit” (Lipka 2002: 29)) นั่นคือ เป็นกระบวนการที่คำซึ่งมีนัยใหม่ (new sense) ถูกใช้จนเป็นที่นิยมทั่วไป (conventionalized) และถูกบรรจุอยู่ในคลังศัพท์ (lexicon) (Blank 2001: 1603) ของผู้พูดเจ้าของภาษา โดย *ศัพท์* (lexical item) หรือ *หน่วยศัพท์* (lexeme) ที่กล่าวถึงนี้ ก็คือ *คำเนื้อหา* (content word) เช่น *คำนาม* หรือ *คำกริยานั้นเอง*

ทรอก็อตและทรอสเดล (Traugott and Trousdale 2013) ยกตัวอย่างคำในภาษาอังกฤษ ปัจจุบันที่ผ่านกระบวนการเป็นศัพท์ โดยในอดีตปรากฏเป็นหน่วยสร้างทางวากยสัมพันธ์ เช่น คำว่า *gospel* ‘คำสอนของพระคริสต์’ < มาจากภาษาอังกฤษยุคเก่า (Old English: OE) *god* ‘ดี(good)’ + *spell* ‘ข้อความ’; *neighbor* ‘เพื่อนบ้าน’ < OE: *neah* ‘ใกล้ (near)’ + *gebur* ‘ผู้อาศัย (dweller)’ หรือ *cupboard* ‘ตู้เก็บของ’ < จากภาษาอังกฤษยุคกลาง (Middle English: ME) *cup* ‘แก้ว’ + *board* ‘ชั้น (shelf)’ เป็นต้น (น.34)

จากนิยามของการเป็นศัพท์ข้างต้นนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคำประสมที่มีรูปแบบ คำกริยา + *การ/ความ* จึงอาจเป็นไปได้ว่าคำประสมกลุ่มนี้ พัฒนาผ่าน *กระบวนการกลายเป็นศัพท์* เนื่องจากข้อมูลในอดีตแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างของคำประสมรูปแบบนี้ ส่วนหนึ่งเคยปรากฏเป็นวลีทางวากยสัมพันธ์มาก่อน แต่ในปัจจุบันปรากฏเป็นคำประสมที่มีรูปแบบเดียวกันจำนวนมาก โดยมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างเล็กน้อย แต่คำใหม่ (ซึ่งมีความหมายใหม่) ที่เกิดขึ้นเป็น คำกริยา ซึ่งเป็นคำเนื้อหา หรือ *รายศัพท์* (lexical item) ด้วย

ข้อสันนิษฐานข้างต้น มาจากข้อมูลในอดีตจำนวนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างที่กล่าวมานี้ ไม่ใช่คำประสม แต่เป็นกริยาวลีที่ประกอบด้วย *กริยา + การ/ความ* (กรรมตรง/ส่วนเติมเต็ม) เช่น *การ* ใน (13)-(17) และ *ความ* ใน (18)-(20)

- (13) แลครั้งนั้นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระมหินทราธิราช ตรัสมิได้นำพาการเคิก แต่พระเจ้าลูกเธอพระศรีเสาวนัสนั้นตรัสเอาพระไทยใส่ แลเสด็จไป [**บัญชา**] [**การ**] [**ที่จะรักษาพระนคร**] ทุกวัน
(ศ23(2223)อย._อักษรนิติ)
- (14) แลอันมานี้เลื่อมใจนึกแลเห็นว่ายังสามเดือนจะได้ไปถึงพระมหากษัตราธิราชผู้เป็นเจ้าแลจะได้เข้าแจ้งให้ละเอียกว่าท่านเอาใจใส่ช่วยในราชการแห่งพระมหากษัตราธิราชแลเชื่ออยู่ว่าท่านมีน้ำใจร้อนรนช่วย [**ทำ**] [**การ**] [**ทั้งปวง**]
(ศ23(2230)อย._วิสุทธสุนทร-มร.เดอ ลาฮี)
- (15) มาตรา ๙ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มีอำนาจตั้งกฎข้อบังคับแลวางระเบียบการที่พึงกระทำ ดังกล่าวในมาตรา ๒ เพื่อ [**จัด**] **Di** แล [**รักษา**] [**การ**] ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
(ศ25(2456)ร.6_อมสิน)
- (16) คนที่ติดคุกไม่ได้ใส่ตรวนจองจำเลย เป็นแต่ขังไว้ไม่ให้ไปไหน ผู้คุมรักษากวาดขัน ใช้ [**ทำ**] [**การ**] อยู่ในนั้นไม่จ่ายให้ออกไปทำการข้างนอก
(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชทัณฑ์)
- (17) อนึ่งผู้ซึ่งพะถูกหมอบั้นนั้น ถ้าถึงวันข้างจีนเรียกว่า เก้าจ้วยชีวเค้า ตรงกับวันที่ ๒๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๐ ต้องจัดตั้งการตั้งมีแป้ (คือโรงพะหมี่) ขึ้นในที่อันสมควรแห่งหนึ่ง แล้วต้องจัดแจงหาของรางวัล แลต้องเชื่อเชิญผู้ซึ่งเปนจีนแลที่มีชื่อเสียง มาคิดแต่งโคลง เพลง กะพู่ สุภาสิต แล้ว [**จัด**] [**การ**] ตามเช่นกล่าวมาแล้วข้างต้น
(ศ25(2433)ร.5_วจิรญาณ 6)
- (18) ขุนนางล่ามที่เจ้าไกรโรให้มาอยู่ด้วยราชทูตนั้นมา [**แจ้ง**] [**ความ**] ว่า ที่เมืองสุเอศบอกเตลคราฟมาว่า กำปั่นรบซึ่งมารับราชทูตนั้น บัดนี้ถึงเมืองสุเอศแล้ว
(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชทัณฑ์)
- (19) ในที่ใฝ่นั้นในหลวงเสด็จออกพร้อมกันกับพระบรมวงษานุวงษ อัครมหาเสนาบดีแลขุนนางทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยแต่งตัวเต็มยศ ยืนรับราชทูตอเมริกันกับพวกของท่าน พระยาพิพัฒน์โกษา [**เบิก**] [**ความ**] ทูลบอกชื่อแขกเมืองที่เข้ามาเฝ้า
(ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)
- (20) เรื่อง “ความไม่พยาบาท” นี้--เพราะเปนเรื่องแต่งมาโดยแท้จริง เปนเรื่องไทยแลของไทยแลไทยเขียนไทยแต่งไทยคิด--ของผู้แต่งเอง ไม่ใช่เข้าไปแปลหรือไป [**จำ**] [**ความ**] ฝรั่งเศสมา จนแม้สักส่วนนิดเดียวเท่าปลายก้อย
(ศ25(2458)ร.6_ความไม่พยาบาท)

จากตัวอย่างข้างต้น ใน (13) จะเห็นได้ว่า การ เป็นคำนามเดียวที่มีอนุประโยค ที่- เป็นส่วนขยาย ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา **บัญชา** คำว่า การ ในที่นี้ ไม่สามารถวิเคราะห์เป็นคำเดียวกันเป็น **บัญชาการ** ได้เพราะหากวิเคราะห์เช่นนี้ จะทำให้อนุประโยค ที่- ทำหน้าที่เป็นนามวลีที่เป็นกรรมของกริยา **บัญชาการ** นั่นคือ [**บัญชาการ**] [**ที่จะรักษาพระนคร**] โดยจากการวิเคราะห์พัฒนาการของคำ ที่ของปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya 2008) พบว่า อนุประโยค ที่- ที่ทำหน้าที่แปลงอนุประโยคให้เป็นนามวลี (ถ้าวิเคราะห์ให้เป็นกรรมของกริยา **บัญชาการ**) ซึ่งปราณีจัดให้เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) นี้ ปรากฏกลางสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4-5) (น.459-460) ดังนั้น ในตัวอย่างข้างต้น

ซึ่งเป็นภาษาในสมัยอยุธยา อนุประโยค *ที่-* ในที่นี้ จึงขยายคำนามเดี่ยว *การ* ที่เป็นกรรมตรงของกริยา *บัญชา* ประกอบหลักฐานที่ว่า *การ* ที่เป็นคำนามเดี่ยว ยังเป็นลักษณะที่เด่น (dominant) อยู่ในสมัยอยุธยา

เช่นเดียวกับใน (14) ซึ่งคำนามเดี่ยว *การ* ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา *ทำ* ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของคำกริยาประสม *ทำการ* เพราะถ้าวิเคราะห์ให้ *ทำการ* เป็นคำเดียวกัน คุณศัพท์แสดงความหมายเชิงปริมาณ *หิ้งปวง* ซึ่งต้องขยายนามจะไม่มีคำนามที่ถูกขยาย (*หิ้งปวง* เป็นคุณศัพท์จึงต้องปรากฏหลังคำนามเสมอ ไม่สามารถปรากฏลำพังได้ เช่น **ทำหิ้งปวง* **มีหิ้งปวง*)

ส่วนใน (15) จะเห็นได้ว่า *การ* เป็นคำนามเดี่ยว ทำหน้าที่เป็นกรรมของทั้งกริยากรรม *จัด* และ *รักษา* ซึ่งเชื่อมด้วยสันธาน *แล* แล้วละคำนาม *การ* ที่เป็นกรรมของกริยาแรกไป เช่นเดียวกับ *แม่ปลูกและดูแลต้นไม้ด้วยตัวเอง = แม่ปลูก(ต้นไม้) และ ดูแลต้นไม้ด้วยตัวเอง* และใน (17) *การ* ในที่นี้หมายถึง '(โรง, ปะรำ)พิธี' เพราะใช้กับกริยา *จัดตั้ง* ดังนั้น *การ* ที่ปรากฏกับกริยา *จัด* ในข้อความถัดมาจึงเป็นกรรมของกริยา *จัด* ซึ่งคำนาม *การ* ในที่นี้หมายถึง '(โรง, ปะรำ)พิธี' ที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ด้วย

คำนามเดี่ยว *ความ* ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับคำนามเดี่ยว *การ* ที่แสดงข้างต้น แต่พบตัวอย่างข้อมูลในอดีตน้อยกว่า นั่นคือ คำประสมในปัจจุบันที่มีโครงสร้าง คำกริยา + *ความ* นั้น ข้อมูลบางส่วนในอดีตแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างดังกล่าวเป็นโครงสร้างกริยาวลีที่มีคำกริยากรรมเป็นส่วนหลัก และคำนามเดี่ยว *ความ* เป็นกรรมตรง เช่นใน (18)-(20) โดยใน (18) จะเห็นได้ว่า *ความ* เป็นคำนามเดี่ยวที่มีอนุประโยค *ว่า* เป็นส่วนขยาย โดยทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา *แจ้ง*

ส่วนใน (19) *ความ* เป็นกรรมตรงของกริยา *เบิก* ซึ่งในที่นี้แปลว่า 'เปิดออก' (ใช้ในลักษณะอย่างเปิดผ้าคลุมบายศรีออก เรียกว่า *เบิกบายศรี*) (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554) ส่วนคำนามเดี่ยว *ความ* ในที่นี้น่าจะแปลว่า 'ข้อความ' เพราะข้อความต่อมามีว่า "ทูลบอกชื่อแขกเมืองที่เข้าเฝ้า" และใน (20) จะเห็นได้ชัดเจนว่า *ความ* เป็นคำนามเดี่ยวที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยากรรม *แปล* และ *จำ* ซึ่งเชื่อมด้วยสันธาน *หรือ* นั่นคือ *แปล(ความ)หรือไปจำความฝรั่งมา*

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า *แจ้งความ* *เบิกความ* *จำความ* ที่ใช้ในปัจจุบัน มีความหมายเปลี่ยนไปจากเดิม โดย *ความ* มีความหมายแคบลงกว่าตอนที่ เป็นคำนามเดี่ยวที่เป็นกรรมของกริยา โดยเปลี่ยนไปมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย เช่น ใน *แจ้งความ* แปลว่า 'แจ้งเหตุหรือเรื่องต่อเจ้าพนักงาน' หรือ *เบิกความ* แปลว่า 'ให้ถ้อยคำต่อศาลในฐานะพยาน' ส่วน *จำความ* แปลว่า 'จำเรื่องราวในอดีตที่ยังอยู่ในความทรงจำ' เช่น *เท่าที่จำความได้ เขาไม่เคยให้เธอยืมเงินเลย* เป็นต้น

จากผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 และ 5 ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า มีคำประสมในปัจจุบันเป็นจำนวนมากที่มีรูปแบบโครงสร้างการประสมในลักษณะเดียวกับที่กล่าวข้างต้นนี้ เช่น *ดำเนินกร* *อำนวยการ* *ว่าการ* *ก่อการ* *จัดการ* *ทำการ* (ใน *ที่ทำการ* 'office' *เวลาทำการ* 'office hour') *กำหนดการ* *ประกอบการ* *สั่งการ* *บังคับการ* *บัญชาการ* *เผด็จการ* ฯลฯ หรือ *ความ* เช่น *หมายความ* *ดีความ* *ว่าความ* *แจ้งความ* *หาความ* *จำกัดความ* *รู้ความ* *ใส่ความ* *ขอมความ* *เรียงความ* (กริยา) *กินความ* *ถอดความ* *บังคับความ* *ได้ความ* ฯลฯ คำเหล่านี้ ในบทที่ 4 ได้ทดสอบให้เห็นแล้วว่า เป็นคำประสมซึ่งไม่สามารถแยก ย้าย ตัด ขยายส่วนมูลฐานทั้ง 2 ส่วนได้ (จึงมีลักษณะต่างจากวลีทางวากยสัมพันธ์ (syntactic phrase)) และในบทที่ 5 ได้แสดงให้เห็นว่า คำเหล่านี้ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมในรูปแบบ คำกริยา + *การ/ความ* นี้ จัดเป็นกลุ่มความหมายได้อย่างไรบ้าง

นอกจากนี้ ดังที่ได้อธิบายไปบทที่ 4 ว่า โดยปกติ การพิจารณาคำประสมในแง่ของความหมาย จะไม่สามารถวัด *ผลิตภาวะ* (productivity) หรือความสามารถของรูปแบบ (pattern) ที่มีลักษณะเป็นกฎ (rule) ซึ่งสามารถนำไปใช้สร้างหน่วยใหม่ในภาษาได้ (Haspelmath and Sims 2010: 339) เนื่องจากรูปแบบของความหมายที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางความหมาย (semantic relation) ระหว่างส่วนมูลฐานที่มาประกอบกันของคำประสมมีหลากหลายและมีลักษณะเฉพาะตัว (idiosyncrasy) ที่ไม่สามารถพยากรณ์ได้

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเชิงไวยากรณ์ในด้านชนิดและตำแหน่งของคำที่เป็นส่วนมูลฐาน และชนิดของคำประสม อาจสามารถพิจารณาผลิตภาวะได้ เช่น ในภาษาอังกฤษ รูปแบบคำประสม *คำนาม+คำนาม* เป็นรูปแบบที่มีผลิตภาวะสูง (productive) เพราะมีคำประสมใหม่สามารถเกิดขึ้นด้วยรูปแบบนี้ตลอดเวลา ขณะที่รูปแบบ *คำกริยา + คำนาม* เป็นรูปแบบที่มีผลิตภาวะต่ำ (unproductive) เพราะมีคำประสมในรายการคำ (list) ที่เกิดในรูปแบบนี้น้อย และไม่ค่อยมีคำประสมเกิดใหม่ในรูปแบบนี้ (Haspelmath and Sims 2010: 138) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาในส่วนของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมในรูปแบบ คำกริยา + *การ/ความ* ที่แสดงข้างต้นนี้ จะเห็นว่า เป็นรูปแบบที่มีผลิตภาวะสูง เพราะมีคำประสมในรายการคำที่เกิดขึ้นด้วยรูปแบบนี้เป็นจำนวนมาก โดยหากพิจารณาจากมุมมองข้ามสมัย คำประสมเหล่านี้ สันนิษฐานได้ว่า พัฒนามาจากโครงสร้างกริยาวลีที่มีคำกริยาเป็นส่วนหลัก และคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* เป็นกรรม (ของกริยากรรม) หรือส่วนเติมเต็ม (ของกริยาต้องเติมเต็ม) โดยน่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในช่วงที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* มีความหมาย “จางลง” จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของคำและเกิดความหมายใหม่ หรือเกิด *การกลายเป็นศัพท์* นั่นเอง

6.5 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิเคราะห์พัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน โดยพิจารณาในแง่ความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในแต่ละรูปแบบ นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว เป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ในภาพรวมของ การเปลี่ยนแปลงด้านของความถี่การปรากฏของ *การ* และ *ความ* ในทุกรูปแบบการปรากฏแสดงให้เห็นว่า ความถี่การปรากฏของทั้ง *การ* และ *ความ* มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน โดยเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละรูปแบบการปรากฏพบว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวค่อยๆ ลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมและที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยการเปลี่ยนแปลงเห็นได้ชัดเจนในช่วงกลางสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 5-6

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในบทที่ 4 และลักษณะทางอรรถศาสตร์ในบทที่ 5 มาพิจารณาร่วมกับการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์ในส่วนต่างๆ สอดคล้องและสะท้อนให้เห็นพัฒนาการที่คำนามเนื้อหา *การ* และ *ความ* จะพัฒนาไปเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กล่าวคือ คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ซึ่งมีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของความ เป็นนามมาก (บทที่ 4) จะมีความหมายเชิงเนื้อหาหรือความหมายประจำคำที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม/เฉพาะเจาะจงมากกว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงซึ่งสื่อความหมายเชิงนามธรรม/ทั่วไป (บทที่ 5) ดังนั้นเมื่อ *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวลดลง พร้อมๆ กับ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมและตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเพิ่มขึ้น (บทที่ 6) แสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของคำนาม และความหมายเชิงเนื้อหาที่เป็นรูปธรรมลดลง และสูญเสียคุณสมบัติของคำนามและความหมายเชิงเนื้อหาไปเป็นคุณสมบัติทางไวยากรณ์ที่มีความหมายนามธรรมและทั่วไปมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ หากพิจารณาในรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงด้านบริบททางวากยสัมพันธ์พบว่า *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวลดลงนี้ ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนามลดลง และปรากฏกับส่วนขยายนามมากขึ้น โดยเฉพาะส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลี การปรากฏในบริบทหน้านามวลีและกริยาวลีในความถี่ที่สูงขึ้น ขณะที่ความหมายที่เป็นคำเนื้อหาจางลง (จากการปรากฏเดี่ยวลดลง) นี้เอง ที่ “เอื้อ” ให้เกิดการตีความใหม่ และเป็นที่มาของความหมายในหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีให้เป็นนามวลี ซึ่งจะนำเสนอในบทถัดไป

บทที่ 7

กระบวนการที่ค่านามเนื้อหา *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์กระบวนการที่ค่านามเนื้อหา *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง โดยเบื้องต้น ในหัวข้อ 7.1 จะสรุปมโนทัศน์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เฉพาะที่จะใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ในบทนี้ ในหัวข้อ 7.2 จะกล่าวถึงกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ในหัวข้อ 7.3 และจะทำการสรุปเปรียบเทียบกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทั้งสองในหัวข้อ 7.4

7.1 องค์ประกอบของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์: บริบท ความถี่ ปัจจัย และกลไก

ดังที่อธิบายไว้ในบทที่ 2 ว่า ความหมายของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ขยายขอบเขตไปในหลายมิติ ในมิติทางวากยสัมพันธ์ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ไม่ได้จำกัดแค่กระบวนการที่ “คำ” อิสระพัฒนาไปเป็น “คำ” ไวยากรณ์เท่านั้น (Meillet 1912: 131) แต่ยังถึงกระบวนการที่ “รูปลักษณ์” (linguistic form) เป็นหน่วยเนื้อหา พัฒนาไปสู่รูปลักษณ์ที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ หรือรูปลักษณ์ที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อยู่แล้ว พัฒนาไปมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นอีกด้วย (Kuryłowicz 1965: 69, Heine and Kuteva 2002: 2, 2007: 32)

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปจากหลักฐานการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของหน่วยไวยากรณ์ชนิดต่างๆ ในภาษาต่างๆ ทั่วโลกว่า หน่วยเนื้อหาไม่ได้พัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ขึ้นได้เอง แต่พัฒนาการหน้าที่ทางไวยากรณ์ของหน่วยเนื้อหาเกิดขึ้นใน *บริบทเชิงหน่วยสร้าง* ที่เฉพาะเจาะจง (specific constructional context) (Heine, Claudi, and Hünemeyer 1991, Bybee, Perkins, and Pagliuca 1994, Croft 2000, Diewald 2002b, Heine 2002) ดังที่ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) สรุป *เส้นทาง* (path) ของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้ใน (1) (น.100)

- (1) หน่วยเนื้อหาในบริบททางภาษาที่เฉพาะเจาะจง > วากยสัมพันธ์ > หน่วยคำ
(lexical item in specific linguistic context > syntax > morphology)

บริบทเชิงหน่วยสร้างที่เฉพาะเจาะจงนี้ “เอื้อ” ให้หน่วยเนื้อหาสี่อันใหม่ที่เป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ บายบี้ (Bybee 2003: 603) ยกตัวอย่างว่า คำกริยาเคลื่อนที่ (movement verb) “พอเหมาะ” (appropriately fit) กับเค้าร่างเชิงโครงสร้าง (constructional schema) ใน (2)

- (2) [[movement verb + Progressive] + purpose clause (to+ infinitive)]
- I am **going** to see the king
- I am **traveling** to the king
- I am **riding** to see the king

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในบรรดากริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่ปรากฏในหน่วยสร้างนี้ มีเพียงกริยา *go* เท่านั้นที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้อนาคตกาล (future marker) นอกจากนี้ ก็ไม่ใช่กริยา *go* ในทุกการปรากฏที่ทำหน้าที่นี้ แต่เป็นเฉพาะกริยา *go* ที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่กล่าวข้างต้นเท่านั้น ที่พัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้อนาคตกาล (Bybee 2003: 603) ประเด็นนี้ ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) อธิบายว่า ความหมายเนื้อหา (lexical meaning) ที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นคำไวยากรณ์มักเป็นความหมายต่างๆ ไปไม่เฉพาะเจาะจง เช่น กริยาที่มักกลายเป็นตัวบ่งชี้การก (case marker) หรือตัวบ่งชี้ประโยคเติมเต็ม (complementizer) มักจะเป็นกริยาที่เป็น *คำจำกลุ่ม* (superordinate term/hyperonym) เช่น *say, move, go* มากกว่ากริยาที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง เช่น *whisper, chortle, assert, squirm, writhe* (น.101)

อย่างไรก็ดี กริยา *go* ที่เป็นคำเนื้อหา ไม่ได้เปลี่ยนไปเป็นตัวบ่งชี้อนาคตกาลภายในชั่วข้ามคืน ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาในระดับใดๆ ก็ตาม ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างง่ายตายจาก $A > B$ โดยปราศจาก *การแปร* (variation) หรือ *ระยะกลาง* (intermediary stage) ที่รู้ภาษา การใช้ หรือความหมายของ A และ B ปรากฏร่วมกัน (coexist) ในรูป $A > \left\{ \frac{B}{A} \right\} > B$ (น.49) ซึ่งเครื่องหมาย “>” แสดงถึง “ขั้นตอนที่ละเอียดละน้อย” (tiny local steps) ของการเปลี่ยนแปลงแบบ “ค่อยเป็นค่อยไป” (gradual) ในการเปลี่ยนแปลงของภาษา (Brinton and Traugott 2005: 150)

ระหว่างที่ภาษาแสดงสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงจากการปรากฏของ *รูปแบบแปร* (variant) ของการใช้ภาษาแบบหนึ่งๆ ดังที่ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า รูปภาษาที่มีความหมายทั่วไป (unmarked) เช่น คำกริยา *say, move, go* มักจะเป็น “ตัวเลือก” (candidate) ที่พัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ขึ้นมากที่สุด จากความหมายและการปรากฏใช้ที่ค่อนข้างทั่วไป นั่นคือ สามารถตีความได้หลายอย่างจึงปรากฏในความถี่สูง

บายบี (Bybee 2015) อธิบายว่า “ยิ่งรูปแบบหนึ่งปรากฏในความถี่สูงเท่าใด ก็ยังสามารถเข้าถึงได้มากขึ้นเท่านั้น” (“The more frequent variant is more accessible and thus used more often, increasing its accessibility.”, p. 127) กล่าวคือ รูปแบบนั้นถูกตอกย้ำจนปรากฏเด่นชัดในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา และยังทำให้รูปภาษานั้นมี *ความหมายทั่วไป* หรือ *จางลง* (bleached) และ “อยู่ตัว” (entrenched) ในหน่วยสร้างนั้นอีกด้วย (น.127) ดังนั้น ความหมายของรูปภาษาหนึ่งๆ ไม่ได้สูญหรือจางไปได้เอง แต่การปรากฏใช้ที่เพิ่มขึ้นในบริบทที่หลากหลายจึงมีความหมายทั่วไปมากขึ้น ทำให้ *พลังอรรถ* (semantic force) (Bybee and Thompson 1997, 2007: 271) หรือ *ความหมายเชิงเนื้อหา* (lexical meaning) ลดลงนั่นเอง

ในกรณีของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ *go* ไปเป็นตัวบ่งชี้อนาคตกาลใน (2) ข้างต้น ความถี่การปรากฏของเค้าร่างเชิงโครงสร้าง [[movement verb + Progressive] + purpose clause (to + infinitive)] ซึ่งเรียกว่า **ความถี่ของแบบ** (type frequency) ซึ่งเป็นความถี่ของรูปภาษาที่ปรากฏในรูปแบบ (pattern) หรือหน่วยสร้างเฉพาะแบบใดแบบหนึ่ง (เมื่อเทียบกับรูปแบบหรือหน่วยสร้างบอกอนาคตกาลแบบอื่น เช่น *will + infinitive*) ส่วนความถี่ของกริยา *go* ในหน่วยสร้างข้างต้นนี้ (เมื่อเปรียบเทียบกับความถี่ของ *go* ที่ปรากฏในรูปแบบหรือหน่วยสร้างอื่น) เรียกว่า **ความถี่ของหน่วย** (token frequency) (Bybee 2003: 604)

บายบี้ (Bybee 2003) ได้ยกตัวอย่างการใช้ *be going to* ในงานเขียนของเชกสเปียร์ (Shakespeare) พบว่า เป็นการใช้ในความหมายแบบตรงตัว (literal meaning) เท่านั้น คือ ประธานที่มีชีวิต (animate) เคลื่อนที่ไปสู่สถานที่ (location) เพื่อที่จะทำบางอย่าง (ไม่มีความหมายบอกอนาคตหรือความหมายอื่นๆ) ขณะที่ในช่วงที่กำลังกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalizing phrase) หน่วยสร้างนี้ได้ขยายขอบเขตทางไวยากรณ์ไปใช้ในบริบทการใช้กว้างขึ้น โดยปรากฏกับประธานที่เป็นนามวลีที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตและไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่น *The tree is going to lose its leaves* และใช้ในส่วนองประธานที่เป็นสิ่งมีชีวิต ก็ได้ขยายขอบเขตทางความหมายไปใช้ในการบอกความตั้งใจ (intention) เช่น *I'm going to be ready at nine* สรุปได้ว่า รูปภาษาที่มีความถี่สูงที่ปรากฏในหน่วยสร้างเฉพาะแบบใดแบบหนึ่งเป็น “ตัวจุดชนวน” (triggering device) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปภาษานั้นในหน่วยสร้างนั่นเอง (น.605)

ในประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรณีข้างต้นนี้ ครอฟท์ (Croft 2000) อธิบายว่า ใน (3ก) ซึ่งประธานเป็นมนุษย์ จึงมีความหมาย ‘เคลื่อนที่ไปสู่สถานที่’ เท่านั้น แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่จะอนุมาน (infer) ถึงความหมายแสดง ‘ความตั้งใจ’ (intention) ได้ด้วย เพราะความหมายนี้เป็นส่วนหนึ่งของความหมายประจำคำ (inherent part of meaning) ของ *to* ดังนั้น ส่วนเติมเต็มของ *to* ถ้าเป็นกริยา เช่นใน (3ข) อาจถูกตีความได้ว่าเป็น ‘การกระทำที่ตั้งใจ’ (intended action) เมื่อเทียบกับจุดมุ่งหมายที่เป็นสถานที่ใน (3ก)

ความหมาย ‘การกระทำที่ตั้งใจ’ ใน (3ข) นี้เอง ทำให้เกิดการอนุมานหรือตีความในความหมายเชิง ‘เวลาในอนาคต’ (future time) ใน (3ค) ซึ่งเป็นความหมายที่เกิดจาก **การอนุมานจากบริบท** (contextual inference) ซึ่งเกิดจากการตีความใหม่เป็น ‘การกระทำที่ตั้งใจ’ ใน ‘เวลาในอนาคต’ ขณะที่ความหมายเชิง ‘การเคลื่อนที่’ ไม่ปรากฏ (absent) โดยความหมาย ‘การกระทำที่ตั้งใจในอนาคต’ สามารถอนุมานหรือคาดเดาได้จากบริบท ความหมายนี้เอง ได้พัฒนามากลายเป็น ‘การกระทำหรือเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นค่อนข้างแน่นอนในอนาคต’ (‘ตั้งใจ’ จึงค่อนข้าง ‘แน่นอน’) เมื่อหลักฐานในการใช้ภาษาใน (3จ) ปรากฏประธานของประโยคเป็นสิ่งไม่มีชีวิต (น.161)

(3)	(ก)	<i>Henry is going to town.</i>	(pure allative situation)
	(ข)	<i>No, I'm going to eat.</i>	(intention)
	(ค)	<i>I am going to do my very best to make you happy.</i>	(intended action + future time)
	(ง)	<i>The rain is going to come.</i>	(future time)

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า **ปัจจัย** (factor) สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้รูปเนื้อหาพัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น คือ **การอนุมาน** (inference) (Bybee 2015) หรือ **การอนุมานเชิงวัจนปฏิบัติ** (pragmatic inference) (Hopper and Traugott 2003) **อภิวิเคราะห์** (metanalysis) (Croft 2000) ในประเด็นนี้ บายบี (Bybee 2015) อธิบายว่า ผู้พูดและผู้ฟังทำการตีความอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่มีการสื่อสารกัน เพราะผู้พูดไม่สามารถใส่ทุกอย่างที่ต้องการจะสื่อลงไปใน การสื่อสารได้ทั้งหมด แต่ใส่ข้อมูลที่สื่อสารออกไปบนพื้นฐานความรู้ที่มีต่อโลกและบริบทของผู้ฟัง ('rely on listener's knowledge of the world and of the context') ที่คาดว่าผู้ฟังจะสามารถตีความภาษาที่สื่อสารออกไปได้ด้วยตัวผู้ฟังเอง ในด้านผู้รับสาร ผู้ฟังเองมีหน้าที่ "สกัด" (extract) สาร (message) ที่ได้รับ ไม่เพียงแต่ความหมายตรงๆ ที่ถอดรหัส (decode) ได้จากรูปภาษา ขณะเดียวกันผู้ฟังต้องถามตัวเองตลอดเวลาว่า "ผู้พูดกล่าวอย่างนี้ทำไม" (Why is s/he telling me this?)

ความเข้าใจแรงจูงใจและเป้าหมายที่ผู้พูดสื่อสารของผู้ฟังนี้เอง ที่เรียกว่า **การอนุมาน** บายบี (Bybee 2015) ยกตัวอย่างบทสนทนาในบทละครของเชกสเปียร์ (1595, Shakespeare, *Two Gentlemen of Verona*, 3.1.51) Duke: *Sir Valentine, where are you going so fast?* Valentine: *Please it your grace, there is a messenger that stays in to bear my letters to my friends, and I am going to deliver them.* จากบทสนทนานี้จะเห็นได้ว่า คำถามของ Duke ถามว่า *Where?* ซึ่งคำตอบที่คาดหวังควรเป็น "สถานที่" แต่ Valentine กลับตอบ "ความตั้งใจหรือเป้าหมาย" นั่นคือ "การนำจดหมายไปส่งให้ผู้ส่งสาร" ซึ่งคำตอบนี้ อาจเกิดจากการตีความจากโครงสร้าง *going to* ในประโยคคำถาม (น.133-4)

จากที่อธิบายมาทั้งหมดข้างต้นนี้ การเปลี่ยนแปลงของคำกริยาเนื้อหา *go* ในหน่วยสร้างการณลักษณะดำเนินอยู่ (progressive) ใน (3) ข้างต้นนี้ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (abrupt) อย่างในตัวอย่างที่แสดง แต่การเปลี่ยนแปลงค่อยเป็นค่อยไป (gradual) ผ่านช่วงเวลาต่างๆ ที่เป็นเสมือน **บริบท** ที่รูปเนื้อหานั้นปรากฏในระยะต่างๆ ของกระบวนการพัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ ในประเด็นนี้ ไฮน์ (Heine 2002) แบ่งบริบทในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ออกเป็น 4 ระยะ (stage) ดังตารางที่ 7.1 (น.86) ซึ่งในที่นี้ ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างใน (3) ของครอฟท์ (Croft 2003) มาอธิบายประกอบเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตารางที่ 7.1 ระยะและบริบทในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ระยะ (stage)	บริบท (context)	ความหมายผล (resulting meaning)
(1) ระยะเริ่มต้น (initial stage)	ไม่มีเงื่อนไข (unconstrained) (Henry is going to town.)	ความหมายเชิงเนื้อหา/ความหมาย แหล่งเดิม (source meaning)
(2) บริบทเชื่อมโยง (bridging context)	บริบทเฉพาะซึ่งเอื้อต่อการเกิดการอนุมาน ความหมายใหม่ที่เป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ (No, I'm going to eat.)	ความหมายใหม่เริ่มปรากฏขึ้นเป็น ภูมิหน้า (foregrounded)
(3) บริบทเปลี่ยน (switching context)	บริบทใหม่ซึ่งทำให้ความหมายดั้งเดิมไม่เข้ากัน กับความหมายของบริบท (I am going to do my very best to make you happy.)	ความหมายดั้งเดิมปรากฏเป็น ภูมิหลัง (backgrounded)
(4) การกลายเป็นแบบแผน (conventionalization)	(The rain is going to come.)	เหลือเพียงความหมายใหม่ที่เป็น ความหมายเชิงไวยากรณ์

บริบทใน 4 ระยะในตารางที่ 7.1 นี้ ไฮน์ (Heine 2002) ใช้เป็น “ฉาก” (scenario) ของพัฒนาการข้ามสมัย (diachronic process)

ใน ระยะเริ่มต้น (ระยะที่ 1) รูปภาษานั้นมีความหมายเนื้อหา (lexical meaning) หรือ ความหมายดั้งเดิม (source meaning) และปรากฏในบริบทที่หลากหลาย

ใน ระยะที่ 2 ที่เป็น บริบทเชื่อมโยง (bridging context) ศัพท์นี้ ไฮน์ (Heine 2002) ใช้ตาม เอ็ฟแวนซ์และวิลคินส์ (Evans and Wilkins 1998 อ้างใน Heine 2002: 84) หรือที่ ดีวัลด์ (Diewald 2002b) จัดให้เป็น บริบทวิกฤต (critical context) ซึ่งเป็นบริบทที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย เพราะเป็นบริบทที่ “เริ่ม” ปรากฏความหมายใหม่จากการอนุมานซึ่งมักเป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ จึงจัดเป็น ความหมายเป้าหมาย (target meaning) ในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ในบริบทนี้ ทั้งความหมายดั้งเดิมและความหมายเป้าหมายปรากฏคู่ขนานกัน โดยความหมายเป้าหมายซึ่งเป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ในระดับสามารถตีความได้ (plausible interpretation) ส่วนความหมายดั้งเดิมยังคงปรากฏใช้เป็นลักษณะเด่น (dominant usage) อยู่ บริบทนี้ ตรงกับที่ ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) อธิบายว่า อยู่ในช่วงของการแปร คือ การใช้แบบ A และ B ปรากฏร่วมกันที่อธิบายก่อนหน้านี้

ส่วนใน ระยะที่ 3 บริบทเปลี่ยน (switching context) หรือที่ ดีวัลด์ (Diewald 2002b) เรียกว่า บริบทปลีกตัว (isolating context) โดยในระยะนี้ ความหมายเป้าหมายเริ่มปรากฏเด่นชัด และใช้ในความถี่สูงขึ้น จน “แยกตัว” จากความหมายเนื้อหาซึ่งเป็นความหมายดั้งเดิม โดยในบริบทเปลี่ยนนี้ บริบทของความหมายดั้งเดิมกับความหมายใหม่ มีการตีความแยกจากกันโดยชัดเจน

ใน ระยะที่ 4 ซึ่งเป็นระยะสุดท้าย นั่นคือ **การกลายเป็นแบบแผน** (conventionalization) ความหมายใหม่ที่เป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ได้ขยายขอบเขตไปสู่หน่วยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับเพิ่มขึ้น เช่น กรณีของตัวบ่งชื่อนาคตกาล *be going to* ขยายขอบเขตปรากฏกับประธานที่ไม่ใช่มนุษย์ และกริยาหลัง *to* เป็นกริยาที่ใช้กริยาเคลื่อนไหว และถูกใช้ในความถี่สูงขึ้น จนเป็นการใช้แบบ “ธรรมดา” (normal) หรือ “ทั่วไป” (usual) หรือ **ความหมายแบบแผน** (conventionalized meaning) (Hopper and Traugott 2003: 73-4) ซึ่งเป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ชัดเจนจนไม่สามารถตีความเป็นแบบเดิมที่เป็นคำเนื้อหาได้อีกต่อไป (Heine 2002: 84-5)

สำหรับการพิจารณาในด้านวากยสัมพันธ์ ดังที่ได้อธิบายแล้วบทที่ 2 ว่า **กลไกหลัก** (major mechanism) ซึ่ง “ปฏิบัติการร่วมกัน” (interwinely operate) ในกระบวนการที่หน่วยเนื้อหาเปลี่ยนเป็นหน่วยไวยากรณ์ คือ **การวิเคราะห์ใหม่** (reanalysis) และ **การเทียบแบบ** (analogy) (Hopper and Traugott 2003: 39ff) “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในของรูปภาพโดยรูปปรากฏไม่เปลี่ยนแปลง” (“change in the structure of an expression or class of expressions that does not involve any immediate or intrinsic modification of its surface manifestation.”) (Langacker 1977: 51) การวิเคราะห์ใหม่จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ “ซ่อนอยู่” (covert) ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะสังเกตได้ว่า โครงสร้างได้เปลี่ยนไปแล้ว ก็ต่อเมื่อการวิเคราะห์ใหม่ถูก “เปิดเผย” (revealed) โดย **การเทียบแบบ** (analogy) ซึ่งโครงสร้างภายในที่เปลี่ยนไปจากการวิเคราะห์ใหม่นั้น ถูกขยายขอบเขต (=เทียบแบบ) ไปใช้ในบริบทที่กว้างขึ้น

ในกรณีของ *be going to* นั้น จะเห็นว่า ใน *I am going to eat* ทั้งความหมาย ‘กำลังไป’ (กระทำ) และความหมาย ‘จะกระทำ’ สามารถตีความหมายได้ทั้งสองแบบ แต่เราจะ “เห็นได้” (overt) อย่างชัดเจนว่ากริยาหลัก *go* ใน *be going to* ถูกวิเคราะห์ใหม่เป็นตัวบ่งชื่อนาคตกาลแล้ว ก็ต่อเมื่อโครงสร้างนี้ ถูกเทียบแบบไปใช้กับประธานที่ไม่สามารถ ‘เคลื่อนไหว’ เช่น *The tree is going to lose its leaves* หรือส่วนเติมเต็มหลัง *to* ปรากฏกับกริยาอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำ เช่น *She is going to like Bill* นั่นคือ *go* ซึ่งเคยเป็นกริยาหลักในหน่วยสร้างการณลักษณะกำลังดำเนินอยู่ *be [go-ing] [to + purpose clause]* ถูกวิเคราะห์ใหม่เป็นส่วนเดียวกับ *be* และ *to* กลายเป็นกริยาช่วย (auxiliary) แสดงอนาคตกาล [*be going to*] [*infinitive*] (Hopper and Traugott 2003: 39ff)

การเปลี่ยนแปลงจากการเทียบแบบจึงจัดเป็น **การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ** (paradigmatic change) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ “กระทบหน่วยใดหน่วยหนึ่งเพียงหน่วยเดียวในหน่วยสร้างการกลายเป็นคำไวยากรณ์” (“affecting one element in the grammaticalizing construction”) ส่วน **การวิเคราะห์ใหม่** จัดเป็น **การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง** (syntagmatic change) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่กระทบกับหน่วยในหน่วยสร้างการกลายเป็นคำไวยากรณ์ “มากกว่าหนึ่งหน่วย” (“affecting more than one element”) (Lehmann 1995: 125-60, Croft 2000: 156, Hopper and Traugott 2003: 31, 69)

การ และ **ความ** ที่พัฒนาจากคำนามเนื้อหาไปเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงได้แสดงให้เห็นองค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นในหัวข้อต่อไป

7.2 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ

กระบวนการที่คำเนื้อหา การ กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงอาจแบ่งได้เป็น 4 ระยะ และปรากฏใน 4 บริบทตามที่ได้อธิบายข้างต้น นั่นคือ ระยะเริ่มต้น (ข้อ 7.2.1) การ ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวในบริบททางวากยสัมพันธ์เช่นเดียวกับคำนามทั่วไป ระยะที่ 2 (ข้อ 7.2.2) ปรากฏใน บริบทเชื่อมโยง คือ เริ่มปรากฏหน้านามวลี และกริยาวลี ซึ่ง “เอื้อ” ให้เกิดการตีความใหม่เชิงไวยากรณ์ที่เป็นนามวลีแปลง เพราะมีการปรากฏเป็นรูป (realization) คล้ายกับนามวลีแปลงที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ ปรากฏหน้าหน่วยฐานที่เป็นนามวลีและกริยาวลี ใน ระยะที่ 3 (ข้อ 7.2.3) ปรากฏใน บริบทเปลี่ยน โดยคำนามเดี่ยว การ เริ่มปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีและกริยาวลี ในความถี่เพิ่มขึ้น และหลากหลายชนิดขึ้น นำมาสู่ ระยะสุดท้าย (ข้อ 7.2.4) คือ การกลายเป็นแบบแผน ซึ่ง การ ที่ปรากฏหน้านามวลีและกริยาวลี ไม่มีคุณสมบัติความเป็นนามและความหมายที่เป็นคำเนื้อหาอีกต่อไป และมีความหมายและหน้าที่เชิงไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเพียงอย่างเดียว

7.2.1 ระยะที่ 1: คำนามเดี่ยว การ ปรากฏใช้อย่างคำนามทั่วไป: ศตวรรษที่ 20 (สุโขทัย)

การ ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวมียุคเหมือนคำนามเนื้อหาทั่วไป ปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนาม หรือปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามซึ่งจะได้แสดงในข้อต่อไป การ ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวนี้นี้ เริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยในศตวรรษที่ 20 เพียงครั้งเดียว และปรากฏในความถี่สูงขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย และรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในสมัยรัชกาลที่ 1-3 (ศตวรรษที่ 23-24) และเริ่มปรากฏลดลงตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 25 ในสมัยรัชกาลที่ 4 จนปรากฏครั้งสุดท้ายในทศวรรษสุดท้ายของศตวรรษที่ 25 นั่นคือสมัยรัชกาลที่ 8 เหลือเพียงตัวอย่างเดียวใน (7)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่สังเกตว่า ในสมัยปัจจุบัน การ ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวในวลี ในการนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ปรากฏในทำเนียบภาษา (register) ที่เป็นทางการ โดยเฉพาะการรายงานข่าวในพระราชสำนัก และไม่ปรากฏในบทสนทนาในชีวิตประจำวัน หรือในทำเนียบภาษาอื่นๆ นอกจากนี้ การ ในที่นี้ ยังไม่สามารถเปรียบเทียบ (contrast) ได้ทุกสมาชิกของส่วนขยายนามประเภทเดียวกัน เมื่อเทียบกับคำนามทั่วไป เช่น การปรากฏร่วมกับคุณศัพท์ประเภทตัวกำหนด (determiner) เช่น ในบ้านนี้ ในบ้านนั้น ในบ้านนั่น เทียบกับ ในการนี้ แต่ ?ในการนั้น *ในการโน้น *ในการนั่น จึงอาจกล่าวได้ว่า การ ใน ในการนี้ เป็นวลีตายตัว (fixed phrase) ไม่ใช่ การ ที่ทำหน้าที่เป็นคำนามเดี่ยวอีกต่อไป

- (4) [ข้อความในจารึกส่วนนี้ชำรุด] ฉลองรองดินภายใต้ให้ไปกล่าวพิจารณาการอันจักกระทำพระนั้น แห่งท่านพญามหาธรรมิราชผู้เป็นเจ้าเมือง ท่านพญาครั้นได้ยินว่าพระมหาเถรเป็นเจ้าจักกระทำ พระดังอัน เยียบบังเกิดศรัทธายินดีหนักหนา จึงให้ฝูงมนตรีมาอยู่จำนำแต่งกระทำการด้วยพระ มหาเถรเป็นเจ้าโสด (ศ20(1913)สท._วัดพระยืน.ค2)

ประโยชน์				
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)		
		กริยาวลี		ส่วนขยายกริยาวลี
		กริยาวลี	นามวลี (กรรม)	
ฝูงมนตรี		มาอยู่กระทำ	การ	ด้วยพระมหาเถรเป็นเจ้าโสด

- (5) แลครั้นการสำเร็จแล้ว อยู่ ณ วัน ๓ ๑๒๖ ๓ คำ เกณฑ์ให้นายศรีเสีร นายจำนง นายเชษฐา แต่ง ที่ ณ พระที่นั่งจักรวรรดิ (ศ23(2278)อย._จมห.การพระศพฯ)

ประโยชน์			
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)	
		กริยาวลี	ส่วนขยายกริยาวลี
การ		สำเร็จ	แล้ว

- (6) ...ส่วนสรรพการนั้น ก็เปนมกรใหญ่เงินผลประโยชน์รายได้ของรัฐบาลเก็บได้ในปีหนึ่งเปนจำนวน มากมาย และกรมนี้ได้จัดขยายการให้เจริญออกไปทั่วพระราชอาณาจักรแล้ว

(ศ25(2463)ร.6_สมุดปกเหลือง)

ประโยชน์				
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)		
		กริยาวลี		ส่วนขยายกริยาวลี
นามวลี	ตัวกำหนด	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)	
กรม	นี้	ได้จัดขยาย	การ	ให้เจริญออกไป

- (7) ...และเมื่อก่อนกรณีพิพาทระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส เกาะเหล่านี้ใหญ่ไหนเขตของ จังหวัดพระตะบอง การเปนดังนี้ คณะผู้แทนฝ่ายไทยจึงเห็นว่า เกาะทั้งสองนี้ควนเปนของไทย

(ศ25(2485)ร.8_การปักปันเขตแดน)

ประโยชน์			
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)	
		กริยาวลี	ส่วนขยายกริยาวลี
การ		เป็น	ดังนี้

7.2.2 ระยะที่ 2 บริบทเชื่อมโยง: คำนามเดี่ยว กวาร์ เริ่มปรากฏกับส่วนขยายนามวลีและกริยาวลี

ในระยะที่ 2 ซึ่งเป็น *บริบทเชื่อมโยง* (bridging context) นี้ แบ่งเป็น 2 กรณี คือ 7.2.2.1 คำนามเดี่ยว *กวาร์* ที่เริ่มปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี และ 7.2.2.2 คำนามเดี่ยว *กวาร์* ที่เริ่มปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี ดังที่ได้อธิบายแล้วในตอนต้น ว่าในระยะที่ 2 นี้ ความหมายใหม่ซึ่งเป็นความหมายเชิงไวยากรณ์ที่เป็นความหมายที่มีแนวโน้มที่จะตีความได้ (more plausible interpretation) ปรากฏขึ้นครั้งแรก (Heine 2002: 86) โดยเริ่มปรากฏในบริบทเฉพาะที่ “เอื้อ” ให้เกิดการอนุมานความหมายเชิงไวยากรณ์จากการปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่เหมือนกับการใช้ที่หน้าที่ทางไวยากรณ์ ซึ่งในกรณีของ *กวาร์* ก็คือ การปรากฏหน้านามวลีและกริยาวลี [*กวาร์*][นามวลี/กริยาวลี] ซึ่งเป็นการปรากฏของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *กวาร์* ที่ทำหน้าที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลีและกริยาวลี [*กวาร์*- นามวลี/กริยาวลี]

7.2.2.1 คำนามเดี่ยว กวาร์ เริ่มปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี: ต้นศตวรรษที่ 20 (สุโขทัย)

คำนามเดี่ยว *กวาร์* เริ่ม ปรากฏกับส่วนขยายนามวลีในสมัยสุโขทัยตอนปลาย ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 โดยเริ่มจากคำนามเดี่ยว *กวาร์* ในความหมาย ‘พิธี’ เป็นความหมายที่เด่นเพราะปรากฏในความถี่สูงมาก ขณะที่สมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณปลายศตวรรษที่ 23 เริ่มปรากฏในความหมาย ‘กิจกรรม’ ที่เกี่ยวกับนามวลีที่มาขยายนั่น แต่เนื่องจากยังปรากฏกับนามวลีไม่หลากหลายนักเมื่อเทียบกับสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นไป ซึ่งปรากฏเพิ่มขึ้นทั้งความถี่และความหลากหลายกับคำนามที่ปรากฏเป็นส่วนขยาย

- (8) *กุหากใช้ตุนกุกระทำกรบุญสมภารวันเดียวยี่สิบแปด การพระมหาธาตุเป็นเจ้าจึงเสด็จปาฏิหาริย์*
หนักหนาดังน้ำมหาสมุทร (ศ19-20(1890-1919)สท._ศรีชุม.ด2)

ประโยค			
นามวลี(ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
ตุนกุ	กระทำ	การ	บุญสมภาร

- (9) *คักราช ๘๕๘ มะโรงศก ท่านประพฤติการเบญจาทิรพระองค์ท่าน* (ศ23(2223)อย._อักษรนิติ์)

ประโยค			
นามวลี(ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี	
		นามวลี	นามวลี
ท่าน	ประพฤติ	การ	เบญจาทิร(ใน=ของ)พระองค์ท่าน

- (10) ครั้นการพระนครทั้งสอง¹เสร็จแล้ว ทรงทอดพระเนตรเกาะหาดทรายท้ายบ่อมีเสื่อสมุท หน้าเมืองสมุทรปราการด้านทิศตะวันตก เปนที่สมควรจะสถาปนาพระมหาเจดีย์สถานบันจุพระบรมธาตุไว้ (ศ24(2380)ร.3_พระสมุทรเจดีย์)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)		กริยาวลี (ภาคแสดง)	
นามวลี		นามวลี	
นามวลี	นามวลี		
การ	พระนคร	ทั้งสอง	
			เสร็จแล้ว

7.2.2.2 คำนามเดี่ยว การ เริ่มปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี: ต้นศตวรรษที่ 23 (ปลายสมัยอยุธยา)

สำหรับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีเริ่มปรากฏครั้งแรกในช่วงต้นศตวรรษที่ 23 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คือ การรบศึกก่าบ้น ใน (11) อย่างไรก็ตาม แม้รูปปรากฏจะเหมือนกับนามวลีแปลง แต่ผู้วิจัยไม่จัดให้เป็นนามวลีแปลง ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก ลักษณะเช่นนี้ คือ การ ตามด้วยกริยาวลี พบเพียงตัวอย่างเดียวและในเอกสารชิ้นเดียวตลอดระยะเวลาเกือบ 3 ศตวรรษในเอกสารต่างๆ สมัยอยุธยา ประการที่สอง การ ใน การรบศึกก่าบ้น นี้ พบใน บันทึกการเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศสของพระวิสุทธิสุนทร (โกษาปาน) ซึ่งคำนามเดี่ยว การ ทั้งหมดที่พบในเอกสารชิ้นนี้ ใช้ในความหมาย ‘กิจกรรม, กิจการ’ เช่น การทั้งปวงสำหรับก่าบ้น (หรือ การก่าบ้นทั้งปวง) การทางบกทางเรือ การคลัง เป็นต้น ดังนั้น การ หน้ากริยาวลี การรบศึกก่าบ้น นี้ จึงน่าจะแปลว่า ‘กิจกรรม, กิจการ’ ที่เกี่ยวกับ การทั้งปวงที่เกี่ยวกับการรบด้วยเรือก่าบ้น ไม่ใช่นามวลีแปลง

เกี่ยวกับประเด็นนี้ ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) กล่าวถึงคำถามสำคัญของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษา คือ “เมื่อใดที่เราจะพูดได้ว่าการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นแล้ว” (“When can we say that a change has taken place?”) โดยกล่าวว่า นักภาษาศาสตร์จำนวนมากมักเริ่มนับการเปลี่ยนแปลงที่ “ตัวอย่างแรกที่พบ” (first example of change X) ซึ่งจริงอยู่ที่ตัวอย่างแรก อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง แต่ควรจะเริ่มนับเมื่อรูปแบบนั้นได้กระจาย (spread) ไปสู่การใช้ที่กว้างขึ้นจนเป็นที่ยอมรับของสังคม (gained social acceptance) หรือชุมชนภาษา (speech community) แล้ว (น.48) นั่นคือ เราควรจะแยก “การเปลี่ยนแปลง” (change) กับ “การแพร่กระจายของการเปลี่ยนแปลง” (spread of change) ซึ่งเกิดจากการผลิตซ้ำของรูปนวัตกรรม (innovation) ที่กระจายจากการใช้โดยปัจเจก (individual) ไปสู่ชุมชนภาษา (Weinreich, Labov, and Herzog 1968) การแพร่กระจายสำหรับการศึกษาจากเอกสารโบราณก็คือ การปรากฏมากกว่า 1 ครั้งกับรูปภาษาอื่นที่หลากหลายมากกว่า 1 รูป ซึ่งในกรณีนี้ก็คือมากกว่าคำกริยามากกว่า 1 คำ และในเอกสารมากกว่า 1 ชิ้น

1 การ ‘งาน-ภารกิจ’ พระนคร ทั้งสอง ในจารึกนี้ หมายถึง (งาน-ภารกิจ) “บำรุงพระไตรรัตน์ทั้งสาม” (บรรทัดที่ 5) และ (งาน-ภารกิจ) “จัดแจงให้ก่อป้อมแลกำแพงเมืองนครเขื่อนขันธ์” (บรรทัดที่ 7)

ค่านามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีนี้ พบปรากฏกับกริยาวลีที่ไม่หลากหลายนักตั้งแต่เริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยอยุธยาถึงกริยากรรม เช่น *รบ* ใน (10) ข้างต้นก่อนจนถึงศตวรรษที่ 24 ในสมัยรัชกาลที่ 3 เริ่มปรากฏกับกริยาคุณศัพท์ *ใหญ่* เช่นใน (12) แต่ก็ไม่หลากหลายนัก ก่อนจะเริ่มปรากฏกับคำกริยาที่หลากหลายในช่วงต้นศตวรรษที่ 25 สมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งจัดอยู่ในระยะที่ 3

- (11) แลริมผนังในแถวป็นนั้น ไร่กระบี่ แลดาบ หอก ทวน นั้นมัดไว้ตามตีนกรงป็นนั้นหว่างแล ๔ มัด แลกระบี่นั้นเอาไม้เจาะ เอาปลายต่อกัน เวียนเข้าเป็นวงฉัตร ตรึงไว้ ณ เพดานเป็น ๑๑ วง แลชั้นสามนั้นไว้ป็นนกลับแลขวานสำหรับ*การรบศึกกำปั่น* (ศ23(2229)อย._โกษาปาน)

นามวลี			
นามวลี	บุพบทวลี		
	บุพบท	นามวลี	
		นามวลี	กริยาวลี
ป็นนกลับแลขวาน	สำหรับ	การ	รบศึกกำปั่น

- (12) วันศุกร์ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๑ จุลศักราช ๑๑๓๘ อัฐศก เลดีจฯออกไปบำเพ็ญพระธรรม ณ วัดบางยี่เรือใน ทรงพระกรุณาสั่ง พระยามหาเสนา พระยาจักรี ให้เจ้าพนักงานแต่ง*การเชิญพระอัฐิสมเด็จพระพันปีหลวงกรมพระเทพามาตย์* ออกไปบำเพ็ญพระราชกุศลบังสุกุล ณ วัดบางยี่เรือนอก (ศ24(2319)ชบ._รับสั่ง(2))

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)	
		นามวลี	กริยาวลี
เจ้าพนักงาน	แต่ง	การ	เชิญพระอัฐิฯ

- (13) *ครั้งนี้เป็นการใหญ่* ให้มหาตไทย กลาโหม จัดแจง กรมวังเป็นสารวัตรตรวจตราให้สมควรอย่าให้อภัยแก่แขกเมืองได้ ตามรับสั่ง (ศ24(2329)ร.1_รับสั่ง(9))

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (ส่วนเติมเต็ม)	
		นามวลี	กริยาคุณศัพท์
ครั้งนี้	เป็น	การ	ใหญ่

7.2.3 ระยะที่ 3 บริบทเปลี่ยน: คำนามเดี่ยว *การ* เริ่มปรากฏกับส่วนขยายนามวลีและกริยาวลี

ในระยะที่ 3 ซึ่งจัดเป็น *บริบทเปลี่ยน* (switching context) นี้ แบ่งเป็น 2 กรณี เช่นเดียวกับ ระยะที่ 2 คือ 7.2.3.1 คำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี และ 7.2.3.2 คำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี แต่ลักษณะของบริบทต่างกัน ดังที่ได้อธิบายแล้วในตอนต้น ตรงที่ในระยะที่ 2 ความหมายใหม่ซึ่งเป็นการขยายความหมายเชิงไวยากรณ์ที่มีแนวโน้มจะตีความได้ปรากฏขึ้นครั้งแรก นั่นคือ คำนามเดี่ยว *การ* เริ่มปรากฏกับส่วนขยายทั้ง 2 ชนิดนี้ ทำให้มีแนวโน้มที่จะเกิดการอนุมานความหมายและหน้าที่ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง เพราะรูปแบบการปรากฏเริ่มมีลักษณะคล้ายนามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลีและกริยาวลี

อย่างไรก็ตาม ความถี่การปรากฏในระยะที่ 2 ไม่มากนัก ทั้งในด้านความถี่ของแบบ (type frequency) และความถี่ของหน่วย (token frequency) นั่นคือ นามวลีหรือกริยาวลีที่ปรากฏเป็นส่วนขยายคำนาม *การ* มีจำนวนไม่มาก และไม่หลากหลายนัก ต่างจากระยะที่ 3 นี้ ซึ่งส่วนขยายทั้ง 2 ชนิดปรากฏเป็นส่วนขยายคำนาม *การ* ในความถี่ที่สูงขึ้นและหลากหลายขึ้น จึงทำให้ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* มีความหมายทั่วไปมากขึ้น ตามการปรากฏกับนามวลีและกริยาวลี นอกจากนี้ ความถี่การปรากฏที่สูงขึ้นนี้เอง ยังทำให้การใช้ในรูปแบบนี้ เด่นชัดในระบบปริธานของผู้ใช้ภาษา และสามารถ “เข้าถึง” ได้ง่ายขึ้น (Bybee 2015: 127) ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ที่เป็นแบบแผนในระยะสุดท้าย

7.2.3.1 คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี: ต้นศตวรรษที่ 25 (รัชกาลที่ 4)

ข้อมูลการใช้ภาษาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 25 ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ได้แสดงให้เห็นว่า คำนามเดี่ยว *การ* ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีในความถี่เพิ่มสูงขึ้นกว่าในระยะที่ 2 มากอย่างเห็นได้ชัด และปรากฏกับนามวลีที่หลากหลายมากขึ้น

นอกจากนี้ ความหมายของคำนาม *การ* ยังมีความหมายทั่วไปมากขึ้น จากระยะที่ 2 ซึ่งมีเพียงความหมาย ‘พิธี’ ที่เด่นมาก และเริ่มมีความหมาย ‘กิจกรรม, กิจการ’ บ้างเล็กน้อย ต่างจากในระยะที่ 3 นี้ ซึ่ง คำนาม *การ* ยังคงความหมายทั้งสองนี้ไว้ แต่ความหมาย ‘กิจกรรม, กิจการ’ เพิ่มขึ้นมากอย่างเห็นได้ชัด เช่น ใน (16) และ (21) และมีความหมาย ‘งานออกร้าน (exhibition)’ ซึ่งเป็นความหมายหนึ่งของความหมาย ‘มหรสพ, การแสดง’ ใน (17) และ ความหมาย ‘หน้าที่, ภาระ’ ใน (19) เพิ่มขึ้น แต่ไม่มากและปรากฏกับนามวลีที่หลากหลายเท่ากับความหมาย ‘กิจกรรม, กิจการ’

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลในช่วงสมัยนี้ แสดงให้เห็นว่า คำนาม *การ* ยังมีคุณสมบัติของคำนามอยู่ เพราะยังสามารถปรากฏเป็นส่วนหลักคำพ้องในนามวลีในลักษณะรูปแทน (pro-form) ของ นามวลี *การ* ที่ขยายด้วยนามวลีได้ เช่น ใน (15) จะเห็นได้ว่า คำนาม *การ* ในตำแหน่งท้าย แทน *การอวาทะ* ‘พิธีแต่งงาน’ ข้างหน้า เช่นเดียวกับ (17) ซึ่ง คำนาม *การ* ใน *การเช่นนี้* แทน *การเอกซิบิชั่น* ข้างหน้า

ลักษณะเช่นนี้ต่างจากนามวลีแปลงจากนาม ซึ่งไม่สามารถปรากฏเป็นส่วนหลักเพียงลำพังได้ เพราะไม่มีคุณสมบัติของค่านามอีกต่อไป เช่น การบัญชี การตลาด และ *การอื่นๆ หรือ การบัญชี *การนั้น เป็นต้น

นอกจากนี้ ใน (21) ยังแสดงให้เห็นว่า ค่านาม การ ยังคงคุณสมบัติของค่านาม เพราะสามารถละ (omit) ได้ในการเชื่อม นั่นคือ โปรดฯ ให้รวมการพิพิธภัณฑสถานเข้ากับ(การ)หอพระสมุดสำหรับพระนคร ซึ่งละ การ ใน การหอพระสมุด ไป เช่นเดียวกับ แม่ซื้อหนังสือธรรมะและ(หนังสือ)ประวัติศาสตร์มาเมื่อวาน จึงต่างจากนามวลีแปลงจากนามซึ่งไม่สามารถละ การ ในการเชื่อมด้วยสันธานได้เพราะตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ ไม่มีคุณสมบัติของค่านามอีกต่อไป เช่น เอมนี้ฉันลงเรียนการบัญชีและ*(การ)ตลาด เป็นต้น

ทั้งนี้ ค่านาม การ ที่ขยายด้วยนามวลีนี้ จากข้อมูลพบตัวอย่างสุดท้ายเพียงตัวอย่างเดียวในช่วงปลายศตวรรษที่ 25 ในสมัยรัชกาลที่ 8 ใน (22)

- (15) ในเวลาทำการอวาทะที่โบสถ์นั้น ผู้ซึ่งเข้าไปทั้งชายหญิงประมาณสองร้อยคน เข้าไปได้แต่พระญาติพระวงศ์กับเจ้าพนักงาน ... ขุนนางและเศรษฐีปรารถนาจะใคร่เห็นการนี้มากนัก
(ศ25(2401)ร.4_จมห.ราชโขน)
- (17) ในปีนี้ได้ดูการเอกซิปี่ชั้นที่กรุงเทพ การเช่นนี้ได้แต่คราวเดียวในชีวิตหนึ่ง ผู้ที่มีใ้เห็นนั้นก็จะมี ความเสียดายแต่เห็นเดียวคือตลอดชีวิตนั้น
(ศ25(2425)ร.5_สยามสมัย)
- (18) ณ หัวค้ำวันนั้น ฝนตกเปนอันลำบากแก่ผู้ที่ได้จัดมิซุมไฟน้บ้าน เปนการลำแดงความยินดีในการพระชนม์พรรษา แต่ไม่ทันสองทุ่มฝนหาย ท้องฟ้าปกติดี
(ศ25(2425)ร.5_สยามสมัย)
- (19) แลเมื่อถึงคราวได้อาศาทำการน้ที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสำเร็จประโยชน์กลับมาได้ก็คงจะหวังใจว่า รางวัลหรือบำเหน็จนั้นตกอยู่ในมือเราตามที่ใจหวังแท้
(ศ25(2436)ร.5_วจิรญาณ 9)
- (20) ในการนักช้ตฤกษ์มกรสังกรานตินี้ ชาวฮินดูทั้งหลายอาบน้ำชำระกายพร้อมด้วยพวกพราหมณ์ แลเอาเมล็ดงามาถั่ว
(ศ25(2436)ร.5_วจิรญาณ 9)
- (21) จนถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์จะทรงบำรุงพิพิธภัณฑสถานให้สมเกียรติยศของประเทศสยาม จึงโปรดฯ ให้รวมการพิพิธภัณฑสถานเข้ากับหอพระสมุดสำหรับพระนคร แลทรงสถาปนากรรมการหอพระสมุดขึ้นเปนราชบัณฑิตยสภาใน พ.ศ. ๒๔๖๙
(ศ25(2469)ร.7_หอสมุดวชิรญาณ)
- (22) ประจบเวลาพวกละว่าเข้ามาถวายบรรณาการตามประเพณีโบราณ เขาขอให้หม่อมฉันทำพิธีรับบรรณาการแทนพระเจ้าเชียงใหม่ การพิธีชอบกล กำหนดว่าถึงฤดูออกเอื้องแซะ (กล้วยไม้ อย่างหนึ่ง) บานเมื่อไร พวกละว่าต้องเข้ามาถวายบรรณาการปีละครั้ง ๑ ของบรรณาการนั้น
(ศ25(2477)ร.8_สาส์นสมเด็จพระ 6)

7.2.3.2 คำนามเดี่ยว กวาร์ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี: ต้นศตวรรษที่ 25 (รัชกาลที่ 4)

ในระยยะที่ 3 นี้ นอกจากคำนามเดี่ยว กวาร์ จะปรากฏกับนามวลีในความถี่เพิ่มขึ้นและหลากหลายขึ้นดังที่อธิบายข้างต้นแล้ว คำนามเดี่ยว กวาร์ ยังปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี เพิ่มจำนวนขึ้นจากระยะที่ 2 ในศตวรรษที่ 24 มากทั้งในแง่ความถี่การปรากฏและความหลากหลายของกริยาวลีเช่นกัน

คำนามเดี่ยว กวาร์ ที่เริ่มปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีในความถี่เพิ่มขึ้นและหลากหลายขึ้นนี้ ทำให้คำนาม กวาร์ มีความหมายทั่วไปมากขึ้น เพราะการปรากฏกับกริยาวลีที่หลากหลายทำให้ความหมายของคำนาม กวาร์ ไม่คงที่และขึ้นอยู่กับความหมายของกริยาวลีที่มาขยายมากขึ้น ลักษณะเช่นนี้เป็นไปตามคำอธิบายของบายบี (Bybee 2015) อธิบายว่า รูปภาษาที่มีความถี่สูงมีแนวโน้มที่ความหมายจะมีความทั่วไปมากขึ้น หรือ “จางลง” (bleached) และยังคงเด่นชัดในระบบปรีชานของผู้พูดภาษามากขึ้น ทำให้สามารถ “เข้าถึง” ได้ง่ายขึ้น (*“the more frequent variant is more accessible”*) และยังทำให้รูปภาษาที่ปรากฏในหน่วยสร้างที่เกิดการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalizing construction) นั้น เริ่ม “อยู่ตัว” (entrenched) ในหน่วยสร้างนั้นด้วย

ดังนั้น คำนามเดี่ยว กวาร์ ที่ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 24 สมัยรัชกาลที่ 4 และเพิ่มสูงขึ้นมากในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ ทำให้ คำนามเดี่ยว กวาร์ ที่ถูกขยายด้วยกริยาวลีบางรูป มีลักษณะใกล้เคียงทั้งโครงสร้างและความหมายกับนามวลีแปลงที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กวาร์ แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีมาก จนหากมองแค่การปรากฏลำพังอาจตีความได้ว่าเป็นนามวลีแปลง

อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นศตวรรษที่ 24 ที่ความถี่ของคำนามเดี่ยว กวาร์ ที่ขยายด้วยกริยาวลีเริ่มเพิ่มขึ้นนี้ ผู้รับสารยังสามารถเข้าใจความหมายของ กวาร์ ได้จากบริบทว่า เป็นคำนามเดี่ยว กวาร์ ในความหมายต่างๆ เช่น ‘งาน-พิธี’ ใน (23) และ (24) *การรำเท้า* จากบริบทน่าจะเป็น ‘พิธี’ ต้นรำแบบงานบอล (ball) ในภาษาอังกฤษ และเป็น พิธี เพราะมีลักษณะเป็นพิธีการมาก คือ *“กวีนจึงเสด็จมาตรงประตู...ราชทูตกับขุนนางอังกฤษยืนขึ้นพร้อมกัน ก้มศีรษะลงคำนับ...”* หรือ *การข้อมทหาร* ใน (24) ก็มีลักษณะของ ‘พิธี’ เพราะ *“รุ่งขึ้นเป็นวันกำหนดข้อมทหารที่สนาม”* มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผน วันเวลา และขั้นตอนที่แน่นอน ส่วนใน (25) คำนามเดี่ยว กวาร์ มีความหมาย ‘หน้าที่’ ของ *มิสเตอร์กุก* จากบริบท *“มือถือแส้อันหนึ่งเดินนำหน้า ม้าเดินตามหลังออกมา แล้วว่าให้ม้าเดินสองเท้า ม้าก็เดินตามคำ...”* ช่วงต้นศตวรรษที่ 25 ในสมัยรัชกาลที่ 4 นี้ คำนามเดี่ยว กวาร์ ก็ยังปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายในปริมาณค่อนข้างมากด้วย เช่น ปรากฏเป็นกรรมของกริยา *เลิก* ใน (23)

- (23) รุ่งขึ้นเป็นวันตรุษ ข้างอังกฤษชาวบ้านชาวเมืองเลิกการไม่ได้ค้าขาย แล้วเขาก็ไม่ดอกมาปักใน เรือนทุกบ้านทุกเมือง เวลาค่ำเลี้ยงโต๊ะชนมิตรสหายญาติกามากินแล้วร้องเล่นเต้นรำเป็น การ สนุกต่างๆ (ศ25-ท2410(2401)ร.4_จมห.ราชโศภิต)
- (24) ตอนที่ ๘ ว่าด้วยเผ่ากวีนที่วังช้อบักกิ่งฮัม คุณารว่าแท้ การซ่อมทหารและการอวาทเจ้าลูกเธอ หลิงใหญ่ (ศ25-ท2410(2401)ร.4_จมห.ราชโศภิต)
- (25) ยังมีชายอีกคนหนึ่ง ชื่อมิลเตอร์กุก เป็นคนชำนาญในการตัดผ้า แต่อายุยังไม่ถึงสามสิบปี (ศ25-ท2410(2401)ร.4_จมห.ราชโศภิต)

เมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 5 คำนามเดียว การ ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีในความถี่เพิ่มขึ้น และหลากหลายขึ้น โดยบริบทเริ่มคลุมเครือ ระหว่างนามวลีที่มีคำนามเดียว การ เป็นส่วนหลักที่มี กริยาวลีเป็นส่วนขยาย หรือเป็นนามวลีแปลง การ ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี

อย่างไรก็ตาม หลักฐานในเอกสารหลายชิ้นจำนวนหนึ่งแสดงให้เห็นว่า การ ที่ปรากฏหน้า กริยาวลีนี้ ยังมีคุณสมบัติของ การ ที่เป็นคำนามเดียวที่ขยายด้วยส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีอยู่ เช่นใน (26) จะเห็นว่า การทำแร่ดีบุก มีลักษณะเหมือนนามวลีแปลง การ ที่นำหน้ากริยาวลี ทำแร่ดีบุก แต่ ข้อความข้างหน้า การ ปรากฏเป็นคำนามเดียวเพียงลำพังในความเดียวกันกับ การ ใน การทำแร่ดีบุก ในความหมาย 'กิจการ' ดังนั้น การทำแร่ดีบุก น่าจะยังคงมีความหมายว่า 'กิจการ' ทำแร่ดีบุก มากกว่าที่จะเป็นนามวลีแปลง เพราะเมื่อเทียบกับนามวลีแปลงในสมัยปัจจุบัน การ ไม่สามารถปรากฏเป็น คำนามเดียวลำพังในลักษณะเป็นรูปแทน (pro-form) ของนามวลีแปลงได้ เนื่องจากไม่มีคุณสมบัติของ คำนามอีกต่อไป เช่น ในการพัฒนาประเทศนั้น คนต้องในประเทศต้องร่วมมือกันใน *การนั้นด้วย (*การ = การพัฒนาประเทศ) หรือใน (27) การระเบิด มีความหมายเดียวกับ การ ในข้อความก่อนหน้า ซึ่งหมายถึง 'สิ่งที่กระทำ' จึงน่าจะสรุปได้ว่า การ ใน การระเบิด น่าจะมีความหมายเป็นคำนามเดียวว่า การ 'สิ่งที่กระทำ, การกระทำ' กริยา ระเบิด

- (26) พวกจีนแซ่ชิวทวนครั้นภต่าบลแร่ดีบุกเมืองลุดที่ว่ามานี้แล้ว, เขาก็ทำดีบุกเสียค่าอารภอสมควรให้แก่ รายนมลตรีเจ้าเมือง การก็เจริญมา พวกจีนจึงได้ตั้งบ้านเรือนขึ้น ครั้นต่อมาพวกโงกวนนั้นก็มากขึ้นกว่า พวกชิวทวน พวกโงกวนจึงได้กระทำข่มเหง เกิดวิวาทกันกับพวกชิวทวนด้วยการทำแร่ดีบุก (ศ25(2417)ร.5_ตรุโณวาท 1)
- (27) ยิ่งอีกลูกหนึ่งนั้นกระทำให้กลางเรือจมนั้น กระเด็นกระจายไปจนสิ้น ขณะนั้นดาศฟ้าตลอดลำ แล กระดานของอันเปนอันมากของเรือนั้นเดียรดาชลอยน้ำ เมื่อระเบิดเสร็จแล้ว ไม่ข้างท้ายเรือแลไม้อื่น เปนแห่งๆ ยังจมโคลนอยู่ ของเหล่านี้ยังระเบิดถากอนลากออกก็ได้สุดแล้วแต่ละทำ เมื่อการเช่นนี้ทำ เสร็จแล้ว อันเปนทางเปนช่องขาเข้าขาออกแม่น้ำเจ้าพระยาเปนอันเปิดไม่มีอะไรจะกีดขวางแล้ว ภอ การระเบิดเปนอันเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้ากรุงสยาม เสด็จกลับเข้า พระบรมมหาราชวังในวันนั้นเอง (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)

อย่างไรก็ตาม *การ* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลีตลอด 5 ทศวรรษในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ ยังคงสามารถตีความได้ว่าเป็นคำนามเดี่ยว *การ* ที่ขยายด้วยกริยาวลีในความหมายต่างๆ เช่น *การ* ในความหมาย 'พิธี' ใน (28) ซึ่งจะเห็นได้ว่า *การ* ใน *การตั้งมีแป้* ยังคงเป็นคำนามเดี่ยว เพราะปรากฏแยกจาก *ตั้งมีแป้* ได้ เช่นเป็นกรรมของกริยา *จัด* ในส่วนที่ขีดเส้นใต้ ส่วนใน (29) *การ* เป็นคำนามเดี่ยวในความหมาย 'หน้าที่' ดังนั้น *การ* ที่ปรากฏใน *การระวังรักษา* และ *การรับผิดชอบ* น่าจะมีความหมายว่า 'หน้าที่' เช่นเดียวกับ *การ* ที่ปรากฏเดี่ยวในข้อความข้างหน้า และใน (30) ซึ่งจะเห็นได้ว่า *การเล่าเรียน* หมายถึง 'กิจการ' ที่เกี่ยวกับ กริยา *เล่าเรียน* และยังเป็นคำนามเดี่ยวเพราะข้อความด้านหลัง *การ* ปรากฏแยกโดยหมายถึง *การเล่าเรียน* ในข้อความข้างหน้า

โดยสรุป จะเห็นได้ว่า *การ* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลีในสมัยนี้ แม้จะมีรูปปรากฏเหมือนนามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีมาก แต่ในบริบทเดียวกันยังมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า *การ* ยังคงมีคุณสมบัติของคำนาม คือ ปรากฏเป็นส่วนหลัก ในการใช้เป็นรูปแทน (pro-form) นามวลี *การ* ที่ขยายด้วยกริยาวลีที่กล่าวถึงในข้อความเดียวกันได้

- (28) *อนึ่งผู้ซึ่งพะถูกหมี่ไ้บั้นั้น ถ้าถึงวันข้างจีนเรียกว่า เก้าง้วยชีวเค้า ตรงกับวันที่ ๒๑ ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๐ ต้องจัดตั้งการตั้งมีแป้ (คือโรงพะหมี่) ขึ้นในที่อันสมควรแห่งหนึ่ง แล้วต้องจัดแจงหาของรางวัล แลต้องเชื้อเชิญผู้ซึ่งเปนจีนแลที่มีชื่อเสียง มาคิดแต่งโคลง เพลง กะฐู่ สุภาสิต แลจัดการตามเช่นกล่าวมาแล้วข้างต้น ...ข้างฝ่ายจีนแลแลผู้ซึ่งเปนเจ้าภาพนั้น ก็ออกมาถามไถ่ชื่อแซ่ยี่ห้อ ตำบลที่อยู่ เห็นสมควรแล้วก็แสดงความยกย่องท่านผู้นั้นขึ้น ในทันใดนั้นจุดประทัดขึ้นเปนอันมาก ทั้งรตมตีมาล่อขึ้นแพ้ง ๆ กว่าจะเสร็จพิธีเรื่องแห่หมี่ไ้ไปส่ง แลแล้วเจ้าภาพผู้ซึ่งจัดการนั้นก็แกะกระดาดซึ่งฉนิกไว้ข้างหลังขึ้นหมี่ไ้ ออกมติดไว้ที่ฝา (ศ25(2433)ร.5_วจิรญาณ 6)*
- (29) *...โดยที่ลุดถึงแม้ว่าจะเข้ารับราชการ ก็ได้รับหน้าที่ การ แลตำแหน่งเท่าเสมอกัน ว่าตลอดไปจนถึงได้ไปเนผู้ร่วมการที่เดียวกัน จนต้องเปนผู้ช่วยกันเองในการระวังรักษาการรับผิดชอบด้วยกัน เพราะหน้าที่เดียวกันก็ตี (ศ25(2436)ร.5_วจิรญาณ 9)*
- (30) *มีแต่รายงานซึ่งว่าด้วยวิธีการเล่าเรียน วิธีปกครอง การซึ่งตั้งขึ้นเป็นรูปแล้ว ให้เดินไปอย่างเช่นรายงานที่เจ้าเขียน (ศ25(2453)ร.5_พรน.เบ็ดเตล็ด)*

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่า ช่วงเวลาต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 6 ปรากฏลักษณะที่สำคัญที่น่าจะยืนยันได้ว่า *การ* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลีทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง นั่นคือ การปรากฏร่วมกับบุพบทวลี *ของ-ประธาน*

ดังที่ได้อธิบายในบทที่ 4 ว่า เมื่อกริยาวลีถูกแปลงเป็นนามวลี อาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคจะถูกเปลี่ยนไปเป็นการกเจ้าของ ทำหน้าที่เป็นกรรมของบุพบท *ของ* เช่น กริยาวลี *ชาวเขาเผาป่า* เมื่อแปลงเป็นนามวลีเป็น *การเผาป่าของชาวเขา* ซึ่งจะเห็นได้ว่า นามวลี

ชาวเขา ซึ่งเดิมทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาวลี *เผาป่า* เปลี่ยนมาอยู่ในการกเจ้าของในบุพบทวลีของชาวเขา การย้ายอาร์กิวเมนต์เช่นนี้ ปรากฏเป็นหลักฐานยืนยันให้กับ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้ นามวลีแปลงตั้งแต่สมัยอยุธยา แต่ไม่พบหลักฐานเช่นนี้กับ *การ* จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 6 เช่นใน ตัวอย่างด้านล่าง จะเห็นได้ว่า นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี ปรากฏร่วมกับส่วน ขยายนามวลีแปลง *ของ-ประธาน* และสามารถแปลงสลับกลับมาเป็นกริยาวลี โดยนำนามวลีที่ปรากฏ หลังบุพบท *ของ* กลับมาเป็นประธานได้ ดังแสดงการแปลงสลับไว้ในวงเล็บปีกกาหลังตัวอย่าง

- (31) "ข้าพเจ้ารับรองว่าจำนวนเงินที่ขอถอนนี้สำหรับการใช้จ่ายของเด็ก" [เด็กใช้จ่าย]
(ศ25(2456)ร.6_อมลสิน)
- (32) ข้อนี้รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้รู้สึกอยู่ดีแล้วจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างทางรถไฟขึ้นทั้งสายเหนือและสายใต้ ก็ได้เห็นประโยชน์ของการรถไฟและการบรรทุกสินค้าของประชาชน [ประชาชนบรรทุกสินค้า]
(ศ25(2463)ร.6_สมุดปกเหลือง)
- (33) บางที่เราจะพบว่า ของบางอย่างไหวตัว แต่ไม่ทำให้เสียวก็มี เช่นการไหวตัวของยอดหญ้า
[ยอดหญ้าไหวตัว]
(ศ25(2483)ร.8_วิทยาศาสตร์ภาษาไทย)
- (34) ฉันทได้ยื่นพวกท่านพูดทางวิทยุแสดงความพออกพอใจในการรับรองของรัฐบาล [รัฐบาลรับรอง]
(ศ25(2486)ร.8_ประมาณวโรจนัมแห่งชาติ)
- (35) จุดหมายของการพบปะและการประชุมของรัฐมนตรี ๕ ชาติครั้งนี้ เป็นการปรึกษาหารือเกี่ยวกับ การที่จะก่อตั้งกลุ่มในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ ซึ่งจะเรียกว่า "สมาคมร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ [รัฐมนตรี ๕ ชาติพบปะและประชุม]
(ศ26(2510)ร.9_สยามนิกร)

นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงกลางศตวรรษที่ 25 ในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา จนถึงทศวรรษสุดท้ายของศตวรรษที่ 25 ในสมัยรัชกาลที่ 8 ปรากฏหลักฐานการใช้ *การ* และ *งาน* สลับกัน ในเอกสารคนละชิ้น และคนละสมัย เช่นใน (36) ซึ่งผู้เขียนใช้คำว่า *การ* และ *งาน* สลับกัน เป็นกรรมของกริยา *ทำ* โดย *การ* ยังคงใช้ในความหมาย 'หน้าที่' ส่วนใน (37) ใช้ *การ* สลับกับคำว่า *งาน* ซึ่งสะกดเป็น *งาร* ในความหมาย 'พิธี' และใน (38) และ (39) ในช่วงสุดท้ายของศตวรรษที่ 25 สมัยรัชกาลที่ 8 ใช้ *การ* ซ้อนกับ *งาน* และสลับกับ *งาน* ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า คำนาม *งาน* มาแทนที่ *การ* ในความหมาย 'งาน' ก่อนที่ *การ* จะพัฒนาไปทำหน้าที่นามวลีแปลง *การ* โดยสมบูรณ์

- (36) ...ออกจากโรงพิมพ์ ต้องทำงานในหน้าที่ เบนเวลาสาย ทำให้หิวเข้านัก รีบจัดงานในหน้าที่แล้วรีบ กลับบ้าน ...เมื่อรับประทานอาหารเช้าซึ่งเป็นเวลาเที่ยงแล้ว พอแต่งได้กว่า ๒๕ นาทีพิมพ์ข้าพเจ้า จึงนำต้นฉบับมาให้นายโรงพิมพ์เพื่อจะเอาใจท่านว่าเรื่องนี้ได้เริ่มแล้ว วันต้นนับว่าได้ทำการเต็ม ๕...เฉลี่ยเขียนได้ ๕ นาทีต่อชั่วโมง การเขียนทั้งสิ้นจึงรวมแปด ๑๔๖ ชั่วโมง เฉลี่ยเวลาที่ทำการ เขียนวันละหกชั่วโมงครึ่งทุกวัน...ถึงกระนั้นเขียน บท ๒๗ กับบทใกล้เคียงรวมได้ ๓๘ น่าร่าง ซึ่งพิมพ์ได้เกินจำนวนนี้ รวมเวลาทำการ ๘ ชั่วโมง! ที่พักไม่คิดเลย (ศ25(2458)ร.6_ความไม่พยายาม)

- (37) ถ้าเปนวัดที่อยู่ในเมืองก็ต้องแห่บ้องไฟนั้นไปรวมกันที่บ้านเจ้าเมืองเสียก่อน แลจัดคานหามๆ เจ้าเมืองนั้นไปด้วย ส่วนเจ้าอาภากาศทุกบ้านที่มาใน**การนี้**ก็จัดคานหามขึ้นหามกันทุกองค์ ถ้าเป็นพระที่แก่พรรษาแลมีผู้นิยมนับถือมาก ก็เอาห่อม (หวมก) ใสให้ด้วย พระก็ดี เจ้าเมืองก็ดีที่เขาหามไปนั้นเป็นการลำบากอย่างยิ่ง เพราะคนที่หามคานหามนั้น ล้วนแต่คนเมาเหล้าด้วยกันทุก ปากก็ร้องเพลง (เซ็ง) เท้าก็เต้นไปกระโดดไปมือก็รำ บางคราวถึงกับผู้ถูกหามตกลงมาก็มี เจ้าเมืองใหม่เดี๋ยวนี้ไม่ได้เกี่ยวกับ**การนี้** แต่พระขัติยะ เจ้าเมืองเก่านอกราชการยังต้องถูกหามอยู่ทุกปี
(ศ25(2469)ร.7_ลัทธิธรรมนิยม)
- (38) ข้อ 4 แห่งอนุสัญญาที่มีความว่า "**การงาน**ปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสตามที่นิยามไว้ใน...อย่างไรก็ดี **งานปักปันเขตแดนเป็นงานเทคนิค และต้องอาศัยหลักวิชาการแผนที่โดยเฉพาะ**
(ศ25(2485)ร.8_การปักปันเขตแดน)
- (39) ใน**การ**สร้างชาติให้วัฒนาถาวรเทียมทันอารยะประเทศนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนต่างๆ ของประเทศทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรม (น.(ก)) ...**งาน**สร้างชาติของเราจึงจะเป็นไปได้(น.25)
(ศ25(2486)ร.8_ประมวณวัฒนธรรมแห่งชาติ)

อย่างไรก็ตาม นามวลีแปลงที่ปรากฏในระยะที่ 3 นี้ มีลักษณะต่างจากนามวลีแปลง การ ในสมัยปัจจุบันตรงที่ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ น่าจะยังคงมีความหมายของคำหลักอยู่บ้าง เพราะปรากฏในลักษณะ “กล่าวรวม” นามวลีแปลง การ อื่นๆ เช่นใน (40) และ (41) **การ**ทั้งปวง แทนนามวลีแปลง การ ที่แจกแจงในข้อความที่ตามมา ซึ่งการใช้ การ ขยายด้วยวลี **ทั้งหลาย** อื่นๆ เหล่านี้

การใช้ การ ในลักษณะกล่าวรวมในตัวอย่างข้างต้นนี้ ไม่ปรากฏในลักษณะของการใช้นามวลีแปลง การ ในปัจจุบัน เช่น การพัฒนาประเทศ การปฏิรูปการศึกษา การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน ฯลฯ ***การ**เหล่านี้รัฐบาลควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ฯลฯ โดยในปัจจุบัน ตัวอย่างข้างหน้านี้ อาจใช้วลี **สิ่งเหล่านี้** แทนนามวลีแปลง เช่น การได้นอนหลับอย่างเต็มอิ่มเป็น**สิ่ง**ที่ทุกคนปรารถนา เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า นามวลีแปลงในระยะเริ่มต้นนี้ ยังคงความหมายของค่านามที่เป็นคำเนื้อหาอยู่บ้าง เนื่องจากยังใช้คำว่า การ ทำหน้าที่เป็นรูปแทนได้ ต่างจากในปัจจุบันซึ่งใช้คำว่า **สิ่ง** ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเชิงรูปธรรมสูง เพราะแปลว่า ‘ของต่าง ๆ โดยไม่จำกัดว่ามีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เช่น คน สัตว์ และพืช เป็นสิ่งมีชีวิต ก้อนหินเป็นสิ่งไม่มีชีวิต’ เช่น ทองคำเป็น**สิ่ง**มีค่า; ‘ภาวะ, ความมีความเป็น’ เช่น **สิ่ง**ที่มีคุณค่าในสังคมอย่างหนึ่งคือ ความยุติธรรม (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554)

- (40) อัครภาคีแห่งสัญญานี้ตกลงยินยอมกันต่อไปด้วยว่า ใน**การ**ทั้งปวงซึ่งเกี่ยวข้อง**การ**ภาษีผ่านแดน, **การ**คลังสินค้า, **การ**ผ่อนภาษี, **การ**ให้ความสะดวกในการศุลกากร, **การ**ตรวจและตราสินค้า และ **การ**คืนภาษีในสินค้าที่ส่งกลับออกไปนอกแดนนั้น แต่ละฝ่ายจะให้ผลปฏิบัติแก่อีกฝ่ายหนึ่ง
(ศ25(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน)
- (41) ใน**การ**ทั้งปวงที่เกี่ยวกับเรือเข้าและเรือออก, **การ**จัดเรือให้อยู่เป็นที่, และ**การ**ขนส่งสินค้าลงเรือ
(ศ25(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน)

7.2.4 ระยะเวลาที่ 4 การใช้เป็นแบบแผน: การ ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์

ในระยะเวลาที่ 4 นี้ การ ได้สูญเสียคุณสมบัติของคำนามเดี่ยว และทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลีและกริยาวลีโดยสมบูรณ์ในช่วงต้นศตวรรษที่ 26 ในสมัยรัชกาลที่ 9

ดังที่ได้แสดงให้เห็นในระยะเวลาที่ 3 ว่า คำนาม การ ที่ขยายด้วยนามวลีและกริยาวลียังคงแสดง คุณสมบัติของคำนามอยู่ จนถึงปลายศตวรรษที่ 25 สมัยรัชกาลที่ 7-8 เพราะสามารถละคำนาม การ ได้จากการเชื่อม เช่นใน (21) ...ให้รวมการพิพิธภัณฑสถานเข้ากับ(การ)หอพระสมุดสำหรับพระนคร (เทียบกับ สมหญิงซื้อหนังสือประวัติศาสตร์และ(หนังสือ)วรรณคดีมาเมื่อวาน) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การ ที่ปรากฏหน้ากริยาวลีที่เริ่มทำหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง แต่ก็ยังคงหลงเหลือคุณสมบัติของคำนาม เพราะสามารถปรากฏเป็นรูปแทน (pro-form) ใน การทั้งปวง การเหล่านี้ การต่างๆ นั่นคือ เป็นรูป แทนรวมนามวลีแปลงที่กล่าวถึง เช่นใน (40) และ (41) ข้างต้น ใน ในการทั้งปวงซึ่งเกี่ยวข้องกับการภาษี ผ่านแดน การคลังสินค้า การผ่อนภาษี การให้ความสะดวกในการศุลกากร การตรวจและตีราคาสินค้า และการคืนภาษีในสินค้าที่ส่งกลับออกไปนอกแดนนั้น

การปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีและกริยาวลีในความถี่ที่สูงขึ้นและหลากหลายใน ระยะเวลาที่ 3 นี้เอง ทำให้การใช้ในรูปแบบนี้เด่นชัดในระบบปริชาน และการปรากฏกับนามวลีและ กริยาวลีที่หลากหลาย ยังให้ความหมายของ การ มีความทั่วไปมากขึ้น จนในระยะเวลาที่ 4 ซึ่งความหมาย และหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงถูกใช้จน เป็นแบบแผน (conventionalized) ในที่สุด โดย การ ได้สูญเสีย คุณสมบัติของคำนาม เมื่อเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ ที่แปลงฐานหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีและนามวลี เพราะ การ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงทั้งที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีและนามวลี ไม่ สามารถปรากฏเป็นรูปแทน เช่น ใน (40) และ (41) ที่ได้แสดงก่อนหน้านี้ในระยะเวลาที่ 3 ได้อีกต่อไป

การทดสอบกับนามวลีแปลง การ ในปัจจุบัน เช่น ช่วงนี้สภาพคล่องทางการเงินของประเทศ ย่ำแย่ รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งกระตุ้น*การนั้นโดยเร่งด่วน (*การนั้น = การเงิน) หรือ หน่วยงานนี้มี หน้าที่ดูแลด้านการเงิน การคลัง การธนาคาร ซึ่ง*การเหล่านี้ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ (การเหล่านี้ = การเงิน การคลัง การธนาคาร) หรือ นามวลีแปลง การ ที่นำหน้าหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี เช่น อันที่ จริงแล้ว พื้นฐานของการสำรวจด้วยภาพได้มีขึ้นมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่*การนั้นได้พัฒนามาสู่รูปแบบ สมัยใหม่ในช่วงศตวรรษที่ 20 (*การนั้น = การสำรวจด้วยภาพ) เป็นต้น

7.2.5 พัฒนาการของค่านามเนื้อหา *การ* ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*

พัฒนาการของค่านามเนื้อหา *การ* ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ทั้ง 4 ระยะที่อธิบายมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 7.2 ด้านล่าง

อนึ่ง ลักษณะทั้งทางโครงสร้างและทางความหมายที่ปรากฏในตารางที่ 7.1 นี้ มีลักษณะเป็น **สเกลชี้บ่งเป็นนัย** (implicational scale) หมายความว่า ความหมายที่อยู่ในอัญประกาศเดี่ยว (-) หรือลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏในระยะและสมัยก่อนหน้า ยังคงปรากฏอยู่ไม่ได้หายไปในระยะและสมัยถัดไป แต่อาจใช้ในความถี่ที่ลดลง เช่น ค่านามเดี่ยว *การ* ที่ขยายด้วยนามวลี ในความหมาย 'พิธี' ที่เริ่มปรากฏในระยะที่ 2 ในปลายสมัยสุโขทัย-ต้นสมัยอยุธยา ยังคงปรากฏอยู่ในระยะที่ 3 และมีความหมายเพิ่มขึ้น คือ 'กิจกรรม, กิจการ' เป็นต้น

ตารางที่ 7.2 พัฒนาการของคำนามเนื้อหา การ ไปเป็นคำบ่งชี้นามวลีแปลง การ

ระยะ/บริบท	ศตวรรษ [พุทธศักราช]	สมัยประวัติศาสตร์	การเปลี่ยนแปลง
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้น	ต้น 20 [1920]	ปลายสุโขทัย-ต้นอยุธยา	[การ] # 'งาน, สิ่งที่ทำ' (ให้ผู้ชมไตร่ตรองเจ้าหน้าที่และ)การทำกรร# ด้วยพระมหากษัตริย์เป็นเจ้าโสด)
ระยะที่ 2 บริบทเชื่อมโยง	กลาง 20 [1940]	ปลายสุโขทัย-ต้นอยุธยา	[การ] [นามวลี] + 'พิธี' (การ[บุญสมภาร])
	ต้น 23 [2230]	กลาง-ปลายอยุธยา	[การ] [นามวลี] + กิจกรรม, กิจกรรม (การ[กำกับ])
	ปลาย 24 [2370]	ร.2	[การ] [นามวลี] [การ] [กริยาวลี(สกรรม)] (1 ครั้ง) การ กิจกรรม, กิจกรรม (การ[บริบทกำกับ])
ระยะที่ 3 บริบทเปลี่ยน	ต้น 25 [2410]	ร.4	[การ] [กริยาวลี(กริยาวกรรม, กริยาวคุณศัพท์)] + การ 'พิธี' (การ[เสด็จ], การ[ใหญ่])
ระยะที่ 4 การใช้แบบแผน	กลาง 25 [2460]	ร.6	[การ] [กริยาวลี(ทุกประเภท)] + การ 'หน้าที่, ภาระ' (การ[แต่พระยามาต]) + การ 'การกระทำ' (การ[ดูแล]เชอร์ณีปูน)
	ปลาย 25 [2470]	ร.8	[การ-กริยาวลี] [ของ-ประธาน] (การ-ใช้[จ่าย]ของเด็ก) [การ-กริยาวลี] (การ[ทั้ง]บวง) (ยังปรากฏการแทน) [การ-กริยาวลี] (การ[พัฒนา]ประเทศ... *ภส (= การพัฒนาประเทศ) นั้น) (ใช้เป็นรูปแบบไม่ได้ก็ต่อไม่ (ไม่มีคุณสมบัติของภส))

7.2.6 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ

กลไก เป็นกระบวนการที่ทำให้การกลายเป็นคำไวยากรณ์เกิดขึ้น (*"the mechanisms of change ... create the process of grammaticalization"*, Bybee 2015: 124) ดังที่ฮอปเปอร์และทรอก็อต (Hopper and Traugott 2003) กล่าวว่า **กลไก** เป็นสิ่งที่จะอธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ "อย่างไร" (*"mechanism' has to do with the 'how' of change"*, น.282)

ในภาพรวม การทำงานของกลไกซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลีและกริยวลีมีกลไกและ **ระยะ** (stage) ของการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกัน ได้แก่ การเทียบแบบหรือการสร้างนัยทั่วไป (generalization/analogy) การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) และการขยายขอบเขตทางความหมายหรือการจางลงของความหมาย (bleaching) โดยกลไกการเทียบแบบหรือการสร้างนัยทั่วไป และการขยายขอบเขตทางความหมาย จะส่งผลกระทบต่อเชิงระบบ คือ กระทบกับ การ และสมาชิกภายในหมวดคำที่ปรากฏร่วมกับ การ ส่วนกลไกการวิเคราะห์ใหม่ จะกระทบกับ การ ในเชิงโครงสร้าง โดยส่งผลกระทบต่อ การ ที่สัมพันธ์กับหน่วยอื่นๆ ภายในหน่วยสร้างที่กลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalizing construction) กลไกทั้งสามนี้ ทำงานสอดประสานกันอย่างเป็นระบบภายในกระบวนการใหญ่ คือ **การกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์** ดังแสดงในภาพที่ 7.1

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง: การวิเคราะห์ใหม่ (syntagmatic change: reanalysis)

(1) [การ] [นามวลี] 'พีธี' ([การ][บุญสมภาร])	(1) [การ] [กริยวลี (สกรรม)(พบเพียง 1 ครั้ง)] 'กิจกรรม, กิจการ' ([การ][รบศึกก่าปั่น])
(2) [การ] [นามวลี] 'พีธี' + 'กิจกรรม, กิจการ' ([การ][ก่าปั่น])	(2) [การ] [กริยวลี] (กริยากรรม, กริยาคุณศัพท์) + 'พีธี' ([การ][การ][เสด็จ, ใหญ่]) + 'หน้าที่, ภาระ'
(3) [การ] [นามวลี] 'พีธี' 'กิจกรรม, กิจการ' + 'หน้าที่' ([การ][หน้าที่])	(3) [การ] [กริยวลี] (กริยาทุกประเภท) + 'หน้าที่' ([การ][แห่พระยานุมาศ]) + 'การกระทำ' ([การ][หัดม้า])
(4) [การ- นามวลี] 'กิจกรรม, กิจการ' ([การ][คลัง])	(4) [การ- กริยวลี] 'การกระทำ' ([การ-พัฒนาประเทศ])

การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ: การสร้างนัยทั่วไป/การเทียบแบบ (paradigmatic change: generalization/analogy)

ภาพที่ 7.1 กลไกภายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ

7.2.6.1 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลี

จากภาพที่ 7.1 ข้างต้น ในด้านซ้ายมือ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ในหน้าที่ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลีนั้น ในระยะแรก เริ่มพัฒนามาจาก คำนาม *การ* ‘พิธี’ ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี เช่น *การบุญสมภาร การพระมหาธาตุ* ฯลฯ

จากนั้น ในระยะที่สอง โครงสร้างภายในยังคงไม่เปลี่ยนแปลง คือเป็นคำนาม *การ* ที่ขยายด้วยนามวลีแต่เกิดการขยายขอบเขตหรือเทียบแบบไปปรากฏกับนามวลีอื่นๆ มากขึ้น ทำให้ความหมายขยายขอบเขตออกไป เป็นคำนาม *การ* ในความหมาย ‘กิจกรรม, กิจการ’ ด้วย เช่น *การกำปั่น การพระคลัง*

ในระยะที่สาม การขยายขอบเขตทางความหมายเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่โครงสร้างภายในยังคงไม่เปลี่ยนแปลง (คำนาม *การ* ขยายด้วยนามวลี) โดยความหมายที่ขยายขอบเขตไปเพิ่มขึ้น คือ คำนาม *การ* ที่หมายถึง ‘หน้าที่’ เช่น *การพระนคร* ในระยะที่สองและสามนี้ คำนาม *การ* ที่ขยายขอบเขตไปปรากฏกับนามวลีที่หลากหลายขึ้น ทำให้ความหมายของคำนาม *การ* มีความหลากหลายและทั่วไปขึ้นอยู่กับความหมายที่ไปประกอบกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีด้วย

จนมาถึงในระยะที่สี่ ซึ่งคำนาม *การ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีเกิดการวิเคราะหใหม่ทางโครงสร้าง เพราะคำนาม *การ* ได้สูญเสียความหมายและคุณสมบัติของคำนาม กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลี โดยสื่อความหมายถึง ‘กิจกรรม, กิจการ’ ซึ่งเป็นความหมายและรูปแบบที่พยากรณ์ได้ และมีความสม่ำเสมอ เช่น *การเมือง การคลัง การเงิน การธนาคาร การปิโตรเลียม การฝิ่น การไฟฟ้า การประปา การคอมพิวเตอร์* ฯลฯ *การ* ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ ไม่มีคุณสมบัติของคำนาม จึงไม่สามารถละจากการเชื่อมความ (coordination ellipsis) ได้ เช่น *เทอมนี้ฉันลงเรียนการบัญชีและ*(การ)ตลาด* เป็นต้น

7.2.6.2 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี

ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ในหน้าที่ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี เริ่มต้นจากคำนามเดี่ยว *การ* ‘กิจกรรม, กิจการ’ ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี เช่น *การรบศึกกำปั่น* ซึ่ง *รบ* เป็นกริยากรรม (พบเพียงตัวอย่างเดียวในสมัยอยุธยา)

จากนั้นในระยะที่สอง โครงสร้างภายในไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือยังคงเป็นคำนาม *การ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี แต่ขยายขอบเขตทางโครงสร้างไปปรากฏกับกริยาวลีที่เป็นกริยากรรม กริยาคุณศัพท์ และขยายขอบเขตทางความหมายเพิ่มขึ้นในความหมาย ‘พิธี’ และ ‘หน้าที่’

และขยายขอบเขตไปปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีทุกประเภทและหลากหลายมากขึ้นและในความหมาย 'การกระทำ' เพิ่มขึ้น ในระยะที่สามโดยโครงสร้างยังคงไม่เปลี่ยนแปลง และในลักษณะเดียวกับคำนาม *การ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามวลี

เมื่อความถี่ของคำนาม *การ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายกริยาวลีที่เพิ่มขึ้นและหลากหลายขึ้น ทำให้ความหมายของคำนาม *การ* มีความหมายทั่วไปมากขึ้นและหลากหลายไปตามส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี ส่งผลไปคำนามเดี่ยว *การ* เกิดการวิเคราะห์ใหม่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ซึ่งเป็นพัฒนาการในระยะที่สี่ โดยในระยะแรกของการปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีนั้น นามวลีแปลงมักมีลักษณะเป็นคำ เช่น *การศึกษา การรบ การค้าขาย* และปรากฏเป็นรูปแทน (pro-form) ของนามวลีแปลงได้ เช่น ใน *การทิ้งปวงที่เกี่ยวข้องแก่การลุดือเอา การเปนเจ้าของ และการจำหน่ายสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์นั้น* แต่ในระยะต่อมา นามวลีแปลงเริ่มปรากฏกับกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐานเริ่มมีลักษณะเป็นกริยาวลีเริ่มมีลักษณะเป็นอนุประโยคมากขึ้นกว่านามวลีแปลงในระยะแรกๆ และไม่สามารถปรากฏเป็นรูปแทนได้อีก เช่น *การฟัง การพูด การเขียน การอ่าน หรือ*การอื่นๆ*

นอกจากนั้นยังปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นบุพบท *ของ-ประธาน* ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า *การ* ได้พัฒนาเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์ เพราะเมื่อกริยาวลีถูกแปลงเป็นนามวลีแล้ว นามวลีที่เคยปรากฏเป็นประธานของกริยาวลีจะเปลี่ยนหน้าที่โดยย้ายมาเป็นการกเจ้าของหลังบุพบท *ของ* เช่น *สมหญิงเดินไปโรงเรียน > การเดินไปโรงเรียนของสมหญิง* เป็นต้น

7.3 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ*

ในส่วนของพัฒนาการที่คำนามเดี่ยว *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* นั้น ค่อนข้างแตกต่างจากพัฒนาการที่คำนามเดี่ยว *การ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจาก *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงปรากฏในเอกสารมาตั้งแต่ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ในสมัยสุโขทัยจำนวนหนึ่งแล้ว

อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของคำนามเดี่ยว *ความ* ที่กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะใน 4 บริบท เช่นเดียวกับพัฒนาการการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ*- นั่นคือ *ระยะเริ่มต้น* (7.3.1) ซึ่ง *ความ* ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวในบริบททางวากยสัมพันธ์เช่นเดียวกับคำนามทั่วไป ใน *ระยะที่สอง* (7.3.2) ปรากฏใน *บริบทเชื่อมโยง* (bridging context) ซึ่งเป็นระยะที่สืบสร้างได้จากหลักฐานภาษาที่ปรากฏใช้ในสมัยเดียวกันว่า คำนามเดี่ยว *ความ* น่าจะปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี และรูปปรากฏทางโครงสร้าง [*ความ*][กริยาวลี] นี้เองที่พัฒนามาเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ใน *ระยะที่สาม* (7.3.3) ใน *บริบทเปลี่ยน* (switching context) ซึ่ง *ความ* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ปรากฏกับกริยามากขึ้นและหลากหลายประเภทขึ้น แต่ยังคงการใช้ที่เป็นคำนามเดี่ยว จนถึง *ระยะที่สี่* (7.3.4) ซึ่งการใช้ *ความ* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงได้พัฒนาจนเป็น *การใช้ที่เป็นแบบแผน* เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

7.3.1 ระยะที่ 1: คำนามเดี่ยว ความ ปรากฏใช้อย่างคำนามทั่วไป: กลางศตวรรษที่ 19 (สุโขทัย)

ในระยะเริ่มต้น ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 สมัยสุโขทัย พบ *ความ* ที่ใช้เป็นคำนามทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะเด่น (dominant usage) ของการใช้ *ความ* ในสมัยนี้ การปรากฏใช้เป็นคำนามทั่วไปที่พบในสมัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นคำนามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏเพียงลำพังโดยไม่มีส่วนขยายซึ่งเป็นบริบททางวากยสัมพันธ์ที่ไม่มีรูปปรากฏเหมือนกับ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่ปรากฏหน้ากริยาลี

อย่างไรก็ตาม ในสมัยเดียวกันนี้ แสดงให้เห็นลักษณะการใช้ซึ่งปรากฏควบคู่กับการใช้ที่เป็นคำนามเดี่ยว แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์แยกออกไปเป็นระยะที่สอง (ในข้อถัดไป) นั่นคือ คำนามเดี่ยว *ความ* ที่ “เริ่ม” ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาลี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของบริบททางวากยสัมพันธ์ที่ “เอื้อ” ให้เกิดพัฒนาการหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงขึ้น การปรากฏใช้ในหน้าที่ที่ต่างกันของรูปภาษาเดียวกันในสมัยเดียวกันนี้ ฮอปเปอร์ (Hopper 1991) เรียกว่า *การปรากฏใช้คู่ขนาน* (layering)

(58) ลูกเจ้าลูกขุน ผิดผิดแพกแสกกว้างกัน สนวนดูแท้แล จึงแล่งความแก่ชาด้วยชื่อ⁷³

(ศ19(1835)สท._ราม.ด.1)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาลี (ภาคแสดง)		
	กริยาลี		ส่วนขยายกริยาลี
	กริยาลี	นามวลี (กรรม)	
(พ่อขุนรามคำแหง)	จึงแล่ง	ความ	แก่ชาด้วยชื่อ

(59) ปากประตุมีกะดั่งอันถิ่ง⁷⁴แขวนไว้หั้น ไพร่ฟ้าหน้าปก กลางบ้านกลางเมือง มีถ้อยมีความ เจ็บ
ท้องข้องใจ มันจักกล่าวถึงเจ้าเถิงขุนบไร่ ไปลั้นกะดั่ง อันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้า
เมือง ได้ยินเรียกเมื่อถามสวน*ความ*แก่มันด้วยชื่อ

(ศ19(1835)สท._ราม.ด.1)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาลี (ภาคแสดง)		
	กริยาลี		ส่วนขยายกริยาลี
	กริยาลี	นามวลี (กรรม)	
(พ่อขุนรามคำแหง)	เมื่อถามสวน	ความ	แก่มันด้วยชื่อ

73 ผิดผิดแพกแสกกว้างกัน = 'ผิดใจแตกแยกกันเป็นความกัน'; สนวนดูแท้แล = 'สอบสวนดูแน่แล้ว'; จึงแล่งความแก่ชาด้วยชื่อ = 'ตัดสินความแก่เขาทั้งสองโดยยุติธรรม' (ยอร์ช เซเดส์, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

74 อันถิ่ง = 'อันหนึ่ง'; หั้น = 'นั้น'; ไพร่ฟ้าหน้าปก = 'ประชาชนที่มีทุกข์ร้อน'; เถิง/เถิง = 'ถึง'; บไร่ = 'ไม่ยาก'; เมื่อ = 'เมื่อ' (ยอร์ช เซเดส์, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555) ถามสวน*ความ*แก่มันด้วยชื่อ จากบริบทน่าจะแปลว่า 'สอบถามเรื่องราวแก่มันด้วยความยุติธรรม'

- (60) มิผู้ใดได้ให้วันบกระทำบูชาพระศรีรัตนมหาธาตุแล้วพระศรีมหาโพธิ์นี้ว่าไซ้จะมีผลอานิสงส์พรั้าเสมอ
ตั้งได้บคนพระเป็นเจ้าบ้างแล **ความ**ดังนี้เราบมีหากกล่าว คำพระพุทเจ้าเราหารังบอกไว้เองไซ้
(ศ19(1900)สท._นครชุม.ต1)

ประโยค			
นามวลี (ประธาน)	กริยาวลี (ภาคแสดง)		
	กริยาวลี	นามวลี (กรรม)	
		นามวลี	บุพบทวลี
เรา	บมีกล่าว	ความ	ดังนี้

7.3.2 ระยะเวลาที่ 2 บริบทเชื่อมโยง: คำนามเดี่ยว **ความ** ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี: กลางศตวรรษที่ 19 (สุโขทัย)

ในช่วงเวลาเดียวกับระยะที่ 1 คือ กลางศตวรรษที่ 19 ในสมัยสุโขทัยนั้น “เริ่ม” พบคำนามเดี่ยว **ความ** ปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลีซึ่งถือว่าเป็นโครงสร้างที่สันนิษฐานว่า น่าจะพัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้ที่นามวลีแปลง เนื่องจากมีรูปปรากฏ (realization) เป็น [ความ][กริยาวลี] เหมือนกับนามวลีแปลง **ความ** ที่ปรากฏหน้าหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลี

อย่างไรก็ตาม การปรากฏในลักษณะนี้ พบเพียงครั้งเดียวใน จารึกพ่อขุนรามคำแหง พ.ศ. 1835 นั่นคือ [ความ] [เจ็บท้องข้องใจ] ซึ่งในที่นี้ ยังไม่สามารถจัดได้ว่าเป็นนามวลีแปลง เพราะ **ความ** ปรากฏในวลี **มีถ้อยมีความ** ซึ่งเมื่อนำคำว่า **มี** ออก จะได้ **ถ้อยความ** ซึ่งน่าจะเป็นการนำคำนามเดี่ยวที่มีความหมายเดียวกัน คือ ‘คำพูด, ข้อความ’ มาซ้อนกัน ไม่ใช่คำประสมที่นับเป็นคำเดียวกัน เพราะยังสามารถปรากฏคำกริยา **มี** คั่นได้

นอกจากนี้ คำประสมที่มี **ความ** เป็นส่วนมูลฐานไม่ปรากฏในเอกสารช่วงศตวรรษที่ 19-22 เลยจนกระทั่งศตวรรษที่ 23 ในสมัยอยุธยา จึงพบคำว่า **เนื้อความ** เป็นคำประสมที่มี **ความ** เป็นส่วนมูลฐานเป็นครั้งแรก ใน **จดหมายเหตุกรุงเก่า** ดังนั้น **ความ** ที่พบกับส่วนขยายกริยาวลี **เจ็บท้องข้องใจ** ‘ทุกข์’ จึงแปลได้ว่า มี ‘เรื่อง’ ‘ทุกข์’ หลักฐานยืนยันอีกประการว่า **ความ** ในที่นี้น่าจะเป็นคำนามเดี่ยวในความหมาย ‘เรื่อง’ คือ ประโยคสุดท้าย **ความ** ปรากฏเป็นกรรมของ **ถามสวน** ‘สอบถาม’ ซึ่ง **ความ** ในที่นี้มีความหมายว่า ‘เรื่อง’ (=‘สอบถามเรื่องราว’)

- (61) ปากประตุมีกะดิ่งอันฉิ่ง แขนงไว้หัน ไพร่ฟ้าหน้าปก กลางบ้านกลางเมือง มีถ้อย**มีความ** เจ็บท้อง
ข้องใจ มันจักกล่าวถึงเจ้าเงิงขุนบ่ไว้ ไปลั่นกะดิ่ง อันท่านแขนงไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมือง ได้
ยินเรียกเมื่อถามสวน**ความ**แก่มั่นด้วยชื่อ
(ศ19(1835)สท._ราม.ต.1)

7.3.3 ระยะที่ 3 บริบทเปลี่ยน: ความ เริ่มทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง:ต้นศตวรรษที่ 20 (สุโขทัย)

ถัดจากระยะที่ 2 ในศตวรรษที่ 19 ข้างต้น ในระยะที่สาม ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 จารึกต่างๆ ที่พบในสมัยนี้ เริ่มปรากฏ *ความ* ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่มีรูปเดียวกับปัจจุบัน นั่นคือ *ความดี* ใน (63) และ *ความสุข* ใน (66)

อย่างไรก็ตาม ในสมัยเดียวกันนี้ พบบางคำที่มีความหมายเหมือนนามวลีแปลง *ความ* เพราะสื่อถึง 'สภาพ' เช่น ใน (65) ซึ่งถ้าหากลองเทียบนามวลีแปลง *ความ* จะได้ *ความ* เชี่ยวใจ ในความหมายเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า ในระยะเริ่มต้นของ *ความ* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ยังไม่มีลักษณะที่มอเรฟ (Morev 2005) เรียกว่า "แนบแน่น" ("close-packed") เหมือนนามวลีแปลง *ความ* ที่ใช้ในภาษาปัจจุบัน โดยมอเรฟเปรียบเทียบกับนามวลีแปลง *การ* ซึ่งมักจะมีคำอื่น เช่น *จะ* หรือ *ถูก* ปรากฏภายในนามวลีแปลง ระหว่างตัวบ่งชี้นามวลีแปลงกับหน่วยฐาน เช่น *การจะเยี่ยมเยียน* ขณะที่นามวลีแปลง *ความ* ไม่ค่อยปรากฏมีคำอื่นแทรกในลักษณะนี้ (น.140) จึงอาจกล่าวได้ว่า ในระยะแรกที่ *ความ* ปรากฏในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนั้น ยังค่อนข้างมีคุณสมบัติของคำนามเนื้อหา เพราะสามารถแทรกคำอื่น *ความ* กับกริยาลิได้ อีกทั้งยังปรากฏเป็นกรรมของกริยากรรมที่น่าจะปรากฏกับนามวลีที่เป็นกรรมที่มีความหมายค่อนข้างเป็นรูปธรรม เช่น ใน (63) *ขุนความดี* ใน (64) *ยุค 'ยึด' ยุคความแพ้*

นอกจากนี้ จะสังเกตได้ว่า นามวลีแปลง *ความ* ซึ่งพบเพียง 3 ตัวอย่างในสมัยนี้ (ถ้าไม่นับ *ความอัน* เชี่ยวใจ ใน (65) ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ปรากฏกับฐานศัพท์ที่เป็นคำกริยาคุณศัพท์ 2 คำ คือ *สุข* และ *ดี* จากการปรากฏทั้งหมดกับ 3 คำ ซึ่งอีกคำเป็นกริยากรรม *แพ้* ใน (64) และเมื่อพิจารณาร่วมกับกริยาลิ *เจ็บท้องข้องใจ* ซึ่งขยายคำนาม *ความ* ในระยะที่สอง (ซึ่งพบเพียงตัวอย่างเดียว) อาจสรุปได้ว่า ในระยะเริ่มต้นของหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงของ *ความ* นั้น เริ่มปรากฏกับกริยาคุณศัพท์ และกริยากรรมก่อน ก่อนที่จะขยายขอบเขตทางโครงสร้างไปปรากฏกับกริยาชนิดอื่นๆ ในระยะต่อไป

(63) (ข้า) ขุนมนตรี เสนาบดี อม(าศย)⁷⁵-----ทั้งหลาย อีกนายเมื่อ(ง)----*พูน* มาลิกพี่ชาวพื้(ไป)----มี
ชื่อแกสองท่านปู่ห(ลาน)----จงส่อสน*ขุนความดี*ไป (ศ20(1935)สท._ปุขุน.๑.๓3)

(64) *กูผู้หลานก็คบพลอย(ย)กลอยแปง(ง)*⁷⁶ *ดูทำร้ายแย่งวน* เป็น*ทุษรุย์* *ยุคความแพ้* (แต่) *ต่กระทงดูร้ายแก่ปู่*
หลานบ่ชอ(บ) (ศ20(1935)สท._ปุสภ.๑.๒2)

75 คำที่ปรากฏในวงเล็บ เช่น (ข้า) เป็นคำที่ผู้เขียนจารึกที่เป็นผู้อ่านจารึกนั้นเติมเข้าไปสืบสร้างจากร่องรอยรูปเขียนที่หลงเหลือปรากฏอยู่ในจารึกและจากเนื้อหาส่วนอื่นๆที่สมบูรณ์ของจารึก ส่วน "----" แทนข้อความที่ขาดหายไปเนื่องจากจารึกชำรุด และไม่เหลือร่องรอยให้ผู้อ่านจารึกสืบสร้างได้ ส่วนข้อความที่ขีดเส้นใต้ มีความหมายดังนี้: *พูน* = 'โน้น'; *พื้* = 'กระพี้' คือ 'ส่วนของเนื้อไม้ที่หุ้มแก่น'; *ชาวพื้* = 'ชาวนี้/ชาวเมืองนี้'; *ส่อสน* = 'สอสนวน' (ฉำ ทองคำวรรณ, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

76 *กลอยแปง* = 'คล้อยปฏิบัติตาม'; *แย่งวน* = 'เล่ห์เหลี่ยมยั่วหรือรบเร้า'; *เป็นทุษรุย์* *ยุคความแพ้* = 'เป็นการประทุษร้ายพาลเกเรยึดถือเอาแต่ความชนะถ้ายั่วเดียว(แพ้=ชนะ)'; *แต่กระทงดูร้ายแก่ปู่* = 'แต่ข้อที่ดูร้ายแก่ปู่' (ฉำ ทองคำวรรณ, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

- (65) *ขोजุงได้รูปติฆมัคค์⁷⁷ สรรริน ลักกญาณตราบยังอันโทลในสงสารภพนี้ ความอันว่าเชื้อใจในตน จุงอย่าให้รู้ให้เห็นลักอันเลย* (ศ20(1935-1947)สท._ปานางเมาะ.ด3)
- (66) *...แลภูเกิดมาในชาติใดๆ ก็ดี ขอกุมีปรีชญาและสมบัติเกิดมาแก่กูทุกๆ กำเนิด พยาธิก็อย่ามีแก่กู อันหนึ่ง อานิสงส์ อันกูได้บวชในศาสนาพระเจ้าก็ดี อันกูได้สร้างไว้ในศาสนาพระเจ้างี้ก็ดี กู กัลปนาบุญส่งไปแก่ครูอุปัชฌาย์ พ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ญาติ แก่ท้าวแก่พระยา แก่เทพยดาทั้งหลาย และลั้วอันไปตกนรกกี้ดี อันได้เป็นเปรตดิรัจฉานกี้ดี จงได้ความสุขทุกๆ คน* (ศ21(2079)สท._วัดเขมา.ด2)

7.3.4 ระยะเวลาที่ 4 การใช้เป็นแบบแผน: ความ ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์: กลางศตวรรษที่ 22 (อยุธยา)

ในระยะเวลาที่ 4 ในกลางศตวรรษที่ 22 สมัยอยุธยา *ความ* ได้พัฒนาหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์ จะเห็นได้จากการปรากฏร่วมกับกริยาวลีจำนวนมากขึ้น และหลากหลายขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบระหว่างนามวลีแปลง *ความ* ที่ปรากฏในระยะเวลาที่ 4 ซึ่ง *ความ* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์นี้ ในช่วงกลางศตวรรษที่ 22 ในสมัยอยุธยา ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ส่วนใหญ่แปลงหน่วยฐานในระดับ “คำ” และปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม เช่น อนุประโยคขยายนาม *อัน* ใน (71) *ความสวามิภักดิ์อันเที่ยงแท้* หรือ ส่วนขยายที่สื่อความหมายเชิงปริมาณ เช่น *ทั้งปวง* ใน (72) *ความยากทั้งปวง ความสุขานุสุขทั้งปวง* ใน (73)

จากนั้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 23 (อยุธยา) กริยาวลีที่เป็นหน่วยฐานของนามวลีแปลง *ความ* เริ่มปรากฏลักษณะที่สูงกว่าระดับ “คำ” คือ ปรากฏกับส่วนขยายวิเศษณ์วลี *หนักหนา* เช่น ใน (74) (มี)*ความยินดีหนักหนา* และปรากฏกับหน่วยฐานกริยาเรียงซึ่งประกอบด้วยคำกริยามากกว่าหนึ่งคำ เช่น ใน (75) *ความยินดีนับถือ* (คำกริยา *ยินดี* และ *นับถือ*)

จากนั้นในช่วงต่อมา ประมาณกลางศตวรรษที่ 23 การขยายขอบเขตทางโครงสร้างเริ่มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนใน 3 ลักษณะ ลักษณะแรก หน่วยฐานกริยาวลีเริ่มมีจำนวนคำกริยาเรียงมากขึ้น เช่น ใน (76) *ความคิดพิจารณาเห็นละสิ่งละสิ่ง* (คำกริยา *คิด* *พิจารณา* และ *เห็น*) ลักษณะที่สอง ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงปรากฏกับกริยาวลีครบทุกชนิด โดยชนิดของคำกริยาที่เคยปรากฏก่อนหน้านี้ นั่นคือ คำกริยาคุณศัพท์ คำกริยาอาการ และคำกริยาต้องเติม ยังคงปรากฏอยู่และหลากหลายขึ้น และที่สำคัญพบว่า หน่วยฐานที่เป็นกริยากรรมในข้อมูลเป็นครั้งแรก คือ *พิจารณา* ใน (77) และ *สรรเสริญ* ใน (78) และลักษณะที่สาม พบปรากฏลักษณะสำคัญที่ช่วยยืนยันได้ว่า *ความ* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์ คือ การปรากฏส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี *แห่ง-ประธาน*

77 *ติฆมัคค์* = *ปฏิฆ* 'ความกระทบกระทั่ง' + *มคค* 'ทาง' = 'กำหนดรู้ความทุกข์หรือความคับแค้นใจ'; *สรรริน* น่าจะตรงกับ *สรรเสริญ* คือ 'พูดยกย่องหรือสดุดี'; *ลักกญาณ* = 'ความรู้ที่เกิดขึ้นด้วยความสามารถของตนเอง' *อันโทล* = 'อันท่องเที่ยวอยู่หรืออันเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏฏ์' (เทิม มีเต็ม, ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย 2555)

โดย แห่ง ในที่นี้ เทียบกับบุพพท ของ ซึ่งสื่อความหมายแสดง 'ความเป็นเจ้าของ' ของนามวลีที่ตามมา ดังที่ได้อธิบายในบทที่ 4 ว่า เมื่อกริยาวลีถูกแปลงเป็นนามวลี นามวลีที่ทำหน้าที่ประธานของกริยาจะถูกเปลี่ยนมาเป็นการกเจ้าของ ทำหน้าที่เป็นกรรมของบุพพท ของ หรือคำบุพพทอื่นที่แสดงความเป็นเจ้าของ เช่น แห่ง นามวลีแปลง ความ ปรากฏกับบุพพทวลี แห่ง-ประธาน นี้ ปรากฏในข้อมูลครั้งแรกในสมัยอยุธยา ดังใน (79) และใน (80) จะเห็นได้ว่า ภายในระยะเวลาเพียง 2 ทศวรรษ ตัวบ่งชี้ นามวลีแปลง ความ ได้ขยายขอบเขตทางโครงสร้างไปปรากฏกับกริยาวลีที่มีความหลากหลายมากขึ้น

- (71) ถ้อยคำพระยาวิเชรหอนได้มีน้ำใจอันชื่นชมยินดีต่อ**ความ**สวามิภักดิ์อันเที่ยงแท้แลจะใคร่รับพระราชกิจจากนุกิจ ในพระบาทสมเด็จพระเอกาทศวรรรณาถบรมบพิตร
(ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส)
- (72) ครั้นแลลูกคำทั้งปวงแลได้ทำตามบังคับบัญชาเจ้าน้ำเจ้าท่าทั้งปวงแล้วไซ้ จึงสิ่งอันชื่ออาจเป็น**ความ**ยากทั้งปวงนั้น
(ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส)
- (73) หลวงสมุทรมไตรี ขุนอนุชิตราชา แลศรีภูกข้าหลวงประกบด้วยกบัตินมลเวรีเบน ถือพระราชโองการมานพระบัณชูร...แลพระราชทานมาแก่พระวิเชรหแลให้แจ้ง**ความ**สุขขานสุขทั้งปวง
(ศ22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส)
- (74) แลข้าพเจ้าตอบว่า ซึ่งเจ้าเมืองคิดบำรุงพระราชไมตรีพระมหากษัตริย์เจ้าทั้งฝ่าย แลให้ท่านทั้งสามมาถามข่าวนี้ อัถโนก็มี**ความ**ยินดีนักหนา แลขอบใจเจ้าเมืองนักหนา
(ศ23(2229)อย._โกษาปาน)
- (75) ประการหนึ่ง ผีดาว แลชาวเมืองทั้งปวงซึ่งมี**ความ**ยินดีนับถือ มารับสู้อัตนด้วยความยินดีต่อท่านทั้งปวงนักหนา แลผีดาว แลชาวเมืองทั้งปวงทำค่านับ แล้วก็ลาไป (ศ23(2229)อย._โกษาปาน)
- (76) แลบัดนี้มีวันมีคืนอันเปล่าอยู่ สรรพอันตรการทั้งปวงนั้น อัถโนก็เรียกมาใน**ความ**คิดพิจารณาเห็น**ละสิ่งละสิ่ง**ด้วยยินดีให้สบายใจ
(ศ23(2231)อย._วิสุทสุนทร-ม.มาเก๊า)
- (77) แลชื่อว่า**ความ**พิจารณานั้นเป็นประโยชน์แลได้เกียรติศัพท์ภาษาปรากฏมาเท่าบัดนี้
(ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)
- (78) อนึ่ง พระมหากษัตริย์เจ้าจะใช้ราชเสวกามาตย์ผู้ใดไซ้ ผู้นั้นจงกอบปรด้วยสุภาพแลแก้แล้วหาญ แลรู้กล่าวถ้อยคำอันไพเราะ แลจงกอบปรด้วยรูปโฉม แลกอบปรด้วยกระดูก แม้นว่าจะพาไปประเทศแห่งใดๆ ก็ดี ก็จักเกิด**ความ**สรรเสริญ แลจะมีศักดิ์านภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้านั้น
(ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)
- (79) อันว่า**ความ**คิดแห่งมนุษย์ทั้งปวงจะใคร่ให้อายุยืนและใคร่มีโภคสมบัติจึงมาก อนึ่ง จะใคร่รู้หลักแลจะใคร่ทำกิจการประดุจผู้มีปัญญาประพุดตินั้น
(ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)
- (80) อันว่า**ความ**คิดแห่งผู้มีปัญญาอวดอ้างว่า เมื่อใดมีกิจการอันคิดยาก แลอาตมได้คิดอ่านไว้เป็นทำเนียมแล้วไซ้ บุตรทั้งปวงจะได้บริโภคมีฐิ์ลินเลย
(ศ23(2199-2231)อย._ปุมราชธรรม)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงศตวรรษที่ 24 ซึ่งตรงกับสมัยธนบุรี-รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ดังที่ได้อธิบายในบทที่ 6 แล้วว่า เนื่องจากเอกสารส่วนใหญ่ที่สามารถใช้เป็นข้อมูลได้ในสมัยนี้ มีเพียงประเภท (genre) เดียว คือ *หมายรับสั่ง* ดังนั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับ “สั่งให้เจ้าพนักงาน” ผู้เกี่ยวข้อง “กระทำการ” ต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระราชพิธี ดังนั้น นามวลีแปลง *ความ* ซึ่งสื่อความหมายเชิงนามธรรม จึงไม่ปรากฏมากนักในเอกสารประเภทนี้ โดยพบการปรากฏเพียง 8 ครั้งตลอดศตวรรษที่ 24 อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลยังคงพบว่า นามวลีแปลง *ความ* มีรูปแบบไม่เปลี่ยนแปลงจากช่วงศตวรรษที่ 23 มากนัก โดยยังคงปรากฏกับหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีทั้งกริยากรรม และกริยาคุณศัพท์

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า สำหรับคำว่า *ใช้* ซึ่งภาษาไทยปัจจุบันใช้เป็นคำนาม แต่ *ใช้* ที่ปรากฏใน (81) นี้ คาดว่า ในอดีต *ใช้* จะใช้เป็นคำกริยา จึงไม่นับว่าเป็นนามวลีแปลง *ความ* จากหน่วยฐานที่เป็นคำนาม เนื่องจากข้อมูลตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ไม่พบนามวลีแปลง *ความ* จากคำนามเลย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเองเคยได้ยินผู้สูงอายุบางท่านพูดว่า *อย่าออกไปเล่นตากแดดนานๆ เดียวจะใช้* ซึ่งจะเห็นได้ว่า *ใช้* ในประโยคนี้ ใช้อย่างกริยาวลี

- (81) *อนึ่ง ให้ราชบัณฑิตจัดกันไปอยู่ปรนนิบัติพระสงฆ์ ณ บ่อมหลวงให้นุ่งขาวห่มขาว สมทานศีล ๕ ศีล ๘ ให้ตั้งอยู่ในพระรัตนตรัย และคุณเทวดา อินทร์พรหม สรรพคุณทั้งปวงทุกเพล่า ทั้ง ๓ วัน ให้บำบัด*ความใช้*และกำจัดอุปัทวะและภูตผี ปีศาจ จากพระนคร ให้ไพร่ฟ้าข้าขอบขัณฑสีมาอยู่เย็นเป็นสุข* (ศ24(2340)ร.1_รับสั่ง(18))
- (82) *ครั้นทรงพระวิตกถวายพระสติตกเตือนเจ้าพระคุณพระราชอาคณห์ทั้งปวงให้ฝึกสอนศิษยานุศิษย์ที่ถวายพระพรว่ากุลบุตรทุกวันนี้คร้ที่ธา*ความเพียร*ก็น้อยหาผู้มีใดที่จะเล่าเรียนไม่* (ศ24(2379)ร.3_รับสั่ง(70))
- (83) *พระสงฆ์สามเณรจะได้บังเกิด*ความยินดี*ปริตตามิฤตสาหะเล่าเรียน* (ศ24(2379)ร.3_รับสั่ง(71))
- (84) *บัดนี้เขาเก็บเอาเงินปีละหมื่น ๒ พัน สามร้อยสิบแปดชั่งสิบตำลึงนั้น, ไปเปนค่าน้ำพิศม์, ที่เขาได้ระคนปนกันกับน้ำกิน, เพื่อจะให้ภาผู้กินไปสู่*ความยาก** (ศ24(2388)ร.3_หนังสือจดหมายเหตุ(๑))

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 25 ในสมัยรัชกาลที่ 4 การใช้นามวลีแปลง *ความ* ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากช่วงศตวรรษที่ 24 มากนัก ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งพบว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ปรากฏกับหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีที่เป็นกริยากรรมและกริยากรรม ซึ่งการใช้ภาษาไทยปัจจุบันปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น เช่นใน (85)-(91) ต้นสมัยรัชกาลที่ 5 และค่อยลดลงโดยค่อยๆ ปรากฏเหมือนคำนามเดี่ยว *ความ* ที่ใช้ในปัจจุบันมากขึ้น นั่นคือ ปรากฏกับกริยาคุณศัพท์ กริยานำ และกริยาต้องเต็มเต็ม

อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาที่พบตัวอย่างใน (85)-(91) ซึ่งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ปรากฏกับ กริยากรรมและกริยากรรม ซึ่งในการใช้ภาษาในปัจจุบัน จะใช้กับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* นั้น เป็นช่วงเดียวกับที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เริ่มพัฒนาขึ้น ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ในช่วงนี้ ภาษาเกิดการ “ปรับปรน” หรือ “ปรับตัว” เมื่อเกิดหน่วยไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่เดียวกัน นั่นคือ แปลงกริยาวลี ให้เป็นนามวลี ปรากฏขึ้นใหม่ในภาษา

การปรับปรน ที่กล่าวมานี้ มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป สังเกตได้จากการใช้สลับกันในลักษณะ เช่น (85)-(91) ลดลง จนตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน นั่นคือ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีที่เป็นกริยากรรม กริยากรรม เป็นหลัก ส่วนตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* แปลงหน่วยฐานที่กริยาคุณศัพท์เป็นหลัก

- (85) ตามที่ที่ว่ามานี้ คือพวกจีนที่ทำแร่ดีบุกทำมาหากินอยู่ในเมืองลุดเมืองเประ, ได้มีความวิวาทรบพุ่ง กันมาช้านานแล้ว (ศ25(2417)ร.5_ตรุณาวาท)
- (86) ข้าพเจ้าตั้งเรชิตেন্টสำหรับเมืองเประเมืองลุดเมืองละคน. แต่สุดตานเประที่เปนนายทหาร, ได้ซิงเอาราชสมบัตินั้นให้ถอดเสียจากที่สุดตาน, ให้เรียกชื่อว่าเอกษสุดตาน, แล้วเพื่อจะไม่ให้เมืองเประกับคอแวนแมนอังกฤษ, มีความถุ่มเถียงวิวาทกันต่อไป (ศ25(2417)ร.5_ตรุณาวาท)
- (87) ในประเทศยุโรปประเทศอะเมริกะแลในประเทศอื่นๆ ตลอดพิภพ มีคนเปนอันมากที่ถือในพระเยซูเจ้า เขาถือว่าจำเพาะพระเยซูเจ้าช่วยธุระมะมนุษย์ตลอดทุกเมื่อได้ เขาถือว่าพระเยซูเจ้าได้กระทำสัญญาไว้แล้วในพระคำภีร์ว่า จำต้องเปนพนักงานช่วยธุระของทุกคน ที่เชื่อในพระองค์จริงๆ ทั้งในปีตยุบันแลอนาคตกาลจนสำเร็จความรอดของเขา (ศ25(2425)ร.5_สยามไสมย)
- (88) มาตรา ๕๗ "ชายไปเลี้ยงลูกสาวหลานสาวท่าน ให้ย่าเกรงพ่อแม่ผู้เฒ่าผู้แก่แลญาติพี่น้องแห่งหญิงเสมอพ่อแม่ผู้เฒ่าผู้แก่แลญาติพี่น้องแห่งตน อย่าให้ทำความสบประมาทอันมิชอบ (ศ25(2442)ร.5_ว่าด้วยผิวเมีย)
- (89) เมื่อนั่งอยู่สบายใจด้วยความระงับจากการกังวลใดๆ แล้ว ทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงการที่ข้าพเจ้าได้ชนะภัยมาด้วยความไม่พยาบาท (ศ25(2458)ร.6_ความไม่พยาบาท)
- (90) เมื่อข้าพเจ้ามีแต่ตรวจบริฐฟของพิมพ์เพียงครั้งเดียวๆ เท่านั้น ฉนี้ จะไม่นับว่าได้รับความช่วยตรวจโดยอย่างเบาแรงมากอย่างไร (ศ25(2458)ร.6_ความไม่พยาบาท)
- (91) พงษ์สุดาตัวเย็นวูบ ความอาบแผ่สร้านระคนด้วยตกใจ โกรธและกลัว (ศ25(2496)ร.9_ค่าแห่งความรัก)

7.3.5 พัฒนาการของค่านามเนื้อหา *ความ* ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ*

พัฒนาการของค่านามเนื้อหา *ความ* ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ทั้ง 4 ระยะที่อธิบายมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 7.3 โดยลักษณะทั้งทางโครงสร้างและทางความหมายที่ปรากฏในตารางที่ 7.3 มีลักษณะเป็น *สเกลชี้บ่งเป็นนัย* (implicational scale) เช่นเดียวกับพัฒนาการของค่านามเดี่ยว *การ* ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ในตารางที่ 7.2 นั่นคือ ความหมายและลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่ปรากฏในระยะและสมัยก่อนหน้า ยังคงปรากฏอยู่ ไม่ได้หายไปในระยะและสมัยถัดไป แต่อาจใช้ในความถี่ที่ลดลง

ตารางที่ 7.3 พัฒนาการของค่านามเดี่ยว *ความ* ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ*

ระยะ/บริบท	ศตวรรษ [ทศวรรษ]	สมัย ประวัติศาสตร์	การเปลี่ยนแปลง
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้น	19	สุโขทัย	[<i>ความ</i>] # (จึงแล่ง(=ตัดสิน') [<i>ความ</i>] <i>แก้ขาด้วยชื่อ</i>)
ระยะที่ 2 บริบทเชื่อมโยง	กลาง 19 [1830]	สุโขทัย	[<i>ความ</i>] [กริยาวลี] (1 ครั้ง) <i>(มีถ้อย มี [ความ] [เจ็บท้องข้องใจ])</i>
ระยะที่ 3 บริบทเปลี่ยน	ต้น 20 [1940]	สุโขทัย	[<i>ความ</i>] <i>[อันว่า- กริยาวลี]</i> <i>(ความอันว่าเข้าใจในตน ~ ความเข้าใจในตน)</i> [<i>ความ- กริยาวลี</i>] : กริยากรรม (<i>ความ-แท้</i>) : กริยาคุณศัพท์ (<i>ความ-ดี, ความ-สุข</i>)
ระยะที่ 4 การใช้แบบแผน	กลาง 22 [2160]	อยุธยา	[<i>ความ- กริยาวลี</i>] <i>[อนุประโยคขยายนาม อัน-]</i> <i>[คุณศัพท์วลี ทั้งปวง]</i>
	ต้น 23 [2230]	อยุธยา	[<i>ความ</i> [กริยาวลี]] <i>(ความ-นอบน้อม นับถือ)</i> [<i>ความ</i> [[กริยาวลี] [विशेषณ์วลี]]] <i>(ความ-ยินดีที่หนักหนา)</i>
	กลาง 23 [2240]	อยุธยา	[<i>ความ</i> กริยาวลี] : กริยาต้องเติมเต็ม (<i>ความ-ยินดี</i>) : กริยากรรม (<i>ความ-พิจารณา</i>) [<i>ความ</i> กริยาวลี] [<i>แห่ง/ของ-ประธาน</i>]

7.3.6 กลไกในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ความ

ในภาพรวม กลไกที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการที่คำนามเดี่ยว ความ กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ความ พัฒนาขึ้นตามระยะของพัฒนาการที่อธิบายข้างต้น โดยผ่านการกลไกที่ทำงานสอดคล้องกัน นั่นคือ กลไกการวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis) กลไกการสร้างนัยทั่วไปหรือการเทียบแบบ (generalization/analogy) และกลไกการจางลงของความหมาย (bleaching) ดังภาพที่ 7.2

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง: การวิเคราะห์ใหม่ (syntagmatic change: reanalysis)

- (1) [ความ] # (จึงแล่ง(=ตัดสิน') [ความ] แก่ชาด้วยชื่อ)
- (2) [ความ] [กริยาวลี] (1 ครั้ง) (มี ถ้อย มี [ความ] [เจ็บท้องข้องใจ])
- (3) [ความ] [อันว่า- กริยาวลี]
(ความอันว่าเชิญใจในตน ~ ความ-เชิญใจในตน)
[ความ- กริยาวลี]
: กริยากรรม (ความ-แท้)
: กริยาคุณศัพท์ (ความ-ดี, ความ-สุข)
- (4)
- (4.1) [ความ- กริยาวลี] [อนุประโยคขยายนาม อัน-] ([ความ-สมามิภักดี] [อันชื่ออันจริง])
[คุณศัพท์วลี ทั้งปวง] ([ความ-สุข] [ทั้งปวง])
- (4.2) [ความ- กริยาเรียง]] (ความ-นอนน้อม นับถือ)
[ความ- [[กริยาวลี] [วิเศษณ์วลี]] (ความ-ยินดี [หนักหนา])
- (4.3) [ความ- กริยาวลี]
: กริยาต้องเติมเต็ม (ความ-ยินดี)
: กริยาสกรรม (ความ-พิจารณา)
[ความ- กริยาวลี] [แห่ง/ของ-ประธาน] (ความ-รัก [แห่งผู้พาล])

การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ: การสร้างนัยทั่วไป/การเทียบแบบ (paradigmatic change: generalization/analogy)

ภาพที่ 7.2 กลไกภายในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ความ

กระบวนการที่คำนามเดี่ยว ความ กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนั้น ในระยะเริ่มต้น พบว่าคำนาม ความ ปรากฏในบริบทเหมือนคำนามทั่วไป โดยในสมัยเดียวกันก็เริ่มลักษณะในระยะที่สอง ซึ่งเป็น บริบทเชื่อมโยง (bridging context) โดยเริ่มปรากฏในโครงสร้างที่คำนาม ความ ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี ในลักษณะเช่นเดียวกับพัฒนาการของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กวาร์ การปรากฏเป็นรูป (realization) ที่คำนาม ความ ปรากฏหน้ากริยาวลีในลักษณะ [ความ][กริยาวลี] นี้

“เอื้อ” ในเกิดการวิเคราะห์ใหม่ทางโครงสร้างในระยะที่สาม ใน *บริบทเปลี่ยน* (switching context) ซึ่ง *ความ* ทำหน้าปรากฏหน้ากริยาลีในลักษณะที่เทียบได้กับนามวลีแปลง *ความ* ในปัจจุบัน นั่นคือ *ความดี ความสุข และ ความแพ้* ซึ่งปรากฏในสมัยเดียวกัน (ต้นศตวรรษที่ 20 สมัยสุโขทัย)

อย่างไรก็ตาม ในระยะเริ่มต้นของหน้าที่นี้ นามวลีแปลงที่ *ความ* ปรากฏหน้ากริยาลีนี้ ยังพบการแปร ในลักษณะที่กริยาลีขึ้นต้นด้วย *อันว่า* เช่น *ความอันว่าเชยใจในตน* เมื่อเทียบกับนามวลีแปลง *ความ* ใน *ความเชยใจในตน* จึงทำให้มีลักษณะที่แสดงคุณสมบัติเหมือนคำนามทั่วไปที่ขยายด้วยอนุประโยค *อันว่า* ได้ และเมื่อพิจารณาในแง่ของชนิดของกริยาลีที่ปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ในระยะนี้ จะเห็นได้ว่า ปรากฏร่วมกับคำกริยาคุณศัพท์ คือ *ดี* และ *สุข* และกริยากรรมคือ *แพ้*

จนกระทั่งสมัยต่อมาในระยะที่สี่ ใน *บริบทที่ใช้เป็นแบบแผน* ซึ่งหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ ถูกใช้ในวงกว้างจนเป็นที่ยอมรับเพราะปรากฏในเอกสารมากกว่าหนึ่งชิ้นในช่วงสมัยเดียวกัน โดยในช่วงนี้ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ได้แสดงให้เห็นการทำงานของกลไกการเทียบแบบหรือการสร้างนัยทั่วไปทางโครงสร้างอย่างต่อเนื่องซึ่งอาจแบ่งได้ออกเป็น 3 ช่วงย่อย

ในช่วงแรกของการใช้อย่างเป็นแบบแผนของ *ความ* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ นามวลีแปลง *ความ* มีลักษณะค่อนข้างไปทางนามวลีคือปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นคุณศัพท์วลี *ทั้งปวง* และอนุประโยคขยายนาม *อัน* โดยภายในช่วงเวลาสิบปีต่อมา (ช่วงที่สอง) ปรากฏหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* จากเดิมที่เคยแปลงหน่วยงานที่เป็นคำกริยาคำเดียว ได้ขยายขอบเขตทางโครงสร้างไปปรากฏกับหน่วยงานกริยาลีที่เป็นกริยาเรียง และกริยาลีที่เป็นหน่วยงานนี้ ยังมีขนาดยาวขึ้นเพราะปรากฏส่วนขยายวิเศษณ์วลีด้วย จากนั้นในช่วงที่สามของ *ความ* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ ยังขยายขอบเขตทางโครงสร้างต่อไป โดยพบปรากฏกับหน่วยงานที่เป็นกริยากรรม ซึ่งในระยะก่อนหน้านี้ พบปรากฏกับเพียงกริยาคุณศัพท์ (มากที่สุด) กริยากรรม และกริยาต้องเติมเต็ม

นอกจากนี้ ในช่วงที่สามนี้ ยังปรากฏหลักฐานสำคัญที่ยืนยันความเป็นนามวลี นั่นคือ การปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี *แห่ง* ในความหมาย ‘แสดงความเป็นเจ้าของ’ ซึ่งเทียบกับบุพบทของ ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องจากในกระบวนการแปลงกริยาลีให้เป็นนามวลี อาร์กิวเมนต์ที่เคยทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาลีนั้น จะถูกเปลี่ยนเป็นการกเจ้าของ โดยปรากฏเป็นกรรมของบุพบทของ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสมำเสมอและเป็นระบบในกระบวนการแปลงเป็นนามวลี (บทที่ 4) จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า *ความ* ได้พัฒนาเป็นคำไวยากรณ์ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงโดยสมบูรณ์

7.4 สรุป: การเปรียบเทียบพัฒนาการและกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง การ และ ความ

พัฒนาการและกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นี้ อาจเปรียบเทียบได้ใน 3 ประเด็นหลัก นั่นคือ ประเด็นด้านโครงสร้าง ประเด็นด้านจำนวนเวลา และช่วงเวลา (สมัย) และประเด็นด้านกลไกของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ในประเด็นด้านโครงสร้างนั้น อาจสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* พัฒนามาจากโครงสร้างที่มีรูปปรากฏเหมือนนามวลีแปลง นั่นคือ คำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นนามวลี และกริยาวลี ลักษณะเช่นนี้ สอดคล้องกับหลักการของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ดังที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 7.1 ใน (1) ที่แสดงให้เห็นว่า หน่วยเนื้อหาที่ปรากฏในบริบทที่เฉพาะเจาะจง (lexical item in specific linguistic context) จะพัฒนาจากหน่วยที่มีความสัมพันธ์กันเชิงวากยสัมพันธ์ ไปสู่หน้าที่ที่เป็นหน่วยไวยากรณ์ (Hopper and Traugott 2003: 100)

บริบททางวากยสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงที่คำเนื้อหาปรากฏอยู่นี้เอง ที่ “เอื้อ” ให้เกิดความหมายเชิงไวยากรณ์ และพัฒนาไปเป็นหน่วยไวยากรณ์ที่มีรูปภาพเหมือนหรือคล้ายกัน ในส่วนของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีและกริยาวลี ในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่เฉพาะเจาะจงนี้ ร่วมกับกลไกอื่นๆ คือ การขยายขอบเขตทางโครงสร้างและทางความหมาย ที่เอื้อให้เกิดการวิเคราะห์ที่ใหม่ทางโครงสร้างจนคำนาม *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* กับ *ความ*

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเวลา ในด้านจำนวนเวลา (ทศวรรษหรือศตวรรษ) ช่วงเวลา และกลไกที่เกิดขึ้นในกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* กลายเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* พบว่า คำนามเดี่ยว *การ* ใช้ระยะเวลายาวนานหลายศตวรรษตั้งแต่สมัยสุโขทัยที่จะเกิดการวิเคราะห์ที่ใหม่ทางโครงสร้างในช่วงกลางสมัยรัตนโกสินทร์ (ร.5-6) ซึ่งคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลี ถูกวิเคราะห์ใหม่ให้เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงฐานศัพท์ที่เป็นกริยาวลี ส่วนโครงสร้างคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏหน้านามวลีตั้งแต่สมัยสุโขทัยเช่นเดียวกับกริยาวลี แต่ผ่านกลไกการขยายขอบเขตทางโครงสร้างหลายศตวรรษ กว่าจะเกิดการวิเคราะห์ที่ใหม่ทางโครงสร้างในช่วงสมัยรัชกาลที่ 8 โดยคำนามเดี่ยว *การ* ที่ขยายด้วยนามวลี ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ที่ใหม่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลี

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการของ *ความ* ที่เป็นกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *ความ* พัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* นั้น พบว่า ตั้งแต่สมัยสุโขทัย พบทั้งโครงสร้างคำนามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นกริยาวลี ควบคู่ไปกับ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงแล้ว จึงกล่าวได้ว่า คำนามเดี่ยว *ความ* น่าจะผ่านกระบวนการวิเคราะห์ที่ใหม่มาก่อนหน้าที่จะปรากฏหลักฐานในจารึกพ่อขุนรามคำแหง เพราะในสมัยสุโขทัย พบตัวอย่างการใช้ *ความ* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงจำนวนหนึ่งแล้ว (*ความดี ความสุข ความแท้*)

นอกจากนี้ *ความ* ยังมีพัฒนาการในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ ใน*อัตรา*ที่รวดเร็วผ่านกลไกการขยายขอบเขตทางโครงสร้างเป็นหลัก (เพราะผ่านกลไกการวิเคราะห์ใหม่มาก่อนหน้านี้แล้ว) โดยภายในสมัยอยุธยาเพียงสมัยเดียวในช่วงเวลาประมาณกลางศตวรรษที่ 22 จนถึงกลางศตวรรษที่ 23 ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงขยายขอบเขตเชิงโครงสร้างไปใน 3 ลักษณะ คือ 1) จากที่ปรากฏกับหน่วยฐานที่เป็นคำคุณศัพท์ และกริยากรรม ไปปรากฏร่วมกริยาทุกประเภท 2) จากการปรากฏกับหน่วยฐานที่เป็นคำกริยาเพียงคำเดียว ไปปรากฏกับกริยาวลีที่เป็นกริยาเรียง และ 3) จากนามวลีแปลงที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงนามวลีเพราะปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามที่เป็นอนุประโยคขยายนาม (*อัน* ซึ่ง) และคุณศัพท์วลี ไปเป็นนามวลีแปลงที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีที่เป็นหน่วยฐานที่มีขนาดยาวขึ้น เพราะพบปรากฏร่วมกับส่วนขยายวิเศษณ์วลีด้วย

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

8.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษากระบวนการที่ค่านามเนื้อหา *การ* และ *ความ* กลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ด้วยวิธีการข้ามสมัย (diachronic approach) โดยเก็บข้อมูลจากภาษาเขียนประเภทร้อยแก้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 19) จนถึงกลางศตวรรษที่ 26 (พ.ศ. 2555) ผู้วิจัยวิเคราะห์การใช้และพัฒนาการของการใช้ *การ* และ *ความ* ในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ในทุกรูปแบบที่ปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์กลไกการเปลี่ยนแปลง และเส้นทางของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ของ *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย โดยการวิเคราะห์ทั้งหมดที่กล่าวนี้ สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

8.1.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ทางด้านวากยสัมพันธ์ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบันปรากฏในรูปแบบที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว (single lexical noun) ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

การ และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวมีคุณสมบัติเหมือนคำนามทั่วไป คือ สามารถปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายนาม (nominal modifier) เช่น *ครั้งการสำเร็จแล้ว*, *นำความขึ้นกราบทูล* หรือปรากฏกับส่วนขยายนามได้ทุกชนิด คือ ปรากฏกับบุพบทวลี เช่น *การสำหรับแขกเมือง*, *ความในมาตรา* ปรากฏกับคำคุณศัพท์ เช่น *การนั้น*, *ความทั้งปวง* ปรากฏกับนามวลี เช่น *การพระราชพิธี*, (*พระราชบัญญัติ*)*ความเมือง* ปรากฏกับกริยาวลี เช่น *(ทั้งนี้เป็นการใหญ่)*, (*เป็น*)*ความเปรียบเทียบ* และปรากฏกับอนุประโยคขยายนามทั้งสองชนิด นั่นคือ อนุประโยค (relative clause) เช่น *การซึ่งตกแต่งไว้*, *ความที่ท่านกล่าว* ปรากฏกับอนุประโยคเติมเต็มนาม (noun-complement clause) เช่น *การซึ่งจะบำรุงร่างกาย*, *ความว่านายเรื่องกับสหาย...*

ส่วนขยายนามเหล่านี้ เป็นตัวบ่งชี้ความเป็นนาม (nominal marker) ของคำนาม *การ* และ *ความ* ได้ จึงใช้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า คำนาม *การ* และ *ความ* เคยปรากฏเป็นคำนามที่มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์และทางความหมายสมบูรณ์เหมือนคำนามทั่วไปมาก่อนในอดีต (เพราะการใช้ภาษาในปัจจุบัน แทบไม่พบบริบทการใช้ *การ* และ *ความ* เป็นคำนามเดี่ยวเลย) และยังใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่า *การ* และ *ความ* ค่อยๆ สูญคุณสมบัติของความเป็นคำนามไปอย่างไรในแต่ละช่วงเวลา

นอกจากความสามารถในการปรากฏลำพังและปรากฏร่วมกับส่วนขยายนามประเภทต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของคำนามของ *การ* และ *ความ* แล้ว คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ยังสามารถปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในหน้าที่ต่างๆ ของนามวลีในประโยคได้ทุกหน้าที่ นั่นคือ ประธาน กรรมตรง ส่วนเติมเต็มกริยา และกรรมของบุพบท

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ระหว่าง *การ* และ *ความ* ทั้งสองคำมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ไม่ต่างกัน เพราะสามารถปรากฏลำพัง ปรากฏร่วมกับส่วนขยายนาม และทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยคได้เหมือนกันทุกประการ

ในส่วนของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึงคำสมาส (เฉพาะ *การ*) เช่น *กิจการ ราชการ* ฯลฯ และคำซ้อน เช่น *การงาน คติความ* ฯ ด้วย เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่ใช้ในการจำแนกคำประสม นั่นคือ ลำดับหรือตำแหน่งของส่วนมูลฐาน ชนิดของคำของส่วนมูลฐาน และชนิดของคำประสม พบว่า ในด้านลำดับหรือตำแหน่งของ *การ* และ *ความ* ในคำประสม *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมน้อยมาก (พบอย่างละไม่เกิน 5 คำ) เช่น *การเปรียญ การบ้าน ความหมาย ความหลัง* เมื่อเทียบกับการปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม เช่น *ประกอบ การ ดำเนินการ กำหนดการ โครงการ ติความ ใสความ ซ้อความ ใจความ* ฯลฯ

ในด้านชนิดของคำของส่วนมูลฐานที่มาประสมกับ *การ* และ *ความ* พบว่า ในตำแหน่งต้นคำประสม พบแค่ คำประสม *การ* + คำนาม เท่านั้น (ตำแหน่งคำหน้าหรือหลังเครื่องหมาย “+” สื่อถึงลำดับของส่วนมูลฐานด้วย) ส่วน *ความ* พบทั้ง *ความ* + คำนาม และ *ความ* + คำกริยา และในตำแหน่งท้ายคำประสม พบแค่ คำกริยา + *การ* (*บัญชาการ*) เท่านั้น ส่วน *ความ* พบทั้ง คำนาม + *ความ* และ คำกริยา + *ความ*

ส่วนในด้านชนิดของคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐาน พบว่า *การ* และ *ความ* ในตำแหน่งต้นคำประสม คำประสมที่มี *การ* อยู่ตำแหน่งต้นคำมีชนิดของคำเป็นคำนามเท่านั้น เพราะประสมกับเฉพาะคำนาม (*การเปรียญ การบ้าน*) ส่วน *ความ* ไม่ว่าจะประสมกับคำนามหรือคำกริยาจะได้คำประสมที่เป็นคำนามเสมอ นั่นคือ *ความ*+คำนาม = คำนาม และ *ความ* + คำกริยา = คำนาม ส่วนคำประสมที่ *การ* และ *ความ* อยู่ในตำแหน่งท้ายคำประสม โดยในส่วนของ *การ* นั้น พบว่า คำกริยา + *การ* มีชนิดของคำเป็นทั้งคำนาม (เช่น *กำหนดการ เสด็จการ*) และที่เป็นคำกริยา (*ประกอบ การ ดำเนินการ*) ส่วนคำประสมที่ *ความ* อยู่ในตำแหน่งท้าย คำประสมจะมีชนิดของคำตามคำที่มาประสมกับ *ความ* ในตำแหน่งต้นคำประสม นั่นคือ คำนาม + *ความ* = คำนาม (*บทความ หมาย ความ*) และคำกริยา + *ความ* = คำกริยา (เช่น *หมายความว่าความ*)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม พบว่า ทั้ง *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งต้นคำประสมน้อยมาก เกือบทั้งหมดเป็นคำประสมที่ *การ* และ *ความ* ปรากฏในตำแหน่งท้ายคำประสม ในแง่ของชนิดของคำที่มาประสมกับ *การ* และ *ความ* พบว่ามีเพียงคำนามและคำกริยาเท่านั้นที่ประสมกับ *การ* และ *ความ* โดยในตำแหน่งต้นคำประสม มีเพียง $การ + คำนาม$ เท่านั้น ขณะที่ $ความ + คำกริยา/คำนาม$ ส่วนในตำแหน่งท้ายคำประสม $คำกริยา + การ = คำนาม/คำกริยา$ ส่วน $คำนาม + ความ = คำนาม$ และ $คำกริยา + ความ = คำกริยา$

จึงอาจสรุปได้ว่า คำประสมที่มี *การ* และ *ความ* อยู่ในตำแหน่งต้นคำ ทั้งหมดมีชนิดของคำเป็นคำนามตาม *การ* และ *ความ* ซึ่งเป็นคำนาม ส่วนคำประสมที่มี *การ* และ *ความ* ในตำแหน่งท้ายคำประสม $คำนาม/คำกริยา + ความ$ มีชนิดของคำตามคำที่คำที่อยู่ต้นคำประสม ส่วนคำประสม $คำนาม/คำกริยา + การ$ มีทั้งที่ชนิดของคำตรงกับไม่ตรงกับคำในตำแหน่งต้นที่มาประสมกับ *การ* จึงสรุปเป็นนัยทั่วไปได้ว่า คำประสมที่ *การ* และ *ความ* เป็นส่วนมูลฐานโดยส่วนใหญ่จะมีชนิดของคำตามชนิดของคำที่อยู่ต้นคำประสมซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างวลีทางวากยสัมพันธ์ในภาษาไทยที่ส่วนหลักอยู่ต้น (head-initial หรือ head-dependent)

ในส่วนของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง พบว่า *การ* และ *ความ* ปรากฏเป็น ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเชิงศัพท์ (lexical nominalizer) *การ* และ *ความ* ซึ่งแปลงฐานศัพท์ระดับคำและวลี โดยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) เชิงศัพท์จะปรากฏที่ส่วนหลัก (head) ของวลีที่เป็นหน่วยฐาน เช่น *การเดินทาง* ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ปรากฏกับคำกริยา *เดินทาง* ซึ่งเป็นส่วนหลักของกริยาวลี ตัวบ่งชี้นามวลีเชิงศัพท์ไม่สามารถแปลงอนุประโยคสมบูรณ์ที่ปรากฏประธาน (หรือในภาษาอื่น คืออนุประโยคกริยาแท้ (finite clause)) ได้ เช่น **การเขามาสาย*

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* พบว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ทำหน้าที่แปลงทั้งหน่วยฐานที่เป็นนามวลีและกริยาวลี ขณะที่ *ความ* แปลงเฉพาะหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จะแปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาวลีเหมือนกัน แต่เป็นกริยาวลีที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ต่างชนิดกัน นั่นคือ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* จะแปลงกริยาวลีที่ไม่ใช่กริยาคุณศัพท์ (non-adjectival verb) เช่น เป็นกริยากรรม (*การฆ่าสัตว์/ความฆ่าสัตว์*) หรือกริยากรรม (*การวิ่ง/ความวิ่ง*) เป็นหลัก ขณะที่ *ความ* จะแปลงกริยาวลีที่เป็นกริยาคุณศัพท์ (adjectival verb) เป็นหลัก (*ความกลม/การกลม*) ทั้งนี้ มีกลุ่มคำกริยาที่สามารถปรากฏได้กับทั้งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* แต่สื่อความหมายต่างกัน นั่นคือ *กริยานำ* (กริยาที่ต้องมีคำกริยาตามมา เช่น *พยายาม อยาก ๆ การพยายาม/ความพยายาม*) และ *กริยาต้องเติมเต็ม* เช่น *เต็มใจที่จะทำงาน ๆ การพอใจ/ความพอใจ*)

เมื่อ**เปรียบเทียบ**คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ *นามวลีแปลง* (นั่นคือ นามวลีที่ถูกแปลงด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง) *การ* และ *ความ* กับคำนามทั่วไป นั่นคือ สามารถปรากฏเป็นอาร์กิวเมนต์ในหน้าที่ต่างๆ ได้เหมือนนามวลีทั่วไปทุกหน้าที่ โดยสามารถปรากฏเป็นประธาน กรรมตรง ส่วนเติมเต็มกริยา และกรรมของบุพบทได้

8.1.2 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในส่วนของลักษณะทางอรรถศาสตร์ของ *การ* และ *ความ* แบ่งการพิจารณาตามการปรากฏใน 3 รูปแบบ นั่นคือ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว ที่ปรากฏเป็นคำประสม และที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง

การ และ *ความ* ที่ปรากฏเป็น**คำนามเดี่ยว** มีลักษณะทั้งสองคำจัดเป็น *คำหลายความหมาย* (polysemous word) โดยทั้งสองคำมีจำนวนความหมายย่อยหรือความหมายประจำคำที่เป็นความหมายเชิงเนื้อหา (lexical meaning) ต่างกัน นั่นคือ *การ* 7 ความหมาย และ *ความ* มี 6 ความหมาย โดยความหมายทั้งหมดของแต่ละคำ แสดงให้เห็นถึงลักษณะ *ลาดหล่น* (gradience) ของระดับ (degree) ความเป็นรูปธรรมและนามธรรมของแต่ละความหมายซึ่งไม่ได้แยกเป็นประเภทที่เด็ดขาด (non-categorical)

ทั้งนี้ ความหมายทั้งหมดของแต่ละคำ อาจจัดเป็น *กลุ่มความหมาย* (semantic group) ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม โดย *กลุ่ม 1* ความหมายที่เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงมากที่สุด *กลุ่ม 2* ความหมายที่เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจงลดลงและเป็นนามธรรมมากและทั่วไปขึ้น และ *กลุ่ม 3* ความหมายที่เป็นนามธรรมและทั่วไปมากที่สุด

ความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ *กลุ่ม 1* กลุ่มความหมาย 'เหตุการณ์เฉพาะที่มีคนมาชุมนุมกัน(event, occasion)' ประกอบด้วย (ก) 'พิธี(ceremony)' และ (ข) 'การแสดง, มหรสพ (show, performance)' *กลุ่ม 2* กลุ่มความหมาย 'งาน, สิ่งที่ทำ(work)' ได้แก่ (ค) 'งานฝีมือ (craft)', (ง) 'หน้าที่, ภาระ(duty)', (จ) 'กิจการ'affairs)' และ (ฉ) 'กิจกรรม(activity)' และ *กลุ่ม 3* ซึ่งมีความหมายย่อยเดียว คือ (ช) 'เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)'

ส่วนความหมายของคำนามเดี่ยว *ความ* ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ *กลุ่ม 1* กลุ่มความหมาย 'เกี่ยวกับภาษา(linguistic)' คือ (ก) 'ถ้อยคำ, คำพูด, ข้อความ(utterance, speech, message)' *กลุ่ม 2* กลุ่มความหมาย 'เกี่ยวกับกฎหมาย(legal)' ได้แก่ (ข) 'คดี(lawsuit)' และ (ค) 'กฎหมาย, ข้อกฎหมาย(law, matters of law)' *กลุ่ม 3* กลุ่มความหมายเรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)'

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะทางความหมายของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* จะเห็นได้ว่า ความหมายของคำนาม *การ* และ *ความ* ในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 แตกต่างกันอย่างชัดเจน ขณะที่ ความหมายในกลุ่ม 3 คือ 'เรื่อง, เหตุการณ์(matter, event)' เป็นความหมายที่คำนาม *การ* และ *ความ* มีเหมือนกัน และความหมายนี้เอง พัฒนามาไปเป็นความหมายของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

ในส่วนของความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม พบว่า *การ* และ *ความ* ในตำแหน่งต้นคำประสม ส่วนใหญ่มีความหมายตามความหมายของ *การ* และ *ความ* โดย *การ* มี 3 ความหมาย คือ 'งาน, สิ่งที่ทำ(work)' เช่น *การบ้าน*, 'หน้าที่' เช่น *การกิจ* และ 'กิจกรรม' เช่น *การบ้าน* (ในความหมายหนึ่งคือ 'กิจกรรมทางเพศระหว่างสามีภรรยา' (จากความหมายย่อย 3 ความหมาย)) ส่วน *ความ* มีความหมายเดียว คือ 'เรื่อง' เช่น *ความหลัง* ส่วน

ในตำแหน่งท้ายคำประสม *การ* มี 4 ความหมาย ได้แก่ 'งาน, สิ่งที่ทำ(work)' เช่น *ประกอบกรร*, 'ผู้ทำ, บุคคล(person)' เช่น *บรรณกร* (ซึ่งเป็นความหมายที่พบเฉพาะในคำประสมประเภทสมาสเท่านั้น), 'กิจกรรม(activity)' เช่น *พหุขยกร* และ 'นามธรรม' เช่น *อันธกร* 'ความมืด' ส่วน *ความ* มี 2 ความหมาย คือ 'คดี(lawsuit)' เช่น *แจ้งความ* และ 'เรื่อง(matter)' เช่น *เรียงความ*

เมื่อเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่า *การ* มีความหมายมากกว่า *ความ* ทั้งในตำแหน่งต้นคำและท้ายคำประสม และความหมายที่เป็นคำเนื้อหา (ความหมายที่ปรากฏในคำนามเดี่ยว) ของ *การ* มีความหมายหลากหลายมากกว่าคำนามเดี่ยว *ความ* เมื่อทั้งสองคำปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม อย่างไรก็ตาม จำนวนความหมายที่เป็นคำเนื้อหาของทั้ง *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมน้อยกว่าความหมายที่เป็นคำเนื้อหาทั้งหมดของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยว

ในส่วนของความหมายของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง พบว่า นามวลีแปลง การ สื่อความหมายถึง 'เหตุการณ์พลวัต(dynamic)' [+พลวัต] กล่าวคือ เหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น การเคลื่อนไหวว้ยวะ การเคลื่อนที่ หรือเปลี่ยนสภาพ เช่น *การเดินทาง การพัฒนา* ฯลฯ ส่วน นามวลีแปลง ความ สื่อความหมายถึง 'เหตุการณ์ทรงสภาพ(static)' [-พลวัต] ซึ่งตรงข้ามกับเหตุการณ์พลวัตคือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น *ความกลม ความดี* ฯลฯ

นอกจากนี้ หากพิจารณาในความหมายอื่นๆ นอกจากความหมายหลักข้างต้น (ความหมายที่ไม่แสดงเหตุการณ์) พบว่า นามวลีแปลง *การ* สื่อความหมายได้หลากหลาย เช่น 'การกระทำ(action)' *การฆ่า การตัด*, 'กระบวนการ(process)' *การพัฒนา การเนาเปื่อย*, 'ผลของการกระทำกริยา(cognate object)' เช่น *การศึกษา* ('a study, education' vs. 'studying') *การวิเคราะห์* ('analysis' vs. 'analyzing') และ 'กิจกรรม, กิจการ'affairs)' เช่น *การบิน(พลเรือน)* ('aviation') ส่วนนามวลีแปลง *ความ* สื่อความหมาย 'สภาพ, ภาวะ' เช่น *ความเจ็บ* และ 'ผลจากการทำกริยา' เช่น *ความฝัน ความคิด ความเชื่อ*

8.1.3 พัฒนาการการใช้ *การ* และ *ความ* และกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

ในด้านพัฒนาการการใช้ *การ* และ *ความ* ในภาพรวมพบว่า *การ* และ *ความ* มีแนวโน้มปรากฏในความถี่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดโดยแยกตามรูปแบบการปรากฏ พบว่า *การ* และ *ความ* ที่เป็นคำนามเดี่ยว มีความถี่การปรากฏมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสม และตัวบ่งชี้นามวลีแปลงมีแนวโน้มค่อยๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

เมื่อพิจารณาในเชิงบูรณาการ จากผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ (บทที่ 4) ลักษณะทางอรรถศาสตร์ (บทที่ 5) และพัฒนาการข้ามสมัยในเชิงปริมาณ (ความถี่) และเชิงคุณภาพ (คุณสมบัติทางไวยากรณ์และอรรถศาสตร์) ในบทที่ (6) สะท้อนให้เห็นลักษณะที่สอดคล้องกัน และทำให้เห็นทิศทางและการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องตามทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ กล่าวคือ ความถี่ของ *การ* และ *ความ* ในการปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวลดลง และปรากฏเป็นส่วนมูลฐานในคำประสมและตัวบ่งชี้นามวลีแปลงเพิ่มขึ้นนั้น แสดงให้เห็นว่า *การ* และ *ความ* มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของความเป็นนาม (nominal grammatical property) และความหมายเชิงเนื้อหา (lexical meaning) ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ปรากฏในคำนามเดี่ยวที่เป็นคำเนื้อหาลดลง ตามการลดลงของความถี่ของ *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏเป็นคำนามเดี่ยวด้วย

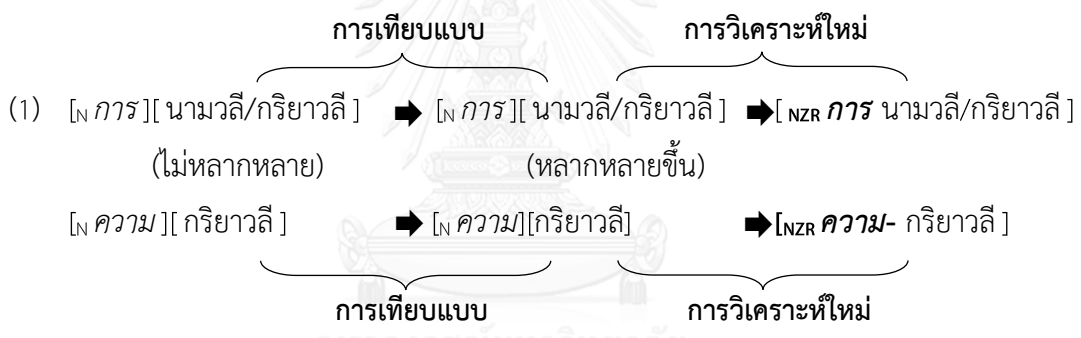
ขณะเดียวกัน คุณสมบัติทางไวยากรณ์ของความเป็นนามและความหมายเชิงเนื้อหาที่เป็นเชิงรูปธรรม/เฉพาะเจาะจงซึ่งปรากฏแทบไม่หลงเหลืออยู่ใน *การ* และ *ความ* ที่เป็นคำประสมและตัวบ่งชี้นามวลีแปลงก็เพิ่มขึ้น ตามความถี่ที่เพิ่มขึ้นของ *การ* และ *ความ* ในการปรากฏในลักษณะทั้งสองนี้ด้วย

นอกจากนี้ ในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบททางวากยสัมพันธ์ของคำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏในความถี่ลดลงนั้น เป็นการปรากฏลำพังลดลง และปรากฏกับส่วนขยายนามเพิ่มขึ้น โดยส่วนขยายนามที่ปรากฏมาก คือ ส่วนขยายนามที่เป็นกริยาวลี ในรูปแบบ [การ][นามวลี/กริยาวลี] และ [ความ][กริยาวลี] โครงสร้างการปรากฏในรูปแบบนี้เอง ที่เอื้อให้เกิดความหมายและหน้าที่เชิงไวยากรณ์ นั่นคือ หน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง ซึ่งมีรูปปรากฏเหมือนกัน คือ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ปรากฏหน้าหน่วยฐานที่กริยาวลี [การ-/ความ- กริยาวลี]

ในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* พัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนั้น เริ่มจากโครงสร้างการปรากฏคำนาม *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีหรือกริยาวลี [การ นามวลี/กริยาวลี] และ [ความ กริยาวลี] ได้ขยายขอบเขตทางโครงสร้าง

(generalize/generalization) หรือเทียบแบบ (analogize/analogy) จากการปรากฏกับสมาชิกไม่กี่ตัว ในหมวด หรือสมาชิกไม่กี่ชนิด (เช่น คำกริยากรรมเป็นชนิดหนึ่งของหมวดคำกริยา) ในความถี่ไม่มากนัก ไปสู่การปรากฏกับสมาชิกที่หลากหลายในหมวดคำนั้นในความถี่ที่สูงขึ้น การปรากฏของคำนาม *การ* และ *ความ* ในความถี่ที่สูงขึ้นกับส่วนขยายที่เป็นนามวลีและกริยาวลีที่มีความหลากหลายขึ้นทั้ง คำและชนิด มีส่วนทำให้ความหมายของของคำนาม *การ* และ *ความ* มีความหมาย “จางลง” (bleached/bleaching) นั่นคือ มีความหมายทั่วไปมากขึ้น โดยขึ้นอยู่กับความหมายของคำนามและกริยาที่มาขยาย

ผลของกระบวนการเทียบแบบหรือการขยายขอบเขตทางโครงสร้าง และการจางลงของความหมายที่เป็นคำเนื้อหานี้เอง ทำให้คำนาม *การ* และ *ความ* เกิดการวิเคราะห์ใหม่จากคำนามเนื้อหา *การ* และ *ความ* ที่ปรากฏหน้าส่วนขยายที่เป็นนามวลีและกริยาวลี [*การ*][นามวลี/กริยาวลี] และ [*ความ*][กริยาวลี] ไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer: NZR) *การ* และ *ความ* → [*การ* นามวลี/กริยาวลี] และ [*ความ* กริยาวลี] ดังสรุปใน (1)

โดยหากพิจารณาในด้านของจำนวนเวลา ช่วงเวลา (สมัย) และอัตราการเปลี่ยนแปลง (ความเร็ว/ช้า) ของพัฒนาการที่กล่าวข้างต้นนี้ พบว่า คำนามเดี่ยว *การ* ใช้ระยะเวลายาวนานหลายศตวรรษ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย (ศตวรรษที่ 20) กว่าจะเกิดการวิเคราะห์ใหม่ทางโครงสร้างในช่วงกลางสมัยรัตนโกสินทร์ (ร.5-6) (ศตวรรษที่ 25) ซึ่งคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลี ถูกวิเคราะห์ใหม่ให้เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงฐานศัพท์ที่เป็นกริยาวลี ส่วนโครงสร้างคำนามเดี่ยว *การ* ที่ปรากฏหน้านามวลี ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเช่นเดียวกับกริยาวลี แต่ผ่านกลไกการขยายขอบเขตทางโครงสร้างหลายศตวรรษ กว่าจะเกิดการวิเคราะห์ใหม่ทางโครงสร้างในช่วงสมัยรัชกาลที่ 8 (ปลายศตวรรษที่ 25) โดยคำนามเดี่ยว *การ* ที่ขยายด้วยนามวลี ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ใหม่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นนามวลี

เมื่อเปรียบเทียบกับพัฒนาการของ *ความ* ในกระบวนการแบบเดียวกัน พบว่า การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะที่ต่างกันทั้งในด้านจำนวนเวลา ช่วงเวลา และอัตราการเปลี่ยนแปลง โดยตั้งแต่สมัยสุโขทัย (กลางศตวรรษที่ 19) พบทั้งโครงสร้างคำนามเดี่ยว *ความ* ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยาย

ที่เป็นกริยาวลี ควบคู่ไปกับ *ความ* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงแล้ว จึงกล่าวได้ว่า คำนามเดี่ยว *ความ* น่าจะผ่านกระบวนการวิเคราะห์ที่ใหม่มาก่อนหน้าที่จะปรากฏหลักฐานในจารึกพ่อขุนรามคำแหง เพราะในสมัยสุโขทัย พบตัวอย่างการใช้ *ความ* ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงจำนวนหนึ่งแล้ว (*ความดี ความสุข ความแท้*)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในด้านอัตราการเปลี่ยนแปลง *ความ* ยังมีพัฒนาการในหน้าที่ตัวบ่งชี้ นามวลีแปลงนี้ ในอัตราที่รวดเร็ว โดยผ่านกลไกการขยายขอบเขตทางโครงสร้างเป็นหลัก (เพราะผ่าน กลไกการวิเคราะห์ที่ใหม่มาก่อนหน้านี้แล้ว) โดยภายในสมัยอยุธยาเพียงสมัยเดียว (ประมาณกลาง ศตวรรษที่ 22-กลางศตวรรษที่ 23) ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงขยายขอบเขตเชิงโครงสร้างไปใน 3 รูปแบบ นั่นคือ (ก) จากที่ปรากฏกับหน่วยฐานที่เป็นคำคุณศัพท์ และกริยากรรม ไปปรากฏร่วมกริยาทุก ประเภท (ข) จากการปรากฏกับหน่วยฐานที่เป็นคำกริยาเพียงคำเดียว ไปปรากฏกับกริยาวลีที่เป็น กริยาเรียง และ (ค) จากนามวลีแปลงที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงนามวลีเพราะปรากฏร่วมกับส่วนขยาย นามที่เป็นอนุประโยคขยายนาม (*อัน ซึ่ง*) และคุณศัพท์วลี ไปเป็นนามวลีแปลงที่แปลงหน่วยฐานที่เป็น กริยาวลีที่เป็นหน่วยฐานที่มีขนาดยาวขึ้น เพราะพบปรากฏร่วมกับส่วนขยายวิเศษณ์วลีด้วย

8.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ใน งานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นประเด็นสำคัญต่างๆ ทั้งในแง่ของกระบวนการเป็นคำไวยากรณ์ (8.2.1) และ การแปลงเป็นนามวลี (8.2.2) ทั้งในภาษาไทยและในเชิงแบบลักษณ์ภาษา

8.2.1 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย

เมื่อพิจารณากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ใน ภาษาไทย โดยเปรียบเทียบกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษา ต่างๆ นั้น ในแง่ *ต้นกำเนิด* (source) พบว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* พัฒนามาจากคำที่มี ชนิดของคำเป็น *คำนาม* ที่มีความหมายทั่วไป นั่นคือ *การ* 'สิ่งที่ทำ' และ *ความ* 'เรื่อง' สอดคล้องกับ นัยทั่วไป (generalization) ของกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษา ต่างๆ ที่พบว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงพัฒนามาจาก *คำนาม* ที่มีความหมายทั่วไป 'สิ่ง(matter)' เช่น คำนาม !kèi/!kèiè/!kèisa [!xáís] 'สิ่ง, เรื่อง (matter, story)' ในภาษานามา (Nama) (Krönlein 1989: 206 อ้างใน Heine and Kuteva 2002: 212) หรือ คำนาม *fe* 'เรื่อง, งาน (matter, affairs)' ที่พัฒนาไปเป็นตัว บ่งชี้นามวลีแปลง *-fe, -fera* ในภาษาซุซุ (Susu)(Friedländer 1974: 50 อ้างใน Heine and Kuteva 2002: 212) ซึ่งนอกจากหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงแล้ว คำไวยากรณ์เหล่านี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้อนุ ประโยคบอกจุดประสงค์ (purpose clause marker) ด้วย

ไฮน์และคูเทว่า (Heine and Kuteva 2002) สรุปนัยทั่วไปของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาต่างๆ ไว้ว่า “*คำนามที่มีความหมายทั่วไป มักจะกลายเป็นคำไวยากรณ์ในหน้าที่ตัวบ่งชี้ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นนามหรืออนุประโยค*” (“*certain generic nouns are pressed into service as markers of nominal or clausal participants*”, p.212) ข้อสรุปนี้ สอดคล้องกับกระบวนการที่คำนามเดี่ยว *การ* และ *ความ* ซึ่งมีความหมายทั่วไปและเป็นนามธรรมพัฒนาไปเป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* กับ *ความ* และ *การที่*- กับ *ความที่*- ซึ่งทำหน้าที่แปลงหน่วยฐานที่เป็นกริยาลีหรือนามวลีและอนุประโยคให้เป็นนามวลี ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็น “*ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นนามวลีหรืออนุประโยค*” ตามข้อสรุปของไฮน์และคูเทว่าข้างต้น เช่นเดียวกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่พัฒนามาจากคำนามที่มีความหมายทั่วไปในอีกหลายภาษา

นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบกับกรการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาต่างๆ ในเอเชีย (Yap, Grunow-Hårsta, and Wrona 2011b) จะพบว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในหลายภาษาพัฒนามาจาก *คำนามทั่วไป* (common noun) หรือที่บิซาง (Bisang 1998a, 1996) เรียกว่า *คำนามหมวด* (class noun) เช่น คำนามที่มีความหมาย ‘ที่ (place)’ เช่น *suo* ในภาษาจีนยุคเก่า, *ko* ในภาษากาโล (Galo) หรือ *tokoro* ในภาษาญี่ปุ่น ฯ หรือตัวบ่งชี้นามวลีแปลงในภาษาเกาหลี *-kes* ซึ่งพัฒนามาจากคำนามที่สื่อความหมายถึง ‘สิ่ง, ผิว, หรือพื้นผิว(thing, skin, surface)’ (Rhee 2011: 395) เป็นต้น

ในแง่ของพัฒนาการของตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* พบว่า *การ* และ *ความ* ได้พัฒนาหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลงนี้ จนมีหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน (ดังที่อธิบายในบทที่ 4 และ 5) สอดคล้องกับผลการศึกษาของมอเรฟ (Morev 2005) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการแปลงเป็นนามวลีในภาษาตระกูลไท และภาษาคำโดดต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่พบว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยและลาว (ซึ่งลาวใช้ *การ* และ *ความ* แบบเดียวกับไทย) มีพัฒนาการทางไวยากรณ์ในหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่แปลงหน่วยฐานให้เป็นนามวลีที่สื่อความหมายเชิงนามธรรมแบบ “*เต็มตัวและแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน*” (“*well fledged and clear-cut dimension*”, p.139) เมื่อเทียบกับการแปลงเป็นนามวลีในภาษาอื่นๆ ในตระกูลไท เช่น ภาษาชาน (Shan, Tai Long) ในพม่า ภาษาไตคอง (Tai Dehong) หรือภาษาลื้อ (Lue) (น. 139) ซึ่งมอเรฟอธิบายเพิ่มเติมว่า หน่วยคำในภาษาเหล่านี้ที่ใช้ในการแปลงเป็นวลี มักเป็นคำพื้นถิ่น (indigenous word) ซึ่งมีความหมายว่า ‘ทาง, เส้นทาง (way, route, track) เช่น ในภาษาชาน *taang⁴-laat³* คำพูด(speech), วิธีการพูด(way of talking) < *laat³* ‘พูด(to speak)’, ภาษาไตคอง *taang²-phit⁶* ‘ความคิด’ < *phit⁶* ‘คิด’ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มอเรฟสังเกตเห็นว่า คำที่มีถูกแปลงเป็นนามวลีในภาษาเหล่านี้ มักเป็นคำที่สื่อถึง 'สภาพ' หรือ 'สิ่งที่ใช่การกระทำ(non-action)' มากกว่า จะสื่อถึง 'การกระทำ(action)' และบางส่วนหนึ่งยังสื่อถึง 'สิ่งของเชิงกายภาพ' มากกว่า 'การกระทำ' อีกด้วย เช่น *nung³* 'สวมใส่' > *taang⁴-nung³* 'เสื้อผ้า, ผ้า' ไม่ใช่ 'การสวมใส่' หรือ *kin¹* 'กิน' > *taang⁴-kin¹* 'อาหาร' ไม่ใช่ 'การกิน(การกระทำ)' มอเรฟจึงเสนอว่า ควรจะเรียกกระบวนการนี้ ในภาษาเหล่านี้ว่า *การทำให้เป็นสิ่งของ* (substantivization) มากกว่าจะเรียกว่า *การแปลงเป็นนามวลี* (น.145)

8.2.2 การแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย

จากผลการศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ (บทที่ 4) และลักษณะทางอรรถศาสตร์ (บทที่ 5) ของการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* นั้น ผู้วิจัยยังมีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายในส่วนนี้ 2 ประเด็น นั่นคือ ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของกริยาที่เป็นหน่วยฐาน (8.2.2.1) และแบบลักษณะภาษาของการแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย (8.2.2.2)

8.2.2.1 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานในการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

จากผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐานที่สัมพันธ์กับการเลือกปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* (ข้อ 4.3.2.1) นั้น แม้ว่าเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มคำกริยากับการปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* จะใช้ได้กับกริยาส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด นั่นคือ คำกริยากรรมและกรรมปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น (*การฆ่า* (**ความฆ่า*) *การเดิน*(**ความเดิน*)) ส่วนคำกริยาคุณศัพท์จะปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* เท่านั้น (*ความขรุขระ* (**การขรุขระ*) *ความงาม* (**การงาม*)) และคำกริยานำ (ซึ่งต้องตามด้วยกริยาอื่นเสมอ) และกริยาต้องเติมเต็ม (ส่วนเติมเต็มประเภทต่างๆ) จะปรากฏได้กับทั้งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* โดยสื่อความหมายต่างกัน นั่นคือ นามวลีแปลง *การ* จะสื่อความหมาย 'การกระทำ, กระบวนการ' ส่วนนามวลีแปลง *ความ* จะสื่อความหมาย 'สภาพ, คุณสมบัติ' (*การพยายามต่อสู้...-ความพยายามในการต่อสู้... หรือ การพอใจที่จะทำงานนี้-ความพอใจในการทำงาน*)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, สนทนา) มีคำกริยาบางคำที่ไม่เป็นไปตามการจัดกลุ่มตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในข้างต้นนี้ เช่น คำกริยา *ตาย* ซึ่งจัดเป็นคำกริยากรรม โดยหากอ้างอิงจากการจัดกลุ่มข้างต้น จะปรากฏได้กับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น แต่ในความเป็นจริง คำกริยา *ตาย* ปรากฏได้กับทั้งตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* (*การตาย-ความตาย*)

เกี่ยวกับ ประเด็นนี้ ผู้วิจัยคิดว่า น่าจะเป็นเพราะอิทธิพลของคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่เป็น *การณลักษณะประจำคำ* (lexical aspect) ของ *ตาย* ซึ่งเซนเซอร์ ตัญศิริ (2554) จัดให้เป็นกริยาในกลุ่ม *การณสัมฤทธิ์ผล* (achievement verb) โดยเป็นเหตุการณ์ที่เป็นพลวัต [+พลวัต] (มีการเปลี่ยนแปลง) ที่เกิดขึ้นแบบฉับพลัน จึงเป็นเหตุการณ์ที่มีจุดสิ้นสุดของเวลา [+จุดสิ้นสุด] (เช่น *ตายภายใน 2 ชั่วโมง*) [-กินเวลา] (**เขาตายไปเรื่อยๆ*) และผู้ร่วมเหตุการณ์มีสภาพใหม่ [+สภาพใหม่] ที่สังเกตได้ (น.94) (*ไม่เคลื่อนไหว ไม่หายใจ*) ต่างจากกริยากรรมส่วนใหญ่ที่ปรากฏกับ *การ* เท่านั้น ซึ่งมีทั้ง *การณกระทำ* (action verb) เช่น *เดิน(ไปเรื่อยๆ)* หรือ *การณก่อผล* (accomplishment verb) เช่น *ล้ม* (มีอรรถลักษณะเหมือนกริยา *ตาย* ต่างที่ [+กินเวลา] (*ต้นไม้ล้มภายใน 10 นาที*) และ [-สภาพใหม่])

อย่างไรก็ตาม แม้คุณสมบัติการณลักษณะประจำคำที่จัดให้คำกริยา *ตาย* อยู่ใน *การณสัมฤทธิ์ผล* พอจะอธิบายได้ว่า อรรถลักษณะ [+สภาพใหม่] เป็นอรรถลักษณะที่ทำให้กริยา *ตาย* แตกต่างจากกริยากรรมในกลุ่มเดียวกันที่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาคำกริยาอื่นที่จัดเป็น *การณสัมฤทธิ์ผล* เหมือนกริยา *ตาย* (ซึ่งมีอรรถลักษณะ [+สภาพใหม่] เหมือนกัน) กลับพบว่า ไม่สามารถปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* ได้เหมือนกริยา *ตาย* เช่น กริยา *แตก* ใน *การแตก* แต่ **ความแตก(ของแจกัน)* จึงน่าจะศึกษาต่อไปว่า มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์หรือทางความหมายใดอีกหรือไม่ ที่ทำให้กริยา *ตาย* มีพฤติกรรมแตกต่างจากคำกริยากรรมในกลุ่มเดียวกัน

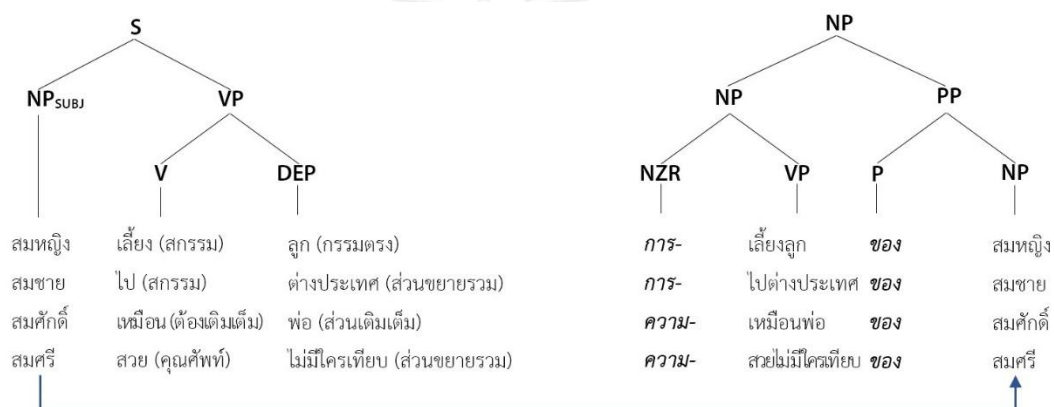
นอกจากนี้ ในส่วนของลักษณะทางอรรถศาสตร์ นั่นคือ คุณสมบัติพลวัต [dynamicity] ที่ผู้วิจัยนำมาจัดกลุ่มคำกริยาให้ละเอียดยิ่งขึ้น (จากการจัดกลุ่มด้วยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่กล่าวข้างต้น) โดยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* จะปรากฏกับคำกริยาที่มีคุณสมบัติพลวัต [+พลวัต] นั่นคือกริยาที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงที่ว่านี้ อาจเป็นการเคลื่อนไหวว้าวะ การเคลื่อนที่ หรือการเปลี่ยนแปลงของวัตถุ ซึ่งคำกริยาที่มีคุณสมบัติพลวัตนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นกริยากรรมและกริยากรรม ต่างจากคำกริยาคุณศัพท์ที่ไม่มีคุณสมบัติพลวัต [-พลวัต] ซึ่งแสดงสภาพ เช่น *สูง สวย ดี* ที่ไม่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย เคลื่อนที่ หรือเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน (เช่น *แตก ตาย*)

อย่างไรก็ตาม แม้คำกริยากรรมและกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกริยาที่มีคุณสมบัติพลวัต แต่มีคำกริยากรรมบางคำ เช่น *เฉย* (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, สนทนา) ที่ไม่มีคุณสมบัติพลวัต นั่นคือ ไม่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ไม่มีการเคลื่อนที่ หรือไม่มีเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน (เทียบกับ *ตาย* หรือ *แตก*) แต่ปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* เท่านั้น (*การเฉย */?ความเฉย*) และดูเหมือนจะเป็นกริยาที่แสดงสภาพ [-พลวัต] แต่ไม่ปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ*

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยคิดว่า น่าจะเป็นไปได้ว่า อาจมีอรรถลักษณะอื่นอีก ที่มีส่วนกำหนดการใช้ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* เช่น คุณสมบัติความมีชีวิต [animacy] เพราะคำกริยาที่ผู้ร่วมเหตุการณ์เป็นสิ่งไม่มีชีวิต [-animate] ส่วนใหญ่จะไม่สามารถปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* แต่จะปรากฏกับตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *ความ* เช่น **การขรุขระ *การกลม* เป็นต้น ประเด็นนี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ควรจะศึกษาต่อไปด้วย

8.2.2.2 แบบลักษณ์ภาษาของการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ*

เมื่อพิจารณาในแง่ของกระบวนการแปลงเป็นนามวลีในเชิงแบบลักษณ์ภาษา งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer: NZR) *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย ตรงกับ *แบบ* (type) ในการแปลงเป็นนามวลีที่เป็น *เจ้าของ-กรรมตรง* (Possessive-Accusative Type) (ดู 2.3) ซึ่งสอดคล้องกับอีก 29 ภาษา (จาก 168 ภาษา) นั่นคือ ประธานของคำกริยาที่เป็นหน่วยฐาน จะเปลี่ยนไปเป็นการกเจ้าของ (possessive/genitive) ส่วนกรรมตรง (accusative) รวมถึงส่วนพืงพา (dependent: DEP) จะคงหน้าที่ในการกเดิม ดังสรุปในภาพที่ 8.1 โดยภาษาอื่นที่มีแบบลักษณ์เดียวกันนี้ เช่น การแปลงเป็นนามวลีในภาษามิโดว์ มารี (Meadow Mari) *mö j-ö n pis'ma-m voz-ö m-em* [I-GEN letter-ACC write-AN-1SG.POSS] 'my writing of the letter' (Koptjevskaja-Tamm 2006: 255)

ภาพที่ 8.1 รูปแบบ เจ้าของ-กรรมตรง (Possessive-Accusative) ที่ปรากฏในการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทย

ลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้ ยังแสดงให้เห็นว่า การแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยจัดเป็น *การแปลงเป็นนามวลีเชิงศัพท์* (lexical nominalization) ไม่ใช่ *การแปลงเป็นนามวลีเชิงอนุประโยค* (clausal nominalization) (รายละเอียดในข้อ 2.3.1 และ 4.3.2)

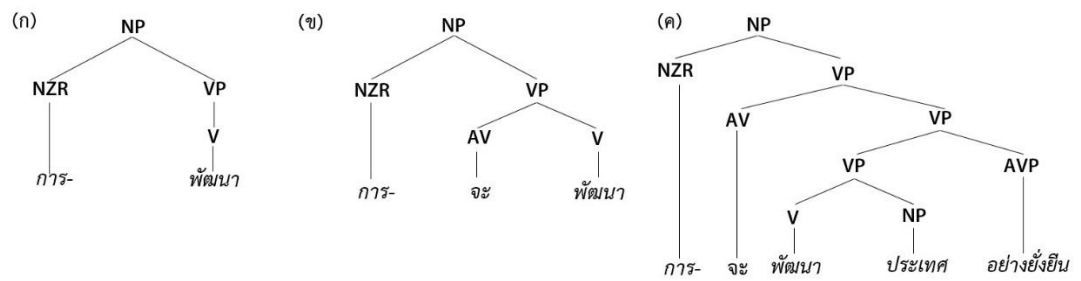
อย่างไรก็ตาม ในประเด็นที่ว่า นามวลีแปลง *การ* ที่นำหน้ากริยาวลี (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) เช่น *การจะมีลูกที่ฉลาด* หรือที่ปรากฏกับส่วนพืงพาประเภทต่างๆ (ดูหัวข้อ 4.1.2.3) เช่น *การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน* (ลักษณะนี้ ส่วนใหญ่จะปรากฏกับนามวลีแปลง *การ*) จัดเป็นการแปลงเป็น การแปลงเป็นนามวลีเชิงศัพท์ หรือการแปลงเป็นนามวลีเชิงอนุประโยค

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การแปลงเป็นนามวลีแปลงดังกล่าว ยังคงจัดเป็นนามวลีแปลงเชิงศัพท์ ด้วยเหตุผล 2 ประการ *ประการแรก* ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง *การ* ไม่สามารถแปลงอนุประโยคสมบูรณ์ที่ปรากฏประธานได้ เช่น *การ*เขาเดินทาง (การเดินทางไปต่างประเทศของเขา) ประการที่*

สอง จะ ที่ปรากฏกับ กวาร์ นี้จัดเป็นคำวิเศษณ์ (ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา, ไม่ปรากฏกับกับ ไม่ (*ไม่จะ) และไม่ปรากฏกับ นี้ (*จะนี้) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 55)) ดังนั้น จึงจัดเป็นส่วนพึ่งพา ไม่ใช่คำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลัก ดังนั้น ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กวาร์ จึงไม่ได้แปลงกริยา จะ แต่แปลงกริยาวลี มี ที่มีคำวิเศษณ์ จะ ปรากฏเป็นส่วนพึ่งพาหรือส่วนขยาย

คำอธิบายข้างต้นนี้ ยังสามารถใช้อธิบายกรณีที่คำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลัก ปรากฏร่วมกับส่วนพึ่งพาที่เป็นกรรมตรง (ประเทศ) หรือวิเศษณ์วลี (อย่างยั่งยืน) ได้ด้วย นั่นคือ ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กวาร์ ทำหน้าแปลงคำกริยา พัฒนา ซึ่งเป็นส่วนหลักที่สามารถปรากฏลำพังในหน่วยสร้างกริยาวลีได้ ส่วนในกรณีที่กริยา พัฒนา ปรากฏส่วนพึ่งพา (ซึ่งไม่ใช่ส่วนหลัก) เช่น กรรมตรง ประเทศ หรือวิเศษณ์วลี อย่างยั่งยืน คำเหล่านี้ ปรากฏในปุม (node) ของกริยาวลี จึงถูกแปลงเป็นนามวลีไปพร้อมกับคำกริยา พัฒนา ด้วย ดังแสดงในภาพที่ 8.2 ด้านล่าง

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง จะดูเหมือนเป็น “คำ” (ที่เรียกกันว่า คำประสาน) ในกรณีที่นามวลีแปลง แปลงคำกริยาที่เป็นส่วนหลักเพียงอย่างเดียว (8.2 ก) ที่ไม่ปรากฏส่วนพึ่งพาอื่นๆ หรือดูเหมือนนามวลีแปลงที่แปลงอนุประโยค (แต่ยังจัดเป็นนามวลีแปลงเชิงศัพท์) ในกรณีที่ปรากฏส่วนพึ่งพาอื่นๆ เช่น วิเศษณ์ จะ (8.2 ข) หรือนามวลีที่เป็นกรรมตรง และวิเศษณ์วลี (8.2 ค) อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้ จัดเป็นนามวลีแปลงเชิงศัพท์ทั้งสิ้น

ภาพที่ 8.2 การแปลงหน่วยฐานกริยาวลีในระดับต่างๆ ด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กวาร์-

8.3 ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยนี้ และผลงานอื่นๆ ที่ศึกษากระบวนการแปลงเป็นนามวลีในภาษาไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไปในอนาคต ดังนี้

1. จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลี ทำให้ผู้วิจัยทราบจากผลงานของมอเรฟ (Morev 2005) ซึ่งศึกษารูปแบบการแปลงเป็นนามวลีในภาษาในตระกูลไท และในภาษาคำโดดต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ในภาษาลาว มีการใช้ กวาร์ และ ความ ในการแปลงเป็นนามวลีที่มีลักษณะคล้ายกับลักษณะการแปลงเป็นนามวลีด้วยตัวบ่งชี้นามวลีแปลง กวาร์ และ ความ

มอเรฟได้สำรวจเอกสารในอดีตในภาษาลาวและไม่พบว่ามีการใช้ *การ* และ *ความ* ในรูปแบบที่เป็นนามวลีแปลงอย่างภาษาลาวในปัจจุบัน จึงสันนิษฐานว่า การใช้ *การ* และ *ความ* เป็นตัวบ่งชี้ นามวลีแปลงน่าจะเพิ่งเกิดขึ้นในภาษาลาว (“It seems that nominalization in Lao emerged quite recently. Lao has Thai to thank for nominalization.”, p.141) อย่างไรก็ตาม ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่า ภาษาลาวซึ่งมีลักษณะทั้งทางศัพท์และไวยากรณ์คล้ายกับภาษาไทยมาก พัฒนารูปแบบการแปลงเป็นนามวลีโดยใช้ *การ* และ *ความ* ขึ้นมาเอง หรือเป็นลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า น่าจะมีการศึกษาการใช้ *การ* และ *ความ* ในการแปลงเป็นนามวลีในภาษาลาวทั้งในแง่ของพัฒนาการและการใช้ในภาษาปัจจุบัน เพื่อจะได้ทราบว่า การใช้ *การ* และ *ความ* ในการแปลงเป็นนามวลีในภาษาลาว เป็นลักษณะที่พัฒนาขึ้นภายในภาษา หรือเป็นลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย จากการยืมทางไวยากรณ์ (grammatical borrowing) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการยืมภาษา (language borrowing) และถ้าเป็นการยืมภาษา ภาษาลาวยืม *การ* และ *ความ* ที่ใช้ในการแปลงเป็นนามวลีเข้าไปในสมัยใด และในลักษณะใด (ผ่านทางสื่อสารมวลชน การศึกษา ฯลฯ) ส่วนในแง่การใช้ภาษาในปัจจุบัน อาจพิจารณาในประเด็นที่ว่า การใช้ *การ* และ *ความ* ในการแปลงเป็นนามวลีในภาษาลาว มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เหมือนหรือต่างกับการแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* หรือไม่ อย่างไร

2. ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะมีการวิเคราะห์ *ผลิตภาวะ* (productivity) ของตัวบ่งชี้ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เนื่องจากผลงานที่ศึกษาผลิตภาวะของหน่วยคำไวยากรณ์ต่างๆ ในเชิงปริมาณในหลายภาษาได้แสดงให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษา และสะท้อนระบบปริธานของผู้พูดเจ้าของภาษาได้อีกด้วย (Bauer 2003, Munro and Riggle 2006, Palmer 2009, Trips 2009)

3. นอกจากในแง่ของพัฒนาการของ *การ* และ *ความ* ในฐานะตัวบ่งชี้ นามวลีแปลงในการวิจัยครั้งนี้ และผลงานที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเป็นนามวลีด้วย *การ* และ *ความ* ในประเด็นต่างๆ ทั้งในทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ (Morev 2005, Prasithrathsint 2005) และในทางภาษาศาสตร์สังคม (Prasithrathsint 1994, 1996, 1997, 2005, 2007, 2014) (ดูหัวข้อ 2.3.2) ผู้วิจัยเห็นว่า ผลงานที่ศึกษาการแปลงเป็นนามวลี *การ* และ *ความ* ในประเด็นอื่นๆ ทางภาษาศาสตร์ค่อนข้างน้อย จึงน่าจะมีการศึกษาการใช้ นามวลีแปลง *การ* และ *ความ* ในภาษาไทยในด้านอื่นๆ ทางภาษาศาสตร์ เช่น ในด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ หรือการวิเคราะห์สัมพันธ์สาร (discourse analysis) ในการใช้ภาษาประเภท (genre) ต่างๆ เช่น นามวลีแปลงมีรูปแบบการปรากฏ หรือการจัดเรียงความอย่างไร หรือนามวลีแปลงถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์อะไร ในการสื่อสารแต่ละประเภท เป็นต้น (Nichols and Timberlake 1991, Mackenzie 1995, Maynard 1999, Rhee 2011, Billig 2008)

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมศิลปากร. 2503. *จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี และพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กรองกานต์ รอดพันธ์. 2555. "ถึง": *การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนจุ่น. 2555a. "คำซ้อน-คำซ้ำ." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๒: คำ การสร้าง คำ และการยืมคำ*, วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ (บก.), 57-69. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา นาคสกุล และวิรุฬห์รัตน์ ไฉนจุ่น. 2555b. "คำประสม-คำประสาน." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๒: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ*, วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ (บก.), 32-56. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา นาคสกุล. 2550. "คำซ้ำ คำซ้อน คำประสม คำประสาน คำสมาส คำไวพจน์." *สกุลไทย* 53 (2750).
- กำชัย ทองหล่อ. 2530. *หลักภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- คเชนทร์ ตัญศิริ. 2548. *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณ์ลักษณะทางไวยากรณ์กับการณ์ลักษณะประจำคำ: กรณีศึกษา โครงสร้างอกรรมแบบสลับในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คเชนทร์ ตัญศิริ. 2554. *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณ์ลักษณะทางไวยากรณ์และการณ์ลักษณะประจำคำในภาษาไทย: การศึกษาแบบอิงคลังข้อมูลภาษา*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2510. *ประชุมจดหมายเหตุ สมัยอยุธยา ภาค ๑*. พระนคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2523. *ประชุมหมายเหตุรับสั่ง ภาคที่ ๑ สมัยกรุงธนบุรี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. 2530. *ประวัติโกษาปาน และบันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะทำงานโครงการวรรณกรรมอาเซียน. 2539. *วรรณกรรมสมัยอยุธยา ฉบับถอดความ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการว่าด้วยวัฒนธรรมและสนเทศของอาเซียน.
- จรัสดาว อินทรทัศน์. 2539. *กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ จงศิริโชค. 2530. *วิวัฒนาการของคำลักษณนามในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทน์ ทองประเสริฐ. 2546a. "คำบาลีสมนสันสกฤต." ใน *ภาษาไทย ๕ นาที เล่ม ๓* (พิมพ์ครั้งที่ ๓), 251-3. กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.
- จันทน์ ทองประเสริฐ. 2546b. *ภาษาไทย ๕ นาที เล่ม ๑* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดวงแก้ว.
- จิราพร โชติเชียระวงศ์. 2524. *การศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำสันธานในสมัยสุโขทัย อยุธยา กับสมัยปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรงเดชาบุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. 2450. "อธิบาย." ใน *พระราชพงษาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์* (พิมพ์ครั้งแรก). พระนคร: โรงพิมพ์ไทย.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. 2555. *พระราชพงษาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑-๔ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้าบุนาค) เล่ม ๑ และ ๒*. กรุงเทพฯ: ศรีปัญญา.

- เทพี จรัสจรวงเกียรติ. 2543. *หน่วยเชื่อมโยงปริศนาภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นววรรณ พันธุมธา. 2527. *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รวมสาส์นการพิมพ์.
- นัทธชนัน เยาวพัฒน์. 2551. *พัฒนาการของพหูพจน์ของคำว่า "ซึ่ง" ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทริยา ลำเจียกเทศ. 2539. *คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัวหลวง วงศ์ภักดี. 2527. *การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภารัตน์ พรหมปกากร. 2539. *การแปรและการเปลี่ยนแปลงของคณานุประโยคในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2545[2525]. "หน่วยที่ 14 การเปลี่ยนแปลงของภาษา." ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 3: ภาษาศาสตร์สำหรับครู เล่ม 2 หน่วยที่ 7-15* (พิมพ์ครั้งที่ 10), 369-438. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2549. "อนุประโยคขยายนาม: คณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม." ใน *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคณานุประโยค หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวากจก, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บก.)*, 7-65. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ช่างขวัญอิน. 2515. *การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นกาญจน์ วัชรปาดม. 2548. "อยาก": *การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ กิจสมบัติ. 2524. *การใช้คำ ที่ ซึ่ง อัน*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์. 2546. *การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มีชัย เอี่ยมจิตตา. 2534. *วิวัฒนาการของระบบคำบุรุษสรรพนามตั้งแต่สมัยสุโขทัย-สมัยปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา. 2544. *การศึกษาคณานุประโยคในวรรณกรรมประเภทสารคดีสมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. *ศัพท์ภาษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราตรี แจ่มนิยม. 2546. *การศึกษาคำบุพบทที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราตรี ธีนวารช และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. 2555. "ประโยค." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๓: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร*, วิจินต์ ภาณุพงศ์ และคณะ (บก.), 91-116. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- เรืองเดช ปิ่นเขื่อนขันธ์. 2541. *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรวุฑฒิปสิฐ, พระ. 2534[2502]. *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ภาษาและวรรณคดีไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารักษ์ แสงสด. 2531. *บุรุษสรรพนามในภาษาไทย: การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิจิตร ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. 2555a. "ชนิดของคำ." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๓: ชนิดของคำ วลี ประโยคและสัมพันธ์สาร*, วิจิตร ภาณุพงศ์ และคณะ (บก.), 16-65. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิจิตร ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. 2555b. "วลี." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๓: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร*, วิจิตร ภาณุพงศ์ และคณะ (บก.), 66-90. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2555a. "เรื่องภาษาไทยไทย." ใน *พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับละเอียด*. ผลงานวิชาการโครงการวิจัย "๑๐๐ เอกสารสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย" ในความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), วินัย พงศ์ศรีเพียร (บก.), 9-91. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2555b. *พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับละเอียด*. ผลงานวิชาการโครงการวิจัย "๑๐๐ เอกสารสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย" ในความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับละเอียด. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2555c. "สรรพนามในภาษาไทย." ใน *อันเนื่องมาแต่พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับละเอียด*. ผลงานวิชาการโครงการวิจัย "๑๐๐ เอกสารสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย" ในความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), วินัย พงศ์ศรีเพียร (บก.), 91-102. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2555d. *อันเนื่องมาแต่พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับละเอียด*. ผลงานวิชาการโครงการวิจัย "๑๐๐ เอกสารสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย" ในความสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 2537. *ลักษณะภาษาไทยที่ใช้ผ่านสื่อมวลชนโทรทัศน์: รายงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. 2550. *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรัณย์ ทองปาน. 2548. "พระสารสาสน์พลขันธ์ (ยี่ อี เจริญ): เส้นทางสายวัฒนธรรมอันน่าหลงใหล." *เมืองโบราณ* 31 (1).
- ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา. 2529. "การ และ ความ ในภาษาไทย." *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* 12(1):87-92.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). 2549. "ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย." เข้าถึงเมื่อ: 20 กันยายน. <http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/>.
- สายสมร วัฒนสมบูรณ์. 2537. *การเปลี่ยนแปลงของวิเศษนามุประโยคบอกเวลาในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักหอสมุดแห่งชาติ. 2548. *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอกสารโบราณ*. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- สิริพร หลุ่ยวิญญู. 2545. *การศึกษาระบบบุรุษสรรพนามภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ในแนวเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ อัญชลินกุล. 2546. *ระบบคำในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางศรี ทะนงศักดิ์สกุล. 2532. *คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-8*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ จรัสจรวงเกียรติ. 2551. "ย้ง": *การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ จรัสจรวงเกียรติ. 2555. *พัฒนาการของคำว่า "เป็น" ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสมอ บุญมา. 2555. "คำบาลีและสันสกฤตในภาษาไทย." ใน *อันเนื่องมาแต่พจนานุกรมคำเก่าในภาษาไทย ฉบับละเอียด*. ผลงานวิชาการโครงการวิจัย "๑๐๐ เอกสารสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย" ในความสนับสนุนของ

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), วินัย พงศ์ศรีเพียร (บก.), 9-36. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. 2555a. "ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษา." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๓: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร*, วิจินต์ ภาณุพงศ์ และคณะ (บก.), 1-15. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. 2555b. "คำยืมภาษาบาลีและสันสกฤต." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๒: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ*, วัลยา ชาญชวัญยืน และคณะ (บก.), 113-197. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. 2555c. "คำสมาส." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๒: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ*, วัลยา ชาญชวัญยืน และคณะ (บก.), 70-99. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. 2555d. "หน่วยคำ." ใน *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๒: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ*, วัลยา ชาญชวัญยืน และคณะ (บก.), 13-31. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนุমানราชธน, พระยา. 2522 [2499]. *นิรุกติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2537. *กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย: หลักฐานแสดงการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย*. รายงานการวิจัย เสนอ สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2549. "หน่วยสร้างกรรมวาจก." ใน *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคุณาประโยค หน่วยสร้างประโยคเต็มเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวาจก*, อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บก.), 174-266. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2553. *ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: เอเชียสฟี.
- อุดม วโรตม์สิขิตต์ถ. 2547. *ไวยากรณ์ไทยในภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2548. *หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วิจิตรวาทกิจ วากยสัมพันธ์ ฉัทธิกษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ภาษาต่างประเทศ

- Aijmer, Karen. 1997. "I think: an English modal particle." In *Modality in Germanic Languages: Historical and Comparative Perspectives*, edited by Toril Swan and Olaf Jansen Westvik, 1-47. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Aikhenvald, Alexandra Y. 2007. "Typological distinctions in word-formation." In *Language Typology and Syntactic Description* edited by Timothy Shopen, 1-64. Cambridge: Cambridge University Press.
- Alexiadou, Artemis, and Monika Rathert, eds. 2010. *The Syntax of Nominalizations across Languages and Frameworks*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Andersen, Henning. 2001. "Actualization and the (uni)directionality of change." In *Actualization: Linguistic Change in Progress*, edited by Henning Andersen, 255-48. Amsterdam: John Benjamins.
- Bakken, K. 2003. "Leksialiseringmodellar og leksikografisk praksis." In *MONS 10, Utvalde artikler frå det tiande møtet om norsk språk i Kristiansand*, edited by S Lie, G. Nedreid and H. Omdal, 107-16. Kristiansand: Høyskole-furlaget.
- Bakken, K. 2006. "Lexicalization." In *Encyclopedia of Language and Linguistics (2nd edition)*, edited by Keith Brown, 106-8. London: Elsevier.
- Bauer, Laurie. 1983. *English Word-Formation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bauer, Laurie. 2003. *Morphological Productivity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bauer, Laurie. 2009. "Typology of Compounds" In *The Oxford Handbook of Compounding*, edited by Rochelle Lieber and Pavol Štekauer, 343. Oxford: Oxford University Press.
- Bhat, D. N. S. 1994. *The Adjectival Category*. Amsterdam: John Benjamins.
- Billig, Michael. 2008. "The language of critical discourse analysis: the case of nominalization." *Discourse Society* 19 (6):783-800.
- Bisang, Walter. 1996. "Areal typology and grammaticalization: processes of grammaticalization based on nouns and verbs in East and Mainland Southeast Asian languages." *Studies in Language* 20:519-98.
- Bisang, Walter. 1998a. "Adverbiality: the View from the Far East." In *Adverbial Constructions in the Languages of Europe*, edited by Jahan van der Auwera, 641-812. Berlin: Mouton de Gruyter.

- Bisang, Walter. 1998b. "Grammaticalization and language contact, constructions and positions." In *The Limits of Grammaticalization*, edited by Giacalone Ramat and Paul J. Hopper, 13-58. Amsterdam: John Benjamins.
- Bisang, Walter. 2011. "Grammaticalization and linguistic typology." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Bernd Heine, 105-117. Oxford: Oxford University Press.
- Blank, Andreas. 2001. "Pathways of lexicalization." In *Language Typology and Language Universals, Vol. II*, edited by Martin Haspelmath, Ekkehard König, Wulf Oesterreicher and Wolfgang Raible, 1596-1608. Berlin: Walter de Gruyter.
- Bloomfield, Leonard. 1933. *Language*. New York, NY: Henry Holt and Company.
- Börjars, Kersti, and Nigel Vincent. 2011. "Grammaticalization and directionality." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Bernd Heine, 163-76. Oxford: Oxford University Press.
- Brinton, Laurel J., and Elizabeth C. Traugott. 2005. *Lexicalization and Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bussmann, Hadumod. 1996. *Routledge Dictionary of Language and Linguistics*. Translated by Gregory Trauth and Kerstin Kazzazi. New York, NY: Routledge. Original edition, *Lexikon der Sprachwissenschaft* (2nd edition).
- Bybee, Joan. 1986. "On the nature of grammatical categories: a diachronic perspective." *Eastern States Conference on Linguistics* 2:17-34.
- Bybee, Joan. 2003. "Mechanisms of change in grammaticalization: the role of frequency." In *The Handbook of Historical Linguistics*, edited by Brian D. Joseph and Richard D. Janda, 602-623. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Bybee, Joan. 2015. *Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bybee, Joan, and Paul J. Hopper, eds. 2001. *Frequency and the Emergence of Linguistic Structure*. Amsterdam: John Benjamins.
- Bybee, Joan L., William Pagliuca, and Revere D. Perkins. 1990. "On the asymmetries in the affixation of grammatical material." In *Studies in Typology and Diachrony: Papers Presented to Joseph H. Greenberg on His 75th Birthday*, edited by William A. Croft, Suzanne Kemmer and Keith Denning, 1-42. Amsterdam: John Benjamins.
- Bybee, Joan, Revere Perkins, and William Pagliuca. 1994. *The Evolution of Grammar: Tense, Aspect, and Modality in the Languages of the World*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Bybee, Joan, and Sandra A. Thompson. 1997. "Three frequency effects in syntax." *Berkeley Linguistic Society* 23:65-85.
- Bybee, Joan, and Sandra A. Thompson. 2007. "Three frequency effects in syntax." In *Frequency of Use and the Organization of Language*, edited by Joan Bybee, 269-278. Oxford: Oxford University Press.
- Campbell, Lyle. 1991. "Some grammaticalization changes in Estonian and their implications." In *Approaches to Grammaticalization, Vol. I: Focus on Theoretical and Methodological Issues* edited by Elizabeth Closs Traugott and Bernd Heine, 285-99. Amsterdam: John Benjamins.
- Campbell, Lyle, and Richard D. Janda. 2001. "Introduction: conceptions of grammaticalization and their problems." *Language Sciences* 23:93-112.
- Campbell, Stuart, and Chuan Shaweevongs. 1970. *The Fundamentals of the Thai Language*. 5 ed. Bangkok: Thongchai Press.
- Center for Integrated Area Studies, Kyoto University. 2008. "Thai Database of Three Seals Law." Accessed October 16. <http://area.net.cias.kyoto-u.ac.jp/ktsd/>.
- Chao, Yuen Ren. 1970. *A Grammar of Spoken Chinese*. Berkeley: University of California Press.
- Chomsky, Noam. 1970. "Remarks on Nominalization." In *Readings in English Transformational Grammar*, edited by Roderick Jacobs and Peter Rosenbaum, 184-221. Waltham, MA: Ginn.
- Comrie, Bernard. 1996. "The Unity of Noun-Modifying Clauses in Asian Languages." In *Pan-Asiatic Linguistics: Proceedings of the Fourth International Symposium on Languages and Linguistics, January 8-10, 1996. Volume 3 Language Comparison*, 1077-1088. Salaya: Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.
- Comrie, Bernard. 1998. "Rethinking the Typology of Relative Clauses." *Language Design* 1:59-86.
- Comrie, Bernard, and Kaoru Horie. 1995. "Complement Clauses versus Relative Clauses: some Khmer Evidence." In *Discourse Grammar and Typology: Papers in Honor of John W. M. Verhaar*, edited by Werner Abraham, Talmy Givón and Sandra A. Thompson, 65-75. Amsterdam: John Benjamins.
- Comrie, Bernard, and Tania Kuteva. 2005. "Relativization Strategies." In *The World Atlas of Language Structure*, edited by Martin Haspelmath, Matthews S. Dryer, David Gil and Bernard Comrie, 494-501. Oxford: Oxford University Press.
- Comrie, Bernard, and Sandra A. Thompson. 2007. "Lexical Nominalization." In *Language Typology and Syntactic Description, Vol. 3: Grammatical Categories and the Lexicon*, edited by Timothy Shopen, 334-381. New York, NY: Cambridge University Press.
- Croft, William. 1991. *Syntactic Categories and Grammatical Relations: The Cognitive Organization of Information*. Chicago: University of Chicago Press.
- Croft, William. 2000. *Explaining Language Change: An Evolutionary Approach*. London: Longman.
- Crystal, David. 2008. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Malden, MA: Blackwell Publishing.

- Diessel, Holger. 2011. "Grammaticalization and language acquisition." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Heine, 130-141. Oxford: Oxford University Press.
- Diewald, Gabriele. 2002a. "A model for relevant types of context in grammaticalization." In *New Reflections on Grammaticalization*, edited by Ilse Wischer and Gabriele Diewald, 103-120. Amsterdam: John Benjamins.
- Diewald, Gabriele. 2002b. "A model for relevant types of contexts in grammaticalization." In *New Reflections on Grammaticalization*, edited by Ilse Wischer and Gabriele Diewald, 103-20. Amsterdam: Benjamins.
- Diller, Anthony. 2001. "Grammaticalization and Tai Syntactic Change." In *Essays in Tai Linguistics*, edited by M.R. Kalaya Tingsabath and Arthur S. Abramson. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Doke, Clement M., and S. M. Mofokeng. [1957] 1985. *Textbook of Southern Sotho Grammar (2nd edition)*. Cape Town: Maskew Miller Longman.
- Dryer, Matthews S. 2007. "Noun Phrase Structure." In *Language Typology and Syntactic Description, Vol.2: Complex Constructions*, edited by Timothy Shopen, 151-236. New York, NY: Cambridge University Press.
- Ekniyom, Peansiri. 1982. *A Study of Informational Structuring in Thai*. Doctoral Dissertation in Linguistics, University of Hawaii.
- Erman, Britt, and Ulla-Britt Kotsinas. 1993. "Pragmaticalization: the case of *ba* and *you know*." In *Studier i Moderspråkvetenskap* 10, 76-93. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Evans, N., and D. Wilkins. 1998. *The knowing ear: an Australian test of universal claims about the semantic structure of sensory verbs and their extension into the domain of cognition*. (Arbeitspapier 32, NF.) Cologne: Institut für Sprachwissenschaft.
- Fabb, Nigel. 2001. "Compounding." In *The Handbook of Morphology*, edited by Andrew Spencer and Arnold M. Zwicky. Oxford: Blackwell Publishing.
- Frajzyngier, Zygmunt. 1996. *Grammaticalization of the Complex Sentence: A Case Study in Chadic*. Amsterdam: John Benjamins.
- Gerner, Matthias. 2012. "The Typology of Nominalization." *Language and Linguistics* 12 (4):803-844.
- Givón, Talmy. 1970. "The resolution of gender conflicts in Bantu conjunction: when syntax and semantics clash." In *Proceedings of the 6th Annual Meeting of the Chicago Linguistics Society*, 250-61.
- Givón, Talmy. 1991. "The evolution of dependent clause morpho-syntax in Biblical Hebrew." In *Approaches to Grammaticalization, Vol.II: Focus on Theoretical and Methodological Issues*, edited by Elizabeth Closs Traugott and Bernd Heine, 257-310. Amsterdam: John Benjamins.
- Givón, Talmy. 2001a. *Syntax: An Introduction, Volume 1*. Philadelphia, PA: John Benjamins B.V.
- Givón, Talmy. 2001b. *Syntax: An Introduction, Volume 2*. Philadelphia, PA: John Benjamins B.V.
- Greenberg, Joseph H. 1985. "Some iconic relationships among place, time, and discourse deixis." In *Iconicity in Syntax*, edited by John Haiman, 271-81. Amsterdam: Benjamins.
- Günthner, Susanne, and Katrin Mutz. 2004. "Grammaticalization vs. pragmaticalization? The development of pragmatic markers in German and Italian." In *What Makes Grammaticalization? A Look from its Fringes and its Components*, edited by Walter Bisang, Nikolaus P. Himmemann and Björn Wiemer, 77-107. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Halliday, M. A. K., and C. Matthiessen. 1999. *Construing Experience as Meaning: A Language-based Approach to Cognition*. London: Cassell.
- Harris, Alice C., and Lyle Campbell. 1995. *Historical Syntax in Cross-Linguistics Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haspelmath, Martin. 1999. "Why is grammaticalization irreversible? ." *Linguistics* 37 (6):1043-68.
- Haspelmath, Martin. 2004. "On directionality in language change with particular reference to grammaticalization." In *Up and Down the Cline: The Nature of Grammaticalization*, edited by Olga Fischer, Muriel Norde and Harry Perridon, 17-44. Amsterdam: John Benjamins.
- Haspelmath, Martin, and Andrea D. Sims. 2010. *Understanding Morphology*. 2 ed. London: Hodder Education.
- Heine, Bernd. 1993. *Auxiliaries: Cognitive Forces and Grammaticalization*. Oxford: Oxford University Press.
- Heine, Bernd. 2002. "On the role of context in grammaticalization." In *New Reflections on Grammaticalization*, edited by Ilse Wischer and Gabriele Diewald, 83-101. Amsterdam: John Benjamins.
- Heine, Bernd. 2003. "Grammaticalization." In *The Handbook of Historical Linguistics*, edited by Brian D. Joseph and Richard D. Janda, 575-601. Oxford: Blackwell.
- Heine, Bernd, Ulrike Claudi, and Friederike Hünemeyer. 1991. "From cognition to grammars - evidence from African languages." In *Approaches to Grammaticalization, Vol.I: Focus on Theoretical and Methodological Issues*, edited by Elizabeth Closs Traugott and Bernd Heine, 149-87. Amsterdam: John Benjamins.
- Heine, Bernd, Ulrike Claudi, and Friederike Hünemeyer. 1993. *Grammaticalization: A Conceptual Framework*. Chicago, IL: Chicago University Press.
- Heine, Bernd, and Tania Kuteva. 2002. *The World Lexicon of Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Heine, Bernd, and Tania Kuteva. 2003. "On contact-induced grammaticalization." *Studies in Language* 27:529-72.
- Heine, Bernd, and Tania Kuteva. 2005. *Language Contact and Grammatical Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heine, Bernd, and Tania Kuteva. 2007. *The Genesis of Grammar: A Reconstruction*. Oxford: Oxford University Press.
- Higbie, James, and Snea Thinsan. 2002. *Thai Reference Grammar: The Structure of Spoken Thai*. Bangkok: Orchid Press.
- Hock, Hans Henrich. 1991. *Principles of Historical Linguistics (2nd edition)*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- Hopper, Paul J. 1991. "On some principles of grammaticalization." In *Approaches to Grammaticalization, Vol. I: Focus on Theoretical and Methodological Issues*, edited by Elizabeth Closs Traugott and Bernd Heine, 17-35. Amsterdam: John Benjamins.
- Hopper, Paul J., and Sandra A. Thompson. 1984. "The discourse basis for lexical categories in universal grammar." *Language* 60:703-752.
- Hopper, Paul J., and Elizabeth Closs Traugott. 2003. *Grammaticalization*. 2nd ed. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Iwasaki, Shoichi, and Preeya Horie Ingkaphirom. 2005. *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Joseph, Brian D., and Richard D. Janda. 1988. "The how and why of diachronic morphologization and demorphologization." In *Theoretical Morphology: Approaches in Modern Linguistics*, edited by Michael Hammond and Michael Noonan, 193-210. New York: Academic Press.
- Juntanamalaga, Preecha, and Tony Diller. 1993. *Beginning Thai*. Canberra: Southeast Asia Centre, Faculty of Asian Studies, the Australian National University, in corporation with the National Asian Languages Project and the National Thai Studies Centre.
- Kageyama, Taro. 1982. "Word formation in Japanese." *Lingua* 57:215-58.
- Keenan, Edward L. 2007. "Passive in the world's languages." In *Language Typology and Syntactic Description, Vol. I: Clause Structure*, edited by Timothy Shopen, 325-361. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kiparsky, Paul. 1968. "Linguistic universals and linguistic change." In *Universals in Linguistic Theory*, edited by Emmon Bach and Robert T. Harms, 171-202. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 1988. *A Typology of Action Nominal Constructions*. Doctoral Dissertation in Linguistics, University of Stockholm.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 1993. *Nominalizations*. New York, NY: Routledge.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 2005. "Action Nominal Constructions." In *The World Atlas of Language Structures*, edited by Martin Haspelmath, Matthews S. Dryer, David Gil and Bernard Comrie, 254-257. Oxford: Oxford University Press.
- Koptjevskaja-Tamm, Maria. 2006. "Nominalization." In *Encyclopedia of Language and Linguistics*, edited by Keith Brown, 652-659. London: Elsevier.
- Kornfilt, Jaklin, and John Whitman. 2011. "Editorial Introduction: Nominalizations in Syntactic Theory." *Lingua* (121):1160-1163.
- Kress, Gunther-Robert Hodge. 1979. *Language as Ideology*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Kullavanijaya, Pranee. 2008. "A Historical Study of /thii/ in Thai." In *The Tai-Kadai Languages*, edited by Anthony V. N. Diller, Jerold A. Edmonson and Yongxian Luo, 445-67. London: Routledge.
- Kuryłowicz, Języ. 1965. "The Evolution of Grammatical Categories." *Diogenes* 13 (51):55-77.
- Langacker, Ronald W. 1977. "Syntactic reanalysis." In *Mechanisms of Syntactic Change*, edited by Charles N. Li, 57-139. Austin: University of Texas Press.
- Langacker, Ronald W. 1991. *Foundations of Cognitive Grammar, Vol. 2: Descriptive Application*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Lass, Roger. 1997. *Historical Linguistics and Language Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lass, Roger. 2000. "Remarks on (uni)directionality." In *Pathways of Change: Grammaticalization in English*, edited by Olga Fischer, Annette Rosenbach and Dieter Stein, 207-28. Amsterdam: John Benjamins.
- Lehmann, Christian. 1982. "Nominalisierung-Typisierung von Propositionen." In *Apprehension: Das sprachliche Erfassen von Gegenständen: Teil I*, edited by Hansjakob Seiler and Christian Lehmann, 64-82. Tübingen: Gunter Narr.
- Lehmann, Christian. 1995. *Thoughts on Grammaticalization*. Munich: Lincom Europa. (First published as *Thoughts on Grammaticalization: a Programmatic Sketch*, no. 48 in the series *Arbeiten des Kölner Universalien-Projekts*, University of Cologne, Institut für Sprachwissenschaft, 1982).
- Lehmann, Christian. 2004. "Theory and method in grammaticalization." *Zeitschrift für Germanistische Linguistik* 32 (2):152-87.
- Lieber, Rochelle, and Pavol Štekauer. 2009a. "Introduction: Status and Definition of Compounding." In *The Oxford Handbook of Compounding*, edited by Rochelle Lieber and Pavol Štekauer, 1-18. Oxford: Oxford University Press.
- Lieber, Rochelle, and Pavol Štekauer, eds. 2009b. *The Oxford Handbook of Compounding*. Oxford: Oxford University Press.

- Lightfoot, David. 1979. *Principles of Diachronic Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lipka, Leonard. 2002. *English Lexicography: Lexical Structure, Word Semantics and Word-formation*. Tübingen: Max Neimeyer Verlag (3rd revised ed. of *An Outline of English Lexicology*, 1990).
- Luraghi, Silvia, and Claudia Parodi. 2008. *Key Terms in Syntax and Syntactic Theory*. New York, NY: Continuum.
- Mackenzie, J. Lacklan. 1987. "Nominalization and Valency Reduction." In *Ins and Outs of the Predication*, edited by Johan Van der Auwera and Louis Goossens, 93-105. Dordrecht: Foris.
- Mackenzie, J. Lacklan. 1995. "English Nominalizations in the Layered Model of the Sentence." In *Complex Structures: A Functionalist Perspective*, edited by Betty Devriendt, Louis Goossens and Johan Van der Auwera, 325-355. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Mair, Christian. 1997. "The spread of the *going-to-future* in written English: a corpus-based investigation into language change in progress." In *History and Linguistic Modelling*, edited by Raymond Hickey and Stanisław Puppel, 1537-43. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Malchukov, Andrej. 2004. *Nominalization/Verbalization: Constraining a Typology of Transcategorial Operations*. Muenchen: LINCOM GmbH.
- Malchukov, Andrej, Maria Koptjevskaja-Tamm, Peter Cole, Gabriella Hermon, Jaklin Kornfilt, and Bernard Comrie. 2008. "Leipzig Questionnaire on Nominalizations and Mixed Categories." Department of Linguistics, Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology Accessed November 29, 2014. http://www.eva.mpg.de/lingua/tools-at-lingboard/questionnaire/nominalizations_description.php.
- Matisoff, James A. 1991. "Areal and universal dimensions of grammaticalization in Lahu." In *Approaches to Grammaticalization, Volume II: Focus on Types of Grammatical Markers*, edited by Elizabeth Closs Traugott and Bernd Heine, 383-454. Amsterdam: John Benjamins.
- Matthews, Peter Hugoe. 2007. *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*. 3 ed. Oxford: Oxford University Press.
- Maynard, S.K. 1999. "On Rhetorical Ricochet: Expressivity of Nominalization and *da* in Japanese Discourse." *Discourse Studies* 1:57-81.
- Meillet, Antoine. 1912. "L'évolution des formes grammaticales." *Scientia (Rivista di Scienza)* 12 (26, 6: Reprinted in Meillet, 1958: 130-148).
- Morev, Lev N. 2005. "Cognitive and Structural Aspects of Abstract Nominalization in Tai and some other Isolating Languages of Southeast Asia." *Mon-Khmer Studies* (36):139-148.
- Munro, Pamela, and Jason Riggie. 2006. "Productivity and lexicalization in Pima compounds." the 30th Annual Meeting of the Berkley Linguistics Society: Special Session on the Morphology of Native American Languages, Berkley
- Murphy, Lynne M., and Anu Koskela. 2010. *Key Terms in Semantics*. New York, NY: Continuum.
- Muysken, Peter. 1999. "Nominalizations." In *Concise Encyclopedia of Grammatical Categories*, edited by Keith Brown and Jim Miller, 248-252. Oxford: Elsevier.
- Narrog, Heiko, and Bernd Heine. 2011. "Introduction." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Bernd Heine, 1-16. Oxford: Oxford University Press.
- Newmeyer, Frederick. 2005. "Some Remarks on Roeper's Remarks on Chomsky's 'Remarks'." *SKASE Journal of Theoretical Linguistics* 2 (2):26-39.
- Nichols, Johanna, and Alan Timberlake. 1991. "Grammaticalization as retextualization." In *Approaches to Grammaticalization, Vol. I: Focus on Theoretical and Methodological Issues*, edited by Elizabeth Closs Traugott and Bernd Heine, 129-146. Amsterdam: John Benjamins.
- Noonan, Michael. 2007. "Complementation." In *Language Typology and Syntactic Description, Vol 2: Complex Constructions*, edited by Timothy Shopen, 52-150. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norde, Muriel. 2009. *Degrammaticalization*. Oxford: Oxford University Press.
- Noss, Richard B. 1964. *Thai Reference Grammar*. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- Palmer, Chris C. 2009. *Borrowings, Derivational Morphology, and Perceived Productivity in English*. Doctoral Dissertation in Linguistics, University of Michigan.
- Paul, Ileana, ed. 2014. *Cross-linguistic Investigations of Nominalization Patterns*. Amsterdam: John Benjamins.
- Payne, J.R. 2006. "Noun Phrases." In *Encyclopedia of Language and Linguistics*, edited by Keith Brown, 712-720. London: Elsevier.
- Pfau, Roland, and Markus Steinbach. 2011. "Grammaticalization in sign languages." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Bernd Heine, 683-695. Oxford: Oxford University Press.
- Poplack, Shana. 2011. "Grammaticalization and linguistic variation." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Bernd Heine, 209-224. Oxford.
- Poplack, Shana, and Sali Tagliamonte. 2000. "The grammaticization of going to in (African American) English." *Language Variation and Change* 11:315-342.
- Prasithrathsint, Amara. 1985. *Change in the Passive Constructions in Written Thai during the Bangkok Period*. Doctoral Dissertation in Linguistics, University of Hawaii.

- Prasithratsint, Amara. 1994. "Borrowing and Nominalization of Technical Terms in Standard Thai." In *Language Reform: History and Future (Vol.VI)*, edited by István Fodor and Claude Hagège, 9-24. Hamburg: Helmut Buske Verlag.
- Prasithratsint, Amara. 1996. "Stylistic Differentiation of kann and kwaam Nominalization in Thai." Pan-Asiatic Linguistics: Proceedings of the Fourth International Symposium on Languages and Linguistics, Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Salaya, Nakhon Pathom.
- Prasithratsint, Amara. 1997. "The Emergence and Development of Abstract Nominalization in Standard Thai." In *Southeast Asian Linguistic Studies in Honour of Vichin Panupong*, edited by Arthur S. Abramson, 179-190. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Prasithratsint, Amara. 2005. "Nominalization and Categorization of Verbs in Thai." In *SEALS XV: papers from the 15th meeting of the Southeast Asian Linguistics Society*, edited by Paul Sidwell, 73-81. Canberra: Pacific Linguistics.
- Prasithratsint, Amara. 2006. "Development of the *thùuk* passive marker in Thai." In *Passivization and Typology: Form and Function*, edited by Werner Abraham and Larisa Leisiö, 115-31. Amsterdam: John Benjamins.
- Prasithratsint, Amara. 2007. "A Comparison of Ways of Talking in Dehong Tai, Ahom Tai, and Sukhothai Thai with a Focus on Nominalization." In *Studies in Tai and Southeast Asian Linguistics*, edited by Jimmy G. Harris, Somsongee Burusphat and James E. Harris, 1-9. Bangkok: Ekphimthai.
- Prasithratsint, Amara. 2009. "Complementizers and verb classification in Thai." *Journal of the Southeast Asian Linguistics* 2:145-160.
- Prasithratsint, Amara. 2014. "Nominalization as a marker of detachment and objectivity in Thai academic writing." *MANUSYA: Journal of Humanities* 20 (Special Issue):1-20.
- Ramat, Paolo. 1992. "Thoughts on degrammaticalization." *Linguistics* 30:549-60.
- Rhee, Seongha. 2011. "Nominalization and Stance Marking in Korean." In *Nominalization in Asian Languages: Diachronic and Typological Perspectives*, edited by Foong Ha Yap, Karen Grunow-Hårsta and Janick Wrona, 393-422. Amsterdam: John Benjamins.
- Roeper, Thomas. 2005. "Chomsky's Remarks and the Transformationalist Hypothesis." In *Handbook of English Word-Formation*, edited by Rochelle Lieber and Pavol Štekauer, 125-146. Kluwer: Dordrecht.
- Ross, John Robert. 1973. "Nouniness." In *Three Dimensions of Linguistics Theory*, edited by Osamu Fujimura, 137-257. Tokyo: TEC.
- Scalise, Sergio, and Antonietta Bisetto. 2009. "The classification of compounds." In *The Oxford Handbook of Compounding*, edited by Rochelle Lieber and Pavol Štekauer, 34-53. Oxford: Oxford University Press.
- Schachter, Paul, and Timothy Shopen. 2007. "Parts-of-Speech Systems." In *Language Typology and Syntactic Description, Vol.1: Clause Structure*, edited by Timothy Shopen, 1-60. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smyth, David. 2002. *Thai: An Essential Grammar*. London: Routledge.
- Synmananda, Rong. 1973. *A History of Thai*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Takahashi, Kiyoko. 2005. "The allative prepositions in Thai." In *Papers from the 15th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistic Society 2005*, edited by Paul Sidwell, 111-120. Canberra: Pacific Linguistics, Research School of Pacific and Asian Studies, The Australian National University.
- Tallerman, Maggie. 2011. *Understanding Syntax*. 3 ed. London: Hodder Education.
- Tiancharoen, Supanee. 1987. *A Comparative Study of Spoken and Written Thai: Linguistic and Sociolinguistic Perspective*. Doctoral Dissertation in linguistics, Georgetown University.
- Trask, Robert Lawrence. 1996. *A Dictionary of Grammatical Terms in Linguistics*. New York, NY: Routledge.
- Trask, Robert Lawrence. 1999. *Key Concepts in Language and Linguistics*. London: Routledge.
- Traugott, Elizabeth C., and Richard B. Dasher. 2004. *Regularity in Semantic Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Traugott, Elizabeth Closs. 2001. "Legitimate counterexamples to unidirectionality, paper presented at Freiburg University, February 17, 2001." www.stanford.edu/~traugott/papers/Freiburg.Unidirect.pdf.
- Traugott, Elizabeth Closs. 2002. "From etymology to historical pragmatics." In *Studies in the History of the English Language*, edited by Donka Minkova and Robert Stockwell, 19-49. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Traugott, Elizabeth Closs. 2003. "Constructions in grammaticalization." In *The Handbook of Historical Linguistics*, edited by Brian D. Joseph and Richard D. Janda, 624-647. Malden, MA: Blackwell.
- Traugott, Elizabeth Closs. 2010. "Grammaticalization." In *Continuum Companion to Historical Linguistics*, edited by Silvia Luraghi and Vit Bubenik. New York: Continuum.
- Traugott, Elizabeth Closs. 2011. "Grammaticalization and mechanisms of change." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Bernd Heine, 19-30. Oxford: Oxford University Press.
- Traugott, Elizabeth Closs, and Bernd Heine, eds. 1991. *Approaches to Grammaticalization, Vol.1: Focus on Theoretical and Methodological Issues*. Amsterdam: John Benjamins.
- Traugott, Elizabeth Closs, and Graeme Trousdale, eds. 2010. *Gradience, Gradualness, and Grammaticalization*. Amsterdam: Benjamins.

- Traugott, Elizabeth Closs, and Graeme Trousdale. 2013. *Constructionalization and Constructional Changes*. Oxford: Oxford University Press.
- Trips, Carola. 2009. *Lexical Semantics and Diachronic Morphology: The Development of -hood, -dom, and -ship in the History of English*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Trousdale, Graeme, and Muriel Norde. 2013. "Degrammaticalization and constructionalization: two case studies." *Language Sciences* 32 (46):32-46.
- Trousdale, Graeme, and Elizabeth C. Traugott. 2010. "Preface." In *Gradience, Gradualness and Grammaticalization*, edited by Elizabeth C. Traugott and Graeme Trousdale, 1-18. Amsterdam: John Benjamins.
- Weinreich, Uriel. 1968. *Languages in Contact: Findings and Problems (6th edition)*. The Hague: Mouton.
- Weinreich, Uriel, William Labov, and Marvin I. Herzog. 1968. "Empirical foundations for a theory of language change." In *Directions for Historical Linguistics: A Symposium*, edited by W. P. Lehmann and Y. Malkiel, 95-189. Austin: University of Texas Press.
- Wichmann, Anne. 2011. "Grammaticalization and prosody." In *The Oxford Handbook of Grammaticalization*, edited by Heiko Narrog and Bernd Heine, 331-341. Oxford: Oxford University Press.
- Wischer, Ilse. 2000. "Grammaticalization versus lexicalization: 'Methink' there is some confusion." In *Pathways of Change: Grammaticalization in English*, edited by Olga Fischer, Annette Rosenbach and Dieter Stein, 355-70. Amsterdam: John Benjamins.
- Wischer, Ilse. 2006. "Grammaticalization." In *Encyclopaedia of Language and Linguistics (2nd edition)*, edited by Keith Brown, 129-136. Oxford: Elsevier.
- Yap, Foong Ha, Karen Grunow-Hårsta, and Janick Wrona. 2011a. "Introduction: Nominalization Strategies in Asian Languages." In *Nominalization in Asian Languages: Diachronic and Typological Perspectives* edited by Foong Ha Yap, Karen Grunow-Hårsta and Janick Wrona, 1-57. Amsterdam: John Benjamins.
- Yap, Foong Ha, Karen Grunow-Hårsta, and Janick Wrona, eds. 2011b. *Nominalization in Asian Languages: Diachronic and Typological Perspectives* Amsterdam: John Benjamins.
- Yoon, James Hye Suk. 1991. "Korean Nominalizations, Lexicalism, and Morphosyntactic Interface " M.A. (Linguistics), University of Illinois, Urbana-Champaign.

รายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย ⁷⁸
ศ19(1835)สท._ราม (ด.1-4)	จารึกพ่อขุนรามคำแหง ดัชนี ๑ - ๔	19	1840	1835	สุโขทัย
ศ19(1882)สท._บางสนุก	จารึกวัดบางสนุก	19	1890	1882	สุโขทัย
19(1841-1900)สท._พิหาร	จารึกเจดีย์พิหาร	19	1850-1900	1841-1900	สุโขทัย
19(1890-1900)สท._รามพล	จารึกพ่อขุนรามพล	19	1890-1900	1890-1900	สุโขทัย
ศ19(1900)สท._นครชุม (ด.1-2)	จารึกนครชุม ดัชนี ๑ - ๒	19	1900	1900	สุโขทัย
ศ19(1893)สท._กำแพงงาม ด.1	จารึกวัดกำแพงงาม ดัชนี ๑	19	1893	1900	สุโขทัย
ศ19-20(1856-1976)สท._ภม.โจร (ด.1-2)	จารึกกฎหมายลักษณะโจร ดัชนี ๑ - ๒	19-20	1860-1980	1856-1976	สุโขทัย
ศ19-20(1890-1919)สท._ศรีชุม (ด.1-2)	จารึกวัดศรีชุม ดัชนี ๑ - ๒	19	1890-1920	1890-1919	สุโขทัย
ศ20(1911-1956)สท._บูรพาราม ด.1	จารึกวัดบูรพาราม ดัชนี ๑	20	1920-1960	1911-1956	สุโขทัย
ศ20(1901-2000)สท._หินตั้ง	จารึกวัดหินตั้ง	20	1910-2000	1901-2000	สุโขทัย
ศ20(1904)สท._ป่ามะม่วง (ด.1-3)	จารึกวัดป่ามะม่วง หลักที่ ๑ ดัชนี ๑ - ๓	20	1910	1904	สุโขทัย
ศ20(1912)สท._สุมนัญญ (ด.1-4)	จารึกวัดเขาสุมนัญญ ดัชนี ๑ - ๔	20	1920	1912	สุโขทัย
ศ20(1913)สท._วัดพระยี่น (ด.1-2)	จารึกวัดพระยี่น ดัชนี ๑ - ๒	20	1920	1913	สุโขทัย
ศ20(1920-1940)สท._นิพนพาน	จารึกแสดงผลกรรมนำสู่นิพนพาน	20	1920-1940	1914-1940	สุโขทัย
ศ20(1919)สท._จุฑามณี	จารึกสถานทองสมเด็จพระมหาเถรจุฑามณี	20	1920	1919	สุโขทัย
ศ20(1922)สท._คำเยี่ย ด.1	จารึกป่าม้งคำเยี่ย ดัชนี ๑	20	1930	1922	สุโขทัย
ศ20(1927)สท._ช้างล้อม (ด.1-3)	จารึกวัดช้างล้อม ดัชนี ๑ - ๓	20	1930	1927	สุโขทัย
ศ20(1935)สท._ขุนจิตขุนลอด (ด.1-3)	จารึกขุนจิตขุนลอด ดัชนี ๑ - ๓	20	1940	1935	สุโขทัย
ศ20(1985)สท._ปู่สภ (ด.1-2)	จารึกคำปู่สภ ดัชนี ๑-๒	20	1940	1935	สุโขทัย
ศ20(1947)สท._ตาเถรชิงหน้	จารึกวัดตาเถรชิงหน้	20	1950	1947	สุโขทัย
ศ20(1917)สท._วัดมหาธาตุ (ด.1-2)	จารึกแผ่นตีบุก วัดมหาธาตุ ดัชนี ๑ - ๒	20	1920	1917	อยุธยา
ศ20(1942)สท._วัดโสกคราม ด.1	ศิลาจารึกวัดโสกคราม ดัชนี ๑	20	1950	1942	สุโขทัย
ศ20(1947)สท._สองแคว	จารึกสองแคว	20	1950	1947	สุโขทัย

⁷⁸ “สมัย” ในงานวิจัยนี้ กำหนดจากรูปแบบอักษรที่ระบุไว้ใน *ฐานข้อมูลจารึกแห่งประเทศไทย* (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) 2549) กล่าวคือ จารึกที่เป็นอักษรไทยสุโขทัยจะจัดเป็นเอกสารสมัยสุโขทัย และจารึกที่เป็นอักษรไทยอยุธยาจะจัดเป็นเอกสารสมัยอยุธยา เป็นต้น

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ศ20(1960)สท._สรศักดิ์	จารึกวัดสรศักดิ์	20	1960	1960	สุโขทัย
ศ20(1963)สท._พ่อพระยาสอย (ด.1-2)	จารึกลานเงินเสด็จพ่อพระยาสอย ด้านที่ ๑-๒	20	1970	1963	สุโขทัย
ศ20(1965)สท._ทิตไธ	จารึกฐานพระพุทธรูปนายทิตไธ	20	1970	1965	สุโขทัย
ศ20(1965)สท._ผ้าขาวทอง	จารึกฐานพระพุทธรูปผ้าขาวทอง	20	1970	1965	สุโขทัย
ศ20(1966)สท._ศรียศราช	จารึกพระยาศรียศราช วัดหงส์รัตนารามฯ	20	1970	1966	สุโขทัย
ศ20(1970)สท._วัดพญาภู (อ.1-3)	จารึกฐานพระพุทธรูปวัดพญาภู องค์ที่ ๑ - ๓	20	1970	1970	สุโขทัย
ศ20(1970)สท._วัดช้างค้ำ อ.3	จารึกฐานพระพุทธรูปวัดช้างค้ำ องค์ที่ ๓	20	1970	1970	สุโขทัย
ศ20(1935-1947)สท._จารึกเซตพน	จารึกเซตพน	20	1940-1950	1935-1947	สุโขทัย
ศ20(1935-1947)สท._บ้านงเมะ (ด.1-3)	จารึกบ้านงเมะ ด้านที่ ๑ - ๓	20	1940-1950	1935-1947	สุโขทัย
ศ20(1935-1970)สท._วัดตะพาน (ด.1-2)	จารึกวัดตะพาน ด้านที่ ๑ - ๒	20	1940-1970	1935-1970	อยุธยา
ศ19-20(1900-1962)สท._วัดเขากบ	จารึกวัดเขากบ	19-20	1910-1970	1900-1962	สุโขทัย
ศ20(1901-2000)สท._ศรีมหาธา	จารึกฐานพระพุทธรูปแม่ศรีมหาธา	20	1910-2000	1901-2000	สุโขทัย
ศ20(1901-2000)สท._พระเจ้าแสน	จารึกฐานพระพุทธรูปพระเจ้าแสน	20	1910-2000	1901-2000	สุโขทัย
ศ20(1901-2000)สท._วัดข้าวสาร	จารึกฐานพระพุทธรูปศิลาเขียววัดข้าวสาร	20	1910-2000	1901-2000	สุโขทัย
ศ20(1901-2000)สท._วัดเสด็จ	จารึกรอยพระพุทธรูปวัดเสด็จ	20	1910-2000	1901-2000	สุโขทัย
ศ20-21(1901-2100)สท._อริขฐาน (ด.1-2)	จารึกอริขฐาน ด้านที่ ๑ - ๒	20-21	1910-2100	1901-2100	สุโขทัย
ศ20-21(1901-2100)สท._เจดีย์น้อย (ด.1-2)	จารึกเจดีย์น้อย ด้านที่ ๑ - ๒	20-21	1910-2100	1901-2100	สุโขทัย
ศ21(2012)สท._ไตรโลกย์	จารึกเถรธรรมไตรโลกย์	21	2020	2012	สุโขทัย
ศ21(2053)สท._วัดเชิงคีรี	จารึกปลายรอยพระพุทธรูปศิลา วัดเชิงคีรี	21	2060	2053	สุโขทัย
ศ21(2033)สท._ญาณหัตถ์	จารึกญาณหัตถ์	21	2040	2033	สุโขทัย
ศ21(2053)สท._กำแพงเพชร	จารึกฐานพระอิศวรเมืองกำแพงเพชร	21	2060	2053	สุโขทัย
ศ21(2057)สท._เจ้าธรรมรังสี ด.2	จารึกเจ้าธรรมรังสี ด้านที่ ๒	21	2060	2057	สุโขทัย
ศ21(2068)สท._วัดพระเสด็จ	จารึกวัดพระเสด็จ	21	2070	2068	สุโขทัย
ศ21(2071)สท._วัดเสหิน	จารึกวัดเสหินราษฎร์บำรุง	21	2080	2071	สุโขทัย
ศ21(2079)สท._วัดเขมา (ด.1-2)	จารึกวัดเขมา ด้านที่ ๑ - ๒	21	2080	2079	สุโขทัย

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ค22(2159)อย._ทรงธรรม-โปรตุเกส	พระราชสาส์นสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมไปถึงอุปราชโปรตุเกส พ.ศ. ๒๑๕๙	22	2160	2159	อยุธยา
ค22(2164)อย._ศรีราชโกษา	หนังสือออกพระจอมเมืองศรีราชโกษา ๑	22	2170	2164	อยุธยา
ค22(2164)อย._ออกญาไชยา	หนังสือออกญาไชยาเมืองตะนาวศรี	22	2170	2164	อยุธยา
ค22(2181)อย._วัดโพธิ์คสาน	จารึกวัดโพธิ์คสาน	22	2190	2181	อยุธยา
ค23(2223)อย._อักษณินดี	พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ จุลศักราช ๑๐๙๒	23	2230	2223	อยุธยา
ค23(2225)อย._วัดจุฬามณี	จารึกวัดจุฬามณี	23	2230	2225	อยุธยา
ค23(2228)อย._วัดมหาธาตุ	จารึกวัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ	23	2230	2228	อยุธยา
ค23(2229)อย._โกษาปาน	ประวัติโกษาปานและบันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส	23	2230	2229	อยุธยา
ค23(2230)อย._สัญญาไทย-ฝรั่งเศส	สัญญาไทย-ฝรั่งเศส สมัยสมเด็จพระนารายณ์	23	2230	2230	อยุธยา
ค23(2230)อย._วิสุทธิสุนทร-มร.เดอ ลายี	หนังสือออกพระวิสุทธิสุนทรถึงเมอร์ลีโอรี เดอ ลายี	23	2230	2230	อยุธยา
ค23(2231)อย._วิสุทธิสุนทร-ม.มาร์กีส	หนังสือออกพระวิสุทธิสุนทรถึงเมอร์ลีโอรี มาร์กีส เดอ ซันญูเอล	23	2240	2231	อยุธยา
ค23(2199-2231)อย._ปฐมราชธรรม	ปฐมราชธรรม: เอกสารสมัยอยุธยา จากหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส	23	2200-2240	2199-2231	อยุธยา
ค23(2236)อย._ศรีธรรมราช-มร.ชาตแรง	หนังสือเจ้าพระยาศรีธรรมราชถึงเมอร์ลีโอรีปองซาตแรง พ.ศ. ๒๒๓๖	23	2240	2236	อยุธยา
ค23(2277)อย._วัดป่าโมกข์	จารึกวัดป่าโมกข์	23	2280	2271	อยุธยา
ค23(2277)อย._วัดเทพจันทร์	จารึกวัดเทพจันทร์	23	2280	2277	อยุธยา
ค23(2278)อย._จมท.การพระคพฯ	จดหมายเหตุงานพระการพระคพ สมเด็จพระรूपวัดพุทไธสวรรย์ จุลศักราช ๑๐๙๗	23	2280	2278	อยุธยา
ค23(2296)อย._วัดใหม่ศรีโพธิ์ ๑	จารึกวัดใหม่ศรีโพธิ์ ๑	23	2300	2296	อยุธยา
ค23(2296)อย._วัดใหม่ศรีโพธิ์ ๒	จารึกวัดใหม่ศรีโพธิ์ ๒	23	2300	2297	อยุธยา
ค23(2298)อย._วัดพระคันทนุกฎี	จารึกวัดพระคันทนุกฎี	23	2300	2298	อยุธยา

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ประชุมหมยรับสั่ง ภาคที่ ๑ สมัยกรุงธนบุรี					
ค24(2319)ตบ._รับสั่ง(2)	หมยรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์ให้เจ้าพนักงานแต่งการเชิญพระอัฐิสมเด็จพระพันปีหลวง กรมพระเทพามาตย์ ไปบำเพ็ญพระราชกุศล ณ วัดบางยี่เรือนอก จ.ศ.๑๑๓๘	24	2320	2319	ธนบุรี
ค24(2319)ตบ._รับสั่ง(3)	หมยรับสั่ง เรื่อง โปรดเกล้าฯ ตั้งเจ้านครศรีธรรมราช จ.ศ.๑๑๓๘	24	2320	2319	ธนบุรี
ค24(2319)ตบ._รับสั่ง(4)	หมยรับสั่ง เรื่อง ให้เจ้าพนักงานเชิญพระราชโองการออกไปพระราชทานมอบเมืองให้เจ้านครศรีธรรมราช จ.ศ.๑๑๓๘	24	2320	2319	ธนบุรี

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ศ24(2319)ตบ_รับสั่ง(5)	หมายรับสั่ง เรื่อง การพระราชทานเพลิงพระศพกรมขุนอินทรพิทักษ์ และ พระเจ้านารายณ์วงศ์ ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช จ.ศ.๑๑๓๘	24	2320	2319	ธนบุรี
ศ24(2320)ตบ_รับสั่ง(6)	หมายรับสั่ง เรื่อง การพระราชทานเพลิงพระศพ หม่อมเจ้าแสง และ ศพพระยาสุโขทัย พระยาพิไชโยยสวรรย์ ณ วัดบางยี่เรือนอก จ.ศ.๑๑๓๙	24	2320	2320	ธนบุรี
ศ24(2322)ตบ_รับสั่ง(7)	หมายรับสั่ง เรื่อง โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอินทรพิทักษ์ เสด็จไปรับพระแก้วมรกต ที่ท่าเจ้าสนุก จังหวัดสระบุรี จ.ศ.๑๑๔๑	24	2330	2322	ธนบุรี
ศ24(2323)ตบ_รับสั่ง(8)	หมายรับสั่ง เรื่อง การพระราชทานเพลิงพระศพพระมารดาสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าสุพันธุ์นุวงศ์ ณ วัดบางยี่เรือนอก จ.ศ.๑๑๔๒	24	2330	2323	ธนบุรี
ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ ๒ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช					
ศ24(2325)ร.1_รับสั่ง(1)	หมายรับสั่ง เรื่อง แห่งพระเจดีย์ทราย จ.ศ.๑๑๔๔	24	2330	2325	ร.1
ศ24(2326)ร.1_รับสั่ง(3)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชทานพระกฐิน ทางชลมารค ณ วัดบางหว้าใหญ่ และวัดหงส์ และทางสถลมารค ณ วัดโสมนัส และวัดสระเกศ จ.ศ. ๑๑๔๕	24	2330	2326	ร.1
ศ24(2326)ร.1_รับสั่ง(6)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์ปืนใหญ่น้อย ยิงอัญญาในพระราชพิธีตรุษสงกรานต์ จ.ศ. ๑๑๔๕	24	2330	2326	ร.1
ศ24(2327)ร.1_รับสั่ง(7)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์แห่งพระราชสาส์นไปลงลำภาทรงพระราชสาส์น จ.ศ. ๑๑๔๖	24	2330	2327	ร.1
ศ24(2329)ร.1_รับสั่ง(9)	หมายรับสั่ง เรื่อง ต้อนรับแขกเมืองโปรตุเกส จ.ศ.๑๑๔๘	24	2330	2329	ร.1
ศ24(2337)ร.1_รับสั่ง(15)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์แห่งช้างทอดพระกฐิน จ.ศ. ๑๑๕๖	24	2340	2337	ร.1
ศ24(2337)ร.1_รับสั่ง(16)	หมายรับสั่ง เรื่อง แห่งพระกฐินไปทอด ณ วัด มหาธาตุ วัดพระเชตุพน จ.ศ. ๑๑๕๖	24	2340	2337	ร.1
ศ24(2340)ร.1_รับสั่ง(18)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีอาพาธพินาศ จ.ศ.๑๑๕๙	24	2340	2340	ร.1
ศ24(2340)ร.1_รับสั่ง(19)	หมายกำหนดการ เรื่อง ศพพระยานครราชสีมา จ.ศ. ๑๑๕๙	24	2340	2340	ร.1
ศ24(2345)ร.1_รับสั่ง(21)	หมายรับสั่ง เรื่อง เติรียมนางทรงผนวช พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าวาสูกี พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้านัตร พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าไครษ จ.ศ.๑๑๖๔	24	2350	2345	ร.1
ศ24(2345)ร.1_รับสั่ง(22)	หมายกำหนดการ เรื่อง แห่งทรงผนวช พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าไครษ พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าวาสูกี พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้านัตร จ.ศ.๑๑๖๔	24	2350	2345	ร.1
ศ24(2345)ร.1_รับสั่ง(24)	หมายกำหนดการ เรื่อง พระราชทานเพลิงพระศพเจ้าหญิงพินทวดี จ.ศ.๑๑๖๔	24	2350	2345	ร.1
ศ24(2345)ร.1_รับสั่ง(25)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีโสกันต์ พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๔ พระองค์ จ.ศ.๑๑๖๔	24	2350	2345	ร.1
ศ24(2346)ร.1_รับสั่ง(26)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีโสกันต์ พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์ จ.ศ.๑๑๖๕	24	2350	2346	ร.1
ศ24(2346)ร.1_รับสั่ง(27)	หมายรับสั่ง เรื่อง เปลี่ยนแปลงเลื่อนพระราชพิธีโสกันต์ พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์ จ.ศ.๑๑๖๕	24	2350	2346	ร.1

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ค24(2346)ร.1_รับสั่ง(28)	หมยกำหนดการ เรื่อง ศพท้ายสมศักดิ์ จ.ศ. ๑๑๖๕	24	2350	2346	ร.1
ค24(2346)ร.1_รับสั่ง(29)	หมยกำหนดการ เรื่อง ศพพระยาศรีเกษมจางวางสุภรัต จ.ศ.๑๑๖๕	24	2350	2346	ร.1
ค24(2346)ร.1_รับสั่ง(30)	หมยรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าหลานเธอ ๖ พระองค์ จ.ศ.๑๑๖๕	24	2350	2346	ร.1
ค24(2347)ร.1_รับสั่ง(31)	หมยรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑๐ พระองค์ จ.ศ.๑๑๖๖	24	2350	2347	ร.1
ค24(2349)ร.1_รับสั่ง(32)	หมยรับสั่ง เรื่อง มทออุปราชภิเษก จ.ศ.๑๑๖๘	24	2350	2349	ร.1
ค24(2351)ร.1_รับสั่ง(34)	หมยกำหนดการ เรื่อง ทรงสร้างวัดสุทัศน์เทพวราราม จ.ศ. ๑๑๗๐	24	2360	2351	ร.1
ค24(2351)ร.1_รับสั่ง(35)	หมยกำหนดการ เรื่อง หล่อพระพุทธรูป ณ วัดเสด็จขี้ จ.ศ. ๑๑๗๐	24	2360	2351	ร.1
ค24(2351)ร.1_รับสั่ง(36)	หมยรับสั่ง เรื่อง ขุนพิพัฒน์ปลัดกรม ท้าทรงว่าว จ.ศ. ๑๑๗๐	24	2360	2351	ร.1
ค24(2352)ร.1_รับสั่ง(37)	หมยกำหนดการ เรื่อง ฉลองวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จ.ศ.๑๑๗๑	24	2360	2352	ร.1
ค24(2333)ร.1_นายเรื่อง	จารึกที่ฐานรูปนายนางผู้เฒ่าตัว	24	2340	2333	ร.1
ค24(2360)ร.2_นายนา	จารึกที่ฐานรูปนายนางผู้เฒ่าตัว	24	2360	2360	ร.2
ประชุมหมยรับสั่ง ภาคที่ ๓ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย					
ค24(2352)ร.2_รับสั่ง(2)	หมยรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีมหาปราบดาภิเษก และพระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียร รัชกาลที่ ๒ ปีมะเส็ง เอกศก จ.ศ.๑๑๗๑	24	2360	2352	ร.2
ค24(2352)ร.2_รับสั่ง(3)	หมยรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีมหาปราบดาภิเษก และพระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียร รัชกาลที่ ๒ ปีมะเส็ง เอกศก จ.ศ.๑๑๗๑	24	2360	2352	ร.2
ค24(2352)ร.2_รับสั่ง(4)	หมยรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีมหาอุปราชภิเษก รัชกาลที่ ๒ จ.ศ.๑๑๗๑	24	2360	2352	ร.2
ค24(2353)ร.2_รับสั่ง(5)	หมยรับสั่ง เรื่อง หมยกำหนดการบำเพ็ญพระราชกุศล จ.ศ. ๑๑๗๒	24	2360	2353	ร.2
ค24(2353)ร.2_รับสั่ง(6)	หมยรับสั่ง เรื่อง ประสมพิธีซึ่งทำพุ่มหมอกพุ่มบูชาพระบรมเทศนาถ พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย *จ.ศ.๑๑๗๒	24	2360	2353	ร.2
ค24(2357)ร.2_รับสั่ง(11)	หมยรับสั่ง เรื่อง ให้เตรียมการสำหรับพระสงฆ์สดพระพุทธรูปและพระหอมเผ่ากลบบาทสมุทเพลิง เสียบกลารงับความไข้ช้าง ณ วันเดือน ๖ แรม ๘,๙,๑๐,๑๑ ค่ำ ปีมะจิด จ.ศ.๑๑๗๖	24	2360	2357	ร.2
ค24(2357)ร.2_รับสั่ง(12)	หมยรับสั่ง เรื่อง ให้เจ้าพนักงานแต่งสำรับและสิ่งของ สำหรับใช้ในการตั้งกรมระงับความไข้ช้าง ณ หอเชือก จ.ศ.๑๑๗๖	24	2360	2357	ร.2
ค24(2357)ร.2_รับสั่ง(19)	หมยรับสั่ง เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสดีจ ๑ ทอดพระเนตรพิพิธธารช้างน้ำที่พระที่นั่งสุทธาสวรรย์ จ.ศ.๑๑๗๖	24	2360	2357	ร.2
ค24(2358)ร.2_รับสั่ง(20)	หมยรับสั่ง เรื่อง พระราชทานเพลิงศพ พระบรมวงศานุญาติราชบุรณะ จ.ศ. ๑๑๗๗	24	2360	2358	ร.2
ค24(2358)ร.2_รับสั่ง(21)	หมยรับสั่ง เรื่อง งานศพเจ้าศรีฟ้า ในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราหารักษ์ จ.ศ.๑๑๗๗	24	2360	2358	ร.2
ค24(2358)ร.2_รับสั่ง(22)	หมยรับสั่ง เรื่อง กำหนดงานมรดกศพเจ้าศรีฟ้า ในสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราหารักษ์ จ.ศ.๑๑๗๗ ปีกุน สัปตศก	24	2360	2358	ร.2

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ศ24(2358)ร.2_รับสั่ง(24)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้ตั้งกรมพระราชพิธีฝังอาคารพระนัยยกเสนาประตูดั้ง ป้อมที่ปากลัด จ.ศ.๑๑๗๗	24	2360	2358	ร.2
ศ24(2359)ร.2_รับสั่ง(26)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์ขบวนแห่พระยาศรีเมืองแขก เมืองเชียงใหม่ จ.ศ. ๑๑๗๘	24	2360	2359	ร.2
ศ24(2359)ร.2_รับสั่ง(27)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีสมโภชพระยาศรีเมืองแขก เมืองเชียงใหม่ จ.ศ.๑๑๗๘ ปีชวด อัฐศก	24	2360	2359	ร.2
ศ24(2359)ร.2_รับสั่ง(29)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ และกรมพระราชวัง บวร ฯ เสด็จ ฯ ทอดพระเนตรการแห่ดำน้ำ และแหกเจ้าเซ็นเล่นลุย ไฟถวาย จ.ศ.๑๑๗๘ ปีชวด อัฐศก	24	2360	2359	ร.2
ศ24(2360)ร.2_รับสั่ง(31)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์โคม ธง และเสาชิงช้า ไปปัก และจุดตามพระ อารามต่างๆ ในการพระราชพิธีวิสาขบูชา จ.ศ.๑๑๗๙ ปีฉลู นพศก	24	2360	2360	ร.2
ศ24(2360)ร.2_รับสั่ง(32)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองฯ ฝ่ายทหารพล เรือน ทำสลากภัตถวายสงฆ์ จ.ศ. ๑๑๗๙	24	2360	2360	ร.2
ศ24(2360)ร.2_รับสั่ง(33)	หมายรับสั่ง เรื่อง งานพระราชทานเพลิงพระศพ กรมหมื่นนริทรพิ ทักษ์ ที่เมรุวัดราชบูรณะ จ.ศ.๑๑๗๙ ปีฉลู นพศก	24	2360	2360	ร.2
ศ24(2363)ร.2_รับสั่ง(49)	หมายรับสั่ง เรื่อง ตั้งการพระราชพิธีทำบัตรพลี การตลอดลูกใน พระบรมมหาราชวัง จ.ศ.๑๑๘๒ ปีมะโรง โทศก	24	2370	2363	ร.2
ศ24(2364)ร.2_รับสั่ง(50)	หมายรับสั่ง เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งโรงงานเสด็จ พระราชพิธีตรุษ ๔ แห่ง ณ วัน จ.ศ.๑๑๘๓ ปีมะเถลิง ศรีศก	24	2370	2364	ร.2
ศ24(2364)ร.2_รับสั่ง(54)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีผูกพัชร์ถัมภกวดท้ายตลาด จ.ศ.๑๑๘๓ ปีมะเถลิง ศรีศก	24	2370	2364	ร.2
ศ24(2367)ร.2_รับสั่ง(63)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระยาเวศตศลักษณ์ ข้างเมืองคู่มี่ลัม จ.ศ. ๑๑๘๖	24	2370	2367	ร.2
ศ24(2367)ร.2_รับสั่ง(64)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีทรงผนวช สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า พระองค์ใหญ่ และพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าหลานเธอ จ.ศ.๑๑๘๖	24	2370	2367	ร.2
ศ24(2367)ร.2_รับสั่ง(66)	หมายรับสั่ง เรื่อง การจัดให้มีการเล่นสมโภช ในพระราชพิธีทรง ผนวช สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าหลานเธอ จ.ศ. ๑๑๘๖ ปีวอก ฉศก	24	2370	2367	ร.2
ประชุมหมายรับสั่ง ภาค ๔ ตอนที่ ๑ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ.๑๑๘๖-๑๒๐๓					
ศ24(2370)ร.3_รับสั่ง(6)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์ทำข้าวถวายถวายพระสงฆ์ใน พระราชพิธีสารท จ.ศ. ๑๑๘๙	24	2370	2370	ร.3
ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(14)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้เตรียมงานพระศพกรมหมื่นนเรศรโยธิ	24	2380	2374	ร.3
ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(26)	หมายรับสั่ง เรื่อง กำหนดการสมโภชพระพุทธรูปทองคำม และมิพระ ธรรมเทศนาสังคายนา ในพระราชพิธีสารท	24	2380	2374	ร.3
ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(35)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้ตั้งพระราชพิธีโขนหลวงที่หน้าพระตำหนักแพ	24	2380	2374	ร.3
ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(36)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้จัดการทำพระราชพิธีโขนหลวง ส่งกองทัพ ไปหัวเมืองปักษ์ใต้	24	2380	2374	ร.3
ศ24(2374)ร.3_รับสั่ง(37)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้หมยบอกเจ้าพนักงานผู้ต้องเกณฑ์ ในการพระราชพิธีโขนหลวง ส่งกองทัพไปปากใต้ให้ทราบทั่วกัน	24	2380	2374	ร.3
ศ24(2375)ร.3_รับสั่ง(40)	หมายรับสั่ง เรื่อง กำหนดการพระราชพิธีเดือนพระนาม และตั้งกรมใหม่	24	2380	2375	ร.3

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ค24(2375)ร.3_รับสั่ง(45)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้เกณฑ์เจ้าพนักงานเตรียมงานรับทูตเมืองอเมริกา	24	2380	2375	ร.3
ค24(2378)ร.3_รับสั่ง(57)	หมายรับสั่ง เรื่อง ให้กรมพระสวัสดิหักบัญชี นายสั่ง เลกกกรมหมื่นเสนาบดีรักษา	24	2380	2378	ร.3
ค24(2379)ร.3_รับสั่ง(70)	หมายรับสั่ง เรื่อง ทรงพระราชดำริจะให้พระภิกษุสามเณรสอบไล่พระไตรปิฎก จ.ศ. ๑๑๙๘	24	2380	2379	ร.3
ค24(2379)ร.3_รับสั่ง(71)	หมายรับสั่ง เรื่อง ทรงพระราชปรารภให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรม	24	2380	2379	ร.3
ค24(2379)ร.3_รับสั่ง(72)	หมายรับสั่ง เรื่อง ทรงพระราชปรารภให้ประชุมพระราชาคณะ ๑๕ องค์ เพื่อจัดพระภิกษุสามเณรสอบไล่พระไตรปิฎก	24	2380	2379	ร.3
ค24(2381)ร.3_รับสั่ง(82)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์กระบวนแห่พระบรมศพสมเด็จพระศรีสุลาลัยไปประดิษฐานที่พระเมรุทอง	24	2390	2381	ร.3
ค24(2381)ร.3_รับสั่ง(85)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชพิธีฉลองวัดอัปสรสวรรค์ และตั้งพระราชพิธีฝังอัฐิพระศพเมืองกาญจนบุรี	24	2390	2381	ร.3
ค24(2382)ร.3_รับสั่ง(110)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์ปลูกโรงครัวในวังพระศพกรมหมื่นนงนพพิทักษ์ พระองค์เจ้าชุ่ม และพระองค์เจ้าทับทิม จ.ศ. ๑๒๐๑	24	2390	2382	ร.3
ค24(2382)ร.3_รับสั่ง(114)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์เลกถลุงปูน จ.ศ.๑๒๐๑	24	2390	2382	ร.3
ค24(2384)ร.3_รับสั่ง(120)	หมายรับสั่ง เรื่อง พระราชทานสิ่งของทำการศพข้าราชการหัวเมือง	24	2390	2384	ร.3
ค24(2384)ร.3_รับสั่ง(121)	หมายรับสั่ง เรื่อง เกณฑ์เลิกใช้การในงานศพ หม่อมเจ้าสังวาลย์ในกรมหมื่นนราเทเวศร์	24	2390	2384	ร.3
ค24(2380)ร.3_พระสมุหจรเจดีย์	คำจารึกที่ฐานพระสมุหจรเจดีย์	24	2380	2371	ร.3
ค24(2381)ร.3_วัดประเสริฐฯ	จารึกการบูรณะวัดประเสริฐสุทธารวาส	24	2390	2381	ร.3
ค24(2388)ร.3_จดหมายเหตุ.๑	หนังสือจดหมายเหตุ (The Bangkok Recorder) ช่วงที่ 1: ร.3 รายเดือน ก.ค. พ.ศ.2387 - ต.ค. พ.ศ.2388	24	2390	2388	ร.3
ศตวรรษที่ 25					
ค25(2401)ร.4_จมห.ราชทัณฑ์	จดหมายเหตุของหม่อมราชทัณฑ์ (ม.ร.ว.กระต่าย) เรื่องราชทูตไทยไปประเทศอังกฤษ ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อปีมะเส็ง พ.ศ.๒๔๐๐	25	2410	2401	ร.4
ค25(2406)ร.4_เจดีย์วัดชุมพล	จารึกที่เจดีย์วัดชุมพลนิกายราม	25	2410	2406	ร.4
ค25(2417)ร.5_ตรุโนวาท	ตรุโนวาท	25	2420	2417	ร.5
ค25(2425-7)ร.5_หัตถเลข	พระราชหัตถเลข .ร.๕ เสด็จหัวเมืองชายทะเล ตะวันออก พ.ศ.๒๔๒๕-๒๔๒๗	25	2430	2425	ร.5
ค25(2429)ร.5_พระบรมภีไชย	คำประกาศเฉลิมพระบรมภีไชย ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ อุดิกรรมหาจุฬาลงกรณ์ ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ณ วัน ๖ ๒ คำปีจออุลู่ศก ศักราช ๑๒๔๘	25	2430	2429	ร.5
ค25(2425)ร.5_สยามไสมย	จดหมายเหตุสยามไสมย	25	2430	2425	ร.5
ค25(2433)ร.5_วชิรญาณ 6	วชิรญาณพิเศษ เล่ม ๖ แผ่น ๖ ร.ศ. ๑๐๙ (พ.ศ.๒๔๓๓)	25	2440	2433	ร.5
ค25(2436)ร.5_วชิรญาณ 9	วชิรญาณพิเศษ เล่ม ๙ แผ่น ๔๐ ร.ศ. ๑๑๓ (พ.ศ. ๒๔๓๗)	25	2440	2436	ร.5

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ค25(244)ร.5_ว่าด้วยฟัวเมีย	ว่าด้วยฟัวเมีย	25	2450	2442	ร.5
ค25(244)ร.5_สยามประนภาพ	สยามประนภาพสุนทรโวาทพิเศษ เล่ม ๒ ตอนที่ ๑๓ วันพฤหัสบดี ที่ ๑ มิถุนายน ร.ศ.๑๑๘ (พ.ศ.๒๔๔๒)	25	2450	2442	ร.5
ค25(2450)ร.5_สงครามจีนญี่ปุ่น	ตำนานสงครามจีนกับญี่ปุ่น (The China-Japan War) เล่ม 2	25	2450	2450	ร.5
ค25(2453)ร.5_พรหมเบ็ดเตล็ด	ประมวลพระราชนิพนธ์เบ็ดเตล็ด ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	25	2460	2453	ร.5
ค25(2456)ร.6_ออมสิน	เรื่องอมสิน พิมพ์แจกแก่ทวยราษฎรในวันถวายบังคมพระบรมรูปสมเด็จพระปิยะมหาราช พระพุทธศักราช ๒๔๕๖	25	2460	2456	ร.6
ค25(2458)ร.6_ความไม่พยายบาท	ความไม่พยายบาท	25	2460	2458	ร.6
ค25(2463)ร.6_สมุดปกเหลือง	สมุดปกเหลือง ว่าด้วยเฉพาะกิจการที่เป็นส่วนสำคัญๆ ของประเทศ	25	2470	2463	ร.6
ค25(2469)ร.7_ลัทธิธรรมนิยม	ลัทธิธรรมนิยมต่างๆ ภาคที่ ๑๘ ตอนที่ ๓ ว่าด้วยประเพณีของชนชาวมณฑลอิสาน	25	2470	2469	ร.7
ค25(2469)ร.7_หอสมุดศิริวิทยาน	อธิบายว่าด้วยหอพระสมุดศิริวิทยาน แลพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร	25	2470	2469	ร.7
ค25(2469)ร.7_สัญญาไทย-สวีเดน	หนังสือสัญญาทางพระไมตรี การค้าขายและการเดินเรือ ระหว่างสยามกับสวีเดน	25	2470	2469	ร.7
ค25(2469)ร.7_สยามรีวิว	หนังสือพิมพ์ สยามรีวิว วันอาทิตย์ที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๖๙	25	2470	2469	ร.7
ค25(2475)ร.7_ประชาไทย	หนังสือพิมพ์ ประชาไทย วันอาทิตย์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๕	25	2480	2480	ร.7
ค25(2477)ร.8_สารส้มเด็ก 6	สารส้มเด็ก เล่ม ๖	25	2480	2477	ร.8
ค25(2480)ร.8_ข้างหลังภาพ	ข้างหลังภาพ	25	2480	2480	ร.8
ค25(2483)ร.8_วิทยาศาสตร์ภาษาไทย	วิทยาศาสตร์ของภาษาไทย	25	2490	2483	ร.8
ค25(2483)ร.8_ประชาชาติ	หนังสือพิมพ์ ประชาชาติ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ.๒๔๘๓	25	2490	2483	ร.8
ค25(2484)ร.8_วัฒนธรรมแห่งชาติ	วัฒนธรรมแห่งชาติและระเบียบการแต่งกาย	25	2490	2484	ร.8
ค25(2485)ร.8_การปักปันเขตแดน	การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส	25	2490	2485	ร.8
ค25(248)ร.8_ประมวณวัฒนธรรมแห่งชาติ	ประมวณวัฒนธรรมแห่งชาติ	25	2490	2486	ร.8
ค25(2491)ร.9_มูลเหตุพิพิภภัณฑ์	"มูลเหตุที่จะเกิดพิพิภภัณฑ์" โดย ต.อมกตยกุล	25	2500	2491	ร.9
ค25(2491)ร.9_มักกะลีผล	"มักกะลีผล" ของ เสฐียรโกเศศ	25	2500	2491	ร.9
ค25(2494)ร.9_แคปิตลลิสม์	แคปิตลลิสม์	25	2500	2494	ร.9
ค25(2496)ร.9_ค่าแห่งความรัก	ค่าแห่งความรัก	25	2500	2496	ร.9
ค25(2496)ร.9_คนเมือง	หนังสือพิมพ์ คนเมือง ประจำเดือน มกราคม พ.ศ.๒๔๙๖	25	2500	2496	ร.9

รหัสเอกสาร	ชื่อเอกสาร	ศ.	ท.	พ.ศ.	สมัย
ศตวรรษที่ 26					
ค26(2502)ร.9_พัฒนาการท่องเที่ยว	คำบรรยาย การปกครองท้องถิ่น ว่าด้วย พัฒนาการท้องถิ่น พุทธศักราช ๒๕๐๒ รัศศาสตร์ปีที่ ๔ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยนายสาย หุตะเจริญ	26	2510	2502	ร.9
ค26(2510)ร.9_สยามนิกร	หนังสือพิมพ์ สยามนิกร เสาร์ ที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๑๐	26	2510	2510	ร.9
ค26(2513)ร.9_ร่มฉัตร	ร่มฉัตร	26	2520	2513	ร.9
ค26(2516)ร.9_สงครามอินโดจีน	สงครามอินโดจีน	26	2520	2516	ร.9
ค26(2522)ร.9_ข่าวในนครรัฐกิจไทย	ข่าวในนครรัฐกิจไทย	26	2530	2522	ร.9
ค26(2522)ร.9_จดหมายนายปริดี	จดหมายของนายปริดี พนมยงค์ ถึงพระพิศาลสุขุมวิท เรื่องหนังสือ จดหมายเหตุของเสรีไทยเกี่ยวกับปฏิบัติการในแคนาดา นิวเดลี และ สหรัฐอเมริกา	26	2530	2522	ร.9
ค26(2535)ร.9_ไทยรัฐ (ก.พ.35	ข่าวต่างประเทศ: โวย"ทหารเวเนซุเอลา" ก่อกบฏขวางประชาธิปไตยอเมริกาใต้' หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 ปีที่ 15 ฉบับที่ 5081	26	2540	2535	ร.9
ค26(2539)ร.9_รู้จักอินเทอร์เน็ต	"รู้จักกับอินเทอร์เน็ต" วารสาร Internet-Intranet ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-สิงหาคม 2539	26	2540	2339	ร.9
ค26(2539)ร.9_สตอรี่ไอแกรม	"สตอรี่ไอแกรม" วารสาร Internet-Intranet ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-สิงหาคม 2539	26	2540	2339	ร.9
ค26(2545)ร.9_ที่มของเลขา	"ที่มของเลขา" คอลัมน์ Variety วารสาร คนปีที่ 23 ฉบับที่ 4/2545	26	2550	2545	ร.9
ค26(2547)ร.9_เพลงพระราชนิพนธ์	"เพลงพระราชนิพนธ์: บทเพลงอมตะด้วยพระอัจฉริยภาพของ ในหลวง". คอลัมน์ "เนชั่นซัคความทรงจำ". สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 53 ฉบับที่ 6 วันศุกร์ ที่ 30 มิถุนายน - วันพฤหัสบดี ที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2549	26	2550	2547	ร.9

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ภิมพลีษฐ์ เตชะราชันย์ สำเร็จการศึกษาปริญญาเศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ ระหว่างประเทศ จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี 2548 และในปีเดียวกัน สำเร็จ การศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (วิชาโทภาษาศาสตร์) จากคณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จากนั้นทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ องค์กร บริษัท TT&T จำกัด (มหาชน) และเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งออก บริษัท A.P. Møller MÆRSK Group (Thailand) ก่อนจะเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ที่ภาควิชา ภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2551 ในปี 2553 ผ่านการสอบวัดคุณ บัณฑิตชั้นสูง เพื่อเปลี่ยนระดับเข้าสู่หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ในปี 2555 ได้รับทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

